

శ్రీః
ప్రాచీన గ్రంథప్రకటన విశ్వసంస్థా
International Academy of Sanskrit Research

మోక్షప్రదే శ్రీపాంచరాత్రాగమే
విరాజమానానాం అష్టోత్తరశతసంహితానాం
మధ్యే విశదతమేతి విఖ్యాతాయాం

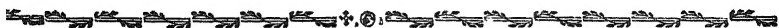
శ్రీ పాద్మసంహితాయాం
చయాఽపాదః

గోమరం రామానుజ శ్వాతిపి కేసరి

మైసూర్ నగర్యాం కారొనేషన్ ముద్రణాలయే
శ్రీశుభకృద్వత్సరే (౧౯౮౭), ముద్రాపితంసత్
విజయ తేతరామ్.

౧౫-౦౦

అమూతేతి సమూతేతి ద్వివిధా సాచ నామతః ।
అమూతాగ్నోహుతిః ప్రోక్తా సమూర్తా బింబపూజనమ్ ॥
— మరీచిః.

* * *

తామ్రేణవా సువణేన రజతే దారుభిస్తథా ।
శిలాయాం వా మృదావాపి రూపం తత్ర ప్రకారయేత్ ॥

* * *

అచణకస్యతు మాహోత్సాహే పూజ్యబింబస్య సౌప్యవాత్ ।
పూజోపకరణైశ్చైవ త్రిభి సాన్నిధ్యముచ్యతే ॥

* * *

ఆరాధనం ద్విధా విష్ణోః స్వాధాంతాపి పరాధాకం ।
స్వాధాంతం గృహాంతానం ప్రోక్తం ఆలయే తు పరాధాకమ్ ॥

* * *

భగవద్వంశజై రేవ పాంచరాత్రపరాయణైః ।
యా పూజా క్రియతే మహ్యం సర్వాకామఫలప్రదా ॥
నిత్యోత్సవాదికం సర్వాం భుక్తిముక్తిప్రదం భవేత్ ॥

* * *

ఇదం మహోపనిషదం సాధాకోటిసమన్వితమ్ ।
సాంఖ్యయోగకృతంతేన పాంచరాత్రానుశబ్దితమ్ ॥
సారాయణముఖోద్గీతం నారదోఽశ్రావయత్పునః ॥

— మోక్షధమే.

~~~~~

వేద మేకాయనం నామ వేదానాం శిరసి స్థితమ్ ।

తదథణకం పాంచరాత్రం మోక్షదం తత్క్రియావతామ్ ॥

— శ్రీప్రశ్నసంహితా.

ఏష ఏకాయనోవేదః ప్రఖ్యాతస్సర్వతాభువి ॥

— ఈశ్వరసంహితా.

“ఋగ్వేదం ఛగవోఽధ్యేమి యజుర్వేదం సామవేదమథవణం
చతుథణం ఇతిహాసపురాణం పంచమం వేదానాం వేదం పితృం
రాశిం దైవం వాకౌవాక్యమేకాయనమ్.”

— ఛాందోగ్య.

*

*

*

యద్వద్గంగాచ తీర్థేషు దైవతేష్వపి చాచ్యుతః ।

తద్వత్సర్వేషు శాస్త్రైషు పంచరాత్రం ప్రశస్యతే ॥

సాధణకోటి ప్రమాణేన బ్రహ్మణాకేశవాచ్ఛ్రితం ।

కపిలాయ దదౌ బ్రహ్మ లక్షాణాం పంచకం పునః ॥

కపిలోపి చ పద్మాయ ప్రదదౌ లక్షమాత్రయా ।

పద్మోపి దత్తవాన్ మహ్యం అయుతగ్రంథసంఖ్యయా ॥

యస్మాత్ పద్మోపదిష్టేయం తస్మాత్సా “పాద్యసంహితా” ॥

~~~~~

పాద్యసంహితాయాం చయాపాదే

నిరూపితాః విషయాః.

❖ ౧. అ ధ్యా యే ❖

విషయ విశేషాః.

పుటం.

భగవదారాధన విధాన ప్రశ్నప్రతివచనె, అధికారినిరూపణమ్, ముఖ్యకల్పాధికారిణః ఏకాయనశాఖనః. ౧

అనుకల్పాధికారిణోఽన్యై, సూతస్యస్వాధికారమాత్రయజనేఽధికారః, దీక్షాహీనానామనధికారః, దీక్షయా అధికారలాభః, బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మకర్మనిరూపణమ్. ౨

తత్ర సత్వప్రధానో విప్రసగణః, రజః ప్రధానః ఊత్రియసగణః, గుణసామ్యే వైశ్యసగణః, తమగ ప్రియయే శూద్రసగణః, వణికాః పూర్వపూర్వతరశ్చైయా, శ్రేయస్యై జన్మకర్మణో హేతుత్వమ్, ద్విజానాం ఆశ్రమచతుష్టయమ్, ప్రథమః బ్రహ్మచర్యాశ్రమః, ద్వితీయః గృహస్థాశ్రమః. తృతీయః వానప్రస్థాశ్రమః. ౩

తురీయస్సన్న్యాసాశ్రమః, ఊత్రియస్య పూర్వే త్రయ ఆశ్రమా, విశః ఆర్యో ర్యో, శూద్రస్య ద్వితీయ ఏకః, బ్రాహ్మణస్య షట్కర్మాణి, ఊత్రియస్య త్రిణి, విశామపిత్రీణి, శూద్రస్యైకమ్, విప్రస్య సహజా గుణాః, ఊత్రియస్య సహజాగుణాః. ౪

విశస్సహజా గుణాః, శూద్రస్య సహజో గుణః, సజాతీయ విజాతీయప్రజాస్వరూపమ్, కుడ్డగోలనిరూపణమ్, ఏతేషాం అధ్యాపనాద్విత్రికేఽనధికారః, అనులోమజాతి నిరూపణమ్, అనులోమః, బ్రాహ్మణాం బ్రాహ్మణాదీనాం వృత్తిః, విలోమనిరూపణమ్. ౫

❖ ౨. అ ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

పుటం.

దీక్షాస్వరూపప్రశ్నః తన్నిరూపణం చ, తత్ర స్థానోపకరణాది,
యజనకాలః, చక్రాబ్జమణ్డాలై కుంభన్యాసః. ౮

చరోశ్చాతుర్విధ్యమ్, శిష్యలక్షణం తత్సంస్కారాశ్చ. ౯

దత్తకాష్టాగ్రనిమిత్తపరీక్షా, గురుణా భగవతే శిష్యసమర్పణమ్,
మాయాచూత్రస్వరూపమ్. ౧౦

మాయాచూత్రేణ శిష్యకాయవెష్టనమ్, స్వప్నార్థం హోమః,
మాయాచూత్రమోక్షణమ్, శిష్యస్వావనమ్, శుభస్వప్నై దీక్షానుజ్ఞా,
అశుభస్వప్నై శాంతిహోమః, దీక్షావిధిః. ౧౧

అధ్వషట్కమ్, పూర్వవిధిశేషః. ౧౨

దీక్షితస్య నామనిర్దేశః, మంత్రోపదేశః, స్త్రీశూద్రాణాం మంత్రో-
పదేశ విశేషః, శిష్యేణ కుంభమణ్డలస్థదేవతాచానమ్. ౧౩

దీక్షితస్య నామధేయాని, అష్టా విధయః, భాగవతశబ్దనిరుక్తిః.

❖ ౩. అ ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

భగవదారాధనవిధిః, స్నానభేదాః, వారుణాదిస్నాననిరూప-
ణమ్. ౧౪

మానస స్నానమ్, భగవన్మందిరకవాటోద్ఘాటనమ్, పూజకపరి-
కమః. ౧౫

ఆత్మశుద్ధిః. ౧౬

మంత్రాన్యాసవిధిః, ప్రణవన్యాసః. ౧౭

అష్టాక్షరస్థానాని, ద్వాదశాక్షరస్థానాని ౧౮

అష్టాక్షరన్యాసభూమయః, ద్వాదశాక్షరన్యాసభూమయః,
మంత్రాక్షరాణాం వర్ణాః, షడంగన్యాసః, షడ్జ్ఞాం రూపాణి. ౧౯

పుటం.

మస్తశుద్ధిః, అఘ్నాదిషు ప్రతేపణీయద్రవ్యాణి. ౨౪

ద్రవ్యాణాం దహన శోషణప్లావనాది. ౨౫

యోగపీఠకల్పనమ్ ౨౬

పీఠపాశ్వాదేవతాః, భగవదారాధనారంభః, ముద్రాప్రదశ-
నమ్, యావద్యాగం స్థితిప్రాధానా, సమ్మూళికరణమ్, సపర్యా-
సనమ్, దేహవదచాచార్యాం మస్తన్యాసః, హస్తన్యాసం వినా
ముద్రాప్రదశనమ్, సురసిద్ధాద్యవతారితజేర ఆవాహననిషేధః,
సుస్థితే అభిముఖభావ ఏవావాహనమ్, స్థిరబింబె యోగపీఠాదీనా
మవశ్యకతవ్యతా, పాద్యాచమనయోస్థిసితం ధ్యాయేత్, స్నాన
వైవేద్యయోస్సుఖానీనం ధ్యాయేత్, అన్యత్రోపచార కామ-
చారః. ౨౭

పుష్పాంజలిః, అఘ్నాదిదానకాలే ధ్యానప్రకారః, ప్రణామః,
ప్రాథానా, యోగాసనాబ్జపత్రేషు శక్తయః. ౨౮

ప్రథమావరణస్థాశ్శక్తయః, ద్వితీయావరణస్థాః, తృతీయావర-
ణస్థాః, పరివారాణాం భగవదభిముఖం స్థితిః, స్నానాసనమ్. ౩౦

అలక్ష్కారాసనమ్. ౩౧

భోజ్యాసనమ్. ౩౩

తామ్బూలసమపణమ్. ౩౪

❖ చ తు థా ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

నిత్యోత్సవహోమః, పాత్రాసాదనమ్. ౩౫

చరోశ్చాతువిధ్యమ్, అగ్ని ధ్యానమ్, ౩౬

జిహ్వభేదన హోమఫలభేదః. ౩౮

సమిత్ప్రమాణవిపర్యాసే ఫలమ్, సమిధాం సజ్ఞ్యా. ౩౯

హోమద్రవ్యాణాం ఫలమ్, హోమద్రవ్య పరిమాణమ్. ౪౦

❖ పంచమా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః

పుటం.

నిత్యోత్సవవిధిః, పంచావరణబలిదానమ్.

౪౧

ఆవరణభేదేన ఉత్సవతారతమ్యమ్.

౪౨

పరిచారకలక్షణమ్, బలిదానై తాలన్మత్తాది వ్యవస్థా,

౪౩

బలిబెరస్యయానై శిరసి వా నిక్షిప్య భ్రమణమ్, బలిబెరభ్రమణై
న్మత్తాతోద్వాదిభేదః.

౪౪

ఖగేశప్రియ నృత్తమ్, పురుషలూతాదిప్రియనృత్తమ్, పురుషలూ
తాదీనాం ప్రియస్వరః, భవస్యప్రియస్వరః, దుర్గాగణేశయోః
ప్రియనృత్తస్వరౌ, అన్యేషాందేవానాం ప్రియనృత్తస్వరాః,

౪౫

దిగ్బేదేన తాలభేదః, తాక్ష్యస్య ప్రియం తాలమ్, భూతానాం
ప్రియం తాలమ్, ధ్వజాదశకమంగలాష్టకభజ్జాదినివేదనమ్, శంఖ
నాదమాత్రేణ ప్రాకారద్వారనిగమః.

౪౬

మహాపీఠే బలిదానమ్, దేవస్య యానాదితోఽవరోపణమ్, దేవస్య
గర్భగృహ ప్రవేశనమ్ వాద్వాదిన్యూనతా సమాధానాయ
తాండవమ్, మహావాతాది సంక్షోభే నిత్యోత్సవప్రతిషేధః.
ఆరాధనకాలభేదః.

౪౭

కాలానాం నాడికామానమ్, ఆరాధనభేదాః. స్నానాచణ-
నృత్తగేయాదీనాం ఘటికామానమ్.

౪౮

కాలభేదేషు కాలత్రయం శ్రేష్ఠమ్, ఉత్సవాద్యంగఖింజానాం
సర్వకాలేషు పూజా, వాద్యవాదనకాలః, నీరాజనకాలః, నీరా-
జనపాత్రాది నిరూపణమ్. స్త్రీభిశ్చృణీబద్ధైః దీపధారణవ్యాసా. ౪౯దీపపాత్రార్చనమ్, దీపప్రాపణవిధిః, అర్ధరాత్రే పూజానివేద-
నాదివిధిః, సుప్రభాతవిధిః.

౫౦

❖ ప ష్టా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

పుటం.

పురుషసూక్తన్యాసః, ఋచామావాహనాదౌ వినియోగః.
హోమద్రవ్యాణి. ౫౧

ఆవాహనాధారవస్తుని, ఆవాహన ప్రకారోపచారౌ, చతు-
ర్ముఖాదీనాం గృహే అర్చానిషేధః, జప్తవ్యసూక్తాని, ౫౨

గృహోచారానె ఫలమ్, ఉపచారాణాం సంఖ్యా, ఆవాహనోప-
చారాః, స్నానాననోపచారాః, ౫౩

అలక్ష్మారాసనోపచారాః, యాత్రాసనోపచారాః. ౫౪

భోజనాసనోపచారాః, చతుష్పతిరుపచారాః. ౫౫

దాష్ట్రాతింశదుపచారాః. ౫౬

షోడశోపచారాః, ఆసనసామాన్యోపచారాః, పాదవిష్టరనిషే-
ధస్థానమ్, మధుపకానివేదనమ్, ఆచమనస్థానాని, ఉపచారాంత-
రెషు ఘంటాయా ఆవశ్యకతా ౫౭

అష్టాశ్వాహనం, ఊచికద్రవ్యనిరూపణం, కుంభనీరాజనమ్ ౫౮

❖ సప్తమా ధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

చక్రాబ్జమండలన్యాసః. ౫౯

కర్తుశ్శక్త్యపేక్షయా చక్రంవినా పద్మమండలమ్. సితాది-
పఞ్చవర్ణైకమణ్డలశోభా, తత్ర ద్రవ్యవికల్పః. ౬౦

షడధ్యాచారనమ్. ౬౧

బిందుషు ద్వాదశాక్షరావాహనమ్. కెసరెషు శ్రియాదీనామ-
చక్షరమ్, నాభిక్రిమేణ విష్ణోదీనాం పూజా, ద్వాదశస్వరెషు
విష్ణోద్దిద్వాదశమూర్తికపూజా, అరాంతవలయే మీనాదిదశమూర్తిక-
భాంపూజా, పృథమనెమివలయే శక్టాద్వాయుధపూజా, పీఠ-

పుటం.

కోణేషు వరాహోదీనాం పూజా, వీధికాయాం లోకపాలపూజా,
ద్వారేషు చణ్డాదీనాం పూజా.

౬౬

ఈశానకోణే విష్వక్సేనపూజా, పూర్వద్వారే ఆభిముఖ్యేన
గరుడస్యపూజా. ద్వితీయావరణపద్మేషు విష్ణాదిద్వాదశమూర్తి-
పూజా, తృతీయావరణపద్మేషు ద్వాదశాదిత్యపూజా, మణ్డలే వాసు
దేవార్చనమ్, బిందుషు అష్టాక్షరన్యాసః, కెసరేషు శక్త్యష్టకపూజా,
దలెషు శ్రియాదయగపూజ్యాః.

౬౭

అరేషు శక్త్యాద్యష్టాయుధపూజా, చతుర్వింశతిపద్మేషు తావ-
న్మూర్తిపూజా, చక్రాబ్జమణ్డలే నారాయణయజనమ్, భగవద్యజనే
ముఖ్యగ కాలః, దీక్షాయాశ్చక్రాబ్జమణ్డలం ప్రశస్తమ్, బ్రాహ్మణాది-
భేదేన మణ్డల తైత్రాదిభేదః, అనులోమానాముత్పాదకవద్ద్వారాణి,
సూతస్య విశేషః.

౬౮

స్త్రీణాం ద్వారనిరూపణమ్, కర్షణాదిక్రియా యోగ్యాధికారి,
అధికారసంపాదకాస్సంస్కారాః.

౬౯

మన్త్రితకుంభజలైశ్చిష్యాభిషేకః.

౭౦

అభిషిక్తస్య అధికారలాభః.

౭౧

❖ అష్టమాధ్యాయే ❖

విషయవిశేషాః.

మహాభిషేకాఖ్యస్నపనమ్, స్నపనత్త్రైవిధ్యమ్.

౭౨

స్నపనప్రతిమావికల్పః, బిమ్బాభావే కుశకూర్చః. స్నపనమణ్డ-
పలఙ్గణమ్.

౭౩

మణ్డపాలంకారః, గృహోచార్యాం విశేషః, అర్హ్యాదిదీపాంత-
పూజాసు ఉపకరణాని.

౭౪

పుటం.

పీరికోచితధాన్యపరిమాణమ్, కలశస్వరూపమ్, కలశేషు పూర
ణీయద్రవ్యమానమ్, కుమ్భానాం సూత్రవేష్టనమ్, కుమ్భవెష్టనై
తస్తూనామస్తరాలమానమ్. ౭౫

కుమ్భానాం న్యాసక్రమః, అధివాసితస్య దేవస్యోత్థాపనం ౭౭
స్నానాసనై నివేశనమ్, స్నానోపచారాః, ఘృతారోపణమ్. ౭౮
స్నపనమస్త్రాణాం నిర్దేశః. ౭౯

చూర్ణస్నానమ్, తచ్ఛూర్ణధారణే ఫలమ్. ౮౦

అభిషేకజలపానై ఫలమ్, అలక్ష్కరాసనమ్, మాత్రాద్రవ్య
పరిమాణమ్, భోజ్యాసనై భోజ్యభేదః. ౮౧

స్నపనభేదనిరూపణమ్, కుమ్భేషు ఔషణీయద్రవ్యాణి తస్తాత్రా
చ. ౮౨

రత్నకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తూని, యవోదకకుమ్భే నిధాతవ్యాని
తస్తాత్రా చ, పఞ్చగవ్యం తదుపయోగి పాత్రం చ. ౮౩

గోవిశేషః, పఞ్చగవ్యస్య శుద్ధిః, పఞ్చగవ్యస్య యోజనై మస్త్రః,
పఞ్చగవ్యస్య అధిదేవతాః, స్నపనై పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానం, ప్రోక్షణే
పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానమ్. ౮౪

ప్రాశనై పఞ్చగవ్యద్రవ్యమానమ్, పూర్వోక్తద్రవ్యన్యూనాధిక్యే
దోషః, గృహోర్చాయాం పఞ్చగవ్యమానభేదః, పాద్యాదీనాముక్త-
ద్రవ్యాలాభే ప్రతివాపద్రవ్యాణి పఞ్చగవ్యప్రతివాపద్రవ్యాణి. ౮౫

మధ్యమస్నపనమ్, కలశభేదెన స్నపనమస్త్రభేదః. ౮౬

ఉత్తమస్నపనమ్. ౮౭

ఉత్తమమధ్యమోత్తమాధమ స్నపనవిధిః, కుమ్భద్రవ్యాణామధి
దేవతాః. ౮౮

పుటం.

నవసు స్నపనెషు శక్త్యనుసారానుజ్ఞా, తిథ్యాదిభేదెన స్నపన-
భేదః. అష్టోత్తరశతకుమ్భ స్నపనమ్. ౯౦

ఏకోనవక్షాశక్తుమ్భస్నపనమ్, పంచవింశతికుమ్భస్నపనమ్ ౯౧

❖ న వ మె అ ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

బ్రహ్మణా భగవతి ప్రజాసర్గాశక్తిప్రాథకానా, సహస్రకలశాభి
షేకకరణానుజ్ఞా ౯౫

కుమ్భానాం దేవతాః ద్రవ్యాణి చ. ౯౭

కుమ్భేషు పూరణీయా ఆపః, మధ్యమకుమ్భనవకె నవధాన్యాని.

ఆగ్నేయాది దిక్కుమ్భేషు పూరణీయద్రవ్యాణి. ౧౦౦

స్నపనె దిక్కులశభేదెన మస్త్రీభేదః. ౧౦౫

❖ ద శ మా ధ్యా యే ❖

విషయవిశేషాః.

సకామనిష్కామానుష్ఠేయమహోత్సవః, ప్రశ్నప్రతివచనెగం

ఉత్సవశబ్దనివచనమ్, ఉత్సవత్రైవిధ్యమ్, నిత్యోత్సవః. ౧౦౯

అవభృథస్నానసమయః, ఉత్సవకాలపరిమాణమ్. ౧౧౦

ధ్వజారోహణరహితోత్సవః, అవభృథసమయస్యావవాదః, బలి

దానస్య ధామవిశేషనియమః, ఆశ్రయద్వైవిధ్యమ్, ఉత్తమా-

దిత్రైవిధ్యమ్, ఉత్తమస్వతస్త్వాలయః. ౧౧౧

మధ్యమః పరతస్త్వాలయః, అధమః వీధ్యన్తరాలయః, ఉత్సవ-

సన్నిపాతె స్వతస్త్వాలయప్రాధాన్యమ్, ఆశ్రయాదిబింబానాం తత్త-

దావరణ ఏవోత్సవః, గ్రామవాస్తుబలినిషేధః ౧౧౨

వైష్ణవోత్సవె దేవతాన్తరోత్సవనిషేధః, దేవోత్సవమధ్యే మాను

పుటం.

షోత్సవనిషేధః, పూర్వాపవాదః, అన్యదెవతోపయుక్తతోరణా-
దీనాం ప్రతిక్షేపః, తదపవాదః, అధిమాసాదౌ ప్రథమోత్సవని-
షేధః, ౧౧౩

ధ్వజారోహణస్య ముఖ్యగకాలః, అనుకల్పకాలః, ధ్వజపటా-
యామాదిమానమ్. ౧౧౪

గరుడమూర్తిలక్షణమ్. ౧౧౫

గరుడప్రతిమామను లెఖనీయాని, అధివాసదినే కర్తవ్యాన్-
అధివాసః. ౧౧౬

గరుడప్రాథకానా. ౧౧౭

గరుడపిండస్య సంతానప్రదత్వమ్, ధ్వజపటోత్సవః. ౧౧౮

సాంకరపాలికాయాః నయనస్థానమ్, ధ్వజస్తమ్భస్థాపనస్థానమ్
స్తమోభావయోగి దారుమానమ్. ౧౧౯

ధ్వజస్తమ్భ సంస్కారః, స్తమ్భశిరసి ధ్వజపటబద్ధనమ్, ౧౨౦
ధ్వజారోపణకాలః. ఆరోపణమంత్రః స్తమ్భమూలవెడికల్పనమ్.
ధ్వజే గరుడసాన్నిధ్యప్రాథకానమ్. ౧౨౧

గరుడాయ అశేషలోకాహ్వానానుజ్ఞా. గరుడస్యకాలత్రయే
ఆరాధనమ్, అనిర్వాణదీపస్థాపనమ్. భేరితాడనసిద్ధయే కల్పనీ-
యాని. ౧౨౨

భయోచకానమ్, భేరితాడనమ్, ఆహూతవ్యదేవతాః. ౧౨౩

గ్రామమధ్యే చతుర్ముఖస్థావాహనమ్. వీధీషుదేవతాహ్వానమ్.
భేరిశబ్దశ్రవణానంతరం అన్యత్రగమననిషేధః. ౧౨౪

❖ ఏ కా ద శె అ ధ్యా యే ❖

మహోత్సవవిధిః, అఙ్కురాపకాణకాలః. పాలికాసంఖ్యా. వీధీ-
చత్వరపరిష్కారాలఙ్కారౌ. ౧౨౫

పుటం.

ప్రాసాదాలజ్కారః. రోగిణాం భైషజ్యకల్పవమ్. యాగమణ్డప
స్థానమ్ మణ్డపాయామవిస్తారౌ, ౧౨౬

వేదీకల్పనం అగ్నికుణ్డనిర్మాణం, యజమానెచ్ఛయా అగ్నిషు
వికల్పః. ౧౨౭

వరణీయాచార్యాదిసభ్యా, ఉత్సవారమ్భాంతయోః స్నపనం.
కౌతుకబన్ధనకాలస్తత్సంస్కారశ్చ, కౌతుకబింబస్యగ్రామప్రాదక్షిణ్యేన
ధామప్రవేశః. ౧౨౮

ఉత్సవబెరస్య కౌతుకబన్ధః ఉపచారాశ్చ. ౧౨౯

నిశాయాం జాగరణమ్. దెవస్యోత్థాపనమ్. శిబికారోపణమ్.
బ్రాహ్మణై రేవ యానవహనం. భగవతో భద్రాసనె ఉపవేశనం. ౧౩౦
ప్రాభృతసమపాణమ్. స్నపనాద్యనంతరం గర్భగృహనయనం.
అపరాహ్ణే మృత్తికాసక్తిహణబీజావాపౌ. ౧౩౧

దెవస్య యాగమణ్డపనివేశనపార్ధానా. వేదికాధాన్యరాశౌ
కుమ్భస్థాపనమ్. కుంభస్థానభేదన యష్టవ్యదెవతాః. ౧౩౨

ఆహవనీయాద్యగ్నిషు హోతవ్యదెవతాః. హోమద్రవ్యాణి.
హోమసభ్యా. ౧౩౩

బ్రహ్మేదిస్థావరాంతపర్వాదెవతాహోమః. బలిదానాయ చక్రస్య
అన్నమూతేశ్చనిష్కామిణం. ౧౩౪

ఉపకరణానాం అగ్రే నయనమ్. అన్నమూతేశ్చరగ్రే పాపణమ్.
పశ్చాత్ నిత్యోత్సవమూతేశ్చనయనమ్. బలినిక్షేపః. శిష్టబలైః
మహాపీఠే నిక్షేపః. ఉత్సవమూతేశ్చయనాదుత్థానమ్. హస్త్యాది
రథేన నయనమ్. ౧౩౫

భగవతో యానారోపణే మంత్రః. యాత్రోపచారవిధిః. పరి
వారవర్గాః. ౧౩౬

పుటం.

ఉత్సవబింబస్య ప్రాతస్సింహాసనె అవస్థాపనమ్. స్నాపనస్య బింబ వికల్పః. ఏక బేరే మూలబింబ ఏవ స్నాపనమ్. ౧౩౯

ప్రత్యహం స్నాపనం మహాహవినివేదనం చ. బల్యచాయా గ్రామవీధీషు నయనమ్. దివసానుగుణోపచారేణ నయనమ్. ౧౪౦

శిబికావ్రదక్షిణానంతరమ్ స్నానమణ్డపే నమారాధనమ్, ఆరాధ కస్యకఙ్కుకోష్టిషధారణమ్, పరిచారకాణామపి కఙ్కుకాదిధారణమ్, దేవస్య దక్షిణే పూజకస్య ఉపవేశః, త్రిదణ్డిప్రభృత్యుపాసకానాం అన్తికే స్థితిః. ౧౪౧

సామాన్యానాం మణ్డపాద్భూమిరవస్థానమ్, నతకగాయకా-
దీనాం స్థానమ్, దేవస్య సహస్రధారాస్నాపనమ్, అలంకారానంతరం
యాత్రా, భోజనాసనె మహాహవినివేదనమ్. ౧౪౨

దేవస్య రాజవదుపచారః, మహోత్సవ నిగమనమ్, తీర్థదిన-
పయోంతం అపూర్వవస్తుభిరుపచారః, పూర్వానతిక్రమేణ స్థాన-
భోగాదికల్పనమ్, దేవీభ్యాం సహ వినా వా దేవస్య భ్రామణమ్,
ప్రథమదినమారభ్య షట్సుదినేషు నివేదనీయవస్తుని, సప్తమాది-
దినేషు నివేదనీయవిశేషః. ౧౪౩

శుద్ధబలిపీఠే తోయపూర్వకబలిదానమ్, బలివ్రదక్షిణమ్, అహా-
రాత్రం బలిదానమ్. ౧౪౪

అన్తదినే గ్రహణాదిసంపాతే బలిద్వయమ్, గ్రామాదిరహితస్థానె
బలినిక్షేపస్థానమ్, తీర్థదినాత్పూర్వే ద్యుమ్నగయా, తస్మిన్ దినే
సవిభవం దేవస్య నిగమః, దేశాంతరాదాహృతప్రాశ్నతాదినివే-
దనమ్, దేశికెన్ద్రముఖేన దేవస్యానుగ్రహదానమ్. ౧౪౫

సమీపస్థైరనుగ్రహభావనా, ఉత్సవబల్యరాయాం సుదర్శనాన్న
మూర్త్యోన్వికల్పః, అపరాణ్ణై జలద్రోణ్యవగాహనమ్, వారుణ-
సూక్తవాద్యాదిఘోషః, అవగాధస్య దేవస్య మణ్డపప్రవేశనం ౧౪౬

పుటం.

తీర్థస్నానస్య బ్రహ్మాదిభిరనుష్ఠితత్వమ్, తీర్థస్నానాదః ఫలం, మృగయాయాః కాలవికల్పః, మృగయావిధానమ్, మృగయా-
నివృత్తస్య రాత్రౌ మణ్డపనయనమ్, పశ్చిమరాత్రిభాగే తీర్థబి-
మ్బాధివాసనమ్. ౧౪౬

తీర్థబిమ్బాభావే ఉత్సవమూర్తేరేవ కాతుకబద్ధః, ఏకబెర
మూబెరస్యైవ కాతుకబద్ధః, నిశాచూర్ణావిధిః. ౧౪౭

నిశాచూర్ణా కుమ్భాభిషేకః, సరితీరే అవభృథః, సముద్రే
అవభృథకరణే నియమః, కలశస్థాపన చక్రాభిషేకౌ. ౧౪౮

చక్రస్య జలే నిమజ్జనమ్, చక్రాభావే కూచణః, దేవేనసహ-
మజ్జతాం శాశ్వతలోకావాప్తిః, మణ్డపే మహాహవినివేదనమ్,
ప్రత్యహం బ్రాహ్మణభోజనమ్. ౧౪౯

దేవస్యాలయాభ్యంతర పాప్రణమ్, ప్రభాతే చక్రాజ్జమణ్డలే
పుష్పయాగః. ౧౫౦

దెవస్య యానెనపరిశ్రమణమ్, ఆగతానాం బ్రాహ్మణాదీనాం
నివర్తనానుజ్ఞా. ౧౫౧

శాన్తిహోమః పూర్ణాచుతిః, అగ్న్యాదీనాముద్వాసనం ౧౫౨
దేశికస్య అష్టాక్షర మౌనజపః, యజమానాదిభ్యో దక్షిణా,
ఉత్సవకారకస్య ఉపకుర్వాణానాంచఫలమ్. ౧౫౩

రాజరాష్ట్రాదీనా మభ్యుదయకథనమ్, నేవాధిభ్యః పానీ-
యాదిదానస్య మహాఫలత్వమ్, ఉత్సవేఽధికృతానాం భగవత్ప్ర-
సాదః. ౧౫౪

కల్యాణారాధనస్యఫలమ్, త్రిదిన్తే కాహసాధ్యోత్సవయోర్విధి-
భేదః. ౧౫౫

పుటం.

❖ ద్వాదశే ౭ ధ్యాయే ❖

అచణోపయోగి పుష్పహవివిధానమ్.

పుష్పఫలనిర్దేశః, వజ్ర్యానిఫలకుసుమాదీని, పుష్పాదిసజ్జిహా-
విధానం తత్పాత్రాణి చ, ఉపాదేయపుష్పాణి. ౧౫౬

ప్రాతరచణోపయోగి పుష్పాణి, మధ్యాహ్నోపయోగీని,
ప్రాతరపచితస్యమధ్యాహ్నా వినియోగః, దివాపుష్పైర్విధివా
రాత్రిపుష్పైరాత్రావినియోగః ౧౫౭

కాలదేశానుసారీణి పుష్పాణి, జలపుష్పస్య సర్వదాపూజా-
హతా, జలపుష్పాణాం అపయంపితత్వావధిః, అబద్ధభ్యో-
మాలాబద్ధానాం పుష్పాణాం ప్రశస్తిః, మాలాస్రజోస్వరూప-
గుణాః, సర్వదాఅపయంపితాని పుష్పాణి, పూజాహతులనీ
విల్వపత్రనిరూపణమ్. ౧౫౮

గృహోచ నె కరవీరపుష్పనిషేధః, అక్షతానామచణోపయో-
గీత్వమ్, హవివిధానమ్, హవియోగ్యాని ధాన్యాని, వజ్రానీ-
యానీ ధాన్యాని, పక్వాపక్వయోగ్యతారతమ్యమ్, తణ్డూలానాం
సర్వవర్ణభేదోపిగ్రాహ్యతా, చరుపాత్రనిరూపణమ్. ౧౫౯

పాత్రశుద్ధిమంత్రాః, తణ్డూలజాలనమంత్రాః, పూరణ పిధానాధి-
శ్రయణాగ్నిస్తనమంత్రాః, పాకసాధనకాష్టాని, చరుపరిష్కారః,
చరుశ్రవణే దీక్షితస్త్రిదామధికారః, నివేదనీయఫలశాకవర్గః. ౧౬౦

వజ్రానీయఫలశాకాది, హవియోగ్యఫలశాకాది, ఏకమూల
వెణ్ణ్యుక్తరాదీనాంగాగ్రహ్యతా. ౧౬౧

లవణాదివ్యజ్జన ద్రవ్యాణి, ఘృతోపయోగిపాత్రం, సయాష-
నియూష పాకవివేకః, కుల్మాషాదీనాం నిష్కులీకరణమ్,
శుష్కాణామామ్రాదీనాం వినియోగః, కాలపక్వానిఫలాని, పర-
మాన్నవిధిః ౧౬౨

పుటం.

గుళాన్నమ్, ముద్గాన్నమ్, కేవలాన్నమ్, ఉపదంశోపస్తారక
ద్రవ్యాణి, ఉక్తద్రవ్యాణాం మాత్రా, తామూలద్రవ్యమాత్రా.

౧౬౩

అపూపవిచారః, పుటదగ్ధాని, భాణ్డానాంశుద్ధిః పుణ్ణవిధానం చ,
జలధారాపురస్సరం భాణ్ణప్రాపణమ్, హవిగపాత్రవాహినా
ముష్టిషబన్ధః

౧౬౪

హవిగపాత్రనిక్షేపస్థలమ్, సౌవణాదిపాత్రాణాం శుద్ధిమన్తః,
హవిగపరివేషణక్రమః, స్థాలీషు భక్తపరిమాణమ్, విష్వక్సేన నివే
దనమాత్రా, విష్వక్సేననివేదననైవాన్యపారిషదానాం చరితార్థతా.

బహ్మశానాదినివేదితస్య అభోజ్యత్వమ్. చడ్డాదినివేదితస్య
అస్పృశ్యతాది, లఙ్కాద్యదినివేదితస్య అవశ్యభోజ్యత్వమ్, విష్ణు-
నివేదితస్య అత్యర్థపావనత్వమ్, తత్ప్రాశనై వ్రతోపవాససామ్యం,
విష్ణునివేదితేనదేవతాస్తరయజనై అనంతఫలతా, విష్ణునిమూల్య-
ధారణస్య అతిపావనతా.

౧౬౬

విష్ణుపాదోదకస్య సవకపురుషార్థకారితా, విష్ణుపాదోదకస్య
అనధికారిణః.

౧౬౭

❖ త్ర యో ద శె ౭ ధ్యాయే ❖

పశ్చికాలవిధానప్రశ్నప్రతివచనై, అభిగమనాదిపశ్చికనిర్దేశః,
అభిగమననివచనమ్, శయనోద్ధాన తత్ప్రస్థానా.

౧౬౮

బహిరటనమ్, మలవిసగణః, జలాశయగమనమ్, అవయవశాచె
మృత్తికాసంఖ్యా, దస్తధావనమ్.

౧౬౯

అవగాహనై జలాశయవికల్పః, తప్తతోయస్నాననిమిత్తమ్,
స్నానక్రమః, స్నానతపణమ్

౧౭౦

పుటం.

ఉత్థానమ్, గుర్వాద్యభివాదనమ్, జపహోమాంతాచక్షణగో-
గ్రాసో, అలక్కారః, ఉపాదానమ్, సమ్భరణీయవస్తుని, ఇజ్యా,
మాధ్యాహ్నికస్నానమ్. ౧౩౧

షడక్షన్యాసమృత్తికాక్షేపాది, అఘమషణమ్, దెవయజనమ్,
దెవస్తోత్రమ్. ౧౩౨

పశ్చిమహోయజ్ఞాతిథిపూజాది, స్వాధ్యాయ తత్ప్రదేశా. ౧౩౩
సహవాసయోగ్యాః, సాయం సన్ధ్యా, శయనసంవేశోత్థాన
యోగః. ౧౩౪

ఉక్తోపసంహారః, సాయుజ్యాదీనాం కాలనిబంధనమ్. ౧౩౫

❖ చ తు దక్షా ధ్యా యే ❖

కాలనిబంధనగవదారాధనమ్.

శ్రీరామజయస్త్రీ, భరతాదీనాం జన్మకాలపూజా, రామజన్మ-
నక్షత్రై భరతాదీనాంపూజా. ౧౩౬

సృసింహజయస్త్రీ, వసన్తకాలపూజా, దమనకోత్సవః, వసన్తో-
త్సవస్య మాసవికల్పః, కర్హోగకుసుమోత్సవః. ౧౩౭

ఫలసమర్పణ ప్రశస్తమాసః, త్రివిక్రమజన్మకాలః, పూర్వో-
క్తస్య అనుకల్పకాలః, హనుమజ్జన్మకాలః, రాఘవేణసహైవ-
హమమతఃపూజా, శయనోత్సవకాలః ౧౩౮

చాతుర్త్యస్యవ్రతకాలః, శ్రీకృష్ణజయస్త్రీ, పవిత్రోత్సవః. ౧౩౯
పవిత్రశబ్దనిర్వచనమ్, పవిత్రారోపకాలభేదాః, పవిత్రతన్తు-
నిర్మాణమ్, తన్తుసంస్కారః. ౧౪౦

అభివాసాద్యుపయోగి పవిత్రమానమ్, పూర్వాపరదినభేదన
పవిత్రమానమ్, పవిత్రాణాంతన్తుగ్రంథితారతమ్యమ్. ౧౪౧

పవిత్రనామదశకమ్, మానానుగుణం పవిత్రగ్రంథిసంఖ్యా. ౧౪౨

పుటం.

పరతస్త్రిబింబపవిత్రవిధిః, శ్రియాదిదేవీనాం పవిత్రాణి, విష్వ-
క్సేనతాత్పర్యాదీనాం పవిత్రాణి ౧౮౪

విభవానురోధేన పవిత్రమానమ్, ముక్తాప్రవాలాదిభిః పవిత్ర-
గ్రన్ధిః, పవిత్రగ్రన్ధినామాకారః, పవిత్రగంధవర్ణరచనా. ౧౮౫

పవిత్రాధివాసకాలవికల్పః, శ్రద్ధాయా ఆవశ్యకతా, సిద్ధేపవిత్రే
భగవదర్చా, భగవతి విజ్ఞాపనీయాగాధా, ౧౮౬

గురోరుపవాసః, అపరేద్యురధివాసకాలః, బహుభేరైక జెర-
స్థలై కాతుకబంధః, అధివాసవిధిః. ౧౮౭

చక్రముద్రాప్రదశనమ్, మణ్డపసూత్రబంధః, భూతేభ్యో-
మాషాన్నబలిః, ఉపవీతాంతం కల్యాణబెరాచారా, చక్రాబ్జమణ్డలై
మహాహవినివేదనమ్, ఏకభేరే కల్యాణారాధననిషేధః. ౧౮౮

పవిత్రతంత్రానాం పఞ్చవర్ణత్వమ్, అపరేద్యురుపచారః, దేవే-
కుమ్భేచ చతుర్విధాన్ననివేదనమ్. ౧౮౯

పవిత్రైశ్చక్రాబ్జమణ్డలమణ్డనమ్, సర్వత్రమాత్రైక్యం మూల-
బేరాదితః, స్వతంత్రాదిబేరార్చనమ్, గీతవాద్యకలాదిదర్శనం. ౧౯౦

అనుక్తపరివారదేవతా పవిత్రావరోపణమన్త్రైః, పుష్పాంజలిః,
దేవపాదై పవిత్రన్యాసః, పవిత్రవిభజనమ్ ౧౯౧

భగవతి క్షమాభ్యర్థనా, జాగ్రత్కార్యసంతపణమ్, బహిర్గర్భా
మోక్షవకాలః, పవిత్రావరోపణవిధిః. ౧౯౨

పవిత్రావరోపణమన్త్రైః, గురవై పవిత్రాప్రదానై దోషః, ఆవా-
హితదేవతా వినజనమ్, పవిత్రావరోపణే కాలోత్కృష్టాకానపేక్షా,
పవిత్రావరోపణానంతరం స్నానమ్, పవిత్రోత్సవఫలమ్. ౧౯౩

ఆగ్రయణపూజాయోగ్యతిథ్యాది. ౧౯౪

ఓషధిలవన ధాన్యసంభారవిధిః, ధాన్యానయనకాలరక్షా, గ్రామ-
ప్రసాదక్షిణ్యేనధాన్యనయనమ్, భాణ్డే ధాన్యనిక్షేపణ మన్త్రాః. ౧౯౫

పుటం.

కణకరెభ్యోధాన్యవిభాగః, పరిష్కృతహవినివేదనమ్, నవ
తణ్డలహోమః, నవాన్ననివేదనమ్. ౧౯౬

❖ ప ఞ్చ ద శె అ ధ్యాయే ❖

మాసానుబద్ధివృత్తాని.

పరాహవృత్తమ్, ఆశ్వయుజమాసవ్రతమ్, కార్తికద్వాదశీ-
వ్రతమ్, కృత్తికాదీపోత్సవః. ౧౯౭

మాగేశీషద్వాదశీవ్రతమ్. ౧౯౯

ఉత్తరాయణవ్రతమ్. ౨౦౧

పుష్యమాసవ్రతమ్, తిలపద్మవ్రతమ్ ౨౦౨

శ్రీకామవ్రతమ్. ౨౦౩

లక్ష్మీస్తోత్రమ్. ౨౦౪

దేవీనామచారణ విశేషః, ఆరోగ్యకామవ్రతమ్, దినపంచక-
వృత్తమ్. ౨౦౭

చైత్రాదిద్వాదశమాసాదివ్రతాని. ౨౦౮

❖ షో డ శె ౭ ధ్యాయే ❖

అరిష్ట శాంతికమ్.

దునిమిత్తనిరూపణమ్, తచ్ఛాంతయేభగవదారాధనవిశేషః.

ఆచార్యవరణాది, వైష్ణవీకరణాష్టాక్షరహోమా. ౨౧౧

స్నపనమ్, శాంతికపౌష్టికకర్మణోగకాలః, ఏకబెరబహుబెరా-
చనక్రమః, కుణ్డభేదః, తత్రకతవ్యహోమాదిః. ౨౧౨

ఉక్తకర్మణోధ్యేయదేవతాస్వరూపమ్, చక్రాబ్జమణ్డలే
అనిమాల్యతా, ఆచార్యదక్షిణా, అనుకూలదినేషు పౌష్టికకర్మ-
వ్రతికూలేషు శాంతికర్మ, భగవన్మన్దిరే పరిచరతాంద్రత్తాపహారి-

పుటం.

ణాంచఫలప్రశ్నః.

౨౧౩

ప్రతివచనమ్, స్రద్ధాయినాంఫలమ్, దీపారోపణఫలమ్,
ఉదకాభ్యుక్షణఫలమ్.

౨౧౪

పుష్పవికిరణఫలమ్, భూమిదాయినాంఫలమ్, తులస్యాదదాన
ఫలమ్, వాపీకూపాదినిర్మాణఫలమ్, మందిరజీర్ణోద్ధారఫలమ్,
ఉపకరణద్రవ్యదానఫలమ్.

౨౧౫

ప్రదక్షిణాదీనాంఫలమ్.

౨౧౬

దత్తాపహరిణాంఫలమ్.

౨౧౮

❖ సప్తదశైకధ్యాయే ❖

జీర్ణోద్ధారవిధిః.

స్వయంవ్యక్తాదిష్వజ్జవైకల్యై సమాధానమ్, హీనాగ్నేషు పున-
బింబస్పష్టిః, సమాధియోగ్యస్య బింబస్య న త్యాగః, త్యక్తస్య
నవీకరణమ్ దెవీనామవికలానాం ప్రాచీనా రామోపయోగః ౨౨౦

ప్రాచీనదేవీయోగే పునర్నోద్యాహః, ప్రభావద్వాదీనాం నవీక-
రణమ్, త్యక్తస్య బింబస్య జలై అవలెవా నిక్షేపః, ప్రాసాదనవీకరణే
జాలాలయః, అజీర్ణే ధ్రువశైరే అన్యత్ర నోద్వాసః, తథాకరణే
దోషః.

౨౨౧

ప్రమాదకల్పిత ప్రాసాదాదెగ్ పునఃపరిష్కారే దోషాభావః
బహుభైరైకభైరజీర్ణోద్ధారే యథాపూర్వకల్పనమ్, దేవీవిరహి-
తస్యబింబస్య పునస్సృష్టేదేవీయోగేకామచారః, అమానుషబింబా-
దీనాంపరిష్కారే పూర్వవదేవన్యాసః, శయనశైరేష్వపి ఉక్తవత్,
మానుషే తు కామచారః, దివ్యైవిమానాదౌ ఆకారాదివత్
ఉపాదానద్రవ్యమపి సజాతీయమేవ.

౨౨౨

అపమానుషయో రుపాదానద్రవ్యవికల్పః, పరివారాణా

పుటం.

ముపపీరాదిషు కామచారః, చలితసాలగోపురాదీనాం వృద్ధిహో-
సావైచ్చికౌ, నద్యాద్యుపహతప్రాసాదాదెస్థస్థలాన్తరే కల్పనమ్,
ప్రథమకల్పన ఇవ ద్వితీయకల్పనెపి మన్తాః, అపూర్వకల్పనె
జీణోద్ధారచ తుల్యఫలతా. ౨౨౩

తస్మాధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యాసే దోషః, జీణోద్ధారే
నయనోస్మిలనాదినిషేధః, ఉద్వాసితశక్తేగ్గ పునరాధానమ్, సంప్రో-
క్షణ నిమిత్తాని. ౨౨౪

నిమి తైవ్యసంప్రోక్షణే అనిష్టఫలమ్, సంప్రోక్షణవిధిః ౨౨౫

❖ అష్టాదశే అధ్యాయే ❖

నిత్యనైమిత్తికాదివైకల్యప్రాయశ్చిత్తవిధిః

ప్రాయశ్చిత్తనిర్వచనమ్, తత్ప్రకారవ్రశ్న ప్రతిపచనె,
అస్థిలోమాదిస్పృశే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ౨౨౬

నీలవస్త్రధారణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, స్త్రీనెవిరోఽనాప్లుతస్యస్పృశే
ప్రాయశ్చిత్తమ్, విఙ్మూత్రాదిస్పృశే, రజస్వలావస్త్రస్పృష్టస్పృశే,
చణ్డాలాదిస్పృశే, కాకభరాది సంపకే. కేశాదిదూషిత పుష్పా-
చణె ప్రాయశ్చిత్తం. ౨౨౮

పురీషాదిదూషిత పుష్పాచణె, స్త్రీనుపనీతబింబస్పృశే,
పూజామధ్యేనిష్ఠీవనసంభవె, అకృతమస్త్రన్యాసాచణె, చణ్డాలాది-
సంస్పృక్తహావినివేదనె, స్మగాలాదిదూషితవస్తుప్రాపణె, అయాజ్ఞ-
కథాన్యహవిస్సమపణె ప్రాయశ్చిత్తం. ౨౨౯

అత్యుష్ణాతిశీతహావినివేదనె, శవాదిదూషితగేహశ్రపితహావి-
నివేదనె, ముఖవాయుహతాదివస్తునివేదనె, నివేదితపూర్వనివే-
దనె, నిర్మాణోఽగ్నిచ్ఛిష్టసమపణె, అన్యవన్దనావసరహస్తధృత-
కుసుమా ద్యుపయోజనె. ౨౩౦

పుటం.

భగవత్ప్రణామకాలే హస్తధృతపుష్పాణాం విష్వక్సేనె విని-
యోగః, తాదృశపుష్పైరచణై ప్రాయశ్చిత్తమ్. మండూకమూ-
షకాద్యుపహత ప్రాపణై ప్రాయశ్చిత్తమ్. మక్షికాద్యుపహతై
ప్రాయశ్చిత్తవిశేషః, భుక్తశేషనివేదనై ప్రాయశ్చిత్తమ్, పయ్యుషి
తాంబూపహారై ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౩౦

అపయ్యుషితాని సలిలాని, సముద్రతోయస్య అపయ్యుషిత-
త్వాపధిః, తియ్యగ్యోన్యాదిలంఘితవారిణో నిషేధః, అజాశ్వము-
ఖసంస్పృష్టస్య కామచారః, అశుచిద్రవ్యసంప్రక్త జలప్రాపణై
ప్రాయశ్చిత్తమ్, శివనిర్మాణ్య సంపకే, శవాదిదూషిత వాపీకూ-
పాదిసంస్కారః. ౨౩౧

ఉక్తసంస్కారస్య దివారాత్రభేదేనభేదః, పూజాకాలే దీపని-
వాణై ప్రాయశ్చిత్తమ్, ఆకస్మికదీపనివాణై దోషాభావః, అని-
వాణ దీపనివాణై ప్రాయశ్చిత్తమ్, దీపయోగ్యతైలమ్, నిషి-
ద్ధతైలమ్, తాదృశతైలయోగై ప్రాయశ్చిత్తమ్ ౨౩౨

నిషిద్ధదధిక్షీరాది నిర్దేశః, కప్టౌపకరణన్యూనీభావే విధిః,
వాద్యనృత్తాదిహానౌ శాన్తిః, సంధ్యాకాలాతిక్రమే శాన్తిః, అధి-
కకాలపూజాహానౌ శాన్తిః, ౨౩౩

వర్షాధికకాలపూజాలోపే పునగ్గప్రతిష్ఠా, భూగుప్త గృహ-
చావిధిః, దేవస్థాపితేషు పూజాలోపేవిధిః. ౨౩౪

సాలిగ్రామపూజాలోపే శాన్త్యభావః, అనేకకాలపూజాలోపే-
విధిః. ౨౩౫

అగ్నికుట్టస్యాశుచిసంపకే శాన్తిః, పాకస్థానాశుచిసంపకే
శాన్తిః, పరివారాచణనలోపేశాన్తిః, బల్యథాహవిషోదోషే శాన్తిః
తణ్డూలాది దూషణై బలిద్రవ్యపాతేశాన్తిః. ౨౩౬

పుటం.

బలిజేరస్యవత నె శాన్తిః, రజస్వలాదిదూషిత భూసంస్కారః
కవాటదోషే శుద్ధిః. ౨౩౮

చోరస్పృశేశాన్తిః, అజ్ఞాతజాతిజనస్పృశేశాన్తిః, అన్యశాస్త్ర-
దీక్షితస్పృశేశాన్తిః, మహాపాతక్యాదిసంపకేశాన్తిః. ౨౩౯

శిలాబింబస్య చాలననిషేధః, ఖద్యోతసంపకేశాన్తిః, పూజా-
కాలే కవాటబద్ధనెశాంతిః, తత్రావవాదః. ౨౪౦

బింబవదేవ ప్రభాపీరాదిషుదోషః, అనధికారిప్రసక్తే శాన్తిః,
ప్రాకారాదీనా మగ్నిదాహే శాంతిః, సుదశనాదీనా మగ్నిసం-
పాతే శాంతిః, ప్రాకారాదీనాంవృద్ధౌ దిక్షిదేశః. ౨౪౧

నిషిద్ధదిశ్యుద్ధౌ శాంతిః, ఉపపీరస్య కామచారః, నవీకరణే
పూర్వవదేవ చిహ్నాని. ౨౪౨

❖ ఏకో న వింశే అధ్యాయే ❖

ఉత్సవప్రాయశ్చిత్తవిధిః

నిత్యనైమిత్తికసంపాతే కర్తవ్యక్రమః, గృహాచారస్సప్తనై-
నిమిత్తానుసారేణస్థలమ్, ఆలయబింబస్య బహిష్కర్తవ్యనిషేధః,
తీర్థావభృథాదావనుజ్ఞా, స్నపనాగ్గవైకల్యే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౪౩

స్నపనకాలవిషయాయై ప్రాయశ్చిత్తమ్, స్నపనకలశానాంవి-
కారే ప్రాయశ్చిత్తమ్, అక్రమకలశాభిషేకే ప్రాయశ్చిత్తమ్, దేవ-
తామస్త్రాదివ్యత్యయై ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౪౪

ఆరాధనాగ్గవైకల్యే ప్రాయశ్చిత్తమ్, పలాథిభేదేనస్నపన-
కాలభేదః, స్నపనద్వయసంపాతే పునఃప్రతిసరనిషేధః. ౨౪౫

మండూకాదిభిః కలశదూషణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, ఆశాచిభిః
కలశస్పృశే, బద్ధేప్రతిసర ఆశాచాభావః, విమానస్థాపనాహింసస్థలే
ఉత్సవకరణే ప్రాయశ్చిత్తమ్, నిత్యోత్సవరహితస్థలోత్సవకరణే. ౨౪౬

పుటం.

ధ్వజదోషసంపాతే ప్రాయశ్చిత్తం.

౨౪౮

అఙ్కురవికారే వల్మీకాదిప్రరోహే, అపిఁతెష్వఙ్కురేషుదేవో-
పఘాతే, కమఁమధ్యే కమాఁస్తరాపాతే పునః కౌతుకమ్ ౨౪౯

అస్తరాపతితస్నాన సమానానస్తరం పూర్వాఽరబ్ధస్య సమాప్తిః,
శూన్యగ్రామే బలినిషేధః, మహావాతాద్యుపఘాతే పునరుత్సవః,
ముహూర్తాఽతిక్రమే ప్రాయశ్చిత్తమ్, పరిజనానామభిఘాతే
అన్యాకల్పయేత్ ౨౫౦

అతిక్రాంతబలిదానవిధిః, ఉద్యానమృగయాదిలోపే ప్రాయశ్చి-
త్తమ్, అవభృథస్నానలోపే పునరుత్సవః, ఉక్తమాసాతిక్రమే
అనస్తరమాసేఽనుజ్ఞా, పవోఽత్సవలోపే శాంతిః, బలివస్తూనాం
వ్యత్యాసే శాంతిః ౨౫౧

ఉత్పాతసంస్పృశే శాంతిః, అగ్నిదాహే శాంతిః, యాగమణ్డపే
సృగాలాదిప్రవేశే శాంతిః, ఉత్సవాగ్నేస్వయం శమనె శాంతిః,
విషువే అయనె చ రాత్రావేవ తీర్థోత్సవః, అన్యత్ర అహ్నోవ
తీర్థోత్సవః, హోమవిచ్ఛేదే శాంతిః ౨౫౨

మహోత్సవమధ్యే బింబనాశే శాంతిః, యానాదిభ్రంశే శాంతిః
యానానాం అస్పృశ్యస్పృశే శాంతిః, పుష్పయాగాభావే
శాంతిః, ధ్వజావరోహణకాలాతిక్రమే శాంతిః. ౨౫౩

పవిత్రారోపణవిపర్యాసే శాంతిః, అస్థానశూలస్థాపనె శాంతిః,
నయనమోక్షణాకరణే శాంతిః, తోయాధివాసాకరణే శాంతిః ౨౫౪

అనాచార్య ప్రతిష్ఠాయామ్ శాంతిః, బాలమన్దిరస్థితికాలాతి-
క్రమే శాంతిః, శిథిలీసరఘాదిసంపాతే శాంతిః, సిద్ధాంతసా-
ంక్రయే శాంతిః ౨౫౫

సిద్ధాంతస్వరూపప్రశ్నః. సిద్ధాంత నివచనమ్, మంత్రసిద్ధాంతాది-

పుటం.

భేదకధనమ్, మస్తసిద్ధాంతః, ఆగమసిద్ధాంతః.

౨౫౬

తస్తసిద్ధాంతః, తస్మాన్తరసిద్ధాంతః, ఆరమ్భావసానయోరేక
ఏవ సిద్ధాంతః, అనుక్తస్య తస్మాన్తరాద్గ్రహణమ్, తస్తసాఙ్క-
యణనిషేధః.

౨౫౭

పాశ్చరాత్రప్రతిష్ఠితస్య తేనైవ నిర్వాహః, ఏకత్ర దీక్షితస్య
అన్యత్ర దీక్షానిషేధః, విషశస్త్రాదిహతానాం నారాయణబలిః.

౨౫౮

❖ వింశే అధ్యాయే ❖

పాపినాంకర్మాధికారార్థం ప్రాయశ్చిత్తమ్.

హిరణ్యగర్భతులాభారాదినిర్దేశః, హిరణ్యగర్భవిధిః.

౨౬౨

తులాభారవిధిః.

పుష్పాభిషేకః.

౨౬౩

❖ ఏకవింశే అధ్యాయే ❖

అధికారి వ్యవస్థా.

ఔపగాయనాదీనాం నిర్దేశః, బ్రహ్మణా పాశ్చరాత్రదీ-
క్షాదానమ్.

౨౬౪

భాగవతత్వనిష్పత్తిః, ఆత్మార్థయజనస్య ముఖ్యతా, పరార్థ-
యజనప్రదేశాః.

౨౬౫

దీక్షయా కులీనత్వమ్, ధ్యేయవస్తునిర్దేశః మూర్తిలక్షణం చ,
ఆగమసిద్ధాంతై ధ్యానప్రకారః,

౨౬౬

బల్యాదిదానరహిత పూజా, కర్మసన్న్యాసినాం స్వరూపమ్,
వర్ణచతుష్టయసంజ్ఞా.

౨౬౭

పూర్వోక్తానాం కర్మాణాదిష్వనధికారః, స్వాచారముర్తి-
ప్రతిష్ఠాయాః మస్తసిద్ధాంతైః కరణానుజ్ఞా, మౌద్గల్యద్యేకాయ-

పుటం.

నానాం దాహనిషేధః, మూర్త్యస్తరాచణనిషేధః.

౨౭౫

తస్త్రసిద్ధాస్త్ర మాగణిరూపణమ్.

౨౭౬

తస్త్రాస్త్రసిద్ధాస్త్రాచారవ్యవస్థా.

౨౭౭

సిద్ధాస్త్ర సాఙ్గయణనిషేధః.

౨౭౮

❖ ద్వావింశతి అధ్యాయే ❖

ముద్రావిధిః.

ముద్రావిరుక్తిః, ముద్రాపూర్వవిధిః, హృదయముద్రా,
శిష్యముద్రా, శిఖాముద్రా.

౨౭౯

కవచముద్రా. అస్త్రముద్రా, నైత్రముద్రా, అగ్నిప్రాకార-
ముద్రా, యోగముద్రా.

౨౮౦

యోగసంపుటముద్రా, ఉక్తముద్రయోవినియోగః, కుంభ
ముద్రా, సంహారముద్రా తద్వినియోగో, సృష్టిముద్రా,
తద్వినియోగో.

౨౮౧

తత్వముద్రా, జ్ఞానముద్రా, న్యాయముద్రా, జపముద్రా,
బ్రహ్మముద్రా, విష్ణుముద్రా, రుద్రముద్రా.

౨౮౨

అభివాదనముద్రా, విఘ్నరాజముద్రా, భాగవతముద్రా
వరాహముద్రా, దహనముద్రా, ఆప్యాయనముద్రా.

౨౮౩

సురభిముద్రా, ఆవాహనముద్రా, ప్రణామముద్రా, తద్విని-
యోగో, పద్మముద్రా, కమలముద్రా.

౨౮౪

శఙ్ఖముద్రా, చక్రముద్రా, గదాముద్రా, చాపముద్రా. ముసలి
ముద్రా, ఖడ్గముద్రా.

౨౮౫

వనమాలాముద్రా, అశ్విలిముద్రా, గరుడముద్రా, విష్వక్సేన
ముద్రా, అనంతముద్రా, బలిముద్రా, అస్త్రముద్రా.

౨౮౬

పుటం.

ముష్టిముద్రా, జ్ఞానముద్రా, గన్ధముద్రా, పుష్పముద్రా, యజ్ఞో-
పవీతముద్రా, ఆకల్పముద్రా, ధూపముద్రా, దీపముద్రా. ౨౮౭

ప్రతిమాముద్రా, స్వాగతముద్రా, ప్రాథమానాముద్రా, యాన-
ముద్రా, గ్రాసముద్రా, హోమముద్రా. ౨౮౮

❖ త్ర యోవింశే అధ్యాయే ❖

మన్త్రోద్ధారవిధిః, వర్ణానాం సంజ్ఞాన్తరమ్. ౨౮౯

వర్ణానాం దేవతాః. అచాం దేవతాః. ౨౯౦

హలాం దేవతాః, మన్తవర్ణాదిజ్ఞానై ఫలమ్. ౨౯౩

వర్ణానాం నక్షత్రాణి, వర్ణానాం రాశయః. ౨౯౪

సాధకస్య యోగపరీక్షా, సిద్ధారిచక్రన్యాసః, మూలమన్త-
చతుష్టయస్య నానుగుణ్యపరీక్షా, మూలమన్తనిరూపణమ్, మాలా-
బీజమన్తలక్షణమ్, మన్తాణాం వయోజాత్యాదినిర్దేశః. ౨౯౫

మన్తజాత్యవిరోధేన కర్మసు వినియోగః, అవిధినా గ్రహణే
దోషః, సిద్ధేకమన్తస్య మన్తాన్తరసౌలభ్యమ్, మన్తజపే దిగాదిని-
యమః. ౨౯౬

జపయోగ్య ప్రదేశాః, జాపకస్య ఆహారనియమః, సిద్ధియో-
గ్యతిథ్యాదయః, యుగభేదేన జపావృత్తిభేదః. ౨౯౭

మన్తశబ్దనిర్వచనం, ఫలదశానాదేవ మన్తద్రష్టృత్వమ్, మన్తా-
ణాం శ్లేషతాదివర్ణనాభేదః, మన్త్రిణో వజ్ర్యవస్త్రనిర్దేశః. ౨౯౮

వజ్ర్యాని పుష్పాణి, వజ్ర్యాని శాకాదీని, వజ్ర్యాని భోజన-
పాత్రాణి. ౨౯౯

మన్త్రిణా ధారణీయచిహ్నాని, సువర్ణచక్రధారణమ్, దేహ-
ధారణీయలాఙ్ఘనమ్, చక్రాదిలాఙ్ఘితస్య మాహాత్మ్యమ్, సిద్ధిప్ర-
తిబంధక వెషచేష్టాది. ౩౦౦

మన్తసిద్ధ్యర్థశాలానిర్మాణాది, కుట్టాకృతిమానాది, ప్రస-
క్తాత్మజ్ఞానస్థాననిర్దేశః. ౩౦౧

పుటం-

అగ్నేశ్శోత్రాదినిరూపణమ్, హోమస్థానాది ఫలమ్. ౩౦౨
కుణ్డమధ్యే యోగాసనమ్, ప్రత్యహం హోమః, సిద్ధేనిమిత్తాని,
సునిమిత్తాని. దునిమిత్తాని. ౩౦౩, ౩౦౪

సిద్ధిప్రకారాః, సిద్ధిలిజ్జానాం గోపనమ్, యావన్మన్త సిద్ధి భగవ-
దారాధనమ్. ప్రణవపురశ్చరణ విధిః. ౩౦౫, ౩౦౬

❖ చ తు వింశై అధ్యాయే ❖

ద్వాదశాక్షరమన్తకల్పః.

మన్తసముద్ధారప్రకారః, విజాక్షరాణి, విజన్యాసస్థానభేదః. ౩౦౮

ఋషిదేవతా చ, తత్త్వాని, ఔత్తాణి. ౩౦౯

ద్వాదశాక్షరభాష్యమ్. ౩౧౦

ద్వాదశాక్షరచిన్తకమాహాత్మ్యమ్, శరీరశుద్ధయే పురశ్చరణ-
నియమః. ౩౧౧

పురశ్చరణ సమ్మత్తయే శుద్ధిః ౩౧౨

మన్తసాధనయోగ్యకాలః, సాధనకాలనియమః, ధ్యానప్రకారః,
మన్తజపకాలావధిః, స్నానాది. ౩౧౩

జపతపణహోమసంఖ్య, మన్తసిద్ధిఫలమ్. ౩౧౪

మన్త్రిణస్సిద్ధాయతనె మూర్తిపూజా, ఔత్తసీమానిర్ణయః,
సిద్ధాద్యాలయేషు జపసంఖ్య. ౩౧౬

యోగధ్యానం దేహత్యాగప్రకారశ్చ ౩౧౭

బ్రహ్మప్రాప్తిప్రకారః, అపునరావృత్తినిదర్శనమ్, దేహపా-
తక్రమప్రశ్నః, తన్నిరూపణమ్. ౩౧౮

పరకాయప్రవేశప్రకారః. ౩౨౦

మన్త్రీమాహాత్మ్యనిగమనం. ౩౨౧

అవ్యైవ మన్తస్య షోడశాక్షరత్వవిధిః, తదుద్ధారప్రకారః,
ఋషిచ్ఛస్తోనిదేశః, నమస్సాహోదీనాం వినియోగః, వర్ణ-
న్యాసస్థానాని. ౩౨౨

ఆరాధనక్రమః, గ్రీష్మాదిషు జపస్థితిప్రకారః. ౩౨౩

పుటం.

జాపినః దేవాదిభిశ్చలనమ్, స్థిరమతేజాఞ్పకస్య ఫలమ్. ౩౨౪

❖ ప జ్ఞ వి ం శే అ ధ్యా యే ❖
అష్టాక్షరకల్పః.

వణోద్ధారక్రమః. ౩౨౫

బీజచ్ఛన్దోనిదేశః, ప్రణవనిరుక్తిః. ౩౨౬

నమగ్గ పదనిరుక్తిః, నారాయణ పదనివచనమ్, సాధకని-

యమాః. ౩౨౭

మన్తజపకాలః, దేవతాధ్యానమ్. ౩౨౮

మన్తజపహోమాదిసంఖ్యా, సిద్ధే మన్తే ధర్మసాధనప్రకారః,
కల్యాణవిధిః. ౩౨౯

ఫలాతిశయ ప్రతిపాదనమ్. ౩౩౦

సంక్షిప్తనిరూపణవిధిః. ౩౩౧

ఉత్తరాయణపూజా, అధికసాధనమ్. ౩౩౨

స్త్రీభోగః, వశీకారః. ౩౩౩

ఆకషణమ్. యక్షసాధనమ్. ౩౩౬, ౩౩౭

విద్యాధరసాధనమ్, పాతాలసాధనమ్. ౩౩౮

ఖడ్గసాధనమ్. ౩౩౯

సిద్ధకన్యాసకాశాత్సిద్ధవస్తులాభః, శత్రుమారణమ్. ౩౪౦

ఇంద్రిజాలమ్, గులికావిధిః, వెతాలసాధనమ్. ౩౪౧

ఆమయశాంతిః. ౩౪౨

పుష్టివిధిః, ఆయుష్కామవిధిః, ఆరోగ్యకామవిధిః. ౩౪౪

అపమృత్యునివారణమ్, వాక్సిద్ధిః, ప్రతివాదివాగ్బంధనమ్. ౩౪౫

తత్ర దోషభావః, బ్రహ్మవచనకామకల్పః, గోభూరాష్ట్రా-
దికామకల్పః. ౩౪౬

మన్తదేవతా ప్రభావః, విషాపహరణమ్. ౩౪౭

ధనాదిసిద్ధయః, మన్తదేవతా సాక్షాత్కారః. ౩౪౮

పుటం.

మన్తమాహాత్మ్యమ్.

౩౪౯

❖ ష డ్విం శె అ ధ్యా యే ❖

విష్ణుగాయత్రీకల్పః.

౩౫౦

గాయత్ర్యక్షరన్యాసాదినిర్దేశః, సన్ధ్యాత్రయే ధ్యేయస్వ-
రూపమ్. ౩౫౧

సిద్ధయే జపసఙ్ఖ్యా, అష్టాక్షరవదన్తుషానమ్, ఏతజ్జపేన మన్త
చతుష్టయప్రాప్తిః, శ్రీక రాష్టాక్షరమన్తః. ౩౫౨

తద్బీజాదినిర్దేశః, ధ్యేయ దేవతాస్వరూపమ్ ౩౫౩

తపోనియమస్తత్ఫలమ్, లక్ష్మీనారాయణమన్తకల్పః. ౩౫౪

సంకర్షణమన్తకల్పః. ౩౫౫

ప్రద్యుమ్నమన్తకల్పః, అనిరుద్ధమన్తః. ౩౫౬

చతుర్వింశతిమూర్తిమన్తనిర్దేశః. ౩౫౭

❖ స ప్ర విం శె అ ధ్యా యే ❖

మత్స్యాది మూర్తిమన్తనిర్దేశః.

మత్స్యమూర్తిమన్తః, కూర్మమూర్తిమన్తః. ౩౫౮

వరాహమన్తః, తస్యైవ మన్తాన్తరమ్. ౩౫౯

వరాహమాలామన్తః, నృసింహమన్తః ౩౬౦

అస్య మాలామన్తః. రక్షామన్తః. ౩౬౧, ౩౬౫

బీజశక్త్యాదిద్వాదశాంగ నిరూపణమ్. ౩౬౭

వామనమన్తః, త్రివిక్రమమన్తః. ౩౬౮

జామదగ్న్యరామమన్తః, దాశరథిరామమన్తః. ౩౬౯

మాలామన్తాన్తరం. ౩౭౦

భరతాదీనాం మన్తనిర్దేశః. ౩౭౬

బలరామమన్తః, కృష్ణమన్తః. ౩౭౭

గోవధానమన్తః, గోపాలమన్తః. ౩౭౮

తస్యైవ మన్తాన్తరమ్, మాలామన్తః. ౩౮౯

పుటం.

❖ అష్టావింశతి అధ్యాయే ❖

యజ్ఞమూర్తిమంత్రః, అన్నాధిపతిమంత్రః.	౩౯౬
శక్తిమంత్రః. కాలనెమిమంత్రః.	౩౯౮
త్రైలోక్యమోహనమంత్రః, మస్తాంతరమ్	౩౯౯
కామకామేశ్వరీమంత్రః, త్రైలోక్యమోహనమాలామంత్రః.	౪౦౦
యజ్ఞనరాహమంత్రః.	౪౦౩
దరోదరస్యసింహమంత్రః, పురుషచతుష్టయ మంత్రనిర్దేశః.	౪౦౫
హయగ్రీవమంత్రః, హయగ్రీవమాలామంత్రః.	౪౦౬
ముకుందాదిమంత్రనిర్దేశః, బ్రభుమంత్రః	౪౦౯
వృషాకపిమంత్రః, శౌరిమంత్రః, వైకుంఠమంత్రః, వణ్ణాంబుష్యాది, అపరాజితామంత్రః.	౪౧౦
సంకర్షణాదిమంత్రనిర్దేశః	౪౧౧

❖ ఏకోనశ్రితింశతి అధ్యాయే ❖

శ్రీమంత్రః. మణ్డలధ్యానప్రకారః.	౪౧౪, ౪౧౫
ధనదాదీనాం మస్త్రాః. చింతామణిప్రభృతిమస్త్రాః.	౪౧౬, ౪౧౭
శ్రీయోమాలామంత్రః. వసుధామంత్రః	౪౧౮, ౪౧౯
జపప్రకారః. ధరణ్యాః మంత్రః.	౪౨౦, ౪౨౧
సరస్వతీమంత్రః. ఆధారశక్త్యాదిమస్త్రాః.	౪౨౨, ౪౨౫
అనంతమంత్రః.	౪౨౬
భూమంత్రః, పీఠకల్పనవిధిస్తన్మస్త్రాశ్చ.	౪౨౭
బ్రహ్మసనకాదిపరివారకల్పనమ్, ప్రథమావరణే యష్టవ్యాః, చణ్డప్రచణ్డయోమంత్రః, ఉదుంబరస్యమంత్రః.	౪౨౯
తేత్రేశమంత్రః, దిజ్మాత్తిమంత్రః.	౪౩౦
ద్వితీయావరణే యష్టవ్యాః, బహిరావరణే యష్టవ్యాః.	౪౩౧
బలిపీఠే బలిదానక్రమః.	౪౩౨
తేత్రేశాచణనం వినా బలిదానస్య నిష్ఫలత్వమ్.	౪౩౩

❖ త్రింశే అధ్యాయే ❖

తిథిదేవతామస్త్రాః.

కామ్యకర్మణఃకాలః, తిథిదేవతాః, అగ్నేర్మస్త్రాః, బ్రహ్మ-
జోమస్త్రాః. ౪౩౪

కుబేరస్యమస్త్రాః. జ్యమ్భులమస్త్రాః. ౪౩౫, ౪౩౬

విఘ్నేశమస్త్రాః. ౪౩౭

షణ్ముఖమస్త్రాః, భానుమస్త్రాః. ౪౩౮

ఈశానమస్త్రాః. దుర్గామస్త్రాః. ౪౩౯, ౪౪౦

దుర్గాయా మస్త్రాంతరమ్. యమస్య మస్త్రాః. ౪౪౧, ౪౪౨

ఇంద్రస్యమస్త్రాః, విష్ణోర్మస్త్రాః, కామస్య మస్త్రాః. ౪౪౩

అశ్వినోమస్త్రాః, సోమస్య మస్త్రాః. ౪౪౪

❖ ఏక త్రింశే అధ్యాయే ❖

విఘ్నరాజోత్పత్తిః. ౪౪౫

ఆకల్పమస్త్రనిర్దేశః, కిరీటమస్త్రాః. ౪౪౬

శ్రీవత్సమస్త్రాః. కాస్తభమస్త్రాః. ౪౪౭, ౪౪౮

వనమాలామస్త్రాః. వ్రజామస్త్రాః. ౪౪౯, ౪౫౦

అక్షమాలామస్త్రాః. ధూపమస్త్రాః. ౪౫౧

ఘంటామస్త్రాః. దీపమస్త్రాః, సుదర్శనమస్త్రాః. ౪౫౨

అన్యైవ మస్త్రాంతరమ్, సుదర్శనమహామస్త్రాః. ౪౫౩, ౪౫౪

బీజాంగదేవతానిర్దేశః, జపకాలదేశాదినిర్దేశః, అపరః మహా-
సుదర్శనమస్త్రాః. ౪౫౫బీజాంగనిర్దేశః, సుదర్శననృసింహమస్త్రాః, సుదర్శననృసిం-
హాధ్యానమ్. ౪౫౬

పాశ్చాజన్యమస్త్రాః. ౪౫౭

పాశ్చాజన్యమస్త్రాంతరమ్, కామోదకీమస్త్రాః. ౪౫౮

పద్మమస్త్రాః. ముసలిమస్త్రాః. ౪౫౯

పుటం.

ఖడ్గమస్త్రీః, శాఙ్గమస్త్రీః.	౪౭౯
పాశమస్త్రీః, అఙ్కుశమస్త్రీః.	౪౮౦
గారుడమహామస్త్రీః. గరుడధ్యానప్రకారః	౪౮౧, ౪౮౫
విష్వక్సేనమస్త్రీః, అస్మైవ మస్త్రాస్తరమ్.	౪౮౬
విష్వక్సేనారాధనప్రకారః	౪౯౦

❖ ద్వాత్రింశే అధ్యాయే ❖

సుదశనమస్త్రీకల్పః

చక్రపఙ్కుజధ్యానప్రకారః.	౪౯౪
మస్త్రీసాధననియమః, శాన్తికపాష్టికమస్త్రీవినియోగః.	౪౯౫
బ్రహ్మరక్షస్సముచ్ఛాటనవిధిః, మూషికాదిదుర్నిమిత్తనివారణమ్,	౪౯౮
పుష్టివిధిః, కర్మభేదేన కుణ్డభేదః.	౪౯౯
పురరక్షావిధిః. పన్నగనివారణమ్.	౫౦౧, ౫౦౨
అతివృష్టి ప్రశమనమ్.	౫౦౩
రాష్ట్రాదిఙ్గభశాంతిః, రాష్ట్రాదిలంభనమ్, ప్రభ్రష్టరాజ్యప్రాప్తివిధిః.	౫౦౪
సఙ్గామవిజయః. అపమృత్యునివారణమ్.	౫౦౬, ౫౦౭
మారణవిధిః. ఉచ్ఛాటనమ్.	౫౦౮, ౫౧౦
విద్యేషణమ్. స్తమ్భనమ్.	౫౧౨, ౫౧౩
వశీకారః, పాతాలసాధనమ్.	౫౧౪
ఖడ్గసిద్ధిః, పరకాయప్రవేశః.	౫౧౫
రససిద్ధిః, పాదుకాసిద్ధిః. యక్షీసాధనమ్.	౫౧౬, ౫౧౭

❖ త్రయస్త్రింశే అధ్యాయే ❖

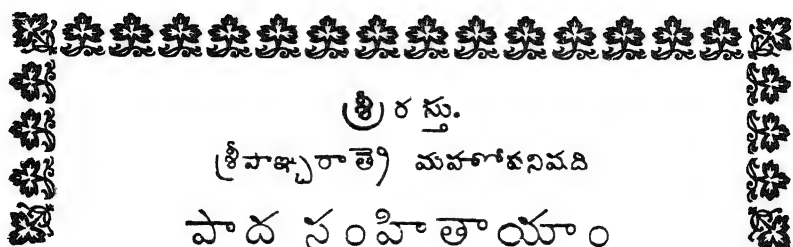
ఔపచారికమస్త్రీ కల్పః

పశ్చోపనిషన్మస్త్రైషు పరమేష్ఠిమస్త్రీ	౫౧౯
పురుషమస్త్రీః, విశ్వమస్త్రీ, నివృత్తమస్త్రీః	౫౨౦

పుటం.

- సవకమస్త్రీః, శాన్తిమస్త్రీ చతుష్టయం. ౫౨౧
- పశ్చాద్వింశతి తత్వమస్త్రా, దీపమస్త్రీః. ౫౨౨
- అక్షరూతమస్త్రీ, ఆఘ్యుమంత్రః, పాద్యమంత్రః. ౫౨౩
- ఆచమనమంత్రీ, భోగనివేదనమంత్ర, పుష్పాక్షాలిమంత్రః, ౫౨౪
- వస్త్రీమంత్ర. ౫౨౫
- ఐహికసుఖసాధనమస్త్రా. ౫౨౬
- అల్పాయాససాధ్యా మస్త్రాః ౫౨౭
- జలస్తంభనమంత్ర. ౫౨౮
- నదీవేగస్తంభనమంత్ర, అగ్నిస్తంభనమంత్రః, గోమహిష్యాది- ౫౨౯
- వశ్యమంత్ర ౫౩౦
- వ్యాధ్యాదిదమనమంత్ర, రిపునాశకపిశాచవశ్యమంత్రః, గంధ- ౫౩౧
- వకసాధనమంత్రః. ౫౩౨
- ఇంద్రజాలమంత్ర. ౫౩౩
- యక్షీమస్త్రైషు సున్దరీమంత్ర, యక్షీమస్త్రైషు మనోహరా- ౫౩౪
- మంత్ర, యక్షీమస్త్రైషు కనకవతీమంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు కామే- ౫౩౫
- శ్వరీ మంత్రః ౫౩౬
- యక్షీమస్త్రైషు రత్నిప్రియామంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు పద్మినీ- ౫౩౭
- మంత్రః, యక్షీమస్త్రైషు యామినీమంత్రః ౫౩౮
- పిశాచమంత్రః సంహితోపసంహారః. ౫౩౯, ౫౪౦
- శాస్త్రోపదేశాగమప్రకార, సంవత్సర్య పాతాలాజ్ఞంబూద్వీ- ౫౪౧
- పాగమనమ్, శాస్త్రగోపనమ్. ౫౪౨
- తస్త్రైషు పశ్చరత్నాని, శాస్త్రశ్రవణఫలమ్. ౫౪౩

శ్రీ రస్తు.

శ్రీహర్షారాత్రే మహాకవివది

పాద్య సంహితాయాం

చతుర్థఃః చయోపాదః

అక్షరము

ప్రథమోధ్యాయః

బ్రహ్మణా భగవదారాధన విధానప్రశ్నః.

బ్రహ్మః—

కర్మణాది ప్రతిష్ఠాంతం కర్మయస్య * ప్రసిద్ధయే ।

తం సమారాధనవిధిం శ్రోతుమిచ్ఛామి సామప్రీతమ్ ॥ ౧

ఆరాధనవిధిం కీదృగధికారి చ కీదృశః ।

భగవంస్తదశేషేణ బ్రూహి మే భక్తవత్సల ॥ ౨

భగవతా స్వారాధనాధికారి నిరూపణమ్.

శ్రీభగవాన్ :—

శ్రూయతామభిధాన్యమి పృష్టం నిరవశేషః ।

చతుర్థాం బ్రాహ్మణాదీనాం వర్ణానాం స్థ కమలాసన ॥ ౩

అధికారోఽనులోమానామపి నాన్యస్య కస్య చిత్ ।

పూజావిధౌ భగవతః పరస్య పరమాత్మనః ॥ ౪

వ్రతలోమభువాం సూతః ప్రభమస్తత్ర శస్యతే ।

ఏకాయనశాఖాధ్యాయినాం ముఖ్యోఽధికారః.

అద్యమేకాయనం వెదం పద్భిష్టా ప్రతిపాదకమ్ ॥ ౫

* ప్రసిద్ధయే. స్థ దీక్షయా కృమాత్.

తెనైవ సంస్కృతా విప్రా ముఖ్య కల్పాధికారిణః ।

❖ అన్యేషాం బ్రాహ్మణాదీనాం దీక్షయానుకల్పాధికారః ❖

అన్యేషాం బ్రాహ్మణాదీనాం వణానాం దీక్షయా క్రమాత్ ॥

త్రయాణాం క్షత్రియాదీనా మనులోమభువామపి ।

❖ సూతస్య స్వాధ్యక్షమాత్ర యజనైధికారః ❖

సూతస్య చ విశేషేణ దీక్షా చార్కపరాఽనిశమ్ ॥

౭

❖ విప్రాణాం ముఖ్యానుకల్పయోరపి పరాధ్యక్షయజనైధికారః ❖

పరాధ్యక్షయజనం కుయుర్విప్రా ముఖ్యానుకల్పయోః ।

❖ దీక్షా హీనానా మనధికారః ❖

నైవాధికారిణస్తే చ * దీక్షా సంస్కారవర్జితాః ॥

౮

❖ దీక్షయా అధికారలాభః ❖

యథైవ దీక్షణియేష్ట్యా జాయంతే బ్రాహ్మణాదయః ।

తథైవ దీక్షావిధినా జాయమానా యథోద్దితాః ॥

౯

పూజావిధౌ భగవతః ప్రకల్పంతేధికారిణః ।

బ్రహ్మః—

❖ బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మకర్మణోనిరూపణప్రశ్నః ❖

భగవత్ బ్రాహ్మణాదీనాం జన్మ కర్మ చ భావుకమ్ ॥

౧౦

విహితం చ వివాహం చ యచ్చ యావచ్చ యాద్యశమ్ ।

మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ భక్తాయ పరమేశ్వర ॥

౧౧

తదశేషం యథాతత్వముపదెష్టుం త్వమహాసి ।

❖ భగవతా తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాన్ :—

సత్త్వం రజస్తమశ్చైతి త్రైగుణ్యం కమలాపన ॥

౧౨

తన్మయీం తనుమాస్థాయ సపజాహం పురా ప్రజాః ।

❖ సత్వప్రధానో విప్రసగః. ❖

పత్వేఽధికే ముఖే విప్రానసృజం మిధునాత్మకాః ॥ ౧౩

❖ రజః ప్రధానః క్షత్రియసగః. ❖

రజోగుణేఽతిశయితే బాహుభ్యాం క్షత్రియాంస్తథా ।

❖ గుణసామ్యే వైశ్యసగః. ❖

ఉరుభ్యాం గుణసామ్యేతు అసృజం మిధునం విశామ్ ॥ ౧౪

❖ తమగ్రాచుయో శూద్రసగః. ❖

అధిక్యే తమసః పద్భ్యాం శూద్రా మిధునరూపిణః ।

❖ వణేషు పూర్వపూర్వశ్చేరియాః. ❖

ఏతే చ వణాశ్చేరియాంసః పూర్వే పూర్వే యథోచితాః ॥ ౧౫

❖ శ్రేయస్త్యై జన్మకర్మణోహేతుభావః. ❖

హేతుభ్యాం జన్మకర్మభ్యాం శ్రేష్ఠ్యమేషు ద్రక్షల్పతే ।

❖ ద్విజానామూశ్రమ చతుష్టయమ్. ❖

త్రయస్తేషు ద్విజాన పూర్వో మాఙ్జీబంధనకర్మణా ॥ ౧౬

చత్వార శ్చాశ్రమా బ్రహ్మ సర్వేషాం ద్విజస్సనామ్ ।

❖ ప్రథమః బ్రహ్మచర్యాశ్రమః. ❖

ఉపనీయ గురోః పాశ్వే ప్రతానుష్ఠాన పూర్వకమ్ ॥ ౧౭

వేదాధ్యయనమాదాయత్స శ్రేయాః ద్రథమాశ్రమః ।

❖ ద్వితీయః గృహస్థాశ్రమః. ❖

భార్యాసజ్జీవాణం స్నాత్వా ఐశ్రీజాయై తదనంతరమ్ ॥ ౧౮

తయా చ ధర్మచరణం ద్వితీయశ్చాశ్రమస్సృతః ।

❖ తృతీయః వానప్రస్థాశ్రమః. ❖

గత్వా సభాయో విపినం యథోక్తేనైవ వర్తమానా ॥ ౧౯

వనె వన్యఫలాహారో విహితేంద్రియ నిగ్రహః ।

వసేత్తృతియో విజ్ఞేయశ్చాశ్రమః కమలావన ॥ ౨౦

❖ తురీయస్సన్నాసాశ్రమః ❖

పుత్రే దారాన్వివిక్షివ్య శిఖీ ముణ్డీ త్రిదణ్డవాన్ ।

యద్వైకదణ్డనియతో బ్రహ్మధ్యానవరాయణః ॥ ౨౦

నివృత్తసర్వకామస్తు వసెత్తుయాశ్రమే ద్విజః ।

❖ క్షత్రియస్య పూర్వేశత్రయ ఆశ్రమాః ❖

క్షత్రియస్యాశ్రమాః పూర్వే సన్నాసాశ్రమపక్షితాః ॥ ౨౧

❖ విశః ఆద్యా ద్వా. ❖

విహితా విశ ఏకస్య ద్వావన్యో న తు పశ్చిమా ।

❖ శూద్రస్య ద్వితీయ ఏకః ❖

ఏక ఏవ చతుర్థస్య దారసజ్జిహవాత్మకః ॥ ౨౩

❖ బ్రాహ్మణస్య షట్కర్మాణి. ❖

షట్కర్మా బ్రాహ్మణోజ్ఞేయః కర్మణాధ్యాపనాదినా ।

అధ్యాపనం చాధ్యయనం యజనం యాజనం తథా ॥ ౨౪

దానం వ్రతిగ్రహశ్చైతి షట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ।

❖ క్షత్రియస్య త్రిణికర్మాణి. ❖

దానమధ్యయనం యజ్ఞో వృత్తిస్త్రయ్యేవ * భూభుజామ్ ॥ ౨౫

❖ విశామపి త్రిణి శూద్రస్యైకమ్. ❖

విశాం చ సైవ శూద్రస్య శుశ్రూషైకైవ వతనా ।

❖ వివ్రస్య సహజా గుణాః ❖

ఆస్తిక్యమాజ్ఞానం శౌచం తప శ్శాన్తిదామః క్షమా ॥ ౨౬

జ్ఞానం విజ్ఞానమిత్యేతే వివ్రస్య సహజా గుణాః ।

❖ క్షత్రియస్య సహజా గుణాః. ❖

శౌర్యం తెజో ధృతిదాత్వం యుద్ధే చాప్యవలాయసమ్ ॥ ౨౭

దానమీశ్వరభావశ్చ త్పైత్రం కమః స్వభావజమ్ ।

❖ విశస్సహజా గుణాః ❖

కమణం చైవ వాణిజ్యం గవాం రక్షణమేవ చ ॥

౨౮

స్వాభావికం విశాం కమః

❖ శూద్రస్య సహజో గుణః ❖

శుశ్రూషా సాదజన్మనః ।

❖ చతుర్ణాం వర్ణానాం దారసజ్జిహతారతమ్యమ్ ❖

శుద్రా శూద్రస్య భాయైకా సాచస్వాచ విశస్సృతా ॥ ౨౯

తే చ స్వాచ క్షీణీశస్య తాశ్చ స్వా చాగ్నిజన్మనః ।

❖ సజాతీయ విజాతీయ ప్రజాస్వరూపమ్ ❖

స్వాసు ప్రజాసజాతీయా శ్చాతుర్వర్ణ్యమితీరితమ్ ॥ ౩౦

* అపరే జారజాతీ చ కుణ్డగోలకసంజ్ఞితే ।

❖ కుణ్డగోలక నిరూపణమ్ ❖

జారై రుత్పదితా వర్ణా స్సవర్ణాన్స్వేవ భీరుషు ॥ ౩౧

సభత్యైకాసు కుణ్డోసా గోలకో విధవాసుతః ।

❖ కుణ్డగోలకయోరధ్యావనాదిత్రికే అనధికారః ❖

తయోవిప్రజయోన్యోన్యం త్రయమధ్యావనాదికమ్ ॥ ౩౨

❖ ప్రసక్తాదనులోమవిలోమ జాతివృత్తినిరూపణమ్ ❖

❖ తత్రానులోమః ❖

స్థి సవణః క్షత్రియాయాం తు విప్రేణోఽశ్చికిత్సకః ।

అయువోదమధీయిత మస్త్రవచ్ఛేదనీయసః ॥ ౩౩

తత్ర చౌయోగ సమ్భూతో జ్యోతిశ్చేదాభివీకః ।

జ్యోతిశ్చేద్యాం సమభ్యస్య దుశనీయ సమస్తకమ్ ॥ ౩౪

బ్రాహ్మణాధ్యుధ వై శ్యాయామమృవృత్సృత్యై కృత్తకః ।

చౌయోత్కులాలగ కుమ్భాది నిర్మాణం తస్య జీవికా ॥ ౩౫

* తే చ స్వజాతిజాతశ్చ కుణ్డగోలకసంజ్ఞితాః. స్థి సవర్ణా క్షత్రియా యత్రై విప్రేణోఽశ్చికిత్సకః. అత్ర అశుద్ధం సమీకార్యమ్. కృత్తమః

మృణ్మయీ ప్రతిమా చాపి కార్యా శాస్త్రోక్తవర్తకానా ।
నాభేయాధ్వకం తు వవసం వృత్తిరస్య విధీయతే ॥ ౩౬

బ్రాహ్మణాధ్యూహశూద్రాయాం జాతఃపారశవస్సన్నితః ।
అచక్షణం సప్తచూత్మాణాం వాద్యవాదనమేవ చ ॥ ౩౭

తస్య వృత్తినికవాదస్తు చౌయ్యాత్సన్న్యగ్గఘాతుకః ।
వట్టబద్ధోచితౌ చోభౌ నృపజౌ కుణ్డగోలకౌ ॥ ౩౮

క్షుత్రియాద్విన్నవై శ్శాయాం గోష్ఠీః * వణ్యోప జీవనః ।
చౌయేణ జాతో మాహిష్యస్తురజ్జమవణిగ్నవేత్ ॥ ౩౯

శూద్రాయాం క్షుత్రియాదుగ్రో విన్నాయాం కరిబద్ధకః ।
చౌయేణ శూలికో జ్ఞేయశ్శూలారోపణవృత్తికః ॥ ౪౦

మణికారశ్శుభ్రకారో వణిజౌ కుణ్డగోలకౌ ।
కరణో విన్నశూద్రాయాం వై శ్శ్యాద్ద్యూతాదిజీవనః ॥ ౪౧

చౌయ్యా నృతకటకరస్తస్య వృత్తిరేవ కటక్రియా ।
మాలవశ్చాశ్వశ్వపాలశ్చ శూద్రజావశ్వపౌ సదా ॥ ౪౨

గవాదిపాలకోఽమృష్టామభీరో బ్రాహ్మణాద్భవేత్ ।
విలోకో వధకృత్ క్షుత్తా విప్రీత్యారశవస్త్రియామ్ ॥ ౪౩

మాహిష్యేణ కరణ్యాం తు రథకారో రథాదికృత్ ।
శిల్పవిత్సవకః * శిల్పనామాచార్యః చ ఉచ్యతే ॥ ౪౪

❖ వ్రాత్యానాం బ్రాహ్మణాదీనాం వృత్తిః ❖
వ్రాత్యానాం బ్రాహ్మణాదీనాం త్రియాణాం వృత్తిరుచ్యతే ।
మారణం మణ్డనం త్సేమం సముద్రతరణం తథా ॥ ౪౫

❖ విలోమనిరూపణమ్ ❖
బ్రాహ్మణ్యాం క్షుత్రియాత్సూతో వివాహత్ప్రేక్షిలోమజః ।
సారథ్యం వృత్తిరేతస్య ధర్మాణాం చైవ బోధనమ్ ॥ ౪౬
ఉపవీతోపనయనై ప్రాప్నోత్యైవ సమస్తకమ్ ।

చౌయ్యా తత్రైవ సూతోఽన్యస్సన్యసంస్కార కారకః ॥ ౪౭

* గోష్ఠీ. నృకటకరస్తస్య. * శిల్పీనామ్.

తస్యాం వై దెహకో వై శ్యా ద్వివాహద్వస్త్ర శుద్ధికృత్ ।
 మాగధస్త్ర చౌయేణ జష్ఠాకరిక వృత్తికః ॥ ౪౮
 శూద్రాద్బ్రాహ్మణ యోషాయాం వివాహః చ్చౌర్యతోఽపివా
 చణ్డాలో ఝల్లరీకాట్కో మలనిహారణాదికృత్ ॥ ౪౯
 ఆయోగవస్త్రువాయో వై శ్యాదూఢ నృపస్త్రియామ్ ।
 తత్రైవ చౌయూ దారణ్యపులిన్దో మృగఘాతుకః ॥ ౫౦
 శూద్రాన్నృపాయాం విన్నాయాం పుల్కసో లాక్షమద్యకృత్ ।
 * వైశ్యేన తత్ర చౌయేణ జృమ్భునృత్తాదివతఃసః ॥ ౫౧
 వైశ్యాయాం శూద్రవిన్నాయాం తత్యో స్యాత్తక్షణాదికృత్ ।
 సోఽయం కాంస్య స్వర్ణకృత్స్యాత్ త్వష్టా చ ధ్రువిజీవనః ॥ ౫౨
 నైల్యకృచ్ఛ స విజ్ఞేయో నీలవస్త్రాది చిత్రకృత్ ।
 ధీ వపం చ జాతిపాలస్య చ్చౌయా చ్చక్రీతు తైలికః ॥ ౫౩
 శూద్రాత్కరణ్యాం వై జాతః కూటకృచ్ఛవదాహకః ।
 బ్రాహ్మణాన్నాపితోఽమృ స్థ్యామధో వపనవృత్తికః ॥ ౫౪
 వ్రతిలోమానులోమాభ్యాం వ్రతిలోమానులోమతః ।
 బహవస్సజ్కరా జాతా యథాఽభీరాది జాతయః ॥ ౫౫
 వ్రకృతానువయోగాతై వణ్యన్తై స స్వరూపతః ।

ఇతి శ్రీసాంఖ్యరాత్రే మహాోపనిషది

సాద్ధ సంహితాయాం చయూపాదె

జాతినీణయో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః

* శూద్రాత్తత్ర చ. ధీ ఎవజ్ఞాతిః కలాశస్స్యాత్.

ద్వితీయోఽధ్యాయః.

❀ దీక్షాస్వరూపవిశేషః. ❀

బ్రహ్మః—

యే దీక్షాయా మధికృతా యే చ తత్ర బహిష్కృతాః ।

తే యథావదశేషేణ కథితాః పురుషోత్తమ ॥ ౧

దీక్షా స్వరూపవిషయే బుభుత్వా మమ సమ్ప్రీతి ।

విజృంభ్యతే తత్స్వరూపముపదెష్టుం త్వమహాసి ॥ ౨

❀ దీక్షావిధి నిరూపణమ్. ❀

❀ తత్ర స్థానోపకరణాది. ❀

శ్రీభగవాన్ :—

ప్రతిష్ఠావిధివత్సవం దీక్షామణ్డపమాదితః ।

కారయిత్వా శుచౌ దేశే తద్వదేవ చతుర్ముఖ ॥ 3

దేశే చ వశ్చిమే వెద్యాః కుణ్డం తాలత్రయాద్భువీః ।

కారయిత్వా ద్విజెన్ద్రాగ్ది వణానామనుపూర్వకః ॥ ౪

అనుకూలం చతుష్కోణం తాలద్వయమితాంతరమ్ ।

వృత్తం గొకణాయుగ్మైన విస్తీర్ణం తదనంతరమ్ ॥ ౫

చాపాకారం వితస్తిభ్యాం విస్తారాయామ సమ్మితమ్ ।

త్రికొణమితరత్కుణ్డం ప్రాదేశద్వయవిస్తృతమ్ ॥ ౬

ఆయామస్సుక్రిక్సువాదీనా మిదృశో బ్రాహ్మణాదిషు ।

❀ యజనకాలః. ❀

దశమ్యాం యాగసమ్భారా ససమ్భార్యాః ససమిధాదయః ॥ ౭

ఏకాదశ్యాం తు సాయాహ్నౌ తిథౌ స్యాదధివాససమ్ ।

❀ చక్రాబ్జమణ్డాలే కుమ్భన్యాసః. ❀

మణ్డపే యజనె స్థావ్యం ద్వారకుమ్భాది పూర్వకవత్ ॥ ౮

ధారణాశోధితతను శ్చక్రాబ్జం వతకయెద్గురుః ।

కుమ్భం చ హేమాదిమయం కరకం చాపి తాదృశమ్ ॥ ౯

గాలితో దకసమ్పూణః స్య సురత్నకువణకమ్ ।
సూత్రవెష్టితసవాఙ్గం స్రశ్చందన కరిష్కృతమ్ ॥ ౧౦

అహతాభ్యాం చ వాసాభ్యాం ఛాదితం దోషవజితమ్ ।
అస్త్రైః శతవారం తు కరకం చాభిమన్తయత్ ॥ ౧౧

అచ్ఛిన్నధారయా సింహౌ ద్వేదికాం వనితో గురుః ।
ప్రాదక్షిణ్యేన కరకం నీత్వా కుమ్భం చ వృష్టతః ॥ ౧౨

ఐశాన చక్రవద్దశ్య భాగే ధాన్య నివేశయత్ ।
దక్షిణే కలశం వామే కరకం మూలవిద్యయా ॥ ౧౩

కుమ్భే చ హరిమావాహ్య పూజయచ్ఛాస్త్రవత్కణా ।
యశైత దేవం చక్రాబ్జమణ్డలై కమలాసన ॥ ౧౪

సాఙ్గం సవరివారం చ యథావిధి యథాక్రమమ్ ।
మథత్వాఽష్టాక్షరేణాగ్నిం కుణ్డై తం వినివేశయత్ ॥ ౧౫

❀ చరోశ్చాతువిధ్యమ్. ❀

తత్ర సిద్ధం చరుం కృత్వా చతుర్ధైకం నివేదయత్ ।
మణ్డలస్థాయ హరయే కుమ్భే భాగమథేతరమ్ ॥ ౧౬

అగ్నే చైకం స్వయం చైకమువయజ్ఞోత దేశికః ।
సమిధశ్శతమష్టే చ జహుయాద్దేశికోత్తమః ॥ ౧౭

ఆజ్యహోమోఽపి తద్వత్సాన్మూలమస్త్రైః మస్త్రీవిత్ ।
చరుం సృసూక్తేన తథా పూణాః హుత్విస్త మన్వతః ॥ ౧౮

❀ శిష్యలక్షణం తత్సంస్కారాశ్చ. ❀

శిష్యం స్నాతం జితక్రోధం మదాద్వైవ జితం శుచిమ్ ।

* అహతక్షౌమవసనం సోత్తరీయమలఙ్కృతమ్ ॥ ౧౯

ఆహూయ వాసనా బహ్వ గురునాత్రై స్వవిద్యయా ।
ఆత్మనో దక్షిణే పాశ్వే నివేశ్య ప్రాబ్ధ్యం యథా ॥ ౨౦

తేన దభైశ్చ సంస్కృప్తః పుణ్డరీకాక్షవిద్యయా ।
ద్వాదశాహుతిమాజ్యేన జహుయాచ్ఛరుణా తథా ॥ ౨౧

సమిత్పుష్పతిలై శ్వాపి తతః ప్రసృతిముద్రయా ।
 త్రిమూఁఁఁఁఁఁ శిష్యమాలభ్య ప్రాదక్ష్యేణ్యన దేశికః ॥ ౨౨
 అష్టాక్షరేణ మస్త్రైః తతో భస్మ * సమిద్భవమ్ ।
 పాణ్డరం మూఁఁఁఁ శిష్యస్య వినివేశ్యోధ్వః పుణ్డోక్తమ్ ॥ ౨౩
 అస్త్రమస్త్రైః బద్ధీయాత్సూత్రం వ్రతీసరం కరే ।
 పీత్వా శిష్యః వజ్రగుప్త్యం వ్రణవేన చరుం తతః ॥ ౨౪
 భుజ్జీత కాశుశుద్ధ్యథాం దంతా కాష్ఠైః ధావయేత్ ।

❖ దస్తకాష్ఠాగ్ర నిమిత్తవరీక్షా. ❖

దస్తకాష్ఠం చ భూభాగే నిపాత్యాగ్రం విలోకయేత్ ॥ ౨౫
 నైఋతే మారుతే యామ్యే యద్యగ్రమశుభం భవేత్ ।
 శుభమవ్యత్ర దిగ్భాగే కాష్ఠాగ్రే వతితే భవేత్ ॥ ౨౬
 అశుభం శాన్తిహోమేన శామ్యేచ్ఛుభికరశ్చనః ।
 నారసింహేన మస్త్రైః త్రిలైరప్తోత్తరం శతమ్ ॥ ౨౭
 హోమః కార్యస్తతశ్శిష్యమాచార్యం దేవసన్నిధౌ ।
 కరే గృహీత్వా దేవేన వ్రణమ్య గురురాత్మవా ॥ ౨౮
 విజ్ఞాపయేదిమాం గాథాముచ్ఛాయః కమలాసన ।

❖ గురుణా భగవతే శిష్యసమర్పణమ్. ❖

సంసారపాశబద్ధానాం పశూనాం పాశమోక్షణే ॥ ౨౯
 త్వమేవ శరణం దేవ గణిరన్యో న విద్యతే ।
 పాశమోక్షణహేతుయో స్త్యస్తమాధనాత్మకః ॥ ౩౦
 తెనెమాజన్మపాశేన పాశితా వశుజన్మనః ।
 విపాశయాదిదేవేశ తదనుజ్ఞాతుమహాసి ॥ ౩౧
 ఇతి విజ్ఞాప్య శిష్యం తం మాయాసూత్రేణవైప్రయేత్ ।

❖ మాయాసూత్ర స్వరూపమ్. ❖

శుక్లం రక్తం చ కృష్ణం చ త్రివణం త్రిగుణీకృతమ్ ॥ ౩౨

సూత్రం పునశ్చక్రిగుణం కృత్వా సూత్రేణ తాదృశా ।

శ్చ మాయాసూత్రేణ శిష్య కాయవెష్టనమ్. శ్చ
శిఖాం వ్రక్రమ్య పాదాంతం వజ్జువింశతి సజ్జయా ॥ 33

వెష్టయెన్నూలమనైఁగ కాయం శిష్యస్య సవఃతః ।
జహుయాతైన మనైఁగ శిష్యం సంస్పృశ్య దేశికః ॥ 3౪
సపిఁషాష్టోత్తరశతం వారాః పూణాః హుతిం తతః ।

శ్చ స్వస్నాథః హోమః. శ్చ

స్వస్నాధివతిమనైఁగ సపిఁషాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ 3౫
స్వస్నదశః ససిద్ధ్యథః జహుయాద్దేశికోత్తమః ।
మాషోదనెన భూతేభ్యో బలిం దద్యాత్సమాహితః ॥ 3౬

శ్చ మాయాసూత్రమోక్షణమ్. శ్చ

విముక్తనైత్రబద్ధస్య శిష్యస్య తనుబద్ధనమ్ ।
మాయాసూత్రం సమాదాయ శరావె న్యస్య నిక్షిపెత్ ॥ 3౭
కుమ్భపాశ్వే శరావెణ పిథాయాన్యేన దేశికః ।

శ్చ శిష్యస్వావనమ్. శ్చ

దభావాస్తీయః తత్తల్ప శిష్యస్వావనమాచరెత్ ॥ 3౮
మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థం దెవం నోద్వాస యెత్తదా ।

శ్చ శుభస్వప్నై దీక్షానుజ్ఞా. శ్చ

తతః వ్రభాతే శిష్యస్య శుభం చెత్స్వప్న దశఃసమ్ ॥ 3౯

శ్చ అశుభస్వప్నై శాన్తిహోమః. శ్చ

దీక్షేత నోచెదశుభం శాన్తిహోమం సమాచరెత్ ।

శ్చ దీక్షావిధిః. శ్చ

స్నాత్వా శిష్యేణ సహితః వ్రవిశేద్యాగమణ్డకమ్ ॥ ౪౦

ధ్వజతోరణ కుమ్భాదిపూజా పూజావదివ్యతే ।

చతుర్విధం నివేద్యాన్నం నమస్కృత్య కృదక్షిణమ్ ॥ ౪౧

శిష్యం తు పూజావన్నైత్రే బధ్వా నూతనవాససా ।

నివేశ్య పూజావత్పాశ్వే జహుయాత్సమిధాదిభిః ॥ ౪౨

ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతం మూలమస్త్రేణ దేశికః ।
 మాయాసూత్రం తతశ్చిత్వా సంహరక్రమ మాస్థితః ॥ ౪౩
 తత్త్వాన్వాదిశ్య జహుయాత్ప్రకృత్యస్తాని దేశికః ।
 ప్రత్యేకమష్టోత్తరశత మప్యకృత్వోఽథవా గురుః ॥ ౪౪
 * హృత్పద్మై వరమం జ్యోతి ధ్యాత్వా వరమపూరుషమ్ ।
 తస్మిన్ జీవం చ శిష్యస్య సంహరెన్నస్త్రోవిత్తమః ॥ ౪౫
 శోషణాదీని దేహస్య శిష్యసమ్మన్వినస్తథా ।
 కృత్వా తత్ర స్మరెదన్తం తతస్స హృదయామ్బుజాత్ ॥ ౪౬
 సజ్జామయ్య పునఃజీవం ప్రకృత్యాది క్రమాత్పుజెత్ ।
 సగఃకాలే చ జహుయాత్తత్త్వాని క్రమ స్త మాస్థితః ॥ ౪౭
 స్పృష్ట్యా స్థూలశరీరాంత మణ్డభేదం విచింతయెత్ ।
 తన్నధ్య పురుషం ధ్యాత్వా జాతమాత్మాన మాత్మనా ॥ ౪౮
 ప్రోక్షయెన్నూలమస్త్రేణ నెత్రబద్ధం చ మోచయెత్ ।
 శిష్యస్తు పరిధాయాస్యద్వాఃపదా పృసాద్య చ ॥ ౪౯
 ఆచమ్య వాపసాఽన్యన బద్ధనెత్రోఽన్తికె గురోః ।
 ఆసీత ప్రాజ్ఞఃస్తస్మిన్ † శోధయెచ్చ వడధ్వనా ॥ ౫౦

❖ అధ్యవట్కమ్. ❖

కలాధ్వో చ వదాధ్వో చ భవనాధ్వో తతైవ చ ।
 మస్త్రాధ్వో మస్త్రవణాధ్వో వడధ్వోనః ప్రకీర్తితాః ॥ ౫౧

❖ పూర్వావిధిశైవః. ❖

పూర్వామాజ్యాహుతిం హుత్వా మహావ్యాహృతివిద్యయా ।
 హుతశైవేణ శిష్యస్య పాదా స్పృష్ట్యా తతస్త్రైః ॥ ౫౨
 హుత్వా నాభిం సమాలభ్య తతో హుత్వా కుశేశయైః ।
 స్పృష్ట్యా చ హృదయం హుత్వా చరుణామూఢాని స్పృశెత్ ॥
 అష్టోత్తరశతం హోమఃప్రత్యేకం మూలవిద్యయా ।
 హోమాంతే చ గురుశిష్యం గృహీత్వా దక్షిణే కరే ॥ ౫౪

* వ్యహృత్పద్మై వరంజ్యోతిః. స్త మాశీతః. † నికె గురౌ.

† చ్ఛాదయెత్. ॥ అత్ర తత్త్వాధ్వనః నామనిదేశః అభ్యావ్యాః

నీత్వా ప్రదక్షిణం కుమ్భం మణ్డలం చ యదోదితమ్ |
ద్వారే తిష్ఠంశ్చతుర్ణాం తు ద్వారాణాం కమలాపన || ౧౧
మణిముక్తాప్రవాలైవాః * పుష్పైవాః కేవలై గురూః |
అజ్జలిం పూరయేదన్తే తతస్తస్య వికస్వరైః || ౧౬

❖ దీక్షితస్య నామనిదేశః. ❖

పుష్పాది వికరైర్తస్మిన్ మణ్డలై గురుచోదితః |
యస్మిన్ వతతి భూభాగే పుష్పాణాముత్కరస్వయమ్ || ౧౭
తద్భాగాధిపమూర్తీనాం నామాన్యస్య వినిదికశేత్ |
శిష్యస్య కేశవాదీని వదం భాగవతేతి చ || ౧౮
నామ్నామన్తే ప్రయోక్తవ్యం యద్వా భట్టారకేతిచ |
బ్రాహ్మణశ్చేత్ క్షత్రియస్య దేవాన్తం నామ నిదికశేత్ || ౧౯
వైశ్యస్య స్థిరాలశబ్దాన్తం దాసాన్తం పాదజన్మనః |
తతో విముచ్య దృగ్బంధం దశాయోచ్చక్రమణ్డలమ్ || ౨౦
శిష్యేణ సహితో వెద్యాం ధ్యాయన్నారాయణం గురుః |

❖ మన్తొపదేశః. ❖

ధ్యాత్వా చ దక్షిణై కణై శిష్యస్య వ్రణవాన్వితమ్ || ౨౧
మన్తం దద్యాదృసిచ్ఛన్తో దైవతం చాగ్రమేవ చ |
ద్వాదశాక్షరమాదా తు వశ్చాదష్టాక్షరాత్మకమ్ || ౨౨
మూర్తిమన్తాంశ్చ తదను సమద్యాక్య యథావిధి |

❖ స్త్రీశూద్రాణాం మన్తొపదేశే విశేషః. ❖

కేవలం వైష్ణవం నామ సమగ్ర క్రణవవజితమ్ || ౨౩
హం ఫణాదిపషట్ స్వాహావజితం కేశవాదికమ్ |
అధ్యాక్యం స్త్రీషు శూద్రేషు తద్వదేవానులోమజే || ౨౪
❖ సావిత్రికగ్రవాయోగ్యానాం విక్రవన్మన్తై శ్రీవణమ్. ❖
సావిత్రిం యేననుతిష్ఠన్తి తేషాం విక్రవదివ్యతే |

❖ శిష్యేణ కుమ్భమణ్డలస్థదేవతాచారానమ్. ❖

కుమ్భస్థం మణ్డలస్థం చ హరిం శిష్య ప్సమచారయేత్ || ౨౫

❖ గురుణా శిష్యనియమోపదేశాయ సంవిధానమ్. ❖
 ఆరాధ్య హరిముత్థాయ తస్మత్తః ప్రాజ్ఞలస్తథా ।
 మూర్ధ్ని శిష్యస్య స గురుః * హస్తైః ధ్యాత్వాబ్జముద్దలమ్ ॥౬౬॥
 హస్తం న్యసే ద్విష్ణుహస్తైః తతశ్శిష్యస్య దేశికః ।
 ఓ ఆచారాన్నియమాన్ సర్వాన్ బోధయేదగ్నిసన్నిధౌ ॥ ౬౭

❖ శిష్యానుష్ఠేయా బాహ్యనియమాః. ❖
 మన్తః పఠస్య నాఖ్యేయో నాక్షుసూత్రం ప్రదశయేత్ ।
 స చ ముద్రాం నాపి సిద్ధిం మన్తస్య కథయేత్ ॥ స్వయమ్ ॥౬౮॥
 ఆచార్యనామ స వదే, నియోగాన్నాస్య లజ్ఘయేత్ ।
 శయనాదీంశ్చ స గురోరాక్రమేన్న చ లజ్ఘయేత్ ॥ ౬౯
 స గురుం దూషయేద్వాచా నాచరేత్తస్య విప్రీయమ్ ।
 గురువద్గురుదారేషు వర్జితవ్యమసన్నిధౌ ॥ ౭౦
 ఆచార్యమచ్యుతం శాస్త్రం త్రయం సమ్మానయేత్సదా ।

❖ నాస్తికాది సహవాస నిషేధః. ❖
 నాస్తికాన్ భిన్నమయాదాన్ దేవబ్రాహ్మణదూషకాన్ ॥ ౭౧
 స పృశేన్నైవ తైస్సాధకం సంవసేద్దుఃఖశాస్వపి ।

❖ గురుదేవాదిసన్నిధౌ వృత్తిః. ❖
 ప్రసారయన్నైవ పాదౌ గురుదేవాగ్నిసన్నిధౌ ॥ ౭౨

❖ నియమవిశేషాః. ❖
 వెదితవ్యం జగత్సర్వం వాసుదేవమయం సదా ।
 అనచ్యుత్వా దేవేశం నాత్మపోషణ మాచరేత్ ॥ ౭౩
 జవస్తోత్రప్రణామార్చీ సన్ధ్యాకాలే సమాచరేత్ ।
 భగవద్ధ్యానతత్కమః + కీర్తనమ్ సదా రమేత్ ॥ ౭౪
 వైష్ణవం చ యతిం చైవ దృష్ట్వా తం ప్రణమేత్ కీతౌ ।
 పుత్రదారగృహక్షేత్రే పశ్యాది ధనమాత్మనః ॥ ౭౫
 వ్యపదేశ్యమశేషేణ నామ్నా భగవతో భవేత్ ।
 సమస్యవేషు భూతేషు కామక్రోధౌ వివశయేత్ ॥ ౭౬

* స్తతః. ఓ ఆచారం నియమాన్. ॥ స్వరమ్. ॥ నియోగమ్.
 + చాృదయేత్

శనైశ్చనైర్ద్రియాణి విషయభ్యో నివారయేత్ |

సంసారవిముఖై స్సాధకం శాస్త్రాభ్యాసం సమాచరేత్ || 22

శ్రౌతస్తాతాదికమాణి సదా సేవేత నతరత్ |

స్వసూత్రోక్తేన విధినా నిమేకాదిక్రియా భవేత్ || 2౩

కుర్యాత్సర్వాణి కమాణి భగవద్ధ్యానతత్పరః |

గుహ్యం నామ చ గోత్రం చ ప్రాకృతం నాన్యదివ్యతే || 2౪

ఆసీనో వా శయానో వా గచ్ఛన్ భుజ్జాన ఎవ వా |

సక్షీతయేత్ స్మరేద్వాపి వాసుదేవం సనాతనమ్ || ౨౫

శ్లో శాన్తిహోమా నై అగ్నికుమ్భాదీనాముద్వాసః శ్లో

ఎవం సమ్పాద్య నిఋమాణ శాన్తిహోమం సమాచరేత్ |

పూర్ణాహుత్యస్తమఖిలం హుత్వాచాగ్నిం విసజయేత్ || ౨౬

మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థం దేవముద్వాప్య దేశికః |

శ్లో శివ్యస్య ఆశీవాదః శ్లో

వధకయేదాశిమా శివ్యం

శ్లో గురుదక్షిణః శ్లో

శివ్యశ్చగురవే తదా ||

౨౭

గాం చ భూమిం హిరణ్యం చ భూషణం యానమేవ చ |

దాసీదాసాది వితరేదాత్మవిత్తానుసారతః ||

౨8

శ్లో బ్రాహ్మణభోజనమ్ శ్లో

బ్రాహ్మణా భోజయేద్దత్వా విత్తం విత్తైషు నిస్పృహః |

తదమాశ్చైషమాసీత తత్రైవ హుతశేషభుక్ ||

౨9

శ్లో గువన్ముఖ్యా శివ్యస్య స్వగృహప్రవేశః శ్లో

అస్తం గతే దిసకరే సర్వాలజ్కారపంయుతః |

గురుణానుమతో గౌహం పృవిశేద్భస్మభిస్సహ ||

౩0

అనెన విధినా యస్తు దీక్షిత శ్చక్రిమణ్డలై |

బ్రాహ్మణో వేదవిద్విద్వాక్ స సర్వాశ్రమిణాం వరః ||

౩1

❖ దీక్షితస్య నామధేయాని ❖

ఉచ్యతే నామభిశ్చైతై నాఁఖ్యైః ప్రాకృతో యథా ।

సూరిస్తుహృద్భాగవత స్సాత్వతః పశ్చికాలవీత్ ॥ ౮౭

ఏకాన్తిక స్తన్మయశ్చ పాశ్చరాత్రిక ఇత్యపి ।

ఏవమాదిభిరాఖ్యాభి రాఖ్యైః కమలావన ॥ ౮౮

❖ అష్టా విధయః ॥ ❖

పమయోఽగ్రే సదాచార స్సాన్వధ్యాయో ద్రవ్యసజ్జిహః ।

శుద్ధియాఽగస్మన్పృతిధ్యాన మిత్యేవం విధిరష్టధా ॥ ౮౯

❖ భాగవతశబ్దనిర్మితిః ॥ ❖

విధినానన యస్తిష్ఠే త్స భాగవత ఉచ్యతే ।

ఏవం న కురుతే యక్తు సవఽభూతేషు పాపకృత్ ॥ ౯౦

కమఽణా మనసా వాచా స తు భాగవతస్మన్పఠః ।

జ్ఞానాది గుణసజ్ఘతో భగో యత్ర స ఉచ్యతే ॥ ౯౧

భగవద్భక్తిరస్యేతి స భాగవత ఉచ్యతే ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహాోపనిషది పాద్య పంహితాయాం

చయాఽపాదే దీక్షావిధినాఽమ ద్వితీయోఽధ్యాయః ।

తృతీయోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః

❖ భగవదారాధనవిధిః. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

శ్రూయతామభిధాన్యామి బ్రహ్మన్నారాధనం హరేః ।

యేన విష్ణోఃపదం మత్యక్షాప్నోత్సమరదులభమ్ ॥ ౧

❖ స్నానభేదాః. ❖

స్నాన మూలాః క్రియాస్సవాః స్నానం చ ఒపాధా శ్రుతమ్ ।

వారుణం దివ్యమగ్నేయం వాయవ్యం వాక్యవం తథా ॥ ౨

మాస్త్రం మానసమిత్యేవం స్నానం సప్తవిధం స్మృతమ్ ।

నిరీక్ష్య చాత్మనశ్శక్తిం సమయం దేశమేవ చ ॥ ౩

ఏతేష్వేకతరం కుర్యాత్సమారాధనతిత్పరః ।

❖ వారుణాదిస్నానస్వరూపమ్. ❖

అవగాహన మప్సంత వాక్యరూపస్నానమివ్యతే ॥ ౪

సహతపేన వషేణ స్నానం దివ్యమనంతరమ్ ।

సమిధాం దీపితానాం చ గోమయస్య హుతస్య చ ॥ ౫

సీతేన భస్మనాఽశ్లేషు లలాటాడిషు చ క్రమాత్ ।

యదూర్ధ్వఃపుణ్డ్రీకరణం మన్త్రోచ్చారణపూర్వకమ్ ॥ ౬

తదాగ్నేయం భవేత్ స్నానం శోధనం కరమం స్మృతమ్ ।

గచ్ఛత్స గోషు * వాతోత్తై రజోభిభూమిసమ్భవైః ॥ ౭

స్పృశనం వపుషస్సానం వాయవ్యం తదుదాహృతమ్ ।

వ్రతస్తై కవతాగ్రాదౌ జాతయా శ్వేతమృత్స్నయా ।

ఉచ్చాయకైశేవాదీని నామాన్యశ్చ యథాక్రమమ్ ।

లలాటాదౌ యద్విధాన మూర్ధ్వఃపుణ్డ్రీస్య తద్భవేత్ ॥ ౮

* వాతోత్తై.

* పాథికోవం స్నానమబ్జైమన్తైవికప్రకరైతైః ।

అమ్బాభిః ప్రోక్షణం బ్రహ్మం స్తన్నాస్త్రం స్నానమిష్యతే ॥ ౧౦

❖ మానసస్నానమ్ ❖

త్రిరాచమ్యాఽహతం వాసన పరిదాయ సుఖాసనః ।

ప్రాణానా యమ్య మాం ధ్యాయే ధృదయామ్బారుహే స్థితమ్ ॥

ధ్యానెనానెన నిర్మాతకల్మషో జాయతే పుమాన్ ।

స్నానం మానసమేతత్స్యత్ స్నాతశ్చ హరిమచక్షయత్ ॥ ౧౧

ఆజాను పాదా వ్రత్యైల్య హస్తా చామణిబద్ధనాత్ ।

ఆచమ్య చ ద్వారపాశ్వేణం గత్వాజన్యాపపూర్వకమ్ ॥ ౧౩

❖ భగవన్సన్నిరకవాటోద్భాటనమ్ ❖

తాలత్రయం చ హస్తాభ్యాం కృత్వాఽభివలజం స్థితః ।

† కవాట ముద్భాట్య తతో వాయుమన్త్రేణ స్థిమస్త్రీవిత్ ॥ ౧౪

సామ్నా దేవప్రతేనాస్తగ ప్రవిశేద్దక్షిణాఘ్నిణా ।

ప్రణమెచ్చిరసా దేవం పుణ్డరీకాక్ష విద్యయా ॥ ౧౫

ఆరోపితేషు దీపేషు మాల్యే చాపి నిరాసితే ।

వెద్యాం పాత్రేషు బిమ్బేషు శోధితేషు యథాతథమ్ ॥ ౧౬

ద్వారపూజాముఖే సర్వపరివారసమచక్షన ।

కృతే శిష్యేణ వాఽన్యేన పరిచారపరేణ వా ॥ ౧౭

❖ పూజకపరికమాన్ ❖

పూజకోఽలఙ్కృతస్సగ్ధీ శుక్లామ్బరధర శ్శుచిః ।

శుక్లోపవీతో త్తరీయశ్చస్తనాద్యనులెపనః ॥ ౧౮

* అత్ర “ఉత్సాహపుణ్డ్రం మృదా ధార్యం సాస్తరాలం త్రియంజులమ్ । లత్యైసాధకం సుఖాసీనో రమేఽహం తత్ర నివృత్తః ॥” ఇతి పద్యం కవచిద్వృత్తతే.

† “ఘట్టాయాశ్చాలసం కుయాత్కవాటోద్భాటనాదిషు” ఇద మధకం కవచిదధిక మస్తి. స్థి పద్యజః. “పరివారాసనభ్యుచ్యత తైవాగ్నిసమీడనమ్ । భోగైరకృత్వా దేవస్య పూజాస్యాన్నిష్ప్రయోజనా ॥ తన్నాద్యధోక్తమాగ్నేణ పూజనం స్థానవృద్ధిమ్ ॥” ఇతి కవచి దధికం దృశ్యతే.

* చందనశ్వేతమృతాన్నిమ్బ కల్పితా గ్రోధ్వకపుణ్డరికః ।

† ఆరభ్య నాసికామూలం లలాటాంతం లిఖేత్కృమాత్ ॥ ౧౯

❖ ఆత్మశుద్ధిః ❖

దెహపాశ్వుః సమాసాద్యం పాశ్వేః స్య సవ్యేతరే స్వయమ్ ।

❖ ఆసీనో విష్టరే శుద్ధే బ్రుహ్మదా స్వస్తికాసన ॥ ౨౦

బధ్వా వద్మాసనం వాపి తూయః ఘోషే ప్రవళికతే ।

తీరస్కరిణ్య చ ద్వారే నిశ్చిద్రం చ్ఛాదితే తతః ॥ ౨౧

అస్తమస్త్రైః కకుభో ఒధ్వా ధూమధ్వజం బహిః ।

ప్రాకారవత్ స్థితం ధ్యాయైతైః మస్త్రైః మస్త్రైః ॥ ౨౨

చక్రముద్రాం చ ఖే న్యస్య చక్రమస్త్రైః సాధకః ।

గోపయన్నితమాత్మానం ప్రాణాయామైస్త్రీభిః క్రమాత్ ॥ ౨౩

యుక్తః కృత్వా యోగముద్రాం నాభికన్దే స్థితం పునః ।

వెద్యాకారం వాయుబీజం ధ్యాత్వా తజ్జన వాయునా ॥ ౨౪

ధూమ్రేణ దెహపాస్మానం శోషయిత్వా నిరన్వయమ్ ।

త్రికోణమగ్నిబీజం చ రక్తవణకం హృదమ్బుజే ॥ ౨౫

ధ్యాత్వా తదుత్తసప్తాచి శ్చిఖాభిః కల్మషం దహేత్ ।

మాహేస్త్రీ బీజం విన్యస్య పీతాభం చతురశ్రకమ్ ॥ ౨౬

కణ్ఠే సహస్రశకనైః స్తమ్బయెదగ్నిముత్థితమ్ ।

వాయునా కుమ్భకైః పృథ్వీ స్ఫటికపన్నిభమ్ ॥ ౨౭

విన్యస్య వారుణం బీజం మూర్ధ్ని తజ్జామృతామ్బుసా ।

తౌలయైశ్చవత్ దెహమాపాదలిలమస్తకమ్ ॥ ౨౮

వృథివ్యాదీని తత్త్వాని సమాధికరయా ధియా ।

వరమాత్మని సంహృత్య ప్రలయక్రమమాస్థితః ॥ ౨౯

వృథిం వచ్చగుణకాం పీతాభం చతురశ్రకమ్ ।

ఘోరోవస్థే స్థిరయాయుతాం తన్మాత్రాలక్షణే తతః ॥ ౩౦

* శ్వేతమృతాన్నిమ్బకల్పితా ధారయేదూధ్వక పుణ్డరికమ్. ఇదమధకం చందనత్యధఃస్థానై క్వచిద్వృత్త్యై. † ఇదమధకం క్వచిన్నాస్తి. స్య సవ్యేతరే. ❖ ఆసీన.

గన్ధే సంహృత్య యోగేన * గగనన విచక్షణః ।

రసనా పాయ్విద్వియాభ్యాం సహవశ్చ + చతుగుణాః ॥ ౩౧

అధఃచంద్రాకృతి గౌ శ్వేతాస్తన్మాత్రాలక్షణే రసే ।

గన్ధం చ తన్మాత్రాత్మాసం తతోగ్నిం త్య్రీశ్రపాటలమ్ ॥ ౩౨

త్రిగుణం దృష్టిచరిణస్తోభ్యాం కుసమాహితః ।

తన్మాత్రాలక్షణే రూపే రసం తన్మాత్రాయా సహ ॥ ౩౩

పంహరెద్విగుణం వాయుం స్పృశేతన్మాత్రలక్షణే ।

ధూమ్రం వృత్తం తత్కరాభ్యాం రూపం తన్మాత్రయా సహ ॥ ౩౪

స్థి వాయునా సంహరే ద్యోగీ ఖం చ శబ్దగుణం పునః ।

తన్మాత్రాలక్షణే శబ్దే నీలాత్పలదలక్షణమ్ ॥ ౩౫

స్పృశేం చ తన్మాత్రాత్మాసం శ్రుతివాక్సహితం తతః ।

సంహృత్య శబ్దతన్మాత్రాం స్వాంతై స్వాస్తమహఙ్ముతౌ ॥ ౩౬

అహఙ్ముతీం బుద్ధితత్వై బుద్ధిం చ ప్రకృతౌ పునః ।

జీవే చ ప్రకృతిం జీవం వాసనావివశం తతః ॥ ౩౭

కుసూత్తుం నాభిచక్రే స్వే భాస్కరాభమవస్థితమ్ ।

కుమమ్నయా నాడికయా వద్మసూత్రసుసూత్తయా ॥ ౩౮

ఉవయా రోహయద్దేహే కుమ్భకేన సభస్వతా ।

భిత్వా చ బ్రహ్మణో రథ్ధం బహిదేహాద్వివిగతమ్ ॥ ౩౯

ప్రవిశ్య భాస్కరన్యాపి మణ్డలాన్నిగతం బహిః ।

అశరీరం తథా జీవం పరస్మిన్ బ్రహ్మణి ధృవే ॥ ౪౦

స్థితం ధ్యాయేత్ స్థితం తత్ర స్వదేహం యోనిజం దహేత్ ।

స్యస్తేన శిఖిబీజేన పాదాగ్రే జ్వలనం నీవమా ॥ ౪౧

పాదాదిమూర్ధాపయఃస్థం దగ్ధే దేహే నిజే తతః ।

నివృత్తిబీజం ఖే ధ్యాయే త్పుణాచంద్రాయతోపమమ్ ॥ ౪౨

తదుత్తపీయూషనిధౌ జాతే పాణ్డర పజ్జకే ।

స్మరేజీవం సముత్పన్నం సకాశద్భృచ్చాస్తదా ॥ ౪౩

జీవాత్ప్రధానం తన్నాచ్చ బుద్ధిం బుద్ధేరహజ్జుతిమ్ ।

తతో మనస్తత్శబ్దం తన్నాత్రాం ఖం తతస్సహ ॥ ౪౪

వాక్కుతిభ్యాం శబ్దగుణం తన్నాత్రాం స్పృశలక్షణమ్ ।

వాయుం స్పృశగుణం సాధకం త్వచా హస్తేన చ స్మరత్ ॥ ౪౫

* తన్నాత్రాం స్పృశరూపాం తాం తతోగ్నిం సహ చక్షుమా ।

పద్మాన్త్యం రూపగుణం † రూపతన్నాత్రాం చ రశం న్ని తతః ॥ ౪౬

ఆపో రసగుణాః పాయురసనాభ్యాం సహజ్జః ।

గంధం చ తన్నాత్రాత్తానం సహగంధగుణాం భవమ్ ॥ ౪౭

సముత్పన్నం స్మరేద్విద్వాత్ ఘోరోఽస్థయితం తథా ।

ఇత్థం శరీరమాత్మీయం సృష్టం మహ్యదిభూతజమ్ ॥ ౪౮

విచిన్త్య జజ్జః బుధ్యా వ్రబుద్ధం తద్వినిస్సృతైః ।

శాతకుమ్భమయైఃకుమ్భైః పూజైఃరమృతవారిభిః ॥ ౪౯

న్నాపితం శుద్ధమనఘం చిన్తయిత్వా నిజం వపుః ।

ఆరాధనై హరే యోగ్యం వరస్య వరమాత్మనః ॥ ౫౦

❖ మస్త్రీన్యాసవిధిః. ❖

ధ్యాయన్నప్రాక్షరం మస్త్రీం ద్వాదశాక్షరమేవ వా ।

సృష్టిస్థితిలయన్యాయై హాస్తన్యాస పురస్కరమ్ ॥ ౫౧

స్యస్యేదజ్ఞేషు మూర్ధాఽది పాదాన్తేషు యథా తథమ్ ।

❖ ప్రణవన్యాసః. ❖

తలం పృష్ఠం చ కుయో శ్లోఢయిత్వాస్త్రీవిద్యయా ॥ ౫౨

ఙ్గులీనాం చ సర్వాసాం దివ్యస్వాద్యస్తవజ్ఞేషు ।

ఇన్ద్రతే వ్రణవన్యాసో మధ్యమేషు చ దివ్యసు ॥ ౫౩

❖ అష్టాక్షరస్య సృష్టిలయస్థితీనాం న్యాసః. ❖

❖ మస్త్రాక్షరాణి విన్యస్యే న్నాస్తి స ఏవ సనాతనః ।

దివ్యదక్షిణ తిజన్యాసః † ప్రక్రమ్యాఙ్గులిపవనసు ॥ ౫౪

* తన్నాత్రాం చ స్పృశనామ్నామ్ తతశ్చ స్పృశతన్నాత్రామ్.
తన్నాత్రాం చ తతోరూపామ్. ఇతి చ చారాస్తరమ్. † తన్నాత్తన్నా-
త్రామ్. న్ని పునః. ❖ మస్త్రాక్షరాణాం విన్యాసః. † ప్రక్రమ్యాఙ్గుల్యం.

దక్షిణేతరతః పాద్యం నాథకోత్తమః ।
సృష్టిన్యాసమిమం కుర్యాత్ ద్విత్యాసనం తు సంహృతౌ ॥ ౧౧

ప్రకృమ్య తః పాద్యం కనిష్ఠాపవన విశ్రమః ।
స్థితావప్తాక్షరస్త్యైష మస్త్రీస్య న్యాసః శరీతః ॥ ౧౨

ద్వాదశాక్షరమస్త్రీస్య సృష్టిలక్షణానాం న్యాసః
ద్వాదశాక్షర మస్త్రీస్య న్యాసస్సమ్ప్రీతి కథ్యతే ।
న్యాసస్తల మధ్యమయా తః పాద్యం జ్యేష్ఠపవనాని ॥ ౧౩

కృత్యావృద్ధిణం పవనస్వజ్యేష్ఠతరేణ తు ।
సవ్యే తల తు విశ్రాంతి స్సృష్ట్యావతరథా లయే ॥ ౧౪
తలయోః ప్రక్రమస్థానై దక్షిణేతరయోర్ద్వయోః ।
కనిష్ఠయోశ్చ విశ్రాంతిః పవనో రుభయోరపి ॥ ౧౫

ద్వాదశాక్షర మస్త్రీస్య న్యాసోఽయం కమలాసన ।

ద్వాదశాక్షర స్థానాని ॥

హృదయాదీని చాక్షాని ధ్యాత్వా జ్యేష్ఠాది పంచగు ॥ ౧౬
న్యస్యేన్నామమఖై నైతే తల సవ్యే గదా + ధరా ।
సవ్యేతరే షడ్వచక్రే న్యస్యే న్యాయాసః కరద్వయే ॥ ౧౭
శరీతస్తలయోమస్త్రీం ధ్యాత్వా తేజోభిరు జ్వలమ్ ।

తాభ్యాం మూర్ధా దిపాదాంతం దేహే న్యస్యే స్థితీమాహితః ॥
వ్యావకం కంఠం యద్వా ౧ మస్త్రీమక్షరశస్త్రతః ।
మూర్ధ్ని నైతే ముఖే చిత్తే నాభ్యాం గుహ్యే చ జానుని ॥ ౧౮
చరణౌ క్రమశస్సృష్టౌ న్యాసో మస్త్రీస్య ఇవ్యతే ।

విపరీతక్రమోజ్జేయ స్సంహృతౌ పాలన పునః ॥ ౧౯
నాభ్యాది హృదయా నైమ న్యాసోజ్జేమ బ్రహ్మతః ।
అష్టాక్షరస్య మస్త్రీస్య స్థానాన్యతాని తాని చ ॥ ౨౦

ద్వాదశాక్షర స్థానాని ॥

శిరసః పశ్చిమం పూర్వం దక్షిణం చోత్తరం తతః ।

చత్వారి చ చతుర్వక్త్రీ స్థానాని ద్వాదశాక్షరే ॥ ౨౧

* ద్విత్యాసనం + ధరా ఇతివచితే స్థితీమాహితః ౧ మస్త్రీమక్షరశ

❖ అష్టాక్షర న్యాసభూమయః ❖

ఘూర్ణిత మధ్యమయాఽఙ్గుల్యా తజన్యా సహ చక్షుషః ।

న్యసెన్ముఖేఽనామికయా సాఙ్గుష్ఠేన చ మస్త్రవిత్ ॥ ౬౭

అఙ్గుష్ఠ తజన్సీభ్యాం తు హృదయే న్యసనం భవేత్ ।

తథాఙ్గుష్ఠ కనిష్ఠాభ్యాం నాభౌ న్యసః ప్రశస్యతే ॥ ౬౮

వినాఙ్గుష్ఠేన శేషాభిగుహ్యో జానుని చోభయోః ।

సమస్తాభిశ్చరణయో రిత్వష్టాక్షరభూమయః ॥ ౬౯

❖ ద్వాదశాక్షర న్యాసభూమయః ❖

ప్రాగ్భాగే శిరసాఙ్గుల్యా న్యాసోఽఙ్గుష్ఠేన రక్షితే ।

తజన్యా వశ్చిమే భాగే న్యాసోఽనామిక యోత్తరే ॥ ౭౦

కనిష్ఠయా తథైతాస్సుద్వాదశాక్షరభూమయః ।

❖ మస్త్రాక్షరాణాం వణాః ❖

రూపం క్రమేణాక్షరాణాం న్యాసకాలే విచిన్తయేత్ ॥ ౭౧

శుక్లం హిరణ్మయం కృష్ణం రక్తం కుంజుమ సన్నిభమ్ ।

* పద్మకింజల్క సదృశం సర్వ వణాకమప్తకమ్ ॥ ౭౨

సితం కృష్ణం చ ధూమాభం శ్యామం తారానిభం తతః ।

స్ఫటికాభం చ శిశ్పాభం రక్తం శుక్లం చ లోహితమ్ ॥ ౭౩

తమోరూపం పీతవణం ధ్యాత్వా మస్త్రద్వయాక్షరమ్ ।

❖ పడఙ్గన్యాసః ❖

సానై యథోక్తై విన్యస్య పడఙ్గన్యాసమాచరేత్ ॥ ౭౪

హృదయం చ శిరశ్చైవ శిఖా కవచ మేవ చ ।

నెత్రిమస్త్రం పడెతాని హృదయే మస్తక తథా ॥ ౭౫

శిఖాయామానుపూర్వ్యేణ స్కన్ధస్యోభయ వాశ్వేయోః ।

నెత్రయోర్దిక్షు సర్వాసు న్యసన్వియాని భూమిషు ॥ ౭౬

❖ షష్టాం రూపాణి ❖

రూపాణి షష్టాం కుముదం బస్మాక మసితోత్పలమ్ ।

అబ్జకసర మమృజ మతసీ † సూన సన్నిభమ్ ॥ ౭౭

* పద్మకింజల్కనీలం చ. † రూపసమ్పదమ్.

దివ్యాయుధధరం దివ్యవస్త్రీమాల్యానులెవనమ్ ।
 కాస్తుభం వనమాలాం చ శ్రీవత్సం దివ్యలక్షణమ్ ॥ ౭౮
 బిభ్రాణం భావయెత్సాత్మదాత్మానం కరమెశ్వరమ్ ।
 అచఁయెన్నాన్యసబీజాని గన్ధపుష్పాదిభిః క్రమాత్ ॥ ౭౯
 మానసైరుప చారైశ్చ హృదయామ్భారుహైశ్చితమ్ ।
 * హోమాస్తమచఁయెత్పూర్వం వాకుదేవం సనాతనమ్ ॥ ౮౦

❖ మస్త్రీశుద్ధిః ❖

ఆత్మశుద్ధిరియంప్రోక్తా మస్త్రీశుద్ధిస్తు కథ్యతే ।
 షడ్వింశే + నాణఁబీజెన మస్త్రబీజాని ధృశోషయెత్ ॥ ౮౧
 సప్తవింశెన బీజెన దహెదెతాని వణశః ।
 అష్టావింశెన బీజెన ॥ ఖే చ స్తమ్భనమాచరెత్ ॥ ౮౨
 ఏకానత్రింశబీజెన తాన్యైవ త్కాలయెత్పూనః ।
 హుజ్జూరేణ వ్రబుద్ధాని ఫట్కూరేణ విచక్షణః ॥ ౮౩
 కుయూఁదభిముఖాన్య ❖ న్వక్ష్మిణవెన విశోధయెత్ ।
 తమక్షమాలయా శుద్ధం జపెన్మస్త్రం సమాహితః ॥ ౮౪
 అష్టోత్తర శతం వారా నష్టావింశతి మేవ వా ।
 అష్టే వా మస్త్రవిన్మస్త్రం బీజాద్యస్త్ర పుటికృతమ్ ॥ ౮౫
 పూజాద్రవ్యాణి సర్వాణి త్కాలయెచ్ఛామ్బు పూరితమ్ ।
 ౧ దక్షిణే వామపార్శ్వేవా వినివేశ్య గలన్తికామ్ ॥ ౮౬
 అఘ్నూఁది పాత్రాణ్యాదాయ గాయత్ర్యా విష్ణుపూర్వయా ।
 వ్రత్యైల్య పాదెష్వాదభ్యా దైవస్యాగ్రైః ॥ కద్యః ॥ ౮౭
 పాద్యం మధ్యే దక్షిణైః పూర్వం వామే చాచమనీయకమ్ ।
 తస్య ? పార్శ్వస్య పార్శ్వేతు వామే స్నానీయపాత్రకమ్ ॥ ౮౮
 పూర్ణాని గాలితామ్బాభిః పాత్రాణి నిగమాదినా ।

❖ అఘ్నూఁదిషు క్షేపణీయద్రవ్యాణి. ❖

సంస్పృశ్యాఘ్నూఁది పాత్రైశ్చ ద్రవ్యాణి వినివేశయెత్ ॥ ౮౯

* హోమస్త్రైః. + నాస్త్రబీజెన. ధృశోషయెత్. ॥ తెఱు.

❖ ద్వా వ్రణవెన. ౧ దక్షిణే స్థావయిత్వాతు వామే పార్శ్వే. వా॥
 త్తన. ? తత్పార్శ్వయోశ్చ శుద్ధా వా పాలిమ్.

కుశాగ్రమతతం పుష్పం ఫలం మలయజం తథా ।

తిలా సిద్ధాధాసహితా యవా * న ఘృతస్య భాజనమ్ ॥ ౯౦

తిలా దూవాకం విష్ణువణీకం శ్యామాకం వద్దమతమ్ ।

పాద్యపాత్రే షడతాని ద్రవ్యాణి వినివేశయత్ ॥ ౯౧

వలాలవజ్రకపూరం జాతీతక్కుల చందనమ్ ।

పుష్పాణ్యచమనీయే తు పాత్రే ద్రవ్యాణి కల్పయత్ ॥ ౯౨

+ గంధం సర్వాషధీ రత్నఫలబీజ కుశాని చ ।

తిలాని చాక్షతం చైవ దధిక్షీంఘృతాని చ ॥ ౯౩

రజసి ద్వాదశాజ్ఞాని ఓన్నానీయే చ వినిక్షిపెత్ ।

కోష్ఠం మాంసీ హరిద్రే ద్వే మురాశైలేయచమ్పకాః ॥ ౯౪

వచాకచోరముస్తాశ్చ సర్వాషధ్యః ప్రకీర్తితాః ।

౧ తిలాని తులసీ చైవ నిక్షిపెచ్ఛాన్తివారిణి ॥ ౯౫

* ద్రవ్యాణాం దహనశోషణస్థావనాది శ్లో

ద్వాదశశారం భాసమానం చక్రం ॥ మధ్యే తు భాస్కరమ్ ।

హస్తై వామైతరే ధ్యాత్వా దీప్తైస్తదశ్శిఖిః పునః ॥ ౯౬

ద్రవ్యాణి దగ్ధానిశ్శేషం భస్మీభూతాని తాని చ ।

దక్షిణైతరహస్తైః సితై వద్ధై వికస్వరై ॥ ౯౭

దలైష్టాడశభియుక్తైః చంద్రం పీయూషరశ్మిభిః ।

హృదయస్తం సితం ధ్యాత్వా తదుత్తైరమృతామ్బుభిః ॥ ౯౮

సిక్తాని జాతాని పున యాగయోగ్యాని భావయత్ ।

హస్తయోరుభయోదేశం ధ్యాయన్నారాయణం క్రభుమ్ ॥ ౯౯

తాభ్యమఘ్నాదిపాత్రైశ్చ స్పృష్ట్యా ద్రవ్యాణి విశ్వతః ।

సకృత్సకృత్పుష్పృతాని గాయత్ర్యా విష్ణుపూజయా ॥ ౧౦౦

* న ఘృత వినిక్షిపెత్ + 'గంధమ్' ఇత్యాది 'ద్వాదశశారమ్' ఇత్యంతం క్వచిన్న. ఓన్నానీయద్రవ్యముచ్యతే. ౧ తలైశ్చ తులసీ-భిశ్చ భవెచ్ఛాన్తిదకం తథా. ఇతికవచిత్ ॥ మధ్యగ.

- అభిమన్యు తతో ముద్రాం సారభేయాం వ్రదశ్శయేత్ ।
 తద్దుగ్ధన చ పాత్రాణి పూరితాని విచిన్తయేత్ ॥ ౧౦౧
- ఓమఘ్రియమిత్యాది పూజాం కల్పయామితి * చోచ్చరత్ ।
 స్పృశేత్పాత్రాణి హస్తేన పాత్రైఃస్పృశిన్ననస్తరమ్ ॥ ౧౦౨
- అఘ్రియపాత్రాజ్జలం కి శ్చిద్రూపీత్యా వినివేశయేత్ ।
 † దక్షిణేతరహస్తే తత్ పాత్రం సంస్థాప్య మన్తయేత్ ॥ ౧౦౩
- మన్తేణ మూలభూతేన వారాః సప్తతదమ్బునా ।
 వరంస్తేనాస్త్రీ మన్తేణ ద్రవ్యాణ్యత్తానమేవ చ ॥ ౧౦౪
- ❖ యోగపీఠకల్పనమ్ ❖
- ప్రోక్ష్య కూచేన దేవస్య యోగపీఠం వ్రకల్పయేత్ ।
 అభిన్నై సహజై పీఠైః ప్రతిమాయాశ్చతుర్ముఖైః ॥ ౧౦౫
- ఆధారం వ్రథమం కూమరం కాలాగ్నిం తదనస్తరమ్ ।
 ఉపరిష్టాచ్చ భోగీంద్రం వనాభిభూమిమణ్డలమ్ ॥ ౧౦౬
- చతురశ్రం సహస్రేణ బిభ్రాణం బలవత్తరమ్ ।
 భువశ్చోపరి ధర్తాద్యాః కల్ప్యై యోగాపనాఙ్ఘ్రియైః ॥ ౧౦౭
- ఆగ్నేయాదిషు చత్వారశ్చతస్పృష్టేవ వద్మజ ।
 అధర్తాద్యాశ్చ తావన్తః ప్రాగాద్యాసు యథాక్రమ్ ॥ ౧౦౮
- ఆశాసు తావతీప్యేవ పురుషాకృతయస్సితాః ।
 చతుర్భుజాస్సింహవక్త్రాస్సితాః పూర్వేఽరుణాః వరైః ॥ ౧౦౯
- హస్తాభ్యామపి ముఖ్యాభ్యాం రచితాఙ్ఘ్రి సమ్ముటాః !
 అవరాభ్యాం చ బిభ్రాణా హస్తాభ్యాం యోగపీఠికామ్ ॥ ౧౧౦

* చోచ్చరేత్. † 'శ్రీరఘ్యుస్య భవేద్దేవీ వాగీశాచమనీయతః ।
 పాద్యస్య పితరోదేవా స్నానీయే వరుణస్తథా కస్య శాన్తిస్సాన్తి-
 త్పాత్రైస్సేతాస్సమర్చయేత్ ॥' ఇత్యధికమేకత్ర దృశ్యతే. ప్రాగా
 దిమ.

మధ్యే సదాశివో దేవస్తద్వదేవ క్రతిష్ఠితః ।
 అథవా పురుహూతాద్యా దిక్షు ప్రాగాదిక్షు క్రమాత్ ॥ ౧౧౧
 అష్టావష్టసు పీతస్య పాదరూపేణ ధారకాః ।
 ఈషాశ్చతస్రః పూర్వాద్యాః స్వ తస్య వెద చతుష్టయమ్ ॥ ౧౧౨
 అహఙ్కారాస్త్రయః పాశా గుణాస్సత్వాదయో గుణాః ।
 తూలికా వజ్రభూతాత్తా జీవాత్తా స్తరణం తథా ॥ ౧౧౩
 అగ్నే స్సమస్య సూక్ష్మస్య మణ్డలాన్యకరిక్రమాత్ ।
 అమృతముపశిష్టాచ్చ వలక్ష్మం ద్వాదశేచ్ఛదమ్ ॥ ౧౧౪
 * స్మైరకెసరసమ్పూణః మధ్యే విపులకణికమ్ ।
 భద్రాసనం కల్పయిత్వా యథోక్తైస్తైవ వత్సనా ॥

❖ పీరపాశ్వే దేవతాః ❖

అర్చయెద్గన్ధపుష్పదైత్యః పీరపాశ్వే తు దక్షిణే ।
 బ్రహ్మణం విష్ణుః + మీశానం సమారాధ్య తథోక్తరైః ॥ ౧౧౬
 పసత్కుమారం పసకం సనన్దం చ వభాజయేత్ ।
 పాశ్వే చ వశ్చిమే దుర్గాం విష్ణుశం నారదం తథా ॥
 అత్మసశ్చ గుర్మా ధ్యాత్వా ప్రారభేతాచ్యుతాచకసమ్ ।

❖ భగవదారాధనారమ్భః ❖

అనాహనవదం పాత్రం క్షతౌలితమథామ్భుభిః ॥
 పూరయెన్నూలమస్త్రేణ హస్తాభ్యాం చ సముద్ధరేత్ ।
 లలాటసమమెతస్మిన్నస్తరావాహ్య కేశవమ్ ॥
 మూలబిమ్బా ద్యధాదీపం దీపాదవికృతం తథా ।
 చతురుచ్చారయెన్నస్త్రమాగచ్ఛ పదసంయుతమ్ ॥ ౧౨౦
 తేన తోయన కర్మాచాం సింహౌత్కూర్చన మూఢకని ।
 తత్ర పన్నిహితం దేవం కర్మార్చాయాం విచిన్తయేత్ ॥

స్వ తాసు దేవ చతుష్టయమ్. * స్మైరకైస్సర. + మీశం చ.

ప్రణమ్య కింశ్చిదుత్థాయ స్వాగతోక్తరస స్తరమ్ ।

❖ ముద్రాప్రదశశనమ్. ❖
దశశయెత్ప్రతిమాముద్రాం కల్పయిత్వా చ సన్నిధిమ్ ॥

❖ యావద్యాగం స్థితిప్రథశనా- ❖
యాగావసానికీం తత్ర ప్రాథశయెత హరః స్థితిమ్ ।

❖ సమ్ముఖీకరణమ్. ❖
సమ్ముఖీకరణం కుయా త్పుణ్డరీకాక్షవిద్యయా ॥

❖ సవయాశసనమ్. ❖
దద్యాచ్చ మూలమస్త్రీణ సవయాశసనమాదితః ।

❖ దేహవదచాయాం మస్త్రీన్యాసః. ❖
యథా దేహే * తథాచాయాం మస్త్రీన్యాసం సమాచరెత్ ॥

❖ హస్తన్యాసం వినా ముద్రాప్రదశశనమ్. ❖
హస్తన్యాసం వినా శ్చఙ్చక్రముద్రాం ప్రదశశయెత్ ।

❖ సురసిద్ధాద్యవతారితబెరె ఆవాహననిషేధః. ❖
† నావాహయెదెకబెరె సురసిద్ధావతారితే ॥

౧౨౫

ఋషిభిమనుజైవాపి స్థాపితే నిశ్చలః † హరా ।

❖ సుస్థితేఽభిముఖీభావ ఎవావాహనం. ❖
సుస్థితేఽభిముఖీభావస్త దేవావాహనం హరః ॥

యథాగ్నిమాహితం కుణ్డై యథా వా పురుషం స్థితమ్ ।
కాలే ప్రబోధయెదెవమచ నె బోధయెద్ధరిమ్ ॥

❖ పూజారమ్యై స్థిరవిమ్యై యోగపీఠాదీనాం అవశ్యకతవ్యతా. ❖
కల్పనం యోగపీఠస్య మస్త్రీన్యసనమెవ చ ।

విమ్యై స్థిరై సదా కాయం పూజారమ్యై చతుముఖై ॥

❖ సాధ్యాచమనయోః స్థితం హరిం ధ్యాయేత్ . ❖
అఘ్నో వస్త్రాః పుష్పరాకల్ప పుష్పగంధానులేపనైః ।

ఽప్రత్యర్థితం స్థితం ధ్యాయేత్సాధ్యాచమనయోః పునః॥

❖ స్నాననై వెద్యకాలయో స్సుఖాసీనం ధ్యాయేత్ . ❖
ఆసీనం స్నానకాలే చ వద్మాసనసుఖాసనై ।

నై వెద్యధూపదీపాదావాసీనం స్వస్తికాసనై ॥ ౧౩౦

❖ అన్యతోప్రచారే స్థితమాసీనం వా ధ్యాయేత్ ❖
ఉపచారేషు చాన్యత్ర తత్తత్కర్మానుసారతః ।

స్థితమాసీనమథవా దేవం ధ్యాయేత పూజకః ॥

❖ పుష్పాంజలిః ❖

అచయోమితి సామ్నా తు యీ వెత్సుష్పాంజలిం హరేః ।

విభో సకలలోకేష విష్ణో జిష్ణో ప్రభో హరే ॥

త్వాం భక్త్యా పూజయామ్యద్య భోగైరఘ్నోదిభిః క్రమాత్ ।

* దివ్యేనాఘ్నోపచారేణ యథాశక్తి యదావిధి ॥

అచయిష్యామి సమయే భగవంతం జనాదకనమ్ ।

ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం యజేదఘ్నోదిభిః క్రమాత్ ॥

❖ అఘ్నోదిదానకాలే ధ్యానప్రకారః ❖

భక్తిప్రమేణ శిరసా దద్యాదఘ్నోపచారం చ మూఢకాని ।

సాదారవిస్తయోదాద్యాత్పాద్యం సాద్యక్షతిగ్రహే ॥ ౧౩౧

ధ్యాయేదాచమనీయస్య దానకాలే జగద్గురమ్ ।

ఆచామస్తమివామ్భోభి స్సాక్షాదమ్భుః ప్రతిగ్రహే ॥

ఉపచయోపచారేణ మధుపకాదినా హరిమ్ ।

ఽప్రదిక్ స్థితే. * దివ్యేనైత్యేకః శ్లోకః క్వచిదేవాన్తి.

❖ వ్రణామః. ❖

హస్తాభ్యాం శిరసా వద్భ్యాం మనసా చ ధియా తదా |
అహఙ్కారేణ చాత్మానం నిపాత్య ధరణీతలె |
అనెన వ్రణిపాతెన వ్రణివత్య జనాదనమ్ ||

❖ పౌర్ణమాసా ❖

దాసోఽహం తె జగన్నాథ సపుత్రాదిపరిగ్రహః |
ప్రవ్రేష్యం వ్రతాధి కర్తవ్యే మాం నియజ్ఞ్వహితే సదా ||
ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం పరివారా వ్రకల్పయేత్ |

❖ యోగాసనాబ్జవత్రైషు శ క్తయః ❖

యోగాసనాబ్జవత్రైషు పూర్వాదిషు యథాక్రమమ్ || ౧౮౦
ద్వాదశ ద్వాదశ సేవ శ క్తిశ్రీవత్సపూర్వికాః |
శ్రీవత్సం వనమాలాం చ మాయాం యోగాత్మికాం తథా ||
వైష్ణవీం విమలాం సృష్టిం * శ క్తిముత్కమిణీమపి |
వ్రజ్ఞాం సత్యాం తథేళానామనుకమ్నాం పితామహీం ||

❖ వ్రథమావరణే శ క్తయః ❖

వ్రథమావరణే చాపి దిక్షు ప్రాగాదిషు క్రమాత్ |
వ్యాప్తిం కాంతిం చత్వప్తిం చ శ్రద్ధాం విద్యాం జయాం శ్రమామ్ ||
శాంతిం చ శ క్తిరష్టైతాః కృత్వా చామరధారిణీః |

❖ ద్వితీయావరణస్థాః ❖

తతో ద్వితీయావరణే శక్త్యాద్యాయుధధారిణాః ||
పురుషానప్త పూర్వాదిషాన్వసు + పూర్వైకాణ కల్పయేత్ |

❖ తృతీయావరణస్థాః ❖

తృతీయావరణే స్వాగు దిక్షిన్ద్రాదీ వ్రకల్పయేత్ || ౧౮౧

❖ బహిరావరణస్థాః ❖

బహిరావరణే తాత్త్వం భగవత్ప్రముఖం తథా ।
విష్వక్సేనం తథైకాన్యాం ॥ ద్వితీయావరణాద్బహిః ॥

❖ కరివారాణాం భగవదభిముఖం స్థితిః ❖
కరివారా నిరీక్షేరక సర్వే ప్రాజ్ఞలయో హరిమ్ ।

❖ స్నానాసనమ్ ❖

దద్యాచ్చ పాదుకే స్నాతుముత్థానసమయే హరేః ।
ఇదంవిష్ణురితి ద్వాభ్యాం పాదుకారోహణం ి హరేః ॥

ఉద్ధరెచ్చ హరిం స్నాతుముత్తిష్ఠ బ్రహ్మణస్సతే ।
ఇతిమన్త్రేణ దేవేనం ప్రాకయేత్ స్నానపీఠికామ్ ॥

మన్త్రీస్తు భద్రంకణేభిరితి స్నానానాసనే ॥
సావిత్ర్యా వితరెదఘృతం పాద్యం త్రీణివదేతిచ ।

ఆకాశ పునర్నివృత్యేతేన మన్త్రేణాచమనక్రియా ॥ ౧౧౦

॥ దస్తధావన కావం చ తద్విష్ణోరితి నివేపేత్ ।
అభ్యజ్ఞం వామదైవ్యేన కుర్యాదుద్వితీయం పునః ॥

కాయం విష్ణోనుకమితి మన్త్రేణామలకాదికం ।
* ప్రతద్విష్ణురితి తౌల్యమభిషేక విధిస్తతః ॥

ఆపోహిషేతి తిస్థభిరతోదేవా అవన్వీతి ।
కంజుతేన మృజేత్కేశాక కలశైస్సృజనం తతః ॥

హిరణ్యవణాం హరిణీమితి లెపో హరిద్రయా ।
హిరణ్యవణా శ్శుచయగపావకేతి చతస్పథిః ॥

తౌల్యో గద్దామ్బునా దేహాః పునస్తం కుంజుమేన తు ।

ఆలిప్య విష్ణుగాయత్ర్యా తౌలయత్పావమానీభిః ॥ ౧౧౧

॥ తృతీయావరణే. ి స్మరేత్. ॥ జహ్వవిలంబనం చైవ విష్ణు
గాయత్రి విద్యయా ఇతీదమధఃకవచిదధికమస్తి. * నతేవిష్ణురితి.

బ్రహ్మజిజ్ఞాసమితి చ కయానశ్చిత్రీ ఆభవత్ ।
 ఇత్యేవ మఘ్నః పాద్యాద్యైః † యజ్ఞేదాద్యం మహేశ్వరమ్ ॥
 పరిషిచ్య తు సావిత్రిత్యా సూక్తేన పురుషాత్మనా ।
 సహస్రధారయా స్నానం యద్వా కుమ్భేన తద్భవేత్ ॥
 అగ్నిమూర్ధ్ధేతి మన్తేణ స్తోత్రేనాజ్ఞామ్బు నిర్హృతిః ।
 విష్ణుగాయత్రియా దద్యా ద్వస్త్రై ద్వై ధాతనిమృతే ॥

❧ అలక్ష్మరాసనమ్. ❧

ప్రణవేన బ్రహ్మసూత్రముత్తరీయం చ కల్పయేత్ ।
 ఆచారై మన్వధిష్ఠాయ పాదుకై మణ్డనాసనై ॥
 కుఖాసీనాయ దేవాయ ప్రాగ్విదఘ్నాది నివరపేత్ ।
 ధూపేనాగురుజై † నాద్రా మూర్ధానం దివ్యతృప్త్యా ॥ ౧౬౦
 కేశాః సంశోష్య శుచినా చస్తనేన సుగంధినా ।
 ఇదం విష్ణురితి శ్రుత్యా లెఖనం వపుషి స్మృతమ్ ॥
 జితం త ఇతిమన్త్రేణ మణ్డనైరపి మణ్డయేత్ ।
 పుష్పాణి దద్యాత్తద్విష్టో రితిమన్త్రేణ మస్త్రవిత్ ॥
 ఇరావతీతి మన్త్రేణ పాదయోరక్షతాక్షిపేత్ ।
 అజ్ఞానం విష్ణుగాయత్ర్యై వ్యాహృత్యా దర్పణేక్షణమ్ ॥
 జితం త ఇతి ధూపైశ్చ ధూపయెదగురూత్థితైః ।
 ఉద్ధీవ్యస్వేతి మన్త్రేణ దీపారోపణ మివ్యతే ॥
 తిలకా వస్త్రం తథాహేమ తామ్బూలం తణ్డూలానపి ।
 ఫలాని గవ్యమాఘారం గాశ్చధాన్యం యథావను ॥ ౧౬౧
 గోగ్రాసం దేశికాయైవ దద్యాద్దైవస్య సన్నిధౌ ।
 అధిపస్య తథా రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సకలస్య చ ॥

ప్రజానాం బ్రాహ్మణాదీనాం దానమభ్యుదయావహమ్ ।
 అపనీతే యవనికాపతే భక్తానుకమ్పయా ॥ ౧౬౭
 ఘోషయెత్తాయః ఘోషేణ సృతం గీతం తదాచరత్ ।
 స్తోత్రాణి చ కదాశ్చిత్రా వెదానశ్చాని షట్ తథా ॥ ౧౬౮
 వరయురగ్రై దేవస్య సవకమన్యచ్చ మజ్జలమ్ ।

❖ భోజ్యాసనమ్ ❖

ఆచరేత్సాదుకే దత్వా గమయేద్భోజనాసనమ్ ॥ ౧౬౯
 దత్వాఘృతం పాద్యమాచామం మధుపకకం నివేదయేత్ ।
 వ్రణవేన తతో దద్యాత్తామూలీమాస్యశోధనమ్ ॥ ౧౭౦
 ❖ నావినివేదయెత్సిద్ధం భోజ్యభక్ష్యాదికం తథా ।
 మధురాది రసాపేతం విధ్యుక్తం సుసమాహితః ॥ ౧౭౧
 సుసంస్కృతైశ్చ + నిష్పన్నై యుక్తమన్యైః ఫలాదిభిః ।
 అపకైర్వరిపకైశ్చ యథా యోగం పక్వకల్పయేత్ ॥ ౧౭౨
 రాజోపచారః పత్రపకముపచారే వ్రకల్పయేత్ ।
 ప్రోక్షితం చాస్త్ర మస్త్రైః పరిషిచ్య చ పమకా ॥ ౧౭౩
 వ్రణవేనాహాణే దత్తే దహనాస్లావనాదికే ।
 కృతే చ సురభీముద్రాం దశకయిత్వా చ దేశికః ॥ ౧౭౪
 న్యనైఃపుష్కళైశ్చ సంస్కృతైః విష్ణుపానైః సమాధినా ।
 స్త్రీలన్వారభ్యైః సవ్యైః పాణినా దక్షిణైః తు ॥ ౧౭౫
 వ్రగృహీతాఘృతపుష్పైః దశకైః తగ్రాసముద్రయా ।
 దేవస్య త్వేతి మస్త్రైః నైవేద్యం తద్యధోదిశమ్ ॥ ౧౭౬

❖ నావినివేదయెత్సిద్ధం భోజ్యభక్ష్యాది సంయుతమ్. + మృష్ణాన్వైః. పత్రపకముపచారైః వ్రకల్పయేత్. స్త్రీవిరాయ దక్షిణం జానం భూమిసంస్పృశగంపునః. ఇతి క్వచిదధికమస్తి. ॥ ఉన్నమ్య వామవృష్టేన దక్షిణైః కరేణ తు. ఇదమధికమన్వారభ్యైశ్చ న్యనైః పరిషిచితయా క్వచిద్దృశ్యతే.

దేవస్య దక్షిణే హస్తే నివశేత్సాధకస్స్వయమ్ ।

❖ తామూలసమకణమ్. ❖

దత్తైఽన్నపానక హస్తే పానీయే చ సుసంస్కృతే ॥ ౧౭౭

కృతే చాచమన దద్యాత్తామూలీ మాప్యశోధినీమ్ ।

క్రియాకలాపం పూజాదౌ కర్మాచార్యాం యదీరితమ్ ॥ ౧౭౮

తత్సవణం ధృవబెరాదౌ యథాసమ్భవమాచరెత్ ।

అఘ్నాదిమావచారేషు కలకవ్యేషు యథాతథమ్ ॥ ౧౭౯

మన్తప్రావేశేషు సవేశేషు వాచమేనాముదీరయెత్ ।

దివ్యేనాఘ్నాశ్చచారేణ యథాశక్తియథావిధి ॥ ౧౮౦

అచరయిష్యామి సమయే భగవంతం జనాదశమ్ ।

ఇత్యాదికామవితథాం పూజకస్సుసమాహితః ॥ ౧౮౧

చతుర్భిరేవ గన్ధాద్వైః ఖరివారాచశనం మతమ్ ।

సవశ్చిన్నుకచారే చ స్తుత్యైఽనుష్ఠితే పునః ॥ ౧౮౨

జపేచ్ఛ పూజకౌ మన్తం యథోదీరితసభ్యయా ।

ద్వాదశాక్షరమన్తం వా తదనై జహుయాద్భహిః ॥ ౧౮౩

భూతేభ్యో బలిదానం చ కుర్యాన్నిత్యం మహోత్సవమ్ ।

విజ్ఞాప్య దేవదేవతం పూజకః * వ్రణమెత్స్వయమ్ ॥ ౧౮౪

అదదీతావశిష్టాని పూజావస్తూని కృత్స్నశః ।

తైరాత్మపూజనం కుర్యాత్తుష్యేతైనాపి కేశవః ॥ ౧౮౫

మన్తైశ్చోక్తైశ్చారాధ్య సూక్తేన పురుషేణ వా ।

అథవా ద్వాదశఃశ్లోకైశ్చ మన్తోచిత్యముఖే హరిమ్ ॥

వ్రతద్యతే వరః శ్రేయో నిష్కామో యది పూజకః ।

† కామనాయాస్తు కామ్యాని ఫలాని వ్రతవిద్యతే ॥ ౧౮౬

ఇతి శ్రీపాంశురాత్తే మహోపనిషది పాద్యైతన్త్రై చర్యాపాదే

నిత్యయాగవిధినామ తృతీయోఽధ్యాయః.

చతుర్థోఽధ్యాయః

❖ నిత్యోత్సవ హోమః. ❖

బ్రహ్మ :—

భగవన్నుత్సవో నిత్యో హోమశ్చాగ్నౌ పురోదితః ।

ప కథం పూజతైః కాయైః కథయన్స్వ యథాతథమ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాన్ :—

ద్వారస్థానగ్న్యగారవ్య చ్ఛాదీన చక్రయైర్ముమాత్ ।

అస్తః ప్రవిశ్య శకృదాలిప్తై కుణ్డైః క్షతాచితై ॥ ౨

❖ సాత్రసాదనమ్. ❖

ఉపవిశ్యాత్సనః సావ్యైః దక్షిణైః పుష్పభాజనమ్ ।

అన్యాని హోమద్రవ్యాణి వామసావ్యైః తు నిక్షిపేత్ ॥ 3

❖ కుణ్డస్యాత్తరసావ్యైః తు ప్రాగగ్రామ కుశేషు చ ।

అజ్యసాత్రం చరుస్థాలీం ప్రోక్షణీం సమిధఃకుశాన్ ॥ ౪

క్షణీతాం తణ్డలూ తోయం పరిధీః స్రుక్కుప్రవా తథా ।

దవీమగ్నౌవిశహరణం వ్యజనాని చ మేక్షణమ్ ॥ ౫

శుష్కం చ శావ్యం ఘృతాం చ గంధద్రవ్యం చ సాక్షతమ్ ।

ద్వద్వాని చ ప్రయోజ్యాని న్యజ్ఞే సత్వేవ సమ్యవే ॥ ౬

కుణ్డమధ్యే తతస్త్రిసో రేఖాగ్రాగాయతాః పృథక్ ।

తథోదగాయతాస్త్రిసో లిఖత్వా మూలవిద్యయా ॥ ౭

దభాస్తమ్బద్వయేనాద్భి రభ్యుత్యోదాయ-పాదకమ్ ।

మథితం లోకకం యద్వా నిధాయ చ విహృత్య చ ॥ ౮

† అద్భిః పరిసమూహ్యగ్నిం పరిస్తీక్షాః త్రిభిస్త్రీభిః ।

ప్రాగగ్నౌ రుదగగ్నౌశ్చ దధేః కక్ష్యాభిరెవ వా ॥ ౯

❖ 'కుణ్డస్య' ఇత్యధాం క్వచిన్న.

† వాసుదేవాదిభిః స్త్రీభిః

౧ సప్తభిసావభివాపి యద్వైకాదశసమ్మితైః ।
 గ్రస్థీకృతాగ్రైరద్యవైవిధ్యేన వజ్రవింశతీనిష్ఠితైః ॥ ౧౦
 * తత్రాగ్నిమధ్యేపాం పూణాం క్రణీతామక్షతాఽర్చితామ్ ।
 నిధాయ దధాన్యుగ్మన కూచాం ప్రాదేశసమ్మితమ్ ॥ ౧౧
 నిమాన్యాచ్యాదనం తస్య త్రిభిదాభైః కవిత్రితైః ।
 కూచేన తేన ప్రోక్షణ్యాం క్రణీతాజలమావశేత్ ॥ ౧౨
 ప్రోక్షణీ మాత్మనశ్చాగ్రై సకూచాం న్యస్య మస్త్రీవిత్ ।
 అజుష్ఠానామికాభ్యాం తుకూచాం తత్కరయోద్వయోః ॥ ౧౩
 పునరాఘోరముత్పన్నాయ త్రిగ్రోహ్య ప్రోక్షణీం పునః ।
 హోమద్రవ్యాణి సర్వాణి ప్రోక్షయేత్తేన వారిణా ॥ ౧౪
 స్పృశేచ్ఛ తాని ద్రవ్యాణి నామాదేశం యథా తథమ్ ।
 ప్రావయేత్ప్రోక్షణీవారి ప్రాదక్షిణ్యేన తాం పునః ॥ ౧౫
 కృత్వామ్బుక పూరితాం దేవం క్రణీతాయాం సభాజయేత్ ।
 అగ్నేదక్షిణతో దధాన్కూచే తస్మయఃస్వరే ॥ ౧౬
 ఆవాహ్య బుద్ధ్యా బ్రహ్మాణమిష్ట్యా క్రతౌల్య వారిణా ।
 విష్ణుగాయత్రీయా స్థాలీమాధకం తత్ర తణ్డూలా ॥ ౧౭
 క్రతీవ్య హృదయాద్యగ్నే క్రతౌల్యాగ్నావధీశ్రవేత్ ।
 ఆజ్యస్థాల్యాం నిరూప్యజ్యం ద్రావితం గాలితం తథా ॥ ౧౮
 తత్ర వ్రత్యస్య దధాన్గ్రద్యయం మస్త్రీణ మస్త్రీవిత్ ।
 ఆజ్ఞారేమ నిధాయాగ్నౌ తాం దీప్తేనాథ బహిషా ॥ ౧౯
 పయోగ్నికుర్యాదుత్తాయ యథాస్థానం నివేశయేత్ ।
 ఉత్పాయోత్సవసం కూచామద్భిస్పృష్ట్యా హ్యుపమృతే ॥
 ప్రహృత్య చామృతీకృత్య ఘృతం గురభిముద్రయా ।
 అవకుణ్ఠ్య చ దిక్పాలా నిన్ద్రాదీన్ పూజయేత్కృమాత్ ॥ ౨౦

ఉష్ణోదశన వ్రతౌల్య స్రుక్సువౌ కుశకృష్ణకమ్ ।

కూచకమూదాయ తౌ తేన మూలె మధ్యే చ మూఢకని ॥ ౨౨

పద్మజ్య కూచకమూలెన మధ్యేనాగ్రేణ చ క్రమాత్ ।

నిష్టప్యగ్నౌ నిధాతవ్యౌ తావుదీచ్యా మధాత్మనః ॥ ౨3

స్రువేణజ్యం సమూదాయ హూమవస్తూని నెచయేత్ ।

చరుం చాజ్యేన సంసిచ్య పాశ్వే తమవరోపయేత్ ॥ ౨౪

❀ చరోశ్చాతుర్విధ్యమ్. ❀

కెవలాన్నం తథా మార్ద్రం పాయసాన్నం గులౌదనమ్ ।

చతుర్విధశ్చరుజ్జేయః పాకశ్చుల్యామపీవ్యతే ॥ ౨౫

యాదృష్టి వేద్యతే బిష్టే హోతవ్యశ్చాపి తాదృశః ।

ఉదక్ సంస్థాః పరిధయః వ్రత్యగారమృణాస్తథా ॥ ౨౬

నిధాతవ్యాశ్శిఖితానకౌణయౌ సుమిధౌ తథా ।

ఉధ్వే నిధాయ మనసా ధ్యాయన్నిధాన్ వ్రజాపతిమ్ ॥ ౨౭

ఏకతోగ్రాః * సకృత్పృష్ఠదశోక్తా ముష్టిముద్రయా ।

ఆదధ్యాదాజ్యపాత్రం చ కుశకూచేన వేష్టితే ॥ ౨౮

వామె కరే నిధాయాగ్నౌ వాఘూరావలతిమాచరేత్ ।

ప్రాజాపత్యం తథాచైన్ద్రీయాజ్యభాగమదాచరేత్ ॥ ౨౯

ఆగ్నేయం దక్షిణే భాగే సామ్యం భాగవథోత్తరే ।

మధ్యేవ్యాహృతిభిహుత్యా స్మరేదగ్ని మనస్తరమ్ ॥ 3౦

❀ అగ్నిధ్యానమ్. ❀

ద్విశేషకం సప్తహస్తం త్రిపాదం సక్షజవ్యాకమ్ ।

వరదం శక్తిపాణిం చ బిభ్రాణం స్రుక్సువౌ తథా ॥ 3౧

అభీతిదం చమధరం వామె చాజ్యధరం కరే ।

ॐ జిహ్వభేదేన హోమఫలభేదః. ॐ

జిహ్వాయాం దక్షిణే వక్త్రే ధూమ్రాయాం మారణాదికమ్ || 31

లోహిన్యాం తు వశీకారః కాల్యాం కర్మచ శాన్తికమ్ |

పర్వసిద్ధి స్ఫులిగ్గిన్యా మానసే దక్షిణేతరే || 33

విశ్వరూపరసజ్ఞాయా మణిమాది మహాఫలమ్ |

కరాలికా విజయదా పుష్టిదా చ మనోజవా || 34

కావ్య్వాం లోహిత్యమెతాసాః పర్ణశ్యామత్వమేవ చ |

స్ఫులిజ్జరూపం చ తతో వర్ణస్ఫుటిక సన్నిభః || 35

తవనీయనిభః * ప్రోక్తో జిహ్వనామాను పూర్వశః |

తీలానాఘూర † సమిధో జహుయా ‡ జ్వలతశాన్తయే || 36

అప్టోత్తరశతం వారాః ‡ ద్వాదశాక్షరవిద్యయా |

పూర్ణాహుత్యవసానైతు ధ్యాత్వా జ్వలనమచరయేత్ || 37

గన్ధాద్యైరాత్మనో దద్యాదక్షతాని చ వమశాః |

వరిషిశ్చో జ్వలెనాగ్నిం తస్మధ్యే యోగపీఠికామ్ || 38

కల్పయిత్వా చ తస్మన్త్రే జహుయాత్సపిషా సకృత్ |

అత్రావతాయా హృదయాచ్ఛిద్రూపం పరమేశ్వరమ్ || 39

సకలీకృత్య మస్త్రీస్య న్యాసం కుర్యాద్యథాఽర్చితం |

అఘ్నాపూర్వం † నివేద్యాన్నం సపిషా జహుయాత్సకృత్ ||

జపాథాం చ సకృన్మస్త్రే ‡ జహుయాత్సపిషా తతః |

సమిద్ధివా ‡ ఏ దలైః పుష్పై బీజైర్వావ్యథవా ఫలైః || 40

వరివారాథామప్యేవం సపిషా జహుయాత్సకృత్ |

ఆరాధనం హరేరెతత్పస్తాచిషి చతుర్ముఖ || 41

ఆరాధనం చెదస్యత్ర వ్రతమాదావనస్తరమ్ |

జహుయాత్సమిదాద్యైస్తై వక్ష్యమాణేన వత్సనా || 42

* నిభా. † సమ్మిశ్రా. ‡ జ్ఞా. § నివేద్యాన్తమ్. ¶ తిలైః పుష్పైః.

❀ సమిధామాయామనహనాది స్వరూపవివర్యాసె ఫలమ్. ❀

ఆయామస్సమిధాం తాలం కనిష్ఠా నహనం క్రమాత్ |

చర్మహీన వివాశస్సన్యద్యైదే క్షీణం కులం భవేత్ || ౪౪

ఆద్రాసు బద్ధనాశస్సన్య త్సుత్రనాశః పురాతనః |

క్షితాసు భార్యా మరణం కలహాయ చ శాఖి || ౪౫

ఉద్వేగాయ భవేత్ స్థూలా వ్రాన్వాఽవగ్రహకారిణీ |

దీర్ఘాతి ా వృష్టి జననీ త్యాజ్యా దోషయుతా సమిత్ || ౪౬

❀ సమిధాం సజ్ఞ్యా. ❀

శతం తదధం పాదం వా సమిధోఽష్టే యథోదితాః |

తదధం వా ఘృతాక్తాస్తా జహుయాన్మూలవిద్యయా || ౪౭

ఆజ్యావసిక్తాశ్చ త్వరఃప్రత్యచం గ్రాసముద్రయా |

సృనూకైన చ హోతవ్యా మూలమన్త్రేణ సర్పిషా || ౪౮

శతాదిసజ్ఞయా హోమో ధ్యాత్వా వరమపూరుషమ్ |

గ్రువేణ జహుయాదాజ్యం హస్తేన సమిధం పునః || ౪౯

చరుం వలాశపాత్రేణ యద్వా హస్తాదినా భవేత్ |

హుత్వా పూర్ణాహుతిం పూర్వం తతశ్శాన్తిం వ్రకల్పయేత్ || ౫౦

❀ హోమద్రవ్యాణాం ఫలమ్. ❀

యజ్ఞవృత్తోద్భవై శ్శాన్తి స్సాభాగ్యం కుసుమై శ్శుభేః |

ధూవద్రవ్యై స్సదారోగ్యం పుష్టిం దధ్నా పయశ్శుచి || ౫౧

అన్నైన వివిధాః కామానాజ్యేనాయుష్కరీః వ్రజాః |

శ్వేతపద్మైస్తు జహుయాదిచ్ఛా బ్రహ్మశ్రియం నరః || ౫౨

లక్ష్మీపుష్పైస్తు జహుయా ల్లక్ష్మీ కామోఽథ వారుణేః |

పద్మైర్బిల్వ సమిద్భిర్వా జ్ఞానకామస్తు సర్పిషా || ౫౩

ా పుష్టికరణి.

కన్యాకామః కాలపుష్పై గోకామో గోమయైః పునః ।
ఆయుష్కామస్తు దూర్వాభిభూతికామస్తు మృత్స్నయా ॥ ౧౪
యవాగ్వేన్ద్రియ కామస్తు తిలైః సర్వజనప్రియః ।

బ్రహ్మచర్యసకామస్తు బ్రహ్మవృక్షపముద్భవైః ॥ ౧౫

వెణుభిశ్చ యవైశ్చైవ సీవారైశ్చాలిభిస్తథా ।

సర్వ కామాః ప్రసిద్ధ్యన్తి హోతుర్భీజైర్యథోదితైః ॥ ౧౬

లాజహోమేన సిద్ధ్యన్తి సర్వ కామా న సంశయః ।

అన్నైరన్నాదికామస్తు పుత్రకామస్తు పాయసైః ॥ ౧౭

నిమ్బపుష్పై హిరణ్యాగ్ధీ సర్వం సిద్ధ్యతి సర్పిషా ।

❖ హోమాధ్యక్షవ్యపరిమాణమ్. ❖

హోమే సర్పిర్ముధుక్షీరధారా స్యాచ్చతురజ్గులా ॥ ౧౮

శుక్తిర్దధ్యాహుతిగ్రాసం పాయసాఙ్గాహుతిభవేత్ ।

* భక్ష్యాహుతిస్తదధ్యం స్యాత్ఫలైః పుష్పైరఖణ్డతైః ॥ ౧౯

నిస్సావబీజమానా తు ధూపద్రవ్యాహుతిభవేత్ ।

తిలగ్రీహి యవాద్యైస్తు ముష్ట్యధాధాహుతిః క్రమాత్ ॥ ౨౦

అష్టాజ్గులా తదధా వా సమిద్ధూర్వా వడజ్గులా ।

మృద్వీకాక్షత్రమాణా తు గోమయాహుతిరివ్యతే ॥ ౨౧

పూర్ణాహుతిః పూతస్య స్యాత్కుడుబెన చతుర్ముఖ ।

న్యూనాధికత్రమాణాం తు హవ్యకవ్యాహుతిం కృతామ్ ॥ ౨౨

భుజ్జన్తి దానవా దైత్యా న ఫలాయ చ కల్పతే ।

కుక్కుటాణ్డ త్రమాణం తు చరోః పిండం ఘృతాష్టతమ్ ॥ ౨౩

నిక్షిప్య చక్రచోగతే అభిఘోర్య క్రువేణ చ ।

ససమిద్ధభక్తుసుమం జహయూన్మూల విద్యయా ॥ ౨౪

ప్రాయశ్చిత్తార్థమాజ్యేన కఙ్గోపనివదా పునః ।
 స్రుచమాజ్యేన సమ్మూయ్య సదభ్యం సవిధాన్వితమ్ ॥ ౬౫
 ఉద్ధృత్య నాసికాగ్రాంత మభిఘ్నాయ స్రువేణ చ ।
 జహయూన్మూలమన్త్రేణ పూర్ణాహుత్యా తు సాధకః ॥ ౬౬
 స్రుచం జలెన సమ్మూయ్య బహిః కుణ్డాత్ప్రదక్షిణమ్ ।
 సేచయేద్వా విశేషం తు నినయేచ్ఛిరసి స్వయమ్ ॥ ౬౭
 భస్మనా తిలకం కృత్వా హామగ్నై స్సముత్సృజేత్ ।
 గృహీత్వాఘ్న్యం క్రదద్యాచ్చ ధామ్ని దేవాయ పూజకః ॥ ౬౮
 భక్త్యా యదగ్నో విహితం యథాశక్తి యదావిధి ।
 ఆరాధనం తదేవేతి గృహాణ పరమేశ్వర ॥ ౬౯
 అగ్నికాయ విధిప్రాయశ్చ సజ్జేపాత్కథితోమయా ।
 విధినా నేన యగకుర్యా దగ్నికాయం దినే దినే ॥ ౭౦
 ప యాతి బ్రహ్మణ స్థానం భుక్త్వా భోగాన్యథేసితాః ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యై తంత్రే

చరూపాదే అగ్నికాయవిధినామ

చతుర్థోఽధ్యాయః .

పంచమోఽధ్యాయః

శ్లో నిత్యోత్సవః ధిః శ్లో

శ్రీభగవాన్ :—

- అథ నిత్యోత్సవవిధిం కథయామి చతుర్ముఖ ।
 సవక్షుఃసహారం పుంసాం సవక్షుఃసహారమేతద్ధమ్ ॥ ౧
- రాష్ట్రస్య రాజ్ఞో గ్రామస్య యజమానస్య సద్గతః ।
 సుఖావహం శాంతిరం పుణ్యమాయుషిః పథానమ్ ॥ ౨
- అవాహ్య తణ్డలై శుద్ధైః పాశ్వశ్చైః పరమేశ్వరమ్ ।
 శక్తిభిః శభిద్వాభ్యాం సహ ప్రాతదిశినే దినే ॥ ౩
- వరిక్రమదాయతనం మధ్యాహ్నై త్వన్నకల్పితే ।
 సాయం కుసుమఽజ్ఞాతే త్రిసంధ్యం శ్రేణు కల్పయత్ ॥ ౪
- బిమ్బేన * వా వరీయాయాత్రి సన్ధ్య మనువాసరమ్ ।
 అథవాన్నేన మధ్యాహ్నై కాలేనన్యత్ర ధ్వయ చానా ॥ ౫
- త్రిసంధ్య మథవాన్నేన కుయాన్ నిత్యోత్సవం హరేః ।
 మధ్యద్వినై వా సర్వాధ్యక్షం వరిక్రమ్య లింగీకృత్ ॥ ౬
- యద్యోత్సవప్రతీకృతే రన్వగగ్రైః పథా + భవత్ ।
 త్రిసంధ్యం చామరం చత్రం వితానధ్వజ సంయుతమ్ ॥ ౭
- శ్లో పఞ్చావరణ బలిదానమ్ శ్లో
- తణ్డలాదికమన్నం వా కెవలం కమలాసన ।
 పఞ్చావరణకే ధామ్ని పఞ్చస్వావరణేష్వపి ॥ ౮
- బలిం దత్వా పయఃపానం గౌరవాద్య పురస్కరమ్ ।

* వాథ పయఃపానా త్రిసంధ్యమనుసారతః. + హరేత్.

❀ ఆవరణభేదేన ఉత్పవతారతమ్యమ్. ❀

ఉత్పవం ప్రాహురుత్కృష్టమేకోసం మధ్యమం విదుః || ౯
 దూప్యనైదధమం జఘన్యం త్రిన్యూనై తుద్రమథేతరై |
 బలివ్రదానైన వినా నోత్సవోఽభ్యుదయావహః || ౧౦

❀ పరిచారక లక్షణమ్. ❀

శుక్లామ్బరధరం సౌమ్యం శుక్లయజ్ఞోఽవీశినమ్ |
 సోత్తరీయం చ సోష్ఠీపం స్వనులిప్తమలఙ్కృతమ్ || ౧౧
 పరిచారకమాహూయ భావితం గుడాత్మనా |
 తస్మాథాని చ ప్రాతస్థే తణ్డూలైశ్చ క్రసూనకై || ౧౨
 దేవమావాహయన్మూల బెరాదారాధక స్వయమ్ |
 ఇష్ట్యా చ గన్ధపుష్పద్వైస్తత్ర దేవం యథావిధి || ౧౩
 విష్ణాదిమూర్తీశ్చపునః పూజయిత్వా వ్రదక్షిణమ్ |
 ప్రాగాద్యేషు ద్వాదశేషు పాత్రైశ్చేషు దలేషు చ || ౧౪
 సూక్తం సవణం స్వస్త్యయనం తథా న్యచ్చాపీ మఙ్గలమ్ |
 తతః పాత్రంచ బిభ్రోణో వ్రజెచ్చ పరిచారికః || ౧౫
 చణ్డవ్రచణ్డపీముఖా ద్వారపాలా వ్రపూజయేత్ |

❀ బలిదాన తాలనృత్తాదివ్యఽస్థా ❀

ఘోషయెన్మల్లతాలాద్వై బలిదానపురస్కరమ్ || ౧౬
 నృత్యం తు వైజయంతీ స్యాద్భుషణం గయమివ్యతే |
 వితాన దపలచ్చత్రీ చామృతవృజనాదిభిః || ౧౭
 తరిక్రమేత బల్యథాం సవానావరిణా క్రమాత్ |
 పీతం వ్రదక్షిణీకృత్య వ్రవిశేదాలయం పునః || ౧౮
 శీతం తు వ్రదక్షిణీకృత్య వ్రవిశేద్దధామద్వరమ్ |
 దత్వాఘ్నం + మూలమస్త్రేణ మూలబెరె సముత్సృజేత్ || ౧౯
 బలిశేషం ఊపెక్కింబ్బ ద్విచ్ఛక్తైసన్య మూధాని |
 పరిశిష్టం మహాపీఠే నిక్షిపెదక్షతాదికమ్ || ౨౦

❀ ౨ద్యత్ + ౨ద్యమాచామం మూలబెరె నియోజయేత్

ఊనిత్యోత్సవే బలిబెరం యానె శిరసి వా ఆరోఽప్య పరిభ్రమణమ్. ఊ

నిత్యోత్సవశ్చైవ ! దారోఽప్య తద్భివృద్ధం శిచికాదిమమ్ ।

ఆరోఽప్య యద్వా శిరసి పరిభ్రమణమివ్యతే ॥ ౨౧

ఊ బలిబెరభ్రమణే నృత్తాతోద్వాదిభేదః. ఊ

ఆతోద్వనృత్తైర్బహుధా భిద్యమానై స్సమేధితమ్ ।

తత్ర నృత్తం బహువిధం తాని వత్స్యే సమాసతః ॥ ౨౨

విలాసం కతకరీ విష్ణుకాగ్రస్తమాలీఢమజ్గలమ్ ।

భద్రమాలీ తాక్ష్యకక్షౌ కరణం స్వస్తికాన్వయమ్ ॥ ౨౩

చారీ ప్రచారీ సూచీ చ * సావతకం పారిభద్రకమ్ ।

సౌమ్యం † విషమసూచీ చ ‡ ఖటకం చావకుఞ్చితమ్ ॥ ౨౪

కటిబన్ధమలక్ష్మార మశ్గరీ ‡ పృవ్థకుట్టిమమ్ ।

ఉల్లజ్జీవామజాన్వాభ్యః ¶ మాసూరీ చాపవెష్టితమ్ ॥ ౨౫

వాసరశ్వరసఞ్చరీభావౌ స్యాతాం నికుట్టిమా ।

కుట్టిమం ఘటితం స్థాయీభావో యచ్చ విజృంభితమ్ ॥ ౨౬

మణ్డలం కుఞ్చితాధాకది పతాకా సవకమజ్గలమ్ ।

కాంతారకుట్టిమాహ్వసం ప్రపూవకం ఘటితం తథా ॥ ౨౭

ఽ విలాసం సవతో భద్రం శుద్ధం కుఞ్చిత మివ్యతే ।

మౌగళచారీ కరాధీన † మావభాస మనస్తరమ్ ॥ ౨౮

ఆవెష్టితం పరీవతకం నిధూతం దేశిమణ్డలమ్ ।

సమపూవకం చ * ఘటితం పదం విషమపూర్వకమ్ ॥ ౨౯

కకళరీకవిలాసశ్చ భవద్విగలితం తథా ।

నృత్తభేదాః పృథగ్భావా గాత్రావయవచెష్టితైః ॥ ౩౦

ఆతోద్వ గీతిభేదానా మానస్త్యాన్నైహః? తస్యతే ।

! ద్విమృశ. * సంవతకం. † విషమసూరీ. ‡ పృవ్థకుట్టికమ్.

¶ మాధురీ. ఽ విగాత్రం. † మావభాస. * గదితమ్. ? గీయతే.

❖ ఖగేశ ప్రీయ నృత్తమ్ ❖

పుష్పవ్రభాసమోపేతం ❖ ధ్వజచ్ఛత్రాది పంయుతమ్ || 3౧

సవకవాదిత్రసుభగం సవకగేయ సమేధితమ్ ।

బ్రహ్మవిద్యోహ్మ ఘోషేణ సహితం దీవసజ్జులమ్ || 3౨

శిష్టుక్రాంతం ఖగేశస్య నృత్తం గేయం చ మధ్యమమ్ ।

❖ పురుహూతాది ప్రియం నృత్తమ్ ❖

విలాసం సవకతోభద్రం ఖేటకం చక్రమణ్డలమ్ h || 33

కాన్తారం కుటిమం వృష్ణకుటిమం కటిబన్ధనమ్ ।

వామజానూధ్వజనృత్తం చ పురుహూతాదిషు నృత్తమ్ || 3౪

❖ పురుహూతాదీనాం ప్రియస్వరః. ❖

వజ్రవజ్రా చ గాన్ధారో మధ్యమః పంచమస్తథా ।

ధైవతశ్చైవ నివధః పురుహూతాదిషు స్వరః || 3౫

❖ భవస్య ప్రీయస్వరః. ❖

సప్తజ్ఞేయా ధైవతస్తు భవస్య స్వర ఇవ్యతే ।

❖ విష్వక్సేనస్య ప్రీయా నృత్తస్వరా. ❖

నృత్తంతు విష్వక్సేనస్య స్వస్తికం వృష్ణభస్వరః || 3౬

❖ గణేశ ప్రీయనృత్తస్వరా. ❖

వాస్తినృత్తం గణేశస్య స్వరిఃపంచమ ఇవ్యతే ।

ధైవతస్యాత్స్వరో నృత్తం దుర్గాయా సవకమణ్డలమ్ || 3౭

❖ అన్యేషాం దేవానాం ప్రీయనృత్తస్వరా. ❖

అన్యేషామపి దేవానాం నృత్తం స్యాత్సవకమణ్డలమ్ ।

గానం చ ధైవతం ప్రోక్తం గాన్ధారం పంచమం తథా || 3౮

తదవా నరభేదా వా గేయా గేయవిచక్షణైః ।

❖ దిగ్భదేన తాలభదః. ❖

సమతాలాహ్వయం వాద్యమైన్ద్ర్యాం దిశి హవిభుజః॥ ౩౯
బద్ధావతాలాభిధానం యమస్య దిశి శృంగీణీ ।
నైరృత్యాం మల్లతాలం స్యాద్వాదుణ్యాం మజ్జలాహ్వయమ్ ॥ ౪౦
వాయవ్యాం జయతాలాఖ్యం కాబేయాం భద్రసంజ్ఞితమ్ ।
ఐశాన్యాం కకరీతాలం ।

❖ తాక్ష్యశ్య ప్రియం తాలమ్ ❖

తాక్ష్యశ్య గరుడాహ్వయమ్ ॥ ౪౧

❖ భూతానాం ప్రియం తాలమ్. ❖

భూతానాం బలితాలాఖ్యమ్ ।

❖ సెనశస్య ప్రియం తాలమ్. ❖

సెనశస్యాపి తాదృశమ్ ।

❖ అన్యేషాం దేవానాం ప్రియం తాలమ్. ❖

అన్యేషామపి దేవానాం తాలం భద్రం వ్రశస్యతే ॥ ౪౨

దిక్షు సవాణు సవేశు మద్దిరావరణేషు చ ।

సృతం గేయం చ వాద్యం చ సాకల్యేన సమీరితమ్ ॥ ౪౩

❖ ధ్వజదళన మ్మలాప్తక బలిదాన భక్త్యాదినివేదనమ్ ❖

ఖగధ్వజం దళకయిత్యా మజ్జలాప్తకమేవ చ ।

సన్నిధానై చ దేవస్య సవశత్ర బలిరివ్యతే ॥ ౪౪

* నివేద్యం తత్ర తామ్బూలం భక్త్యం చ శృణుకాడికమ్ ।

సవేశావ్యా వరణేష్వేనం స్థానం వ్రతి సమాచరేత్ ॥ ౪౫

❖ శబ్దనాదమాత్రేణ ప్రాకారద్వారనిగళమః. ❖

కేవలామ్బుజనాదేన ప్రాకారద్వారనిగళమః ।

❖ మహాపీఠ బలిప్రదానమ్. ❖

నిగళమ్య చ మహాపీఠ మద్దిరాభిముఖం స్థితః ॥ ౪౬

దిక్షు సవాకసు పీఠస్య వాదిత్రే ఘోషితే భృశమ్ ।

తూలితే పీఠికామూర్ధ్నః పూజయేద్విష్ణు పాషణ్దాక ॥ ౪౭

బలిం నిరవశేషేణ దత్వా పీఠస్య మూర్ధాని ।

పీఠం పరీత్య ధామాన్తః ప్రవిశ్య ముఖమణ్డపే ॥ ౪౮

❖ దేవస్య యానాదితోఽవరోపణమ్. ❖

ప్రదాయ పాదుకే పీఠే యానాదెరవరోప్య చ ।

పాజ్ఞుఖం విప్రైః దేవమవస్థాప్య సభాజయేత్ ॥ ౪౯

❖ దేవస్య గర్భాగ్రహప్రవేశనమ్. ❖

ఉపహర మశేషేణ ప్రదాయావసరోచితమ్ ।

ప్రవేశయేద్గర్భాగ్రహం దేవమారాధక స్వయమ్ ॥ ౫౦

❖ వాద్యాదిన్యూనతా సమాదానాథకం తాన్డవమ్. ❖

వాద్యై గయే తథా నృత్యై బహిరజ్గణ భూషణమ్ ।

న్యూనీభావం సమాధాతుం శుద్ధై తాన్డవమాచరేత్ ॥ ౫౧

❖ మహావాతాదిసంక్షోభే నిత్యోత్సవప్రతిషేధః. ❖

మహావాతాది సంక్షోభే న నిత్యోత్సవమాచరేత్ ।

ఒలిప్రదానమాత్రం తు కుయాశ్చ సతి సమృపే ॥ ౫౨

బలిం చక్షే ప్రచక్షే తు కేవలం వా వినిషీపేత్ ।

తయోమశ్చై తు పురతో మూలమస్త్రేణ సాధకః ॥ ౫౩

భూతేభ్యో నమ ఇత్యేవం ప్రక్షీపేత్సదకం బలిమ్ ।

❖ ఆరాధన కాలభేదః. ❖

ఆరాధన విధిహ్యేమ కాలభేదేషు శస్యతే ॥

౫౪

అహ్ని రాత్రౌ చ తాం బ్రహ్మన్నధునా కథయామి తే ।

ఏకస్త్రయో వా షడ్వాసి కాలో ద్వాదశ ఏవ వా ॥ ౫౫

వఙ్మకాలశ్చతుష్కాల స్తత్కాలో బహుధా మతః ।

యథావిభవముద్దిష్టం సమారాధనకమణి ॥

గీ౬

ఏకో ఘఢ్యాహ్నసమయః ప్రాతమధ్యద్వినం నిశా ।

* త్రయశ్చైత్ వట్సుపూవోక్తాః కాలభేదాః పునస్త్రీయః ॥

మధ్యరాత్రోఽవరాహశ్చ తిథా ప్రత్యూష ఈరితః ।

ప్రత్యూష శ్చార్ధరాత్రంచ ప్రాతర్మధ్యద్వినం నిశా ॥

గీ౮

వఙ్మకాలా ఇమే ప్రోక్తా స్తతఃకాలచతుష్టయమ్ ।

ఏకేన హీనః ప్రత్యూషో విజ్ఞేయశ్చతురాసన ॥

గీ౯

❖ కాలానాం నాడికామాసమ్. ❖

కాలా ద్వాదశ విజ్ఞేయాః వఙ్మ వఙ్మ చ నాడికాః ।

ఇతరే కాలభేదాస్తు ప్రత్యేకం యామ సమ్మితాః ॥

౬౦

❖ ఆరాధనభేదాః. ❖

ఉత్పవావసితంశ్రేష్ఠమారాధన ముదాహృతమ్ ।

హోమాస్తం మధ్యమం ప్రోక్తం ప్రావణాస్త మధాధమమ్ ॥౬౧

క్షుద్రం తు ధూపదీపాస్త మధమారాధనం భవేత్ ।

❖ స్నానాచన సృత్యగయాదీనాం ఘటికామాసమ్. ❖

ఘటిక ద్వే భవేత్ స్నానే ఘటికై కాచన భవేత్ ।

౬౨

సృత్యగయే తదా చైకా తదధేన నివేదనమ్ ।

హోమే చైకా చోత్సవే ద్వే శుద్ధసృత్రావసానిక ॥

౬౩

+ ప్రభాతకాలపూజాయాం స్నానాది విధిరీదృశః ।

ఘటికా స్నానసమయస్తథాధా ఘటికాచనమ్ ॥

౬౪

* త్రయంచ. క. త్రయశ్చైత్ వట్సు పూవోక్తస్తతః కాలచతుష్టయమ్ । వఙ్మకాలా ఇమే ప్రోక్తాః కాలభేదాః పునస్త్రీయః. ఇతి కోశాంతమ్. + ప్రకారకాలభేదోయం

గెయన్పుత్రస్య మటికా తదధేన నివెదనమ్ ।

† హోమాధే పరిశిష్టస్తు భవెన్నిత్యోత్సవే క్షణః ॥ ౬౫

❖ కాలభేదేషు కాలత్రయం శ్రేష్ఠమ్. ❖

కాలభేదేషు సవేశషు శ్రేష్ఠం కాలత్రయం క్షదుః ।

ప్రాతముఃకథ్యంతి స రాత్రీ ముఃఖ్యం చ కషలాసన ॥ ౬౬

❖ ఉక్తకాలత్రయే బలినిత్యోత్సవయోరవశ్యంభావతా. ❖

ఆవశ్యం భావినా తేషు బలినిత్యోత్సవాపుభా ।

హోమవయోః స్తమస్యత్ర కాలభేదేషు శస్యతే ॥ ౬౭

❖ ఉత్సవాద్యజ్ఞబిమ్బానాం సవేశకాలేషు పూజనమ్. ❖

ఉత్సవాద్యజ్ఞబిమ్బాని సేనాన్యం విహగేశ్వరమ్ ।

చణ్డవృచణ్డౌ ద్వారస్థౌ సవేశకాలేషు పూజయేత్ ॥ ౬౮

❖ వాద్యవాదనకాలః. ❖

మధ్యంతి నే క్రదోషే చ పురస్తాద్వాద్యవాదనమ్ ।

❖ సీరాజనకాల. ❖

సీరాజయత్ప్రదోషేషు దేవం

❖ సీరాజనపాత్రాది నిరూపణమ్. ❖

తదపి కథ్యతే ॥ ౬౯

స్వణపాత్రాణి యుగ్మాని విపులాని తథావసు ।

తస్మధ్యే శాలిపృష్ఠేషు వశికదీపాః * క్రదీకయేత్ ॥ ౭౦

❖ స్త్రీభిశ్శ్రేణీబద్ధేన దీపధారణన్యాసా ❖

తథావిధాని పాత్రాణి కరైరుద్ధృత్య యోపిత ।

కల్యాణవస్త్రాభరణా నిగతాశ్చ మహానసాత్ ॥ ౭౧

శ్రేణీబద్ధాః పురోగీత నృత్ర * వాద్యసమన్వితాః ।

అన్తికే దేవదేవభ్య విన్యసేయు మఃపీఠితే ॥ ౭౨

† హోమాధే పరిశిష్టాథం భవెన్నిత్యోత్సవక్రియా. * వృకల్పయేత్.

❖ దీపపాత్రాచారము- ❖

ఆధారము తతః పాత్రాణ్యచారయే ద్విశ్వేద్యయా ।

❖ దీపప్రణివహనిధిః. ❖

అచాయోఽధ్యుపబెరాదౌ షడ్జన్యాసమాచరెత్ ॥ 23

ఇష్టా చ దేవమఘ్నాఽద్యై దీపపాత్రాణి పూజకః ।

ఉద్ధృత్య భ్రామయేద్దేవ మాచ దతలమస్తకమ్ ॥ 24

గుణమన్తైస్త్రీభిః పాత్రాణ్యనుయోషిత్సు నిక్షిపెత్ ।

అచారానామవమన్యాసాం పాత్రాణ్యైకైశ్చ క్రమాత్ ॥ 25

భ్రామయేన్ములబెరస్య యద్వా సర్వాణి వద్భజ ।

ఏవం సిరాజనం దెవ్యో శ్రీభూమ్యాః † రివ్యతే వృథక్ ॥ 26

సిరాజనై తస్యమానై తూర్వాఘోష ముదీరయెత్ ।

❖ అధఃరాత్రే పూజా నివేదనాదివిధిః. ❖

నిత్యోత్సవాంతం స్నానాది విధాయాచార మన్వతః ॥ 27

అధఃరాత్రే తు సంప్రాప్తై కృత్వా స్నానాదికం హరేః ।

శుద్ధపాణ్యసముద్గాన్న మపూపాది హవిఃక్రమాత్ ॥ 28

గోక్షీరం సితశణ్డాది మధురం చ నివేదయెత్ ।

❖ క్షుద్రభారవిధిః. ❖

భాస్కరస్యోదయాత్పూర్వం బహవస్సుతమాగధాః ॥ ౨౦

క్షబోధయెయుదేవేశం క్తువన్తో వాద్యవాదనైః ।

రాత్రౌ బిష్ణుమ సర్వేషు కుర్యాన్నీరాజనం హరేః ॥ ౨౧

రాజోపచారవత్సవమువచారం వృద్ధశ్చయెత్ ।

అహ్ని రాత్రౌ చ యే ప్రోక్తాః కాలభేదాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౨

జఘన్య ముఖ్యభేదేన తెష్విత్థం హరిమచారయెత్ ।

ఇతి శ్రీపాంశురాత్రే మహోపనిషది పాద్యై తస్యై చర్యాపాదే

నిత్యోత్సవ సమారాధనకాల విభాగోనామ

పాంశుమోఽధ్యాయః.

షష్ఠోఽధ్యాయః

❀ పురుషసూక్తన్యాసః. ❀

బ్రహ్మః—

సూక్తస్యైశ్వమ భగవన్ పౌరుషస్య కథం భివేత్ ।
 న్యాసః కథం వా తేన త్వమచయోమి యదా మమ । ౧
 వృచ్ఛత స్సంశయానస్య గృహచకన * విధిక్రమః ।
 యాథాతథ్యేన వక్తవ్యో మయి చెదస్యేన గ్రహః ॥ ౨

శ్రీభగవాన్ :—

ఛన్దోఽనుష్టు బృషిస్తస్య వాసుదేవస్స దేవతా ।
 మూర్ధ్నిః ఫాలే నయనయో నాః సికాయాం తథా ముఖే ॥ ౩
 గలె బాహ్వోశ్చ హృదయే నాభావగ్లే చ మేహనె ।
 ఊర్ధ్వోః శృరణయోన్యాయోనః వ్రథమాదిముచాం క్రమాత్ ॥

❀ ఋచామావాహనాదౌ వినియోగః. ❀

ఆద్యయాఽవాహయేదైవ మాసనం చ ద్వితీయయా ।
 పాద్యం తృతీయయా చాఘ్యం చతుర్థ్యాః పితరేదృచా ॥ ౧
 వక్ష్యామ్యాచమనం స్నానం వష్ట్యా సప్తఋచామ్బరమ్ ।
 ఉపవీత మృచాష్టమ్యా నవమ్యా గన్ధలేఖనమ్ ॥ ౨
 పుష్పం దశమ్యైకాదశ్యా ద్వాదశ్యా ధూపదీపకౌ ।
 నివేదనం త్రయోదశ్యా చతుర్దశ్యా నమస్కృతిః ॥ ౩
 వ్రదక్షిణం వక్ష్యాదశ్యా షోడశ్యోద్వాసనం హరేః ।

❀ హోమద్రవ్యాణి ❀

సమిధన్నాజ్య హోమశ్చ వ్రత్యృచం జతవేదసి ॥ ౪
 స్వగృహే పూజయేద్విష్ణుం శుచౌ దేశే గృహే క్వచిత్ ।

* విధిఃకథమ్ । త్వయా తథ్యేన.

❖ ఆవాహనాధార వస్తూని : ❖

స్థలై + రత్నమయస్థాన విమానై చ తథావిధే ||
అప్పగ్నో హృదయ సూయో స్థణ్డలై పృథిమాసు చ |

౯

❖ ఆవాహన ప్రకారోపచారాః. ❖

పుష్పేదపాత్రమాదాయ తిష్ఠన్నావాహయేద్ధరిమ్ || ౧౦

* ఓంభూరాది వ్యాహృతిభిః ప్రత్యేకం పురుషోత్తమమ్ |

వ్యస్తాభిశ్చ సమస్తాభిః వేదాద్యేనాసనం తతః || ౧౧

పాత్రస్థమమ్మసానిత్యాభిమన్త్యై పవిత్రకమ్ |

తదఘృత్యం విష్ణుగాయత్ర్యా దద్యాత్త్రీణిపదేత్వచా || ౧౨

పాద్యమాచమనీయం చ ప్రణవేన పృకిల్పయేత్ |

మన్తైస్సంపదమబ్జిజ్జైరజం చ విమృజైత్తతః || ౧౩

వ్యాహృత్యా స్థాతవస్త్రేణ జితస్త ఇతి విద్యయా |

వాసో + విద్యాదినా దద్యాదుపవీతం చ లెవనమ్ || ౧౪

ఇదం విష్ణురితి ప్రోచ్యప్రణవేన ప్రసాధనమ్ |

తద్విష్ణురితి పుష్పాణి జితస్త ఇతి ధూపకమ్ || ౧౫

ఉద్దీప్యస్త్రీణి దీపం చ దేవస్యత్యేతి వై హవిః |

వాసుదేవాదిమన్తైశ్చ మత్స్యాద్యైః కేశవాదిభిః || ౧౬

పుష్పాణి దద్యాద్ధ్యాత్వా చ తాంతాం మూర్తిం యథాయథమ్ |

❖ చతుర్ముఖాదీనాం గృహే సస్వాతస్త్ర్యేణాచనమ్. ❖

చతుర్ముఖాదిదేవానాం పరివారతయాచనమ్ || ౧౭

స సస్వాతస్త్ర్యేణ యష్టవ్యః వైష్ణవేన గృహాచనే |

❖ జప్తవ్యసూక్తాని. ❖

జపకాలే సృసూక్తం వా ద్వాదశాక్షరమేవ వా || ౧౮

అష్టాక్షరం వా యద్వాద్యం మన్తం ప్రణవమేవ వా |

జపేత్సమాహితమనా యద్వా త్రయ్యస్త గోచరా || ౧౯

+ రత్నమయస్థానై. ధ్యాత్వా. * ఓంభూవాది + వేదాదినా.
దత్వా.

❖ గృహచక్షుః ఫలమ్. ❖

యో నిత్యం పూజయేద్విష్ణుం గృహస్థో వేశ్మని స్వయమ్ ।
స నయత్స్వ కులోద్భూతా పురుషానకవింశతిమ్ ॥ ౨౦
విష్ణోః పదం వా సాలోక్యం యద్వాన్య దభివాఞ్ఘ్రితమ్ ।

❖ ౧౨౮ ఉపచారాణాం నామాని. ❖

ఉపచారా హరెరద్య సవయా విధిగోచరాః ॥ ౨౧
అష్టోత్తరశతం వింశచ్ఛ్రితా యే మన్మథోద్ధతాః ।

❖ ఆవాహనాసనోపచారాః. ❖

ఆవాహన నమస్కారౌ ప్రత్యుత్థాన మనంతరమ్ ॥ ౨౨
పుష్పాంజలి స్నాన్విగతోక్తి రాసనం పాదపీఠికా ।
అఘ్యం పాద్యం ప్రతిగ్రాహ్యం పాద్యప్రోతాభిమతానమ్ ॥ ౨౩
ఆలెపనం చరణయోశ్చన్దనక్షోదవారిణా ।
అపామాచమనీయం తు ప్రతిగ్రహణ దశానమ్ ॥ ౨౪
ఉపస్పృశాన మాలెపశ్చన్దనాద్యమ్బుచచక్షయా ।
పుష్పమాలా ధూపదానం మధుపకా నివేదనమ్ ॥ ౨౫
ఘనసారో నాగవల్లీ

❖ స్నానాసనోపచారాః. ❖

స్నానవిష్టర గోచరాః ।

పాదుకే స్నానపీఠం చ స్నానశాటక మన్వతః ॥ ౨౬
దస్తకాష్ఠ మధాదశో జిహ్వనిలైఖికట్టికా ।
తామ్బూలవీటికా వస్త్రమపరాధాశ్రుసారితమ్ ॥ ౨౭
అభ్యంగో మాలిమాలా చ తాలవృన్త మనంతరమ్ ।
చంద్రనోద్వతానం తన్వా గన్ధామలకవారి చ ॥ ౨౮
కడ్కతం రజనీస్నానం వస్త్రం గన్ధామలెపనమ్ ।
ఉత్తరీయం కవిత్రం చ స్మృత్యంగేయ మనంతరమ్ ॥ ౨౯

వాద్యం దశశతైశ్చిదై స్నానం ధారాభి* రణసామ్ ।

నీరాజనం శిరగస్తోత ముష్టివం స్తోతవాపసా ॥ 30

లక్ష్మణమశకనం వస్త్ర ముపవీత మనస్తరమ్ ।

ఉత్తరీయం త్రింశదెతే కథితాః కమలాసన ॥ 31

❖ అలక్ష్మణరాసనోపచారాః ❖

అలక్ష్మణరాసనస్థస్య హరెస్తత్కల గోచరాః ।

ఉపచారా శ్శిరస్తాణం పీతకౌశేయ + వాపసా ॥ 32

కపూర రణసా + ౭౭మాలి చాపాదాస్త మనస్తరమ్ ।

కస్తూరికా మృగమదం చందననానులెఖనమ్ ॥ 33

వ్యజనం చామరపూహైః కుంజుమెనానులెఖనమ్ ।

గంధం చ కృత్రిమా భూషా బ్రహ్మసూత్ర మనస్తరమ్ ॥ 34

ఉత్తరీయం మాలిమాలా బాహుమాలావిలమ్బనమ్ ।

మృత్స్నియా ॥ తిలకం కుయాదజ్జనం చ శలకయా ॥ 35

పుష్పావకిరణం బ్రహ్మ మహాదశశతదశశనమ్ ।

తామూలికా ధూపదీపా శాలితణ్డల స్త మాత్రికా ॥ 36

స్వాధ్యాయాధ్యయనం దానం నాట్యం వెణునినాదనమ్ ।

నీరాజనం చ పిండనాం వజ్రానాం క్షేపణం + దిశి ॥ 37

నీరాజనం చ పిండనాం వజ్రానాం క్షేపణం + దిశి ।

❖ యాత్రాసనోపచారాః ❖

యాత్రాసనోపచారాస్తు హరెస్తత్కల గోచరాః ॥ 38

* రెవచ. + ధారణమ్. + లెఖమాపాద తలమస్తకమ్.

౨ వ్రకల్పనమ్. ॥ తూర్వపుష్పాజ్జమజ్జనమ్. తిలకం చోర్ధ్వ

మజ్జనమ్. ఇతి చ సారా. స్త మాత్రీయా. + నిశి.

ఉపాసహకా చామరాణి ముక్తాతప నివారణమ్ |
మయూరపిఞ్చవ్యజనం తాలపృంతం రథో గజః ||
అశ్వశ్చ శిబికాయానం వైనతేయధ్వజోన్నతిః |
క్రీడాయప్తిశ్చ తామ్బూలీ క్రీడాఫలసమృద్ధయః ||
ఏవం వఞ్చదశ ప్రోక్తా యాత్రాసనగతాః స్య వరమ్ |

౩౯

౪౦

❀ భోజనాసనమ్. ❀

భోజనాసనమాయాధే హారా తత్కాలగోచరాః ||
మధువకః చ తామ్బూలం వీటికా ముఖశాటికా |
అహాణామ్భుగ పాయసాన్నం ముద్గాన్నం చ గులోదనమ్ ||
దధ్యోదనం పానకం చ పానీయం హస్తశాటకమ్ |
శుద్ధిక్ష్వ కరయో * రెలాచస్తనక్షోదవారిణా ||
సుఖాసీన చ దాశాహా చస్తనోదకచచయా |
అజ్ఞాప్యాలెవనం మాల్యమపూప వృధుకాస్తథా ||
సక్తవ స్థిలపిష్టాశ్చ ఫలాని క్వధితం జలమ్ |
నాలికేరామ్బుదానం చ తామ్బూలీదలవీటికా ||
ప్రదక్షిణ సమస్కార సుతిరాత్మ నివేదనమ్ |
అఘ్యముద్వాసనం చైతే శతమష్టే చ వింశతిః ||
ఉపచారా హరెబ్రహ్మ విస్తరేణ ప్రదక్షిణతాః |

౪౧

౪౨

౪౩

౪౪

౪౫

౪౬

❀ చతుష్పతి రుపచారాః. ❀

ఆవాహన సమస్కారా సవయాసన మన్వతః ||
పాదపీఠం తథైవాఘ్యం పాద్యసీర ప్రతిగ్రహః |
పాద్యమాచమనీయామ్భుగ ప్రతిగ్రహణమేవ చ ||
ఆచామో ముఖవాసశ్చ పాదుక స్నానవిష్టరమ్ |
స్నానశాటీ దస్తకాష్ఠం జిహ్వనిలైశ్శునం తదా ||

౪౭

౪౮

౪౯

తామ్బూలాభ్యజ్ఞానం చైవ వ్యజనం చాజ్ఞపేషణమ్ ।

గన్ధామలకజం స్నానం కజ్జలెన విశోధనమ్ ॥ ౧౦

రజనీచచక్షయా స్నానముత్తరీయపరిష్కృతిః ।

వారిధారా సహస్రేణ స్నానం నీరాజనం తథా ॥ ౧౧

స్లోతాభిమశ్శనం వాసో బ్రహ్మసూత్ర + మనస్తరమ్ ।

ఉత్తరీయ మలజ్కారవిష్టరం కేశశోషణమ్ ॥ ౧౨

పరిధానం దుకూలెన గన్ధద్రవ్యానులేపనమ్ ।

వ్యజనం భూషణం మాలా పుష్పాణాం నయనాజ్ఞానమ్ ॥ ౧౩

తామ్బూలం దవణం ధూపదీపౌ మాత్రా పరివ్యయః ।

దానం నీరాజనం చ్చత్రిముపానట్ చామరధ్వజాః ॥ ౧౪

వాహనం శిబికాయానం త్రయం కీడా ఫలం తథా ।

* భోజనస్యాసనప్రాప్తి మేధుషకణివేదనమ్ ॥ ౧౫

లహణం ప్రావణం గా పానం పానీయం సుఖవిష్టరమ్ ।

నివేదన మపూపాదె స్తామ్బూలీ స్తోత్రశంసనమ్ ॥ ౧౬

విసజ్జనమితి బ్రహ్మ వష్టిశ్చ చతురుత్తరా ।

❖ ద్వాత్రింశదుపచారాః ❖

ఉపచారానధో వత్స్యే ద్వాత్రింశత్తు యథాతథమ్ ॥ ౧౭

ఆవాహనాసనె వశ్చోదఘృణం పాద్య మనస్తరమ్ ॥

ఆచామో ముఖవాసశ్చ పాదుకె దస్తధావనమ్ ॥ ౧౮

జహ్యునిలెక్షణం తైలం ధాత్ర్యస్నానం హరిద్రయా ।

ఽ వాసశ్చైవోపవీతం చ గన్ధాలపశ్చ భూషణమ్ ॥ ౧౯

మాలాజ్ఞానం తథాదర్శనం ధూపశ్చ దీపికా ।

మాత్రాదానం తతశ్చత్రం చామరం తూయోఽఘోషణమ్ ॥ ౨౦

+ ప్రకల్పనమ్. ౧ వర్ణ్యథా. * భోజనాసన సమ్ప్రాప్తిః.

గా ధానా. ఽ వాసశ్చైవోత్తరీయంచ గన్ధాలపనభూషణమ్.

మధువర్కాహాణం చైవ నివేదన మనస్తరమ్ ।
భక్త్యం తథా నాగవల్లీ విసజ్జన * మధాన్తిమమ్ ॥

౬౧

❖ షోడశోపచారాః. ❖

ఉపచారాష్టోడశ స్మారాత్మన శ్చక్త్యపేతయా ।
ఆవాహనాసనై పూర్వమమ్యుక్తం పాద్య మనస్తరమ్ ॥

౬౨

ఉపస్పృశకస్తథా స్నానం వస్త్రం యజ్ఞోపవీతకమ్ ।
గన్ధాలెపస్తదా భూషా మాలా ధూపః ప్రదీపికా ॥
మధువర్కం ప్రాపణం చ విసజ్జన మధాన్తిమమ్ ।

౬౩

❖ ఆసన సామూన్యోపచారాః. ❖

ఆసనము చ పర్వము పాద్యం పాద్యవ్రతీగ్రహః ॥
పాదప్లోత శ్చరణయోగగన్ధా లెపశ్చతుర్ముఖ ।
ఆచామశ్చ తదమ్బూనాం వ్రతిగ్రహణ మివ్యతే ॥

౬౪

౬౫

❖ పాదవిష్టర నిషేధస్థానమ్. ❖

భోజ్యయాత్రాసనై త్యక్త్వా కఠకవ్యం పాదవిష్టరమ్ ।

❖ మధువర్క నివేదనమ్. ❖

ఉపక్రమోపరమయో మధువర్క నివేదనమ్ ॥

౬౬

❖ ఆచమన స్థానాని. ❖

భోజనాన్తై చ వస్త్రవ్యవరిధానై తథాప్లవై ।
జిహ్వాలైశ్చనాన్తై చ సవత్రా చమనక్రియా ॥

౬౭

❖ ఘృన్తానాదం వినా నివేదనీయోపచారాః. ❖

నివేదనై చ వస్త్రాణాం కేశానామపి శోషణై ।
ఘృన్తానాదం వినా ధూపో

❖ ఉపచారాంతరేషు ఘృన్తాయా ఆవశ్యకతా. ❖

న వినాన్యత్రే ఘృన్తయా ॥

౬౮

దీపోవచారె నైవెష్టం ఘట్టాస్వనన మన్యదా ।
 విభవానాం తుయె స్థానె * స్యాచ్చ పూజాఽసురీకృతా ॥ ౬౯
 నిలెఖనం రసజ్ఞాయా దస్తకావ్యం చ నిక్షిపెత్ ।
 ఉపస్పృశన వారీణాం పృతిగ్రహణభజనె ॥ ౭౦
 భక్షణాద్యన్న పానానై వాససా హస్తమాజనమ్ ।
 తథాజ్ఞానె నయనయో మాజనం వాససా భవెత్ ॥ ౭౧
 అహాణం భోజనె దద్యాన్నపానాదౌ కదాచన ।

❖ అష్టాక్షావాహనమ్. ❖

పరస్య సూక్ష్మస్య తథా స్థూలస్య తదనస్తరమ్ ॥ ౭౨
 చింతా సజ్జ్రీమణం తస్య బిమ్బే ప్రత్యుద్గమస్తథా ।
 స్వాగతోక్తి నకమస్కార సాన్నిధ్యప్రార్థనా తథా ॥ ౭౩
 ఇత్యావాహన మష్టాక్షం పరస్య పరమాత్మనః ।
 ❖ రత్నాదిక్షణికాంతాని ఆవాహన యోగ్యద్రవ్యాణి. ❖
 రత్నైశ్చ స్ఫటిక స్పృశైః † రజతై తామ్రకెఽపి వా ॥ ౭౪
 త్తణికై వాచకయైదైవ మావాహ్య విధిపూజకమ్ ।

❖ త్తణికద్రవ్య నిరూపణమ్. ❖

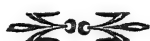
చక్రాబ్జమణ్డలం కుమ్భ స్సోదక స్సుత్రవెష్టనమ్ ॥ ౭౫
 బీజం పిష్టం తలైవాన్నం ఫలం పుష్పం జలం తదా ।
 గంధం వెదిశ్యకృత్కాచక మిత్యాది త్తణికం మతమ్ ॥ ౭౬

❖ కుమ్భనీరాజనమ్. ❖

ఆలయె స్థాపితం దేవం సదా నీరాజయేద్ధరిమ్ ।
 సమ్పూజక మమ్భసా కుమ్భం హేమాదిద్రవ్య నిర్మితమ్ ॥ ౭౭

* సాచాక పూజాఽసురీకృతా. † రాజతై తామ్రజై.

- ప్రగ్విణం సాపిధానం చ ముఖైశ్శ్వేతైః దలైర్ముతమ్ ।
 అక్షతైరచితం గన్ధవారిణాభ్యుక్షితం తదా ॥ ౭౮
- చతుష్టయ్యా జ్ఞులోత్సేధం దీపవర్తి విరాజితమ్ ।
 ఉచ్చైర్చరాదాయ హస్తాభ్యామాపాద తలమస్తకమ్ ॥ ౭౯
- త్రిస పరిభృమ్య దెవేశం బలిపీఠ వినిక్షిపెత్ ।
 ఏవం సీరాజనం ఘోరశాస్త్ర్యధః పుష్టివధఃసమ్ ॥ ౮౦
- ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహాోపనిషది పాద్మే తస్మై
 చ యాపాదె నృసూక్తోపచార సీరాజన
 విధినామ షష్ఠోఽధ్యాయః.

సప్తమోఽధ్యాయః

❀ చక్రాబ్జమణ్డలన్యాసః ❀

బ్రహ్మ :—

- భగవన్ కథ్యతాం కీదృక్ చక్రాబ్జం నామ మణ్డలమ్ ।
 యదారాధ్యం సమారాధ్య తరన్తి భవవారిధిమ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాన్ :—

- చతుర్థేయాజ్ఞితైః కాష్ఠైః ప్లవ్దజ్ఞులఘనైశ్శుభైః ।
 ద్వాదశజ్ఞుల విస్తారై రాకారం చతుర్రక్షమ్ ॥ ౨
- మణ్డలానుగుఃఽయామవిస్తారం పరికల్పయేత్ ।
 అష్టతాలాయుర్థాస్తమ్భా గుప్తతాం శ్చతురస్తథా ॥ ౩
- * సన్నికృప్తస్య కోణేషు చతుర్వేతస్య మజ్జలాన్ ।
 సావయెదుపరిష్టాచ్చ + స్తమ్భానాం సన్ని ౧ వేశయేత్ ॥ ౪

* సన్ని విప్రస్య. + స్తమ్భాగ్రే సన్ని వేశనమ్. ౧ సన్ని వేశనమ్.

॥ చత్వారి చైవ దారుణి యథాపూర్వోక్త లక్షణమ్ ।
 స్థితచ్ఛతుష్కం చ దారుణాం వితానధ్వజమాలయా ॥ ౧౬
 భూషయే త్పరితో ముక్తాదామాని చ విలమ్బయేత్ ।
 శుద్ధయా చ మృదాధస్తా చ్చతుష్కోష్ఠస్య చాస్తరమ్ ॥ ౧౭
 పూరయే ♦ దస్తరం తస్య గోమయనోపలవయేత్ ।
 చక్రాబ్జాదీని బిమ్బాని కు యాత్తత్ర మహీతలై ॥ ౧౮
 తేషామా యామవిస్తారా విష్యేతే హస్తసమ్మితౌ ।
 ద్విగుణౌ త్రిగుణౌ వాపి స్యాతామథ చతుగుణౌ ॥ ౧౯
 యద్వా వజ్ఞు గుణౌ బ్రహ్మ స్నవకాశాను ॥ సారతః ।
 చందనాద్రాణి సూత్రాణి ప్రాశ్చి సప్తదశ క్షేతౌ ॥ ౨౦
 నిపాతయేత్తథోదశ్చ తావన్తి కమలాపన ।
 షట్పశ్చాశతసమధికే సస్త్వైవ ద్వై శతే పునః ॥ ౨౧
 కోషాని సన్తి తత్రాస్త్ర స్వత్క్రింశతోష్ఠ మధ్యతః ।
 స్థావయిత్వా తతశ్శుక్లం భ్రామయే త్సుత్రవత్కౌనా ॥ ౨౨
 వజ్ఞువృత్తాని బిమ్బాని సమాన్యేకం తు మధ్యమమ్ ।
 కణికాక్షేత్రమేతస్సాద్యహిబిజమ్బుం త్రిధా పునః ॥ ౨౩
 విభజ్య సూత్రమౌగ్ధాన ప్రథమా కేసరావనిః ।
 దలభూమిద్వికతీయా తు తృతీయా నాభిమణ్డలమ్ ॥ ౨౪
 తదేకం ద్వివిధం వాపి త్రివిధం సూత్రవత్కౌనా ।
 విభజేన్నాభి భూభాగాద్యహిద్వై మణ్డలై భవేత్ ॥ ౨౫
 అరక్షేత్రం బహిర్జమిభూరేకం మణ్డలం భవేత్ ।
 కొష్ఠైరథాప్తవింశత్యా పరితో బహిరాపనమ్ ॥ ౨౬
 చతురశ్రం భవేత్కొష్ఠైరశీత్యా వీధికా బహిః ।

॥ చత్వారి దారుణి తథా. స్థితచ్ఛతుష్కం చ దారుణాం వితానమ్
 ♦ మన్నతం తచ్చ, దస్తరస్తస్య. ॥ రూపతః.

వక్షిద్వయేన * విశ్వాత్కా చతురశ్రా ద్బహిరపునః ॥ ౧౬
 కోష్ఠాని ద్వాదశాధిక్యం శతం వక్షిద్వయే భవేత్ ।
 ప్రత్యాశం తెషు కొష్ఠేషు చతుర్ద్వారం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౭
 కోష్ఠేశ్చతుర్భిః ప్రత్యేకం ద్వయోః వక్ష్యో శ్చతుర్ముఖ ।
 చతుర్ముఖ కొణేషు తథా ప్రత్యేకం శబ్దసిద్ధయే ॥ ౧౮
 కొవద్వయం తు సమ్నాజ్యం ద్వయోః వక్ష్యో శ్చతుర్ముఖ ।
 ప్రతిద్వారం తదభ్యంత్రే పాశ్వర్యో రుభయారపి ॥ ౧౯
 అర్ధ + శోభాప్రసిద్ధ్యర్థం బాహ్యసంతర రథ్యయోః ।
 ద్వే ద్వే కోష్ఠే బహిఃపక్ష్యా १ మేకైకం తదనంతరమ్ ॥ ౨౦
 సమ్నాజ్యం మేవం శోభార్థమేకైకం బహిరన్యతః ।
 త్రిణి త్రిణి చ కొష్ఠాని మార్జనీయాని వద్మజ ॥ ౨౧
 ఉపశోభార్థం మప్యేవం వ్యత్యాసేన చతుష్టయమ్ ।
 సమ్నాజనీయం కొష్ఠానాం వినియోగః ॥ ప్రదర్శితః ॥ ౨౨
 యద్వా పీఠాదినిర్మాణం వినా కొష్ఠాని వింశతిః ।
 శతద్వయం చ పరితః १ పరిమృజ్య చతుర్ముఖ ॥ ౨౩
 ఆదివద్వ ప్రమాణేన కుయోదావరణత్రయమ్ ।
 చతుర్దిశం చతుర్ద్వారకల్పనం వద్మమానతః ॥ ౨౪
 యద్వైక ♦ వలజం కుయోదభీష్టదిశి వద్మజ ।
 ద్వాదశాబ్జాని కల్ప్యాని ప్రత్యావరణకల్పనమ్ ॥ ౨౫
 చతుర్ముఖ కోణేష్వైకైకం ద్వే ద్వే ॥ వలజ పాశ్వర్యయోః ।
 దలై ద్వాదశభియుక్తం కణికాకేసరాన్నితమ్ ॥ ౨౬

* బిమ్బాత్కా చతురశ్రా బహిరపునః. + అర్ధశోభా బ్రహ్మ
 వ్యర్థం. १ వక్ష్యో ఏకైకమ్. ॥ ప్రదర్శితః. १ పరిమృజ్య.
 ♦ వలయం. ॥ వలయం.

- అదివద్వాధామానేన వద్దజాతం ప్రకల్పయేత్ ।
 మధ్యమే వజ్జజై బిస్తూ కర్ణికాయాం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౭
 ద్వాదశా స్త్రీ బజరేఖాశ్చ శతం చ నవతిం తథా ।
 కేసరీవ్యాకం పిథాయాన్వగ్ధలతైత్రై ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౮
 విదితు దితు చ తథా చతసో వింశతిం తథా ।
 రెఫై ద్వే ద్వే దలాని స్యు స్సూచ్యుః † గృవదనస్తరైః ॥ ౨౯
 ప్రదశః యేదువదలాన్వర్జితైః దిశఃప్రతి ।
 అరే ద్వే ద్వే విదితు స్యాదైకైకం ద్వాదశారతా ॥ ౩౦
 అరాణీనీవరదలైస్తుల్యా న్యబ్జవలాశవత్ ।
 యద్వా యవోదరాభాని మాతులుజ్ఞః సమాని చ ॥ ౩౧
 పిపీలికోదరాభాని పరస్పరసమాని చ ।
 అస్తరాలాని చై తేహం తుల్యమానాని వద్దజ ॥ ౩౨
 ఈదృశం మణ్డలం శస్త్రం వాగుదేవ సమచక్షనే ।
 నారాయణే తు యప్తవ్యే * బిద్వాద్యాః పూర్వమీరితాః ॥ ౩౩
 అష్టావష్టే విధాతవ్యాః కేసరా నవతిస్సవత్ ।
 పూర్వేరితాని కొష్ఠాని మాజయిత్వా వడుత్తరమ్ ॥ ౩౪
 త్రింశచ్చ † తత్ర నాభ్యాది వినావద్దం ప్రకల్పయేత్ ।
 శంకుమాహృత్య సూత్రేణ తత్సమం విభజేద్విధా ॥ ౩౫
 క్రథమం కణికాక్షేత్రం ద్వితీయం విభజేత్త్రిధా ।
 త్రిషాద్యం కేసరక్షేత్రం దలతైత్ర మనస్తరమ్ ॥ ౩౬
 తృతీయమస్తరాలం స్యాద్దలపీఠికయోద్వయోః ।
 అష్టా ద్వాదశ వా కుయాః ‡ ద్విద్వాదీః కమలాసన ॥ ౩౭

స్త్రీ బ్రూర. † గ్రాణి తదస్తరైః. ॥ సదృశి. * బిమ్బాద్యాః.
 † త్రింశతం. ‡ దలమ్. † ద్విమ్బాదీః.

మణ్డలం భద్రకం నామ తదిదం సవకామదమ్ ।

చికిర్షణ స్వస్తికం బిమ్బం తేత్రం షట్త్రింశతాయుతమ్ ॥ ౩౮

సంమృజ్య తత్ర కోష్ఠాని ధీ వకం దశ చ పాతయేత్ ।

ప్రాగాయతాని సూత్రాణి ఉదిచీనాయతాని చ ॥ ౩౯

సంమృజ్య మధ్యతో ద్వే ద్వే † వీధీం ప్రాగాయతామపి ।

తథోదగాయతామేకాం కుయాన్నిగ్గమనం పునః ॥ ౪౦

ప్రాగాయతాభ్యాం కొష్ఠాభ్యాం బహిఃపక్ష్యాః * పుదఙ్గుఖమ్ ।

ప్రాచీనం వశ్చిమం చాపి దక్షిణముఖ మివ్యతే ॥ ౪౧

తథోదగాయతాభ్యాం స్యా ॥ దుదక్షప్రత్యఙ్గుఖం శుభమ్ ।

దక్షిణాగ్రం భవెత్ప్రాచ్యామితి స్వస్తిక మ్మీరితమ్ ॥ ౪౨

ద్విధా విభజ్య పూర్వోక్తం షట్త్రింశతోష్ఠమణ్డలమ్ ।

మధ్యతః పద్మకరణ మవశిష్టై త్రిధాకృతై ॥ ౪౩

ద్వాభ్యాం సువృత్తం భాగాభ్యాం భ్రాంతం వృత్తస్య మణ్డలమ్ ।

అవశిష్టేన భాగేన / త్వన్తరాలం భవెద్బహిః ॥ ౪౪

సౌరమణ్డల మెతత్స్యాదేతదెవేన్ద్ర మణ్డలమ్ ।

సవేషామేవ బిమ్బానాం పీరాద్బాహ్యం యదాపురమ్ ॥ ౪౫

విని విదధ్యా త్పీరాదీన్ కెవలం * చక్రపఙ్కజమ్ ।

‡ కతుఃశ్చక్త్యపేక్షయా చక్రం విని వద్మమణ్డలమ్. ‡

చక్రం † విని వా వద్మం స్యా త్కతుఃశ్చక్తి సమీక్షయా ॥ ౪౬

‡ సితాదిపఞ్చవర్ణైః మణ్డల శోభా. ‡

మణ్డలం శోభయేదత్యైవ పఞ్చవర్ణైః సితాదిభిః ।

‡ తత్ర ద్రవ్యవికల్పః ‡

ధీ వకాదశ. † ద్వా ద్వా. * పక్ష్యాః ఉ. ॥ దుదక్షప్రత్యఙ్గుముద
ఙ్గుఖమ్. / చాన్తరాలం. * పద్మచక్రజమ్. † వినిపి.

తచ్చూర్జైః రథవా చూర్జైః లోహజైః వాఘభ ధాతుజైః ॥

చంద్రవాగురుకుష్మాది గంధచూర్జైః రథాపి వా ।

శాల్యాది తణ్డులైః పిష్టైః సిత్తైః ప్రీహిభిరప్యత ॥ ౪౮

పుటదగ్ధైః రవతుణ్డైః రసిత్తైః యాజ్ఞకైః శ్చదైః ।

శ్యామైః శ్శుక్లైః రవతుణ్డైః శాకుమైః ॥ ౪౯ రసి పాటలైః ॥ ౪౯

నిశా చూర్ణైః ప్రసూనైః వాఘభిః పంచజన్యైః శ్చ కాలజైః ।

శోభయత్కణికాదీని యద్వణాని చతుర్ముఖ ॥ ౫౦

తద్వణైః రేవ రత్నాది ద్రవ్యైరాకారశోభనమ్ ।

అన్తరాలాని సవత్ర కృష్ణైః శ్శ్యామైరదాపి వా ॥ ౫౧

శోభయత్కణికాం పీతైః శ్శుక్లైః బిన్దున్విశోభయత్ ।

పాటలైః కణికారేఖాం కృష్ణైః వా కెసరావనిమ్ ॥ ౫౨

ద్విధా కృత్వా పూర్వభాగం శ్వేతైః భాగం మధోత్తరమ్ ।

పీతైః కైః విరామేషు వ్రతికెసరమజ్జనైః ॥ ౫౩

బిన్దున్విదధ్యాద్రత్నైస్తు దలకోటిషు రేఖయత్ ।

అద్యన్తాని చ బహుణాం ధ్వనితరైః విశోభయత్ ॥ ౫౪

బహున్త వలయం రక్తైః సిత్తైః వా భూషయే త్పుథక్ ।

శ్యామైః పీతైః శ్శుక్లైః నాభిరేఖాత్రయం క్రమాత్ ॥ ౫౫

ద్విినాభిత్యైః శ్యామపీతైః శ్శ్యామైరైవైకనాభికైః ।

రేఖయదసిత్తైః రేవత్వరకోటి రరాణి తు ॥ ౫౬

రక్తైః రరాన్తవలయం కృష్ణైః నౌమ్యన్తమేదినీమ్ ।

సిత్తైః నౌమి † మహాభాగం ద్విధా * కృత్వైవ మాదితః ॥ ౫౭

తచ్చూర్జైః రథవారత్నైః, అథవా చూర్ణైః రత్నైః, ॥ రథ. ధ్వనితరైః, † మహాభాగం, * కృత్వైవ.

భాగం కృష్ణైస్సితైరన్యన్మమిభాగం విశేషయేత్ ।

పీతం పీతైః పాటలైవాః సితైవాః వీధికాం పునః ॥ ౧౮

లతావితాన * వ్రతాదియుక్తాం చూర్ణైశ్చ చిత్రయేత్ ।

రక్తశ్శోభాం తథా పీతైః † రుకశోభాం చ శోభయేత్ ॥ ౧౯

ద్వారం శుక్తైశ్చ రక్తైశ్చ పీతైః కృష్ణైః యథాక్రమమ్ ।

శోభయే దుత్తరాదీంశ్చ కోణాః కృష్ణైరధాజుః నైః ॥ ౨౦

‡ శబ్దం చ కుయూతై రెవ స్వస్తికం పాటలవ్రథమ్ ।

యద్వా పీతనిధం సౌరం మణ్డలం పాటలవృథమ్ ॥ ౨౧

మణ్డలం చైన్దవం శుక్లమస్తరాలం తు § పవళశః ।

¶ మణ్డలవిస్తారానుసారేణ పూరణీయ చూర్ణైశ్చ ॥

యథేష్టవణాః సుభగం మణ్డలై హస్తసమ్మితైః ॥ ౨౨

రఖాసు ‡ చూర్ణైః రుత్పేధః కనిష్ఠాబ్జలి సమ్మితః ।

ద్విహస్తైః నామికా † మాన స్త్రిహస్తైః మధ్యమా సమః ॥ ౨౩

చతుహస్తైః మణ్డలైః తు తః పర్వజ్జులినమ్మితః ।

వచ్చుహస్తైః ‡ సమోఽబ్జుష్టైః త్వుత్పేధః ప్రదళితః ॥ ౨౪

మణ్డలం చిత్రయైవ మార భేత పమచనమ్ ।

¶ మన్తాధ్వాది పడధ్వచనమ్ ॥

అరాధ యక్ష్మణీకాయాం మన్తాధ్వచమన స్తరమ్ ॥ ౨౫

తత్త్వాధ్వనం కేసరేషు వణాధ్వనం దలెషు చ ।

వదాధ్వనం నాభిభాగే కలాధ్వన మరెషు చ ॥ ౨౬

వృషం తు భువనాధ్వనం నెమిభాగే చతుముఖ ॥

* వ్రతాణి యుక్తశ్శుక్తైః విః చిత్రయేత్. † రుకశోభాం.

‡ శబ్దాంశ్చకుయూతైః సవ. § పవళశః. † పూర్ణైః. ‡ నాహి.

¶ అనామికాసమః. ‡ సమోఽబ్జుష్టైః రిత్వుత్పేధః.

❖ బిస్తుము ద్వాదశాక్షరావాహనమ్. ❖

కణికాయాం ద్వాదశశకు బిస్తుము ద్వాదశాచక్రయత్ || ౬౭

అక్షరాణి సమావాహ్య కణికాయాం సమాహితః |

యజెత కరమాత్మానం పకలీకృత్య ౪ తత్వ విత్ || ౬౮

❖ కెసరెము శ్రియాదీనామచక్రసమ్. ❖

కెసరెము శ్రియాదీశ్చ యజెత దలభూమిము |

శక్తిస్తదీయా దశ చ ద్వై చ పూజ్యా యథావిధి || ౬౯

శ్రీవత్సాద్వాత్కృత్యశ్చ * వ్యాప్త్యాద్యాః పరితస్థితాః |

❖ నాభిక్రమేణ విష్ణాదీనాం పూజా. ❖

దలాస్తవలయై పూజ్యో విష్ణుః పృథమనాభిః || ౭౦

బ్రహ్మ ద్వితీయనాభిస్త స్త్రిణైత్రస్తు తృతీయః |

❖ ద్వాదశస్వరము విష్ణాదీద్వాదశ మూర్తికాపూజా. ❖

ద్వాదశారెము విష్ణాద్యాః పూజ్యా ద్వాదశమూర్తయః || ౭౧

❖ అరాస్తవలయై మినాదిదశమూర్తికానామచక్రసమ్. ❖

అరాస్త వలయై పూజ్యా మినాద్యా దశ మూర్తయః |

❖ పృథమనెమివలయై శక్త్యాద్యాయుధపూజా. ❖

ప్రథమె నెమివలయై శక్త్యాద్యాయుధ పూజనమ్ || ౭౨

❖ పీఠకోణేషు వరాహాదీనాం పూజా. ❖

పీఠకోణ చతుష్కేషు వరాహా నరకెపరీ |

అనస్తశ్చ హయగ్రీవస్తదాగ్నేయాదిము క్రిమాత్ || ౭౩

❖ వీధికాయాం లోకపాలపూజా. ❖

+ వీధికాయాం లోకపాలాః పురుహూతాదయః క్రమాత్ |

❖ ద్వారెము చణ్డాదీనాం పూజా. ❖

పూజ్యా ద్వారెము చణ్డాద్యా ద్వా ద్వా వ్రతి చతుష్కృపి || ౭౪

౪ కృత్య. * మినాద్యా. + వెదికాయాంద్వారపాలాః.

❖ ఈశానకోణే విష్వక్సేనపూజా. ❖

ఈశాన కోణే రధ్యాయాం విష్వక్సేనం సమచక్యేత్ ।

❖ పూర్వద్వారే ఆభిముఖ్యేన గరుడస్య పూజా. ❖
గరుడోఽభి ముఖస్తిష్ఠా పూర్వద్వారా ద్భూషాః క్షేతౌ ॥ ౭౫

❖ చక్రగదాశఙ్గానాం దక్షిణాదిద్వారేషు పూజా. ❖
చక్రం చ దక్షిణద్వారి గదాం చ ద్వారి వశ్చిమే ।

వలజై చోత్తరే శఙ్ఖం వ్రథమావరణే తతః ॥ ౭౬

❖ ద్వితీయావరణపద్మేషు విష్ణోద్దిద్వాదశమూర్తిః పూజా. ❖
విష్ణోద్ది మూర్తయః పూజ్యా ద్వాదశా బైషు వద్మజ ।

అనంతరే చావరణే వద్మేషు ద్వాదశస్వపి ॥ ౭౭

వాసుదేవాది కృష్ణాంతా మూర్తియో ద్వాదశైవ తె ।

❖ తృతీయావరణ పద్మేషు ద్వాదశాదిత్యపూజా. ❖

పద్మేష్వావరణే చాంతై ద్వాదశా దిత్యై పూజనమ్ ॥ ౭౮

❖ మణ్డలే వాసుదేవాచక్రనమ్. ❖

ఏతస్మిన్ మణ్డలే దేవం వాసుదేవం సమచక్యేత్ ।

❖ బిందుషు అష్టాక్షరన్యాసః. ❖

బిమ్బే నారాయణాఖ్యే తు బిందుస్త్వగు తావతమ్ ॥ ౭౯

అష్టాక్షరాణాం * న్యసనమ్

❖ కెసరేషు అష్టై శక్తయః పూజ్యాః. ❖

వ్యాప్త్యాద్యా శ్శక్తయోఽస్త్రిచ ।

కెసరేషు సమారాధ్యా

❖ దలెషు శ్శ్రియాదయః పూజ్యాః. ❖

దలెష్వష్టై శ్శ్రియాదయః ॥ ౮౦

❖ అరెము శక్త్యాద్యస్తాయుధపూజా. ❖

అరెవ్యస్తను శక్త్యాదీన్యాయుధాన్యస్త పూజయేత్ ।

❖ చతుర్వింశతివద్దేము లావన్ముఖిః పూజనమ్. ❖

చతుర్వింశతివద్దేము చతుర్వింశతిమూలకయః । ౮౧

త్రిము చావరణైస్వేము పూజ్యాః

❖ అస్మిన్ చక్రాబ్జమణ్డలై నారాయణస్య యజనమ్. ❖

తస్మణ్డలై హరిమ్ ।

నారాయణం సమావాహ్య యజేత వరమెశ్వరమ్ । ౮౨

❖ భగవతో యజన ముఖ్యకాలః. ❖

దశై చ పౌణణమాస్యాం చ సజ్జాన్తా శ్రావణేషు చ ।

ద్వాదశ్యాం విషువే చైవ గ్రహణైవ్య యనెషు చ । ౮౩

జన్మముత్యై * విశేషేణ మణ్డలై హరిమచయేత్ ।

మణ్డలారాధనమిదం ధర్మకామాధకమోక్షదమ్ । ౮౪

❖ దీక్షాయాశ్చక్రాబ్జమణ్డలం వ్రతస్తమ్. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలై శస్త్రా దీక్షా తస్మాశ్చ మణ్డలమ్ ।

❖ బ్రాహ్మణాదిభేదేన మణ్డలత్వేత్రవణభేదః. ❖

ఏకద్వారం భవేత్తచ్చ సౌమ్యం స్యాదగ్రజన్మనామ్ । ౮౫

చిత్రితం శ్వేతివణేన ప్రాగ్ద్వారం వృథివీ భుజామ్ ।

రక్తేన చిత్రితం ద్వారం పాశ్చాత్యం పీఠవణకమ్ । ౮౬

విశాం భవేద్దాక్షిణాత్య మసితం పాదజన్మనామ్ ।

❖ అనులోమానాముత్పాదకపత్ ద్వారాణి. ❖

ద్వారాణి చానులోమానా ముత్పాదకపదివృతై । ౮౭

❖ సూతస్య విశేషః. ❖

సూతస్య పలజం ప్రాచ్యం

❖ ప్రీణాం ద్వారనియావణమ్. ❖

శూద్రాణామివ యోషితమ్ ।

❖ కషణాదిక్రియా యోగ్యాధికారి. ❖

శిష్యం గుతం వా సవజ్జ మనసూయం జితేంద్రియమ్ ॥ ౮౮

ఆచార్యవంశజన్తానం నిగ్రహాను గ్రహే తుమమ్ ।

శాన్తికే పాప్తికే చైవ కమణి తుమమధిశామ్ ॥ ౮౯

వేది † వేదాంత తత్వజ్ఞ మూచార్యః పదకాక్షిణమ్ ।

దేశికన్దో విధానైవ వత్సమాణైవ తత్వవిత్ ॥ ౯౦

కషణాదిషు సవేశు విధానైవ్యధికారిణమ్ ।

కురూన్మణ్డల పూజాది కుమ్భయాగావసానికమ్ ॥ ౯౧

❖ అధికారసంపూర్ణకా స్సంస్కారాః. ❖

దీక్షాయామివ తత్సవం కృత్వా శిష్యస్య సన్నిధౌ ।

ఆజ్యేన చరుణా చైవ సమిద్యుగ కుసుమై స్తిలైః ॥ ౯౨

జహురూన్మలమస్త్రాభ్యా మప్టోత్తరసహస్రకమ్ ।

శిష్యస్య దక్షిణే హస్తే బధ్వా వ్రతీసరం గురుః ॥ ౯౩

సృజేగ్గయైస్తథా వాద్యై వేదదఘోషైనఽయన్నిశామ్ ।

తతఃప్రభాతే శిష్యం తం స్నాతం నూతన వాససమ్ ॥ ౯౪

* సమాహూయ సమారాధ్య మణ్డలం కుమ్భమైవ చ ।

చతుర్విధం నివేద్యాన్నం హోమం కురూన్మద్యధా నిశి ॥ ౯౫

కలశాం శ్చతురో ద్రోణ పూర్ణాన్ హేమాది నిమిత్తాన్ ।

మృగ్మయాన్వా యథాచిత్రం సూత్ర వస్త్రాదివెష్టితాన్ ॥ ౯౬

సంఘాత్య ధ్యావరాశౌ తు రత్నాదీని వినియోజేత్ ।

ఆగ్నేయకుమ్భే రత్నాని సర్వాణి వినియోజేత్ ॥ ౯౭

నైర్మతే సవకలోహాని గన్ధద్రవ్యాణి మారుతే ।
విశానై రీధకవారీణి తతో దేవం సమచక్షయేత్ ॥ ౯౮

† అగ్నికోణే వాసుదేవం సజ్జషణ మనంతరే ।
ప్రద్యుష్నం వాయుకోణే తు కోణే రాద్రైనిరుద్ధకమ్ ॥ ౯౯

తతోఽను శిష్యం సంస్థాప్య పీఠే భద్రాదివిద్యయా ।
శిష్యం ప్రాజ్ఞుఖమాసీనం పడజ్ఞ న్యాసపూజకమ్ ॥ ౧౦౦

అచక్షయిత్వా ఘృతారోప మాచరే దవలమ్భయత్ ।
తూయక ఘోషేణ గయేన బ్రహ్మఘోషేణ ఘోషయేత్ ॥

చతుర్దిక్షు తతో గన్తైః పుష్పైస్తామ్బూలవీటిభిః ।

ధనై బకహు విధైరిష్టైః పుదస్యాత్ తోషయేద్విజాత్ ॥ ౧౦౧

తోషయేచ్ఛ విశేషేణ భగవద్భక్తిమా శ్రితాత్ ।

❖ మన్త్రిత కుమ్భజలై శ్చిష్యాభిషేకః. ❖

ముహూర్తే శోభనై ప్రాప్తై బ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా ॥ ౧౦౩

ఋగ్వేద మన్త్రితం కుమ్భ మాగ్నేయదిశి నిష్ఠితమ్ ।

తముపదాయ పాణిభ్యాం సూక్తేన పురుషాత్మనా ॥ ౧౦౪

ద్వాదశాక్షరమన్త్రేణ * సమ్ముటికృతమూర్తినా ।

అభిషిక్త్వా ద్గురుశ్చిష్యం కుమ్భేన తదనంతరమ్ ॥ ౧౦౫

నైర్మతస్థేన యజుషా మన్త్రితేన సమాహితః ।

వైష్ణవేన చ సూక్తేన బ్రహ్మన్నాద్యవసానయోః ॥ ౧౦౬

సజ్జషణాఖ్య మన్త్రేణ సమ్ముటికృతమూర్తినా ।

కుమ్భేన మారుతైః స సామఘోషితవాణినా ॥ ౧౦౭

ప్రద్యుష్నసమ్ముతేనాథ బ్రహ్మ వారుణసామభిః ।

కుమ్భేనాథవక వేదేన పవిత్రీ కృతవాణినా ॥ ౧౦౮

† అగ్నికుమ్భ. * కెను చిత్కోకెను “సమ్ముటికృత్యమూర్తినా”
ఇతి సారోఽస్తి. సామసాపిత.

ఈశాన కోణసంస్థేన సమ్ముటీ కృతమూర్తినా ।

అనిరుద్ధాఖ్య మస్త్రైణ నారాయణ పమాహ్వయా ॥ ౧౦౯

విద్యయా కలశైస్సవైః రభిషిక్ష్వ ద్యుభోదితమ్ ।

ఊ ఎవమభిషిక్తస్య అధికారలాభః. ఊ

అభిషిక్తస్తతశ్చిష్యో నవామ్బురధరశ్శుచిః ॥ ౧౧౦

ఆచారస్త శ్చస్తనత్తోదై ॥ లిక్తమూర్తిః రలజ్జుతః ।

ప్రగ్వీ వాసాభి రుష్టివం బద్ధ్వా ముకుట సన్నిభమ్ ॥ ౧౧౧

ఉత్తరీయం చ విభ్రాణో విభ్రాణో యోగవట్టికామ్ ।

అజ్ఞానాకైక్షణద్వన్తో బాహుమాలా వరివృత్తిః ॥ ౧౧౨

నిరీక్షితాదశకలలో బ్రాహ్మణై స్స్వస్తి ॥ వాచకైః ।

దత్తప్రసవ వృష్టిశ్చ శ్వేతవృజనవీజితః ॥ ౧౧౩

ఓ దత్తోపానట్ సితచ్చత్రో దత్తాశ్వ గజవాహనః ।

నీరాజితశ్చ కల్యాణో జాయతే గువణనుగ్రహత్ ॥ ౧౧౪

అనైనై వాభిషేకేణ లభ్యాచార్యైః పదం స్వయమ్ ।

ఆచార్యైః కృత్యమఖిలం కతుమిచ్ఛే చ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౫

గురవే దక్షిణం దద్యాద్గోభూహేమాదికం తథా ।

యథావిభవవిస్తారం తతో హస్త్యాది వాహనమ్ ॥ ౧౧౬

ఆరున్ధ్యా ధవలచ్చత్ర శ్వేత చామర వీజితః ।

ఆచార్యచిహ్నైః పులై లక్షితో బ్రాహ్మణై స్సహ ॥ ౧౧౭

రథయాననాగ్రహరం ప్రాదక్షిణ్యేన రిభ్యయా ।

గత్వా దేవస్య సదః ప్రవిశేత్స్వస్య ధామ వా ॥ ౧౧౮

ఇతి శ్రీవాఙ్మరాత్రే మహావనిపది పాద్మై తన్త్రై చర్యాపాదే

మల్లాలా గాధనాచార్యాభిషేకాధివామ

సప్తమోఽధ్యాయః.

॥ లిప్తాజ్ఞ స్సమలజ్జుత . ॥ వాచకైః . ఓ దత్తప్రసవవృత్తిః ప్రిక
ఓ సితోపానట్.

అష్టమోఽధ్యాయః

❖ మహాభిషేకాఖ్య స్నవనమ్. ❖

[బ్రహ్మ :—

రాజ్ఞోరాష్ట్రస్య మత్స్యానాం యదభ్యుదయసాధనమ్ ।
 యచ్చోత్పాత ప్రళయనం వ్యాధీనాం చాపనోదనమ్ ॥ ౧
 యదభిప్రేతమఖిలం సాధయత్య విలమ్బితమ్ ।
 కుర్వతాం భగవో తస్యే తదచరణ మనుత్తమమ్ ॥ ౨
 కథ్యతాం మయి చేదస్తి దయా వరమ పూరుష ।
 రహస్యమపి తన్నహ్య మాఖ్యేయం జగతో హితమ్ ॥ ౩

[శ్రీభగవాన్ :—

మహాభిషేకో నామోగ్ర్యం స్నవనం ❖ కమలాసన ।
 విమవే సజ్జామే చైవ గ్రహణే చాయనద్వయే ॥ ౪
 ద్వాదశ్యాం శ్రవణే చైవ తథా కర్తుః ప్రీజన్యసు ।
 దినత్రయే వ్యతీసాతే రోహిణ్యాం చ తిథిత్రయే ॥ ౫
 దశైచ పౌర్ణమాస్యాం చ పునర్వస్వావిశేషతః ।
 వజ్చమ్యాం శుభనక్షత్ర తిథివారేషు చాబజ ॥ ౬
 ప్రయుజ్యమానం సర్వాథా సాధనం సర్వ శాన్తిదమ్ ।

❖ స్నవనత్రై విధ్యమ్ ❖

కర్తవ్యం తత్త్రిధా బ్రహ్మ న్నుత్తమాధమమధ్యమమ్ ॥ ౭
 జాత్యుత్కర్షణం ధనోత్కర్షణ మథవావేక్ష్య తత్సవిత్ర ।
 ప్రయుజ్జీతూత్తమం స్నానం మితరెష్పితరదృవేత్ ॥ ౮

❖ అఙ్కురన్యాసకాతుక బధ్ధాధివాసాః పూర్వోద్యుస్సద్యో వా ❖
 పూర్వోద్యు రఙ్కురన్యాసో బధ్ధా కాతుకమగ్గలమ్ ।
 అధివాసశ్చ బిమ్బ్యుష్య సద్యో వా సకలం భవేత్ ॥ ౯

❖ మమ సంమతమ్.

❖ స్నవన ప్రతిమావికల్పః. ❖

స్నవనం * ప్రతిమాయాస్యా దధివాసశ్చతుముఖః ।
తీర్థప్రతికృతౌ వాపి పూవాకలాభైరధివాసయేత్ ॥ ౧౦
యద్వోత్సవాథప్రతిమాం ఒలిలిమ్బ వఃదాపి వా ।
బిమ్బం కమాథ మథవా

❖ ఉక్తబిమ్బభావే కుశకూచకమ్. ❖
అసత్సు కుశకూచకమ్ ॥ ౧౧

❖ లెవమృణ్మయాది ప్రతిమాధివాసే విశేషః. ❖
లెవమృణ్మయభిత్తిస్థ పటస్థేషు చ దక్షణమ్ ।
కూచం మూర్త్యస్తరాభావే క్లృప్తిరేషా సనాతనీ ॥ ౧౨

❖ స్నవనమణ్డవ లక్షణమ్. ❖
ప్రాసాదస్యా గ్రతఃకుర్యా త్తతస్నవనమణ్డవమ్ ।
దశహస్త ప్రవిస్తారం ద్విగుణేనాయతం శుభమ్ ॥ ౧౩
చతుర్ద్వారం చతుర్దిక్షు చతుస్తరణభూషితమ్ ।
సర్వావరణ భూష్పేవ దిక్షు సర్వాసు వా భవేత్ ॥ ౧౪

క్లృప్తై వా మణ్డపై కుర్యా దవకాళానుసారతః ।
విభజ్య తత్త్రిధా కుర్యా త్ప్రతీయేఽశైధ వశ్చిమే ॥ ౧౫

అవలంబ్య బ్రహ్మసూత్రం చతురశ్రం సమస్తతః ।
చతుర్వాస్తాం న్నానవేదీం హస్తాన్సేధాం శిలాదిభిః ॥ ౧౬
ఉపాసహాదిపంయుక్తాం దశేనీయాం కలక్షణమ్ ।
ఉపరిష్టాచ్చ పలయం వృత్తం వా చతురశ్రకమ్ ॥ ౧౭

ప్రాదేశేన ప్రవిస్తీర్ణం తతమష్టాంగులైస వా ।
షడంగులైస వా బ్రహ్మ చతురంగుల మున్నతమ్ ॥ ౧౮
† వెదికోఃపరి తద్ధారా కుల్యామాశ్చభృ మేదిసీమ్ ।
మృణ్మయాదిషు బిమ్బేషు బహిర్వేదీ వృకల్పనమ్ ॥ ౧౯

* స్నవనం ప్రతిమాయాం. † వెదికోః పరి చాధారా కుల్యామా.

* ఏకబెరె తు న బహిస్సానవెదీ ప్రకల్పనమ్ ।

❖ మణ్డపాలజ్కారః. ❖

దుకూలక్షౌమవసనై మణ్డపం పవతోదిశమ్ ॥ ౨౦

శోభయెత్పూర్ణ కుమ్భద్వై స్తోత్రజ్ఞేశ్వ విభూషయత్ ।

వెప్తయెద్దర్భి మాలాభి ముక్తాదామాని లమ్పయెత్ ॥ ౨౧

ఆసానమణ్డపే స్థానై తదాచైనాధా మణ్డపే ।

❖ గృహచార్యాం విశేషః. ❖

తోరణాది న కర్తవ్యం గృహచార్యాం తథైవచ ॥ ౨౨

❖ నిత్యన్నవన ఆంజురకౌతుక చూర్ణస్నవనాదినిషేధః. ❖

నిత్యై చ స్నవన నాపి కౌతుకం నాంజురావణమ్ ।

నిశాచూర్ణైస్స స్నవనమివ్యతే

❖ ఆఘ్యాది దీపాంతపూజాసు ఉపకరణోపకల్పనమ్. ❖

మణ్డప గ్రాస్థలమ్ ॥ ౨౩

గోమయామ్నోభి స్థిరాలిప్య కుఢాచూర్ణైశ్చ శోభయెత్ ।

దీపానా రోపయెత్తత్ర న్యన్యేదం జ్జ్వరపాలికాః ॥ ౨౪

కోణే రాద్రే మణ్డపస్య జలద్రోణ్యాదిభాజనమ్ ।

కల్పయెద్దాలితస్వాదు కుగ్ధం జలపూరితమ్ ॥ ౨౫

వనమానాదిభిస్సూక్తై మన్త్రితం నాపిధానకమ్ ।

వెదిదక్షిణతో భూమీ పువస్సానామ్బు కల్పనమ్ ॥ ౨౬

ఆఘ్యాదివీపవయోస్తం పూజాద్రవ్యాణి కల్పయెత్ ।

చందనాద్రాణి సూత్రాణి చతుర్దశ నిపాతయెత్ ॥ ౨౭

ప్రసాదాయతాని తావన్తి సూత్రాణ్యేవ చతుర్ముఖ ।

ఉదగాయతాని పన్త్యేపం కోష్ఠాన్యేకోసపత్తిః ॥ ౨౮

శతం చ తెషామా ధూమ విస్తారం షోడశాంజులమ్ ।

ధాన్యపీరానురూపం వా కలశానాం చతుర్ముఖ ॥ ౨౯

* “ఏకబెరె” ఇతీదమర్థం క్వచిన్న. † తోరణాని. ‡ మణ్డక-
స్థానై. § స్థలై. ¶ రాలిప్తై. † ధూమం విస్తారం.

దిక్ష్యస్తాసు తథా మధ్యే వ్రత్యేకం నవ భూమిమం ।

నవ కోష్ఠాని కుమ్భానాం పదాని కమలాసన ॥ 30

ఏవమేకాధికాశీతి కోష్ఠాని కలశాస్పదమ్ ।

అన్యాయస్య ప్లోతరాశీతి రథ్యాం సమృజ్య కల్పయేత్ ॥ 31

❖ పీఠకోచితధాన్య పరిమాణమ్. ❖

ప్రేహిభిః పీఠికాం కుర్యాత్ తోష్ణభూమం వృథకృత్పథక్ ।

అథ కేన తదధోన తదధాధోన * వా భవేత్ ॥ 32

పీఠికా ధాన్యతుర్యాంశా స్తణ్డలాగ పీఠకోచరి ।

తత్తుర్యాంశా స్తిలాస్తేషాం భవేయరుపరి స్థితాః ॥ 33

ద్వా ద్వా కుశాగ్రా † ప్రత్యస్యేత్ పీఠికానుచతుర్ముఖ ।

❖ కలశస్వరూపమ్. ❖

సౌవణిక రాజతాస్తామ్రా మృణ్మయా వా యథావసు ॥ 34

కలశా లక్షణోపేతాగ పకృచ్ఛిమ్భఫలోపమాః ।

అచ్ఛిద్రా స్స్వినవ స్తశ్చ కాలమణ్డలపజితాః ॥ 35

అభిన్నా మృణ్మయాగకుమ్భాః పాషాణ స్ఫోటపజితాః ।

❖ కలశేషు పూరణీయద్రవ్యమానమ్. ❖

ద్రవ్యకుమ్భా ద్రోణపూణా స్తదధోనాశవాఽధవా ॥ 36

పాదేన కలశాశ్చిష్టాగ పూయా వాయాధకేన తు ।

❖ కుమ్భానాం సూత్రీవెష్టనమ్. ❖

వ్రత్యైల్య విష్ణుగాయత్ర్యా ద్రవ్యకుమ్భాంస్తథేతరా ॥ 37

స్థాపయిత్వా కరతలై సవ్యేఽసవ్యేన పణినా ।

ఇన్ద్రమరుత్వ మన్తేణ తన్తనా పరివెష్టయేత్ ॥ 38

❖ కుమ్భవెష్టనే తన్తనామస్తరాలమానమ్. ❖

తన్తనాం వెష్టితానాం స్యా దస్తరాలు యవాస్తరమ్ ।

* భావయేత్. † ప్రత్యస్యేత్ విధికాను. ‡ ఇన్ద్రం న ల్వేకిమన్త్రేణ.

అథాఙ్గులాస్తరాలం స్యా ద్యద్వైకాఙ్గుల మస్తరమ్ || ౩౯
 కలశాస్పదమెడిన్యాః పశ్చిమే ధరణీతలె |
 ధాన్యపీఠ విధాయీస్థ్రిక కలశానధివాసయెత్ || ౪౦
 * ధాన్యపీఠ తతస్తస్థ్రిక కుశానాస్తీయః విశ్వతః |
 ప్రాగగ్రాను దగగ్రాంశ్చై కేమ కుమ్భానధోముఖాః || ౪౧
 ఓమిత్యుచ్చాయః విన్యస్యేన్నవ భూమి యధోత్తరమ్ |
 † న్యస్తానా మపి కుమ్భానా ముపరిష్టాధ్యథాపురమ్ || ౪౨
 దభాంస్త్రాణీ యాదాచాయో మస్త్రాణి పరమెష్ఠినా |
 ప్రోక్షయెదమ్య తోయన ప్రాఙ్ముఖ పురుషాత్మనా || ౪౩
 విశ్వమస్త్రాణి కిరే దక్షతా గా నధివాసితే |
 ఉత్తానికేమ కుమ్భేమ నివృత్యా స్థ హ్వనవిద్యయా || ౪౪
 ‡ సహిమా స్తోత్తరశతం క్షుగాయ త్రియా కృతే |
 హోమే హుతాఙ్గ శేషేణ స్నవనద్రవ్యసేచనమ్ || ౪౫
 ఘృతాదిన్నవనద్రవ్యై యవస్త్రపుత్రైః పరివృత్తైః |
 పూరయెత్కలశంస్తతస్సస్త్రైః పూర్ణాన్ సముద్ధరెత్ || ౪౬
 సవమస్త్రాణి విశ్వాత్క కుమ్భాన్ సప్త దశోద్ధరెత్ |

* ధాన్యపీఠ. † నవానామపి. ‡ న్యధివాసయెత్. స్థ హ్వయః.
 ‡ “సహిమా” ఇత్యతః పూర్వం. “అహ్వనవిద్యయా” ఇత్యతః
 అనస్తరం కేమ చిహ్నోకేమ అధికపారతయ స్లోకద్వయం దృశ్యతే.
 తత్ర తస్య సజ్గతిం ప్రామాణికా విభావయన్తు.
 యథా — అస్థి రత్నం సిరా తన్తు ర్దాంసం మృతాన్ని ప్రకీర్తితమ్ |
 శోణితం రక్తమృద్భిస్తు జలం మేదస్తథైవ చ ||
 కూచంవై శుక్లమిత్యుక్తం చమణామ్బరవేష్టనమ్ |
 తత్తత్ప్రీతికృతిజీవః క్రమాదేవం స్మరేద్బుధః ||—ఇతి,
 ౪ రస్త్రీ.

ద్రవ్యకుమ్భాః ధాన్యపీఠే స్థావయే ద్విష్ణుపూజాయా ॥ ౪౭

గాయత్ర్యా చ చతుష్షష్టి ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।

ఉదకుమ్భాః క్రమేణాన్యాః ప్రాజ్ఞుః వాఘ్నోదజ్ఞుః ॥ ౪౮

❀ కుమ్భానాం న్యాసక్రమః. ❀

సవకే మధ్యమే స్థానే స్థాపనీ ॥ యాస్తు మధ్యమే ।

ఘృతకుమ్భం స్థావయిత్వా పదేసాత్రామణే తతః ॥ ౪౯

ఉష్ణోదకుమ్భం విన్యస్యే ద్రత్న కుమ్భ మనంతరమ్ ।

ఫలకుమ్భం యమపదే లోహకుమ్భం తు నైర్వృతే ॥ ౫౦

ప్రాచేతసే మూఞానామ్భుః కుమ్భం గథామ్భుమారుతే ।

అక్షతామ్భు చ కౌబేరే పదేశావే యవోదకమ్ ॥ ౫౧

ప్రాచ్యాం తు కుమ్భనవకే మధ్యే పాద్యఘటం * న్యసేత్ ।

ఆఘ్నా కుమ్భం పదే యామ్యే పదే ప్రాచేతసే పునః ॥ ౫౨

ఉపస్పృశేన పానీయం పశ్చాగవ్య ముదక్పదే ।

ఆగ్నేయ కుమ్భనవకే మధ్యే దధిఘటం న్యసేత్ ॥ ౫౩

నైర్వృతే మధ్యతఃక్షీరం వాయవీయే ఘటం మధోః ।

కషాయకుమ్భమైశానై సవకత్ర పరితో ఘటాః ॥ ౫౪

శుద్ధోదకాశ్చతుష్షష్టి మష్టావష్టా నివేశయేత్ ।

సప్తభిః పశ్చాభివాపి యద్వా దభైః ప్రీభిః కృతాః ॥ ౫౫

కూచాన్ కుమ్భేష్వవాగ్రాః నిక్షిప్తేల్లక్షణాన్వితాః ।

మహాకుమ్భే కుక్షైఃకూచాం చతుర్వింశతిభిః కృతమ్ ॥ ౫౬

చక్రమస్త్రేణ తాః † కుమ్భాః శిరాపైరపిధానయేత్ ।

వాసాభి ద్రవ్యకలశా న్యువాసువాస ఇత్యుచా ॥ ౫౭

కణ్ఠేషు వేష్టయదన్యాః వాసాభి శ్చాదయన్నవైః ।

❀ అధివాసితస్య దేవస్యాఞ్ఞానః మ్. ❀

అశీయానై స్త్రీయీవిద్యాం విద్యద్భి బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౫౮

ఋత్విగ్నిపృహదేవస్య యాయాస్మస్త్రవిదన్తికమ్ ।

ఋత్విజో దేవముత్థాప్య గురుశ్చోత్తిష్ఠవిద్యయా ॥ ౧౯

సామ్నా రథస్తరాభ్యేన బ్రహ్మయానే గురుస్సవ్యయమ్ ।

స్థాపయేదృత్విజైస్సాధకం బ్రాహ్మణైః వెదపారగైః ॥ ౨౦

❀ స్నానాపన నివేశనమ్. ❀

శిబికాయాం స్థాపయిత్వా మృద్వాస్తరణ కల్పితే ।

నివేశయేయుః క్రతిమాం స్నానవెదితలః శుచౌ ॥ ౨౧

❀ స్నానోపచారాః. ❀

పుణ్యహం వాచయేత్పశ్చాత్పశ్చ కాలవరాయణైః ।

అయుక్తైస్తోషయేద్విత్తైస్తాన్విభూత్యనుసారతః ॥ ౨౨

ద్వారతోరణ కుమ్భాదీన్ సమభ్యర్చ్య యదాపురిమ్ ।

ద్వారైష్వధ్యయసం సృతం వాద్యం గేయం క్రవతశ్చయేత్ ॥

సపిపా జహుయాదగ్నో యావత్కలశసజ్జయాయా ।

మూలమస్త్రీణ జహుయా చ్చరుం పూర్వోక్త సజ్జయాయా ॥ ౨౪

సృసూక్తేన సమభ్యర్చ్య కలశాన్ స్థాపితాన్ గురుః ।

అఘ్నాదిభిస్తథా దేవం

❀ ఘృతారోపణమ్. ❀

ఘృతారోపణ మాచరేత్ ॥ * ౨౫

దస్తకాష్ఠం గన్ధలైలం తథాఽమలకవారి చ ।

వస్త్రం దత్వా చోత్తరీయ మఘ్నాద్యైః ధరచయేత్పునః ॥

దీపాస్త మచకనం కృత్వా పాద్యకుమ్భముఖైః పునః ॥

శుభ. * “ఆచరేత్” ఇత్యనంతరం. “సప్తధాతూని దేహానాం కుమ్భేషు కలశేషుచ । పర్వతస్సంస్కరేద్భ్రష్టాన్నాచార్యస్తదను క్రవతః” ఇతీదంపద్యంక్వచిత్ కోశే కరం వతశ్చై । ధూపయేత్పునః.

ఘృతకుమ్భావసానైశ్చ స్నానయే ద్దేశికోత్తమః ॥ ౬౭

ఛిన్నైకతన్త ముద్భృత్య పాద్యకుమ్భం సమచితమ్ ।

పుష్పైదాద్యాత్కరతలె దేశికెన్ద్రీప్య మూర్తికపః ॥ ౬౮

కూచకమాదాయ కుమ్భస్థం ా స్వహస్తే దేశికోత్తమః ।

అవాగ్రగణ కూచేన తీధై బ్రహ్మాదిభిస్తతః ॥ ౬౯

❖ స్నానసమన్త్రాణాం నిదేశః. ❖

స శుభైర్వైష్ణవ గాయత్ర్యా స్నానయేత్పాద్యవారిభిః ।

తద్విష్ణురీతి మన్త్రేణ స్నానయేదమ్యకవారిభిః ॥ ౭౦

నతేవిష్ణు రీతిశ్రుత్యా కుమ్భేనాచమనామ్భునా ।

ఽప్లోక క్రీమేతి మన్త్రేణ కఞ్చగవ్యాభిషేచనమ్ ॥ ౭౧

దధిక్రా విణ్ణయజుషా దధ్నా దేవాభిషేచనమ్ ।

సామ్నా వయో వృతేనైవ వయసా మధునా పునః ॥ ౭౨

మధువాతేతి మన్త్రేణ స్నానం మధువిద్విషః ।

ఓషధ్య ఇతి మన్త్రేణ ❖ కషాయామ్భాభిషేచనమ్ ॥ ౭౩

+ తద్విష్ణో రీతి మన్త్రేణ స్నానముష్ణామ్భుధారయా ।

ఫలిసీత్యనువాకేన స్నానం ఫలవారిభిః ॥ ౭౪

శిం నో దేవీరీతి స్నానం మన్త్రితైర్మాకాకా నామ్భుభిః ।

నావిత్యా శ్చితివతోభి స్త్రోతార వితి సామభిః ॥ ౭౫

రశ్నోదక్షైలో హతోయై మహాహవ్యాహృతివిద్యయా ।

గన్ధద్వారేతి మన్త్రేణ స్నానం గన్ధవాణా ॥ ౭౬

శనిధారేతి మన్త్రేణ స్నానం స్యాద్యసవారిభిః ।

౪ ఘృత స్నానైతి మన్త్రేణ ఘృతేన స్నానం హరేః ॥ ౭౭

॥ దేశికగ్రమాత్ . ా తద్దస్తే. స శుద్ధే.

❖ కషాయైరభిషేచయేత్ . + త్వం విష్ణురీతి. ౪ ఘృతవత్సేతి.

అథవా పౌరుషై స్సుక్తైః క్రమాత్పాద్యాదివారిభిః ।
 ఋగ్విష్ణోదశభిస్సాన్నన మృచేదం విష్ణురిత్యపి ॥ ౭౮
 అష్టాక్షరేణ వా యద్వా ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।
 విష్ణుగాయత్రియా వాపి స్నానం యద్వా చతుముఖా ॥ ౭౯
 స్వమూర్తివిద్యయా వాపి స్నవనం మధువిద్యమః ।
 త్సాలనం చ మృత ॥ స్నాన సామన్వై రుష్ణవారిభిః ॥ ౮౦
 సాద్యాది ద్రవ్యకుమ్భానా స్మి ముద్ధారెవ్యస్తరాస్తరా ।
 శుద్ధోదకుమ్భైరన్వైశ్చ స్నానమప్తభి రప్తభిః ॥ ౮౧
 అష్టాక్షరేణ మన్తైః భవేద్దైవస్య పద్మజ ।
 ఉపస్నానం తథా స్తోత్రం వస్త్రం చైవోత్తరీయకమ్ ॥ ౮౨
 అఘ్నం పాద్యం తిథాచామం † గన్ధం పుష్పం చ ధూపకమ్ ।
 దీపం చైతాని దేయాని వ్రతీద్రవ్య ॥ ఘటాప్లవమ్ ॥ ౮౩
 ఉద్ధరేద్ద్రవ్యకలశా విష్ణుగాయత్రీవిద్యయా ।
 ౪ శుద్ధోదకాంశ్చ కలశా ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౮౪
 హరిద్రా రణ్ణులై స్స్విణాచూర్ణైః కుమ్భా ససూత్రకా ।
 పూరయెన్నవ నిదోషా సప్తవా వజ్శ్చ వాధవా ॥ ౮౫
 త్రీణ్యకం * కుమ్భమథవా తె చ స్థాప్తాః పరివ్యయే ।
 సాపిధానెషు కుమ్భేషు సకూచైః సమచయెత్ ॥ ౮౬
 శ్రియం కుమ్భా సముద్భృత్య శ్రీసూక్తేనాపేభిచయెత్ ।

❖ చూడాస్నానమ్. ❖

పూర్ణాహుతిర్యదా వాగ్మే చూర్ణైః స్నానం తథాభవెత్ ॥

❖ తచ్ఛూణాధారణే ఫలమ్. ❖

॥ స్నానైః, స్మి ముత్తరేషు. † ఫలం పుష్పం చ. ॥ ఘటాప్లవే, ౪
 ‘శుద్ధోదక’ ఇత్యధాః కవచిన్నాప్తి. * త్రీణ్యవ.

వాసుదేవతనుభ్యస్తా చూణాణా వరమపావనా ।

యే వహన్తి శిరోభిస్సైస్త్వి నారా నిభూతకల్మషాః ॥ ౮౮

తే యాన్తి † వైష్ణవం స్థానం పునరావృత్తివజ్జితమ్ ।

❖ అభిషేకజలపానె ఫలమ్ ❖

అభిషేక జలం విష్ణో యో పిబన్తి వహన్తి ॥ వా ॥ ౮౯

తే సర్వతీర్థాభిషేక ఫలమశ్నువతే మహత్ ।

కృత్వా వ్రదక్షిణం సత్వా స్తుత్వా స్తోత్రేణ దేశికః ॥ ౯౦

తత స్సహస్ర ధారాభి స్సాక్షయత్వా జనాదకమ్ ।

నీరాజనాన్త మిష్టైవం

❖ అలంకారాసనమ్. ❖

తతోఽలంకార విష్టరే ॥ ౯౧

యజేత మాత్రాదానాన్తం మాత్రాఽఞ్ఞా వరివ్యయః ।

❖ మాత్రాద్రవ్య వరిమూలమ్. ❖

ఖారి ద్రోణం తదధికం వా దేయాన్యుదేశికాయ తే ॥ ౯౨

❖ భోజ్యసనె భోజ్యభేదః. ❖

చతుర్విధాని చాన్నాని భోజయద్భోజనాసనె ।

హోమాన్త మచయేద్దేవం దేశికేన్ద్రో యదావిధి ॥ ౯౩

ష్ణువనాన్తే తతోదేవం సుఖమాసీన మాసనె ।

యాచేత యజమానోపి సర్వమిష్టం జనాదకమ్ ॥ ౯౪

దక్షిణం దేశికేన్ద్రోయ సువణశతనిష్కకమ్ ।

తదధికం పాదమథవా దద్యాద్వి * త్రానుసారతః ॥ ౯౫

కుయూదా చార్యసాత్పవణం ద్రవ్యం పూజ్య మాహృతమ్ ।

వస్త్రాదికం తథాన్యేషాం ఋత్విజాం తుప్తిమావహేత్ ॥ ౯౬

స్మృత్యగైయరతానాం చ తథా స్వాధ్యాయశాలినామ్ ।

బ్రాహ్మణానాం యథా తుష్టిస్తథా * విత్తం విసజాయత్ ॥ ౯౭

❖ స్మవనభేదనిరూపణమ్ ❖

అధమోత్రమమెతత్తు స్మవనం పరికీర్తితమ్ ।

కోణేషు కుమ్భేద్వాత్ త్రింశత్కైవలోదకపూరితైః ॥ ౯౮

తైవిహీనం హరెన్ననం జ్ఞేయస్తస్య ధమమధ్యమమ్ ।

శుద్ధోద కుమ్భేషుఽదీనం సవైస్తదధమాధమమ్ ॥ ౯౯

❖ కుమ్భేషు తైవణీయద్రవ్యాణి తన్మాత్రా చ. ❖

పాద్యకుమ్భే తథా చాఘ్నే తథోపస్పృశనామృసి ।

కుమ్భే కషాయఫలయోగ కుమ్భే చాక్షతగన్ధయోః ॥ ౧౦౦

ఏకైకస్త్రిః ఘటేష్వేషు ద్రవ్యాణామష్టకం క్షీవేత్ ।

పాద్యాడిషు క్రమాద్ద్రవ్యం తత్ప్రమాణం చ కథ్యతే ॥ ౧౦౧

తులనీ చ తదా పద్ధౌ దూవా చ స్యాత్తదాక్షతమ్ ।

శ్యామాకం విష్ణు + పణికం చ బిల్వపత్రాణి చస్తనమ్ ॥ ౧౦౨

ద్రవ్యాణి చస్తనం ముక్త్యా ముష్టిమాత్రాణి తత్ఫలమ్ ।

సిద్ధాశ్చ చాక్షతం చైవ కుళాగ్రం చ తదా ఫలమ్ ॥ ౧౦౩

యవాస్తీలాశ్చస్తనం చ వ్రసవాశ్చ సుగన్ధయః ।

గౌ ఫలం సుకుక్ష్మ మేతేషు చస్తనం చ త్రినిష్కకమ్ ॥ ౧౦౪

శిష్టాని ముష్టిమాత్రాణి తక్మాలం ధృ చమృకస్య చ ।

ముకులా ఘనసారం చ జాతీరెలాఫలాని చ ॥ ౧౦౫

లవణశ్చక్చస్తనం చ పుష్పాణి సురభీణి చ ।

వలాధఃపరిమాణాని వ్రత్యైకం కమలానన ॥ ౧౦౬

శమీవలాశఖదిరబిల్వాశ్చైతత్ ❖ వికఙ్కతమ్ ।

* విత్తవిసజనమ్, + పణికంచ. గౌ ఫలేషు వక్యమేష్వేవమ్.

ధృ చస్తనస్య చ. ❖ వికఙ్కతాః.

బేదుమ్మరం చ న్యగ్రోధశ్చమ్యాదీనాం త్వచః స్పృతాః ॥ ౧౦౭

ప్రత్యేకం పలమానాస్య్యుః కదలీ బీజపూరకమ్ ।

అమ్రమామలకం బిల్వం నాలికేర * ఫలాని చ ॥ ౧౦౮

వనసం మాతులజ్ఞం చ భిన్నాన్యేతాని నిశీషేత్ ।

నీవారవేణుశాలీనాం ప్రియజ్ఞయవయోరపి ॥ ౧౦౯

కజ్జుసాప్టికయోశ్చైవ గొధూమప్య చ తణ్డూలాః ।

ముష్టిప్రమాణా విజ్ఞేయాః † కుజ్జుమం కొమ్మచందనే ॥ ౧౧౦

అగరూశీరమూలాని హీబెరం గిరివృక్షమ్ ।

మాంసీ మురం చ ప్రత్యేకం పలమాత్రాణి పద్మజ ॥ ౧౧౧

మాణిక్యం పద్మరాగం చ నీలం వజ్రం చ పుష్కళమ్ ।

ప్రవాలం మాక్తికం చైవ తథా మరకతం శీషేత్ ॥ ౧౧౨

వైడూర్యం నవరత్నాని తాని రత్న ఘటో దకె ।

* రత్నకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తుని. *

సువణ్ణం రజతం తామ్రం నీసకం త్రిపుకం తేడా ॥ ౧౧౩

కాంస్యమాయుససారం చ సప్త లోహఘటో దకె ।

* యవోదకకుమ్భే నిధాతవ్యవస్తుని తన్మాత్రా చ. *

ప్రత్యేకం నిష్కమానాని రజసి సూర్యవర్ణినీ ॥ ౧౧౪

పహదేవీ శిరీషం చ సదా భద్రం కుశాగ్రకమ్ ।

మాజునాని వడతాని ముష్టిమాత్రాణి నిశీషేత్ ॥ ౧౧౫

యవా వెణుయవాశ్చైవ వ్రీహయశ్చైతి తత్త్రికమ్ ।

యవోదకే నిధాతవ్యం ప్రత్యేకం కుడుపం భిషేత్ ॥ ౧౧౬

* వజ్రగవ్యం తదుపయోగి పాత్రం చ. *

వజ్రగవ్యాని గృహీయా స్పృతాత్రై సూతనై శుభే ।

గోమూత్రం గోమయం శీరం దధి సహిశ్చ వజ్రమమ్ ॥ ౧౧౭

❖ గోవిశేషః. ❖

కపిలాయా జరాయా ? వా వజ్రుగవ్యం వ్రశస్యతే ।
తయోరభావే త్వన్యాసాం గవాం గవ్యం విధీయతే ॥ ౧౧౮
నాతాఽయా స చ గభీణ్యా న వృద్ధాయాః కదా చన ।
నావత్సాయా ఉపాదేయం ధేనోమూత్రం శకృద్వయమ్ ॥

❖ వజ్రుగవ్యస్య శుద్ధిః. ❖

భూమిష్ఠం గోమయం గ్రాహ్యం సోష్ణం క్రిమ్యాద్యదూషితమ్ ।
నిష్పీడ్య సమ్యగ్మృష్టి యాద్గోమయస్య రసం పునః ॥ ౧౨౦
సద్యస్తప్తం ఘృతం శుద్ధ మహోరాత్రోషితం దధి ।
క్షీరం గ్రాహ్యమతప్తం చ దశాహజ్జన్మనః పరమ్ ॥ ౧౨౧

❖ వజ్రుగవ్యస్య యోజనే వ్రత్యేకం మస్త్రీః. ❖

గో మూత్రం విష్ణుగాయత్ర్యా గన్ధద్వారేతి గోమయమ్ ।
ఆప్యాయస్వేతి చ క్షీరం దధిక్రావ్లేతి వై దధి ॥ ౧౨౨
ఘృతం శుక్రమసీత్యేవం గవ్యాని సహ యోజయేత్ ।
విష్ణుగాయత్రీయా యద్వాఽభిచ్ఛేద నిషదై * స్తువా ॥ ౧౨౩

❖ వజ్రుగవ్యస్యాధిదేవతాః. ❖

పరమేష్ఠీ శకృన్మన్త్రో గోమూత్రస్య తు పూరుషః ।
† విశ్వమన్త్రో భవేద్దధో నివృత్తిస్సహిషో భవేత్ ॥ ౧౨౪
పయసస్సహమస్త్రస్యా త్సవోహ మప్తవణాకమ్ ।

❖ స్నవన వజ్రుగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

దధ్ని ఓ ద్విగుణ మాఘూరా త్పియావం త్రిగుణం తతః ॥ ౧౨౫
పద్మణం మూత్రమేతస్మా చ్చృక్పద్వారి చతుగుణమ్ ।
స్నవన కథితం మానమ్

❖ ప్రోక్షణేవజ్రుగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

ప్రోక్షణే వజ్రుకం సమమ్ ॥ ౧౨౬

* స్నమమ్. † బిమ్బమన్త్రో. ఓ దధో.

❖ ప్రాశనె కృచ్చగవ్యద్రవ్యమానమ్. ❖

గోమయేన సమం మూత్రం దధిస్యా ద్ద్విగుణం తతః ।

తతశ్చతుగుణకణం సపిశ్చపిశ్చోఽష్ట గుణం కయః ॥ ౧౨౭

ప్రాశనె కృచ్చగవ్యానాం ప్రమాణ మిదమీరితమ్ ।

❖ కృచ్చగవ్యమానన్యూనీభావే దోషః. ❖

ద్రోణమానం కృచ్చగవ్యం ఘృతమానం చ * తాదృశమ్ ।

తాదృగేవ దధి క్షీరం † తావదేవ చ మాక్షికమ్ ।

అర్థం వాస్యాదాథకం వా న్యూనం చెదాసురం భవేత్ ॥ ౧౨౮

❖ గృహచార్యాం కృచ్చగవ్యమానభేదః. ❖

గృహచార్యస్సవన న్యూనం స్త్రీప్రస్థేనైవ ప్రకల్పయేత్ ।

❖ పాద్యాదీనాముక్తద్రవ్యాలాభే ప్రతివాపద్రవ్యాణి. ❖

పాద్యే ద్రవ్యాస్తరాలాభే దూవైవా ఘ్నే చ సమకాపాః ॥

శస్తమాచమనీయే తు తక్కోలం మాజకానామ్భసి ।

సహదేవీ గన్ధతోయే చస్తనక్షోద ఇవ్యతే ॥

౧౩౧

కషాయతోయే చాశ్వత్థ శ్శీతముష్ణోదకే సతి ।

రత్నోదకే వజ్రమేకం కదలేకా ఫలామ్భసి ॥

౧౩౨

కువణం లోహపానీయే శాలి తణ్డూలమక్షతే ।

యవోదకఘృతేప్రహీ శ్శస్యతే కమలాసన ॥

౧౩౩

❖ కృచ్చగవ్యద్రవ్యాలాభే ప్రతివాపద్రవ్యాణి. ❖

అలభ్యే దధిని క్షీరం క్షీరా భావే తు తద్దధి ।

మధున్యలభ్యే సపిశ్చంపి తదలాభే భవెన్నధు ॥

౧౩౪

అలాభే కృచ్చగవ్యానాం ఘృతమేవైకమివ్యతే ।

కృచ్చగవ్యేషు యస్యస్యాదలాభః ‡ స్తత్పదే ఘృతమ్ ॥ ౧౩౫

* తత్సమం. † తాదృగేవ. ‡ ప్రస్థమానన. § స్తత్కృతే.

❀ మధ్యమన్నవనమ్. ❀

న్నవనం మధ్యమం వత్సే యథా తదవ ధారయ ।

మధ్యే పూవోక్త కలశ స్థాపనే విహితే సతి ॥ ౧౩౬

ద్వా ద్వా బహిస్తతః పక్షీ సమృజ్య కమలాసన ।

వరితో * వీధికాగ కుర్యా ద్బహిస్తా భ్యో ఘటావృదమ్ ॥ ౧౩౭

† వజ్రాశత మథైకోన కలశాః దిక్షు నిక్షిపెత్ ।

పూవాదిషు వ్రతదిశం చతస్రవ్యమ్బుజాసన ॥ ౧౩౮

చత్వరో ద్రవ్యకలశాస్తైషు శుద్ధోదకాగ వరే ।

ఓ గుళోదకం చెత్సురసం నాలికెరజలం తథా ॥ ౧౩౯

శాన్తివారి చ పూవాదా క్రమాన్వ్యస్త్యే చ్చతుష్టయమ్ ।

గుళాభావే చెత్సురసస్త స్త్యాభావే గుళోదకమ్ ॥ ౧౪౦

గుళమానం వలాశీతి రథమథాధా మేవ వా ।

నాలికేర జలాభావే తత్థానే క్షీరమివ్యతే ॥ ౧౪౧

తులసీవేణసీవారయవాశ్చ శ్వేతసపఃపాః ।

తిలాశ్చ పట్ శాన్తికుమ్భే ద్రవ్యాణి తులసీ భవేత్ ॥ ౧౪౨

ముష్టిమాత్రం ద్రవ్యమన్యత్పుథ గ్రాహ్యమివ్యతమ్ ।

తులసీదలమన్యేషామలాభే గ్రాహ్యమివ్యతే ॥ ౧౪౩

గుళోదకాదిభిద్రవ్యైస్సవనే విహితే సతి ।

❀ కలశభేదేన స్నవనమస్త్రీభధః. ❀

పాద్యాది ద్రవ్యకలశైః పూతాస్తై స్సావయెద్ధరిమ్ ॥ ౧౪౪

మధువాతేతి మస్త్రీణ స్నవనం గుళవారిణా ।

మధునక్త మితిస్నాన మైశ్వరేన రసేన చ ॥ ౧౪౫

ధార్యతామ్. * వేదికాః. † వజ్రాశతమథైకేన కలశానాం వినిక్షిపెత్. ఓ గుడశబ్దే దకారస్థాన 'ళ' ఇతి వ్రతీవాచః ప్రాచీనకో శేషు దృశ్యతే. గ్రాహ్యమివ్యతమ్ కుసుమ.

మధుమాన్న ఇతిస్నానం నాలికెరామ్బుసా పునః ।

వేదాహమితిమన్త్రేణ శాన్తిద్రవ్య ఘటామ్బుభిః ॥ ౧౮౬

జితం త ఇతి శుద్ధేన వారిణా స్నవనం హరేః ।

మధ్యమోత్తమముద్దిష్టం మధ్యమే మధ్యమం పునః ॥ ౧౮౭

చతుర్భిద్రవ్యకలశై స్నానం శుద్ధోదకైవిశా ।

బహిష్కేదేవదేవస్య మధ్యమాధమ ఆప్లవః ॥ ౧౮౮

సవైకరేవ ద్రవ్యకుమ్భే స్సవై శ్శుద్ధోదకైవిశా ।

❀ ఉత్తమం స్నవనమ్. ❀

ఉత్తమం స్నవనం వత్సే యథావదవ * ధారయ ॥ ౧౮౯

విదితు దితువత్కుమ్భా స్థాప్యగ పూర్వోక్తసజ్జ్యయా ।

తేషు చ ద్రవ్యకలశాశ్చ త్వా రోఽన్యే చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౦

శుద్ధోదకా విదిశ్యగ్నైః సన్యస్తే న్నగ్నలోదకమ్ ।

ఇన్ద్రనల్య జ్ఞుగాశ్వత్థపల్లవాశ్చ కుశేశయమ్ ॥ ౧౯౧

ఏకపత్రామ్బుజం కుష్ఠం కుజ్జుమం రోహిణ ద్రుమమ్ ।

పుణ్యాస్తుమనసశ్చాప్తే యూధికా మల్లికాపి చ ॥ ౧౯౨

త్రీణ్యుత్సలాని జాతీశ్చ చమ్పకం కెతకీ తదా ।

ద్రవ్యాణి మగ్నలానీతి ప్రాప్తేన్నగ్నలపాదసి ॥ ౧౯౩

అజ్ఞుగర్వయా మేకైక మేకపత్రం చ కజ్జుజమ్ ।

ముష్టిమాత్రం కుమనసశ్చైకైకం చన్దనాదికమ్ ॥ ౧౯౪

కలం పృథక్పృథక్కుమ్భౌ నైర్మతే సకలావధీః ।

మాంసీ కుష్ఠం హరిద్రే ద్వే మురా శైలే శుచమ్పకే ॥ ౧౯౫

మస్తా నచా చ కపూరం ప్రత్యేకం కలసమ్మితమ్ ।

పిష్ట్యాః సర్వోపధమతే నిత్యే పెత్కమలాసన ॥ ౧౯౬

వాహనీయే సవగన్ధ ద్రవ్యాణాం తైకణం ఘటే ।

కపూరం కుజ్జుమం కుష్ఠం మాంసీ మలయాజం మురమ్ ॥ ౧౯౭

ప్రియజ్ఞ కేసరం ముస్తా తమాలం నాగకేసరమ్ ।

మూలద్వయం చ కచ్ఛోరం గురవణిక కేసరమ్ ॥ ౧౮౮

ఉశీరం తగరం లాధ్యం తత్తైవ హరిచంద్రనమ్ ।

అగురుద్వయం సితం కుష్మం కాలేయం గ్రన్థిపల్లవమ్ ॥ ౧౮౯

ముకులం ఖచమ్మకస్యేతి వ్రత్యేకం పలసమ్మితమ్ ।

చూణీకృతం సమస్తం చ స్య స్యేద్ధన్వోదకే ఘృతే ॥ ౧౯౦

మూలాషధిఘృతే శావణ మూలాషధిసమపణమ్ ।

వ్యాఘ్రే సింహీ బలా చాగ్నిశ్శరపుష్ప శతావరీ ॥ ౧౯౧

బిల్వమూలం వచా శుణ్ఠీ కొరణ్డం శతమూలికా ।

వ్రత్యేకం పలమానాస్సుగ్ధః * పిష్టా కుమ్భే వినిశ్చి పేత్ ॥ ౧౯౨

మర్గలోదకవస్త్రానామలాభే చంద్రనం వరమ్ ।

సర్వోషధీనామేతాసామలాభే కుష్మమివ్యతే ॥ ౧౯౩

అలాభే సర్వగన్ధానాం శస్యతే చంద్రనం వరమ్ ।

మూలాషధీనాం సర్వాసామలాభే శస్యతే బలా ॥ ౧౯౪

అధిదైవం సమభ్యచ్యత్య ఉద్భృత్య స్నానయేత్కృమాత్ ।

పూర్వాదిదిక్షు వ్రథమమాగ్నయాది తతఃపరమ్ ॥ ౧౯౫

విష్ణోనుకమితి ప్రోచ్య స్నానయేత్సర్వజలామ్భసా ।

ఓషధ్య ఇతి మంత్రేణ సర్వోషధిసంసం చ ॥ ౧౯౬

నారాయణానువాకేన సర్వగన్ధామ్బుభిహారిమ్ ।

యా ఓషధీతిమంత్రేణ మూలాషధిజలైస్తతః ॥ ౧౯౭

† అస్త్రీశుద్ధోదకై స్నానయా ద్ద్విద్యయాప్తాక్షరాత్మనా ।

పాద్యపూర్వం మృతాస్తం చ ఓస్నానం దేవే యథాపురమ్ ॥

ఉత్తమాత్తమమేతత్తు స్ననం వరికీఠితమ్ ।

‡ ఉత్తమమధ్యమస్య ఉత్తమాధమస్య చ స్ననస్యవిధిః. ‡

అధఃశుద్ధోదకై హీనం భవేదుత్తమమధ్యమమ్ ॥ ౧౯౮

ఖచమ్మకం చితి. * పుష్పకుమ్భే. † అస్త్ర. ఓస్నయాద్దేవమ్.

సవశశుద్ధోదకై హీన ముత్తమాధమ మిష్యతే ।

❖ స్నవనభేదే కలశసంస్థాభేదః । ❖

వింశతిః క్షృచ్చ చ బ్రహ్మ సజ్జేపే కలశా మతాః ॥ ౧౭౦

చతుశ్చత్రం చ విస్తారే సప్తతిశ్చ త్రి రుత్తరమ్ ।

❖ కుమ్భద్రవ్యాణా మధిదేవతాః । ❖

ద్రవ్యాణా మథ సవేశాం కథయామ్యధిదేవతాః ॥ ౧౭౧

మృతస్య పరమాత్మా చ వాసుదేవోఽధిదేవతా ।

ఉష్ణోదకుమ్భే పురుష స్సత్యస్సాస్తిత్తు ఫలోదకే ॥ ౧౭౨

అచ్యుతో మార్జనే దేవ స్త్వనస్త శ్చాక్షతోదకే ।

రత్నోదకే కేశవస్సాస్తి త్లోహే నారాయణ స్స్సృతః ॥ ౧౭౩

గంధోదకే మాధవస్సాస్తి ద్రోవిస్త సాస్తిద్యవోదకే ।

పాద్యోదకే భవేద్విష్ణు ర్భేద్యే చ మధుసూదనః ॥ ౧౭౪

త్రివిక్రమస్తథా చామే క్షృచ్చగర్భేషు వామనః ।

దధిని శ్రీధరో దేవో హృషీకేశః పయస్వపి ॥ ౧౭౫

మధునః పద్మనాభస్సాస్తి ద్దామోదరః కషాయకే ।

గులోదకే వరాహస్సాస్తి నృసింహశ్చైక్షవోదకే ॥ ౧౭౬

శ్రీధరో నాలికేశస్య హయాస్య శ్చాన్తివారిణః ।

వాసుదేవో మజ్జలస్య కుమ్భస్య కమలాసన ॥ ౧౭౭

సవోషధ్యమ్బుకిలశే దేవస్సజ్జపేశా స్సృతః ।

త్రయ్యమ్న స్సపేశ గర్భస్య మూలాషధ్యేఽనిర్దేశః ॥ ౧౭౮

మూర్తిశరణేషు కుమ్భేషు నాజగీరం సమచక్ష దేవత్ ।

❖ శుద్ధోదకేషు సవేశేషు నారాయణసమచక్ష సమ్ ॥ ౧౭౯

ధాన్యానాం కలశానాం చ దేవతా న్యాద్యక్షుస్థరా ।

కూచానాం దైవతం చాస్త్రం చక్రకాణాం సుదశే సమ్ ॥ ౧౮౦

వాససో దైవతం విష్ణు స్సవేమాం వా జనాదఃసః ।

❖ నవకు స్సవనెమ శక్త్యనుసారతః కరణేనుజ్ఞా. ❖

ఇత్యేవం స్సవనం ప్రోక్తం నవధా తవ వద్భజ ॥ ౧౮౧

ఏషామన్య + తమేన స్యాత్సాన్నినం విత్తానుసారతః ।

❖ తిథ్యాదిభేదేన స్సవనభేదః ❖

పంచమ్యాం స్సవనం విష్ణో యః ఫోక్తఫలమశ్నుతే ॥ ౧౮౨

త్రిజన్మత్వే దశగుణం శ్రీవణే ద్విగుణం భవేత్ ।

త్రిగుణం శశినః ధృపూతౌ త్మయ శతగుణం భవేత్ ॥ ౧౮౩

చతుగుణం స్యాద్ద్వాదశశ్యాం క్రిగుణం తారకాత్రయే ।

సజ్జాన్త్యాం వద్గుణం ౧౧ చైవ విమవే త్రిగుణం భవేత్ ॥ ౧౮౪

అయనే దక్షిణే స్నాన మేకం శతగుణం భవేత్ ।

అయనేనృత్ర విహితే సహస్రగుణ ఆప్లవః ॥ ౧౮౫

విధౌ విధుస్తుదగ్రస్తే స్నానం త్రిశతగుణం హరః ।

సూయే శతసహస్రం తు యుగాస్తే కోటిసమ్మితమ్ ॥ ౧౮౬

అనన్తం స్యాద్వ్యతీచాతే కాలెష్వేతేషు పూజనమ్ ।

అనన్త రోక్తఫలదం కల్పతే చతురానన ॥ ౧౮౭

❖ అష్టోత్తరశతకుమ్భస్స కనమ్. ❖

అష్టోత్తరేణ కుమ్భానాం శతేన కమలాసన ।

స్సవనం కథ్యతే విష్ణో యః ధావదవధాయతామ్ ॥ ౧౮౮

బ్రాహ్మదివ్య * మానుషేషు భాగేషు క్రిమ భాగయోః ।

ఆద్యయోః స్థాలయేత్సుత్రా న్యైకాదశ పృథక్ క్షితౌ ॥ ౧౮౯

ప్రాగాయతాని తియఃకృత్ర త్ర మధ్యే చ దిక్షు చ ।

చత్వారి చత్వారిష్టాకు కుమ్భస్థానాని వీధికాః ॥ ౧౯౦

అన్యోని కుయూకదేవం చ వత్తింత్రోష్కృతకం భవేత్ ।

తత్ర కుమ్భం స్తోయపూణాక విన్యసెన్నానుషే † వదే ॥౧౯౧

భాగే నవ నవాశాసు కుమ్భానష్టసు కల్పయేత్ ।

అష్టోత్తరశతం కుమ్భాస్సంపద్యంతై తథా సతి ॥ ౧౯౨

బ్రాహ్మే తు మధ్యమే స్థానే కలశానాం చతుష్టయే ।

ఏకస్థిః ద్రవ్యమాఘారం శిష్టం శుద్ధోదకం త్రికమ్ ॥ ౧౯౩

దివ్యే తు భాగే ప్రాచీనే కలశానాం చతుష్టయే ।

ఏకస్థిన్నుష్టము దకం దిశ్యగ్నై రత్నశర్బ్మమ్ ॥ ౧౯౪

యామ్యే ఫలదకం తాహం నైర్మత్యామథ వాచణే ।

మాజానం వాయుభాగే తు గన్ధతోయ † ముద్గశి ॥ ౧౯౫

అక్షతోదకమిశానే యవామృగకథితా నవ ।

ద్రవ్యకుమ్భా బహిభాగే మానుషే † పూర్వవత్పదే ॥ ౧౯౬

పాద్యాది ద్రవ్యకలశాః పూర్వాఽక్షిమ యథోదితాః ।

కల్పనీయా యదాపూర్వముద్భృత్య స్నానయేత్కృమాత్ ॥౧౯౭

❖ ఏకోనవఞ్చాశత్కుమ్భాస్సవసమ్. ❖

కుమ్భైరేకోనవఞ్చాశ * త్సజ్జైరన్యదీయతే ।

చస్తవాద్రాణి సూత్రాణి దశ ప్రాగాయతాని చ ॥ ౧౯౮

తథోదగాయతాని న్యు స్థాప్యాని కమలానన ।

మధ్యే నవసు కోష్ఠేషు విన్యసెత్కలశాన్నవ ॥ ౧౯౯

దిక్షు ప్రతిదిశం కుమ్భా వత్సు కోష్ఠేషు తావతః ।

విన్యసెచ్చతురగ కుమ్భా విదిక్ష్యపి వృథక్పృథక్ ॥ ౨౦౦

వీధయోఽన్యోని కోపాని ద్రవ్యాణి చ యథాపురమ్ ।

❖ షఞ్చవింశతికుమ్భాస్సవసమ్. ❖

† పునః స్త ముదక్పనః † పూర్వవద్భవేత్ * త్కలశైరన్యదీర్యతే.

కుమ్భానాం కృచ్ఛవింశత్యా స్నానమన్యదుదీయతే || ౨౦౧
 పూర్వవద్దశ సూత్రాణి స్ఫాలయిత్వా భువన్ఫలైః |
 మధ్యే నవసు కోష్ఠేషు నవకుమ్భాః ప్రకల్పయేత్ || ౨౦౨
 ప్రాగాదిదిక్షు ప్రత్యేకం కలశాం స్త్రీన్పు కల్పయేత్ |
 ఆగ్నేయాదిషు కుమ్భానాం కోణేష్వైకైకకల్పనమ్ || ౨౦౩
 ద్వా ద్వా పూర్వాదిషు ఘటౌ శాశ్వతః కవలోదకౌ |
 అష్టౌ తాన్వజ్జ్యోతిస్త్యే ద్విష్యకుమ్భా యథోదితాః || ౨౦౪
 మధ్యమే కుమ్భనవకే యథోక్త ద్రవ్యపూరణం |
 గన్ధద్రవ్యైః పూరయేద్వా కలశాన్పశ్చవింశతిమ్ || ౨౦౫
 చందనాగురు కాశ్మీర కుష్ఠ తగర వీరజైః |
 అసితాగురుణా చాపి హరిచందనవారిణా || ౨౦౬
 హ్రీబేరకదళమైనాపి నవమేన ఘటాన్నవ |
 మధ్యాదీశానకయన్తం పూరయేత్కమలానన || ౨౦౭
 తమాలసిరికుష్మాభ్యాం సురజణీరజఃకణైః |
 కపూరనాగసుమనోముస్తాచమ్పక కుట్ఫలైః || ౨౦౮
 పిష్టాఙ్గుపుష్పకాలేయగ్రన్ధిపల్లవబీజకైః |
 మాంసీఞ్జూరశైలేయ హ్రీబైరైశ్చ సురద్రుమైః || ౨౦౯
 మురైః త్రైయోధా యోగం బహిష్ఠానపి షోడశ |
 హిత్యా బహివిదిక్కుమ్భా యదావన్త్యే స్నానవయేద్ధరిమ్ ||
 స్ఫాలయేన్నవ సూత్రాణి యథా పూర్వం భువన్ఫలైః |
 బ్రాహ్మసాన చతుష్కోష్ఠే విన్యసెచ్చతురో ఘటాః || ౨౧౦
 ద్వా ద్వా స్వాతాం చ పూర్వాది * దిక్ష్యైకైకం విదిక్షు చ |
 రత్నం లోహం తదా గన్ధమాఘారం చ యథాక్రమమ్ || ౨౧౧

ద్రవ్యాణి కుమ్భేష్వాగ్నయ కోణాదిస్థేష్వనుక్రమాత్ ।

బహిరైస్త్రీపదే కోష్ఠే ద్వయోఽగ్న కలశయోయథా ॥ ౨౧౩

పాద్యమఘ్యం తథాగ్నయకోణే దధిమటో భవత్ ।

యామ్యే చాచమనీయం ప్రాక్ష్యచ్ఛగవ్యం † చ కశ్చిమ ॥ ౨౧౪

కోణే తు నైర్మతే క్షీరం వశ్చిమే తు మటద్వయే ।

దక్షిణేఽతుతమన్యత్ర మార్జనామ్మస్తదాసితే ॥ ౨౧౫

కోణే మధు తదా సౌమ్యే కపాయం చ కుశోదకమ్ ।

యవోదకం శావకోణే స్య ద్రవ్యైః పాద్యాదిభిః క్రమాత్ ॥

యగ్నిష్టోడశభిస్సూక్తైః పారుషై స్సాన్నపయెద్ధరిమ్ ।

కుమ్భేద్వాదశభిర్వాపి చతుర్భిర్మధ్యమస్థితైః ॥ ౨౧౬

రత్నైః లోహైః తథా సర్పగన్ధైః సర్పిషా ।

పూరితైర్బహిర్ద్వాది కోష్ఠస్థైర్వభిర్ముపైః ॥ ౨౧౭

ప్రాచీమారభ్య పాద్యేన దధ్యఘ్యం క్షీరపూరితైః ।

తథైవాచమనీయేన మధునా వశ్చగవ్యకైః ॥ ౨౧౮

ఫలోదకేన యద్యావైస్త్వ ద్రవ్యైర్ద్వాదశసమ్మితైః ।

మధ్యేఽగ్నికోణే కోష్ఠేన నైర్మతైః పూరితాఽసితే ॥ ౨౧౯

గ్రన్థిపల్లవబీజేన శావే మలయజామ్బసా ।

బహిఃక్రమేణ పూర్వాది దిత్వష్టాకు చతుర్ముఖ ॥ ౨౨౦

కాశ్మీరజేన మాఽస్యా చ తమాలేన మురేణ చ ।

మూలేన వర్షాశ్శోణైః సురభణ్ణైః రజఃకైః ॥ ౨౨౧

చమ్పకవ్రసః క్షోదైః శిజూరైః ప్రపూరితైః ।

కలశై స్సాన్నపయెద్దేవం నవభిర్వా విధైః దే ॥ ౨౨౨

* ప్రాగాదిదిక్షు చాష్టాకు క్రమేణాశ్చైవ వస్తునా ।

పాద్యేన దధ్నా చాఘ్యేణ క్షీరేణాచమనామ్బసా ॥ ౨౨౩

† తు. స్య పాద్యద్రవ్యాదిభిః . * 'ప్రాగాది' ఇత్యధికం కన్వచిన్నం.

మధునా వజ్జుగవ్యేన ఫలెనాపి చ పూరితైః ।
 రత్నైర్వా నవభిఃపూర్ణేః కుమ్భైర్నవభిరాప్లవః ॥ ౨౨౧
 వజ్జుభిర్వా మత్సైర్మధ్యే దిక్షుః ప్రాగాదిమః స్థితైః ।
 మణిభిశ్చ వ్రవాలైశ్చ ముక్తాభిఃపూరితైః క్రమాత్ ॥ ౨౨౨
 వజ్రవైడూర్యః ఓ శకలైర్లోహైర్వా వజ్జుభిశ్శుభైః ।
 వజ్జుమృతైర్వా మధునా గుళేనాశ్చైవ ॥ పూరియేత్ ॥ ౨౨౩
 దధ్నా చ వయసా యద్వా వజ్జుగవ్యైః క్రమాద్భవేత్ ।
 ఏకేన వా హరెన్నానం ద్రవ్యైః పూర్వోద్దితైర్భవేత్ ॥ ౨౨౪
 వ్యస్తైస్సమస్తైర్వా విత్తం దేశకాలానుసారతః ।
 దేయా చ దక్షిణా స్వర్ణనిష్కాః కలశసమ్మితాః ॥ ౨౨౫
 అర్థం పాదం తదర్థం వా యథావిత్తానుసారతః ।
 స్నానం దక్షిణాహీనం నిష్ఫలం ఫలకామినః ॥ ౨౨౬
 కర్తుస్తస్మాద్దక్షిణా చ దేయాల్పాపి ఫలాధిభిః ।

ఇతి శ్రీ పాఞ్చరాత్ర మహాపనిషది
 పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే
 మహాభిషేకా నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥

న వ మోఽ ద్యాయః

—❖❖❖❖❖—

❖ బ్రహ్మణా భగవంతం ప్రతిప్రజాసగః శక్తిప్రథకానా. ❖

బ్రహ్మః—

నియుక్తోఽహం ప్రజాస్సృష్టుం త్వయా కైటభసూదన ।
ముహ్యమి చ ప్రజాస్సృష్టుం కథం కతకవ్య మిత్యహమ్ ॥ ౧

❖ భగవతా సహస్రకలశాఖిమేకకరణానుజ్ఞా ❖

శ్రీభగవాన్ :—

దేవరాజ్యత్పరిభ్రష్టో దేవేన్ద్రో బ్రహ్మహత్యయా ।
మాం సమారాధ్య విధినా ప్రాప్తవానాత్సనఃపదమ్ ॥ ౨

ఏవమన్యే చ రాజానో మమారాధనముత్తమమ్ ।
కృత్వా నిధూయ పాపాని పాతకాని మహాన్త్యుః ॥ ౩

పాపులౌకాకా సుదుష్ప్రస్యానిష్టానత్యయవజ్జితాః ।
ఏకాత్మరేణ కలశైస్సహస్రేణాభిషేచనమ్ ॥ ౪

వవిత్రవస్తుసహితైః వవిత్రజలపూరితైః ।
ఆరాధనం మమ బ్రహ్మ ప్రేణనం వరమం మతమ్ ॥ ౫

పాపావనోదనై కాంతం సవాభ్యుదయసాధనమ్ ।
ప్రజానామపి రాష్ట్రస్య రాజ్యశ్చాయువివధానమ్ ॥ ౬

అనుష్ఠితం పుత్రకామైస్తథా విజయకాఙ్క్షిభిః ।
దుర్భిక్షదునిమిత్రాది ఘోరాణాం శమనం వరమ్ ॥ ౭

సవశంపత్కిరం సవశ పురుషార్థైకసాధనమ్ ।
ఆరాధనేన తేన త్వం మామారాధ్య యథావిధి ॥ ౮

నిముక్తమోహో నిష్పాపః ప్రజాస్సృష్టుమపీశిషే ।

బ్రహ్మః—

* సహస్రకలశస్సానవిధిః కీదృక్కథం భవేత్ ॥ ౯

* సహస్ర కలశానాం చ.

వవిత్రాణి చ వస్తూని కాని కొ వా విధేఃక్రమః ।

స్థావనం కలశానాం చ కొ వా స్థావక ఇవ్యతే ॥ ౧౦

శ్రీభగవాన్ :—

❖ సహస్రికలశాభిషేక విధానమ్. ❖

ద్వాత్రింశద్ధస్త * విస్తారం ద్విగుణేనాయతం శుభమ్ ।

కలశాస్పదభూ † భాగవై పుల్యానుగుణం మహత్ ॥ ౧౧

మణ్డపం కల్పయిత్వాన్యద్ద్వారాణి చ యదావిధి ।

కలశస్థావనాభూమిం వక్ష్యమింశతిధా సమమ్ ॥ ౧౨

❖ స్థానభేదేన కలశానాం సజ్ఞా. ❖

విభజ్య స్రి సూత్రమ గణ మధ్యమే బ్రహ్మణఃపదే ।

ఏకాశీతిఘటాః స్థాస్యా దివ్యే తు తదనంతరే ॥ ౧౩

భాగే ప్రత్యేకమాశాసు పూర్వాదిచతస్రవ్యపి ।

ఏకాశీతిఘటాః స్థాస్యా కోణైఃపి చ చతుష్టయే ॥ ౧౪

¶ స్థాస్యైకైకానవక్ష్యాతత్ప్రత్యేకం మానుషే పునః ।

భాగే షడశ దిక్షు న్యైత్యేకం వక్ష్యమింశతిః ॥ ౧౫

ఏధికాశ్చ యదామోగం కల్పనీయాః పదే పదే ।

బ్రాహ్మే భాగే తు నవకే మధ్యమే ‡ చ మహాఘటే ॥ ౧౬

సవక్రలోహాని రత్నాని సర్వాణి చ ఫలానిచ ।

సర్వావధీంశ్చ సర్వాంశ్చ గన్ధపూర్ణాంశ్చ నిక్షిపేత్ ॥ ౧౭

శ్రీవత్సాద్యాః ప్రతికృతీః కృత్వా సమక్రమాణికాః ।

స్వణం తామ్రం చ రజతం † కేవలం చైవ నిక్షిపేత్ ॥ ౧౮

❖ భగవతోష్టే చిహ్నాని. ❖

శ్రీవత్సం వనమాలాం చ శక్తిం చక్రం గదాం తథా ।

వద్గం శార్ఙ్గం తదా ఖడ్గ మష్టే చిహ్నాని శార్ఙ్గేణః ॥ ౧౯

* విస్తీర్ణమ్. † భాగ. స్రి సూత్రపాతేన. ¶ ఊనా వైకొనవక్ష్యాత.

‡ మధ్యమే మధ్యమే. † కేవలమైవ.

వాసోభ్యాం వేష్టితే కుమ్భే వాసుదేవం సమచక్షయేత్ ।

బ్రాహ్మ ఏవ చ భూభాగ పరితో నవకాష్టకే ॥ ౨౦

ప్రాచీన కుమ్భసవకే మధ్యమే కలశే షీపేత్ ।

సూర్యకాంతం వద్గరాగం పురుషస్తవ్య దేవతా ॥ ౨౧

శ్లో కుమ్భానాం దేవతాః ద్రవ్యాణి చ. శ్లో

* నవకానాం తథాన్యేషాం క్రమాద్ధ్యవ్యం చ దేవతాః ।

కుమ్భవ్య వక్ష్యతే బ్రహ్మ మధ్యమస్య వృథక్ వృథక్ ॥ ౨౨

వైడూయః † మిస్తుకాంతం చ ద్వయం ఏద్రవ్యం తు దేవతా ।

వాసుదేవశ్చేంద్రీ నీలోఽభ్యయస్కాంతశ్చ తద్ద్వయమ్ ॥ ౨౩

దేవతా సత్యమూర్తిః స్యాత్ప్రీవాలో వస్తు గరుడమ్ ।

సంకృష్ణః ‡ దేవతా స్యాత్పుష్కరం స్ఫటికద్వయమ్ ॥ ౨౪

ద్రవ్యం దేవోఽచ్యుతః వద్గరాగః కనకమేవ చ ।

క్రద్యుమ్నో దేవతా తస్య వజ్రం రజతమేవ చ ॥ ౨౫

అసన్తో దేవతా తస్య తామ్రం ముక్తా చ వస్తుని ।

దేవతా చానిరుద్ధస్య త్సవః కుమ్భేషు మాక్తికమ్ ॥ ౨౬

దివ్యే భాగే దిశి ప్రాచ్యమేకాశీతిఘటాప్పదే ।

నవకే మధ్యమే మధ్యకలశే కదలీఫలమ్ ॥ ౨౭

ఋషసామ్రం మాతులఙ్గం † నావ్య-మృగాక కేసరాః ।

బదరాణి చ తిత్వాత్నా దేవతా తస్య కింకరే ॥ ౨౮

దేవతాఽద్రవ్యమన్యత్ర సవకేష్వన్తసూచ్యతే ।

క్రమాన్సద్ధ్యే ఘటే ద్రవ్యం మాతులఙ్గం సదాడిమమ్ ॥ ౨౯

వృధివీ దేవతా తస్య జమ్బూ నారఙ్గమేవ చ ।

దేవతాఽపామధిష్ఠాత్రీ తక్కోలైలా ఫలద్వయమ్ ॥ ౩౦

* నవకానాం చ. † మిస్తుకాంతం చ ద్వయం. ఏద్రవ్యస్య. ‡ భవ్య.

తేజస్వీ పురుషో దేవః క్షీరికామలకద్యయమ్ ।

ద్రవ్యం దేవో జగత్సౌఖ్యో ద్రాక్షో ఋజూఃరజం ఫలమ్ ॥ 30

ద్రవ్యం విష్ణుకదం దేవచూతం ॥ పారా చ దాడిమమ్ ।

దేవో మనఃఫలం క్షుద్రవనసం వస్తు దేవతా ॥ 31

అహఙ్కారఫలం బిల్వకదలోన్మనఃస్తు దేవతా ।

బుద్ధిస్సవోమ కుమ్భేమ బదరాణి చ నిక్షిపేత్ ॥ 32

అప్రాక్షిరేణ మన్తైః కఙ్గోచనవిషదా పునః ।

కుమ్భానామపి సవోమా మభిమన్త్రేణమివ్యతే ॥ 33

ఉశీరం కుఙ్కుమం కుష్ఠం మాంసీ మలయజం మురమ్ ।

హీబెరమగురుం పిష్టా కుమ్భే తత్ర వినిక్షిపేత్ ॥ 34

త్రైలోక్యమోహనం దేవ * మచ యేన్మన్త్రవిత్తమః ।

నవకేమ తదా న్యేమ ప్రాచ్యాదిమ యథాక్రమమ్ ॥ 35

† జలతో వీరణీమూలం బభ్రుదో వస్స ధి భావ్యతే ।

కపూరకాశ్మీరముభౌ ద్రవ్యం శౌరిశ్చ దేవతా ॥ 36

చమ్పకం ముకులం మాంసీ దాశాహఃశ్చాధిదేవతా ।

చందనం చందనం రక్త మన్నాధిపతిరచ్యుతః ॥ 37

సురవణీ ‡ రిజో మూరం కదమో వస్తు దేవతా ।

¶ వైకుంఠో గిరిజం మూలం ప్రియశ్శాశ్వ రజఃకణః ॥

పురుషోత్తమదైవత్యం కుష్ఠే ద్వే ద్రవ్యముచ్యతే ।

♦ ముకుందః క్షుద్ధధవలో వక్రరూపీ వృషాకపిః ॥ ౪౦

తమాలవత్రం సవోమ నిక్షిపెత్పురుషాత్మనా ।

॥ పారావతాన్వితమ్, వాసుదేవో మనః క్షుద్రవనసస్తు స దేవతా

* మచ్యుతమ్. † జలదో వీరణీ, జలజో విదారిణీ, తతో విదిరణీ.

‡ భావ్యతే. § రిజో మూరం. ¶ వైకుంఠగిరిజం మూలమ్. ♦ ముకుంద

నవమూనాదిభిమన్త్రైమన్త్రయేత్తా సకృత్సకృత్ ॥ ౪౧

ప్రత్యేకం గన్ధ ॥ వస్తూని ఫలాన్యస్తా యథోదితమ్ ।

ఏకాశీతి ॥ ఘటగ్రామే వారుణే బ్రహ్మణఃపదే ॥ ౪౨

❖ కుమ్భేషు పూరణీయూ ఆపః. ❖

ఘటే వాపీ పరిత్యక్తావ హ్రాదవృష్టి హిమావగాః ।

వత్సృగ సాథాంసి చాహృత్య తటాకస్య చ నిక్షిపేత్ ॥ ౪౩

నవకానామధాన్యేషా మస్తానాం మధ్యమే ఘటే ।

పూర్ణోక్తాన్యేవ వాప్యాది నీరాణి స్త్రీక్రమశఃక్షిపేత్ ॥ ౪౪

* మధ్యమార్ ద్రవ్యకలశా సర్వానేవ ప్రపూరయేత్ ।

సలిసినిర్ఘరామ్నాభిః మత్స్యకూమార్వపి ద్వయమ్ ॥ ౪౫

నిష్కద్వయపరిచ్ఛిన్న కాఞ్చనైవ వినిర్వి తమ్ ।

కలశేష్వేవ నవకు మధ్యమేషు వినిక్షిపేత్ ॥ ౪౬

మత్స్యాది రూపిణం + దేవం వజ్రయిత్వా చ భాగవమ్ ।

యథోక్తకుమ్భనవకే క్రమేణైవ సభాజయేత్ ॥ ౪౭

❖ మధ్యమ నవకకుమ్భేషు నవ ధాన్యాని. ❖

ఏకాశీతిపదే సౌమ్యే మధ్యే నవకమధ్యమే । ౪౮

యవగోధూమకప్రీహి శలిముద్గప్రియఙ్గుకా ॥

మాషశ్యామకనీవారా క్షిపెత్తత్ర చ పూజయేత్ ।

దేవకం దిరుడారూఢం వద్దనాథం యథావిధి ॥ ౪౯

ధాన్యాని తాని చైకైః మన్యేష్వప్తసు నిక్షిపేత్ ।

ఘటేషు మధ్యభూకేషు క్రమత్సంక్రమిత్ ॥ ౫౦

॥ వస్త్రాణి. ॥ ఘటగ్రామే. ❖ తాంకేషు చ నిక్షిపేత్. స్త్రీ కలశే

క్షిపేత్. * మధ్యమార్, ఇత్యాది శ్లోకద్వయం క్వచిన్నద్వ్యత్యతే.

+ దేవమచయిత్వా చ భాగవమ్. భాజనమితి చ.

పూజయేద్యనమాలాం చ శబ్దం చక్రం చ కౌస్తుభమ్ ।
 వద్దం తాద్యం గదాం శుద్ధం క్రమాదుక్తం ఘటాష్టకమ్ ॥ ౧౧
 ❀ ఆగ్నేయాదిదిక్కుమైపు పూరణీయద్రవ్యాణి. ❀
 వశ్చా ❀ శత్రుఘటేచ్ఛక్నే రెకొనెమ తథా దిశి ।
 మధ్యమం కుమ్భనవకమాఘారేణ ప్రపూరయేత్ ॥ ౧౨
 షట్స్వినైపు చ గొమూత్రం క్షీరం యామ్యేషు వారుణే ।
 దధి వట్సు తదా సామ్యే గోమయం వట్సు నిక్షిపేత్ ॥ ౧౩
 చతుషా కుమ్భేష్వాగ్నేయే కొణె వాపుష్ణముచ్యతే ।
 నైర్మలే వశ్చాగవ్యాని వశ్చామృతమధానితే ॥ ౧౪
 ఐశానే సక్తుభిస్తేషు వారాయణసభాజనమ్ ।
 నైర్మలేకొనవశ్చాశ్చ తేషు బ్రహ్మణఃపదే ॥ ౧౫
 తైలెన నవకం పూయ్య స్ గన్ధాద్విష్ణురస్మితాః ।
 ఘనసారద్రవైయాశ్చ మ్యే లాజైఃకుమ్భేషు వారుణే ॥ ౧౬
 సామ్యే భిమన్త్రితామ్బాభిః కోణేషు గుళవారిభిః ।
 యజేత తేషు కుమ్భేషు వాసుదేవం జగద్గురుమ్ ॥ ౧౭
 మారుతైకోనవంచాశద్భుతేషు నవకంపునః ।
 పూయ్య సషాఃపతైలెన ప్రాచ్యాం షట్పాద్యవారిభిః ॥ ౧౮
 యామ్యే షడఘ్నైశ్చ వ్షట్కుమ్భాగ ప్రతీచ్యాచమనామ్బుభిః ।
 షట్పామ్యే † మజ్జలామ్బాభిః పూరయే త్కమలాపన ॥ ౧౯
 కోణేష్విత్తురస్తే స్తత్ర సమారాధ్యోఽనిరుద్ధకః ।
 ఐశానేకొనవంచాశద్భుతేషు బ్రహ్మణఃపదే ॥ ౨౦

❀ శీతిఘటే స్ గమాంస్యాద్భిః, ప్రాచ్యాం స్యాత్ ఇత్యపి పాఠః.
 † మజ్జనామ్బాభిః

నవకం మధుభిఃపూయక ప్రాచ్యాం వట్కువ-గన్ధకైః ।
 శాన్తివానిభిరన్యత్ర పట్కం † కోణే చ నైర్భతే ॥ ౬౧
 ఆగ్నేయే చ సింహకుమ్భా నాలికేరజత్తేరపి ।
 శావకా చ వాయవీయే చ వీయూషేనా లికేరజైః ॥ ౬౨
 యష్టవ్యో హరిరేతేషు కుమ్భేషు కమలాసన ।
 భాగే తు మానుషే ప్రాచ్యాం కుమ్భానాం కృష్ణావినశతిః ॥ ౬౩
 మధ్యమం పూరయేన్మృద్భిః పశ్యమాణాభిరప్తభిః ।
 త్రైతీధాభిశ్చైతేషు గజసూకరయోరపి ॥ ౬౪
 వల్గీకవృషయోమృతాన్న స్యన్యతే మధ్యమే మఱు ।
 అష్టాస్వన్యేషు స్వకలశేష్వేకైకాం తాం వినిశ్చింతే ॥ ౬౫
 ‡ అచ్యుత్స్వ కేశవస్తేషు క్రమాదన్యత్ర చాచ్యుతే ।
 సహదేవీ ఏచా చైవ శతమూలా శతావరీ ॥ ౬౬
 కుమారీ చ గులూచీ చ సింహీ వ్యాఘ్రీతి చాప్తమీ ।
 మూలాని మధ్యే చైతేషాం కలశే మధ్యమే షీవేత్ ॥ ౬౭
 ఏకైకమష్టాస్వన్యేషు తేషు నారాయణాచనమ్ ।
 న్యగ్రాధోదుష్పరాశ్వత్థ జమ్బుబిల్వ రత్వచాం సః ॥ ౬౮
 తథావలాశమధుక శరీషాణామపి త్వచః ।
 న్యసనీయా ఘట మధ్యే ప్రత్యేకమితరాప్తకే ॥ ౬౯
 పూజ్యశ్చమాధివస్తేషు తయాణాం కల్లవా ఇమే ।
 కలాశబిల్వపకుల కిదమ్బామ్రశరీషజాః ॥ ౭౦
 న్యగ్రాధాశ్వత్థజాశ్చాపి న్యసనీయా విధేఃపదే ।
 ఏకైకమితరేష్వచ్యోగ గోవిందో జాశేషల్లికైః ॥ ౭౧

† కోణేషు. స్వనవకైష్వేకైకాం. ‡ అచ్యుత్స్వకాః. ౧ త్వచస్స-
 మాః.

ప్రియజ్ఞ వద్వవకుల నన్ద్యావతాక చమ్ముకాః ।

* కున్దం చైతాని పుష్పాణి న్యసనీయాని మధ్యమే ॥ ౨౨

ఏక్షకమప్తకైన్యత్ర తేషు విష్ణుశ్చదేవతా ।

సిద్ధాధో రాజసిద్ధాధో వంశో గౌరోచనాపి చ ॥ ౨౩

ఇంద్రివేణుయా వష్టవృత్తమీ చ చణకస్తథా ।

† ఏతాని మధ్యమే కుమ్భే ఏక్షకమిత ధి రేషు తత్ ॥ ౨౪

తేషు ‡ పూజ్యో మధురిపుస్పరసీరుహసమ్భవ ।

తిలమారణ్యకం † గ్రామ్యం జీరకద్వయమెవచ ॥ ౨౫

ఆతసీసమ్భవం ‡ చైవ శతపుష్పం ॥ కుమారకమ్ ।

ఋషిబీజం చ కలశే మధ్యమైన్యత్ర పూర్వావత్ ॥ ౨౬

తేషాం త్రివిక్రమో దేవో యష్టవ్య స్సాంజ్ఞపీరకః ।

శ్యామాకష్టాష్టికశ్శాలీ నీవారస్య చ తణ్డూలాః ॥ ౨౭

దూలః ‡ చురైస్త్రి వల్లీనామఙ్కురాః పిప్పలస్య చ ।

న్యస్యతై మధ్యమే కుమ్భే కుమ్భేవ్య న్యత్ర పూర్వావత్ ॥ ౨౮

దేవతా వామనస్తేషు కుశా ‡ దివ్యౌషధాస్త్రీయః ।

కాశామూలముశీరస్య శరపుష్పస్య మూలికా ॥ ౨౯

మూలికాస్తగరస్మాపి తదాపామాగః మూలికా ।

తే మధ్యే చ ఘృతే ? సవో ముత్యవ్యన్యత్ర పూర్వావత్ ॥ ౩౦

దేవతా శ్రీధరస్తేషాం తులస్యా చ సితాసితే ।

వెణుకెవరిణోః కుత్రై వత్రై కెతకబిల్వయోః ॥ ౩౧

* కున్దం చ, పుష్పాణ్యేతాని-పుష్పాణ్యేతేషామ్. † ఏక్షకం మధ్యకుమ్భము. ధి రైవ్యసి. ‡ పూజా మధురిహః. † గ్రామ్యం. ‡ సమ్భవచ్చస్నం. సమ్భవం చిహ్నం. ॥ కుతాకరమ్. ‡ దివ్యౌషధాః దివ్యౌషధాః. ? పూర్వో.

శమీపణం తథా జాతేమధ్యమైస్యత్ర పూర్వపత్ ।
 దేవతా చ హృషీకేశో * ద్వయం ముస్తా కచోరకమ్ ॥ ౮౨
 కుముదోత్పలయోగ కస్త కన్లరం శీతలీయకమ్ ।
 న్యసెన్మధ్యే కువలయం కుమ్భేష్వప్తసు పూర్వపత్ ॥ ౮౩
 తెషాం దేవన పద్మనాభో ముద్గమాషయవాఙ్మరః ।
 నిష్పావతువరీ వ్రీహీకులుత్థానామథాఙ్మరః ॥ ౮౪
 ఆధకస్య చ కుమ్భానాం మధ్యమైస్యత్ర పూర్వపత్ ।
 దామోదరాచనం తత్ర శిష్ట + పుష్పి ఒలా తదా ॥ ౮౫
 విష్ణుక్రాంతా సదాభద్రా పద్మమకదలం వరమ్ ॥
 సహ చ సహ ॥ దేవా చ న్యసనీయాః విధేఃపదే ॥ ౮౬
 అన్యత్ర ॥ పూర్వపత్పుజ్యో యజ్ఞనారాయణో భవేత్ ।
 శ్వేతాకశ్చ తథైవాగ్నిభద్రా బ్రహ్మసువచలా ॥ ౮౭
 సరసా చ + విరక్తా చ పృశ్నికణీః స్థిరా తథా ।
 వరణ్డకం ఘటే మధ్యే అన్యత్ర న్యాద్యథా పురమ్ ॥ ౮౮
 అచనీయో హరిస్తత్ర ॥ సూరిభిః పద్మకెసరం ।
 వత్రమేలా లవణత్వ జ్ఞాగకెసరమేవ చ ॥ ౮౯
 లతాజాతిఫలే మధ్యే న్యసనీయా విధేఃపదే ।
 ఏకైకమితరేషు న్యాతైషు కృష్ణశ్చ దేవతా ॥ ౯౦
 సువణం రజతం తామ్రం వ్రత్యైకం నిష్కళఙ్ఘకమ్ ।
 కృత్వా పద్మాకృత్ కాంశ్యం దళణం చషకాని చ ॥ ౯౧
 అయోలవిక్రతాద్యాకారం త్రిపుం సీసకపిత్తలే ।
 త్రిపుం వ్రకృతీరూపేణ న్యస్యతే మధ్యమే ఘటే ॥ ౯౨

* ద్వీధిముస్తా + పుష్పఫలం. ॥ మురిమ్. ఖురమ్. ॥ దేవ్యా
 ॥ దేవపత్నువోః. + వికతా చ. సరక్తా చ. ॥ సూరిభిః.

వృత్త్యైకమితరేష్యేతద్ధృగ్గ్రీవోఽధిదైవతమ్ ।	
కుమ్భేష్వనేయేషు సవేశాషు పూరణం గన్ధవారిభిః ॥	౯౩
సహస్రకలశస్నానే దేశికా బహువః స్మృతాః ।	
చత్వారో ద్విగుణం వాపి తేషాం షాడశ ఋత్విజః ॥	౯౪
పుణ్యాహం వాచయిత్యాన్వగధిదేవాచక్షణం భవేత్ ।	
వహ్నిపనిషదైమకస్త్రైస్సహస్రం సహిషాహుతీః ॥	౯౫
శాన్త్యధికం మూలమస్త్రైణ జహుయాత్సమిదాదిభిః ।	
యావద్రజోభిహాఙ్రిదై స్నానం మధువిద్విషః ॥	౯౬
మృతాన్నభిమానుషే భాగే ప్రక్రమ్య బ్రహ్మణఃపదే ।	
రత్నోదకాన్తం కలశైస్సహస్రేణాభిషేచనమ్ ॥	౯౭
మృదా విష్ణోనుకమితి స్నానం మూలవారిభిః ।	
తద్విష్ణోరితి దేవస్య కషాయ కలశామ్బుభిః ॥	౯౮
* పృతద్విష్ణురితీతస్య విద్యయా వల్లవామ్బుభిః ।	
దేవస్య త్వేతి కుసుమైస్తవామిత్యపిసన్కపైః ॥	౯౯
ధృవః పాత్వితి మస్త్రైణ స్నానం తిలవారిభిః ।	
భద్రం కణ్ఠాతిమస్త్రైణ షాష్ఠికామ్బుభిరాప్తవః ॥	౧౦౦
స తే విష్ణురితి స్నానం కుశ మూలామ్బుభిహాఙ్రిః ।	
ఇదావతీతి మస్త్రైణ తులసీదలవారిభిః ॥	౧౦౧
ముస్తామ్బుభిర తోదేవాతవ స్త్వితి చతుర్ముఖ ।	
ఇదం విష్ణురితి స్నానం † ఉష్ణస్త్రీణివదేతి చ ॥	౧౦౨
శిష్టపుష్పామ్బుభిశ్చైవైవిష్ణోః కమాఙ్గి వశ్యత ।	
ద్విష్ణోః పర మితి పురభ్యాదిజలైస్తథా ॥	౧౦౩
తద్వివాస ఇతిస్నానం లోహైభాఙ్రిగ నృణామపి ।	
దివ్య భాగే తు పారస్త్వి ఏకాశీతి ఘటాస్పదే ॥	౧౦౪

* పృవిష్ణురితి మస్త్రైతి. † ముద్దెస్త్రీణి.

ప్రాగాది బ్రహ్మ భూమ్యంతం క్రమేణ స్నానవివ్యతే ।

* స్నానన దిక్కులశభేదన మస్త్రీభేదః. *
విస్త్రీ ఫలాముఖిః స్నానం యజ్ఞాయజ్ఞీయమస్త్రకమ్ ॥ ౧౦౫

క్రమేణ మస్త్రాగ కథ్యంతే ద్రవ్య కుమ్భాప్తకే యథా ।

ఇస్త్రావిష్ణువదే మస్త్రో మసీపావదలక్షితః ॥ ౧౦౬

వషత్తై విష్ణురిత్యైత త్రిస్త్రా వాచ ఇతీదృశః ।

ఇష్టేత్వో జ్ఞేతి మస్త్రేణ * సావిత్రీ త్యమసీతి చ ॥ ౧౦౭

యస్మి న్విశ్వాని విద్యా చ కలకన్యాయైతి లక్షితః ।

ఏకాశీతపదే యామ్యే స్నానం గన్ధోద్ధృతైర్ముఖైః ॥ ౧౦౮

నారాయణానువాకస్య ఋగ్విరప్తాభిరాదితః ।

వ్యస్తాభిరప్తభిస్సానం సర్వాభి ముఖ్యమేన తు ॥ ౧౦౯

దిగ్భాగే వశ్చిమే బ్రహ్మ నైకాశీతి ఘటాస్పదే ।

ప్రాగాది బ్రహ్మభూమ్యంతం స్నానం † వాప్యదిభిశ్చల్తైః ॥ ౧౧౦

మస్త్రాగ క్రమేణ వక్ష్యంతే ప్రతిద్రవ్య ఘటాప్తకమ్ ।

యా ఆవ ఇతి మస్త్రేణ సిద్ధుద్వీపేతివిద్యయా ॥ ౧౧౧

స్వీతే శతమ్మచా స్నానవిమం మే వరుణేతి చ ।

శం నో దేవీరభీత్యైవ యాసాం రాజేతి ‡ మస్త్రీతః ॥ ౧౧౨

వముద్ర జ్యేష్ఠ మస్త్రేణ యాసాం దేవేతి విద్యయా ।

సూక్తేన వారుణేనైవ స్నానం ద్రవ్య ౧ ఘటైరితి ॥ ౧౧౩

ఏకాశీతి ఘటే సామ్యే పూర్వాద్యజ్ఞపదావధి ।

థాన్యాని వస్తు కుమ్భానాం ననానాం మస్త్ర ఉచ్యతే ॥ ౧౧౪

త్రాతార విస్త్రీసామ్నా చ మస్త్రీశ్చత్వో వహ నివృతి ।

* స్మరితిత్వమితీతి చ. † వ్యాహృతిభిశ్చల్తైః స్వీతమైతే చ
ఋచా. ‡ మస్త్రీకమ్. ౧ ఘటైరతు.

మస్త్రో జితంతి ఇత్యేష ఆపా వహతి లక్ష్మితః ॥	౧౧౧
మస్త్రీశ్చ తావతీ త్యేష స త్వం నో అగ్నిరిత్యృచా ।	
త్వం నో అగ్ని ఇతి చ మహావ్యాహృతయస్తదా ॥	౧౧౬
అణోరణియానిత్యస్తో మస్త్రీః స్నానవిధౌ క్రమాత్ ।	
ఏకొన పశ్చాశత్కుమ్భేష్యగ్నేః కొణే యథా క్రమమ్ ॥	౧౧౭
గోమూత్రాది ఘృతే స్నానే మస్త్రాణాం కథ్యతే క్రమః ।	
గాయత్రీ ప్రథమా తాసాం పయోవ్రత మనస్తరమ్ ॥	౧౧౮
దధిక్రావ్లేతి చ స్నానం గన్ధద్వారామితీదృశమ్ ।	
విష్ణోరాలమితి చ మూర్ధానం దివ ఇత్యృచా ॥	౧౧౯
హిరణ్యగర్భః మస్త్రేణ ఆప్యాయస్వేతి విద్యయా ।	
ఘృతస్నాతేతి మస్త్రీశ్చ మృతస్నానవిధౌ క్రమః ॥	౧౨౦
ఏకొనపశ్చాశత్కుమ్భే పదే నిర్వహ్యోచరే ।	
మస్త్రాశక్రమేణ నక్ష్యంతే వస్తుకుమ్భైరథాప్లవే ॥	౧౨౧
రక్షోఘ్నమితి సామాద్యం పవిత్రస్త ఇతీతి చ ।	
భగవాన్ వాసుదేవేతి సామవేదవ్రతాహ్వాయమ్ ॥	౧౨౨
* వైరాజసామ కథితం తదా చైవ పరాజితాః ।	
శధ్యతే వాయుకొణేఽపి మస్త్రీస్నానవిధౌ తథా ॥	౧౨౩
† ద్వాదశాక్షరమస్త్రీశ్చ ద్విపదా దివ ఇత్యసా ।	
అష్టాక్షరాహ్వాయో మస్త్రీశ్చన్నో దేవీరితి స్మృతః ॥	౧౨౪
హిరణ్యపాణిరితి చ వేదాహమితి చ క్రమాత్ ।	
ఈశానకొణే మస్త్రోక్తిరానోనియరితి ? స్మృతః ॥	౧౨౫
శ్రీసూక్తం మధుమాన్నశ్చ మధునక్తం ఇతీతి చ ।	
మధువాతేతి కొణేషు మస్త్రీక్లేప్తిరుదాహృతా ॥	౧౨౬

* వై య్యాఘ్ని. † మస్త్రీశ్చాక్షరమస్త్రీ.

బ్రాహ్మే పదే తు సూక్తస్య పౌరుషస్యాదిత్యక్రమాత్ ।
 అష్టాసు ద్రవ్యకుమ్భానామష్టానాం మస్త్రీ ఇవ్యజే ॥ ౧౦౭
 మధ్యమే నవకే పూర్వమష్టాభిశ్చుద్ధవారిభిః ।
 స్నాపయేన్మూలమస్త్రీణ సహస్రేణ ఘృతైరితి ॥ ౧౦౮
 స్నాపితే దేవదేవేశే * వశ్చాద్రత్నఘటామ్బుభిః ।
 సూక్తేన పౌరుషేణైవ స్నాపయేద్దేశికస్వయమ్ ॥ ౧౦౯
 ఘృతైశ్చుద్ధోదకైరన్యైస్సృజనం మూలవిద్యయా ।
 హరిద్రాచూర్ణం సంపూజ్యైః గవత్పక్షింశికేశీమః ॥ ౧౧౦
 స్నృజనం † సప్తదశభిశ్చ ద్వా పోడశసంఖ్యతైః ।
 యద్వా ద్వాదశభిః కాయం నవభివా యథావకు ॥ ౧౧౧
 ఆరాధ్య దేవముచితం నివేద్య చ మహాహవిః ।
 హోమపుహస్తైరాజ్యేన సమిద్భిర్యజ్జ్వలన్ద్యయా ॥ ౧౧౨
 శ్రీ అన్నైశ్చ తువిశ్చైశ్చైవ వ్రత్యైశ్చ చం పురపాత్మనా ।
 సూక్తైవ తుష్టిం వస్త్రాద్వైదేశికానామనన్తరమ్ ॥ ౧౧౩
 సహస్రకలశస్నానై తత్పజ్ఞాన్వ స్వణదక్షిణా ।
 తదధఃపథవా పాదో యథాశ్రద్ధం యథావకు ॥ ౧౧౪
 యావతీ దక్షిణా తెహం స్వాదధఃపథ ఋక్యజుమ్ ।
 సహస్రం బ్రాహ్మణా ॥ నన్నైభోజయేద్దక్షిణామపి ॥ ౧౧౫
 దద్యాత్తుష్టికరీమన్యావాగతాపి తోవయత్ ।
 సేవాం కువన్తి యే మత్యాః శ్చిద్ధాధక్తిమన్వితాః ॥ ౧౧౬
 దేవస్య స్నానసమయే సహస్రకలశామ్బుభిః ।
 గజ్జాది సరితాం స్నానఫలమశ్నువతే మహత్ ॥ ౧౧౭

* వశ్చురత్న. † వశ్చుదశభిః. శ్రీ అన్నైశ్చ తువిశ్చైశ్చైవ.
 ॥ నన్త. † స్నానఫలమశ్నువతే మహతోమహత్.

సహస్ర కలశస్నానై యత్ఫలం రాజరాష్ట్రయోః ।

* పూజానై తదశేషేణ ప్రాగుక్తమితి నోచ్యతే ॥ ౧౩౮

మహోత్సవఫలై నై తత్కించ్చిత్తుల్యఫలం స్మృతమ్ ।

ఇతి శ్రీసాంప్రదాయే మహోత్సవవిషయే పాద్యై తస్మై చయాశాపాదే

సహస్రకలశాభిషేక విధినామ నవమోఽధ్యాయః-

శ్రీమహాదేవ

దశమోఽధ్యాయః

—ॐ—

* సకామనిష్కామానుష్ఠేయ మహోత్సవప్రశ్నః *

బ్రహ్మః—

కథం మహోత్సవం కచ్చిత్ కీర్త్యక్తస్య ఫలం చ కిమ్ ।

ఫలకామైరనుష్ఠాతుమనిజ్ఞాతో న శక్యతే ॥ ౧

మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ ప్రసీద భగవన్నిదమ్ ।

ఆఖ్యాతుమహాసి యథా మహోత్సవ మనుత్తమమ్ ॥ ౨

శ్రీభగవాన్ :—

* తస్యోత్తరమ్ *

ఆరాధనమిదం బ్రహ్మ మోక్షకామై రనుష్ఠితమ్ ।

వశ్యాదిఫలకామైస్తు దురనుష్ఠేయమద్భుతమ్ ॥ ౩

తోషణం మమ కల్యాణ మనుష్ఠితమమానుషమ్ ।

దేవై రేవ పురా వృత్రవధే తత్పావనుత్తయే ॥ ౪

* ప్రజానాం తదశేషేణ.

ఇన్ద్రేణాపి దివిష్ఠేన మాముద్దిశ్య కృతం శుభమ్ ।
రూపం తస్య ప్రవక్ష్యామి యథా తదవధారయ ॥

౧

❖ ఉత్సవశబ్ద నివచనమ్. ❖

సవస్సాంసారికం దుఃఖముత్తరన్తి తదమ్బుధిమ్ ।
యష్టార ఇతి విద్వాంసో నిబ్రుకవన్తుత్సవాహ్వాయమ్ ॥

౨

❖ ఉత్సవత్రైవిధ్యమ్. ❖

నిత్యో నైమిత్తికః కామ్య స్త్రివిధ స్స మహోత్సవః ।

❖ నిత్యోత్సవః. ❖

తత్ర నిత్యం ప్రతిసమం మాసపక్షవ్యవస్థయా ॥

౩

శుభే చ తిధినక్షత్రై విమనై చాయనద్వయే ।

కల్పితావభృథస్నానస్సేవితస్సవః దైవతైః ॥

౪

నైమిత్తిక స్స విజ్ఞాయో నిమిత్తే సతి కల్పితః ।

అవగ్రహే చ దుర్భిక్షే చోల్కాపాతే తదా నిశి ॥

౫

దశకేన సురచాపస్య వాలమీనస్య దశకేన ।

* దేవతా ప్రతికాయానాం కమ్పనే భేదనే తథా ॥

౧౦

† వాసనే చలనే చైవ రోదనే పతనే తదా ।

గొఘృరాలయశాలానాం మణ్డపస్య చ భేదనే ॥

౧౧

భక్తై వా పతనే వాపి పవతానాం తథేవ చ ।

నిపాతే చైత్యవృక్షస్య భక్తై జ్వలనదశకేన ॥

౧౨

వృక్షే త్వస్యఫలై దృష్టై దివా నక్షత్రదశకేన ।

భూతాదిదశకేన ఘోరే భూమికమ్పే తథేవ చ ॥

౧౩

* దేవతానాం నికాయానాం. † 'వృక్షే త్వస్యఫలై' ఇత్యధా మత్రాపి లిఖితమృత్ క్వచిత్కౌశే.

దిగ్దాహే చ మహావాతే మహావృష్టౌ తథైవ చ ।
 గ్రహయుద్ధే చ సజ్జాతే వ్రతీసుయోఃస్య దశనే ॥ ౧౪
 నృపే రోగాభిభూతే చ గ్రామే జనపదే తథా ।
 మహారికాది ఘోరాణాం వ్యాధీనాం చ వ్రవేశనే ॥ ౧౫
 పరచక్రప్రవేశే చ వ్యోమ్ని నైమిస్వనే తథా ।
 దివ్యదుస్సభి నిహంబే నిర్మలే గగనే సతి ॥ ౧౬
 ధృవమే వాఽశనిచాతే చ శక్రధ్వజనిపాతనే ।
 జలైర్గ్నిజననే చైవ తథేవాద్భుతదశనే ॥ ౧౭
 ఏవమన్తా మహోత్పాతే నైమిత్తిక మహోత్సవః ।
 చతుర్ణాం పురుషార్థానా ముద్దిశ్యాన్యతమం ఫలమ్ ॥ ౧౮
 ఉత్సవోనుష్ఠితః కామ్యస్సజ్జల్పితఫలప్రదః ।

❀ అవధృథస్నానసమయః. ❀

కథ్యతేఽవధృథస్నానసమయస్త్రివిధోత్సవః ॥ ౧౯
 మాచక్షే విమవే చైవ గృహణే చాయనద్వయే ।
 దశే చ పూణః యాస్యాం చ శ్రవణే సావమాసికే ॥ ౨౦
 రోహిణ్యాం చ పునర్వసోః వ్రతీష్ఠాదివసే తథా ।
 రాజ్ఞాం జన్మదినే కురూదభిషేకదినే తథా ॥ ౨౧
 ఏతే వ్యవధృథస్నానం బ్రహ్మ సర్వాథాసాధనమ్ ।

❀ ఉత్సవకాలపరిమాణమ్. ❀

మాసేన వా తదధోన ద్వాదశాహేన వా పునః ॥ ౨౨
 సవాహేనోత్సవః కాయ స్సప్తాహేన చతుర్ముఖః ।
 అహోభిః పంచాభి వాపి త్రిభిర్వేతేన వా పునః ॥ ౨౩

ధ్వజారోహణరహిత ఉత్పవః.

ఏకాహే త్ర్యహంకే ధీమాః ధ్వజకర్మ న కారయేత్ |

❖ అవభృథసమయస్యావవాదః. ❖

సజ్జల్పపూర్వమాలోచ్య మాసముక్షే తథా తిథౌ || ౨౪

తిథ్యావగాహనం యద్వా సంయోగే తిథితారయోః |

విషువే చాయనై చైవ నాదరస్తిధి * తారయోః || ౨౫

దుష్టవారాది సంయోగే శుభమేవ యథోదితమ్ |

❖ బలిదానస్య ధామవిశేషనిఃస్థనత్వమ్. ❖

పత్తినై నగరే గ్రామే ప్రతిలోమాఽపధిష్ఠితే || ౨౬

అశూన్యే బలిదానాదీః రథ్యాకు బహిరాచరేత్ |

నోచేదావరణేష్వేన కుర్యాదస్తర్కహోత్సవమ్ || ౨౭

గ్రామాదిరహితే ధామ్నై నోత్సవం బహిరాచరేత్ |

అస్తరావరణేష్వేన న తు త్యాజ్యం కథం చన || ౨౮

వాస్తవ్యజ్ఞే చ స్వతంత్రే చ ధామచ్యుత్సవ సమ్పది |

యాగపద్యై న దోషస్యా ద్దోషో వాస్తవ్యజ్ఞయోదాయోః || ౨౯

❖ ఆశ్రయద్వైవిధ్యమ్. ❖

స్వతంత్రం పశతంత్రం చ ఆశ్రయం సముదాహృతమ్ |

❖ ఉత్తమాదిత్రైవిధ్యమ్. ❖

ఉత్తమాదివిభేదేన ఆలయస్త్రిధో భవేత్ || ౩౦

❖ ఉత్తమ స్వతంత్రాలయః. ❖

విస్తృతాలయం పురాఽకల్ప్య పశ్చద్గ్రామాది కల్పనమ్ |

స్వతంత్ర మితి విజ్ఞేయ మాలయం తూర్తమం భవేత్ || ౩౧

❖ మధ్యమః పరతన్త్రాలయః. ❖

గ్రామాదికం పురాఽకల్ప్య వశ్చదాలయకల్పనమ్ ।
అస్వతన్త్రమితి ఖ్యాతమాలయం మధ్యమం భవేత్ ॥ ౩౨

❖ అథమః వీధ్యన్తరాకల్పితాలయః. ❖

స్వతన్త్రాలయ క్లృప్తాగు రథ్యావీధీషు వద్ధజ ।
అన్తరె స్థాపితం యత్త దాశ్రయం త్వధమాలయమ్ ॥ ౩౩

❖ ఉత్సవసన్నిపాతే స్వతన్త్రాలయే పూర్వమచక్షసమ్. ❖

స్వతన్త్రే పరతన్త్రే నా ఉత్సవాదా కృతే సతి ।
పూర్వం స్వతన్త్రే కర్తవ్యం వాన్త్యై ద్విగుణార్చనమ్ ॥ ౩౪

❖ ఆశ్రయాదిబిమ్బనాముత్సవం తత్తదాచరణ ఏవ కుర్యాత్. ❖

ఆశ్రయాదిషు బిమ్బేషు ఉత్సవాదా కృతే సతి ।
తత్తదాచరణే కుర్యాద్ ద్వాహ్యవీధ్యాం తు నాచరేత్ ॥ ౩౫

మోహద్యా యదినా లోభా ద్విపరీతే కృతే సతి ।

అరాతిభిః పరిభవో మహావ్యాధ్యాదిషీడనమ్ ॥ ౩౬

ప్రాజ్ఞణేషు చ సర్వేషు ప్రాసాదాదిషు మూర్తిషు ।

ప్రీత్యాభిషేకమాత్రం చ స్నపనాద్యుత్సవం వినా ॥ ౩౭

* కారయెద్యది సమ్మోహాత్ప్రజానాం షీడనం తథా ।

తస్మాత్సర్వాప్రయత్నై న విపరీతం తు నాచరేత్ ॥ ౩౮

అన్యథా కారయెన్మోహాద్రాజ రాష్ట్రం చ నశ్యతి ।

❖ గ్రామవాస్తుబలినిషెధః. ❖

గ్రామాశ్రయ్యాదిబెరాణామాలయాశ్రయకేషు చ ॥ ౩౯

గ్రామవాస్తు బలిహీనం కేవలొత్సవమాచరేత్ ।

* సదా దేశాధిపస్య న్యాయప్రజానామ్.

❖ వైష్ణవోత్సవే దేవతాస్తరోత్సవనిషేధః ❖

దేవతాస్తరకల్యాణే వతఃకమానైపి వైష్ణవమ్ ॥ ౪౦

కుయూద్దేవోత్సవం నైవ వైష్ణవేఽన్యం కదాచన ।

వాసుదేవో హి దేవానాం దేవతామ్నాయతే యతః ॥ ౪౧

దేవతాస్తరకల్యాణే వతఃకమానైపి వైష్ణవమ్ ।

❖ దేవోత్సవమధ్యే మానుషోత్సవనిషేధః ❖

ఉత్సవే దేవదేవస్య ధ్వజారోహణపూజకః ।

ప్రవతీతే * దేవయాగే చోలాది నైకవ సంస్కీయా ॥ ౪౨

❖ పూవాకపవాదః ❖

గ్రామాద్యనన్తాయతనై ప్రవృత్తైఃపుష్పైశ్చ పునః ।

కుయూద్దేవాస్తరం యాగం చోలాదిం చైవ సంస్కీయాం ॥

❖ అన్యదేవతోపయుక్త తోరణాదీనాం ప్రకీర్తనః ❖

తోరణాదీని చాన్యేషాం దేవానాముత్సవే సతామ్ ।

ఉత్పాత్య రథ్యాగు వారై రుత్సవో నాన్యథా భవేత్ ॥ ౪౪

❖ పూవాకపవాదః ❖

క్లీప్తానాముత్సవే విష్ణో రథ్యాదిప్వితరోత్సవే ।

స్థిరాణాం తోరణాదీనాం కాయకం నోత్పాతనం భవేత్ ॥ ౪౫

❖ అధిమాసాదా వ్రథమోత్సవనిషేధః ❖

అధిక మాసి శుక్రాదా గురౌ చాస్తమితే సతి ।

నోత్సవః వ్రథమకల్ప్యం కల్పనై రాజరాష్ట్రయోః ॥ ౪౬

వ్రజానాం చైవ దుఃఖం స్యా ద్వాస్యధివా మృతీరేవ వా ।

ఉత్సవే చ ద్వితీయాదా నోక్తదోషః కథంబున ॥ ౪౭

* నైవ యాగశ్చోలాదిశ్చైవ.

❖ ధ్వజారోహణస్య ముఖ్యకాలః. ❖

మాసాదాపుత్సవదినే వజ్రాహువధిక క్రమాత్ ।
 ధ్వజారోహణకాలస్తు బ్రహ్మన్నద్య క్రదశ్యతే ॥ ౪౮
 ఏకానవింశతీతమే దినే తీర్థాఙ్కురావళాణాత్ ।
 అష్టాదశదినే వాపి ప్రాగేవ సమయే శుభే ॥ ౪౯
 వైసతేయధ్వజారోహ ద్ద్వాదశాహైఽథవా భవేత్ ।
 యద్వా కల్యాణ దివసం త్రిగుణీకృత్య తావతామ్ ॥ ౫౦
 ఆదా దినానాం కర్తవ్యం ధ్వజారోహణమబ్జ ।
 అఙ్కురానవయిత్యాహ్ని పుణ్యే పూర్వా యథోదితే ॥ ౫౧
 ధ్వజమారోపయెత్సత్సా స్సజలం వజ్రలే దినే ।

❖ అనుకల్పకాలః. ❖

దైవాద్వా మానుషాద్వాపి కుతశ్చిత్కారణాద్యది ॥ ౫౨
 * ఉత్సవాహగణా త్సావం యథాక్తే న కృతే ధ్వజే ।
 ఉత్సవారమ్భణదినే దివాఽఽరోహ్య ధ్వజం నిశి ॥ ౫౩
 ❖ ధ్వజారోహణ భేరితాడనయోః పౌర్వాపయోవికల్పః. ❖
 భేరితాడనమన్వక్ష్ణ సాలికాస్వఙ్కురాః షీపేత్ ।
 ఆఘోష్య భేరిం ప్రథమం ధ్వజారోహణమన్వతః ॥ ౫౪
 తతోఽఙ్కురావళాణం యద్వా యద్వా నిశ్యఙ్కురావళాణమ్ ।
 ప్రదోషేఽన్వగ్ధ్వజారోహణా భేరితాడనమన్వతః ॥ ౫౫
 తత్కాలేఽపి ధ్వజారోహే త్రైవిధ్యం చతురాసన ।

❖ ధ్వజపటాయామాదిమాసమ్. ❖

తస్తూత్థం త్సామవసనం నిదోషం సూక్ష్మమాహృతిమ్ ॥ ౫౬

* ఉత్సవారమ్భణాత్ .

కాపాకసం వా యథావిత్తం ధ్వజాథేక కల్పయేద్బుధః ।
 ఆయతం దశభివాకస్తై వికస్తీణాం వజ్రభిదృఢమ్ ॥ ౫౭
 నవభివాక్ష్టభివాకపీ సప్తభివాక చతుముఖ ।
 మూలబెరసమాయామం ద్వారాయామ మధాపి వా ॥ ౫౮
 ఆయామాథేకన విస్తీణాం పాదేన కృతశేఖరమ్ ।
 శేఖరేణ సమం పుచ్చం తదధాం కణాపుచ్చకమ్ ॥ ౫౯
 నిణౌజితం ఖలీయుక్తం శోషితం లక్షణాన్వితమ్ ।

❖ గరుడమూర్తిక లక్షణమ్. ❖

ఆహృత్య మధ్యే వస్త్రస్య గరుడం కాఞ్చనవ్రభమ్ ॥ ౬౦
 నవతాలవ్రమాణేన ద్విభుజం ధృతకఞ్చకమ్ ।
 ధృతపుష్పాంజలిపుటం శ్వేతామ్బర ధరం విభుమ్ ॥ ౬౧
 దంష్ట్రాకరాలవదనం భృకుటికుటిలక్షణమ్ ।
 నీలనాసాగ్రసంయుక్తం కుఞ్చితాసవ్యపాదకమ్ ॥ ౬౨
 వృష్టే నివిష్టసవ్యాఙ్గిం వక్షవిక్షేవశోభితమ్ ।
 గగనే గమనారమ్భం * సువృత్తం ఘోరదశకనమ్ ॥ ౬౩
 కరణ్డికాముకుటినం లలాటై రచితాలకమ్ ।
 హారకేయూరవలయనూపురాభరణోజ్జ్వలమ్ ॥ ౬౪
 అసంతో వామకటకౌ యజ్ఞసూత్రం తు వాసుకిః ।
 ఉరసి న్యస్తకాకోకటం కటిసూత్రితతక్షకమ్ ॥ ౬౫
 చిభ్రాణం దక్షిణే కణే వద్దాహ్వయసరీస్పకమ్ ।
 మహావద్దం తథాన్యత్ర శఙ్ఖం శిరసి భోగినమ్ ॥ ౬౬
 గులికం చాగ్రదే సవం వణానైషాం చ కథ్యతే ।
 వృటికాభశ్శోణితాభః పీతాభా ధూమ్రవణాకః ॥ ౬౭

* వృత్తాక్షమ్.

రక్తామ్బుజ నిభ శ్చైవ పిఙ్గల స్తుహినప్రభః ।

భృమరాభః

❖ గరుడవతిమాయా ఉపరి పాశ్వేక ఒధస్తాచ్చ లెఖనీయాని. ❖

క్రమాచ్చత్రం ముక్తాహేమ వరివక్త్రమ్ । ౬౮

ఉపరిష్టాచ్చ కథావ్యం పాశ్వేయోశ్చామరద్యయమ్ ।

అధస్తాదమ్బుజం పూణం కుమ్భమద్భిశ్చ వ లికాః ॥ ౬౯

సాఙ్కరా లిఖితవ్యాసుస్త్వీర్దీపా ద్వా పాశ్వేయోద్వయోః ।

వశ్చనశ్చైవ లిఖితేన మస్తరం శ్యామవణకమ్ ॥ ౭౦

అస్తరాలం చ † కృష్ణేన చిత్రయే చిత్రకృత్తమః ।

ధ్వజాధానమ్మితాం చైవ వతాకాం చైవ చిత్రయేత్ ॥ ౭౧

❖ అధివాసదినే కథావ్యాని. ❖

అధివాసే దినే ప్రాప్తే తమిప్రాయాం గురుస్సయమ్ ।

కారుశాలాం ప్రవిశ్యాధ కారయిత్వాధ శిల్పినా ॥ ౭౨

నయనోస్మీలనం తస్మిన్ విస్మయే శిల్పినీ ిస్సితైః ।

అక్షైశ్చ తోషితై వశ్చా † నిక్షిప్త్య శిరసి ధ్వజమ్ ॥ ౭౩

¶ మూర్తివస్త్వ గువణాది లోహపాత్రై సమపితమ్ ।

ప్రాదక్షిణ్యేన ధామాదీ న్నీత్వా తూర్య * నినాదితమ్ ॥ ౭౪

తతఃప్రవేశయేద్ద్యాగ మణ్డపం దేశికోత్తమః ।

నయనోస్మీలనాదన్య త్ప్రశిష్టాయామివాచరేత్ ॥ ౭౫

❖ అధివాసః. ❖

ఛాయాధివాసనం సద్యో జలై కుర్యాద్యదావిధి ।

† అస్తరాలం న. ిస్సితై. † నిక్షిప్తై. ¶ మూర్తివస్త్వ.

* నినాదితైః.

కుమ్భేష్టోడశభిః * శ్చాయాన్నవనం దక్షణై భవేత్ ॥ ౭౬
 పారుషేణైవ సూక్తైః † గాయత్ర్యా స్వస్య పూజయేత్ ।
 శాయయెచ్చాలి భారాదావాస్తీణే నవవాససి ॥ ౭౭
 శాయితస్య పటస్యాథ అపనవ్యై సహస్త్వభిః ।
 పరితో న్యస్తకలశైవధాన్యా చ ఘటం క్షీపేత్ ॥ ౭౮
 ఆవాహ్య గరుడం కుమ్భే కరకే చ సుదశనమ్ ।
 ఇంద్రాదీనష్టపూవాది కలశేషు సుపూరయేత్ ॥ ౭౯
 శోధయిత్వా చ గరుడం పటస్థం శోషణాదిభిః ।
 సంహృత్య తత్త్వాని తతః క్రమాదుత్పాద్య పక్షిణమ్ ॥ ౮౦
 చతుషశ్చ పాశ్వకృణ్డేషు హోమే స్థణ్డలభూషు వా ।
 కుణ్డే మహానసే వాపి ధృ సమిధాజ్యై యథాపురమ్ ॥ ౮౧
 శాన్తిహోమస్సృశనం చ సేచనం చ యదాపురమ్ ।
 పటం విస్తీర్ణ్య గరుడం మన్దిరాభిముఖం యథా ॥ ౮౨
 వ్రదశ్యా వాహయేత్తత్ర వ్యాహృత్యా

❀ గరుడప్రార్థనా. ❀

సన్నిధిం తతః ।

ప్రార్థయేత్ గురుస్తస్య గాథయా వక్ష్యమాణయా ॥ ౮౩
 మహాబల మహాబాహూ వైనతేషు వయోధివ ।
 సన్నిధిర్న్వి కటే తుభ్యం నమః వ్రణవమూర్తయే ॥ ౮౪
 కర్మణాం సిద్ధిమూహూతః కురుష్వ విహగేశ్వర ।
 ఆహూతవ్యాస్త్రయో లోకా దేవస్యాత్సవ సఃపది ॥ ౮౫
 యజేదాత్మీయ గాయత్ర్యా తమఘ్నాద్యుపశాంతయా ।

* స్నాయాత్ స్నవనమ్. † గాథయా. ధృ పః .

నివేదయే తతస్తస్మై నివేద్యం చ చతుర్విధమ్ || ౮౬
 కుమ్భాయ చ నివేద్యాన్నం స్తోత్రై గృహడతోషణమ్ |
 వాహనాయ మహావిష్ణో స్తాత్యోయా మితతెజసే || ౮౭
 గరుడాయ నమస్తుభ్యం సర్వసర్వేంద్రియైః ||
 సమో నమస్తే పక్షిన్ద్ర స్వాధ్యాయవపుషే నమః || ౮౮
 విహగేంద్ర నమస్తేస్తు సముత్పాతీతకల్పక |
 ఆహృతామృతకుంభాయ జననీదాస్యమోచినే || ౮౯
 సురాసురేంద్రిజయినే నాగేంద్రాధరణాయ తే |
 యదాధారమిదం సర్వం తదాధారాయ తే నమః || ౯౦
 వక్షో యస్య బృహత్సామ రథస్తరమపి ద్వయమ్ |
 ఆక్షిణీ చాపి గాయత్రీ త్రివృత్సామశిరః స్మృతమ్ || ౯౧
 స్తోమ ఆత్మా నమస్తస్మై వామదేవ్యాజ్ఞసమ్మదే |
 నమఃప్రణామినాయానా * మీశాయ గరుడాత్మనే || ౯౨
 దోషానవయయాఖిణ్డా గుణానావహ సర్వతః |
 విఘ్నాని జహి సర్వాణి ఆత్మసాత్కురు మామపి || ౯౩
 స్తుత్యైవం గారుడం మన్తం జపేదేకాగ్రమానసః |
 తాయాః ఘోషైవేదఘోషై జాగరణ నయేన్నిశామ్ || ౯౪

❖ గరుడనివేదిత పిండభక్షణం సంతానప్రదమ్. ❖

నివేద్యం కబలీకృత్య మన్త్రీయత్వా చ మన్త్రీవిత్ |
 పారుషైర్గృహైర్దైమికస్త్రై వాగ్ధ్యానామపి యోషితామ్ || ౯౫
 క్షిపేదజ్జలిమ ధ్వత్వా గరుడం చాచ్యుతం హరిమ్ |
 భక్షయిత్వా త్రయః పిండాః జనయేయస్సుతా బహూః ||

❖ ధ్వజవహోత్సవః. ❖

* మీశానాయ గరుత్మతే.

తం ప్రభాతే సమారాధ్య నివేద్య చ హవిఃక్రమాత్ ।
 వస్త్రాభరణ పుష్పైస్తు పటస్థం శోభయైత్థగమ్ ॥ ౯౭
 ఆరోవ్య హస్తివృష్టే వా రథే వాన్యత్ర మగ్ధల ।
 శిబికాదా నయద్ద్రామం ప్రాదక్షిణ్యేన ధామ వా ॥ ౯౮
 భేరీమృదజ్గపటపైశ్శృఙ్గాహలచిహ్నకైః ।
 ఘోషయెత్పురత స్తస్య స్మృత్యై గోయైశ్చ సవతః ॥ ౯౯
 ❀ ఖగేశవాద్యయోమః ధ్యే సాఙ్కురచాలికానయనమ్ ❀
 ఖగేశవాద్యయోమః ధ్యే పాలికాసాఙ్కురాన్వితాః ।
 వహేయుబ్రాహ్మణాస్సవే శిరోభిస్సంయతెన్ద్రియాః ॥ ౧౦౦
 బిమ్బమాత్సవమన్యచ్చ ❀ గరుడస్యాన్తికైః వా ।

❀ ధ్వజస్తమ్భస్థాపనస్థానమ్. ❀

ఇచ్చయా యజమానస్య సవమగ్ధలసంయతమ్ ॥ ౧౦౧
 అగ్రతో బలిపీఠస్య † బహిర్వా ధామ గోపురాత్ ।
 ధ్వజస్తమ్భం ఖనెద్భూమా నిదోఽపం దారవం స్థిరమ్ ॥ ౧౦౨

❀ స్థమ్భాపయోగిదారుమానమ్. ❀

ఏ అస్తస్సారో బహిస్సారో నిస్సారస్త్రీవిధస్తరః ।
 క్రముకాది బహిస్సారం క్రశస్తం విదురుత్తమమ్ ॥ ౧౦౩
 అస్తస్సారం చందనాది క్రశస్తం స్తమ్భకల్పనై ।
 నిస్సారం వజ్రయెత్తస్మిం శతతాలాయతం శుభమ్ ॥ ౧౦౪
 మానాఙ్గులప్రమాణేన ‡ వింశత్యూనమథాపి వా ।
 ప్రాసాదోఽఛ్చాయమథవా యద్వా గోపురపమ్మితమ్ ॥ ౧౦౫

* గరుడస్యానయత వా. † బహిఃప్రాసాద. ఏ అస్తస్సారే బహి
 స్సారే నిస్సారే త్రివిధై తరా. ‡ వింశత్యాలమథాపి. వింశన్నూనమ్.

చతుర్థా విభజేత్తస్మి మృమేకాంశేనైవ మస్తకమ్ ।

తస్యచాధారభూతానాం * చ్చేదితానాం తు మూలతః ॥ ౧౦౬

త్రయాణామపి పీతానాం స్తమ్భాగ్రేవినివేశనమ్ ।

ఆయతాని చ పీతాని ద్వితాలేన చతుర్ముఖ ॥ ౧౦౭

విస్తీర్ణాని తదధేన తదధేన ఘనాని చ ।

మూలై స్థూలాని సూక్ష్మాణి చాగ్రే యుజ్జీత భూరుహాః ॥ ౧౦౮

ఆగ్రే పీరద్వయే చ్చిద్రై ధ్వజస్తమ్భిం చ సంస్కృతామ్ ।

నివేశయేచ్ఛిద్రయిత్వా ధ్వజస్తమ్భం చతుర్ముఖ ॥ ౧౦౯

నివేశయేద్వేణుకం వా నవ వా సప్త వక్ష్య వా ।

❀ ధ్వజస్తమ్భసంస్కారః. ❀

ఇత్థంభూతం ధ్వజస్తమ్భం పీరస్యాత్తరపాశ్వరతః ॥ ౧౧౦

† ఆరాధ్య వెదవిద్విప్రైః ప్రాగగ్రం శాయయేద్గురుః ।

యదోద్దగగ్రం క్షిప్తౌల్య స్తమ్భమబ్లిజమస్త్రితః ॥ ౧౧౧

కుశైశ్చ సాగ్రైః ప్రచ్ఛాద్య స్తమ్భమూర్ధ్వముఖైశ్శుభైః ।

సంవెప్త్య దర్భమాలాభి విఘ్నసూక్తేన దేశికః ॥ ౧౧౨

ధ్వజస్తమ్భవఽపై న్యస్య లోహబీజాది శోధితమ్ ।

తత్రావఽపై ధ్వజస్తమ్భం స్థాపయిత్వా దృఢం యథా ॥ ౧౧౩

ప్రాసాదాభిముఖం

❀ స్తమ్భశిరసి ధ్వజపటబన్ధనమ్. ❀

తస్య వెణ్వగ్రవివరే ధ్వజమ్ ।

పాశేనాఙ్గుష్ఠనాహేన త్రిగుణీకృత్య తన్తనా ॥ ౧౧౪

ధ్వజం నివేశయేద్వద్వా స్తమ్భమారుహ్య బన్ధయేత్ ।

బద్ధధ్వజాగ్రస్తమ్భం వా స్థాపయేచ్ఛక్త్యపేక్షయా ॥ ౧౧౫

* చ్చిద్రితానాం త్రి. † ఆనాయ్య.

❖ ధ్వజారోహణకాలః ❖

ఎవం నియోజ్య యస్యై గే ముహూర్తే శోభన గురుః ।

పూర్వాహ్నా వాత మధ్యాహ్నా ధ్వజమారోపయేత్తథా ॥ ౧౧౬

❖ ఆరోపణమన్నది. ❖

బద్ధ్యా పురుషమన్త్రైణ సవతాకం సమన్యకమ్ ।

సువర్ణోఽసీతి మన్తేణ ధ్వజస్యారోపణం భవేత్ । ౧౧౭

ప్రాసాదాభిముఖం స్థావ్య ఖగైస్త్రిం తటసంస్థితమ్ ।

తూర్వ ఘోషం తదామ్నాయ ఘోషం దిక్షు చ ఘోషయేత్ ।

ఖగేశమాలామన్తాదీం సత్కాలే దేశికో జపేత్ ।

❖ సమ్యమాల వేదీకల్పనమ్. ❖

స్తమ్భమూలస్థలె వెదిం హస్తైస్సప్తభిరాయతామ్ । ౧౧౯

తావద్విరేవ విస్తీర్ణా మేకహస్తముచ్చతామ్ ।

వజ్రభివా త్రిభివాపి చతుర్రశాం ప్రకల్పయేత్ || ౧౨౦

వేదికాయా స్మృతీయాంశే మధ్యే పీఠం ప్రకల్పయేత్ ।

చతుష్టయాఙ్మలాత్సేధం మేఖలాత్రయసంయుతమ్ ॥ ౧౨౧

భాగే తృతీయే తస్మాపి వద్దుమష్టదలె యూ తమ్ ।

కణిక్ కాస్టో యదా స్తమ్భస్తదా కుయూర్ద్విచక్షణః । ౧౨౨

పోడశ స్తమ్య సంయుక్తా వ్రహ్మ స్వాత్మచిత్త సతః ।

చతుర్ద్యారసమాయుక్తా దర్శనమాలాద్యలబ్ధతా । ౧౨౩

పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ ప్రోక్షయేత్సుమృవాదిగా ।

గారుడైన వ మనోని కలశే శ్చ మభిసక్తా । ౧౨౪

ఇద్దరినీ ప్రాశ్నయేత్ సమ్మంజేనైవైవర్నైర్యథాశ్రమమ్ ।

❖ ధ్వజే గరుడసాన్నిధ్యప్రవాథానమ్. ❖

ప్రాథమిక స్థితి తస్య గరుడవ్య భవోదరే । ౧౨౫

ఉత్పాదకము యావద్దాధయో వక్ష్యమాణయో ।

వక్షిప్తౌ వక్షవిత్తైవతరక్తానిలసమ్పదా । ౧౨౬

నిరస్తాసురసన్నాహ సమరే శత్రుసూదన ।

సన్నిధత్స్వ వటు యావదుత్సవావభృథావధి ॥ ౧౨౭

❖ గరుడాయ ఆశేషలోకాహ్వనాజ్ఞాపనమ్. ❖

ఉత్సవప్రతిమాం యాన మారోఽప్య శిబికాదికమ్ ।

ధ్వజస్తమ్భసమీపోఽపి మాసీయాదశ్చయైత్థగమ్ ॥ ౧౨౮

ఆహ్వనార్థమశేషాణాం లోకానాం వతగత్సరమ్ ।

నియుజ్య దేవస్తదను ప్రాప్నుయా న్మణ్డపావనిమ్ ॥ ౧౨౯

❖ గరుడస్య కాలత్రయే ఆరాధనమ్. ❖

ఆరాధయేత్రికాలం తు గరుడం చ నివేదయేత్ ।

❖ అనిర్వాణ దీపస్థాపనమ్. ❖

అనిర్వాణం తథా దీపం రత్నైర్నక్తం దివా సదా ॥ ౧౩౦

❖ ఉత్సవప్రతిమాయా రాత్రౌ హోమాస్తమచనమ్. ❖

ఉత్సవప్రతిమాం తత్ర మణ్డపే చ యథావిధి ।

పూజయిత్వా నివేద్యార్థ హవిహోమాస్తమర్చయేత్ ॥ ౧౩౧

రాత్రౌ తు పూజయిత్వైవం

❖ భేరీతాడనసిద్ధయే కల్పనీయాని. ❖

భేరీతాడన సిద్ధయే ।

ధ్వజపీఠస్య పురతః ఖీలిం గోమయవారిణా ॥ ౧౩౨

ఆలిప్య చతురశ్రం చ సుధాచూఢైశ్చశోభయేత్ ।

చతురశ్రం ధ్యానపీఠం ద్రోణవజ్ఞుకశాలినా ॥ ౧౩౩

కల్పయిత్వా కాలచక్రం తస్య మధ్యే నివేశయేత్ ।

బల్యచామపి తత్రైవ స్థాపయేద్ధ్వజ సమ్ముఖమ్ ॥ ౧౩౪

పూజయిత్వా నివేద్యార్థ హవీంసి వివిదాని చ ।

❖ భయోచానమ్. ❖

అలిప్తైపురతస్తస్య భూతలై ధాన్యపీఠకైః । ౧౩౧

తావదేవ మహాభేరిం వెష్టితాం నవవాససా ।

దక్షిణతరయోస్తస్యా భరికాయా యథాక్రమమ్ । ౧౩౨

భాగయోరచామైద్విష్ణుం శ్రీయం చైవ యదావిధి ।

త్రిగుణాం వ్రకృతిం చైవ మధ్యభాగే సభాజయత్ । ౧౩౩

❖ భేరితాడనమ్. ❖

ముహూర్తే శోభనే భేరిం శబ్దతన్త్రాత్రవిద్యయా ।

కోణేన తాడయేన్నూతిత్రయం ధ్యాయేద్గురుస్స్వయమ్ । ౧౩౪

తతః పారశవస్సన్నతో దభాపాణిరలంకృతః ।

సోపవీతోత్తరీయశ్చ వహాభేరిమలంకృతమ్ । ౧౩౫

శృంజాదివాద్యసహితాం తాలభేదవిధానవీత్ ।

ఘోషయేద్గురుణ్ద్రోదా హూయమానై మరుద్గణైః । ౧౩౬

❖ ఆహూతవ్య దేవతాః. ❖

దివ్యాయుధానామాహ్వానం తథా వైకుణ్ఠవాసినామ్ ।

తథా పారిషదాస్సవే విష్వక్సేనాభిరక్షితాః । ౧౩౭

ఆహూతవ్యా మఖై తస్మిన్ కుముదాద్యా స్సనాయకాః ।

ఋషిభిశ్చ మరీచ్యాద్యైబ్రహ్మలోకనివాసిభిః । ౧౩౮

సమాహ్వానం విరిఞ్చస్య రుద్రలోకనివాసిభిః ।

సాధకం వ్రమథసాధైశ్చ రుద్రీశ్చ వృషవాహనః । ౧౩౯

ఆహూతవ్యాస్తదాన్యే చ తత్తత్లోకనివాసినః ।

వాహనైః పరివారైశ్చ సాకం తస్మిన్ మహోత్సవే । ౧౪౦

విద్యాశ్చ మూర్తిధారిణ్య స్త్రయీ చాద్దైవశ్రుష్టీ ।

అహూతవ్యా సమాహ్వనం సవేశాం చ స్వనామభిః || ౧౪౧
నిత్యోత్సవాచాం పరితో వీధికాసు సుదశనమ్ |

అన్నమూర్తివిధానం చ వ్రదీపై బహుభివృత్తమ్ || ౧౪౨
గమయిత్వా వ్రతిదిశం భేరితాడనపూర్వకమ్ |

❖ గ్రామమధ్యే చతుర్ముఖస్యావాహనమ్ ❖

గ్రామమధ్యం సమాసాద్య తత్రావాహ్య చతుర్ముఖమ్ || ౧౪౩
అచయిత్వా మఖే తస్మిన్ యాచిత్వా సన్నిధిం గురుః |

ఇన్ద్రాదీంశ్చ వ్రతిదిశం బల్యథాం సన్నిధిం తదా || ౧౪౪
అచయిత్వా తూర్వాఘోషం ఘోషయిత్వా న్వతాలవత్ |
అన్యత్ర గారుడం తాలమస్తరాలేషు ఘోషయేత్ || ౧౪౫
వ్రవిశ్య మద్దిరం తత్ర యథాపూజాం నివేశయేత్ |

❖ వీధీషు దేవతాహ్వనమ్ ❖

ఆదాయోత్సవబిమ్బం వా కేవలం వా సుదశనమ్ || ౧౪౬
అన్నమూర్తివిధానం వా భేరిమూదాయ కేవలామ్ |
రథ్యాసు దేవతాహ్వనం తత్ర తత్ర యదావిధి || ౧౪౭

❖ భేరిశబ్దం శ్రుత్వా అవభృతాస్తమన్యత్ర స యాయాత్ ❖

దేవతాహ్వనవేళాయాం భేరిం శృణ్వంతి యే సరాః |
తై నఽదీతరణం నైవ యానం వా యోజనాత్పరమ్ || ౧౪౮
అనాదృతోత్సవం మోహద్దూరం యాయాజ్ఞనో యది |
స యాతి నిరయస్థానం ప్రేత్య దుఃఖమిహపి చ || ౧౪౯
తస్మాదవభృతం యావద్వసేత్తత్రైవ నో వ్రజేత్ |
ధ్వజార్థమఙ్కురా యేన న్యస్తాస్య యది కారణాత్ || ౧౫౦
కుతశ్చిదపమధో వా మృతో వా దెశికొత్తమః |

చయూకపాదే-ఏకాదశోఽధ్యాయః

౧౨౫

శేషం సమావయేదస్యః పుత్రో వా తదనుజ్ఞయా । ౧౫౫

శిష్యో వా యది వా భ్రాతా ఋత్విగ్వా గుణవత్తరః ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహావనిషది పాద్మ సంహితాయాం

చయూకపాదే ధ్వజారోపణ విధినాకమ

దశమోఽధ్యాయః.

అక్షరములు

ఏకాదశోఽధ్యాయః

❖ మహాత్మవనిధౌ అఙ్కురావకణికాలః. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

ఉత్సవారమ్భ దివసాదవాగహని సప్తమే ।

అఙ్కురానావపెల్లగ్నే శోభనె దేశికోత్తమః ॥ ౧

❖ పాలికాసజ్ఞాః. ❖

* అష్టోత్తర శతేష్వేవ పాలికాసు యధావిధి ।

† షట్త్రింశత్స్వధవా

❖ నీధీచత్వరపరిష్కారాలఙ్కారౌ. ❖

వశ్పాదలఙ్కారం సమాచరెత్ ॥ ౨

క్రముకై దాకరుజై వాపి తోరణై విధికాముఖమ్ ।

చత్వరాణి తథాగ్రేషు గోపురాణామలక్ష్మియా ॥ ౩

* అష్టోత్తరశతం వాపి. † షట్త్రింశద్విధి వా.

ఫలభారావనమ్రాశ్చ కదలీక్రముకాదయః ।

పాశ్వేషం తోరణానాం క్యుః స్థాప్త్యా గమనవీధయః ॥ ౪

సమభూమితలాగకాయాః సింకతాభిశ్చ శోభితాః ।

దుకూలత్నైశ్చ మవాసోభి దక్షభామాలాశతైః చ ॥ ౫

ధ్వజైశ్చ సవకతో దిక్షు శోభయేచ్ఛ ప్రపాదిభిః ।

శోభయేత్సవకభూభాగం గోమయామ్భాభిరాపుతైః ॥ ౬

❖ ప్రాసాదాలజ్కారః. ❖

ప్రాసాదభిత్తయః కాయాశ్చిత్రితా వణపఞ్చుకైః ।

* రమ్భాభిః పూణకృమ్భైశ్చ దీపికావలిభిస్తదా ॥ ౭

ముక్తాదామభిరన్వైశ్చ సాంజురైః పాలికాశతైః ।

❖ దేశాంతరాగతసేవాధిభ్యః ప్రపాదికల్పనమ్. ❖

దేశాద్దేశాత్సమేతానాం వణానాం చ తదుత్సవే ॥ ౮

సేవితం దేవదేవత మన్నాద్యైస్తుష్టిమావహేత్ ।

ప్రపాపానీయశాలాద్యై యజమానో దివానిశమ్ ॥ ౯

❖ రోగాలైభ్యః భైషజ్యకల్పనమ్. ❖

రోగాతానథ భైషజ్యై భిషజైర్ధనరాశిభిః ।

❖ యాగమణ్డపస్థానమ్. ❖

వ్రథమావరణే బ్రహ్మ కారయేద్యాగమణ్డపమ్ ॥ ౧౦

యద్వావకాశానుగుణం ద్వితీయావరణే భవేత్ ।

అంతరాలేషు సవకత్ర దిశామిష్టై క్వచిద్భవేత్ ॥ ౧౧

❖ మణ్డపాయామవిస్తారా. ❖

సప్తహస్తాయతం యద్వా పంచహస్తాయతం తు వా ।

విస్తారాయామసద్భవం చతుర్ద్వారసమన్వితమ్ ॥ ౧౨

మణ్డపం కారయేత్తస్య పరితః కారయేత్ప్రసామ్ ।

❖ వెదీకల్పనమ్. ❖

తస్య మధ్యే త్రియంశే తు వెదీం హస్తసముచ్చృతామ్ ॥ ౧౩

విస్తీర్ణాం ద్విత్రిహస్తైః

❖ అగ్నికుణ్డ నిర్మాణమ్. ❖

వెద్యాః ప్రాచ్యాం ప్రకల్పయేత్ ।

కుణ్డమాహువనీయస్య చతురశ్రం యథోదితమ్ ॥ ౧౪

దక్షిణస్యాం దక్షిణాగ్నేదిశి చాప సమాకృతి ।

కుణ్డం తు గాహవాత్యస్య ప్రతీచ్యాం పృత్త మద్భుతమ్ ॥ ౧౫

సభ్యస్య కుణ్డం కౌబేయాం త్రికోణం తదనంతమ్ ।

ఐశాన్యా మగ్నికోణే వా కుణ్డం చ చతురశ్రకమ్ ॥ ౧౬

ఆవసక్థ్యస్య శిఖినః పశ్చాద్భుత్సవ ముత్తమమ్ ।

❖ యజమానెచ్ఛయా అగ్నిమ వికల్పః. ❖

యద్వాఽఽవసక్థ్య రహితం చతురగ్నిం చతుదిశి ॥ ౧౭

సభ్యావసక్థ్య రహితం యద్వాగ్ని త్రయసంయుతమ్ ।

ఏకమాహువనీయం వా కల్పయేత్కతురీచ్ఛయా ॥ ౧౮

ఆశ్వత్థాదిద్రుమైర్ద్వాశరతోరణాని చతుదిశమ్ ।

సుక్రస్పృహ కారయేద్దప్త మజ్జలాని యథాపురమ్ ॥ ౧౯

ఆసనం త్వృత్విజాం హోమవాత్రాణి వివిధాని చ ।

మణ్డపానాం చ పురతః ప్రసాన్యాత్పాశ్వయోరపి ॥ ౨౦

దుకూలక్షౌమకౌశేయైవిచిత్రం మణ్డపం ప్రసామ్ ।

వితానయేద్వేష్టయేచ్ఛ స్తమ్భానస్తబః సింహితా ॥ ౨౧

ముక్తాదామాని సవత్ర లమ్బయేద్దీపమాలికాః ।

ఆరోపయేచ్ఛ స్తమ్భేషు పతాకావలిబద్ధనమ్ ॥ ౨౨

ముక్తావికాసం బద్ధీయాత్పుష్పమాలాశ్చ సహతః ।

ఏవమూదితరిష్కారై భూషణేష్సృజ్జపాదికమ్ ॥ ౨౩

తిరస్కరిణ్యో విపులా బద్ధీయాచ్ఛ విచిత్రితాః ।

❖ వరణీయాచార్యాదిసన్న్యాః ❖

అగ్ర చతుర్థాణాం వరణ మాచార్యాణాం చ ఋత్విజామ్ ॥ ౨౪

షోడశానాం తథాన్యేషాం స్వీకారః పరిచారిణామ్ ।

తే చ భూష్యా యథావిత్తం భూషణేః కటకాదిభిః ॥ ౨౫

వాసాభిశ్చ నవైశ్చిత్రై రధికారానుసారతః ।

ఉష్ణీషైరుత్తరీయైశ్చ గన్ధద్రవ్యానులవనైః ॥ ౨౬

శోభనీయాః ప్రయత్నేన యజమానేన సహదా ।

❖ ఉన్ననస్యారమ్భే అన్తే చ స్నానం కార్యమ్. ❖

స్నానం చోత్సవారమ్భే తదన్తే చ యథోదితమ్ ॥ ౨౭

❖ కాతుకస్య బన్ధనకాలః తత్సంస్కారశ్చ. ❖

కుశూర్దేవస్య పూర్వేద్యుః కాతుకం బన్ధయేద్గురుః ।

సావణ రాజతే వాపి సాత్రే * విమలతన్జులైః ॥ ౨౮

ఖాన్ద్యయేన వాధేన యద్వా సాదేన సమ్మితే ।

స్యస్యత్సూత్రం చ సావణం ఔమం కాశాసమేవ వా ॥ ౨౯

సప్తభిః పంచభివాపి సూత్రం ఔమాదితన్తుభిః ।

శతేన షష్ఠ్యరూఢేన ఫలైః క్రముకజైరపి ॥ ౩౦

నాగవల్లిదలై స్సాగ్ధాం ఫలసన్న్యా చతుగుణైః ।

తదధైకవా తద్ధైకవా కథల్యాదిఫలైరపి ॥ ౩౧

❖ కాతుకస్య సవిభవం గ్రామప్రాదక్షిణ్యేన ధానుప్రవేశః. ❖

సాధకం తదను తత్పాత్రం † సాధారం న్యన్య మూర్ధాని ।

వస్త్రేణాచ్ఛాదితం ఛత్రచామరవ్యజనాన్వితమ్ ॥ ౩౨

బహుదీవక సంయుక్తం సవితానం చ మూర్తిః పః ।

వతద్భిశ్చాకునం సూక్తం బ్రాహ్మణైర్వేద పారగైః ॥ ౩౩

తూర్య మజ్జలగీతైశ్చ సాధకం సీత్యా వ్రదక్షీణమ్ ।

ధామ విష్ణోస్తథా తస్య బహిరావరణాని చ ॥ ౩౪

ప్రాదక్షిణ్యేన వా గ్రామం వ్రవిశేద్దేవతాన్తికమ్ ।

❖ ఉత్సవబెరస్య కాతుకబద్ధః ఉపచారాశ్చ. ❖

దేవస్య పురతో భూమితలె గోమయవాణిణా ॥ ౩౫

ఆలిప్తై చతురశ్రై చ శాలిభారేణ స్త పూరితై ।

పాత్రం నిధాయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా యథావిధి ॥ ౩౬

సభాజయిత్వా తత్పూత్ర మస్త్రీమస్త్రీణ దేశికః ।

అజ్ఞస్థా నామికాభ్యాం తు గృహీత్వా హస్తయోర్ద్వయోః ॥

అవరాజితయా సూత్రం చస్తనక్షోద వారిణా ।

ఆలిప్య దక్షిణే హస్తై బద్ధా చోత్సవకాతుకమ్ ॥ ౩౭

స్పృష్ట్యా దక్షిణహస్తైన సూత్రం వారా శతం జపెత్ ।

అస్త్రీమస్త్రం తదాఘృత్యైర్ద్యైః స్పృష్ట్యా దేవం నివేదయెత్ ॥ ౩౮

మహాపూవం తథాపూర్వా వృధుకాంశ్చ ఫలాన్యపి ।

గయం నృత్రం తథావాద్య మాచరెద్దేవతాన్తికై ॥ ౪౦

త్రిభిభాగవతైర్దేవం స్థానైస్సత్ర నివేదయెత్ ।

స్నానాస్తం ఔమవసనమాలిప్తం చస్తనాదినా ॥ ౪౧

భూమితం భూషణైస్సవైః స్పృగ్వీణం దేవదైవతమ్ ।

అచయిత్వా యథాశాస్త్రం వరమాన్నం నివేదయెత్ ॥ ౪౨

యథోదితం ప్రతిష్ఠాయాం యథాశయన కల్పనమ్ ।

బిమ్బం చోపరి విన్యస్య * శయన స్థావయెచ్చుభే ॥ ౪౩

కోణేషు స్థావయేద్దీపాః పాలికా స్సాఙ్కురాస్తథా ।

తూయాః ఘోషైస్తథావేదైస్తోత్రైస్తుత్వా మధుద్విషమ్ ॥ ౪౪

❖ నిశాయాం జాగరణమ్. ❖

నిశాం నయెజ్జాగరణ సమాహితమనా గురుః ।

❖ దేవస్య త్థాపనమ్. ❖

శ్వోభూతే శోభన ప్రాప్తే ముహూర్తే భాస్కరోదయే ॥ ౪౫

ఉత్తిష్ఠే త్యాదిమన్త్రేణ త్రిభిభాగవత్తేస్సహ ।

దిక్షు శాకునికం సూక్తం పఠత్సు బ్రాహ్మణేవ్విపి ॥ ౪౬

ఉత్థాప్య శయనాద్దేవం తం

❖ దేవస్య శిబికారోపణమ్. ❖

ఇదంవిష్ణురిత్యేచా ।

ఆరోపయెయ్యశ్శిబికాం గువణా ప్రభయా సహ ॥ ౪౭

❖ బ్రాహ్మణా ఏవ యానం వహేయుః. ❖

వహేయు భూసురా యానం ధ్యాయంతో విహగాధిపమ్ ।

వికీరేత్సవతో దిక్షు పుష్పాణిగురభీణి చ ॥ ౪౮

లాజాంశ్చ సాకం ముక్తాభిస్తూయాః ఘోషైశ్చ నాదయేత్ ।

ఈదృశైశ్చ జ్వలైరన్యై స్సవావరిణ భూమికాః ॥ ౪౯

సీత్యా వీరదక్షిణం

❖ భగవతో భద్రదాసన ఉపవేశనమ్. ❖

యానాదవరోవ్య ప్రభాన్వితే ।

భద్రదాసన దుకూలాదిచిత్రాస్తరణశోభితే ॥

౫౦

పాశ్వే కల్పద్రుమచ్ఛాయాశీతలే స్వణానిమితే ।

నివేశ్య మణ్డపే సవకమువచారం సమాచరెత్ ॥ ౧౧

❖ ప్రాభృతసమర్పణమ్. ❖

ప్రాభృతం చాహృతం సవకం ద్రవ్యముత్సవకారణమ్ ।

దేవాయ దశయేత్సవకం జనసంసది దేశికః ॥ ౧౨

కృత్వోపచార మఖిలం * తత స్సృజనమణ్డపే ।

స్నాపయేద్దేవదేవేశం యథాపూర్వో దితైః క్రమైః ॥ ౧౩

అచార్యో యజమానశ్చ సమీక్ష్య విభవోదయమ్ ।

❖ స్సృజనహవినివేదనానంతరం దేవస్య గర్భగృహసయఃమ్. ❖

మహాహవినివేద్యాస్తే హుత్వా హవ్యైః ధావిధి ॥ ౧౪

గర్భగృహం † విమానస్య స యేన్ద్రజలపంయతమ్ ।

❖ అవరాహై మృత్తికాపజ్గిహణబీజావాపా. ❖

తతోఽవరాహాసమయే అజ్కురాధారమృత్తికామ్ ॥ ౧౫

అనేతుం బహిరుద్వాన భూమయో ద్వా నదీతటాత్ ।

యానమారోఽప్య గరుడం సేనాన్యం ధి వా పరివృత్తమ్ ॥ ౧౬

దేవాదేశం పురస్కృత్య సవక మజ్గల పంయతమ్ ।

వహద్భిగపాలికాగపూర్వం ఖనిత్రం చాపి భూషితమ్ ॥ ౧౭

బ్రాహ్మణైః బహుభివేదానధీయానై స్సమస్తతః ।

సీత్వా ప్రదక్షిణం ‡ గ్రామం తతో నిగత్వ దేశికః ॥ ౧౮

దిశం ప్రాచీముదీచీం వా వ్రతసజ్జృహ్య మృత్తికామ్ ।

యథాపూర్వో దితం ధామ వ్రపిశ్య రణీముఖే ॥ ౧౯

వ్రదోషే యాగసదసి పాలికా ద్వాదశావరాః ।

శరావకుమృసహితాస్తద్వగా అపి హేడత ॥ ౨౦

* తద్భిమ్మం స్నాన. † విమానాద్య. ‡ చ. ‡ యానమ్.

ఈశానభాగే సంస్థావ్య సామకుమ్భసమన్వితాః ।

ఆవపేత్తాసు బీజాని ముహూర్తే శోభనే గురుః ॥ ౬౧

❖ ప్రాథమాపూర్వకం దేవస్య యాగమణ్డపే నివేశనమ్. ❖

తతః ప్రవిశ్య సదసం యజమానో గురుశ్చ తౌ ।

ప్రణమ్య దణ్డవద్భూహా దేవముత్సవసమ్పదమ్ ॥ ౬౨

యాచేతాం గురుకన్వకృ బధ్వా కల్యాణకౌతుకమ్ ।

ఉత్సవస్నానబల్యర్థప్రతిమాసు యధాకృమమ్ ॥ ౬౩

కుదర్శనచ శయనె కల్పితైఃస్వత్ర పూర్వవత్ ।

బద్ధప్రతిసరం పవమధివాస్య యదాకృమమ్ ॥ ౬౪

ఉత్థావ్య సద్యశ్చారాధ్య ప్రాదక్షిణ్యేన మన్దిరమ్ ।

సీత్యా ప్రవేశ్య యాగాధమణ్డకం తత్ర * చాసనె ॥ ౬౫

నిత్యోత్సవా చాం చక్రం చ నివేశ్య తదనంతరమ్ ।

❖ వెదికాయాం ధాన్యరాశౌ కుమ్భస్థాపనమ్. ❖

వెదికాయాం ధాన్యపీఠం కృత్వా పూర్వోదితక్రమాత్ ॥ ౬౬

తత్ర ప్రత్యాలితా కుమ్భా సూత్రేణ పరివెష్టితాః ।

గంధోదకేన † సమ్పూర్ణా న్నవరత్నయుతాన్నవ ॥ ౬౭

పర్వగన్ధజోమిత్రాణా కరకేణ సమన్వితాః ।

ప్రత్యేకం న్యస్తసౌవణ్య నిష్కానశ్వేతకల్పవైః ॥ ౬౮

కుశకూచేన సహితా ముఖేష్వపి సమల్లకాః ।

మధ్యమం వస్త్రీయగ్నేన శిష్టానకేన వాపసా ॥ ౬౯

వెష్టితాన్వదికాభూమా స్థాపయేద్ధాన్యరాశిమ్ ।

ఆయతం పవభీరూస్తైః ప్షడ్భీర్వా చాథ వజ్రాభిః ॥ ౭౦

విస్తీర్ణం వస్త్రీమాయామమానాధేన నియోజయేత్ ।

భగవన్మయవిప్రైశ్చ పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౭౧

❖ కుమ్భేషు స్థానభేదేన యవప్రదేవతాః. ❖

* చానయేత్. † సమ్పూర్ణా నవరత్నోదరాన్నవ.

* ద్వారతోరణకుమ్భాదీః ప్రతిష్ఠాయామివాచసయేత్ |
మధ్యకుమ్భే మూలబెరం † కరకే చ సుదర్శనమ్ || ౭౨

పూర్వాద్యాశాగతే కుమ్భే వాసుదేవాది స్థానాశ్చైత్ |
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు యష్టవ్యాస పురుషాదయః || ౭౩

¶ తదైవ పురుషసత్త్వః క్రమేణాచ్యుతదేవతా |
అనంతశ్చైతి హవిషా చతుర్ణాం చ నివేదనమ్ || ౭౪

‡ కుమ్భే తథాస్త్రే చ బలిబిమ్బే చైవాష్ట మజ్జలమ్ |
వెట్టితం వాససా వెదెరధస్తాద్ధాన్యరాశిషు || ౭౫

స్యాన్యాభ్యుచ్యో చతుర్దిక్షు వెదతూర్యాదిఘోషణే |

❖ ఆహవసీయాద్యగ్నిషు హోతవ్యదేవతాః ❖
ప్రవృత్తై జహుయాదగ్నౌ ధ్యాయన్నాహవసీయకే || ౭౬

వాసుదేవం దక్షిణాగ్నౌ సజ్జమాణ మనంతరే |
ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమే చాగ్నాపుదీ చీనైనిరుద్ధకమ్ || ౭౭

ఆపసక్త్యే మూలమూర్తిమిష్ట్యా తీర్థావసానికమ్ |
సన్నిధిం ప్రార్థ్య కుణ్డేషు జహుయా త్సర్పిరాదిభిః || ౭౮

❖ హోమద్రవ్యాణి ❖
సర్పిషా చ పశూనైశ్చ ధూపద్రవ్యైశ్చ పద్మజ |
పమిధా పయసా దధ్నా తిలప్రీహి యవైస్తథా || ౭౯

❖ హోమసజ్జ్యాః ❖
త తద్దైవతమస్త్రేణ అప్తోత్తరశతం వృథక్ |

అప్టావింశతివారాన్వా కుణ్డేషు ప్రాగుకక్రమః || ౮౦
పాయసైః కృపరైః గౌత్రైః హరిద్రానైశ్చ మాద్దికైః |

హోతవ్యం పౌరుషై స్సూక్తైః పృథగగ్నిషు కచ్చసు || ౮౧

* ఇదమధంక్వచిన్న. † కరకేష్వస్త్రపూజనమ్. స్థానాశ్చైత్. ‡ క్రమేణ పురుషసత్త్వస్తదైవా. ‡ కుమ్భే కుమ్భే తథాస్త్రే చ విన్యసేదప్త.

- * బ్రహ్మది స్థావరాస్త సర్వదేవతాహోమః. *
 వజ్ఞమి వరమాన్నేన బ్రహ్మద్యుద్దిశ్య దేవతాః ।
 తత్తన్నామ చతుర్థ్యస్తం పరివారవదాన్వితమ్ ॥ ౮౨
 స్వాహాస్తం మస్త్రీముచ్చాయా ధ్యాత్యా బ్రహ్మదిదేవతాః ।
 బ్రహ్మ ప్రజాపతీ రుద్రస్సర్వో దేవా యథాక్రమమ్ ॥ ౮౩
 ఛన్దాంసి వేదా ఋషయో గన్ధర్వాశ్చ సరీస్పతాః ।
 యత్యౌశ్చాపురసశ్చైవ మాసాద్యైస్సహ వత్సరాః ॥ ౮౪
 * సరితశ్చ సముద్రాశ్చ పర్వతాశ్చ తథావగాః ।
 భూతాని పశవో వృతౌ స్తథైవోషధయః స్మృతాః ॥ ౮౫
 వనస్పతిశ్చోద్భిదశ్చ స్వేదజాశ్చాణ్డజాస్తథా ।
 జరాయుజాశ్చ భూరాదిసప్తలోకాస్తధేవ చ ॥ ౮౬
 అతలద్యాస్తథాలొకాస్సప్త చణ్డాదిదేవతాః ।
 ఇత్యేతేభ్యో బలిద్రవ్యం జహుయాన్మూలవిద్యయా ॥ ౮౭
 ఇదం విష్ణురితిప్రోచ్య పూణాఃశుతి మదాచరెత్ ।
 స దహేత్పరిధీ దభాః దేవాన్నేద్యాపయేత్ స్థితాః ॥ ౮౮
 వ్రత్యహం ధారయెదగ్నీయావత్తీథాదినాపథి ।
 అహోరాత్రం ప్రతిదినం జహుయాదుక్తవత్కనా ॥ ౮౯
 ఏకాగ్నావాసి హోతవ్యం హోమద్రవ్యమశేషతః ।
 త్రయే చతుష్టయే చైవమగ్నీనాం కమలాసన ॥ ౯౦
 * బలిదానాయ చక్రస్య అన్నమూలైశ్చ నిష్క్రీమణమ్. *
 బలివ్రదానం వ్రథమం కుయాద్యాగస్య మణ్డపే ।
 చక్రం చ బలిచిచ్ఛం చ సమాదాయాన్నఘృతీనా ॥ ౯౧
 సాకం నిష్క్రీమ్య † సదనాత్తద్వారే కుముదాదికమ్ ।
 అభ్యుచ్య పురతో దద్యాద్భలిం భూమితలైశ్చచా ॥ ౯౨

❖ ఉపకరణ వాహినామగ్రే గమనమ్. ❖

పాత్రస్థం తద్బలిద్రవ్యం ఘట్టాం ప్రసవభాజనమ్ ।

తోయపూణికం చ కరకం దీపపాత్రం చ దీపికాః ॥ ౯౩

ధూపపాత్రం గృహీత్వాగ్రే గచ్ఛన్తు పరిచారకాః ।

❖ అగ్రే అన్నమూతిః గచ్ఛేత్. ❖

* అగ్రే గచ్ఛేదన్నమూతిః స్తతశ్చక్రమనస్తరమ్ ॥ ౯౪

❖ తదను నిత్యోత్సవాచార్యా నయనమ్. ❖

నిత్యోత్సవాచార్యం తదను వితానాది సమన్వితమ్ ।

తతశ్చన్ద్ర ప్రచన్దాదీన్ ద్వారేష్వా వరణేషు చ ॥ ౯౫

❖ బలినిక్షేపః. ❖

నిత్యోత్సవప్రక్రియయా బలిమభ్యర్చ్య నిక్షేపేత్ ।

మధ్యమారభ్య చ గ్రామే బ్రహ్మదీనాం యథావిధి ॥ ౯౬

దేశస్వీకానవయన్తం దత్వాఽభ్యర్చ్య బలిం తతః ।

❖ పరిశిష్టబలిద్రవ్యస్య మహాపీఠే నిక్షేపః. ❖

మహాపీఠే బలిద్రవ్యం పరిశిష్టమశేషతః ॥ ౯౭

దద్యాత్పారిషదాన్ సవాన్ నుద్దిశ్య కమలాపన ।

❖ ఉత్సవమూలైశ్చ శ్చయనాదుత్థాపనమ్. ❖

ముహూతైశ్చ శోభనై ప్రాప్తై గురురుత్సవ కౌతుకమ్ ॥ ౯౮

శయనస్థం సముత్థాన్య మస్త్రీముత్తిష్ఠ పూర్వకమ్ ।

ఉచ్చారయన్ స్వస్తిసూక్తం కరద్భిబ్రాహ్మణ్యై స్సహ ॥ ౯౯

నిష్క్రమ్య మద్విరాత్తస్తా దుచ్చారయ చ రథిస్తరమ్ ।

❖ ఉత్సవ మూలైహోవాస్త్యాదియుక్తరిధేన కరిభిమణమ్. ❖

సమారోప్య రథం యుక్తం చతుర్భిహా స్తిపుజ్యవైః ॥ ౧౦౦

* అన్వగచ్ఛేత్ అనుగచ్ఛేత్.

వాజిభివాః బలీవదైః శ్రీఘ్రిగామిభిరుత్తమైః ।

కల్పకద్రుమసంయుక్తం హేమకూటై రలఙ్కృతమ్ ॥ ౧౦౧

రథస్యోపరి కృత్వా చ నయేదాస్థితసారథిమ్ ।

యన్త్రైణ వా విప్రవయైః రథీయానై బలాలాన్వితైః ॥ ౧౦౨

గజే వా స్యన్దనాలాభే యానై వా తదసమ్భవే ।

❖ భగవతో యానారోహణే మన్త్రైః ❖

భద్రఙ్కణైః తి మన్త్రైణ యానమారోహయేత్తదా ॥ ౧౦౩

సపుష్పహేమవ్రభయా యుక్తం పుష్పైరలఙ్కృతమ్ ।

హైమైన చ * విమానైన యుక్తం పుష్పాదిశోభినా ॥ ౧౦౪

కూటాకారైణ వా యుక్తం మయూరచ్ఛదశోభినా ।

సవాళఙ్కార యుక్తేన సుమనఃపరివేషినా ॥ ౧౦౫

❖ యాతోపచారవిధిః ❖

యానై తత్ర సమాసీనమభ్యుచ్యతా స్యాసపూజకమ్ ।

దేవం నివేదయేత్తస్మై భక్ష్యం చ వృధుకాఙ్కమ్ ॥ ౧౦౬

నాన్యం చరణయోన్యం స్యేన్నిశాచూణాని సవశః ।

దీపైరుదగ్రైః బహుభిః పరిషిక్తైః పూతాదినా ॥ ౧౦౭

పరస్పహస్యైః ససవత్ర దీపయేచ్ఛ తతావరైః ।

❖ పరివారవర్గాః ❖

ద్విజెన్ద్రముఖైః బహుభిః భూషితైః ధవలామ్బరైః ॥ ౧౦౮

కశ్చుకోష్ఠీషసహితైః వాళలవ్యజనపాణిభిః ।

తాలవ్యజనహస్తైశ్చ బహిః బహుకరైస్తథా ॥ ౧౦౯

ముక్తాతపత్రహస్తైశ్చ మేఘడమ్బరదారిభిః ।

బిభాణైః భూషణైః త్రాణి గర్భోద్గారీణి విశ్వతః ॥ ౧౧౦

యానారూఢేన పురతో రచితాఙ్గలికమణాః ।

† ఉచ్చైర్ధ్వజాధిరూఢేన తదా తాక్ష్యేణ పద్మజ ॥ ౧౧౧

- వృష్ణతత్త్వ ప్రణమతా శిబికాం కనకొజ్జ్వలమ్ ।
 ఆయాధేన విరిభ్యాదీక సముత్సారయతా బహిః ॥ ౧౧౨
 విష్వక్సేనేన దేవేన వేత్రహస్తేన సేవితః ।
 ఉపాసహా పాదుకే చ పాత్రై కనకనిమితే ॥ ౧౧౩
 సమారోహ్య పురొ విప్రైర్ధారయద్ధిరలఙ్కృతైః ।
 రాజవిహ్నిని చాన్యాని యాతవ్యమవిలంబితమ్ ॥ ౧౧౪
 విప్రైస్త్రయీ మధీయానై జగపస్తుతిపరాయణైః ।
 నృత్యతా గాయతా చాపి గాణికేనానుసేవితమ్ ॥ ౧౧౫
 వీణాదివాదనవరైర్వర్ణభిశ్చ తదావరైః ।
 షడ్జాదిగీతనిపుణైర్వాద్యవాదనకొవిదైః ॥ ౧౧౬
 గద్యం వద్యం తథా మిత్రం కరద్భిస్తాత్ర ముజ్జ్వలమ్ ।
 భాషాశ్చ బహుధా భిన్నా భాషమాణై రితస్తతః ॥ ౧౧౭
 వైతణ్డికై స్తథా జల్పనిపుణైర్వాదశీలైః ।
 తథా తత్త్వకథానిష్ఠైః పదార్థజ్ఞైశ్చ తర్కకైః ॥ ౧౧౮
 మీమాంసకైర్యోజ్ఞకైశ్చ చ్ఛాందసైస్సాంఖ్యకోవిదైః ।
 యోగజ్ఞైశ్చ పురాణజ్ఞైశ్చాబ్జికైస్తత్త్వవేదిభిః ॥ ౧౧౯
 మాహూర్తికైశ్చ గణశంఖరఘ్నరజీమభిః ।
 తత్తత్తచ్ఛ్రోత్రమాగ్గణ ప్రమేయం బహుధా స్థితమ్ ॥ ౧౨౦
 ఉచ్చైఃపుష్పైర్వాణైర్విద్యద్భిః పద్మరాత్రపరాయణైః ।
 వాసుదేవస్య మాహాత్మ్యం కథయద్భిశ్చ సాత్త్వికైః ॥ ౧౨౧
 సంస్కృతం ప్రాకృతం మిత్రమీర యద్భిరీతస్తతః ।
 శాస్త్రేషు నైపుణం సవకం ప్రదత్తం యతు ముద్యతైః ॥ ౧౨౨
 దేవస్య పురతఃకృష్టై సత్త్వైశ్చ స్థితైఃకైః ॥
 సేవయా సవకతోదిత్యు చతుర్థం బలాధ్యయ ॥ ౧౨౩

దేవస్య పాశ్వర్యాయోఽపూజేః లాఙ్ఘా * రజ్జితమస్కరైః? ।

యన్త్రై దాశరుమయైశ్చిత్రైః పత్యైకారైరితస్తతః ॥ ౧౨౪

దేవతాకృతి యన్త్రైశ్చ తథా యన్త్రైః గజాదిభిః ।

నిషాదిభిస్సమూహైః స్త్రీభిశ్చ భరతాదితైః ॥ ౧౨౫

మూగైః బాహునిధేన్మతం దశాయ స్తీభిరద్భుతమ్ ।

† లఘాయన్త్రై స్త్రియారూఢై యన్త్రై రన్యైస్తథావిధైః ॥

గతాగతాని కువాణైరనుయతస్సమాకులైః ।

ఇత్యుమావరణం సవణం పరిక్రమ్య బహిస్తథా ॥ ౧౨౬

గ్రామాదివీధికాశ్చాపి పాత్రమ్య ప్రదక్షిణమ్ ।

ప్రవేశసమయే ‡ చాపి ప్రాకారవలయం తథా ॥ ౧౨౭

ప్రదక్షిణ్యేన గత్వాస్త్రం ప్రవిశేన్మణ్డ స్త్రీ పావనిమ్ ।

తత్రావరోపయేద్దేవం బలిబరం తు మన్దిరే ॥ ౧౨౮

చక్రం చ యాగపదనే బలిపీఠే బహిస్సితే ।

అన్నమూర్తిం ఊపేన్నిత్యం సమా రాధనకల్పితైః ॥ ౧౨౯

వస్తుభిర్ద్విగుణైనిత్యం ధ్రువబరం పమచా యేత్ ।

* ఉత్సవబిమ్బస్య ప్రాతస్సింహాసనైః సప్తావనమ్. *

రాత్రిశేషే వ్యతిక్రాంతై మణ్డపే సింహాద్భరే ॥ ౧౩౦

అవస్థాప్యోత్సవం బిమ్బమచా యేచ్ఛాస్త్రైవత్కనా ।

* తస్యోబిమ్బే వా స్నవనబిమ్బే వా స్నవనమ్. *

స్నవనం తత్ర వా బిమ్బే యద్వా స్నవనకౌతుకే ॥ ౧౩౧

* ఏక బెరవిధాన మూలబిమ్బ ఏవ స్నవనమ్. *

ఏక బెరవిధానే తు మూలబిమ్బైః భిషేచనమ్ ।

❖ వ్రత్యహం స్నవనం మహాహవినివేదనం చ. ❖
 వ్రత్యహం స్నవనం కుయూద్యహాశక్తి యథావిధి || ౧౩౩
 మహాహవినివేద్యాథ బిమ్బే కల్యాణకల్పితే |
 మణ్డనాలయమానాద్య శోభయేద్భూషణాదిభిః || ౧౩౪
 బిమ్బే తత్ర స్థితే యాగమణ్డకం ప్రాప్య దేశికః |
 కుమ్భాదికం సమభ్యచ్య నివేద్య చ యథోదితమ్ || ౧౩౫
 హుత్వా చ పూజావత్సరే బలిం దత్వా యదావిధి |
 సమామన్యచ్య

❖ బల్యచాయా గ్రామవీధిమ నయనమ్. ❖

బల్యచాయా నీత్వా గ్రామాదివీధికాః || ౧౩౬

యదానిశం విధాయాస్వగుర్నవాచాయాం సయేద్బహిః |

❖ ఉర్నవాచాయాః దివసానుగుణోపచారేణ బహిరాయనమ్. ❖

యదాపురమలజ్కారం కృత్వా కరికరాంస్తథా || ౧౩౭

దివసానుగుణానన్యాయా ధ్వజాదీన్విష్వగుచ్ఛృతాః |

తామ్బూలవీటికాం దత్వా స్థానై స్థానైః † సమాహితామ్ || ౧౩౮

వృథుకాదీంస్తథా భక్ష్యేన్నాలికేరఫలాని చ |

హనీయూచమనాదీని చోదితాని యథావిధి || ౧౩౯

దత్వానై వేద్యమఖిలమద్భిః ప్రోక్ష్యస్త్రవిద్యయా |

నివేదయేదపూసాదీః కర్వం తూష్ణిం ప్రదేశాయత్ || ౧౪౦

హనీయం చ తథా న్వాదు వయఃప్రభృతి చాహృతమ్ |

పుష్పమాలాది యచ్చాన్యచ్చస్తనతోదభాజనమ్ || ౧౪౧

భూషణం చాఙ్గలీయాది భక్త్యా యత్ప్రీతిదీయతే |

ప్రోక్ష్య సవనం తథాస్త్రేణ దేవాగ్నేయోజయేద్దురుః || ౧౪౨

❖ శిబికయా వ్రదక్షిణాన స్తరం స్నానమణ్ణపె సమారాధనమ్. ❖

గామం వ్రదక్షిణం నీత్వా తథైవావరణాని చ ।

వ్రవేశ్య ఛామ శిబికామవ్యామారోక్య మజ్జలామ్ ॥ ౧౪౩

స్నానమణ్ణపభూభాగే కాఞ్చనే వరమాసనే ।

సుఖాస్తరణః * సంయుక్తే యానాదెరవరోవ్య తమ్ ॥ ౧౪౪

నివేశ్యాభీష్టదిగ్భాగే సమ్ముఖం ముఖకాతుకమ్ ।

❖ ఆరాధకవ్య కఞ్చుకోష్ఠీషధారణమ్. ❖

ఆరాధయేద్భాగవత సువాల్లజ్జ్వరపంయుతః ॥ ౧౪౫

అహతేన సుసూక్ష్మేణ వాపసా శ్లత్తతన్తనా ।

బద్ధోష్ఠీహోత్రాసజ్జగ కణికాద్వైరలజ్జృతః ॥ ౧౪౬

సౌవణ్యవారవాణేన ధవలేన విరాజితః ।

బద్ధవృదేహపన్నాహగ పవిత్రితకరిశ్శుచిః ॥ ౧౪౭

❖ పరిచారకాణాం చ తదా. ❖

సమారాధనవస్త్రాని నయద్భిగ పరిచారకైః ।

కఞ్చుకోష్ఠీషవాసాభిధానితవ్యం సమస్తతః ॥ ౧౪౮

❖ పూజకవ్య దేవదక్షిణే ఉపవేశః. ❖

† దేవవ్య దక్షిణే పాశ్వే పూజకేన్ద్రోపవేశనమ్ ।

❖ సివాధిశానం భగవతిగ పాశ్వే వృష్టతశ్చోపవేశః. ❖

ఆస్థితవ్యం భగవతిగ పాశ్వేయోగ వృష్టతస్తతః ॥ ౧౪౯

ఏకాగ్రమానసై స్సవై రేకానిభిరుపాసితైః ।

❖ త్రిదణ్డివృద్ధతీనాముపాసకానాం స్థితిః. ❖

ఆస్థితవ్యం యతిపరై స్త్రిదణ్డేరేకదణ్డిభిః ॥ ౧౫౦

బ్రహ్మధ్యాన పరైరన్వ గారాధన విధిక్రమమ్ ।

అనుసన్ధాయభిశ్శ్వ దుపవేష్టవ్య మన్తికే ॥ ౧౫౧

* కల్యాణే. † దేవవ్య వామపాశ్వే తు దేశికేన్ద్రోపవేశనమ్.

బహిస్తేషాం చ కల్యాణైః వైష్ణవైః సంయతేన్ద్రియైః ।

ఆనందజాత్రుపలితైః రాష్ట్రతాజ్జయహీనురైః ॥

౧౪౨

❖ మణ్డపాద్యహి రుపవెష్టవ్యాః ❖

ఉపాసితవ్యమన్యైస్తు పదన్యైః మణ్డపాద్యహిః ।

అథస్తాత్సర్వతోదిక్షు ప్రసాయా ముపవేశనమ్ ॥

౧౪౩

❖ సతకగాయకాదీనాం స్నానమ్ ❖

అథస్తాదగ్రతో నృతగీతవాద్యవిశారదైః ।

నాట్యం బహువిధం వాద్యం త్రకృత్తం బహుధాత్రితమ్ ॥ ౧౪౪

* గీతం చ దివ్యం వజ్రాద్యైస్సర్వరైః కాలానుసారిభిః ।

ప్రదర్శయద్భిలాస్యాని † బద్ధనాసీతరాణిచ ॥

౧౪౫

ఆవిష్కూర్షాద్భిరన్యైశ్చ శ్రవ్యం దృశ్యం చ తద్ద్యయమ్ ।

దర్శయద్భిరభీయాన్వై స్త్రీయాం శ్చ స్వాధ్యాయకల్పితమ్ ॥

ఇతిహాసపురాణాని కథయద్భియోధాయథమ్ ।

పన్నిధాతవ్యమన్యాభి ‡ వాణీసీభిష్ఠమస్తతః ॥

౧౪౬

❖ దేవస్య సహస్రధారయా స్నానమ్ ❖

ఇత్థం సంసేవితే తత్ర మణ్డపే మధువిద్విషమ్ ।

అచ్యుత్యా తతస్సానపీఠే సీత్వా యథాపురమ్ ॥

౧౪౭

సహస్రధారావర్షంతం స్నాపయేత్సురుపాత్తమమ్ ।

❖ అలక్ష్మారాసస్తరం యాత్యా ❖

అలక్ష్మారాసనే సీత్వా తత్ర కృత్యమశేషతః ॥

౧౪౮

కృత్వా యాత్రాసనే దేవమారోఽవ్య సఖిచ్ఛదమ్ ।

❖ భోజనాసనే మహాహవినివేషనమ్ ❖

ప్రవేశ్య మణ్డపం తత్ర స్యసేత్తం భోజనాసనే ॥

౧౪౯

* గీతం చ నృత్యం. † నిబద్ధాని. ‡ స్త్రీయస్తకల్పితమ్.

¶ సర్వాణ్యభిః.

మహాహవినివేద్యాథ పానకాంతం యథోచితమ్ ।

❖ దేవస్య రాజవదువచారః. ❖

గుహసనే స్థావయిత్వా రాజవత్సవకమాచరెత్ ॥ ౧౬౧

❖ అలంకారాసనం నీత్వా యానమారోవ్య మజ్జలమ్ ।

❖ మహోత్సవనిగమనమ్. ❖

? అవరోహ్యసనే తత్ర మణ్డయిత్వా యథాపురమ్ ॥ ౧౬౨

నోమాది బలిదానాంతం కృత్వా సవకమశేషతః ।

ఔత్సవం చిమ్బమాదాయ కుర్యాదేవం మహోత్సవమ్ ॥

❖ తీర్థాదినవయంతం ఆపూజనస్తుభిరువచారః. ❖

వ్రత్యహం మహముతైన విధినా విహితం క్రమాత్ ।

ఆపూవాభరణైరమాల్యైరపూజైశ్చామ్నైరైస్తథా ॥ ౧౬౩

ఆపూవోద్యానగూనాద్యైర్యథా కౌతూహలం భవేత్ ।

తథా విశిష్య కతకన్యం యానతీర్థాదినాపథి ॥ ౧౬౪

❖ పూవానతిక్రమేణ స్థానభోగాదికల్పనమ్. ❖

యస్మిన్నాస్థానభూభాగే యే భోగాః కల్పితాః పురా ।

తత్రైవ తే విధాతవ్యా దేవస్య సతి సమ్భవే ॥ ౧౬౫

❖ శ్రీభూమిభ్యం సా వినావా దేవస్య గ్రామాదా భ్రమణమ్ ❖

శ్రియా వసుధయా సాధకం గ్రామాదా నిత్యముత్సవే ।

వరిభ్రమణమీశస్య కేవలస్వాపి వా భవేత్ ॥ ౧౬౬

❖ వ్రథమదినమారభ్య షట్సు దినేషు నివేదనీయవస్తూని. ❖

అహని వ్రథమాదా స్యా ద్బలిదానమనుక్రమాత్ ।

పలలం రణినీమాణం కరమ్భా లాజపయంతా ॥ ౧౬౭

1 స్థావయిత్వా. ❖ అలంకారాలయం. ? అవరోహ్యే శ్యేతదధికం క్వచిన్న.

చరుణా సహ సంయోజ్య బలిం దద్యాద్యథావిధి ।

ద్వితీయేఽహని సంయోజ్య చరుణా తిలతణ్ణులమ్ ॥ ౧౬౮

మిశ్రితాంశ్చరుణా * లాజా ధానాన్యాపూవకాంస్తథా ।

తృతీయే చ చతుర్థే చ నాలికేరజలేస్సహ ॥ ౧౭౦

పస్తాంశ్చ శాలిపిష్టం చ సంయోజ్య చరుణా సహ ।

పంచమే పద్మబీజాని పాయసం శాలితణ్ణులమ్ ॥ ౧౭౧

షష్ఠే త్వపూపాః సంయోజ్య చరుణా నిక్షిపేద్బలిమ్ ।

❖ సప్తమాదిషు దినేషు నివేదనీయవిశేషః । ❖

సప్తమాదిషు సవక్త్ర సాధక మన్నైశ్చతుర్విధైః ॥ ౧౭౨

ఆపూపాంశ్చ తథా పక్షాః ప్రత్యహం నిక్షిపేద్బలిమ్ ।

బ్రహ్మదీశానవయోస్తం స్థానేవ్యవ్ధు పూవావత్ ॥ ౧౭౩

❖ గోమయాశుద్ధే బలిపీఠే తోయపూవాం బలిదానమ్ । ❖

విధాయ బలిపీఠాని గోమయాలిప్తభూమిషు ।

తేషు వాద్యం తథా సృతం గెయం నిత్యోత్సవే యథా ॥ ౧౭౪

కృత్వా దద్యాత్తోయపూవాం బలిం తోయోత్తరం తథా ।

బలిముద్రాం దశకయిత్వా దశకయేస్సజ్జలాష్టకమ్ ॥ ౧౭౫

❖ బలిప్రదక్షిణమ్ । ❖

బలిం ప్రదక్షిణీకృత్య గచ్ఛేయురాలిదాయనః ।

❖ ఆరమ్యసమాప్తీదినయోరేకా బలిః మధ్యదినేషు బలిద్వయమ్ ❖

ఆరమ్యదినసే రాత్రౌ సమాప్తీవసేఽహని ॥ ౧౭౬

బలిమేకాం క్షిపే స్సధ్యదినసేషు బలిద్వయమ్ ।

❖ అశోరాత్రం బలిదానమ్ । ❖

అహ్ని రాత్రౌ చ సవక్త్ర బలిదానం యథావిధి ॥ ౧౭౭

❖ అస్తది న గ్రహణాదిసమ్పాతే బలిద్వయమ్. ❖

అవసానదినే రాత్రౌ గ్రహణే విషువేఽయనే ।

ప్రాప్తై కుయాదవభృథం యది తస్మిన్ బలిద్వయమ్ ॥ ౧౭౮

❖ గ్రామాదిరహితస్థానై మహాపీఠస్య పురతోబలిః. ❖

గ్రామాదిరహితే స్థానే మధ్యే తు పురతో బలిమ్ ।

మహాపీఠస్య వితరేద్భిక్షాణై దేశికోత్తమః ॥ ౧౭౯

❖ తీర్థాదినాత్పువోద్యుమ్మగయా. ❖

పూవోద్యుస్తీర్థాదినసాద్దేవస్య మృగయా భవేత్ ।

మృగయాదినసాత్పువం జలదోద్యువగాహనమ్ ॥ ౧౮౦

❖ తస్మిన్ దినే సవిభవం దేవస్య నిగమః. ❖

అవగాహదినాత్పువదినసే దేవమచ్యయేత్ ।

శ్రీభూమిభ్యాం సహైకస్మిన్ విష్టరే విపులై స్థితమ్ ॥ ౧౮౧

ఉద్యానాదా చ దేవీభ్యాం సాధం దేవస్య నిగమః ।

క్రీడాశ్చ తత్ర బహుధా దర్శయే * చ్ఛౌవదాగపునః ॥ ౧౮౨

❖ దేశాంతరాదాహృతప్రాభృతాదినివేదనమ్. ❖

దేశాద్దేశాదాహృతాని ప్రాభృతాని గురుస్వయమ్ ।

ప్రదర్శ్య దేవదేవాయ జనసంపది మణ్డపే ॥ ౧౮౩

ఇతోఽ యాతమిదం సర్వ మితోఽ యాతమితీయ చ ।

దేవాదీనపి † చాహత్వ్యాన్కాలై విజ్ఞావయేత్తతః ॥ ౧౮౪

❖ దేశికెన్ద్రోదానస మవలోక్య సర్వేషామనుగ్రహంకుర్యాత్. ❖

తస్మయత్వాద్దేశికేన్ద్రో దేవోఽహమితి ధృ భావయత్ ।

కుర్యాదనుగ్రహం సర్వం దేవన్యాలొక్య చాననమ్ ॥ ౧౮౫

* చ్ఛౌవధాల్ల. † చాహత్వం కాలై. ధృ భావయేత్ .

❖ సమీపస్థై రనుగ్రహభావనా. ❖

అభిప్రాయం యథా రాజ్యో జ్ఞాత్వా తేన వృద్ధశిశుతమ్ ।

బ్రువన్తి తత్సమీపస్థా రాజ్ఞాం తత్తదనుగ్రహమ్ ॥ ౧౪౬

❖ బల్యచక్షయా ఉత్సవే సుదశనాన్నమూర్తోన్యక్షిణకల్పః. ❖

సుదశనాన్నమూర్తిభ్యాం సహ తాభ్యాం వినాపి వా ।

సహ బల్యచక్షయా కుయాద్వినా వా తిం మహతోత్సవమ్ ॥

కేవలోత్సవబిమ్బేన దినేష్యవభృదావధి ।

❖ అపరాష్ట్రా జలద్రోణ్యేకగాహనమ్. ❖

జలద్రోణీం జలస్నానదినే కృత్వా యథాపురిమ్ ॥ ౧౪౮

ఉత్సవం దేవదేవస్య ప్రాతరారభ్య మజ్జశమ్ ।

అపరాష్ట్రా జలద్రోణ్యామవగాహనమిష్యతే ॥ ౧౪౯

సోపానదేశే పరసి జలద్రోణీం నివేశయేత్ ।

కటాహం వాపి సావణం పూరయేద్గర్భవారిభిః ॥ ౧౫౦

ముక్తా * భాస్యక్షతాస్యత్ర పరితో :కిరేత్ స్థలె ।

జలెష్వావాహ్య గజ్గాద్యాపూరితస్తాపభాజయేత్ ॥ ౧౫౧

జలైభిమన్త్రితే మన్త్రిరబ్జైదేశమచితమ్ ।

ఉపచారైర్యథాపూజం + స్నానాన్తరవగాహయేత్ ॥ ౧౫౨

❖ తస్మింకాలే వారుణసూక్త వాద్యాదిఘోషః. ❖

కాలే తస్మిన్నధీయారక సూక్తం ఏ వారుణముచ్చతేః ।

తన్మయా దిక్షు సర్వాసు ఘోషయేత్పూర్వముచ్చతేః ॥ ౧౫౩

❖ అవగాఢస్య దేవస్య యానెన మణ్డకప్రావణమ్. ❖

అవగాఢం తతో దేవం యానమారోఢ్య మణ్డకమ్ ।

అన్యమూనీయ తత్రాపి యథాపూజం సభాజయేత్ ॥ ౧౫౪

* కారాణ్యక్షతాని. + స్నానం తైరేవగాహయేత్. ఏ శ కుస-

❖ తీర్థస్నానస్య బ్రహ్మదిభిరనుష్ఠితత్వమ్ ❖

అనుష్ఠితమిదం తీర్థం బ్రహ్మద్యేరపి దైవతైః ।

❖ తీర్థస్నానపానాదిఫలమ్. ❖

ఏతైశ్చ తీర్థసలితైః క్షీతైశ్చిరసి ధారితైః ॥

౧౯౫

స్నానై నిఘ్నా తపాస్సానో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

❖ ఉత్సవాత్సుభకమనస్తరిం వా మృగయా. ❖

మృగయాదివసె వాపి చాతరారభ్య పూర్వవత్ ॥

౧౯౬

కృత్వోత్సవమశేషేణ తస్యాన్తే మృగయా భవేత్ ।

❖ మృగయావిధానమ్. ❖

మృగయానుగుణైస్సవైః భూషణైః భూషితం తతః ॥

౧౯౭

తద్యోగ్యాయుధసన్నాహం వాస్త్యాదా * కరికల్పితే ।

ఆరోవ్య కృత్రిమే చాశ్వే నయోద్గ్రామాది పూర్వవత్ ॥

౧౯౮

దేవీభ్యం సహ సీమాదా నైవైర్హాస్త్యాదిభిర్యుతమ్ ।

ఉద్యానమిన్ద్రవే చాపి మధ్యే సావణవిష్టరే ॥

౧౯౯

❖ మృగయానివృత్తస్య దేవస్య రాత్రౌ మన్దపనయనమ్. ❖

ఆపనే తత్ర చాసీనం స్నానపూర్వం సమచయేత్ ।

మన్దపేఽన్యత్ర విధినా నివేద్య చ మహాహవిః ॥

౨౦౦

యాసమారోవ్య తద్రాత్రౌ మన్దిరాస్తభువం నయేత్ ।

❖ కశ్చిమరాత్రిభాగే తీర్థవిమ్బాధివాసనమ్. ❖

నిత్యోత్సవం యథాపూర్వం కుర్యాత్తదను మజ్జలమ్ ॥

౨౦౧

కశ్చిమే రాత్రిభాగే తు తీర్థవిమ్బాధివాసనమ్ ।

బహ్వో వ్రతసరం తీర్థవిమ్బాభావే చతుర్ముఖ ॥

౨౦౨

❀ తీర్థకబిమ్బాభావే ఉత్సవమూర్తై రెవకౌతుకబంధః. ❀

నిత్యోత్సవప్రతికృతేరభావే త్వధివాసనమ్ ।

స్నానాచార్యాం భవేద్యద్వా బిమ్బస్యోత్సవకారిణః ॥ ౨౦౩

ఉత్సవం ప్రాతరారభ్య కుయాత్సూయోఽదితఃక్రిమాత్ ।

ఉత్థాప్య శాయితం బిమ్బం నివేశ్య * ముఖమణ్డపే ॥ ౨౦౪

ఆదాయ స్థాపితా కుమ్భా యాగవట్టపభూషిమ్ ।

సీత్యా ప్రదక్షిణం ధామ తీర్థకబిమ్బస్య సన్నిధౌ ॥ ౨౦౫

స్థాపయిత్వా ధాన్యరాశౌ తీర్థకబిమ్బం యథాఽధి ।

❀ ఎకబెరె మూలబెరెస్త్వేవ కౌతుకబంధః. ❀

వస్త్రాస్తమచయిత్వానై ముహూర్తే శోభనే గురుః ॥ ౨౦౬

ఏకబెరె మూలబెరమన్యథా తీర్థకౌతుకమ్ ।

కుమ్భైరభ్యుద్భుతై దేవం మూలమస్త్రైగా మస్త్రైః ॥ ౨౦౭

పూర్వాదిమధ్యకుమ్భాస్తమభిషిక్ష్వాద్యధాః ధి ।

స్నానాదిదీపపయోస్తం శ్రీతికుమ్భం సమచయేత్ ॥ ౨౦౮

వరత్స విప్రవయోమి దిక్షు స్వాధ్యాయముచ్చతైః ।

ఘోషయిత్సు చ వాద్యేషు మస్త్రైరబైవతై గురుః ॥ ౨౦౯

నవవస్త్రోత్తరీయాద్యైర్దీపానైరిచిక్షే హరా ।

❀ నిశాచూర్ణవిధి . ❀

ధ్వజశీరస్య పురతః † షీతౌ గోమయివారిణా ॥ ౨౧౦

ఆలిప్తే చతురశ్రే చ ఆలిభారైర్వికీర్ణా చ ।

వస్త్రీపూర్వాద్యలంకారైరులూఖలమలంకృతిమ్ ॥ ౨౧౧

తొలితం * పణ్డలె పీరె స్థాపయిత్వా చతుర్ముఖః ।
 శ్రీసూక్తవిద్యయా లక్ష్మీం † ద్యాత్వా మన్త్రితమర్చితమ్ ॥ ౨౧౨
 ముసలం తొలితం చాపి మన్త్రితం మూలవిద్యయా ।
 ఆదాయ మూర్తి పై స్సార్థం దేశికేంద్రస్సమాహితః ॥ ౨౧౩
 అవహన్యాన్ని శాచూర్ణం నిక్షిప్తం తిదులూఖలే ।
 గాఢున్యో గణికా గీతం ధృమన్దిరే దేవదాసికాః ॥ ౨౧౪
 అవహన్యన్విశాచూర్ణం యథాసూక్ష్మతరం భవేత్ ।

❖ దేవస్య నిశాచూర్ణ కుమ్భాభిషేకః. ❖

నిక్షిప్తచూర్ణం తదను కుమ్భం వేష్టితవాససమ్ ॥ ౨౧౫
 ‡ సకూచమల్లకం పీరె తణ్డలైః † వరికల్పితైః ।
 స్థాపితం మూలమన్త్రిణ గన్ధాదిభిరథాచితమ్ ॥ ౨౧౬
 ౧ ఆదాయకుమ్భమాణ్డైః స్తైశ్చీసూక్తేనాభిషేచయేత్ ।

❖ అవభృథార్థం దేవస్య పరిశ్రీర్థనయనమ్. ❖

ఋత్విజో దేశికేంద్రశ్చ దేవం గత్వా వ్రదక్షిణమ్ ॥ ౨౧౭
 అష్టాఙ్గురణిపాశేన వ్రణిపత్యః కీర్తయ చ ।
 పుష్పాఙ్గుజ్జలిభిరదేవం స్తుత్వా స్తోత్రైః ‡ రనేకశః ॥ ౨౧౮
 అలఙ్కృతైర్భాగవతైశ్చత్రచామరధారిభిః ।
 తైరేవ సర్వైర్భావభిభావ్యం దేవసమీపగైః ॥ ౨౧౯
 ఆరోగ్య దేవం హస్త్యాదౌ తీర్థబిమ్బమలఙ్కృతమ్ ।
 వశ్చాదుత్సవబిమ్బేన నీయమానైః పూర్వవత్ ॥ ౨౨౦
 సహితం ? సరితస్తీర్థం సీత్యా యద్వా పరిత్రటమ్ ।

❖ సముద్రే అవభృథ నియమః. ❖

దక్షిణ చ పార్శ్వమాస్యాం చ అర్వాక్పేద్యోజనావథా ॥ ౨౨౧

* తణ్డలె పీరే. † ధ్యాత్వా. ధృమగ్గలం. ‡ సకూచం, మల్లకమ్. వల్లవం. ౧ అచాయుః. ఆధార. ‡ రనేకధా. ? వరిత.

సముద్రతీరమథవా మణ్డపే తత్ర కల్పితే ।

అవరోహ్యసనే యానాన్నివిష్టై తీర్థకాతుకే ॥ ౨౨౨

❖ కలశస్థాపనచక్రాభిషేకౌ. ❖

కలశానగ్రతఃపశ్చాత్ వింశతిం దశ సప్త చ ।

యద్వా యద్వా నవ స్యస్య యదావిధిః * యథాక్రమమ్ ॥ ౨౨౩

కలశైరభిషిజ్ఞాత చక్రం శిష్టైశ్చ వారిభిః ।

❖ చక్రస్య జల మజ్జనమ్. ❖

సరితాకా చ తీర్థేషు తీర్థాన్యావాహ్యా నామభిః ॥ ౨౨౪

† నిమజ్జయేత్తత్ర బిమ్బం చక్రం చ త్రియోధావిధి ।

తీర్థార్థమాత్మనే బిమ్బే సమానీతే తు వారిభిః ॥ ౨౨౫

ప్రాత్య కూర్చాగ్రపతితైర్బిమ్బం చక్రం నిమజ్జయేత్ ।

❖ చక్రాభావే కూర్చ స్య విధానమ్. ❖

చక్రాభావే తు తత్కూర్చం కేవలం దేవసన్నిధౌ ॥ ౨౨౬

❖ దేవేన సహమజ్జతాం శాశ్వతలోకావాప్తిః. ❖

దేవేన సహ తత్కాలే నిమజ్జంతి చ యే సరాః ।

తే నిధూయాశుభం సర్వం మహాపాతకమవ్యథ ॥ ౨౨౭

యాన్తి ధృవం సుదుష్ప్రవం స్థానమాచంద్రితారకమ్ ।

❖ మణ్డపే దేవస్య మహాహవినివేదనమ్. ❖

మణ్డపే దేవమానీయ పూజయిత్వా యథాపురమ్ ॥ ౨౨౮

మహాహవినివేద్యాథ బ్రాహ్మణా భాజయేత్తతః ।

❖ ప్రత్యహం బ్రాహ్మణభోజనమ్. ❖

ప్రత్యహం భోజయేత్ప్రాతః సహస్రం శతమేవ వా ॥ ౨౨౯

* యథాపురమ్. † నిమజ్జయేత్తత్ర కుమ్భం చక్రం చ త్రియోధావిధి. నిమజ్జయేత్తత్ర తద్బిమ్బం చక్రమన్తే.

❖ దెసస్యాలయాభ్యస్తరప్రావణమ్. ❖

ఆలయాభ్యస్తరం యానమారోప్య పౌపయేత్తతః ।

తదాత్రో మణ్డపే దేవం సీత్యాభ్యచ్యక్ యథావిధి ॥ ౨౩౦

❖ ప్రభాతే చక్రాబ్జమణ్డలె పుష్పయాగః. ❖

నివేద్య చ యదాన్యాః పృథాతే మణ్డపాంతరే ।

భక్తభాగవతైశ్చైవ సేవితే భూతల క్వచిత్ ॥ ౨౩౧

చక్రాబ్జం వతఃస్వీకృతవత్సనా వరణాన్వితమ్ ।

ప్రసవైః కాలజైశ్చామైశ్చ కృష్ణైశ్చ తులసిదలైః ॥ ౨౩౨

న్యూనాతిరేకరహితైః శ్లోకైః సీతాదిభిః ।

విచిత్రయేత్పంచైశ్చిత్రితే * తస్య మధ్యతః ॥ ౨౩౩

భగవతే ప్రభాయుక్తే న్యసై కల్లాగకౌతుకమ్ ।

నివేశ్యారాధయేదఘృతాద్యాదిభిరనుక్రమాత్ ॥ ౨౩౪

ద్వాదశాక్షరమస్త్రీధాన్యక్షరాణి యథాయథమ్ ।

ఉద్దిశ్య భూషావయైశ్చైరఘృతైశ్చ వళిగక్రమాత్ ॥ ౨౩౫

ప్రత్యక్షరం సమస్తాని పుష్పైః పరిభ్యజయేద్ధరిమ్ ।

హృదయాదీని చాక్రం సముద్దిశ్యజ్జలసిధైః ॥ ౨౩౬

ఫలం భవతు మే నీ పుష్పైః సమ ఇత్యసనానకమ్ ।

గాత్రస్య మస్త్రీ సమచాప్య మస్త్రీవిద్దేశికౌత్తమః ॥ ౨౩౭

భూషణాని తథోద్దిశ్య శ్రీవత్సాదీన్యనుక్రమాత్ ।

ఆయుధాని చ దివ్యాని చక్రాదీని యథాక్రమమ్ ॥ ౨౩౮

తక్రవానంశానాం దేవతానాం సమచక్షమమ్ ।

మన్యాదిమూర్తిదళకం కేశవాదీన్స్తథా సరా ॥ ౨౩౯

* తక్ర. పరిభ్యజయేద్ధరిమ్, నీ పుష్పైః సమ. గాత్ర మస్త్రీం.

చతుర్వింశతిసంఖ్యతా నుద్దిశ్య కుసుమాచనమ్ ।

పారుషేణ తు సూక్తేన ప్రత్యృచం కమలాసన ॥ ౨౪౦

నారాయణానువాకేన విష్ణుసూక్తేన దేశికః ।

పుష్పాణి దద్యాద్దేవస్య చరణమ్భోజయోదన్వయోః ॥ ౨౪౧

తిథాపనిషదైమికన్త్రైః పంచభిన్నపాపజనైః ।

దిక్షు వేదాంశ్చ చతురగ పరెయుమన్త్రవిత్తమాః ॥ ౨౪౨

విదిత్వేకాయానాం శాఖాం తస్మయాస్సుముహూర్తరా ।

అధీయార్కః * తథా స్తోత్రైః నామైశ్చ సతతోద్వితైః ॥ ౨౪౩

తోషయద్దేవదేవేశం గయైశ్చ బహుధా స్థితైః ।

† పుష్పాభిషేకం ప్రహితైః పుష్పైరేవ సితాదిభిః ॥ ౨౪౪

దేవస్య కృత్వా దేవాయ పాయసాది చతుర్విధమ్ ।

ఆన్నం నివెద్య జహుయాద్దిశ్యగ్నైః మణ్డపస్య చ ॥ ౨౪౫

సమద్భిరాజ్యైశ్చరుభి శ్చతుర్భిశ్చ కృథక్ష్మృథక్ ।

అప్టోత్తిరశతం వారాన్ మూలమన్త్రేణ మస్త్రవిత్ ॥ ౨౪౬

❖ దేవస్య యానన పరిభ్రమణమ్. ❖

తతః ప్రదక్షిణం కృత్వా దేవం స్తుత్వా చ భూతలైః ।

ప్రణమేద్దణ్వద్యానమారోగ్య శిబికాదికమ్ ॥ ౨౪౭

❖ ఆగతానాం బ్రహ్మణాదీనాం నివర్తనానుజ్ఞా. ❖

ప్రవేశ యేదావరణం ప్రథమం తత్ర చ స్థితః ।

సెనానుభూతివిపశాన్ భక్తాన్ భాగవతాంశ్చ సః ॥ ౨౪౮

‡ బ్రహ్మాదీనపి కల్యాణమనుసన్ధాతుమాగతాన్ ।

ప్రణతానాలయం ప్సం ప్సం గన్తుం సహా శ్వరో హరిః ॥ ౨౪౯

* తదాతోద్వైః. † పుష్పాభిషేకసహితైః. ‡ బ్రహ్మన్నపి చ.

నియుజ్యావరణం తచ్చ పరిక్రమ్య వ్రదక్షిణమ్ ।

సార్థమాభ్యస్తరైః * నిశ్చలైశ్చేస్తేవక్తైః † రనుయాయభిః ॥ ౨౫౦

❖ శాన్తిహోమః పూర్ణాహుతిః ❖

అభ్యస్తరం మన్దిరస్య వ్రవిశేన్మజ్జలాన్వితమ్ ।

తదహనిశి పూర్వస్మిన్ యస్య స్వేత్సన్నవనమన్తపె ॥ ౨౫౧

ఉత్సవాన్తోచితం స్నానం కలశైరా చరేత్క్రమాత్ ।

మహాహవినిపేద్యాధ నీత్వా తస్మన్మహాన్తరే ॥ ౨౫౨

యాగమన్తవమాసాద్య హోమం కుర్యాద్యదావిధి ।

శాన్తిహోమం తతఃకుర్యాద్యదా పూర్వాదితక్రమాత్ ॥

ప్రాయశ్చిత్తం తు జహుయాత్పశ్చోపనిషదా ఘృతమ్ ।

సహస్రంవాశతం వాపి హుత్వా పూర్ణాహుతిం చరేత్ ॥ ౨౫౪

❖ అగ్న్యదీనాముద్వాసనమ్ ❖

అగ్నిన్ విసజయేద్దైర్వా తత్రస్థాం స్తోరణాదిమ్ ।

❖ ధ్వజోద్వాసనమ్ యజమానాయ ధ్వజస్తమ్భదానమ్ ❖

ధ్వజస్తమ్భం సమాసాద్య పూజయిత్వా ఖగాధివమ్ ॥ ౨౫౫

హవినిపేద్య గరుడం పరిక్రమ్య వ్రదక్షిణమ్ ।

తముద్యసేత్పటాత్తాక్ష్యం సంహరక్రమమాశ్రితః ॥ ౨౫౬

అవరోహ్య ధ్వజస్తమ్భ ముత్పాట్య చ మహానిశి ।

¶ స్తమ్భం ధ్వజం చగృహ్ణీయాద్దేశికేన్ద్ర స్వయం తతః ॥ ౨౫౭

గ్రహణం దేశికేన్ద్రేణ తాక్ష్యత్పక్షిరం భవేత్ ।

స్థానే చావాహితా దేర్వా తత్ర తత్ర స్థితానపి ॥ ౨౫౮

బలిం దత్వా తూర్యఘోషైః స్థానే స్థానే స్పృశ్యకృత్ ।

పూజయిత్వా చతుర్వక్త్రైః సముద్వాప్య స్వనావభిః ॥ ౨౫౯

* సత్త్వం † రసనా యభిః యామే ¶ సవాధ్వజం సముత్పద్య

శ్లో దేశికస్య పరిజనన సాకం మాననాష్టాక్షరజవః శ్లో
 మూక్షైః * పరికరైస్సాధకం గురురష్టాక్షరం జపేత్ |
 ప్రవిశ్య ధామ దేవస్య విజ్ఞాప్య శకటాదికమ్ || ౨౬౦

శ్లో యజమానాదిభ్యః దక్షిణా శ్లో
 యానమారోప్య ధామూర్త్యం ప్రావయేన్మఖకౌతుకమ్ |
 † ప్రభాతాయాం నిశాయాం వాఽనుష్ఠితే యాగకర్మణి || ౨౬౧
 యజమానో గురుం వస్త్రై భూషణైః కటకాదిభిః |
 సౌవజైః గంధపుష్పద్యైరీలజ్జుత్యాభిపూజ్య చ || ౨౬౨
 దక్షిణాముత్రమాం స్వణశతవిష్కం తతోఽధికమ్ |
 యథావిభూతి దత్వాన్య దక్షిణాః ప్రతివాసరమ్ || ౨౬౩

స్థ దశవిష్కం తదధకం వా తదధకం వా యథావసు |
 నిష్కరూపాం యదాశ్రద్ధమాచార్యాయ తదధకమ్ || ౨౬౪
 తదధకమృత్విజాం దద్యాత్తదధకం వోచాణామ్ |
 హేమవస్త్రాన్నయానాద్వైస్తోమయే * దువచర్యయా || ౨౬౫
 గాయత్రీకాద్యై జనా సర్వాసధికారానుసారతః |
 కర్మాజ్ఞభూతానన్యాంశ్చ కల్యాణం ద్రష్టుమాగతా || ౨౬౬
 భక్తా భాగవతాంశ్చైవ సామాన్యాంశ్చేప్సిత్తైధకైః |
 అవ్యక్తికాపి దాతవ్యా దక్షిణా యోగకముణి || ౨౬౭

కమిభ్యో దక్షిణాహీనో నిష్ఫలః క్షేత్రజ్జవః |
 యజ్ఞప్రత్యుత కిశ్లోకాం ప్రత్యేకాయా కల్పతే || ౨౬౮

శ్లో ఉత్సవకారకస్య ఉత్సవవాణానాం చ ఫలమ్ శ్లో
 తస్మాదథానుగుశ్యేన దాతవ్యా దక్షిణా భవేత్ |
 శ్రద్ధయా వాసుదేవస్య సాక్షోపాజ్ఞం నదక్షిణమ్ || ౨౬౯
 ఉత్సవం దేవదేవస్య ఉత్సవయా త్సకులం స్వకమ్ |
 ఉత్తారయో స్వయం క్షోణాయజ్ఞం గచ్ఛతి ధువమ్ || ౨౭౦

* పరిజనై † ప్రభాతే తన్నిశాయాం స్థ శతవిష్కం * దువచర్యచ.

హయమేధసవానైణ యజతే యస్సమాహితః ।

యశ్చోత్సవేన యజతే తయోస్తుల్యఫలాన్వయః ॥ ౨౭౧

యాగానామపి సర్వేషాం ఫలముత్సవః * కర్మణా ।

దేవస్యాశ్నువతే సర్వం యష్టారో నాస్తిసంశయః ॥ ౨౭౨

❖ రాజరాష్ట్రాదీనామభ్యుదయకథనమ్. ❖

ఉపకుర్వంతి యే మత్వ్యా దేవస్యాత్సవ కర్మణి ।

కర్మణా మనసా వాచా తేఽపి యాన్తి యథేష్పితమ్ ॥ ౨౭౩

గ్రామే వా నగరే వాపి పత్రనే వా మహోత్సవః ।

విష్ణోః ప్రవర్తతే యత్ర దేశే రాష్ట్రేఽపి వా భవేత్ ॥ ౨౭౪

భయం న మృత్యోర్న వ్యాధే న దుర్భిక్షాదపమృతః ।

నశ్యంతి తస్మరాస్తత్ర నాధర్మస్సంప్రవర్తతే ॥ ౨౭౫

ధర్మయక్తో భవేద్రాజా జనా ధర్మపరాయణాః ।

భవన్తి కుఘనస్సర్వే సర్వదుఃఖవివర్జితాః ॥ ౨౭౬

❖ సేవాధిభ్యః పానీయాదిదానస్య మహాఫలత్వమ్. ❖

మహోత్సవే వర్తమానే యదధిభ్యఃప్రదీయతే ।

పానీయమన్నం వస్త్రం వా తత్సహస్రగుణం భవేత్ ॥ ౨౭౭

❖ ఉత్సవేఽధిక్రతానాం భగవత్ప్రసాదః. ❖

పుష్పమూలఫలైరిజ్యౌ దేవస్యాభరణాదికైః ।

క్రియమాణా యథాశక్తి ఫలాఽనన్త్యాయ కల్పతే ॥ ౨౭౮

సేవస్తే తత్ర యే దేవమహర్నిశమతన్నితాః ।

తేషామిదమియచ్ఛేతి ఫలం పక్తుం న శక్యతే ॥ ౨౭౯

అలెవనం మూజానం చ రజఃపృశమనం తథా ।

వారిభిర్దీపికారోపం క్షేలనాస్ఫటినాదికమ్ ॥ ౨౮౦

కుర్వన్తి యే బ్రహ్మలోకం తే యాన్త్యమరదుర్లభమ్ ।

యానం వహన్తి యే విప్రాస్తే యాన్తి † బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౨౮౧

రథం వహన్తి యః * చాశ్వాస్తేఽపి యాన్తి సురాలయమ్ ।

ఛత్రాదిధారిణశ్చాపి మోదన్తే దివి మానవాః ॥ ౨౮౨

దెళికో మూర్తిపాశ్చైవ తథైవ పరిచారకాః ।

ఉత్సవేఽధిక్మతా విష్ణోఃప్రాపువన్తి యథేషితమ్ ॥ ౨౮౩

ఋచో యజ్ఞాంషి సామాని యే తత్రాధీయతే జనాః ।

తే వరే వ్యోమ్ని దేవస్య పాశ్చైవ † వరణి నిస్సృహాః ॥ ౨౮౪

శ్లో దేవస్య కల్యాణారాధనమ్ సర్వక్షేమకరమ్. శ్లో

సర్వశాన్తికరం సర్వ దుఃఖాత్సాదనము త్తమమ్ ।

రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య సుఖదమాయురారోగ్యవర్ధనమ్ ॥ ౨౮౫

వ్రజానాం వాసుదేవస్య కల్యాణారాధనం మహత్ ।

ఇమం దేవాదయస్సర్వే విష్ణోరుత్సవము త్తమమ్ ॥ ౨౮౬

కృత్వా శాశ్వతికం స్థానం చాపురత్సవదుర్లభమ్ ।

శ్లో త్రిదిన్తే కాహసాధ్యోత్సవయోః ‡ ధేయూ విధయాః. శ్లో

ఉత్సవే త్రిదిన్తే కాహసాధ్యే త్రిద్ధావ్రజే తే ॥ ౨౮౭

బలివ్రదానం సుమనోయజనం చాధివాసనమ్ ।

సవాన్తామపి కుమ్భానాం తథా తీర్థావగాహనమ్ ॥ ౨౮౮

మృగయా చ జలద్రోణీ వజ్రనీయాని వద్మజ ।

తావత్యేవోత్సవదినే తీర్థాన్తే గ్రామవిధిషు ॥ ౨౮౯

బ్రహ్మాదిదేవతాస్సద్యప్పమా వాహ్య ఒలిం షీపేత్ ।

కేసలూదనమగ్నా చ హోమీ నిశ్యద్ధివాసనమ్ ॥ ౨౯౦

స్నానం విషువాద్యేషు నద్యాదావపగాహనమ్ ।

పుష్పయాగో జలద్రోణీ మృగయా చ న యుజ్యతే ॥ ౨౯౧

అన్యత్సర్వం యథాపూర్వం కర్తవ్యం ఫలకాక్షిభిః ।

ఇతి గుహ్యతమం బ్రహ్మన్నతమారాధనం పరమ్ ॥ ౨౯౨

ఇతి శ్రీపాశ్చురాత్రే మహోపనిషది పాద్మసంహితాయామ్
చయూపాదె మహోత్సవవిధిర్నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః.

ద్వాదశోఽధ్యాయః.

❖ అచః సనివెదనోపయోగి ఫలపుష్పనిర్దేశః. ❖

బ్రహ్మ :—

సమారాధ్యో హరిఃపుష్పేః * కాలపక్షేహింపి చ ।
ఫలమూలాని చాన్యాని కాని యోగ్యాని కథ్యతామ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాన్ :—

పుష్పాణి నిన్దనపనాదారామాదాత్మనోపి వా ।
అరణ్యాద్వా గృహీత్వా చ విక్రీతాన్యాపణస్థలాత్ ॥ ౨
అయాచితాని లబ్ధాని యద్వా కమలసమ్భవ ।
పూర్వపూర్వోదితాలాభే గ్రాహ్యముత్తరముత్తరమ్ ॥ ౩

❖ వజ్ర్యాని కుసుమఫలాదీని. ❖

అన్యాయోపాజ్ఞతాన్యన్యదేవతార్థాని వా పునః ।
అగ్రాహ్యాణి తదా భిన్నం ముకులం వతీతం తథా ॥ ౪
జీర్ణం వయుః పితం కీటదూషితం పాదలఙ్ఘీరమ్ ।
మూనం ప్పుష్టం తథాఽప్పుష్టైస్త్వీనీతం చ వ్రతీలోమతైః ॥ ౫

❖ పుష్పాదిసజ్జిహ విధానమ్ తత్ప్రతాని చ. ❖

స్నాతశ్శుద్ధామ్బరో మాసీ పాణిం వ్రత్యైల్య వారిణా ।
పాత్రై పుష్పాణి గృహీయాద్వేత్రజై తృణజేఽథ వా ॥ ౬

❖ ఉపాదేయపుష్పాణి. ❖

కల్పకద్రుమసజ్జాతం పారిజాతసముద్భవమ్ ।
హరిచన్దనసన్తాన మన్దార ద్రుమసమ్భవమ్ ॥ ౭
సౌగంధికౌద్భవం పుష్పం వడతై సురదారుజాః ।
పాలాశం సప్తమం పుష్పముపయుక్తాని చాచరణే ॥ ౮
† అనిర్మాల్యాని దేయాని పునఃవ్రత్యైల్య వారిభిః ।
ఉత్తరోత్తరమైకైకం సహస్రగుణమివ్యతే ॥ ౯

* కైరవత్రైవా. † సమారోహ్యాని.

❖ ప్రాతరచరణోపయోగి పుష్పాణి. ❖

ప్రాతరగవద్భద్రాయం శస్త్రముత్పలత్రయమచరణే ।

ఫలం చ పూర్వవత్ జ్ఞేయం తద్దైవ శతవత్రికా ॥ ౧౦

చమ్పకం కేతకీయుగ్మం మాలతీ మాధవీ తథా ।

నన్ద్యావతరం చ పున్నాగం గురవణ్యేకపణికా ॥ ౧౧

ప్రియజ్ఞ పాటలద్వంద్వం మన్దారద్వయమేవ చ ।

లక్ష్మీశ్చ కణికారశ్చ యూధికా కురవస్తథా ॥ ౧౨

పట్టికైతాని శస్త్రాని ఫలం పూర్వవదివ్యతే ।

❖ మధ్యాహ్నచరణోపయోగీని. ❖

శస్త్రం మధ్యద్ధినే శ్వేతకరవీరజమచరణే ॥ ౧౩

కైశ్కిరాతం చ సౌవణికం పుష్పం సహచరీ తథా ।

❖ ప్రదోషాచరణోపయోగీని. ❖

పూర్వవచ్చ ఫలం * విద్యాత్ప్రదోషే చ క్రశస్యతే ॥ ౧౪

జాతీయుగ్మం విచకిలం మల్లికార్దవయమేవ చ ।

వకులం వనజాతిశ్చ తథా చ నవమల్లికా ॥ ౧౫

కుముదం వనమల్లి చ పూర్వవచ్చ ఫలం స్మృతమ్ ।

❖ ప్రాతరపచితస్య మధ్యాహ్న వినియోగః. ❖

ప్రాతరగకాలాదితం పుష్పం యుక్తం మధ్యద్ధినే పి చ ॥ ౧౬

❖ ప్రదోషోపచితపుష్పాణాం మధ్యరాత్రాచరణయోగ్యతా. ❖

క్రదోషే నిధితం పుష్పం మధ్యరాత్రే చ శస్యతే ।

❖ దివాపుష్పైదివా నిశాపుష్పైనిశి వినియోగశ్శస్త్రః. ❖

దివాపుష్పైదివా పూజా నిశాపుష్పైస్తథా నిశి ॥ ౧౭

❖ దేశకాలానుసారీణి పుష్పాణి. ❖

* దేశే కాలే యథాయోగమచ యేత్పురుషోత్తమమ్ |

మాలత్యా పూజయత్ప్రేమభ్యాషే కరవీరజైః || ౧౮

సాయాషే జాతిపుష్పైస్తు ప్రదోషే వకులైరపి |

మధ్యరాత్రే మల్లికాభియజేత

❖ జలపుష్పస్య సవదా పూజాహితా. ❖

జలజైష్ణవా || ౧౯

వ్రత్యూషే నన్దికావత్యైః కాల ఏష ఉదాహృతః |

❖ వద్మాదిజలపుష్పాణాం దినత్రయావధి అవయోషితతా. ❖

వద్మాది + జలపుష్పాణామవాగ్ధతుః స్త్రీహృద్భవేత్ || ౨౦

స చ వయోషితో దోషో ఽనీరజానాం భవేత్తథా |

❖ అబద్ధభ్యః వ్రసూనెభ్యః మాలాబద్ధాని శ్రేష్ఠాని. ❖

అబద్ధభ్యః వ్రసూనేభ్యో బద్ధమాలా వ్రతస్యతే || ౨౧

❖ మాలాప్రజోస్వరూపం వ్రతస్తిభేదశ్చ. ❖

మాలాభ్యస్సగ్వరా మాలా సజాతీయః || వ్రసూనకా |

ప్రక్తు నానావిధైః పుష్పైనిమిత్తా కదలీత్వచా || ౨౨

❖ సవదా అవయోషితాని పుష్పాణి. ❖

హ్రిబెరం చ తమాలం చ తదా దమనకత్రయమ్ |

స వయోషిత మైతైశ్చ నదైవారాధయేద్ధరిమ్ || ౨౩

❖ తులసీ చతుష్టయం దూవా బిల్వపత్రం చ పూజాహాణి ❖

తులస్యా సితకృష్ణే చ కెవలాక్షకాస్తథా |

చత్వారస్తులసీభేదా దూవా బిల్వదలాని చ || ౨౪

* ఆవత్కాలే యథాయోగం పూజయేత్. ప్రాతఃకాలే. + దల పుష్పాణామవాగ్ధతుః. ఽనీవారాణామ్. || వ్రసూనకా.

సవదారాధనాహాని

❖ గృహచన కరవీరనిషేధః. ❖

పూజా తు కరవీరజై ।

గృహే కులక్షయకరీ

❖ అక్షతాదయోఽవ్యచనోపయోగ్యాః. ❖

పుష్పవత్రాద్యసన్నిధౌ ॥

౨౫

అక్షతైరచనం కుయాధ్ధరైః కలమజైస్సితైః ।

❖ హవియోగ్యాని ధాన్యాని. ❖

నీవారా వేణవశ్శాల్యైః కలమాద్యా యవా అపి ॥

౨౬

హవియోగ్యా వ్రీహయశ్చ తదభావే ప్రియజ్ఞవః ।

ఆన్యే చ యాజ్ఞికా ధాన్యభేదాఃకొద్రవవజ్జితాః ॥

౨౭

❖ వజనీయాని ధాన్యాని. ❖

నీచైదత్రాస్తథా స్పృష్టాఃపతితైఃప్రళోమజైః ।

ఆశౌచవద్భిరపరై

❖ పక్వాపక్వయోగుణతారతమ్యమ్. ❖

రపక్వాఃకలమాదయః ॥

౨౮

శస్యన్తే చరుపాకేషు * పక్వాశ్చ తదసన్నిధౌ ।

❖ తణ్డూలానాం సవవణ్ణేభ్యోఽపి గ్రాహ్యతా. ❖

చాతువణ్ణ్యై రుపహృతాస్తణ్డూలా దోషవజ్జితాః ॥

౨౯

అఖణ్డీతాఃఖణ్డీతాశ్చ + భావే త్రీనిష్ఫలీకృతాః । ?

❖ చరుపాత్ర నిరూపణమ్. ❖

చరుపాత్రం తామ్రమయం ప్రశస్తం మృగ్గాయం తు వా ॥ ౩౦

* పక్వం స్వకేత్స్వయన్మితః. ఇతికాశాస్తరై + భావే చ త్రిఫలీ. భావచ్ఛత్రీ ఇతి క్వచిత్. భావే త్రిఃకములీకృతాః. ఇతి స్యాత్కిమ్ ?

❖ పాత్రశుద్ధి మంత్రః. ❖

విష్ణుగాయత్రియా భాణ్డే త్సాలితే గాలితైః॥

పూజేః ప్రణవసంస్పృష్టే

❖ తణ్డలత్సాలనమంత్రః. ❖

తణ్డలాన్మూలవిద్యయా ॥

3౧

యద్వా వభోవనిషదా త్సాలయేద్వారిభిఃపునః ।

❖ పూరణపిధానాధిశ్రయణాగ్నిస్థనమంత్రః. ❖

పూరయేత్ప్రణవేనైవ పిదభ్యాచ్చక్రివిద్యయా ।

3౨

లధిశ్రిత్య చ మూలన మస్త్రేణాగ్నిం సమేధయత్ ।

వభోవ నిషదైమన్త్రైఃకాష్ఠైః

❖ పాకసాధన కాష్ఠాని. ❖

కీటాద్యదూషితైః ॥

33

* యజ్ఞవృక్షోద్భవైఃకాష్ఠైః పాచయత్పావకగ్రమః । ?

❖ చరువరిష్కారః. ❖

వక్త్రే జలమపి స్రావ్య సిక్త్యాజ్యేన చరుం పునః॥

3౪

ఉదగుద్వాసయేద్దధైః ఫలకే యజ్ఞదారుజే ।

❖ చరుశ్రవణే దీక్షితసమ్మన్తి స్త్రీణామధికారః. ❖

సాధయేద్దీక్షితపాకం విధిన్క్తేన † తత్ స్త్రీయః ॥

3౫

యద్వా తూష్ణీం సాధయేయు రువదంశాంశ్చ చోదితా ।

❖ నివేదనీయ ఫలశాకవర్గాః. ❖

ఫలమూలాని తత్రాదా ఫలాని కదలీఫలమ్ ॥

3౬

* ఇదమథం క్వచిన్న. † న స్త్రీయః.

* ఆమ్రం వనసమువాకరుం బృహతీం కకశరీమపి ।

కారవల్లీమలాబుం చ కూశ్మాంజ్ఞం తిన్దిణీమపి ॥ 32

కరవతకం చ నిష్పావం గవాక్షం త్రిపుసం తథా ।

† ముద్గభేదాంశ్చ నిదోమాక

❖ వజ్రనీయ ఫలశాకాది. ❖

సదోమాక పరివజ్రయేత్ ॥ 3౩

ఉచ్చిష్టం క్రిమిగా దప్తం శివాద్యైర్లజ్జితం తథా ।

స్థిఘ్రతం లాలాజలస్పృష్టమమేధ్యస్థభవం తదా ॥ 3౪

పాదస్పృష్టం చ పతితమకాలే చాశుచిన్ధలై ।

భుక్తశేషం తదాఽపృత్యైస్సస్పృష్టం దత్తావశిష్టకమ్ ॥ ౪౦

వజ్ర్యం వల్లిత్రయం కన్దం సూరణద్వయముత్పలమ్ ।

పిష్టారద్విత్రయం చాపి

❖ హవిర్యోగ్య ఫలశాకాది. ❖

హవిర్యోగ్యం చతుర్ముఖ ॥ ౪౧

జీవంతిం వాస్తుకం శాకం కారవల్లిదలం తథా ।

తుమ్బిదలం చ భాజ్జీం చ గ్నిశిమ్బముద్గదలాని చ ॥ ౪౨

శాకినీం శతపవాణం తద్ధే వాశ్వాసమర్ది నీమ్ ।

ఆగస్త్యం పాచయేచ్ఛాకం విహితం బ్రాహ్మణస్య చ ॥ ౪3

❖ ఏకమూలవోజ్జురాదీనాం ఖగ్రాహ్యతా. ❖

१ ఏకమూలాని చాన్యాని గృహ్ణీయాదనిపెధనే ।

అజ్జురాణ్యపి వెగ్వాదివస్తూనాం కమలాసన ॥ ౪౪

ఛేదయిత్వా లవిత్రేణ

* వేత్రం వనస. † ఇదం పద్యమేకం క్వచిన్నదృశ్యతే, క్వచిత్పు
వోత్తరాధక వైపరీత్యమస్తి. స్థిఘ్రతమిత్యధికం క్వచిన్న.
గ్ని చమూ. १ శాకమూలాని.

❖ లవణాదివ్యజ్ఞాన ద్రవ్యాణి. ❖

లవణైర్మురిచై స్తథా ।

సర్వవై జీరకై హి ఙ్గుళీపణీకదలమిశ్రితైః ॥ ౪౧

నాలికేరఫలై రాజ్యైర్యథాయోగం నివేశితైః ।

* సంస్కార్యం వ్యజ్ఞానం యూషయుక్తం రహితమేవ వా ॥ ౪౨

❖ ఆయుసభాజనై ఘృషణమ్. ❖

సహిషా వాఽఽయసే శాత్రై ఘృష్టం మృణ్మయ ఏవ వా ।

కలాయముద్గనిష్పావ + శిమ్బమాషకులుత్థకాః ॥ ౪౩

❖ సయూషనియుషాష పాకవివేకః. ❖

సయూషా వా వియూషా వా పచనీయా గుణాన్వితాః ।

❖ కుల్తాషాదీనాం నిష్కులీకరణమ్. ❖

త్వచౌ వ్యపోహ్య స్థ కుల్తాషాః కార్యా యద్వా యథోదితాః ॥

❖ శుష్కామామాద్రమాదీనాం వినియోగః. ❖

ఆమ్రాదీని చ శుష్కాణీ ఫలాని గుళతిన్త్రిణీ ।

మిశ్రాణి పచనీయాని తదా లవణవాసితమ్ ॥ ౪౪

❖ కాలపక్వాని ఫలాని. ❖

ఆమ్రిం చ శృంగేబెరం చ తథా కేవలమివ్యతే ।

వనసం కదలీ చామ్రిం కషిత్తం బదరీఫలమ్ ॥ ౪౫

ద్రాక్షౌ రాజాదనం జమ్బూఫలం తోటకమవ్యథ ।

ఖజూరం వేలేబిం చైవ మాతృలుక్కుం చ దాడిమమ్ ॥ ౪౬

ఫలాన్యేతాని పక్వాని కాలపక్వాని యోజయేత్ ।

❖ పరమాన్న విధానమ్. ❖

క్షీరం చైకో గుణస్తస్య తోయమథాం తదథాకమ్ ॥ ౪౭

తణ్డూలాస్తావదేవ స్యాద్భిన్నో ముద్గస్తదథాకః ।

ఘృతం సముదితం సర్వం పరమాన్నం నివేదయేత్ ॥ ౪౮

* సంస్కార్యపక్షానం యూషయుక్తం. + చమ్ప. స్థ గుల్మస్య.

❖ గుళాన్నమ్. ❖

* సమభాగం తు పూర్వోక్తై స్తణ్ణైస్సమ్మితం సమమ్ ।

గుళం ఫలెన నిక్షేప్య గుళాన్నం తద్విదుర్బుధాః ॥ ౧౪

తణ్ణైస్సమ్మితం నిస్తవ్యద్గణిన్నం సుసాధితమ్ ।

❖ ముద్గాన్నమ్ ❖

ముద్గాన్నం కాలవక్తైస్తైస్థై ఫలైరాజ్యపరిపుతమ్ ॥ ౧౫

❖ కెవలాన్నమ్. ❖

నివేదయేత్కెవలాన్నం తణ్ణైరేవ సాధయేత్ ।

ఫలాని కన్దశాకాని ముద్గభేదాస్తథాఙ్కురాః ॥ ౧౬

పయో దధి ఘృతం చాపి కాలవక్త్వం తదా ఫలమ్ ।

❖ ఉవదంశోపస్కారక ద్రవ్యాణి. ❖

అమ్రాదిలవణైశ్చాపి శృజ్జీభేరాదిసాధితమ్ ॥ ౧౭

మత్స్యస్థ్నీ గుళభేదాశ్చ యచ్ఛాన్యదుకదంశకమ్ ।

❖ ఉక్తద్రవ్యాణాం మాత్రాః. ❖

పరిమాణమమీషాం † స్యాత్ యథాశ్రద్ధం యథావసు ॥ ౧౮

మరీచ్యాచ యథాయోగ్యం ద్రవ్యపస్కారకం భవేత్ ।

❖ తామ్బూలోపయోగినాగవల్లీక్రముకాదీనాం మాత్రాః. ❖

నాగవల్లీదలాని స్యురశీతిరవరాస్తథా ॥ ౧౯

వింశతిగక్రముకస్యాపి ఫలాన్యవరిశ్ఛ్ఛ్ఛయా ।

అక్లాని తైలం తక్కోలుం లవణం జాతీరేవ చ ॥ ౨౦

మాతులగ్ధత్వగన్యచ్ఛ చూణం కపూరమిశ్రేణమ్ ।

పాషాణజం నాలిక్నేఫలం పక్వం చ నిజః ఫలమ్ ॥ ౨౧

కపూరం కేపలం వాపి ఆమం వా శుష్కమేవ వా ।

ఏతైవఃస్తుభిరన్యైశ్చ న్యూనభావవివక్షితైః ॥ ౨౨

తామ్బూలవీటికా స్తైలమృదుపూగఫలాన్వితాః ।

నివేద్య యజమానస్య శ్రద్ధావితానుసారతః ॥ ౬౩

❖ అపూపవిచారః. ❖

గౌఢామశాలిపిష్టాత్థా అపూపాశ్చాపి సంస్కృతాః ।

* గుళభేదాశ్చమరిచజీరకాద్యైశ్చాథాయథమ్ ॥ ౬౪

వస్తుభివిధాకారా గుళపాకవరిపుతాః ।

❖ పుటదగ్ధాని నివేదనీయాని. ❖

పుటదగ్ధాం స్తైలానితురసపాకవరిపుతాః ॥ ౬౫

మరిచైజీరకైశ్చాథాయక్తాః కలలాంశ్చ నివేదయేత్ ।

వృధుకాః పుటదగ్ధాన్వా కేవలాన్వా గుళాపుతాః ॥ ౬౬

మరిచైజీరకైశ్చాథాయక్తాః న లికేరఫలైస్సహ ।

సర్పూ గుళద్రవైమిశ్రాః మరిచైరపి జీరకైః ॥ ౬౭

కరమ్బానపి పూవోక్తైస్సంస్కారైరపి సంస్కృతాః ।

❖ భాణ్డానాం శుద్ధిః పుష్టివిధానం చ. ❖

పాకస్థానాచ్చ భాణ్డాన్వా వారిభిఃప్రలితాః బహిః ॥ ౬౮

భస్మనా చ చతుర్దిశ్శు కృతోద్వాకారపుష్టికాః ।

అస్త్రమస్త్రేణ వాసాభిశ్చన్నాన్వా వేత్రకజ్జరే ॥ ౬౯

యద్వాప్రతిష్ఠితా భూమా

❖ జలధారాపురస్సరం హవిభాణ్డప్రాకణమ్. ❖

జలధారాపురస్సరమ్ । వహేయు

❖ హవిఃపాత్రీవాహినాముష్ణీవబధః. ❖

విధృతోష్ణీషాస్థితకఞ్చుకసంవృతాః ॥ ౭౦

* గుళభేదాశ్చమరి చ.

వరిచయ్యా వరా విప్రా

❖ దెవస్యదక్షిణభాగ హవిషపాత్రనిత్యేనః ❖

మన్తపే మన్దిరైపి వా ।

దెవస్య దక్షిణేపాశ్వే నీత్యా ఫలకభూమిషు ॥ ౭౧

❖ సావణాదిపాత్రాణాం శుద్ధిమన్తః ❖

సావణాదీ * ని పాత్రాణి విష్ణుగాయత్రీయా తతః ।

తైలితాని † వరామృత్య

❖ హవిషకరివేషణక్రమః ❖

ప్రణవేనాజ్యధారయా ॥ ౭౨

పాత్రాణి సిక్త్యా మన్తైః తథా దవ్యా హవీషే చ ।

ఆదాయాదాయ నిత్యేష్య స్త మమత్రైవ్యన్నమచీతమ్ ॥ ౭౩

❖ స్థాలీషు భక్తవరిమాణమ్ ❖

ఖారీ తదధికం పాదం వా తదధికం వాఽవరం మతమ్ ।

ప్రతిస్థాలీ పాయసాదిభక్తమానం చతుముఖ ॥ ౭౪

యథాయథం వ్యజ్ఞనాని నిత్యేష్యాణి ఘృతైస్సహ ।

గౌ దధ్నా చ సర్వాణ్య న్నాని ప్రకల్ప్య వ్యజ్ఞనైస్సహ ॥ ౭౫

నివేదయేయుదే వాయ పానకాని చ పూజకాః ।

చోష్యాణి లేహ్యాబాధ్యాని యదావిభవవిస్తరమ్ ॥ ౭౬

❖ భగవన్ని వేదితస్య విష్వక్సేననివేదన మత్రా ❖

నివేదితానాం తుయాశం విష్వక్సేనాయ కల్పయేత్ ।

తచ్ఛాగాధజలే తేజ్యం తద్భక్తాన్వాపి బోజయేత్ ॥ ౭౭

❖ విష్వక్సేననివేదనైవ ఇతరపాషాదాదీనాం తృప్తిః ❖

తైవపాషాదాస్తృప్తా భవేయుభూత తృప్తయే ।

దాహ్య వా గణికా బోజ్యా దేవస్య కరిచారికాః ॥ ౭౮

* న్యమత్రాణి † వరామృత్య. స్త నిత్యేష్య మన్తైః ।

గౌ ఇదమధికం క్వచిన్న. ౧ న్యాని.

❖ బ్రహ్మేశానాదినివేదితస్య అభోజ్యత్వమ్. ❖
 బ్రహ్మేశానాది దేవానాం నైవ భోజ్యం నివేదితమ్ ।

❖ చణ్డాదినివేదితస్య అస్పృశ్యత్వాది. ❖
 * న స్పృశ్యం లఙ్ఘనీయం చ చణ్డాదీనాం ని + వేదితమ్ ॥ ౭౯
 ❖ లక్ష్మీవ్రభృతీనాం నివేదితస్య అవశ్యభోజ్యత్వమ్. ❖
 దేవీనాం చ శ్రీయాదీనాం విసతా నన్దనస్య చ ।
 చక్రాదీనా మాయుధానాం వస్తు యద్యన్నివేదితమ్ ॥ ౮౦
 భోక్తవ్యమేవ సర్వేషాం విప్రాదీనామ శక్తితమ్ ।

❖ విష్ణునివేదితస్య అత్యధః పావనత్వమ్. ❖
 విష్ణోనివేదితం శుద్ధం పావనానాం చ పావనమ్ ॥ ౮౧
 ప్రావణం దుర్లభం భోజ్యం న త్యాజ్యం స్వాత్మదాచన ।
 భుజ్జానానామేధ తే శ్రీస్త్యజతాం పరిహీయతే ॥ ౮౨

❖ తత్ప్రాశన ప్రతోపవాసతులితత్వమ్. ❖
 ప్రతోపవాసతులితమశనం తస్య పావనమ్ ।
 శునామివ పురోడాశో న నీచేషు తదిష్యతే ॥ ౮౩

❖ విష్ణునివేదితశ్చేషేణ దేవతా స్తరపిత్రాదియజనైః సంతఫలత్వమ్ ❖
 విష్ణోనివేదితాన్నేన యజ్ఞవ్యం దేవతా స్తరమ్ ।
 పితృభ్యశ్చాపి తద్దేయం తదానన్త్యాయ కల్పతే ॥ ౮౪

❖ విష్ణునిమూల్య ధారణస్య అతిపావనత్వమ్. ❖
 ధారితం విష్ణునిమూల్యం చంద్రవాద్యనులేఖనమ్ ।
 ఆహునిశం ధారయతాం న పునఃసం భవేత్ ॥ ౮౫

శ్లో విష్ణుపాదోదకసేవనస్య సర్వపురుషార్థకారితా. శ్లో

తథా హి చరణస్పర్శి విష్ణోస్త్రిపథగాజలమ్ ।

పునాతి సిద్ధదేవస్మిన్ జ్ఞానం హోవిఘాతకమ్ ॥

౮౬

పాదోదకం చ దేవస్య కవిత్రం పరమం మతమ్ ।

పాద్యం దత్వా జలం విష్ణో మూలమస్త్రేణ దేశికః ॥

౮౭

గృహీత్వా శతధారేణ మూర్ధ్ని ధాయం విశుద్ధయే ।

శోధనం సర్వపాపానాం సర్వదుష్కృతనాశనమ్ ॥

౮౮

లక్ష్మీవివర్ధనం నిత్యమాయుర్వృద్ధికరం కరమ్ ।

మ్రుయమాణస్వయం విష్ణోశ్చరణస్పర్శితం జలమ్ ॥

౮౯

పీత్వా సర్గతిమాప్నోతి న చేహజాయతే పునః ।

పితౄణాం తర్పణం శస్త్రం వారిణా తేన తర్పితాః ॥

౯౦

ఋణేభ్యఃపితరో ముక్తా వసన్తి దివి దేవవత్ ।

భక్తాయ దేయం పాదోత్థం శాస్తాయ శుభకర్మణే ॥

౯౧

పశ్చాత్కాలవిధిజ్ఞాయ తదనుష్ఠానశీలినే ।

శ్లో విష్ణుపాదోదకస్య అనధికారిణః. శ్లో

స నాస్తికాయ దాతవ్యం దాతవ్యం నాభ్యసూయవే ॥

౯౨

పావణీనై న దాతవ్యం తేభ్యో రక్షేత్ప్రియత్నతః ॥

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్మ పంహితాయాం

చయూపాదె పుష్పహవిర్విధానం నామ

ద్వాదశోఽధ్యాయః.

త్రయోదశోఽధ్యాయః.

❖ పశ్చుకాలవిధానప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

పశ్చుకాలవిధిజ్ఞానం ప్రశస్తం * భగవన్నిహమ్ ।
 విహితం పశ్చుకే కాలే † విధయశ్చాపి పశ్చుకే ॥ ౧
 మహ్యం జిజ్ఞాసమానాయ కథయస్వ యథాతథమ్ ।
 న చేద్రహస్యమత్యంతం యదహం శృణ్వవానిదమ్ ॥ ౨

❖ అభిగమనాదిపశ్చుకనిదేశః. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

ఆద్యం కమాభిగమనముపాదానమతఃపరమ్ ।
 ఇజ్యో చ పశ్చాత్స్వాధ్యాయస్తతో ‡ యోగస్తతఃపరమ్ ॥ ౩
 వంచైతే విధయస్తేషాం కాలాఃపంచైవ తే క్రమాత్ ।

❖ అభిగమననివహనమ్. ❖

కల్యాణాచరణాంతం యత్కర్మజాతం చతుర్ముఖమ్ ॥ ౪
 ఉత్థానాదిక్రమాదేతదభియాసముదీరతమ్ ।

❖ శయనోత్థానతత్పన్యాసాః. ❖

బ్రాహ్మే ముహూర్తే బుధ్యేత ధ్యాయన్నారాయణం పరమ్ ॥
 ఉత్థాయీసీత ¶ శయనే కీర్తయన్నామ వైష్ణవమ్ ।
 క్రమేణ సృష్ట్యా తత్త్వాని దేహముత్పాద్య తత్పనిత్ ॥ ౬
 స్యస్య దేహే పడజ్ఞాని మస్త్రముచ్చాయ మానసమ్ ।
 దశావతారాః పూర్వహంశ్చ చతుర్ణాం మానసానపి ॥ ౭

* భగవన్నహమ్. † కాలా. ‡ యోగ. ¶ శయనాత్.

ధ్యాత్వా స్వనామభిస్తాని కీర్తయిత్వా పృథక్పృథక్ ।

❖ బహిరటనమ్. ❖

అవకుణ్డ్య చ వస్త్రేణ శరీరం దక్షిణాఙ్గిణా ॥ ౮

ఆక్రమ్య భూమిం ప్రథమం త్రివిక్రమమనుస్మరన్ ।

నమః క్షీతిధరాయేతి మస్త్రీముచ్చాయాన్ మానసమ్ ॥ ౯

❖ మలవిసర్గాః. ❖

గ్రామాద్బహిర్దిశం గత్వా నైర్మలీం న్యస్య దక్షిణే ।

ఉపవీతం కణదేశే వ్యవధాయ తృణాదినా ॥ ౧౦

* భూమిం సముత్సృజెన్నూత్రం కిట్టం చ తదనంతరమ్ ।

ఉదఙ్ముఖో దివా కుయాత్సన్ధ్యయోరుభయోరపి ॥ ౧౧

దక్షిణాభిముఖో రాత్రౌ వాతి వాతే నుసాని ।

దక్షిణేతరహస్తేన గృహ్ణీయాన్మోహనం తతః ॥ ౧౨

దక్షిణే మృత్తికాం హస్తే సముత్థాయ

❖ జలాశయగమనమ్. ❖

జలాశయమ్ ।

ప్రాగుదీచ్యాం ప్రతీచ్యాం వా గత్వా శౌచం మూచరేత్ ॥ ౧౩

❖ అవయవశౌచే మృత్తికాపక్ష్యాః. ❖

మృత్తికాభిద్వాదశభిగుడం వడ్డిశ్చ మేహనమ్ ।

అస్తరాచాస్తరా వాసుకరం ప్రత్యేల్మవారిభిః ॥ ౧౪

మృణ్మత్రాభిస్తదనై ద్వా కరౌ ద్వాదశస్థ్యయా ।

పంచోధ్య చరిణౌ జఙ్ఘై కిటిం చూరూ చ వారిభిః ॥ ౧౫

ప్రక్షేపకం మృత్తికామాత్రా † చతుష్కణేః శోధయేత్ ।

❖ దస్తధావనమ్. ❖

అచమ్య ప్రాఙ్ముఖోభూత్వా దస్తధావనమూచరేత్ ॥ ౧౬

నన్యగ్రాహోదుమ్భరాశ్వ తప్తక్షౌమాజ్జనధాతకీ । *

పాలాశవేణు ఖదిరశమీదారుణి ధావనే ॥

౧౭

దస్త్రానాముదితాన్యేకాదశ చామ్భోరుహాపస ।

దస్త్రధావనకాష్ఠం తద్ద్వాదశాఙ్గులమాయతమ్ ॥

౧౮

దశాంగులం తథా మానమష్టాఙ్గులమథా + పి వా ।

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం క్రమేణ సముదాహృతమ్ ॥

౧౯

జిహ్వనిలైఖనం కుయూఁ దగ్ధాషాచమనం పునః ।

క్షౌలయిత్యా ముఖం తోయై

❖ స్నానమ్. అవగాహన జలాశయవికల్పః. ❖

రాచాస్తస్నానమాచరేత్ ॥

౨౦

అవగాహణో భవేద్వాప్యం స్నాయాద్వా సరసీమ చ ।

వాప్యద్యసంభవే నైవ కూపెష్వాప్లవనం భవేత్ ॥

౨౧

❖ తప్తతోయస్నాననిమిత్తమ్. ❖

స్నానం వా తప్తతోయేన దోషవైషమ్యసమ్భవే ।

❖ స్నానక్రమః. ❖

నాభేరధస్తాద్వా దెహం క్షౌలయిత్యా త్వనస్తనుమ్ ॥

౨౨

ఆచమ్య పౌక్షయద్దేహం వారిభిరుస్త్రీ విత్తనుమ్ ।

ఓం పూర్వయా చ గాయత్ర్యా వారిభిశ్చాభిమన్త్రితైః ॥

౨౩

ఆత్తానం పరిషిచ్యోధ్వముత్తిపేత్సలిలాఙ్గాలిమ్ ।

యోధ్యకామాని రిక్షౌంసి సస్థ్యయోరుభయోరపి ॥

౨౪

శామ్యన్తి తైవఃప్రఘాతైవాస్తాభిపెరితైః ॥

ప్రాశుశ్చిత్తం తు హింసాయాః పరిధ్రమణమాత్మనః ॥

౨౫

❖ స్నానతక్షణమ్. ❖

తక్షణేదుపవిశ్యాథ తత్తస్మస్త్రీముదీరయ ॥

దేవాదీః సలిత తిష్ఠ సావిత్రీం ప్రాఙ్ముఖో జపేత్ ॥

౨౬

* అత్ర-ద్వితీయ తృతీయ పాదయోరవిశ్రాంతతయా యోజనం శౌతమ్. + యతమ్.

❖ ఉపసానమ్. ❖

యావత్సూయోదయం దృష్ట్వా ప్రాజ్ఞులిస్తిమిరాకహమ్ ।

ఉపసాయ స్వశాఖోక్తే మన్తైర్ధ్యాయో హృది స్థితమ్ ॥౨౭

❖ గురూద్యభివాదనమ్. ❖

అభివాద్య గురూ వృధా తథా భాగవతా క్రమాత్ ।

* వ్రణమ్య స్వాశ్రమం దేవమభిగమ్య యథావిధి ॥ ౨౮

❖ జపశూమాంతాచనం గోగ్రాసశ్చ. ❖

అచయ్యేజ్జప హోమాంతం † దద్యాద్గ్రాసం గవామపి ।

❖ అలక్ష్మరః. ❖

అజ్ఞనాలేపనై స్పృగ్భివాసాభిభూషణైస్తథా ॥

౨౯

అలక్ష్మకరసాద్యైశ్చ తామ్బూలీముఖశోధనైః ।

ఉపేతోమజ్జలైరన్యైశ్చ యేదభిగమక్రియామ్ ॥

౩౦

❖ ఉపాదానమ్. ❖

ఉపాదద్యాత్తతః పూజాసాధనాని యదాయథమ్ ।

❖ సమ్భరణీయఃస్తూని. ❖

పుష్పాణి ఫలమూలాని వివిధాన్యోషధీరపి ॥

౩౧

దధ్యాది చ హవియోగ్యం తణ్డూలాని గుళాని చ ।

స్నానీయాని చ వస్త్రాణి స్నానూని శలిలాని చ ॥

౩౨

దభాక పణాని సమిధో యథాశక్తి యదావసు ।

అహృత్య యజ్ఞికాభైశ్చ వా పూజాస్థానే నివేశయేత్ ॥ ౩౩

సీతోపాదానసమయవిత్థం

❖ ఇత్యు. ❖

తదను పూజయేత్ ।

❖ మాధ్యాహ్నికస్నానమ్. ❖

ప్రాప్తే మధ్యాహ్నసమయే స్నానం కురూద్యథావిధి ॥ ౩౪

* బ్రవిశ్య. † దద్యాద్గ్రాహ్యం యథావిధి.

❖ వషజన్యాసమృత్తికావిత్తేపాది. ❖

న్యాసమగ్రే వడజ్జానాం కృత్వాదాయ మృదం కరే ।
 సవ్యే నిధాయ కృత్వా తు త్రిధా మూలాగ్రమధ్యతః ॥ ౩౧
 మూలై స్థితాం మృదం పూర్వ మభిమన్త్యాస్త్రోద్యయా ।
 విదిత్సు దిత్సు చోధ్వాయామధరాయామపి క్షిపేత్ ॥ ౩౨
 తతో మధ్యస్థితాం మృత్వా ముదకే మూలవిద్యయా ।
 నిక్షిప్య భాగమగ్రస్థం కరాభ్యాం కరయోద్వయోః ॥ ౩౩
 * విధాయ వజ్రమంబోభిదశశయిత్యా చ పూర్వణమ్ ।
 అస్త్రోహీనాజవిద్యాభిరాపాదతలమస్తకమ్ ॥ ౩౪
 అలిప్య దేహమఖిల మవగాహ్య చ వారిమ ।
 దేవమావాహ్య లక్ష్మీశం దత్వా చాఘ్నాశదికం † తతః ॥ ౩౫
 తత్పాదతలనామ్బాభిః పాణిభ్యాం కుమ్భముద్రయా ।
 పావనైశ్చిరసి న్యస్తైరాత్మానమభిషేచ్య చ ॥ ౪౦

❖ అఘమషణమ్. ❖

వాసు దేవమభిధ్యాయన్నఘమషణమాచరేత్ ।
 ఉత్తీయ కమనిఖలం మధ్యాహ్న సమయోచితమ్ ॥ ౪౧

❖ దేవయజనమ్. ❖

కృత్వా యజేత దేవేశం హోమాంతం కమలాసన ।
 స్తోత్రైశ్చాభిష్టుయాద్దేవం దణ్డవత్పతితః క్షితౌ ॥ ౪౨

❖ దేవస్తోత్రమ్. ❖

జితస్తే పుణ్డరీకాక్ష నమస్తే విశ్వభావన ।
 నమస్తేస్తు హృషీకేశ మహాపురుష పూర్వజ ॥ ౪౩
 నమస్తే వాసుదేవాయ ధృశాన్తానస్తచిదాత్మనే ।
 అజితాయ నమస్తుభ్యం పాద్మణ్యనిధయే నమః ॥ ౪౪

* విధాయ కల్ప. † తథా. ధృశాన్తానస్త.

- మహావిభూతిసంస్థాయ నమస్తే పురుషోత్తమ ।
 సహస్రశిరసే తుభ్యం సహస్రచరణాయ తే ॥ ౪౧
- సహస్రబాహవే తుభ్యం సహస్రనయనాయ తే ।
 * అమృతాయ నమస్తుభ్యమేకమూతాయ తే నమః ॥ ౪౨
- అనేక మూతాయే తుభ్యం † మక్షరాయ చ తే నమః ।
 వ్యాపినే వేదవేద్యాయ నమస్తే పరమాత్మనే ॥ ౪౩
- చింతాత్రయాపిణే తుభ్యం నమస్తే స్తస్య భూమయే ।
 అణిషాయ స్థవిషాయ మహిషాయ చ తే నమః ॥ ౪౪
- నేదిషాయ దవిషాయ క్షేపిషాయ చ తే నమః ।
 వశిషాయ యవిషాయ కనిషాయ నమో నమః ॥ ౪౫
- ఋశ్మత్కనే నమస్తుభ్యం సవాస్తయామిణే నమః ।
 కల్పనా ‡ పోధరూపాయ సృష్టిసృష్టస్తహితవే ॥ ౪౬
- నమస్తే గుణరూపాయ గుణరూపాతివతికనే ।
 వ్యస్తాయ చ నమస్తాయ † నమస్తవ్యస్తరూపిణే ॥ ౪౭
- ఆదిమధ్యాస్తశూన్యాయ † తద్వదేవ నమో నమః ।
 ప్రణవప్రతిపాద్యాయ నమః ప్రణవరూపిణే ॥ ౪౮
- లోకయాత్రాప్రసిద్ధ్యథం సృష్ట బ్రహ్మాదిరూపిణే ।
 నమస్తుభ్యం సృసింహాదిమూతిభేదాయ విష్ణవే ॥ ౪౯
- విపాతైః కమభిగ్లేశైః సృష్టవపుషే నమః ।
 నమో బ్రహ్మాణ్యదేవాయ తేజసాం నిధయే నమః ॥ ౫౦
- నిత్యసాధారణే లోకరత్నావరిచ్ఛద ।
 సచ్చిదానందరూపాయ వరేణ్యాయ నమో నమః ॥ ౫౧
- యజమానాయ యజ్ఞాయ యజ్ఞప్రవ్యాయ నమో నమః ।
 ఇత్యఫలాత్మనే తుభ్యం నమస్సాన్విత్యాయ శూలినే? ॥ ౫౨

* అమూతాయ. † మక్షరాయ. ‡ మూతాయ. § క్రోడ-
 రూపాయ. † నమస్తవ్యక్తమూతాయే రూపిణే. ‡ తద్వతే చ.

సమగవరమ హంసాయ సమస్పత్వగుణాయతే ।

స్థితాయ వరమే వ్యోమ్ని భూయో భూయో నమో నమః ॥ ౧౭
సంసారసాగరే ఘోరే విషయావతఃసంక్కులై ।

అపారే దుస్తరేఽగాధే వతీతం కమఃభిస్స్వకైః ॥ ౧౮

అనాథమగతిం భీరుం దయయా వరయా హరే ।

మాముద్ధర దయాస్థిన్ధో స్థిన్ధోరస్తాత్సు * దుస్సహాత్ ॥ ౧౯

మస్త్రహానిం క్రియాహానిం హానిం వాన్యాం త్వదచనై ।

క్షమస్వ మమ దేవ త్వమపరాధసహో హ్యసి ॥ ౨౦

† అపరాధసహస్రభాజనం వతీతం భీమభవాణావోదరే ।

అగతిం శరణాగతం హరే కృపయా కేవలమాత్మసాత్కురు ॥ ౨౧

జన్మప్రభృతీదాసోఽస్మి శిష్యోఽస్మి తనయోఽస్మితే ।

త్వం చ న్వమీ గురుమాతా పితా చ మమ మాధవ ॥ ౨౨

నాహం హితం విజానామి త్వం భజామ్యేవ కేవలమ్ ।

బుద్ధైవం నయి గౌరీస్త ముక్త్యుపాయస వత్కనా ॥ ౨౩

త్వమేవ ఏ వత్తా శ్రేయో మే నైతదేతదితీ చ ।

బుద్ధియోగం చ మే దేహి యేన త్వాముపయామ్యహమ్ ॥ ౨౪

ఇతి విజ్ఞాన్య దేవేశం

❖ వచ్చమహాయజ్ఞాతిధిసంస్కారాది. ❖

వైశ్వదేవం స్వధామని ।

కుయాత్పచ్చమహాయజ్ఞానసి గృహ్యోక్తవత్కనా ॥ ౨౫

అతిధీనసి తత్కాలే యదాశక్తి సమచయేత్ ।

పోవ్యవగాః భాజయిత్వా భుజ్జీత నియతస్స్వయమ్ ॥ ౨౬

ఇజ్ఞాయాస్సమయస్తస్యైకకథితకమలాపన ।

❖ స్వాధ్యాయస్తద్దేశాశ్చ. ❖

మన్దిరే వా హరేనాద్యాస్తీరే వా ॥ మరభూమిషు ॥ ౨౭

* దుస్తరాత్. † ఇదం సమగ్రం దద్యం శ్రీయామునా చార్యకృతే
స్తోత్రరత్నై దృశ్యతే. ఏవేత శ్రేయో మే నేదమేతదితీ చ. ॥ ఆమర

వివిక్తే విపినే వాపి వనతే వా గృహేఽపి వా ।

ఋచో యజుఃసామాని భిద్యమానాన్యనేకథా ॥ ౬౮

శాఖాభేదైర్యూలశాఖామేకాయనసమాహ్వయామ్ ।

త్రయీమయీమధీయాత సుఖాసీనస్సమాహితః ॥ ౬౯

అన్వైసాధః * మధీయానైష్షడశైశ్చ చ కోవిదైః ।

† అధ్యాపయీత వా శిష్యా శాస్త్రాణి వివిధాని చ ॥ ౭౦

ఇతిహాసపురాణాని ధర్మశాస్త్రాణి వా పునః ।

తదారాధననిష్ఠాని సమభ్యస్యేద్యథాయథమ్ ॥ ౭౧

❖ సహవాసయోగ్యాః. ❖

సంసారభీరుభివృద్ధైస్తత్త్వ నిష్కషణం కోవిదైః ।

సహసీతోపదేశాద్విప్రకారచతురైరపి ॥ ౭౨

స్వాధ్యాయకాలగ కథితస్వాధ్యాయోపి చ కీర్తితః.

❖ సాయం సన్ధ్యా. ❖

తతఃకశ్చీమసన్ధ్యాయాం ప్రాప్తాయాం తత్ర చోదితమ్ ॥ ౭౩

జపహోమాదికం సర్వం కృత్వా పరమపూరుషమ్ ।

అచ్యుత్యా యథాన్యాయం యథాపూర్వమశేషతః ॥ ౭౪

❖ శయనసంవేశః. ❖

భుక్త్వా సువిశ్రేణీయనే సముత్థాయ మహానిశి ।

అచమ్య క్రయతో భూత్వా ధ్యాత్వా పరమపూరుషమ్ ॥ ౭౫

❖ యోగః. ❖

యోగా ౩ సనే కుఖాసీనో యుష్ణోతాత్కానమాత్మని ।

యథోక్తేన క్రకారేణ యదాశక్తి చతుర్ముఖ ॥ ౭౬

* మనూచానైః. † “అధ్యాపయీత = కోవిదైః” ఇత్యస్తం శ్లోకద్వయం కప్పచిన్నాన్తి. ౩ సనసమాసీనః.

సంహారక్రమమాశ్రిత్య తత్త్వాన్యాత్మని సంహరెత్ ।

ఆత్మానం వాపి హృత్పద్మే * వరమాత్మని నిష్ఠితే ॥

22

సంహరేదుత్థితో యోగాత్వాస్వపం క్లౌశావహం † త్యజేత్ ।

❖ ఉపసంహారః. ❖

ఇత్యేష కథితో బ్రహ్మ యోగఃకాలశ్చ వజ్ఞమః ॥

౭౮

వజ్ఞైతే సమయాగవజ్ఞ విధయస్తేషు దశికతాః ।

ఇత్థమేతేషు కాలేషు దశికతైఃకమభినఃరః ॥

౭౯

ఆరాధనం భగవతగతువన్నైవావసీదతి ।

❖ సాయుజ్యాదీనాం కాలనిబంధనత్వమ్. ❖

వషేషు ద్వాదశ స్వేపమనుతిష్ఠ సమాహితః ॥

౮౦

క్రియాకలాపమఖిలం యాతి సాయుజ్యసంపదమ్ ।

వట్సు వషేషు సారూప్యం సామీప్యం త్రిషునిశ్చితమ్ ॥ ౮౧

సాలోక్యం ఫలమేకస్మిన్ వత్సరే నాత్ర పంచయః ।

ఇతిశ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యసంహితాయాం

చరూపాదే వజ్ఞకాలవిధినామ

త్రయోదశోఽధ్యాయః.

చతుర్థశ్లోకద్వయః.

❖ కాలవిభాగనిబద్ధసభగవదారాధననిరూపణమ్. ❖

బ్రహ్మ :—

మాసి మాసి ప్రశస్తాని నక్షత్రాణి జనాదకన ।
 భగవత్ కాని యేషు న్యాయచరణం కరమం స్మృతమ్ ॥ ౧
 కాని చాంశావతారాణాం జన్మక్షోణి యుగే యుగే ।
 ఉచ్యతాం తాని దేవేశ శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్వతః ॥ ౨

❖ శ్రీరామజయంతి. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

చైత్రే మాసి పునర్వసౌర్జన్మ రామస్య మజ్జలమ్ ।
 తిథా నవమ్యాం లగ్నై చ కులీరే కమలాసన ॥ ౩
 రాఘవస్యాప్రమోదుస్య నక్షత్రై తత్ర రాఘవమ్ ।
 దేవ్యా చ సీతయా సార్థమచరయిత్వా యథావిధి ॥ ౪
 ఉత్సవశ్చ భవేత్తస్మిన్ సర్వమజ్జలసంయుతః ।

❖ భరతాదీనాం జ్ఞకాలపూజా. ❖

పుష్యే చ మీనలగ్నై చ భరతస్సమజాయత ॥ ౫
 తత్ర న్యాయచరణం దేవ్యా మాణ్డవ్యా సహ పూర్వవత్ ।
 ఉత్సవశ్చ తిథా సావే నక్షత్రై లక్ష్మణోపేచ ॥ ౬
 శత్రుఘ్నశ్చ కులీరే చ లగ్నే జాతస్తదచరణమ్ ।
 ఉభయోస్తత్రీ దివసే దేవ్యా చోమికలయా సహ ॥ ౭
 లక్ష్మణస్యేతరస్యాపి శ్రుతకీర్త్యా మహోత్సవః ।

❖ రామఃస్మ నక్షత్రై వా భరతాదీనాం పూజా. ❖

రామస్య జన్మనక్షత్రై సర్వే వా భరతాదయః ॥ ౮

అచన్తీయా హనుమతా సాధకం సవైశ్చమహోత్సవః ।

❖ నృసింహజయంతీ. ❖

తత్రైవ శ్రవణేచైవ సాయాహ్నౌ నరకేనరీ ॥ ౯

అచన్తీయస్స హి తదా హిరణ్యమవధీద్రిపుమ్ ।

తస్మిన్నేవ సితే వత్స త్రయోదశ్యాం సమచక్షయత్ ॥ ౧౦

విష్ణుం యద్వా పునవశ్శ్వాః పాణమాస్యామథాపి వా ।

❖ వసంతకాలపూజా. ❖

వసంతకాలత్పద్యభం తత్సమృద్ధిభిరాహ్మతైః ॥ ౧౧

పుష్పైనానావిధై ర్దేవమచక్షయద్దక్షిణముఖమ్ ।

అసీనం మణ్డపే క్లప్తే వెదీమధ్యే మనోరమే ॥ ౧౨

ఉద్యానే మద్దిరే వాపి కృత్రిమోద్యానశోభితే ।

నద్యాదా వా యథాయోగం ఫలపుష్పీదకాన్వితే ॥ ౧౩

❖ దమనకోత్సవః. ❖

పాణమాస్యాం తిథౌ తస్మిన్ మాసే దమనికాదతైః ।

పుష్పాన్వితైఃప్రసాం కృత్వా మణ్డపే పూజయేద్ధరిమ్ ॥ ౧౪

పుష్పైర్దమనికాభిశ్చ సర్వాలంకారమాచరత్ ।

ఉత్సవశ్చ భవేత్తస్మిన్ హోమో దమనికాదతైః ॥ ౧౫

❖ వసంతోత్సవస్య మాసవికల్పః. ❖

వైశాఖే మాసి వా కురూద్వసంతోత్సవమబ్జజ ।

దమనీదలకల్యాణమపి వా పూర్వమీరితమ్ ॥ ౧౬

❖ కర్ణావరకుసుమోత్సవః. ❖

వైశాఖే మాసి వా చైత్రే సితవత్స శుభే దినే ।

దమనీదలవత్కురూత్కల్పారకుసుమోత్సవమ్ ॥ ౧౭

స్థానేషు పూజయేద్దేవం కుమ్భాదిషు చతుష్కృపి ।

మహాహవినివేద్యాభి హోమం కృత్వా సమావయత్ ॥ ౧౮

❖ జ్యేష్ఠే శ్రావణే వా మాసే భగవతే ఫలసమకణమ్. ❖

ఫలాన్యపి సమాహృత్య వన్యజానపదాన్యపి :

జ్యేష్ఠే వా శ్రావణే వాపి దేవాయ వినివేదయేత్ || ౧౯

సర్వాకలజ్జ్వరసంయుక్తం విదధ్యాచ్చ మహోత్సవమ్ ।

ఏవం యః కారయేత్పుజాం శ్రద్ధాపూజేన చేతసా || ౨౦

సర్వాక కామానిహావాష్య విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ।

❖ త్రివిక్రమజన్మకాలః. ❖

శ్రావణే జన్మపూర్వాహ్నే వామనస్య త్రివిక్రమమ్ ❖ || ౨౧

మధ్యం దినే చ తత్కాలద్వయే పూజా మధుద్విషః ।

❖ పూర్వోక్తస్య అనుకల్పకాలః. ❖

పౌర్ణమాస్యాం చ వైశాఖ్యాం హరే † రచనమిష్యతే ||

❖ వానుమజన్మకాలః. ❖

అనూరాధే హనుమతో జన్మ

❖ రాఘవేణ సహైవ హనుమతఃపూజనమ్. ❖

తస్మిన్ సభాజయేత్ ।

తం రాఘవేణ సహితం సీతయా స్త్రీలక్ష్మణేన చ || ౨౩

అజ్ఞానేయం తదత్యస్తప్రీతినం రాఘవాత్మనః ।

అనూరాధే పౌర్ణమాస్యాం కలశైస్సృజనం హరేః || ౨౪

❖ భగవతశ్చయనోత్సవకాలః. ❖

అషాఢే శుక్లపక్షే చ ద్వాదశ్యాం కమలాఃన ।

చక్రాబ్రమణ్డాలే దేవమచయిత్వా యథావిధి || ౨౫

కల్పితే శయనాగారే మద్దిరే వా యథావిధి ।

వయోజ్ఞైః కల్పితే తత్ర శాయయిత్వాధికౌతుకమ్ || ౨౬

* త్రయో విక్రమా : యస్య యస్మాద్వా ఇదం జన్మవిశేషణమ్.

† రుత్నవ ఇష్యతే. స్త్రీ చ విశేషతః.

దేవీభ్యాం సహ కూచకం వా త్రితయం తదభావతః ।
 తత్ర నిత్యాచకనం మాసాంశ్చైతరౌ మజ్జలాన్వితమ్ ॥ ౨౭
 నయెచ్చశయనే నైవ శాయయేదన్యకౌతుకమ్ ।
 ప్రత్యోపవాసనియమాక కల్పయిత్వా * తదాదికాక ॥ ౨౮

❀ చాతుమాశ్వవృతకాలః ❀

తదనుష్ఠాయినస్తత్ర చాతురాశ్రమ్య మాశీతాః ।
 ఆసీరంస్తత్ర నియతా + స్తరేయినకతిర్జ్ఞేమ్ ॥ ౨౯
 దేవస్య యావదుత్థానం భోగిపయక జ్ఞశాయినః ।

❀ శ్రీకృష్ణజయంతి. ❀

శ్రావణే మాసి కృష్ణై చ వక్షేఽష్టమ్యాం కిథౌ మారేః ॥ ౩౦
 రోహిణ్యాం జన్మ కృష్ణస్య లోకానాం మజ్జలావహమ్ ।
 జయంతీ నామ నా ి ప్రాక్తా జయత్యశుభమిత్యసౌ ॥ ౩౧
 మధ్యరాత్రే తతస్తస్మిన్ కల్కాణం సవకమాచరేత్ ।
 తిథ్యయోగేఽపి నక్షత్రై కేవలైచకనమివ్యతే ॥ ౩౨
 దేవస్య దేవకీసూనోరపరేద్భువః హోత్సవః ।

❀ పవిత్రోత్సవః. ❀

నిత్యం నైమితికం శామ్యం కమయచ్చ్యుచోదితమ్ ॥ ౩౩
 తత్కువకతామాశ్రమేషు స్థితానామానపూవకశః ।
 వణానాం మస్త్రలొపాదిశాస్త్ర్యధకం ప్రత్యహం మారేః ॥ ౩౪
 ఆరాధనం భగవతః పూణాకహుత్యా స్వయం మతమ్ ।
 తస్య న్యూనాతిరేకాభ్యాం దుష్కృతం సకలం భవేత్ ॥ ౩౫
 కర్మజాతం తతఃపూణామారాధనమభీప్సితమ్ ।
 ప్రతిసంవత్సరం మాసి శ్రావణే తనునిమిత్తమ్ ॥ ౩౬
 ఐవిత్రభూషణం విష్ణోరారోగ్యం బహుమాల్యవత్ ।

* తదాత్మకాక. + స్తరేయస్తై తరజ్ఞేమ్. ి భ్యాతా.

❀ పవిత్రశబ్దనిర్వచనమ్. ❀

ఆరాధ్య విధివద్బాద్యపదే వాశ్చయ్యుజ్జేషి వా || 32

మస్త్రీలోపాదినా కమః పతితం విహితం పునః ।

ప్రాయశ్చిత్తైన యత్కర్మ కర్తారం త్రాయతే ❀ పునః || 3౮

తత్పవిత్రం ఛలైర్భూయో రోహణ్యేవ సమాహితః ।

ఇతి నిర్వచనాత్తత్ జ్ఞాపవిత్రారోపణం మతమ్ || 3౯

❀ పవిత్రారోపణకాలభేదాః. ❀

పూర్వోదితేషు మాసేషు ద్వాదశ్యాం ప్రతిపద్యపి ।

దశమ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా ఖచ్చిన్మామగ్రవా తిథౌ || ౪౦

ఏకాదశ్యాం త్రయోదశ్యాం ద్వితీయాయామథాపి వా ।

సితపక్షే శుభే వారే లగ్నై శుభః † తరేఽథ వా || ౪౧

శ్రవణే పుష్యరోహిణ్యాం రేవత్యాం భరణీషు చ ।

స్వాతౌ హస్తపునర్వస్వా రశ్మిన్యాం మిత్రదైవతే || ౪౨

ఋత్యుష్యతమే కాయకం పవిత్రారోపణం హరేః ।

❀ పవిత్రతన్తునిర్మాణమ్. ❀

తన్తూ బ్రాహ్మణకన్యాభినిమిత్తా దోషవజ్జితా || ౪3

కాసాసాన్వాధ కౌశేయాన్ సక్రీతాన్వా శుద్ధవారిభిః ।

తౌలితాన్నిశ్రితాంశ్చుజ్జై మాద్దికైశ్శౌషయేద్భహిః || ౪౪

ఆతపేషు తతశ్చుద్ధా శౌషితాంస్త్రిగుణీకృతాః ।

పుసస్తాం స్త్రిగుణీకృత్య తావంతాపి చతుగుణాః || ౪5

యద్వా క్రిగుణితాం సీత్యా చాతుగుణ్యం చతుముఖః ।

త్రిగుణాంస్త్రిగుణీకృత్య యద్వా తావంతాం సయత్ || ౪౬

❀ తన్తుసంస్కారః. ❀

గౌమయా లేపతే భూమితలై మానానువరతః ।

శక్నోష్ఠాస్సాపితయోఽజ్జదుమసమ్భూతయోస్తతః || ౪౭

* యతః. † తరే తథా. స తౌలితా శుద్ధవారిభిః । కృతాన్వా.

అరోవ్య భగవద్భక్తాః ప్రాజ్ఞుః వాపుష్ట ద్భుజాః ।
అసీనా గురురన్యో వా తత్ప్రయుక్తాస్సమాహితాః ॥ ౪౮

న్నాతా నిమాణానిపుణా మనుష్యా భగవన్మయాః ।
* కుయుః పవిత్రం కల్యాణం యథా స్యాద్భూషణోత్తమమ్ ॥

❖ అధివాసాద్యుపయోగిపవిత్రమానమ్. ❖

పవిత్రమధివాసాథమాద్యం † నాభ్యవధి స్మృతమ్ ।
అష్టోత్తరశతైస్సూత్రై ద్వాత్రింశద్దన్ధిభిర్యుతమ్ ॥ ౫౦
మూలబెరాదిబెరాణాం ౩ పవిత్రమిదమిష్యతే ।

❖ పూర్వాపరదినభేదేన పవిత్రమానమ్. ❖

పవిత్రం మణ్డలై పద్మతుల్యమానం ఘృతైః పి చ ॥ ౫౧
కుణ్డై చ మేఖలామానం పూర్వేద్యుమానమీతితమ్ ।
అపరేద్యుః పవిత్రైః మానం సంప్రతి కథ్యతే ॥ ౫౨

పద్మనాభ్యురనేమీనాం చక్రాబ్జే మణ్డలై సతామ్ ।
తన్తానాని పవిత్రాణి బాహ్యమానం బహిష్కమమ్ ॥ ౫౩

❖ పవిత్రాణాం తన్తగ్రన్థితారతమ్యమ్. ❖

గ్రన్థయస్తవశ్చైషాం కథ్యంతే చ యథాక్రమమ్ ।
చతుశ్చతాని సూత్రాణి గ్రన్థయస్సప్తవింశతిః ॥ ౫౪

శతత్రయం తన్తపఞ్చ గ్రన్థయో ద్విగుణా మతాః ।
ద్వైశతే † ద్విగుణా గ్రన్థితమేక మనస్తరమ్ ॥ ౫౫

చతుగుణా గ్రన్థపఞ్చ బాహ్యసూత్రం చతుశ్చతమ్ ।
గ్రన్థయః పంచగుణితాః కుమ్భే చాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౫౬

తన్తవో గ్రన్థపఞ్చ చ సప్తవింశతిరిష్యతే ।
ఏకాధికాశీతిపఞ్చస్తవః కరకే మతాః ॥ ౫౭

సప్తవింశతి పఞ్చశ్చ గ్రన్థయః పరికీర్తితాః ।

* ఆయుః పవిత్రమ్. † నాభ్యవధిహితమ్. ౩ ప్రమాణ. † త్రిగుణై
గ్రన్థి.

❀ పవిత్రీభదదశకనామాని. ❀

పవిత్రసజ్జ్యా బెరాణాం దశ తాని వదామతే || ౧౮

ప్రామాణ్యం | గ్రంథసంక్షిప్తం చావ్యలజ్జా-రాహ్వయం తథా |

ఉత్తమాధమమధ్యాఖ్యం కిరీటాహ్వయమనంతరమ్ || ౧౯

శ్రీవత్సకాస్తుభాహ్వయం వనమాలాహ్వయం తథా |

* మానాని తేషాం సూత్రాణి గ్రంథయశ్చ యథాక్రమమ్ || ౨౦

❀ మానానుగుణగ్రంథేస్తుసజ్జ్యా. ❀

కథ్యంతే నాభిమయా దా సూత్రాణ్యప్యేతరం శతమ్ |

ద్వాత్రింశద్గ్రంథయస్తస్య హృదయాంతమనంతరమ్ || ౨౧

సూత్రాణ్యశీతి + తస్యోక్తా గ్రంథయః షడ్భువింశతిః |

జ్ఞామధ్యాంతమాయామం నిమిత్తం శతతన్తుభిః || ౨౨

అప్యేతరైర్గ్రంథైర్నిభిశ్చ ద్వాత్రింశద్గుణితైర్యుతమ్ |

ఉత్తమాఖ్యస్య సూత్రాణాం భవేత్సజ్జ్యా చతుశ్శతమ్ || ౨౩

శతమప్యేతరం సజ్జ్యా గ్రంథీనాం జానుసీమ తత్ |

శతాని త్రీణి తన్తూనాం గ్రంథయోఽశీతిరివ్యతే || ౨౪

ఆయుతం చారుమధ్యాంతం ద్వే శతే తన్తవః పునః |

నాభ్యంతం గ్రంథయష్టష్టి స్తన్తవోఽథ చతుశ్శతమ్ || ౨౫

కిరీటమానం ద్వాత్రింశద్గ్రంథయస్తదనంతరమ్ |

శతాని త్రీణి తన్తూనాం హారాకారద్రుకల్పితమ్ || ౨౬

గ్రంథిస్సప్తవింశత్యా ద్వే శతే ౧౧ తన్తవః పునః |

ద్వాత్రింశత్ స్తనమయాదం సహస్రం చావ్యభిర్యుతమ్ || ౨౭

తన్తవశ్చరణాయామమనేకగ్రంథిభిర్యుతమ్ |

విష్వక్సస్య సహోత్థస్య పవిత్రం తత్సహం మతమ్ || ౨౮

| గ్రంథి. * మానం చ తేషాం సూత్రాణాం. + షడ్భ్యోక్తా.

స్తన్తవశ్చ. ౧౧ గ్రంథయః.

తస్మాత్ప్రత్యేతరశతం గ్రంథయఃపఞ్చవింశతిః ।

ప్రభావవిత్రం తత్తుల్యం గ్రంథయో బహుఃస్మృతాః ॥ ౬౯

సర్వేశాం చ స్వతంత్రాణాం బిమ్బానామిదమీరితమ్ ।

❀ పరతస్త్రిబిమ్బవివ్రవిధిః, ❀

పరతస్త్రిమ విమ్బేషు త్రితయం తూత్తమాదికమ్ ॥ ౭౦

❀ శ్రియాదిదేవీనాం పవిత్రాణి, ❀

దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం పవిత్రం తద్వదిష్యతే ।

❀ అగ్నికుణ్డాదీనాం పవిత్రాణి, ❀

అప్టేతరశతైస్సూత్రై గ్రంథిభిర్బహుభిర్ముతమ్ ॥ ౭౧

అగ్నికుణ్డే మేఖలాసు పవిత్రం ప్రతిమేఖలమ్ ।

తన్మనీస్సప్తవింశత్యా తావద్భిగ్రంథిభిర్ముతమ్ ॥ ౭౨

అగ్నేఃపవిత్రం హస్తేన సమాయామం ప్రకీర్తితమ్ ।

మధ్యమం పఞ్చవింశత్యా * ద్వావింశత్యాధమే మతమ్ ॥ ౭౩

సూత్రాణాం పఞ్చవింశత్యా పవిత్రం సుక్కువాదిషు ।

తదాయామసమాయామం గ్రంథిభిర్బహుభిర్ముతమ్ ॥ ౭౪

అఘ్యపాత్రే తథా ధూపదీపపాత్రే చతుర్ముఖ ।

ఘట్టాయామక్షమాలాయాం సర్వత్రాప్టేతరైశ్చతైః ॥ ౭౫

సూత్రేయోఽథపితాగ్రంథిద్వాదశజ్వలమాయతమ్ ।

❀ విష్వక్సేనతాత్యోదీనాం పవిత్రాణి, ❀

విష్వక్సేనస్య తాత్యస్య తథా దుశ్చ్యవనాదిషు ॥ ౭౬

దిగ్దవతాసు ద్రుహిణే దుర్గాయాం విఘ్ననాయకే ।

రుద్రే చ పరివారేషు పవిత్రం తన్మనీకృతమ్ ॥ ౭౭

శతేనాప్టేతరేణ స్యాద్ద్వాత్రింశద్గ్రంథిభిర్ముతమ్ ।

హస్తమానాయతా కాయాం చర్ణాదిషు చ సర్వతః ॥ ౭౮

❖ కుమ్భతోరణాదీనాం పవిత్రాణి. ❖

సప్తవింశతిసూత్రేణ గ్రన్థిభిన్నేన నిర్మితమ్ ।

మాస్తమానం భవేత్కుమ్భతోరణాదిషు తాదృశమ్ ॥

2౯

బలిపీఠపవిత్రం తు కర్ణికాయా మసంమితమ్ ।

❖ ఆచార్యాయతిఋత్విగ్దాదీనాం పవిత్రాణి ❖

ఆచార్యాణాం యతీనాం చ పవిత్రం తస్తభిగృతమ్ ॥

౩౦

అష్టోత్తరశతైః * సూత్రైర్గ్రన్థిభిగృతమ్ ।

ఋత్విజాం పూజకానాం చ బ్రాహ్మణానాం తథైవ చ ॥

౩౧

ఏకాశీత్యా కృతం సూత్రైర్నాభ్యస్తపదిలబ్ధమ్ ।

రాజ్యపవిత్రం సూత్రేణ శతేనాష్టోత్తరైః తు ॥

౩౨

యథేష్టగ్రన్థించయైస్తూలగర్భేశ్చనిర్మితమ్ ।

† నాభ్యస్తమానమేతత్సౌత్తర్యా తదనుజీనమ్ ॥

౩౩

ఏకాశీత్యా కృతం సూత్రైర్వైశ్వాదీనాం చ తన్మతిః ।

చతుర్వింశతిభిస్తైషాం పవిత్రముపవీతవత్ ॥

౩౪

❖ విభవానురోధేన పవిత్రమానమ్. ❖

పవిత్రేషు సమస్తేషు విస్తారో విభవే సతి ।

పాదోసమర్థం పాదో వా సజ్ఞా స్యాద్విభవక్షయే ॥

౩౫

❖ మణిముక్తాప్రవాలాదిభిరపి పవిత్రగ్రన్థియోగః. ❖

గ్రన్థిం స్తతఃపవిత్రాణాం ద్రవ్యైశ్చ సూరికాదిభిః ।

మణిముక్తాప్రవాలాద్యై రత్యైశ్చాపి యథావశమ్ ॥

౩౬

లోహేశ్చ కలధౌతాద్యైస్తూలైర్వా తదసన్నిధౌ ।

పూరయిత్వా దృఢం బధ్యా గ్రన్థిస్తాంస్తన్మరజ్జభిః ॥

౩౭

* స్పృశం మితమ్. * యుక్తంగ్రన్థిభిర్బహుభిర్ముతమ్. † నాభ్యస్తం త్రయమేతత్ స్యాత్.

❖ పవిత్రగ్రంథినామాకారః ❖

గ్రంథయశ్శుభ్రసంస్థానసమానాకృతయోఽథ వా ।

ధాత్రీఫల సమాకారా యద్వా ముక్తాది సన్నిభాః ॥ ౮౮

❖ పవిత్రవర్ణగర్భరచనాః ❖

కుంజుమై రోచనాభిశ్చ తథా మలయజైరపి ।

లాహితైరవ్యవశ్యామైస్సంపిష్టైఃకర్దమిక్మతైః ॥ ౮౯

గ్రంథినామస్తరాలాని లిమ్పేచ్ఛభా యథా భవేత్ ।

గ్రంథినాం పూరణం యద్వా మల్లికార్జ్యస్సుగర్భిభిః ॥ ౯౦

పుష్పైస్తదస్తరాలాని నిశాచర్చాభిరేవ వా ।

రజ్జాయేత్తస్తవశ్చాపి గ్రంథయశ్చ యథేచ్ఛయా ॥ ౯౧

యథావిభవవిస్తారం కల్పనీయాశ్చతుర్ముఖ ।

విభవే సతి సజ్జీచ్ఛో నైవ కాయస్తధాఽసతి ॥ ౯౨

విస్తారో నైవ కాయస్యాత్తదేవ ప్రీతినం హరేః ।

❖ పవిత్రాధివాసకాలవికల్పః ❖

సద్యోఽధి * వాస్య వా తస్మిన్నుపోష్యారాధయేద్ధరిమ్ ॥ ౯౩

❖ శ్రద్ధాయా ఆవశ్యకతాః ❖

గృహఃచానే కాతుకే వా మణ్డలె వా ఘటేఽపి వా ।

ఆచారసం శ్రద్ధయా కాయం శ్రద్ధాపూతమిదం జగత్ ॥ ౯౪

❖ సిద్ధే పవిత్రే భగవదచారమ్ ❖

విహితేషు పవిత్రేషు యథోక్తైస్తేవ వర్తమానా ।

ఆరభేతాచారసం విష్ణోర్దశమ్యాం చ నివేదనమ్ ॥ ౯౫

నిశాముఖై గురుస్సాధం మూర్తిపై స్సుసమాహితః ।

❖ భగవతి విజ్ఞాపనీయగాధాః ❖

యజమానేన సహితఃప్రవిశేద్విష్ణుమగ్నిరమ్ ॥ ౯౬

ప్రవిశ్య పూజయిత్వా తం గురుస్తేస్సహితస్త్వయమ్ ।

విజ్ఞాపయేదిమాం గాధా † మిరయత్ ప్రాజ్ఞలిసితః ॥ ౯౭

న్యూనాతిరేకశాస్త్యధం వవిత్రారోహణం వరమ్ ।

అచనం భగవన్ సవదురితోత్సారణక్షమమ్ ॥ ౯౮

పంపదాం చాపి సవాసాముత్పాదనమనుత్తమమ్ ।

క్రియతే తదవిఘ్నైన యథా స్యాత్కర్మ చోదితమ్ ॥ ౯౯

తథానుజ్ఞాపయామి త్వా మనుజానీహి కర్మ తత్ ।

ఇతి విజ్ఞాప్య నిగత్య మన్దిరాత్

❖ గురోరుపవాసః ❖

మన్దపే పునః ॥ ౧౦౦

పంస్త్రీయో దభాన్ ప్రాగగ్రా తేషు ప్రాగాననో గురుః ।

ఉపవిశ్యోపవాసం చ కల్పయిత్వా సమాహితః ॥ ౧౦౧

సయేత్తత్రైవ తాం రాత్రిం జపధ్యానవరస్సదా ।

❖ అపరెద్యురధివాసకాలః ❖

అపరెద్యుః * నిశీధిన్యామధివాసకర్మ తత్ ॥ ౧౦౨

ఆరభేత్తైకబరేషు బధ్వా తత్రైవ కాతుకమ్ ।

❖ బహుబరైక బరస్థల కాతుక బస్థవిధానమ్ ❖

బహుబరేషు కల్యాణబిమ్బే † కాతుకమజ్జలమ్ ॥ ౧౦౩

❖ అధివాసవిధిః ❖

తతో నిగత్య విపులే మన్దపే తోరణాదికమ్ ।

అచయిత్వా యదాపూర్వం దిక్షు చైవ విదిక్షు చ ॥ ౧౦౪

చతుర్వేదవిదో విప్రానేకాయానవిదస్తథా ।

అధీయూనా స్థావయిత్వా తూర్యఘోషేషు సత్సు చ ॥ ౧౦౫

మజ్జలెష్వపి చాన్యేషు కల్పితేషు యథాతథమ్ ।

వవిత్రపాత్రాణ్యదాయ ప్రాగుదగ్భవి మన్దపే ॥ ౧౦౬

ధాన్యరాశిషు సంస్థాక్య పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ।

దహనాప్యాయనధ్యానైః పాత్రస్థాని విశోధయేత్ ॥ ౧౦౭

ధూపయేద్ధన్యవద్ద్రవ్యైలిక్ష్వ మ్మేత్కస్తూరికాదిభిః ।

పుష్పాణి వికిరెత్తైమి గన్ధవన్తి బహూని చ ॥ ౧౦౮

తాని భూషణపాత్రాణి వేష్టయేన్నవవాససా ।

❖ చక్రముద్రాచదశశ్చనమ్. ❖

దశశ్చయేచ్ఛక్రముద్రాం చ ౩ పూజయేదస్త్రవిద్యయా ॥ ౧౦౯

❖ మణ్డపసూత్రబద్ధక్రమః. ❖

ఐశాసిం దిశమారభ్య సూత్రైస్సంవేష్ట్య మణ్డపమ్ ।

మణ్డపస్యోపరి ద్యాత్వా చక్రం భూమితలె పునః ॥ ౧౧౦

వద్దం గదాం చ ద్వారేషు శఙ్ఖమష్టసు దిక్షు చ ।

❖ భూత్యో మూషాన్నబలిదానమ్. ❖

వ్రత్యూహకారిణాం తస్య చిద్రమన్విష్య ధావతామ్ ॥ ౧౧౧

భూతానాం రాక్షసాదీనాం మాషాన్నేన * బలిం క్షిపేత్ ।

❖ కల్యాణబెరస్య ఉపవీతాస్తమచశ్చనమ్. ❖

బహుబరేషు కల్యాణబిమ్బం స్నానాసనే బహిః ॥ ౧౧౨

స్థావయిత్వోపవీతా + స్తముపచయ్య యదాతథమ్ ।

❖ చక్రాబ్జమణ్డలె మహాహవినిక వేదనమ్. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలె భూయస్సమానీయ చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౩

హవీనికవేదనాస్తే తు సమారాధన కమణి ।

నిష్ఠితే కరకే కుమ్భే దేవమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౧౧౪

హవినికవేదయత్వాన్తే హుత్వాచాగ్నిం యథాపురమ్ ।

❖ ఎకబరె కల్యాణారాధననిషేధః. ❖

ఏకబరే తు కల్యాణ కౌతుకారాధనం వినా ॥ ౧౧౫

అన్యత్సర్వమనుష్ఠేయం యథా పూర్వోదిత స్మిత్రమాత్ ।
సమ్భవే కాతుకే తస్మిన్ పవిత్రం భూషణం పునః ॥ ౧౧౬

నితీ వేత్సుమ్భకరకే దహనే తదనంతరమ్ ।
చక్రాబ్జమణ్డల మస్త్రమిదం విష్ణురితి బ్రువన్ ॥ ౧౧౭

ప్రవిశ్య మద్విరం సవైశ్చమజ్గలై స్సహ దేశికః ।
మూలబెరం ॥ సమాసాద్య పవిత్రస్యససం తతః ॥ ౧౧౮

❖ కవిత్రతస్తానాం పశ్చువణత్వమ్. ❖

పూర్వోదితేన మన్త్రేణ * సర్వాచాగు యథాక్రమమ్ ।
కవిత్రభూషణన్యాసఃపశ్చు + రాగైశ్చ తన్తుభిః ॥ ౧౧౯

ప్రాసాదం వేష్టయేద్రాత్రో సర్వమామ్నాయఘోషణైః ।
వాద్యైర్గయైశ్చ నృత్యైశ్చ స్తోత్రైః ॥ గరితా జనాః ॥ ౧౨౦

❖ అపరెద్యురుపచారః. ❖

నయేయరపరెద్యుశ్చ కాతుకం మణ్డలే స్థితమ్ ।
స్నానవేద్యాం సమాసీయ స్నాపయిత్వా యథావిధి ॥ ౧౨౧

అలఙ్కృత్య చ దేవేశం మణ్డల మార్జనాదిభిః ।
శోధితే వర్తయిత్వా చ చక్రాబ్జం † పశ్చువణకైః ॥ ౧౨౨

ద్యౌరాదియజనం ప్రాగ్వత్కృత్వా వస్థాశ్య మణ్డలైః ।
దేవమారాధ్య ॥ దీపాంతం కుమ్భాదీనపి పూజయేత్ ॥ ౧. ౩

❖ దేవే కుమ్భే చ చతుర్విధాన్ననివేదనమ్. ❖

అన్నం చతుర్విధం చాపి ॥ కుమ్భే దేవ నివేద్య చ । ❖
అగ్నిం చ జహుయాదన్నం పాయసాది చతుర్విధమ్ ॥ ౧౨౪

పౌరుషేణైవ సూక్తైః యవైశ్చ వ్రీహి వేణుభిః ।
తీలైలాశ్చైస్తదా పుష్పైస్తదా చాగరుభిః ॥ ౧౨౫

స్మిత్రమాత్. ॥ సమారాధ్య. * సర్వాగు చ. + రజై. † వర్ణపశ్చుకైః.
॥ ధూపాంతమ్. ॥ కుమ్భదేవే.

సమిద్భిరమూలమస్త్రాణ పృథగప్రస్తరం శతమ్ ।

శ్లో శుభముహూర్తే వవిత్రైశ్చక్రాబ్జమణ్డలమణ్డనమ్ శ్లో
ముహూర్తే శోభనే ప్రియై దైవజ్ఞపరిశోధితే ॥ ౧౨౬
వవిత్రాణి సమాదాయ చక్రాబ్జం భూషయేత్పునః ।

శ్లో సర్వత్ర మాత్రైక్యమ్. మూలబెరాదిక్రమేణ వవిత్రారోహణమ్ శ్లో

వద్దాదీని తదక్లాని యదా స్వమిదమిత్యుచా ॥ ౧౨౭

తతఃకుమ్భే చ కరకే దేవే చ తదనస్తరమ్ ।

స ఏవ మస్త్రాక్షకుణ్డైఃపి హవ్యవాహేఽపి తోరణైః ॥ ౧౨౮

ద్వారకుమ్భేషు తత్ స్థానం వవిత్రాణి యథా * తథా ।

తతఃప్రదక్షిణీకృత్య మణ్డలస్థం జగద్గురుమ్ ॥ ౧౨౯

ప్రవిశ్య మద్దిరం సర్వైశ్చామృతైః సుహ దేశికః ।

స్నాననాది విధాయాదా సమారాధన + ముచ్యతే ॥ ౧౩౦

హవినివేదనాంతం తత్కృత్వా తత్రత్యదవతాః ।

మూలబెరం సమారభ్య వవిత్రై భూషయేత్స్వకైః ॥ ౧౩౧

శ్లో స్వతస్త్రావరతస్త్రావరాచనమ్. శ్లో

పరతస్త్రాస్వతస్త్రాశ్చ పర్వాఃపూర్వోక్త స్థ విద్యయా ।

లభ్యచ్య గర్భపుష్పద్వైశ్చ వవిత్రాణి పృథక్పృథక్ ॥ ౧౩౨

దేయాని

శ్లో పరివారైస్సప్తగీతవాద్యాదికలాప్రదర్శనమ్. శ్లో

దానవేలాయాం వాద్యవాదనకావిదాః ।

గీ నతఃకాగాయకాశ్చైవ తదా స్వాధ్యాయకోవిదాః ॥ ౧౩౩

సర్వే యథావ్యవృత్తాది దర్శయేయస్తదన్తికే ।

* యథమ్. + ముచ్యతే. స్థ స్థానము. గీ ఇదమర్థం కవచిన్నాన్తి.

❖ అనుక్తపరివారాదిదేవతావవిత్రోరోహణమస్త్రీః. ❖

చక్షాదిపరివారాణామన్యేషాం †ప్రాజ్ఞాణాసినామ్ || ౧౩౪

పవిత్రాణి వ్రదేయాని బలిపీఠావసాసకమ్ |

బ్రహ్మాదిదేవతానాం చ తాత్కృతసేవశయోరపి || ౧౩౫

సైవేషామవ్యనుక్తానాం పవిత్రాణి యథాయథమ్ |

మస్త్రశ్చ విష్ణుగాయత్రీ యద్వేదం విష్ణురిత్యయమ్ || ౧౩౬

యద్వాచాష్టాక్షరేణైవ మస్త్రీణాం ద్వాదశాత్మనా |

దేశికో మూర్తిపై స్సాధ్యం యజమానేన సంయుతః || ౧౩౭

❖ పుష్పాంజలిః. ❖

వ్రవిశ్య మద్దిరం విష్ణో రత్నపూర్ణాంజలిస్సయమ్ |

హేమపుష్పాంజలిర్వాపి యద్వా పుష్పభృతాంజలిః || ౧౩౮

స్తోత్రైస్త్రవానో బహుభీర్వికీరేత్తాని పాదయోః |

రత్నాని హేమపుష్పాణి పుష్పాణి సురభీణ్యపి || ౧౩౯

❖ సవనపవిత్రాణాం దేవపాదయోగ్యాసః. ❖

కల్పితాని మనుష్యాణాం పవిత్రాణి యథాయథమ్ |

నృత్య దేవేశపదయోగపుష్పవత్సుసమాహితః || ౧౪౦

❖ పవిత్రవిధజనమ్. ❖

తౌమా * దీని పవిత్రాణి దేవం విజ్ఞాప్య దేశికః |

స్వయం గృహీత్వా తౌమాదిపవిత్రం చాత్మనః కృతమ్ || ౧౪౧

దద్యాత్పూజకముఖ్యానామృత్విజాం సహకారిణామ్ |

ఏకాయనీయనిషానామన్యేషాం విదుషామపి || ౧౪౨

యథాధికారం క్రమశో దేవస్యాలోక్య చాసనమ్ |

❖ భగవతి ఉమాభ్యధానా. ❖

స్పృష్ట్యా దేవవదామ్భోజ * మాచాయోఽథ జనాన్తికే || ౧౮౩

న్యూనాతిరేకశాన్త్యర్థం గాధామనాముదీరయేత్ |

స భగవన్ దేవదేవత శభ్యచక్రగదాధర || ౧౮౪

సంపత్సరోవచారాణాం పూరిణార్థం కృతం మయా |

ఆరాధనం గృహాణ త్వం భక్తానాం హితకామ్యయా || ౧౮౫

నాహం స్వతస్త్రిగికిచ్చిచ్చ కరోమి విహితం హితమ్ |

కిన్తు త్వత్ప్రేరితస్సర్వం కరోమి తవ యోత్స్వయమ్ || ౧౮౬

తత్ స్తవ్యమశేషేణ క్రియాలోపాద్యనుష్ఠితమ్ |

❖ బ్రాహ్మణసత్త్వణమ్. ❖

సమయే యజమానస్తు గాం భువం కాఞ్చనం తథా || ౧౮౭

వస్త్రాదికం తథా ధాన్యం భోజయిత్వా మహీసురాన్ |

దత్వా యథేసితానధానాచార్యాయ చ దక్షిణామ్ || ౧౮౮

శతనిష్కావరాం గౌభూవస్త్రధాన్యాదికాన్యసి |

మూతిః పేభ్యస్తథాన్యేభ్యస్తత్తత్కర్మానుసారతః || ౧౮౯

యథాతుష్టికరం దేహి యాగే తత్రోపకువతామ్ |

❖ బహిగ్రామోత్సవకాలః. ❖

అవరాహై బహిగ్రామే కుయాదేసం మహోత్సవమ్ ||

❖ పవిత్రావరోపణావధిః. ❖

ప్రోక్ష్య ప్రత్యహమేతాని పూజాకాలేషు పూజకైః |

న్యసనీయాని దివసాం శ్చతుదశ చతుర్ముఖ || ౧౯౦

+ యదైవకవింశతిం పత్య యది వా దివసానపి |

త్రీరాత్రమేకరాత్రం వా పశ్చత్తాన్యవరోహయేత్ || ౧౯౧

* మాచాయోణ పదాన్తికే. స ఇదమధ్యం క్వచిన్నదృశ్యతే

+ ద్వయైకవింశతిస్సప్త.

❖ పవిత్రారోపణమన్తాః. ❖

ఉచ్చరణ పౌరుషం సూక్తం సామ యద్వా రథస్తరమ్ ।

త్రిసుపణం తథా మస్త్రం మూలమస్త్రమధాపి వా ॥ ౧౯౩

❖ గురవే పవిత్రావ్రదానె దోషః. ❖

అవరోవ్య పవిత్రాణి దేయాని గురవే తతః ।

గురవే తాని దత్తాని ప్రీణనాయ మధుద్విషః ॥ ౧౯౪

అన్యదా కమన్తైష్ఠ్యం క్షయస్సాన్యదాజరాష్ట్రయోః ।

❖ ఆవాహిత దేవతావిసజ్జనమ్. ❖

మణ్డలస్థం చ కుమ్భస్థమగ్నిస్థం చ విసజ్జయేత్ ॥ ౧౯౫

❖ పవిత్రావరోపణే కాలోత్కర్షానవశ్యకతా. ❖

పవిత్రారోహణదినే కాలోత్కర్షాన యుజ్యతే ।

❖ పవిత్రావరోపణానంతరం భగవతస్సేవనమ్. ❖

కృత్వా వరోహణం తేషాం స్నానం తదనంతరమ్ ॥ ౧౯౬

కాయం యథోక్తవిధినా ప్రవేశేన్నద్దిరం తతః ।

❖ పవిత్రోత్సవఫలం. ❖

ఇత్యేష కథితో బ్రహ్మ పవిత్రారోహణేఽధిః ॥ ౧౯౭

అనెన విధినా విష్ణోపవిత్రారోహణం హరేః ।

కువణ ఫలాన్యస్తాని ప్రాప్నుయాన్నైవ పశేయః ॥ ౧౯౮

సుఖం జీవతి నివ్యాధి యావదాయుస్సమృద్ధిమా ।

అయుశ్చ విస్తతి ప్రాప్తం ధర్మాధీ ధర్మమాప్నుయాత్ ॥ ౧౯౯

కామానవాప్నుయాత్కామీ అర్థాధీ చాశామాప్నుయాత్ ।

మోక్షాధీ మోక్షమాప్నోతి బ్రహ్మధీ శాన్తిమాప్నుయాత్ ॥

* బాధవై లభతేచాపి ప్రవాసిభిన్నమాగమమ్ ।

కీర్తికంచాప్నోతి పరమాం కీర్తికామో న సంశయః ॥ ౧౬౧

జ్ఞానాధీః జ్ఞానమాప్నోతి శాస్త్ర్యధీః శాస్త్రమాప్నుయాత్ ।

శత్రవస్తు ప్రణాశ్యంతి గ్రహభూతాద్యుపద్రవాః ॥ ౧౬౨

ఆరోగ్యకామీ చారోగ్యం శ్రీకామశ్చియమాప్నుయాత్ ।

బహునాత్ర కిముక్తేన ఫలం యద్యదభీషిలమ్ ॥ ౧౬౩

తత్సవకం తస్య హస్తసం నాత్ర కాయా విచారణా ।

భుక్త్వా భోగాంశ్చ విపులాః ధ్యాత్వా చానై మధుద్విషమ్ ॥

తల్లోకం సమవాప్నోతి న చెహజాయతే పునః ।

ధారయంతి పవిత్రాణి యేభక్తాశ్చిద్ధయాన్వితాః ॥ ౧౬౪

తేషి నిధూయ పాపాని మోదంతై దివి దేవవత్ ।

ఆచార్యో మూర్తిపాస్సవో యే చాన్యే పరిచారకాః ॥ ౧౬౫

యే శృణ్వంతి చ వశ్యంతి కీర్తయంతి చ కమతత్ ।

తే సర్వేషాం సమృద్ధాథా లభంతే సర్వసంపదః ॥ ౧౬౬

❖ ఆగ్రయణపూజాయోగ్య మాసతిథిసమీత్రాది. ❖

† ఆగ్రయణం శ్రావణే మాసి మాసి ప్రోవృథదేఽపి వా ।

మాసే చాశ్వయుజే బ్రహ్మ కౌర్తికే మాసివా భవేత్ ॥ ౧౬౮

వషాన్వేషం తతోన్యత్ర తైషే మాఘేఽపి వా భవేత్ ।

ఫాల్గునే మాసి చైత్రే వా వైశాఖే వా తదాచరేత్ ॥ ౧౬౯

మాస్తే చ శ్రవణే పౌష్ణే నైర్మతే చ ప్రజాపతేః ।

సమీత్రే వారుణే పుష్యే వాయువ్యే దితిదైవతే ॥ ౧౭౦

ఽమఖాసు మైత్రే చిత్రాయాం శ్రవిష్ఠాయామధాపి వా ।

సామ్యే త్రిమాత్రరాఖ్యేషు సమ్భవానుగుణం భవేత్ ॥ ౧౭౧

* పాథో వై లభతేచాపి బద్ధభిశ్చ. † ఆగ్రేణం శ్రావణే. ఽమఖా చ చిత్రే చైత్రాయామ్.

అయుగ్మాస్తీధయస్సవాః నవమీపరివజ్జితాః ।

యుగ్మాస్తు తిథయో నేష్టా ద్వితీయాం దశమీం వినా ॥ ౧౭౨

సోమో బృహస్పతిస్సోమ్యా భృగుశ్చేతి గ్రహశ్శుభాః ।

మేషవృశ్చికమీనై తు కన్యార్కుషకులీరకే ॥ ౧౭౩

పూర్వాశ్చతుర్థా చ కర్కాశ్చస్తత్రాయం కమణఃక్రమః ।

❖ ఓషధిలవన ధాన్యగ్రహణాదివిధిః. ❖

ఆదౌ దధ్యాదనం తైత్రే తే త్రపాలాయ కల్పయేత్ ॥ ౧౭౪

ముహూర్తే లవనస్యక్తే విధాయ లవనం తతః ।

ధాన్యం * కణిశభారణ గృహీయాద్భూమికషణైః ॥ ౧౭౫

కదలీవనసాదీని తథాదధిఘృతా దికమ్ ।

ధాన్యభారానపి తదా † కస్తల్యాదిదలాని చ ॥ ౧౭౬

నయేయస్య త్రవాదిత్రగీతాలజ్జ్వరసంయతమ్ ।

❖ ధాన్యానయనకాలే రక్షోపంవిధానమ్. ❖

పురతః పృష్ఠతశ్చైవ సేనేశవిహగాధిపా ॥ ౧౭౭

అలజ్జ్వలౌ కుజ్జరాదియానారూఢౌ యదావసు ।

ఛత్ర చామరకౌశేయధ్వజాదిపరిబహకౌ ॥ ౧౭౮

❖ గ్రామప్రాదక్షిణ్యేన ధాన్యానాం కోష్ఠాగారనయనమ్. ❖

సీత్యా వృదక్షిణం గౌమమాలయం చ మధుద్విషః ।

గోష్ఠాగారం వ్రవిశ్యాస్తథాన్యం కణిశగోచరమ్ ॥ ౧౭౯

❖ భాణై ధాన్యనితైవణై మస్త్రైః. ❖

శ్రీసూక్తేన సమభ్యచ్య భాణైష్వభినవేషు తత్ ।

నిత్యైవ్య సజ్గిహం తస్య కుయాత్తత్రాలయేషు చ ॥ ౧౮౦

❖ కమఃకరైభ్యో ధాన్యవిభాగః. ❖

కమఃకాం దేవదేవస్య తథా దేవం సమచక్షతామ్ ।

యథాధికారం ధాన్యాని దద్యాచ్చ సమయే శుభే ॥ ౧౮౧

❖ పరిష్కృత హవినిక వెదనమ్. ❖

తణ్ణలాన్నూతనా ధీ నామూ త్కాలితాంస్త్రిఫలీకృతాః ।

మరిచైజీరకై యుక్తాః గుళపాకేసుభావితాః । ౧౮౨

నాలికేరఫలాపేతానిక్షుఖణ్డసమన్వితాః ।

మూలబెరాదిబెరాణాం ముహూతైశ్చ శోభనే గురుః ॥ ౧౮౩

❖ సవతణ్ణలహోమః. ❖

నివేదయేత్తతో మూలవిద్యయాప్యోత్తరం శతమ్ ।

తణ్ణలైఃకహూయాదగ్నౌ

❖ సవాన్ననివెదనమ్. ❖

॥ బ్రహ్మణానాం యథాపురమ్ ॥ ౧౮౪

తస్మిన్దినే పరేద్యువా నవాన్నాని నివేదయేత్ ।

ప్రహతపంస్కృతా ॥ నేకనిష్ఠాని కదలీదలే ॥ ౧౮౫

ఇతి శ్రీపాశ్చరాతే మహాశనిషది పాద్యే తస్తే

చరూపాదే ❖ పవిత్రాద్యుత్సవవిధినా మ

చతుర్దశోఽధ్యాయః.

అక్షరములు

పంచదశోఽధ్యాయః.

❖ మాసానుబద్ధప్రతేషు వరాహవ్రతమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

* మాసి భాద్రపదే దేవం శ్రవణే చాదిపూరుషమ్ ।

వరాహరూపం సుభగం హిరణ్యాత్మసురద్విషమ్ ॥

౧

యజేత ధరయా దేవ్యా సాధకం సవాధకసిద్ధయే ।

అన్యేషాం మూర్తిభేదానామపి తస్మిన్ సమచక్షణమ్ ॥

౨

❖ ఆశ్వయుజమాసవ్రతమ్. ❖

స్వాతావాశ్వయుజే మాసి యజనం స్నవనాదిభిః ।

❖ కార్తిక ద్వాదశీవ్రతమ్. ❖

కార్తికే మాసి సంప్రాప్తే ద్వాదశ్యాం చాసితేతరే ।

౩

వత్సే ప్రబోధయేద్దేవమచక్షయిత్వా యథావసు ।

మస్త్రశ్చోదుత్తమిత్యేష ఉత్తిష్ఠేతి చ బోధనే ॥

౪

ప్రబోధ్య వాచయేద్దేవముత్థితం విధివత్క్రూపా ।

బోత్సవం బిమ్బమభ్యర్చ్య మణ్డపే వణ్డలె స్థితమ్ ॥

౫

ద్వారతోరణకుమ్భాదియజనం చ యథాపురమ్ ।

గ్రామే మహోత్సవః కార్యః సువక్రమృగలసంయుతః ॥

౬

సర్వే చాశ్రమిణః కుయుప్రతానాం చ విసజ్జనమ్ ।

దశనిష్కం తదధికం వా దక్షిణాం గురవే తదా ॥

౭

❖ కృత్తికాదీపాత్సవః. ❖

కృత్తికాసు చ కార్తిక్యాం పౌర్ణమాస్యాం మధుద్విషః ।

కృత్తికాభిరయోగే వా కేవలాయాం తిథౌ భవేత్ ॥

౮

* తస్మిన్.

- * దీపాత్సవం తథా సవకం శోభయేన్నమ మద్ధిరమ్ ।
 ఆరొప్య సవకతో దీపాన్ స్తమ్భేషూచైప్సమధుద్విషః ॥ ౯
 దిక్షు సవాన్సు సవకాత్ర తథా చావరణేషు చ ।
 కూటాకారాగకల్పనీయాస్తేషాం స్యుదీపమాలికాః ॥ ౧౦
 ప్రాకారభీతిషు తథా మణ్డపే గోపురేషు చ ।
 బహ్వభిదీపమాలాభిభావ్యం సవాన్సు దిక్షు చ ॥ ౧౧
 దీపాత్సవాయ పూర్వోద్యునిశి కల్యాణకౌతుకమ్ ।
 బద్ధీయాదాత్సవే బిమ్బే సవకమజ్జలసంయుతమ్ ॥ ౧౨
 అపరద్యుశ్చ మూలాదిబెరాణామచక్షనం భవేత్ ।
 నైమిత్తికం ప్రదోషే తు కుర్యాద్దీపాధివాసనమ్ ॥ ౧౩
 పురస్తాన్మూలబెరస్య పాత్రమారొప్య సూతనమ్ ।
 ధాన్యరాశౌ తత్తస్మిన్సౌఖ్యజ్యమాథకసంమితమ్ ॥ ౧౪
 కాపిలం తైలమథవా నిక్షిప్య వరిశోభితమ్ ।
 ఋజువతికం తన్తుభివాన్ వాసనా నూతనేన వా ॥ ౧౫
 కల్పయిత్వా సముద్భుత్య కుణ్డాగ్నిం తేన దీపయేత్ ।
 వతికమాగ్నయమస్త్రేణ అగ్నిముద్రాం ప్రదక్షయేత్ ॥ ౧౬
 అభ్యుచ్య చాగ్నిమస్త్రైస్తు ముహూర్తే శోభనే గురుః ।
 ఆయా పాత్రం తత్ స్థేన వహ్నినా వలజాదిషు ॥ ౧౭
 దీపయేద్దీపికాస్సనాన్స్తాయేషు విదిశో దిశః ।
 ఘోషయత్సు తథా నృతగీతాదీనాం సముద్యమే ॥ ౧౮
 అధీయానేషు విప్రేషు మన్త్రాననలదైవతాన్ ।
 జెత్సవం బిమ్బమాదాయ సవాన్లక్ష్మరశోభితమ్ ॥ ౧౯
 యానమారొప్య రగ్యాసు నయేదావరణేషు చ ।
 దృశ్యాని నాటకాదీని కృత్రిమాణీతరాణిచ ॥ ౨౦

* దీపాత్సవస్తదా సవకం శోభయేద్దేవమద్ధిరమ్ ।

దశకయైదైవదేవాయ + భాషాభేదాన్యధాదితాః ।

అనాద్య మణ్ణపే తస్మిన్నివేద్యం చ మహా హవిః ॥ ౨౧

స్పృగుర్కా సంస్కృతాః సక్తాః కలలానస్మిత్పప్తయే ।

అపూచాః సమయే తస్మిన్నివేద్య మధువిద్వషే ॥ ౨౨

అభ్యస్తరం మద్విరస్య గమయేన్మజ్జలాన్వీలిమ్ ।

క్సత్తికాదీనవిధినా సమారాధనమిరిమ్ ॥ ౨౩

విశాం చ రాక్షో గాష్ట్రస్య సమ్మత్కరడును త్తమః ।

విశత్ప్రేతమనగ బ్రహ్మ ప్రీతింసం జాతపెదసం ॥ ౨౪

❀ మార్గశీర్ష ద్వాదశీవ్రతమ్. ❀

మార్గశీర్షే సితే పక్షే మాసి వ్రతమనుత్తమమ్ ।

ద్వాదశ్యాం వ్రతపూర్వత్వాద్వీతమారాధనం హరేః ॥ ౨౫

ఆరాధనం భగవతఃకువంస్తాదృశముత్తమమ్ ।

దశమ్యాం హరిమారాధ్య భోజయిత్వా చ భూసురాః ॥ ౨౬

దక్షిణాం చ యథాశక్తి దత్వా తెభ్యస్సమాహితః ।

భగవత్సన్నిధౌ తేహం విజ్ఞాప్య ద్వాదశీవ్రతమ్ ॥ ౨౭

అనుజ్ఞాపూర్వకం పూజాం వ్రతపూర్వాం మహాఫలామ్ ।

సజ్కుల్ప్య దభేష్వాసీనగప్రాజ్ఞుఖగ్రణేధానవాః ॥ ౨౮

హవిష్యాశీ సకృత్కృత్వా సర్వం కర్మాహ్నికం తథా ।

రాత్రౌ చ భగవద్యోగమాస్థాయ చ యథావిధి ॥ ౨౯

అవరేద్యుగక్రియాజాతమేకాదశ్యాం యథావిధి ।

పూర్వం శ్రీషవణస్నాయా నియమం శరమాస్థితః ॥ ౩౦

అనశ్నా దేవమారాధ్య హోమాంతం మానమాస్థితః ।

భగవద్ధ్యావనిరతో వ్యవహరం చ లోకకమ్ ॥ ౩౧

అసంస్పృశక మనగకాయకమభిశ్చేజ్జితాదిభిః ।

సితో మాసీ తదా తద్వద్రాత్రౌ కౌతుకబద్ధనమ్ ॥ ౩౧

బధ్వా దేవేశమారాధ్య దభశశాయీ నయేన్నిశామ్ ।

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ కృత్వా సన్ధ్యాం యథావిధి ॥

కర్మదేవాన్తికం గత్వా కుర్యాత్పుజాం యథాపురమ్ ।

చతుర్వేదవిదో విప్రాన్ దిక్షు ప్రాచ్యాదిషు క్రమాత్ ॥ ౩౪

దర్భాసనెష్వాసయిత్వా దేవస్యాభిముఖం యథా ।

కొణేషు చ దిశాం విప్రానేకాయనవిదస్తథా ॥ ౩౫

అధ్యాపయేదధ్యయనం యదా స్వచ్ఛస్తనాం గురుః ।

సామగానితరాలాభే కేవలాం స్తవసి స్థితాన్ ॥ ౩౬

ఏకాయనవిదో వాపి హరైస్తత్ప్రీణనం పరమ్ ।

* ప్రాశయేద్బృహ్మజైస్సాధం ప్రతస్థగకాయశుద్ధయే ॥ ౩౭

కుశోదకం పశ్చగవ్యం ప్రాపణం చ యదాక్రమమ్ ।

దివా స్వాహం పరాన్నం చ పునర్భోజనకర్మ చ ॥ ౩౮

స్త్రీసేవాం తైలసేవాం చ కాంస్యభోజనమేవ చ ।

మాంసాశనం త్యజేత్తస్మిన్ దివసే కర్మ గర్హితమ్ ॥ ౩౯

భోజయేచ్ఛ యథాశక్తి దద్యాదస్తే చ దక్షిణామ్ ।

ఉపవాసాక్షమో న క్తమేకాదశ్యాం సమాచరత్ ॥ ౪౦

అజ్ఞానాచ్చేత్త్రయోదశ్యాం పారణం రాక్షసం భవేత్ ।

వజ్ర్యో శ్చ వారా మన్దస్య భృగౌరక్షారకస్య చ ॥ ౪౧

నక్షత్రం యమదైవత్యం వ్రతారమ్భే చతుర్ముఖ ।

పారణం చోపవాసశ్చ న దోషాయ శిధిత్రయే ॥ ౪౨

న సమ్భాషేత పాషణ్డవృత్తిభిర్గర్హిస్తైస్సరైః ।

ప్రచూదాదపి నైవాన్వైర్వాస్తికైః ప్రళలోమజైః ॥ ౪౩

నాశౌచవద్భిర్ద్వాదశ్యాం వ్రతస్థో నావలూకయేత్ ।
 ఆద్యాయామపి మాసైస్త్రిజన్మక్షే చ గరుత్మతః ॥ ౪౪
 తత్ప్రీతయే సమారాధ్య హరిశ్చస్త్రోక్తవర్తనా ।
 పాయసాన్నం గుళాన్నం చ † ప్రభాతే వినివేదయేత్ ॥ ౪౫
 బిమ్బం చౌత్సవమాకల్ప్య వీధికావరణేషు చ ।
 స్త గరుడేనైవ సహితం గమయేన్నజ్గలాన్వితమ్ ॥ ౪౬

❀ ఉత్తరాయణవ్రతమ్. ❀

ఉత్తరే చాయనై దేవం స్నవనాద్యైస్సమచరయేత్ ।
 ఘృతేనాభ్యజ్జయేద్దేవం మజ్జయేద్వా ఘృతాదిషు ॥ ౪౭
 ఘృతే వా దగ్ని పీయూషే యద్వా మధుని సమ్భృతే ।
 ఫలేషు వా ఫలరసే వజ్శ్చగవ్యరసేషు వా ॥ ౪౮
 పాయసాదిషు చాన్నేషు కాలపుష్పేచ్ఛయేషు వా ।
 దలేషు వా తులస్యాదెనావరత్నైశ్చయేషు వా ॥ ౪౯
 సువర్ణకలధాతేషు పుష్పాకారేషు శోభనై ।
 సువర్ణః * గౌలకాగ్రకృత్వా † కల్పితావయవోజ్వలాః ॥ ౫౦
 కల్పితాకల్పకల్యాణప్రణిమాకారపఃపితాః ।
 పీఠికాకారతులితాస్తాభిరాచ్ఛాద్య భూషయేత్ ॥ ౫౧
 వజ్శ్చాయుధసమాకారా హస్తాదిపద్యశాకృతీః ।
 కృత్వా వృథగ్యదాశోభం గౌలకాగ్రకల్పకాకృతీః ॥ ౫౨
 భూషయేత్తాభిరజ్గాని చాయుదాని చ సర్వశః ।
 అపాదమస్తకం వాన్వైష్ఠీ హ్యుదీభరధోక్షణమ్ ॥ ౫౩
 ఛాదయేన్నూలమన్త్రేణ పూరణం సర్వఃస్తుభిః ।

† ప్రభూతిం. స్త ఉత్తరే గరుడేనైవసహితం. * గోలకశబ్దసానై
 గోలికతీసాధు. † లిఖితా.

1 త్రిసస్త్రిపాదసహితాసపి వా ద్విగుణాన్తదా ॥ ౧౪

పూరయేత్కాలమాతోద్యస్తత్తగీతాదిమజ్జలమ్ ।

ఆచరేత్సర్వమేతస్సిన్యధావిభవ విస్తరమ్ ॥ ౧౫

జహుయాత్సర్పిషా యావత్సూరణం మూలవిద్యయా ।

దేయా చ దక్షిణా స్వర్ణమాచార్యాయ యథావసు ॥ ౧౬

ఘృతాదిపూరణం చైతత్సర్వకామసమ్పత్తిదమ్ ।

❖ పుష్యమాసవ్రతమ్. ❖

పుష్యే చ మాసి నక్షత్రే పౌర్ణమాస్యామథాపివా ॥ ౧౭

ఆరాధనం భగవతస్సర్వపాపవినాశనమ్ ।

❖ మాఘమాసే తిలవద్వ్రతమ్. ❖

మాఘమాసే సితే వత్సే వజ్ఞమ్యూం మధువిద్విషమ్ ॥ ౧౮

సమారాధ్య యథాశాస్త్రం దేవస్యాగ్ని మహీతలె ।

గోమయాలపితే ద్వాభ్యాం హస్తాభ్యామపి సమితే ॥ ౧౯

చతుర్భిర్వా సమాయామవిస్తారే చ్ఛాదితేపునః ।

వాససా నూతనైవ సదశేన తథోపరి ॥ ౨౦

కృష్ణాజినేన శుద్ధేన భేదనచ్ఛేదనాదినా ।

* ఎజ్జితేన కమాచ్చాద్య వస్త్రం తదుపరి ఓషేత్ ॥ ౨౧

తిలానాం భారమేకం వా ద్వా వా కృత్వా చ వేదికామ్ ।

త్రిమేఖలాం తిలె తస్మిన్ పద్మాకారసమాకృతిమ్ ॥ ౨౨

నిష్కలత్రయాత్మకం స్వర్ణం లేఖావద్గం తిలమే వా ।

నిక్షిప్య నవరత్నాని దిక్షు చాష్టాసు నిక్షిపేత్ ॥ ౨౩

ధాన్యపూర్ణాణి చాత్రాణి ద్వే ద్వే వ్రతదిశం కృమాత్ ।

వ్రస్తతైలం తథా పక్షిదగధి చాపి చతుర్గుణమ్ ॥ ౨౪

1 త్రిపాదబారసహితా నాడిర్వా ద్విగుణాన్తదా. * లజ్జితే చ.

పాశ్వ్యయోగపురతత్త్వాపి పాత్రస్థం న్యస్య భూతలె ।

† తిలాజ్యహారకపురత స్త్రీణ్యహని జితేంద్రియః ॥ ౬౫

ఉపోష్య వా గురుకపూవకమేకరాత్రం చతుముఖః ।

అభ్యచ్య గంధపుష్పద్వైస్తీలాన్యస్తాన్యనస్తరమ్ ॥ ౬౬

లఢీయానేషు విపేషు తూయకవాదిత్రఘోషణై ।

మజ్జలేషు తథాన్యేషు క్రవృత్తైషు యథాయథమ్ ॥ ౬౭

తీలైస్సహస్రకృత్స్విగ్నా జహాయాన్యులవిద్యయా ।

ఆచాయకం వజ్ఞుకాలజ్ఞం భగవచ్ఛాస్త్రకోవిదమ్ ॥ ౬౮

కల్యాణాచారనిరతం సవైకస్సముదితం గుణైః ।

తస్మై భాగవతాయేదమచక్షయిత్వా తీతాదిభిః ॥ ౬౯

తీలకద్ధం క్రదాతవ్యం సన్నిధౌ వారిపూవకమ్ ।

ప్రియతాం భగవాన్ విష్ణురిత్యాచాయకాణ మస్త్రవిత్ ॥ ౭౦

తదస్తే దేవమభ్యచ్య స్వభోజయిత్వా మహీసురాక ।

దద్యాచ్చ దక్షిణాం తేభ్యో గురవే చ యథాదితామ్ ॥ ౭౧

ఇథం తీలసరోజం యో దద్యాద్ధాన్యాదిసంయుతమ్ ।

పునాతి స పితౄన్ * సర్వానాత్మానం చ పరావరాన్ ॥ ౭౨

మాసత్వే పౌణ్యమాస్మాం చ యజనం న్నపనాదిభిః ।

❖ ఫాల్గువమాసే శ్రీకామవ్రతమ్ ❖

ఫాల్గునె మాసి ఫల్గున్యాం శ్రీకామో హరిమచక్షయేత్ ॥ ౭౩

ఉపోష్య పూవకం నియతో ధ్యాయన్నిర్ధం సమాహితః ।

విపుల బిల్వవిషినే మధ్యే పుష్కరశోభితే ॥ ౭౪

మహాతటాకే శిష్టాసవక్షిపజ్ఞు సమాకులె ।

మణ్డపే తత్ర మాహేంద్రే † రత్నప్రాకారవేష్టితే ॥ ౭౫

† తిలాజ్యభారసహితా. స్వ పూజయిత్వా. * సర్వాన్కుల్యాసపి.

మణ్డలే. † ప్రాకారపరివేషణే.

- చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వారే కల్పకద్రుమమణ్ణితే |
సౌవణే బహుకల్యాణరత్నస్తమ్భసమన్వితే || ౭౬
- సింహాసనే వరే రత్నపద్మేష్టదలసంయుతే |
కణికాకాకేసరోపేతే కుఖాసీనం శ్రియా సహా || ౭౭
- పూర్వాదిదిక్షు ధ్యాతవ్యా వాసుదేవాదయో దలే |
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు చ త్వారో హస్తినాశ్రమాత్ || ౭౮
- గుగ్గులుశ్చ కురణ్ణశ్చ దమకశ్శలలస్తథా |
శ్శబ్దపద్మనిధి చాపి సింహవిష్టరపాశ్వయోః || ౭౯
- అన్యోన్య్యాభిముఖౌ భూరి వమన్తౌ వసు సవదా |
భూమ్యాదయోష్టౌ పూర్వాదిదిక్షు చామరపాణయః || ౮౦
- ఇంద్రాదిక్షుశ్చ పూర్వాది దిక్ష్యష్టావష్టకుః *శ్రమాత్ |
స్థితాశ్చతుషా ద్వారేషు వేత్రిహస్తాస్సకల్పుకాః || ౮౧
- కుబ్జవేషాస్త్రియో ద్వారి పాలయన్త్యో మనోహరాః |
బలాకిపి భీషికా చ తథైవ వనమాలినీ || ౮౨
- శాబ్దరీ చ శ్రమాదేతాః పూర్వాదిషు చతుర్ముఖాః |
ద్వారాణి పాలికాభిశ్చ పూర్ణకుమ్భైర్భక్షజైస్తథా || ౮౩
- తొరణైర్దామభిమాన్తైర్దీపైరన్యైశ్చ మజ్జలైః |
పరిష్కృతాని ధ్యాత్యైవం దేవీం దేవం చ పూజయేత్ || ౮౪
- శ్రియం వా కెవలాం వద్మే కణికాయామవస్థితామ్ |
మణ్డపే తత్ర పూర్వోక్తైః పరివారసమన్వితే || ౮౫
- లక్ష్మీప్రసూనకైః పద్మహామో బిల్వాదివల్లవైః |
సమిదాజ్యైశ్చ మస్త్రేణ శ్రియశ్చాష్టాక్షరేణచ || ౮౬
- శ్రీసూక్తాని చతుర్దిక్షు పార్యాని వృధివీనురైః |
ఆరాధ్యాభిష్టుయాదన్తైస్తైర్బహువిధైశ్శ్రియమ్ || ౮౭

❖ లక్ష్మీస్తోత్రమ్. ❖

నమామి దేవి లోకానాం జనయి * త్ర్యభిసమ్భవే ।	
సవలొకేశ్వరేశేశ వల్లభే † దులభేఽథమైః ॥	౮౮
హసుదేవాజ్ఞసంస్పృశః కుభైకరసభాజనే ।	
నమస్తై స్థ కుఖదె దేవి దేవానామధిదేవతే ॥	౮౯
ఋదృచ్ఛయాపి తె దేవి కటాక్షాః పతితాస్సకృత్ ।	
తుద్రేష్వపి వ్రగల్భనై తే త్రిలొకేశ్వరాఃక్రమాత్ ॥	౯౦
న స్మృతే ని ద్రిలొకేశావపి యాన్వీక్షణానితే ।	
సంపాద్యస్తే క్షణాత్తుదా నాకవృష్టాదపి చ్యుతాః ॥	౯౧
లావణ్యాదిగుణా యత్ర కాష్ఠామశ్నువతే పరామ్ ।	
తాని త్వదీయాన్యజ్ఞాని దేవి కస్తాతుమహతి ॥	౯౨
త్వం మాయా త్వమవిద్యాసి త్వం శక్తిః కమణామపి ।	
చైతన్యశక్తిస్తవమసి వ్రకృతిస్త్రీగుణాత్మికా ॥	౯౩
త్వమేవ విద్యా త్రైయ్యంతా త్రయీ చ త్వం పరావరా ।	
యస్యాస్తవాయుతాంశాంశే దేవ్యో వాగాదయస్థితాః ॥	౯౪
సచ్చిదానందరూపస్య పరస్య పరమాత్మనః ।	
అనన్దాదిమయీ మూతిః రవిభక్తా భవత్యసి ॥	౯౫
వ్రభాసి తస్య నిత్యా త్వం భాస్వతః పరమాత్మనః ।	
సన్ధ్యా త్వమసి విపాగ్గాం వందనీయా దినే దినే ॥	౯౬
భూభువస్స్వస్త్రీయా చ త్వం భూరసి త్వం భువోసి చ ।	
స్వరసి వ్యాహృతేశ్వాసి ఋగ్యజుస్సామకారణమ్ ॥	౯౭
త్వమాహుతిస్తవమిష్టిశ్చ దక్షిణాసి త్వమేవ చ ।	
సిద్ధిశ్చ కమణాం త్వత్తో నాన్యాస్తి కమలాలయే ॥	౯౮

* త్ర్యభి. † దులభే క్షమే. స్థ శుభదే.

సీతిరాస్వీక్షకీ వాతా విద్యా చాద్యాసి లాక్షీ ।
 దృష్ట్యా దేవి త్వయా హీనం మృతప్రాణం జగత్ప్రియమ్ ॥ ౧౯౯
 యత్నైరశ్శ్వాధిమథనప్రాయైరావిభభూవిధ ।
 ఆనువజ్గేకముత్పన్నం ప్రాప్తమపురసామపి ॥ ౧౦౦
 తాదృగేవామృతాదన్యదిద్ధిరే హరిమద్ధిరే ।
 హాలాహలం విషం చాపి జన్మనశ్చేయసే తవ ॥ ౧౦౧
 వ్రత్యూహరూపేణోత్పన్నం క్షీరవారిధిసమ్భవే ।
 లభ్యహింలా లవోత్పత్తిరేవం నామ మధుద్విషః ॥ ౧౦౨
 కూమాదితిర్యగ్యోనిత్వం యత్ప్రాప్తం పరమాత్మనః ।
 త్వం సర్వలోకజనసీ జనకో జగతాం హరిః ॥ ౧౦౩
 త్వయా చ విష్ణుః ప్రైతద్వ్యాప్తం స్థావరజగ్దమమ్ ।
 మా నః కొశం తథా గోష్ఠం చూ గృహం మా పరిచ్ఛదమ్ ॥
 మా శరీరం కలత్రం చ త్యజేదా మా చ సంతతిమ్ ।
 శ్రుతవాక్ శీలవాక్ దక్షో బుద్ధిమాన్ విత్తవాన్మజుః ॥ ౧౦౪
 పృత్రవాక్ బంధమాన్ శ్రీమాన్ కశుమాన్ ధాన్యవానపి ।
 గుణవాక్ కీర్తిమాన్ లోకే తథాభిజనవాక్ వ్రభుః ॥ ౧౦౬
 ఆయుష్టాన్ విజయీ భూషాంస్తథైవారోగ్యవానపి ।
 సమృద్ధివాన్ దేవి పురుషఃకటాక్షవిషయాత్తవ ॥ ౧౦౭
 గుణైశ్చైవధౌతైరహితస్తద్దర్శనవివర్జితః ।
 క్రీడాభూమిహారేయస్య వక్షోభూమిస్సనాతసీ ॥ ౧౦౮
 ఆసన్త్యాత్తవకల్యాణి గుణానాం వర్ణనే తమః ।
 న చ చపుతిరప్యేష దూరే స్యాన్మాదృశాంస్థితిః ॥ ౧౦౯
 వ్రసద దేవి వద్మే త్వం పద్మహస్తే శుచిస్మితే ।
 వర్తాసనే వద్మయోనెజనయిత్రి హరిప్రియే ॥ ౧౧౦

వద్మప్రియే నమస్తుభ్యం విష్ణోవశ్శస్థులాలయే ।

స్తుత్యస్తమితమారాధ్యా దేవ్యస్సవాశ్శ్రియాదయః ॥ ౧౧౧

❀ దేవీనామచక్షాన విశేషః. ❀

ఆహాణం చౌపవీతం చ వజ్రాయిత్యోవచయోయా ।

ధ్యాత్వా యథోక్తమౌగేశాణ యద్వా భూమధ్వజాచక్షానమ్ ॥

ఉత్సవం చ శ్రియా దేవ్యా సాధకం తస్మిన్మధుద్విషః ।

యావజ్జీవం శ్రియం దేవీమచక్షాయశ్శ సంపదం వరామ్ ॥ ౧౧౩

ఇహానుభూయ భూయోఽపి * వరత్ర శ్రియమశ్నుతే ।

యద్వా కామజ్ఞానానాన పురుషేణాచక్షానం శ్రియః ॥ ౧౧౪

లభతే తత్తదేవేహ ఫలభేదైః కిమీరితైః ।

❀ ఆరోగ్యకామవ్రతమ్. ❀

ఆరోగ్యకామస్సానిత్రై మణ్డలై రత్నపఙ్కజే ॥

౧౧౫

ఆసీనం విష్టరే పీతకౌశేయవసనం హరిమ్ ।

నిష్టప్రతపనీయాభం చతుర్భుజమధాక్షజమ్ ॥

౧౧౬

త్రైశాదగుముఖం సవశ్చివ్యాభరణభూషితమ్ ।

దేవీపతాళం కల్యాణం కేవలం వా చతుర్ముఖ ॥

౧౧౭

పూవాశ్చద్యుష్టజలాసీనశ్చక్ర్యష్టసముపాసితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వాచక్షాయేన్నిత్యమారోగ్యం వరమశ్నుతే ॥ ౧౧౮

అనన్యలభ్యమారోగ్యం సవశ్చ + లభ్యేత్తతఃపరమ్ ।

❀ దినపఞ్చకవ్రతమ్. ❀

దినాని పఞ్చ శస్తాని వైష్ణవాని చతుర్ముఖ ॥

౧౧౯

తేషు వ్రతమనుష్ఠేయం సవాశ్శ్రివైతసాధనమ్ ।

వత్సద్వయేచ ద్వాదశ్యైః సినీవాలీ కహూస్తథా ॥

౧౨౦

త్రైవణక్షం దినాని స్యుర్మాసేషు ద్వాదశశస్వపి ।

* వరతః. + లభ్యమితః పరమ్.

❖ చైత్రాది ద్వాదశమాసాధివృత్తానిః. ❖

చైత్రాదిమా ద్వాదశసు మాసేషు ద్వాదశాధిపాః ॥ ౧౨౧

అచ నీయాగక్రమాద్విష్ణుస్తతైవ మధుసూధనః ।

త్రివిక్రమో వామనశ్చ శ్రీధరస్తదనస్తరమ్ ॥ ౧౨౨

హృషీకేశగవద్గుణాభా దామోదరసమాహ్వాః ।

కేశవో నామధేయేన తథా నారాయణః స్మృతః ॥ ౧౨౩

మాధవోఽన్యశ్చ గౌవిన్దో ద్వాదశైతే ప్రకీర్తితాః ।

మాసే చైత్రే * సమారమ్భా మాగశీషే ధవా భవేత్ ॥

† అశ్మి హవిష్యం పూర్వేద్యురనశ్మన్నపరేఽహని ।

శృవణే మధ్యమే భాగే శుచిదక్షస్సమాహితః ॥ ౧౨౪

చక్రాబ్జమణ్డలై యద్వా బిష్ణౌ కుమ్భైః పా వా హరిమ్ ।

ఆరాధ్య మూర్తిం మాసేశముపచారై యథోద్దితైః ॥ ౧౨౫

ఆరాధనానై పితౄని దత్వా శక్త్యనుసారతః ।

బ్రాహ్మణేభ్యస్తథా దత్వా గురవే దక్షిణాదికమ్ ॥ ౧౨౬

అపరేద్యుస్తథా దేవమచయిత్వా యదావిధి ।

పారణం బ్రాహ్మణైస్సాధం కుర్యాన్నియతమానసః ॥ ౧౨౭

ఏవం చతుషా చాన్యేషు దినైష్పారాధనక్రమః ।

మాసి మాసి చ యష్టవ్యా మాసేశా మూర్తిరబ్జః ॥ ౧౨౮

దినేషు చిచ్ఛనూక్తేషు సర్వాభివ్రేతసిద్ధయే ।

త్రిషు పంచత్సరస్వేషం కృత్వా మాసేషు చ త్రిషు ॥ ౧౨౯

వ్రతే స... పై స్నానం కుర్యాత్పువోక్తవత్కనా ।

‡ యోచయేత్ వ్రతఫలం ధన్యరాశౌ స్థితో ద్విజః ॥ ౧౩౦

* ప్రతారమ్భః. † అన్నం. ‡ వాచయేత్ వ్రతఫలం ధన్యరాశౌ స్థితం ద్విజమ్.

భోజయిత్యా ద్వీజవర్కా దత్వా తేభ్యశ్చ దక్షిణామ్ ।
 దక్షిణాభిస్తదాచాయాం తోవయెత్కాజ్ఞానాదిభిః ॥ ౧౩౨
 పౌణ్యమాస్యమపి హ్యేష క్రమో మాసాధిపాచకానః ।
 విశేషత స్త్రియామాయాం చంద్రమక్యుదితేఽహాణా ॥ ౧౩౩
 కుహ్వమపి తిథౌ పౌర్ణమిదచయైద్రవతమాస్థితః ।
 ఆరాధనం దినేష్యేషు చతుర్వగః ఫలప్రదమ్ ॥ ౧౩౪
 సర్వస్మిన్ మాసనతత్రై ప్రాదుభావదిశేషు చ ।
 అచయిత్యాజ్ఞుర్కా పూజా కార్యా స్నవనపూర్వికా ॥
 హోమావసానికాన్విప్రాంస్తర్కయేచ్ఛ యథావశు ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహావనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయూకపాదే

“వ్రతానుష్ఠాన క్రమో” నామ శ్చదశోఽధ్యాయః.

పోడశోఽధ్యాయః.

❀ అరిష్టశాస్త్రకమ్. ❀

[బ్రహ్మ :—

భగవన్ భావినాం కర్మణః ఫలానామశుభాత్మనామ్ ।
 సూచనైషు నిమిత్తైషు సజ్జాతైష్వశుభాత్మను ॥ ౧
 గృహదోషాదిషు స్థానామధిపస్య చ భూవతేః ।
 తేషామకస్తాజ్ఞాతానాం కర్మణః యచ్ఛ్రమనం వరమ్ ॥ ౨
 తస్మత్సాక్షాత్కారేణ కీర్త్యకీం కథం చెతి చాచ్యుత ।
 రహస్యమపి తద్వాచ్యం దయయా పరయా మయి ॥ ౩
 ❀ దునికమిత్రవిరూపణమ్. ❀

[శ్రీభగవాన్ :—

జన్మత్యోద్యమభస్థానగతైష్వజ్ఞారకాదిషు ।
 క్రూరేషు దునికమిత్రైషు దుస్వప్నేషామయేషు చ ॥ ౪
 * గృహక్షేత్రాదికేష్వేవం వల్గీకజననే తథా ।
 రక్తస్త్రీషు చ జాతాసు అగ్నిదాహే చ వెశ్మనామ్ ॥ ౫
 వస్త్రాదిమూషికాదంశే దగ్ధేషు శయనాదిషు ।
 సజ్జాతైష్వపి చాన్యైషు పుత్రాదికలహార్థిషు ॥ ౬
 నృపకౌపే తథా చిత్తదుఃఖే నిగలబన్ధనే ।
 పీడాయామరిపక్షేణ పిశాచాద్యైర్భయానకైః ॥ ౭
 వ్రతధ్వంసే ప్రాగభావే + పుత్రాణామర్థహానిషు ।
 అరిష్టసూచనై పుత్రజన్మన్యత్పాతశమ్భవే ॥ ౮
 ❀ అరిష్టశాస్త్రయై భగవదారాధనవిశేషః. ❀
 ఎవమాదిషు చాన్యైషు దోషేషావరాధనం మమ ।
 శాస్త్రయై కల్పతే బ్రహ్మ ప్రకారస్తస్య కథ్యతే ॥ ౯

* గృహక్షేత్రాదిషు స్వేషు వల్గీకాక్రందనైషు చ + పురాణామర్థ

* స్నానపూర్వాణి కర్మాణి కృత్వా విధివదాద్భుతః ।

❖ ఆచార్యవరణ కుమ్భస్థాపనాది. ❖

ఆచార్యం వరయేత్పశ్చాన్మదారాధనతత్పరమ్ ॥ ౧౦

శ్రమాదిగుణసంయుక్తం పశ్చాత్కాలవరాయాణమ్ ।

శుచౌ భూమితలై కుమ్భం సావణం రాజతం తు వా ॥ ౧౧

తామ్రం వాపి యదావిత్తం వారిపూణం సకూచకమ్ ।

తన్తుభిర్యోజితం న్యస్త వారిబీజం † సకల్లజమ్ ॥ ౧౨

ధాన్యరాశిమ పంసావ్య న్యస్తరత్నగుర్వణకమ్ ।

శాన్తిద్రవ్యసనాథం చ ఆశ్వత్థదలమగ్గలమ్ ॥ ౧౩

వెట్టితం నవవస్త్రైః రక్తైః నాక్షతసంయుతమ్ ।

స్రావ్యం దిశి చ దైవేశం యామ్యై సజ్జమణం తథా ॥ ౧౪

ప్రద్యుమ్నం పశ్చిమై భాగే ఆనిరుద్ధం తథోత్తరై ।

ఏవం క్రమేణ వ త్రమావాహ్య ఘటికాసనై ॥ ౧౫

కుశకూచైః పశ్చిమాశాః కుమ్భైః స్థాప్యై రేణ తు ।

యజేతాఘ్నాదినా యద్వా స్థిరుక్తం న్యస్త తదర్చనమ్ ॥ ౧౬

కుమ్భే చావాహ్య యజనం ‡ జపెన్మంత్రమునుత్తమమ్ ।

మూలమస్త్రైః లతం వా తదర్థం వా తదర్థకమ్ ॥ ౧౭

తతః పుంసూక్తమన్వాకం నారాయణానువాకకౌ ।

తతశ్శ్రీసూక్త భూసూక్తై జపేదాచార్య ఋత్విజామ్ ॥ ౧౮

మూలెనాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య జహయీ ద్రవ్యసహిషా ।

❖ వైష్ణవీకరణాష్టాక్షరహోమిది. ❖

అగ్నిప్రతిష్ఠాం స్వత్వాఽథ వైష్ణవీకరణం తథా ॥ ౧౯

మస్త్రైః స్థాప్యై రేణై వ లతవారా సథాయుతమ్ ।

సహస్రమపి వా కుణ్డై శతం వాష్టోత్తరం గురుః ॥ ౨౦

* స్నానపూర్వాణి ఇత్యాది సాధకం శ్లోకద్వయం కోశాంతరై న దృశ్యతే. † సమల్లకమ్. స్థిరుక్తస్య చ రుక్తం న్యస్త తదర్థకమ్. ‡ జపేత్ ఇత్యాది మస్త్రైః స్థాప్యై రేణ ఇత్యంతం క్వచిన్న.

ధ్యాత్వా హరిం పవశాన్తికరం పవశమ్మద్ధిధమ్ ।

గౌరవం లాఘవం చాపి సమవేక్ష్య యథోచితమ్ ॥ ౨౧

దోషాణాం యత్నమూతిష్ఠేదచనాదిషు సవతః ।

❖ స్నవనమ్. ❖

అన్తే వ్రణవమబ్లిజ్జయజమానం గురుస్వయమ్ ॥ ౨౨

మన్తైః కుమ్భస్థోదేవ ప్రోక్షయేన్మూలవిద్యయా ।

సహస్రకృత్వం కూచేన స్నాపయేచ్ఛేషవాఙ్భిః ॥ ౨౩

ఆచార్యాయ యదావిత్రం దద్యాత్స్వణాది దక్షిణమ్ ।

బ్రాహ్మణా భోజయెత్తైభ్యో దక్షిణామల్పికామపి ॥ ౨౪

వ్రథాణామపి పవేశాం సవోపద్రవశాన్తయే ।

సవాభిప్రేతలాభాయ విశేషయజనం హరేః ॥ ౨౫

కురూత్ స్నవనపూవకం తదహ్ని నిత్యాచనై కృతే ।

❖ శాన్తికపాష్టికకర్మణోః కాలః. ❖

తదన్తే శాన్తికం కర్మ అవరాన్తా తు పాష్టికమ్ ॥ ౨౬

పూర్వాన్తా నిత్యకర్మాక్తం వస్తుభిద్విగుణైరిహ ।

❖ ఎకబెరె బహుబెరె చ అచనక్రమః. ❖

పూజాద్రివ్యైరెకబెరె మూలబెరె సమచనమ్ ॥ ౨౭

బహుబెరె తు బిష్ణుస్యాదాత్సవే కమలాసన ।

ఆచార్య ఏవ పూజాయాం వై శేషిక్యాం సమచయత్ ॥ ౨౮

❖ శాన్తిక పాష్టిక చ కర్మణి కుణ్డభేదః. ❖

హోమకుణ్డం భవేత్పద్మతుల్యాకారం సుశోభనమ్ ।

పాష్టిక శాన్తిక వృత్తం వ్రత్యహం పమిధాదిభిః ॥ ౨౯

❖ తత్ర కతవ్యహోమాదికమ్. ❖

వ్రత్యేకం తిలహోమస్సాదయుతం వా శతావరమ్ ।

వ్రత్యహం భోజయెద్విప్రా యథాశక్తిచ దక్షిణా ॥ ౩౦

నృత్యం గేయం చ వాద్యం చ తథాధ్యయనమన్వహమ్ ।

కమోపసానదివసం యావదగ్నేశ్చ ధారణమ్ ॥ ౩౧

సప్తాహం ద్విగుణం వా స్యాత్త్రిగుణం వా చతుగుణమ్ ।

న్నవసం ప్రత్యహం కార్యం దానవలోమాదయస్తథా ॥ ౩౨

❖ శాన్తికపాష్టిక చ కర్మణి ధ్యేయస్య భగవతో యావభేదః. ❖

శాన్తిక కమణి ధ్యేయో హరిస్సృటికసన్నిభః ।

పాష్టిక తు సువర్ణాభశ్చియాఽసీనస్సహనన ॥ ౩౩

❖ చక్రాబ్జమణ్డలాచనె అనిమాల్పతా. ❖

చక్రాబ్జమణ్డలై కుమ్భే యత్ర యత్ర సమచక్షణమ్ ।

తత్రైవాన్యద్యురారాధ్యో న తు నిర్మాల్యతా తయోః ॥ ౩౪

❖ ఆచార్యదీనాం యథావిభవం దక్షిణా. ❖

ఆచార్యదక్షిణా వాపి యథావిభవవిస్తరమ్ ।

కర్మణ్యధిక్రతానాం చ కర్మశౌరవలాఘవమ్ ॥ ౩౫

అవేక్ష్య తోషణం విత్తైర్మత్స్యజాం చోషకుర్వతామ్ ।

❖ పాష్టికీ క్రియా అనుకూలము దినము కార్యం. ❖

దినాదిష్వనుకూలము ప్రారభ్య పాష్టికీ క్రియా ॥ ౩౬

❖ శాన్తికీ ప్రతికూలము కార్యం. ❖

శాన్తికీ ప్రతికూలము యజమానస్య కర్మణి ।

❖ భగవతః మద్దిరే పరిచయోపరాణాం

త్రైతాదిప్రదానాం దత్తాపహరిణాం చ ఫలప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మ —

భగవత్ప్రార్థనాదీని మద్దిరే కుర్వతాం స్మృణామ్ ॥

౩౭

విష్ణోః త్రైతాదిదాశ్వాణాం పూజోపకరణాని చ ।

భూషణాని చ వస్త్రాణి ఫలమభ్యుదయాత్కామ్ ॥

౩౮

కీదృక్కిదృక్చ తాన్యేన * దత్తాన్యాహరతామపి ।

అనర్థకరమేతన్యై సంశయానస్య కథ్యతామ్ ॥ ౩౯

❖ భగవతః ప్రత్యుత్తరమ్ తత్ర మార్జనాలెఖనఫలమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

మార్జనం మన్దిరే విష్ణోః కుర్వాణ సమ్మాప్తి దేహజమ్ ।

మలం పాపాత్మకం సర్వం షరత్రైహ చ సమ్భృతమ్ ॥ ౪౦

ప్రత్యహం మార్జనం కుర్వాణ ప్రత్యహం హన్తి కిల్బిషమ్ ।

గోచర్మమాత్రమాలిప్య గోమయేన చ భూతలమ్ ॥ ౪౧

ఆలయే లభతే సద్యో గోప్రదానఫలం నరః ।

మార్జనాలెఖనే కుర్వాణ విష్ణోరాయితనే నరః ॥ ౪౨

ఉపిత్యా సుచిరం స్వర్గే కర్మశేషేణ భూతలే ।

భూయోపి జాయతే భూః కులమహతి పూజితే ॥ ౪౩

❖ స్రగ్ధాయినాం ఫలమ్. ❖

స్రజం బధ్వా సుమనసాం యుగ ప్రయచ్ఛతి విష్ణవే ।

స భుక్త్వా విపులా భోగాన్నాకృప్తే విరాజతే ॥ ౪౪

❖ దీపారోపణఫలమ్. ❖

దీపనారోపయేద్విష్ణోర్ముద్ధిరేభ్యస్తరే బహిః ।

దివి దేవవదాసిత్వా జాయతే వరమార్థవిత్ ॥ ౪౫

నిత్యాన్నైమిత్రికాన్వాపి దీపనారోపయేన్నరః ।

బహుదుఃఖశమాకిణం సరకం † నైవ వశ్యతి ॥ ౪౬

అహోరాత్రమనిర్వాణం దీపనారోపయేన్నరః ।

సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౪౭

❖ ఉదకాభ్యక్షణఫలమ్ ❖

ఉదకాభ్యక్షణం విష్ణోరాలయే విదధాతి యః ।

లోకం స వారుణం ప్రాప్య రమతే వత్సరాణ్ బహూన్ ॥ ౪౮

* దత్తానాం హరతామ్. † స న వశ్యతి.

❖ పుష్పవికిరణఫలమ్. ❖

సమ్మాజ్యాలిప్య చ హరెదామ పుష్పాణి భూతతే ।

వికిరేన్ద్రనుజస్సర్వకామానాప్నోతి పుష్కలాక్ ॥

౪౯

❖ భూమిదానఫలమ్. ❖

విష్ణుసాత్కురుతే భూమిం సర్వసస్య ఫలవృదామ్ ।

యస్సలోకానవాప్నోతి సర్వానేవ న సంశయః ॥

౫౦

పుష్పద్వానవృదానేన తపోలోకే మహీయతే ।

ఫలవృక్షపమోపెతాం పూగభూమిం జలాన్వితామ్ ॥

౫౧

యో దదాతి మహలోకే సచిరం వసతి ద్రువమ్ ।

ఉత్పాదయతి యః తేత్రై వైష్ణవే ఫలినస్తయాక్ ॥

౫౨

నాలికేరాదికాన్యాతి స స్వర్గం ప్రెత్య దుర్లభమ్ ।

❖ తులసీపుష్పాదిదానఫలమ్. ❖

ఆగాధశాయ తులసీముత్పాదయతి యత్నవాక్ ॥

౫౩

సురభీణి చ పుష్పాణి దివి దేవైస్సపూజ్యతే ।

❖ వాపీకూపాదినిర్మాణే ఫలమ్. ❖

వాపీకూపతటాకాని విష్ణోర్మందిరభూమిషు ॥

౫౪

ఉత్పాదయతి హస్తస్థాస్తస్య సర్వసమృద్ధయః ।

న తం బద్నన్తి పాపాని బహుతన్త్రాజితాన్యపి ॥

౫౫

❖ భగవన్మందిరజీవోద్ధారఫలమ్. ❖

యగ కుర్యాద్వైష్ణవం ధామ భక్తిశ్రద్ధోభయోచితమ్ ।

ఖణ్డితే స్ఫుటితే ధామ్ని దూషితే చ సుధాదిభిః ॥

౫౬

సమాదధ్యాత్పునధామ స లోకం యాతి వైష్ణవమ్ ।

❖ ఉపకరణద్రవ్యదానఫలమ్. ❖

స్నానపానామృతాం విష్ణోగ ప్రదానాత్తన్సిలోకభాక్ ॥

౫౭

- స్నానీయద్రవ్యదానన నీరోగః ప్రెత్య మోదతే ।
 ఔమాదిదానాదాప్నోతి వరలోక మహత్సుఖమ్ ॥ ౧౮
- ఆలెవనద్రవ్యదానాత్కమానాప్నోతి శాశ్వతాః ।
 ఏలాకపూరతామ్బూలీతైలాదిస్పృశానాత్సుఖీ ॥ ౧౯
- వరత్రేహ చ లోకే న్యాధీఘికాలమసంశయః ।
 చామరవ్యజనచ్ఛత్రదానాత్ స్వరాజ్యమన్నతే ॥ ౨౦
- ఆదశః ప్రదానన దృశ్యస్సవైభవవిష్యతి ।
 ధూవద్రవ్యప్రదానన స్వస్థానం స్వగీణాం భవేత్ ॥ ౨౧
- ఉపాసహా పాదుకే చ వాహనం యానమేవ చ ।
 దదాతి యో మణ్డయిత్వా మణికాఞ్చన చిత్రితమ్ ॥ ౨౨
- స విమానం గుదుస్పృహం ప్రాప్నోత్యేవ న సంశయః ।
 అలఙ్కృతం భద్రపీఠం క్రయచ్ఛ్రీ సహకామభాక్ ॥ ౨౩
- వినతానందనస్థానం ధ్వజముత్పాద్య దశకయః ।
 సామీప్యం సహసా విష్ణోయాతి సద్యశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౪
- ధ్వజం చ వాద్యముత్పాద్య విష్ణుసాత్కురుతే తు యః ।
 స దివ్యదున్దుభిప్రాయం స్థానం ప్రాప్య విరాజతే ॥ ౨౫
- దాసీదాసం తథాత్మీయమాత్మానం చ క్రయచ్ఛ్రీ ।
 వాసుదేవాయ దాస్యేన ముక్తిః కరతలె స్థితా ॥ ౨౬
- నృత్రభద్రైః శతభద్రైః స్తథా వాద్యైరనకథా ।
 శ్రోతవ్యైరపి దృశ్యైశ్చ ఏవం దేవేశసన్నిధౌ ॥ ౨౭
- ఆసీన ముపచారైస్తైయైః సమారాధయన్తి తే ।
 ప్రెత్య దివ్యేషు లోకేషు పూజ్యంతే తైనః సంశయః ॥ ౨౮
- ❖ ప్రదక్షిణ సమస్కారాద్యుపచారాణాం ఫలమ్. ❖
- ప్రదక్షిణసమస్కారస్తుతిప్రాయోపచయః యా ।
 ఆరాధయన్తి యే దేవం దేవానామధిదైవతమ్ ॥ ౨౯
- తే దైవైరుపచయన్తై వరత్ర భగవాన్ యదా ।
 స్థితం శయానమాసీనం దేవం సర్వేశ్వరైశ్చరమ్ ॥ ౩౦

యదృచ్ఛయాపి పశ్యంతః ప్రాప్నువన్తి పరం వదమ్ ।

కిం పునభక్తిపూర్వకం యే పశ్యన్తి క్షణమ * చ్యుతమ్ ॥ ౭౧

నిధూయ దుష్కృతం సర్వం యాన్తి లోకాయథేషితాః ।

అష్టాఙ్గుభణిసాతేన యే నమస్యన్తి మానవాః ॥ ౭౨

తవస్సాన్వధ్యాయశీలానాం ఫలమశ్నువతేఽచిరాత్ ।

ఇయదేతదితి స్మృతుకం ఫలం వక్తుం చ కః క్షమః ॥ ౭౩

పకృత్ప్రణమతాం దేవం ఫలం యన్మధువిద్విషమ్ ।

శిరసా శ్రవణాభ్యాం వా మనసా వా కరేణ వా ॥ ౭౪

బాహుభ్యాం వా పదాభ్యాం వా దృగ్భ్యాం వా పక్షసాపి వా ।

ఏకైకేనాఙ్గుజాతేన వ్రణమన్మధువిద్విషమ్ ॥ ౭౫

కామానాప్నోతి విపులాననన్తానన్యదులభాః ।

కిం పునయోఽష్టభిస్సవైరజ్జైః వ్రణిపతన్తి చ ॥ ౭౬

వాసుదేవాశ్రయకథా వ్యాచక్షోణా దినే దినే ।

వాసుదేవాలయే యాన్తి వాచస్పత్యమసంశయమ్ ॥ ౭౭

గవాం చ కపిలాదీనాం వ్రదానాదశ్నుతే జనః ।

బ్రహ్మలోకాదిలోకేషు వాపి విస్తన్తి శాశ్వతమ్ ॥ ౭౮

హవిషాం సాయసాదీనాం హరయే చ నివేదనాత్ ।

సుఖైకరసపూర్ణాత్మా రాజతే విష్ణుపన్నిధౌ ॥ ౭౯

భక్ష్యసానీయభోజ్యానామన్యేషామపి దానతః ।

త్యైతద్వీపే తత్సమీపే వసన్తి సుఖినస్సదా ॥ ౮౦

బహునాత్ర కిముక్తేన వాసుదేవాభక్తమాదరాత్ ।

దదాతి వస్తుజాతం యః స్థానం ప్రాప్నోతి చెప్పితమ్ ॥ ౮౧

కమణాం మాజకానాదీనాం ఫలభోగాదనన్తరమ్ ।

కమశ్చైషైః పునఃకన్య కమానుగుణయోనిషు ॥ ౮౨

* మవ్యముమ్, మవ్యమీ.

* విక్రీతాదీని చాన్యేషు యతనై పాపచేతసః ॥ ౯౪

యే తే యాన్తి క్రమాత్సర్వాన్నరకా భృశదారుణాః ।

అన్యేష్వప్యకచారేషు స్థూలసూక్ష్మేషు మానవాః ॥ ౯౫

కృతినః ప్రేత్య సరకే పచ్చనై దుఃఖభాగినః ।

ఇతిశ్రీపాశ్చరాత్రే మహాోపనిషది
పాద్యసంహితాయాం చయ్యాపాదే

సంమాజనాదిఫలదేవస్వాపహరదోషకీతనం నామ

పోడశోఽధ్యాయః .

సప్తదశోఽధ్యాయః.

❖ జీవోద్ధారవిధిః. ❖

[బహుః—

ప్రతిమానాం తథా ధామ్నాం జీవానాం భగవన్నహమ్ ।
ఉద్ధారం శోతుమిచ్ఛామి తన్నై బ్రూహి యథాతథమ్ ॥ ౧

❖ స్వయంవ్యక్తాదివ్యవైకల్య సమాధానమ్. ❖

[శ్రీభగవాన్—

స్వామ్యువాచాదివ్యేషు మానుషేషు చతుష్కాపి ।
అర్థహానౌ రత్నజేషు తత్తజ్జామ్బూనదైః పునః ॥ ౨
సమాధాతవ్యమేవాఙ్మ న త్యాజ్యం శైలజేష్వపి ।
తద్వదేవ సమాధానం దారుణాదిషు వశ్చసు ॥ ౩

❖ హీనాశ్చేషు పునర్విమృశ్యంతే. ❖

* హీనాశ్చేషు తు విమృశి విమృశి తాని పునస్పృశేత్ ।
అర్థమాత్రసమాధానై స్పృష్టే సర్వాత్మనాపి చ ॥ ౪
కుమ్భే శక్తిం † సముద్వాప్య నిర్మాణాయ చ యథాపురమ్ ।
అధివాసాదికం సర్వం బ్రహ్మిషాయామివాచరేత్ ॥ ౫

❖ సమాధియోగ్యస్య విమృశ్య న త్యాగః. ❖

స్థితవశ్యేషు ధృ బిమ్బేషు సమాధియోగి శక్యతే ।
న త్యాగో యుజ్యతే తేషాం సర్వేషామేవ వద్మజ ॥ ౬

❖ సమాధ్యభావే విమృశ్య నవీకరణమ్. ❖

త్యక్తం చ లోహజం విమ్బం ద్రావయిత్వా పునస్పృశేత్ ।

❖ దేవీనామవికలానాం ప్రాచీనానామేవ యోగః. ❖
దేవే జీవే పునస్పృష్టే దేవ్యగ్రాచ్యో యథాస్థితాః ॥ ౭

* హీనాశ్చేషి. † సమావాహ్య. ధృ సర్వేషు.

తాభిరేవ పునదేశో యోజ్యో నాన్యాస్సృజెత్పనః ।

❖ ప్రాచీనదేవీయోగే పుననోద్యాహః. ❖
నోద్వాహశ్చ పునః కాయస్సంతతే తాసు పూజనే ॥ ౮

❖ శక్తిముద్వాహస్య ప్రభావద్వాసనాదీనాం సమీకరణమ్. ❖
ప్రభావద్వాసనాదీనాం వైకల్యే చలనేఽపి వా ।

ఆయుధేఽపి చ చక్రాదా యష్టవ్యో నాసమాహితే ॥ ౯

ఉద్వాహస్య ప్రతిమాశక్తిం మూలబెరె ఘటెఽపి వా ।

చక్రాదేశ్చ సమాధానం కాయం తస్మిన్ సమాహితే ॥ ౧౦

సంప్రోక్త్య పూజయేచ్ఛక్తిమావాహ్య ప్రతిమాసు తామ్ ।

బాలాలయం కల్పయిత్వా తత్ర శైలాదివస్తుషు ॥ ౧౧

బిమ్బే తు శక్తిమావాహ్య జీణేశభ్యః పూజనం హరేః ।

❖ త్యక్తస్య బిమ్బస్య జలె అవశే వా నిక్షేపః. ❖
త్యక్తం చ బిమ్బం నిఖనత్ క్షితౌ వామ్భసి నిక్షిపేత్ ॥ ౧౨

❖ ప్రానాదనవీకరణే భగవతో బాలాలయే స్థాపనమ్. ❖
ప్రానాదే చాపి శిథిలె పూజయేద్బాలవేశ్మని ।

ఉపేతం పరివారైస్సైన్వదేశవం మూలే యథా తథా ॥ ౧౩

❖ అజీణే ధ్రువబెరె అన్యత్ర నోద్వాహః. ❖
అజీణే ధ్రువబిమ్బే తు జీణే ధామని తత్స్థితాః ।

దేవాన్దైవపరీవారాన్మూలబెరే నివేశయేత్ ॥ ౧౪

అజీణే ధామనిష్ఠానాం జీణే తు ధృగ్వికాతుకే ।

నోద్వాహోఽన్యత్ర కతవ్యో దేవాదీనాం చతుర్ముఖ ॥ ౧౫

❖ తదాకరణే దోషః. ❖

అజీణే నాజ్ఞా * హానౌ చ దామాదౌ నైవ కల్పయేత్ ।
భూయస్తరో † సి మత్స్యేన వ్యామోహద్యది కల్పయేత్ ॥ ౧౬

ఆత్మహంసిధుః॥వా తస్య యజమానస్య * సాన్వయా ।

❖ ప్రమాదకల్పితస్య ప్రాసాదాదెః పరిష్కృత్య స్మష్టే దోషాభావః
యది ప్రమాణరహితం ప్రమాదాత్కల్పితం పురా ॥ ౧౭
ప్రాసాదాది † పునస్స్మష్టే కల్పయే ల్లక్షణాన్వితమ్ ।

❖ బహుబైరైకబైరెషు జీణోద్ధారై యథాపూర్వాకల్పనమ్. ❖
బహుబైరైకబైరెషు కల్పనం స్యాద్యధాపురమ్ ॥ ౧౮
బహుబైరై నైకబైరం నైకబైరై తథా వరమ్ ।

❖ దేవీవీరహితస్య బిమ్బస్య పునస్స్మష్టే దేవీయోగో వైకల్పికః. ❖
దేవీవీరహితం పూర్వం బహుబైరం కృతం యది ॥ ౧౯
భూయః ప్రకల్పనై తస్య దేవీభ్యాం సహ వా వినా ।

❖ అమానుషబిమ్బాదీనాం పునఃపరిష్కారై పూర్వవదేవ న్యాసః
అమానుషం చ బిమ్బాది పూర్వం లక్షణవజ్జితమ్ ॥ ౨౦
జీణోద్ధారైఽపి కతకవ్యం తత్తైవ న తదన్యథా ।

❖ తాదృశేషం శయనబైరెషు పూర్వవదేవ విధిః. ❖
శయనం వాఽఽసనం స్థానం యానం వా తద్యధాపురమ్ ॥ ౨౧
బిమ్బస్య పునరుద్ధారస్తత్తైవ స్యాదమానుషే ।

❖ మానుషే తు వికల్పః. ❖
మానుషే తు స్థితాదీనాం బిమ్బానామిచ్ఛయా భవేత్ ॥ ౨౨
పునస్స్మష్టినా దోషాయ తథా సతి చతుర్ముఖే ।

❖ దివ్యే విమానాదౌ ఆకారప్రమాణాదివత్ ఉపాదాన-
ద్రవ్యమపి సజాతీయమేవ. ❖

దివ్యం విమానం యద్యస్తు యన్తానం యాదృశం పురా ॥ ౨౩

తాదృగేవ పునస్సృష్టౌ నాన్యథా తత్ప్రకల్పయేత్ ।

అన్యథా కల్పనె దోషో రాజ్ఞో రాష్ట్రస్య చ ధ్రువమ్ ॥ ౨౪

❖ ఆషమానుషయోవిమానయోః ఉపాదానద్రవ్యవికల్పః. ❖

మానుషం పదనం చాషం చైష్టకం వాధ మృణ్మయమ్ ।

జీణం పునస్సముద్ధారే శైలెనైష్టకయాపి వా ॥ ౨౫

❖ ఉపపీరాదిషు వరివారైషు చ కామచారః. ❖

ఉపపీరాదికం క్లృప్తం రత్నైథం * వధాయేద్భూషిః ।

వరివారాంశ్చ తత్రస్థానుపపీరే చ వధితే ॥ ౨౬

స్థావయేన్ములబెరస్య రత్నైథత్వాన్న దూషణమ్ ।

❖ చలితసాలగోపురాదీనాం వృద్ధిహానావైచ్ఛికౌ. ❖

సాలగోపురపీరాదా చలితే జీణం ఏవ వా ॥ ౨౭

దృఢం శిలాదిభిఃకుర్యాద్విస్తీర్ణం మథ వాఽన్యదా ।

నద్యాదివేగేన నష్టానాం ప్రాసాదాదీనాం స్థలాంతరే కల్పనానుజ్ఞా.

నద్యాదిజలవేగేన చలితే నష్ట ఏవ వా ॥ ౨౮

ప్రాసాదాదా పునస్థానె నిబాధేఽన్యత్ర కల్పయేత్ ।

❖ ప్రథమకల్పనవదేవ ద్వితీయకల్పనైపి మన్తః. ❖

యూ మూర్తియోన మన్తేణ యాదృశేనాధికారిణా ॥ ౨౯

ప్రథమే కల్పనె సైవ ద్వితీయే కల్పనె భవేత్ ।

మూర్తిసైవ చ మన్తం చ న ఏవ స్థావకక పునః ॥ ౩౦

❖ అపూర్వకల్పనె జీణోద్ధారే చ తుల్యఫలతా. ❖

అపూర్వకల్పనె జీణసముద్ధారే ద్వయోరపి ।

తుల్యం ఫలం కల్పనాయాం ధామాదేనాస్తి సంశయః ॥ ౩౧

❖ తన్త్రాధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యాసే దోషః. ❖
 తన్త్రాధికారిమూర్తీనాం వ్యత్యయే కల్పనే పునః ।
 నృణాం సరవతేశ్చాపి రాష్ట్రస్య చ భవేత్ తయః ॥ ౩౨
 బహుబెర క్రత్తిస్థాయాం జీణోద్ధారైర్యదాపురమ్ ।

❖ జీణోద్ధారై నయనోస్మీలనాదినిషేధః. ❖
 కర్మాచారాం స్థావయద్వేద్యాం శాయయేచ్ఛాపి మట్టపే ॥ ౩౩
 ❖ నాధివాసం జలెకుర్యాన్నయనోస్మీలనం తథా ।
 న తత్వసంహారోత్పదా † సర్వం పూర్వవదాచరేత్ ॥ ౩౪

❖ ఉద్వాసితశక్తైః పునరాధానమ్. ❖
 మూలబిమ్బం సమాసాద్య ప్రాగ్వత్సర్వం సమాచరేత్ ।
 బాలకౌతుకమభ్యర్చ్య యాత్రా స్తమన్యత్ర తద్గతామ్ ॥ ౩౫
 శక్తిం కుమ్భే సమావాహ్య కుమ్భం ధాన్యస్థితం పునః ।
 అభ్యర్చ్య సమయే ప్రాప్తే మూలబెరె గురుస్వయమ్ ॥ ౩౬
 శక్తిం నివేశయేచ్ఛాస్త్రదృష్టేన విధినా హరౌ ।
 కుమ్భతోయావశేషేణ వరివార క్రకల్పనమ్ ॥ ౩౭
 ఉత్సవం కారయెదన్తై సర్వశాన్తికరో హి సః ।

❖ సంప్రాక్షణ నిమిత్తాని. ❖

ప్రస్తుతః—

సంప్రాక్షణనిమిత్తం కిం ప్రకారో వాస్య కీదృశః ॥ ౩౮
 కథ్యతాం భగవన్మహ్యం జిజ్ఞాసా మేఽనువర్తతే ।

శ్రీభగవాన్ :—

ప్రాసాదే చాల్లభ్యజ్ఞాదిసన్ధానే నూతనే కృతే ॥ ౩౯

* నాధివాసో జలె శాయో న నెత్రో. † సర్వకర్మాణ్యథా
 సర్వకర్మసదా. స్త మూర్తిం చ.

ప్రతిమాయాం చ పీఠే చ ప్రభాయాం * చాయుధేపి చ ।

ఆరాధనే చ విచ్ఛిన్నే మాసాదా కమలాసన ॥ ౪౦

స్పర్శనే ప్రతిలోమాద్యైస్థిత్యాశౌచః గర్హితైః ।

ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సూతైశ్చ రథకారితైః ॥ ౪౧

వైఖానసైశ్చ సంస్కృప్తై భాగవాగమపూజితైః ।

శైవాదిభిశ్చ పావందైర్భిక్షావాత్యాదిదూషితైః ॥ ౪౨

శ్చయ్యవస్తాఽఽకుప్త్యాద్యైః కృచ్ఛిభీర్ములరోగిభిః ।

ఉదక్యాదిభిరన్యైశ్చ కీర్తిభీస్సర్వదూషితైః ॥ ౪౩

విష్ణుత్రరుధిరావేయస్పర్శదోషే చ మద్ధిరే ।

జననే మరణే చైవ శ్వస్పృగాల † ఖరాదిభిః ॥ ౪౪

స్పృష్టై చ బిమ్బే తన్త్రాకాం సజ్జరే సముపస్థితే ।

ఏవమాదిషు చాన్యేషు సంప్రక్షిణః ధర్మకేతైః ॥ ౪౫

❖ నిమితైఃప్రసప్రక్షేత ఆనిష్ఠనిర్దేశః ❖

ధామాదికమసంప్రక్ష్య ప్రతిమాదికమకృధః ।

అచనే రాష్ట్రమధికక ప్రజాశ్చ సదసం హరేః ॥ ౪౬

శూన్యం శ్యాదిరిణప్రాయముపద్రవసమాకులమ్ ।

దుర్భిక్షవ్యాధికలహమృశిప్రాయ స్సురీతయః ॥ ౪౭

తన్త్రాత్సంప్రక్షిణం కార్యం ధామాదీనాం యథావిధి ।

❖ సంప్రక్షిణవిధిః ❖

విష్ణోర్మకమితి స్వచ్ఛైః కైలైః ప్రక్షిణ విష్యతే ॥ ౪౮

అబ్జిజైతరైర్మన్తైరాచార్యైః బ్రాహ్మణైఃసహ ।

ధ్రువబెరాదిబిమ్బానాం శోధనే తైలనే కృతే ॥ ౪౯

ఇదం విష్ణురితిప్రాయైర్మన్తైః కరమపావనైః ।

స్పృశనం చ యథాశక్తి కుర్యాత్ స్పృశనపూర్వకమ్ ॥ ౫౦

* ద్వారతోరణకుమ్భాదియజనం తదనన్తరమ్ ।

ధాన్యపీఠ మణ్డవస్య మధ్యభాగే గుళోభితే ॥ ౧౧

స్థావయిత్వా మహాకుమ్భం సూత్రవస్త్రాదివేష్టితమ్ ।

పూర్వోక్తవత్సనా తస్మిన్ పరమాత్మానమర్చయేత్ ॥ ౧౨

కుణ్డే వా స్థణ్డేలె వాపి జహుయ్యాత్సమిదాదిభిః ।

వ్రత్యైకమష్టోత్తిరశతం శాన్తిహోమో యథాపురమ్ ॥ ౧౩

బస్మీయాత్కౌతుకం బిమ్బే ప్రోక్షయెదగరైహని ।

వ్రభాతసమయే ప్రాప్తే శోభనే దేశకోత్తమః ॥ ౧౪

స్థాపితం కుమ్భమాస్థాయ ప్రాదక్షిణ్యేన మద్దిరమ్ ।

నీత్వా దేవస్య పురతో ధ్యానపీఠే † నివేశ్య చ ॥ ౧౫

కూచేన తోయమాదాయ కుమ్భస్థం మూలవిద్యయా ।

కఞ్చోపనిషదైర్ముస్తైరబ్జైరితరైస్తథా ॥ ౧౬

శాన్తిమస్త్రాణి సమయే పరయ్యుర్వి వ్రసత్తమః ।

బ్రాహ్మణా బోజయెచ్ఛాపి యథాశక్తి చ దక్షిణా ॥ ౧౭

ఆచార్యుదక్షిణా చాపి దశనిష్కావరా తదా ।

సద్యో వా సకలం కుర్యాన్నిశి వా దివసైపి వా ॥ ౧౮

స్వన తిథి నా చ నక్షత్రం కాలవెలాన విద్యతే ।

సవ్య ఏవ తు కర్తవ్య మితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౧౯

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చర్యూపాదే

జీర్ణోద్ధార సంప్రోక్షణ విధిర్నామ

సప్తదశోఽధ్యాయః.

* ద్వారతోరణకుమ్భాదీన్ పూజయెత్సమనన్తరమ్. † నివేశ్య. ఇదం పద్యం బహుత్రన.

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

అష్టాదశోఽధ్యాయః

❖ నిత్యమైమిత్తికాదికమవైకల్యప్రాయశ్చిత్తవిధిః. ❖

❖ తత్ర ప్రాయశ్చిత్తవిధిచనమ్. ❖

బ్రహ్మ :—

నైమిత్తికానాం నిత్యానాం కమణాం భగవహరే ।

ఆరాధనానాం వైకల్యం లోపో వా ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ ౧

తస్య చిత్తం సమాధానమితి నివచనక్రియా ।

❖ తత్ప్రకారవ్రక్షణః. ❖

కస్య కిం వా సమాధానం కక్షత్రకారోఽస్య కథ్యతమ్ ॥ ౨

❖ భగవతా తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాన్ :—

❖ అస్మాతాతిలకానుభవితాచనా ప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

అస్మాతోను * పవీతో వా అధృత్వా తిలకం తథా ।

అచయేద్దేవదేవేశం ప్రాయశ్చిత్తీయతే నరః ॥ ౩

సమాధానం మూలమస్త్రీతం జప్త్వా తదచనమ్ ।

అకృత్వా పాదయోశ్చైచమనాచమ్యాపి వాచనమ్ ॥ ౪

వభ్రోపనిషదాం జావః ప్రాయశ్చిత్తం తదచనమ్ ।

నగ్నో వా ముక్తకేశో వా స్విన్నాజ్ఞో వా హస్తా శ్వసన్ ॥ ౫

కున్ద్యవాన్ క్రలవన్యాపి పూజాయాం తు శతం జపేత్ ।

తతకృత్వోఽస్త్రీమస్త్రస్య సమారాధనమన్వితః ॥ ౬

❖ అస్థిలోమాదిస్పృశే. ❖

కేశాస్థిలోమలాష్టాదిస్పృశే నైవ నిష్క్రియా ।

* నువనీతో వా.

❖ నీలవస్త్రాదిధారణే. ❖

వసానో నీలమలినక్లిష్టవాసాఽవవి తకః ॥ ౭

అచ యేన్యూలమస్త్రపత్య జపస్తప్య ప్రణకీయా ।

❖ స్త్రీసేవిలోఽనాపుతప్య సుశేః. ❖

గత్వాస్త్రీయమనాపుత్య పూజనే స్నాపయేద్ధరిమ్ ॥ ౮

వజ్జగవ్యైస్తతఃపజ్జమహోపనిషదాం జపః ।

❖ విఘ్నాత్ప్రదిస్తశేః. ❖

విఘ్నాత్ప్రేతోదుధిరబాలాదిస్తశే నే సతి ॥ ౯

అస్నానపూజనే దేవం స్నాపయేత్కుశవారిణిః ।

మూలమస్త్రజపశ్చోక్తో యోగిన్యా తస్య కమః ॥ ౧౦

❖ రజస్వలావస్త్రస్పృష్టస్తశే న. ❖

వస్త్రం రజస్వలాయాశ్చ స్పృష్ట్యా దేవాచ నే కృతే ।

వజ్జగవ్యైస్సాన్నవయిత్వా జహ్నోపనిషదాం జపః ॥ ౧౧

❖ చణ్డాలచితిచైత్యస్పృష్టస్తశేః. ❖

శ్వానం రజస్వలాం యూథం చణ్డాలం వేదవిక్రియమ్ ।

చితిం చ * చైత్యభూమిప్థం వృక్షం స్పృష్ట్యా తదచ నే ॥ ౧౨

పజ్జవానుణమస్త్రీశ్చ స్నాపయేత్కుశవారిణా ।

❖ కాకఖరపాషణ్డాదిసమ్పశేః. ❖

కాకపాషణ్డవతితప్రణిలోమఖరాదికా ॥ ౧౩

అస్పృశ్యమన్యదవ్యేషం స్పృష్ట్యా ప్రాగ్వత్ప్రీతిక్రియా ।

❖ కేశాదిదూషితపుష్పాచ న. ❖

† కేశాదిదూషదుష్టైన పుష్పైశారాధనే కృతే ॥ ౧౪

క్షీరేణ స్నాపనం కృత్వా శాన్తిహోమఃప్రణిక్రియా ।

* సీచచైత్యస్థం. † మూత్రాది.

❖ పురీషాదిస్పృష్టజనాచన. ❖

పురీషాదికమాక్రమ్య యద్యనాప్నోత్య పూజయేత్ || ౧౧

స్నానం కుశపాథోభిజ్జఙ్గప్రాగ్వత్ప్రకీర్తియా ।

❖ స్త్రీనుకసీతబిమ్బస్పృశే. ❖

స్త్రీయో వా నుకసీతో వా స్పృశేద్బిమ్బం ప్రకీర్తియా || ౧౬

ఉత్తణం కుశతోయేన మన్త్రేణ పరిమెష్ఠినా ।

❖ పూజామధ్యే నిష్ఠీవనసమ్భవ. ❖

ఆరాధనే సంప్రవృత్తై నిష్ఠీవాదికమన్తరా || ౧౭

యద్యాపతేదాచమనం స్పృశేద్వా దక్షిణం శ్రవః ।

❖ అకృతమన్త్రస్యానాచన. ❖

ప్రలయాదిక్రిమాద్దేహమపశోధ్య సమాధినా || ౧౮

మన్త్రస్యాసమకృత్వా చ పూజనె పూజకవజ్జఙ్గః ।

అచనం చ పునస్సంకం కృత్వాదేవస్య నివర్తతిః || ౧౯

❖ చణ్డాలాదిసమ్మృక్తహవినివెదన. ❖

చణ్డాలాద్యైరసంస్పృశ్యైహావిస్సృప్తం నివేదయేత్ ।

యది ప్రమాదాత్స్నానం గోఘృతేన ప్రకీర్తియా || ౨౦

శాన్తిహోమశ్చ కఠివ్యస్తదన్తై కషలాపన ।

❖ సృగాలాదిదూషితవస్తుప్రాశనె. ❖

దృప్తం చ స్పృష్టవత్తద్వత్సృగాలాద్యైశ్చ దూషితమ్ || ౨౧

ఆచారంహితైరన్యైస్తథై వాశుచివస్తుభిః ।

❖ అయ్యాజికధాన్యహవిస్సమకృతై. ❖

అయ్యాజియోగకౌద్రవాద్యైహావిభిశ్చ నివేదనే || ౨౨

పూజకవచ్చ పమాధానం మూలమన్తాయతం జపేత్ ।

శకమూలఫలై ర్లెహ్యాపేయాద్యైశ్చ విజ్ఞానైః || ౨౩

న్నవనం శాన్తిహోమశ్చ మూలవిద్యాజవస్తథా ।

❖ అత్యుష్ణాతిశీతహవినివేదనః ❖

అత్యుష్ణస్యాతిశీతస్య హవిషశ్చ నివేదనః ॥ ౨౪

నివృత్తిమస్త్రీజాపశ్చ విశ్వమస్త్రీజశః క్రమాత్ ।

❖ శవాదిదూషితగృహశ్రపితహవినివ్రావణః ❖

* శవాదిదూషితే గృహే పక్వస్య హవిషస్తథా ॥ ౨౫

నివేదనం చేత్స్నవనం శాన్తిహోమస్తథైవ చ ।

క్రిమికేశాదిదుష్టస్య హవిషశ్చ నివేదనః ॥ ౨౬

పారుషేణైవ సూక్తేన కురూఃచ్యుద్ధాభిషేచనమ్ ।

❖ ముఖవాయుహతాదివస్తునివేదనః ❖

ముఖవాయుహతాఘ్రాతం రజస్తుషకణాన్వితమ్ ॥ ౨౭

మృతృపాణశకృత్ప్రియః † దూషితస్యనివేదనః ।

మూలమస్త్రీయైతజవస్తద్వత్ప్రియః పితం యది ॥ ౨౮

❖ నివేదితపూవనివేదనః ❖

నివేదితస్య హవిషో భూయో యది నివేదనమ్ ।

ఽన్నానపూవాఃచనం మూలమస్త్రీస్య జవ ఇవ్యతే ॥ ౨౯

❖ నిమాల్మ్యచ్ఛిష్టసమవశః ❖

నివేదయేచ్ఛ నిమాల్మ్యముచ్ఛిష్టం వా వ్రతిక్రియా ।

కుమ్భైద్వాదశభిస్సాన్నినం శాన్తిహోమోజవస్తథా ॥ ౩౦

❖ గుర్వాద్యస్యవస్తనావసరహస్తధృతకు

సుమహవిరాద్యువయోజనః ❖

స్వనాగీష్ఠవసా వాచా కమణా సమతఃకరే ।

స్థితాని హవిరాదీని పుష్పాదీని చతుర్ముఖ ॥ ౩౧

* సత్వాది. † దూషితం చ నివేదయేత్ . ఽన్నవనం పూర్వవస్తూల.

* పూజావస్తూన్యయోగ్యాని సమారాధనకముకాణి ।

తైరచానే వజ్జుకుమ్మైస్సన్నవనం పూజావజ్జపః ॥ ౩౨

❖ భగవత్ప్రణామకాలే హస్తధృతానాంపుష్పాణాం

విష్యత్సేన వినియోగః. ❖

వాసుదేవం ప్రణమతః పూజావస్తూని హస్తయోః ।

స్థితాని నాచానామాణి సేనాన్యే తాని నిక్షిపేత్ ॥ ౩౩

❖ తాదృశపుష్పైరచానై. ❖

తైరచానం చేస్పిణం కలశైస్సప్తభిభిః వేత్ ।

శాన్తిహోమశ్చ కతావ్యోమూలమస్త్ర గవస్తథా ॥ ౩౪

❖ మద్భూకమూషకాద్యుపహతనివేదనై. ❖

మద్భూకమూషికాసపాచిడాలాద్యైశ్చ జన్తుభిః ।

క్రిమికీటకతంగాద్యైఃపక్షివివాణాసాదిభిః ॥ ౩౫

స్పృష్టం దప్తం హవిన్యేవ దేవాహం తన్నువేదనై

స్నవనం కలశైరేవ క్రిచిహోమాస్త్రమచ్యయేత్ ॥ ౩౬

❖ మక్షికాద్యుపహతై విశేషః. ❖

మక్షికాద్యైశ్చ సంస్పృష్టం ప్రాత్య దేవాణాం కల్పరే ॥

❖ భుక్తశేషనివేదనై. ❖

భుక్తశేషైఃప్రమాదాద్వా లాభాద్వా దేవసుచాయే ॥ ౩౭

మూలమస్త్రాయుతిజవశ్శాస్త్రయే తస్య కల్పశే ।

దత్తశేషప్రదానేన తద్వదేవ చ నిష్కృతిః ॥ ౩౮

❖ వయోపితామ్బాకహరై. ❖

స్నానే వయోపితామ్బాభిః పురరేవవధామ్యుభిః ।

అబ్ధిజైః పావనైఃమన్తైః ప్రాయశ్చిత్తం నిదుచ్యతే ॥ ౩౯

* పూజావస్తూని యోగ్యాని నైవాగార్థకముకాణి.

❖ అపయుక్తాపిత తీర్థకసలిలాని. ❖

పుణ్యతీర్థకసరిత్రాయే వ వయుక్తాపితదూషణమ్ ।

❖ సముద్రతోయస్యా వయుక్తాపితత్వావధిః. ❖
సముద్రతోయం దశమాత్పరం వయుక్తాపితం దినాత్ ॥ ౪౦

❖ తియగ్యోన్యోన్యాదిలజ్ఘితవారిణో నిషేధః. ❖
తియగ్యోన్యోన్యభిరస్పృశ్యైర్మనుష్యైరపి లజ్ఘితమ్ ।
స్పృష్టం చ వారి న స్నానయోగ్యం స్నానే చ వారుణైః ॥ ౪౧
స్నానం పునర్విధాతవ్యం శాస్త్రభక్తై రతస్య కమణః ।

❖ అబాశ్వాదిముఖసంస్పర్శకస్య కామచారః. ❖
అబాశ్వ ముఖసంస్పర్శో న దోషాయ కదాచన ॥ ౪౨

❖ అశుచిద్రవ్యసంవృత్తజలవ్య నిషేధః. ❖
గొముఖై నై వ సంస్పృష్టం వజన్తీయం సమచక్షనే ।
ప్రాశుశ్చిత్తం పునస్సానం మూలమస్త్రజప స్తథా ॥ ౪౩
విఘ్నాత్రరుధిరాపేయయై స్త్రోయాదివస్తుభిః ।
నాచక్షయేదచక్షే స్నానం కలశై రధమాధమైః ॥ ౪౪

❖ శివనిర్మాణ్యసమ్మకే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖
శివనిర్మాణ్యదుప్తేన తోయప్రభృతివస్తునా ।
పూజనే కలశై స్నానమధమైర్మధ్యమైర్భవేత్ ॥ ౪౫

❖ శవాదిదూషితకూపాదిజలాశయసంస్కారః. ❖
శవాదిదూషితే కూపే జలముద్భృత్య పూర్వకమ్ ।
సవణం తదన్తే పున్యాహం వాచయేజ్జలశుద్ధయే ॥ ౪౬
పశ్వాదిమరణే కూపే చక్షాలస్నానపానయోః ।
తథా రజస్వలాద్యైశ్చ ప్రతిలామైర్విగహితే ॥ ౪౭

కూపస్థం తజ్జలం సవకముద్ధరేత్కమలాసన ।

చుచుద్దయాదిమరణే జలస్యాధకం సముద్ధరేత్ ॥ ౪౮

❖ ఉక్తసంస్కారస్య దివారాత్రభేదేన భేదః । ❖

దివా సముద్ధరెత్తోయం రాత్రౌ చేదగ్నిసన్నిధౌ ।

ఉద్ధరే దన్యధాతోయైరుపయోగైః వారుణైః ॥ ౪౯

పశ్చిభిజ్ఞాహుయాదగ్నౌ బ్రాహ్మణానపి భోజయేత్ ।

❖ పూజాకాలే దీపనివాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

పూజాకాలే తు దీపస్య నివాణే ద్విగుణాచకనమ్ ॥ ౫౦

దీపముద్దీప్య జప్తవ్యో విశ్వమస్త్రీశ్చతావరః ।

❖ ఆకస్మికనివాణే దోషాభావః । ❖

ఆకస్మాదేవ నివాణే శాన్తిన్యైవ త్వహేతుకే ॥ ౫౧

❖ అనివాణదీపనివాణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

అనివాణస్య నివాణే దీపస్య స్పృశనం హరేః ।

క్షీరేణ మూలమస్త్రీస్య జపశ్చాప్తోత్తరం శతమ్ ॥ ౫౨

❖ దీపయోగ్యతైలమ్ । ❖

సపిషా తిలతైలైన దీపారోహణమాచరేత్ ।

❖ నిషిద్ధతైలవిరూపణమ్ । ❖

నాన్యైరెరణ్ణతైలాద్యైవాః జాః షపిషాఽజైః ॥ ౫౩

స్నేహైరారోపణం కాయాం న చ ప్రాణ్యజ్ఞసహజైః ।

ప్రమాదాత్ఫలజైస్తైలైస్సుపనే దీపనే హవిః ॥ ౫౪

నివేదనే చ హోమే చ స్నేహైరన్యైశ్చ నిన్దితైః ।

❖ తాదృశతైలయోగే ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ❖

అనుష్ఠానే కృతే కుమ్భే సన్నిపత్యేన్మధ్యమైః ॥ ౫౫

శాన్తిహోమస్తథా దానం ద్విజేభ్యా భోజనం తథా ।

❖ నిషిద్ధదధిక్షీరాది. ❖

* అజప్రభృతిదధ్యాద్యైస్సాన్నాదా విహితే సతి ॥ ౧౬

ప్రాయశ్చిత్తం యథాపూర్వమాచరెత్కిమలాపన ।

❖ క్లేబోషకరణన్యూనీభావే విధిః. ❖

పూర్వాపచారక్లేప్తా తు న్యూనాయాం క్లేప్తవస్తుభిః ॥ ౧౭

వస్తుభిద్విగుణైర్భూయస్సమా రాధ్య మధుద్విషమ్ ।

సపిషాష్టోత్తరశతం జహుయాన్ములవిద్యయా ॥ ౧౮

❖ మస్త్రక్రియాదిహనా విధిః. ❖

మస్త్రహనా క్రియాహనా ముద్రాహనా తద్దేవ చ ।

జపహనా ధ్యానహనా హీనేష్యనేయము కేమ చిత్ ॥ ౧౯

మూలచుస్త్రజపస్తస్య యదాశక్తిః ప్రతిక్రియా ।

గేయవాదిత్యస్తైమ పూర్వాక్లేప్తేషు పూజనే ॥ ౨౦

హీనే కస్మింశ్చిదారాధ్యో హరిస్సపనవత్కనా ।

❖ వాద్యనృత్తాదిహనా శాన్తిః. ❖

వాద్యహనా తు కయసా నృత్తహనా ఘృతేన తు ॥ ౨౧

గేయహనా తు మధునా జహుయాత్పువసజ్ఞయా ।

పూర్వాక్లేప్తాపదంశాదిహనా ద్విగుణవస్తుభిః ॥ ౨౨

నివేదయేత్సాన్నపూర్వం కాలాతి ఙ్గ్రమణేపి చ ।

భాగద్రవ్యైద్విగుణితై రారాధ్య తమ్యతామితి ॥ ౨౩

❖ సన్ధ్యాకాలాతిక్రమే. ❖

ఉచ్చారయేత్తథా సన్ధ్యాతిక్రాంతా ద్వాదశేషపి ।

❖ అధిక కాలపూజాహనా. ❖

కాలేషు క్లేప్తసజ్ఞేషు హనా కాలస్య కస్య చిత్ ॥ ౨౪

* అజప్రభృతిదధ్యాద్యైః-హనిః ప్రభృతిదధ్యాద్యైః. † జపక్రియా. ఙ్గ్రమణేన చ.

ద్విగుణైర్వస్తభిః పూజ్యః కాలేషు చ యథోత్తరమ్ ।

కాలం ప్రథమమారభ్య ద్విగుణైస్త్రీగుణైస్తథా ॥ ౬౫

చతుగుణైఃపంచగుణైః శేషమాద్యైస్తు వస్తభిః ।

పూజయేజ్జపః * హోమాద్యైస్తద్వదేవ యథాయథమ్ ॥ ౬౬

అశీక్రాంతా దినవిధౌ విధిరేష ప్రకీర్తితః ।

ద్విదినాదౌ తు సత్తాంతైః పూజాహీనైః ఘటైస్తథా ॥ ౬౭

అథమోత్తమచూర్ణాణాం స్నానయేత్తస్య శాంతయే ।

మాసే చ పూజావికలే మధ్యమోత్తమవత్కనా ॥ ౬౮

తీలాజ్యచరుభిశ్చైవ జహుయాన్మృలవిద్యయా ।

* వషాధికకాలపూజాలోపే పునఃకృత్తిషాః * ౬౯

భంవత్సరత్రయోదవాజ్ఞానాదూర్ధ్వమనచితే ॥

సంప్రాక్షణం భవేదూర్ధ్వం ప్రకీప్తావిధిరుచ్యతే ।

* భూగుప్తగృహచావిధిః * ౭౦

భూగుప్తామపి చైకాహముద్భృత్య ప్రకీమాం పునః ॥

సంప్రాక్షయేద్గృహచాయామారాధననిలోపనే ।

స్నానం వంచగవ్యేన సూక్తైః పురుషాత్మనా ॥ ౭౧

శాంతయే జహుయాదగ్నౌ బ్రాహ్మణానపి తపయేత్ ।

మానాదూర్ధ్వం తు వక్షాసం పూజాహీనైః చతుర్ముఖ ॥ ౭౨

కుమ్భైఃపూడకభిస్సానం సూక్తేన పురుషాత్మనా ।

బోజయేద్బ్రాహ్మణానగ్నౌ జహుయాచ్ఛాంతయే పునః ॥ ౭౩

ఉర్ధ్వం సంప్రాక్షణం కాయం యావత్సంవర్తిరావధి ।

ప్రతిష్ఠావిధిరూర్ధ్వం తు వత్సరాదుక్తవత్కనా ॥ ౭౪

* దేవస్థాపితేషు పూజాలోపే విధిః * ౭౫

త్రైదశాఽవ్రతిస్థాయాం పూజాలోపే న దూషణమ్ ।

ప్రాయశ్చిత్తం తు మర్త్యానాం వ్రతిస్థాయ ముదీరితమ్ ॥ ౭౬

❖ సాలిగ్రావపూజాలోపే శాస్త్రభావః. ❖

సాలిగ్రావశిలాదీనాం పూజాలోపో న దూషణమ్ ।
తథావాసుచిసంఘశేఖ తాలయిత్వాచయేత్పునః ॥ ౨౬
సవధా లోపనే శాన్తిరోక్తకాలాశ్రియో? భవేత్ ।
అజ్ఞానాదభవా జ్ఞానాద్వహ్నితక్షణ * వజ్జితే ॥ ౨౭

❖ అనెక కాలపూజాలోపే విధిః. ❖

వంచోపనిషదై మన్తేస్త్రీస్సపిషా జహుయాచ్ఛతమ్ ।
ఏకాదికాలాతిక్రాంతౌ ద్విగుణాది యథాపురమ్ ॥ ౨౮
బహుభిగకలశ్చైదేవం స్నావయేద్దివసాత్పురమ్ ।
మాసావధి తదూధ్యం తు కలశైవత్పురావధి ॥ ౨౯
అష్టోత్తరశతైగమయాత్స్నవనం జహుయాత్పునః ।
అష్టోత్తరసహస్రేణ తిలాజ్యచరుభిగ + క్రమాత్ ॥ ౩౦
ద్వాదశక్షరమస్త్రేణ శాన్తిహోమస్తదా భవేత్ ।
వత్పురాదుఃపరిష్టాత్తు స్నవనం మధ్యమోత్తమమ్ ॥ ౩౧
కుణ్డే చాగ్నిం స్థావయిత్వా తిలప్రహీయవైరపి ।
లాజైశ్చ కాలపుష్పైశ్చ సమిచ్ఛరుఘృతైరపి ॥ ౩౨
అష్టోత్తరసహస్రేణ జహుయాన్మూలవిద్యయా ।
శాన్తిహోమస్తథా దానం విప్రాణాం చాపి భోజనమ్ ॥ ౩౩
సత్యగ్నావప్యహోమే తు ప్రాయశ్చిత్తమితితమ్ ।
అగ్నౌ శాన్తే మధిత్యాగ్నిం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ॥ ౩౪
వంచోపనిషదై మన్తేన్ద్రియాహృతిప్రముఖైరపి ।
సుపరిస్త్రీయ చ కుశైహోమగ్రణవవిద్యయా ॥ ౩౫
అష్టోత్తరశతేనాజ్యమూలమస్త్రీజవస్తథా ।
అయధోక్తకృమే తద్యత్ప్రియశ్చిత్తం విధీయతే ॥ ౩౬
కామ్యై పరిధయౌ ధి నేష్టా నిత్యైకమణి వా న వా ।

* వజ్జితే. + వృథక్. ధి స్థాని నిత్యకర్తాణి. నిత్యం కర్తాణి.

అలాభే సమిధామాజ్యైశ్చరుభివాహుతిభవేత్ । ౮౭

తయోరలాభే * లాజైవా సమిద్భివా యథోదితైః ।

❖ అగ్నికుణ్డస్యాశుచిసంవకే శాన్తిః. ❖

అగ్న్ కేశాదిభి + స్పృష్టై అస్పృశ్యస్పృశనే తథా । ౮౮

హోమో వ్యాహృతిభిః కాయో వారానస్తోత్రం శతమ్ ।

ఆయుతం పుష్పవత్యాదిస్పృశే మథశజైనలె । ౮౯

❖ పాకస్థానాశుచిత్వశాన్తిః. ❖

పాకస్థానే చుల్లిస్పృశే నరైః పూవోదితైస్తథా ।

శ్వాదిభిస్థానమాలిష్య గౌమయేన మహానసమ్ ॥ ౯౦

ఆసీయాగ్న్యస్తరం చుల్యాం పుణ్యాహం వాచయేద్ద్విజైః ।

ఃస్నాత్వాద్యైస్తథాస్పృశే పూవవచ్చుద్ధిరిష్యతే ॥ ౯౧

ఽవకేవేన చుల్యాం దుష్టాయాం హవిషాం చ నివేదనే ।

స్నావయేన్నవభిః కుమ్భైదేవం వాథ ఘృతైస్త్రిభిః ॥ ౯౨

❖ పరివారాచనలోపే. ❖

పరివారాచనే ఛిన్నే తత్తన్నామాన్యదీరయః ।

సపిషా జహుయాదగ్న్య ప్రత్యేకం త్వష్టసభ్యయా ॥ ౯౩

❖ బల్యధేహవిషో దోషే. ❖

ద్విగుణాద్యైదిగికాలాదౌ బల్యథం చ హవియోది ।

దూషితం కేశకీటాద్యైరస్పృశ్యైమనుజైస్తథా ॥ ౯౪

కాకాదిభిశ్చ తత్త్యక్త్వా హవిషాన్యేన కమ తత్ ।

యది దుష్టేన హవిషా బలిం దద్యాత్ప్రమాదతః ॥ ౯౫

శాన్తిహోమస్తదా కార్యశ్శాస్త్రదృష్టేన షత్కేనా ।

❖ తణ్ణలాదిదూషణే బలిద్రవ్యాదిపాతే. ❖

తణ్ణలే చోదనే పుష్పే బల్యధే పాత్రసంభృతే ॥ ౯౬

* దేవే చావాహితే తస్మిన్ పూర్వవద్దూషణం యది ।

వతీతే వా బలిద్రవ్యే † మూలబరేఽథవాత్మని ॥ ౯౬

ఉద్వాప్య దేవమానీయ ద్రవ్యాస్తరిమమాపితమ్ ।

తస్మిన్నావాహ్య దేవేశం యథాపూర్వం పుననయేత్ ॥ ౯౭

తద్దోషశాస్త్రయే షశ్చద్దధ్నా షీరేణ వా హరిమ్ ।

స్నావయేజ్జహుయాచ్ఛాన్తి మూలమస్త్రీజస్తథా ॥ ౯౮

❖ బలిబరస్య వతినె. ❖

బలి ధృ బరె నివతీతే యానాదాపుత్సవే బహిః ।

స్థావయిత్యా యథాపూర్వం ‡ బలిశేషం న యేత్సునః ॥ ౧౦౦

శాస్త్రయే నవభిః కుమ్భైస్సాన్నవయేత్పతీతే భువి ।

అథమాధమమాగౌణ శాన్తిహోమో జపస్తథా ॥ ౧౦౧

❖ రజస్వలాదిదూషితభూసంస్కారః ❖

సృత్రగేయరతా నాయోః † గణికాశ్చాభవేతరాః ।

దేవదాస్యా దూషయేయూ రజోభిః వృధివీణలమ్ ॥ ౧౦౨

రజస్వలారజోదుష్టం భూతలం జానుమాత్రకమ్ ।

ఖాత్వా చ మృద్భిరన్యాభిః పూరయిత్యా మహీతలమ్ ॥ ౧౦౩

ఆలిప్య గోమయాంభోభిః పుణ్యాహం వాచయేత్తతః ।

ప్రోక్షణం పంచభిగవైస్సన్నికృష్టం చ కౌతుకమ్ ॥ ౧౦౪

అథమోత్తమమాగౌణ కలశైస్సాన్నవయేద్గురుః ।

తీలాజ్యచరుభిహోమః క్రత్యేకం మూలవిద్యయా ॥ ౧౦౫

పహసౌకృత్వస్తదను శాన్తిహోమో జపస్తథా ।

❖ కవాటదోషే శుద్ధిః. ❖

కవాటాదికమవ్యస్యత్సన్నిష్టం క్రత్యైవమమృతా ॥ ౧౦౬

* దేవతావాహ్యతే తస్మిన్. † బలిబరేఽథ పర్యాని.
‡ బిమ్బ. ‡ బిమ్బం శేషం. † గాణిక్యమథ.

తాసాం చ మాగాణస్సంశోధ్యా గోమయామ్నాభిరుక్షణైః ।
చోరభూతైర్బ్రాహ్మణాద్యైః స్పృష్టై బెరే ఒవ్యచోదితైః ॥౧౦౭

❀ చోరస్పృశే. ❀

చోరస్పృశేనిమిత్తం తు స్నవనం కలశైవారేః ।

వర్ణానామానుపూర్వ్యేణ త్వధమాధమచద్ధతిమ్ ॥ ౧౦౮

ఆరభ్య గణితైః కుర్యాత్సంకృతైరపి తద్భవేత్ ।

బీజప్రయుక్తకలశైస్సవనం శాస్తయే భవేత్ ॥ ౧౦౯

శాన్తిహోమో బ్రాహ్మణానాం భోజనం దానమేవ చ ।

❀ అజ్ఞాతజాతిజనస్పృశే. ❀

అజ్ఞాతజాతిసంస్పృశే స్నానయేదుత్తమోత్తమైః ॥ ౧౧౦

శాన్తిహోమో ద్విజేంద్రాణాం * భోజనం దానమేవ చ ।

త్రివస్తుకం మృణ్మయం చ లెఖబిమ్బం చ భిత్తిజమ్ ॥ ౧౧౧

చిత్రం నీచైర్యది స్పృష్టం చణ్డాలాద్యైః † విః గర్హితైః ।

నవీకరణమాస్థేయం సంప్రోక్షణవిధి ర్న స్తథా ॥ ౧౧౨

వ్రతిషా వా యదావిత్తం దోషభూయస్తయాథ వా ।

కటస్పృశే త్కౌలయిత్వా యదాపూర్వం పునస్సృజేత్ ॥ ౧౧౩

❀ అన్యశాస్త్రదీక్షితస్పృశే. ❀

దీక్షితై రన్యశాస్త్రైః స్పృష్టే స్నవనమాచరేత్ ।

దీక్షితైరితరై శ్చాపి శూద్రై స్తద్వత్సమాచరేత్ ॥ ౧౧౪

❀ మహాపాతక్యాదిస్పృశే. ❀

మహాపాతకీసంస్పృశే స్నవనం చోత్తమోత్తమమ్ ।

ఉపపాతకీ సంస్పృష్టే స్నవనం చాదమోత్తమమ్ ॥ ౧౧౫

వరస్త్రీగమనాపక్తైస్తదా ఒనియతవృత్తిభిః ।

స్పృశే చ నవభిగమైః స్నవనం కౌతుకే భవేత్ ॥ ౧౧౬

అప్పువైత్తిరితరై వాపి కుణ్డాదిస్పర్శనే సతి ।
 స్నవనం పూర్వవత్కాయం స్త్రీభిర్దుష్టాభిరేవ చ ॥ ౧౧౭
 అనులొమాస్త్రియశ్శుద్రా వ్రజేయగర్భమన్దిరమ్ ।
 భూతలం పశ్చగవ్యేన సిక్నేద్వా గోమయామ్బుభిః ॥ ౧౧౮
 చణ్డాలైః ప్రలక్ష్మనై వాపి పతితైర్మద్యపై స్తథా ।
 శ్వపచైర్మన్దిరాభ్యస్తాః ప్రవేశే మృణ్మయాంస్త్యజేత్ ॥ ౧౧౯
 తత్రస్థా త్సాలయత్వాస్తాః కవాటాదిమహీతలమ్ ।
 ఆలిప్య గోమయామ్బుభిః * పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥ ౧౨౦
 ప్రతిమాశ్చాపి తత్రస్థా స్నానవయేత్కలశైర్గురుః ।
 శాస్త్రహోమో జపశ్చైవ ద్విజానాం దానభోజనే ॥ ౧౨౧
 ఆశౌచవత్ప్రవేశే చ పూర్వపద్విధివ్యతే ।
 చణ్డాలశ్వపచో వాపి తాదృశాఃపులకసాదయః ॥ ౧౨౨
 అజ్ఞానాద్గర్భగేహే తు కర్మస్పధిక్యతా యది ।
 వసేయశ్చైవ తైస్సాధ్యం భాజ్యం వా వస్తు తాదృశమ్ ॥ ౧౨౩
 పృష్టమారాధనాఙ్గం చేత్సప్తప్తం వా కౌతుకం యది ।
 క్రియాసమభిహారేణ ప్రాయశ్చిత్తమిహోచ్యతే ॥ ౧౨౪
 శోధయేన్మన్దిరం పూర్వం గోమయాలెవనాదిభిః ।
 పుణ్యాహం వాచయిత్వాథ బ్రాహ్మణాంస్తత్ర భోజయేత్ ॥ ౧౨౫
 స్వాధ్యాయం పరికుర్వీరథ బ్రాహ్మణా వేదపారగాః ।
 ఇతిహాసపురాణాని పరేయశ్చ దివానిశమ్ ॥ ౧౨౬
 కపిలాశ్చ ప్రదేశేషు తత్ర తత్ప్రాధివాసయేత్ ।
 ఏవం మానాదికాలేషు దోషగౌరవలాఘవమ్ ॥ ౧౨౭
 అనేత్య శోధితే ధామ్ని బ్రాహ్మణాంస్తావయేద్ధనైః ।
 ప్రతిమానాం యథాయోగముద్ధారో వా సవీకృతే ॥ ౧౨౮
 కురూత్తతో యథాపూర్వం † నిమిత్తే వా సవీకృతే ।
 ప్రతిష్ఠాప్య యథాశాస్త్రం స్నానవయేత్కలశైరధి ॥ ౧౨౯

* పుణ్యాహం వాచయెజ్జలైః. † ఉద్ధారో వా.

సహస్రేణ పురావృత్తదోషాణామపనుత్తయే ।

అన్తై మహోత్సవఃకాయోఽన చేద్రాప్త్యసృవతయః ॥ ౧౩౦

❖ శీలాబిమ్బస్య చాలననిపెధః. ❖

బిమ్బం న చాలయేచ్ఛైలం న నవీకరణం తథా ।

తథైవ దివ్యమావళం చ స్వయం వ్యక్తం చ కౌతుకమ్ ॥ ౧౩౧

❖ మాగధశ్వపదాదిభ్యశ్చైతాన్తిః. ❖

తథాన్యైమాగధాన్యైశ్చ క్షేలామైశ్చ గహికైః ।

సహస్రకలైః దేశవం స్నానయేత్తస్య శాన్తయే ॥ ౧౩౨

శ్వపదైశ్చ సృగాలాన్యైశ్చశ్శిర్షాలాన్యైశ్చ గహికైః ।

ప్రథమాది ప్రసిష్టం చేద్ధామావరణభూతలమ్ ॥ ౧౩౩

ప్రోక్షయేత్పిష్చగవ్యేన పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ।

ధామస్పృశేత్ తథాన్యస్య ఒలిపీరాది శిశ్య చ ॥ ౧౩౪

స్పృశేత్ కృత్వా యథాపూజాం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ।

ఆగస్త్యకైః కుక్కుటాన్యైస్సస్పృష్టం చేద్ధామ సవళతః ॥ ౧౩౫

ప్రోక్షయేన్మన్త్రీపూతేన వారిణా శాన్తిమాచరేత్ ।

దేవా సంస్నానయేత్ చైవ ప్రథమావరణాదిగాః ॥ ౧౩౬

❖ ఖద్యోతసంపకః. ❖

సహిత్యరుతిలైహోమా మూలెనాప్టోత్తరం శతమ్ ।

ఖద్యోతస్పృశేత్ దేవం స్నానయేన్నవశీఘ్రమ్ ॥ ౧౩౭

❖ పూజాకాలే కవాటబద్ధనః. ❖

పూజాకాలే కవాటస్య బద్ధనం చేదశక్కులై ।

అప్టోత్తరశతం మూలమన్త్యస్య జప ఇవ్యతే ॥ ౧౩౮

❖ తత్రావవాదః. ❖

సక్కులైః స్త్రీ బద్ధనం నైవ దోషాయ భవతి క్వచిత్ ।

❖ బిమ్బవదెవ వ్రభాపీరాదిము దోషః. ❖
 వ్రభాపీరాస్త్రసంపు శైః బిమ్బస్పశః పదివ్యతే ॥ ౧౩౯
 ఆచార్యుః పూజకాశ్చాన్యే తథైవ పరిచారకాః ।
 ఆపనేష్వాసికాం భుక్తిం శయనం చ యథాతథమ్ ॥ ౧౪౦
 కుయుః కమః క్షయధిక్యతా దోషో నైవ తదా భవేత్ ।

❖ అనధికారిప్రసజ్గే శాన్తిః ❖
 అన్యే చేత్కుయుః రవనిం ప్రాక్షయేద్ద్యోమయా మ్బుభిః ॥ ౧౪౧

❖ ప్రాకారాదీనామగ్నిదాహే. ❖
 ప్రాకారే మణ్డపే ధామ్ని గోపురే పాకవెశ్మని ।
 దగ్ధేఽగ్నినా సమాధాయ పూజవస్మణ్డపాదికమ్ ॥ ౧౪౨
 వ్రతిష్ఠాప్య యథాపూజం తతః శాన్తిం సమాచరేత్ ।
 అథమోత్తమమౌగౌణ స్నపనం శాన్తిదం భవేత్ ॥ ౧౪౩
 శాన్తిహోమస్తు కతః పూజ్యో ద్విజానాం దానభోజనే ।
 వ్రతిమాదహనె చాపి సమాధాయ యథాపురమ్ ॥ ౧౪౪
 స్నానం సహస్రకలశైః వ్రతిష్ఠాప్య యథావిధి ।
 వస్త్రాదిదహనే తస్యాః వ్రభాదిదహనె తథా ॥ ౧౪౫
 సవభిః కలశైః స్నానం హోమాది తదనంతరమ్ ।

❖ సుదశనాదీనామగ్నిదాహే. ❖
 సుదశనైః స్నానం సవభుతైః భవేత్ ॥ ౧౪౬
 ధ్వజే వితానే ఛత్రే చ దగ్ధే చాస్తరణాదికే ।
 పునరుత్పాద్య తత్సవం శాన్తిహోమాదికం భవేత్ ॥ ౧౪౭

❖ ప్రాకారాదీనాం వృద్ధిస్థానాదినిదేశః. ❖
 ప్రాసాదాద్యవకాశానాం వృద్ధిశ్చేత్సవతో భవేత్ ।
 యద్వాప్రాచ్యాముదీచ్యాం వా వృద్ధినాః స్యత్ర శోభనా ॥ ౧౪౮

❀ నిషిద్ధదిశి వృద్ధౌ శాన్తిః. ❀

దక్షిణావరవృద్ధిశ్చేత్స్సవనం శాంతమోత్తమమ్ ।

శాన్తిహోమో ద్విజేంద్రాణాం తపశ్శాంతం భాజనాదిభిః ॥ ౧౪౯

❀ ఉపశీరస్య కామచారః. ❀

శోభనా సవతో వృద్ధిః శీరుపశీరస్య చెవ్యతే ।

బ్రథమావరణం యావత్ దోషస్సృద్ధేవనిమితే ॥ ౧౫౦

❀ నవీకరణే పూజావదేవ చిహ్నాని. ❀

వధిశతం యది పూజోక్తం స్నవనం శాన్తిదం భవేత్ ।

స హాసయెత్పురా క్లృప్తం ధామాది సచ చాలయేత్ ॥ ౧౫౧

పౌరాణికం శిరః పీఠం ధామచిహ్నం చ వైష్ణవమ్ ।

నోద్భత్య † పూజయిత్వా వా స వృద్ధిగోపురాడిమ ॥ ౧౫౨

అల్పీయః ప్రాగ్విమానాది దివ్యవగళం ధనైః పునః ।

వర్ధయెచ్ఛ్రీధయా ముఖైః ప్రద్రవ్యైరచాశంసయెద్గురుః ॥ ౧౫౩

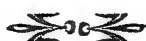
ఇతి శ్రీపాశ్చరాతే మహావనిషది పార్థసంహితాయాం

చయూపాదే నిత్యారాధనప్రాయశ్చిత్తవిధినామ

అష్టాదశోఽధ్యాయః.

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

❖ ఉత్సవప్రాయశ్చిత్తవిధిః. ❖

❖ నిత్యనైమిత్తికసమ్పాతే కర్తవ్యక్రమః. ❖

నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం నివతేద్యుగపద్యది ।

శ్రీభగవాన్ :—

కృత్వా నైమిత్తికం నిత్యమాచార్యః స్తదనంతరమ్ ॥ ౧

❖ గృహచారస్సపన నిమిత్తానుసారేణ ఫలమ్. ❖

గృహచారస్సపన ప్రాప్తే విస్తారే సతి వేశ్యసి ।

తత్రైవ స్సపనం కాయం పజ్కుతు తు బహిభవేత్ ॥ ౨

❖ ఆలయవిమ్భవ్య బహిస్సపననిషేధః. ❖

పవతాదా శుచౌ దేశే ప్రసానిమూఽణపూర్వకమ్ ।

స్సపనం దేవదేవవ్య కాయం భాగవతేన తత్ ॥ ౩

ఆలయే * స్థాపితం విమ్భం న కదాచిచ్ఛతుముఖి ।

నిగమయ్య బహిస్సాన్నివ్య మంత్రేణ తు సవదా ॥ ౪

❖ తీర్థావభృథాదావనుజ్ఞా. ❖

తీర్థావభృథవేశాయాం సద్యాదీనాం తటే భవేత్ ।

అన్యథా చేచ్ఛాన్తిహోమం కుర్యాత్సవసమృద్ధిదమ్ ॥ ౫

❖ స్సపనాజ్ఞవైకల్య ప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

అఙ్కురావణహీనే చ స్సపనే † కాతుకేఽన్వితే ।

అధివాసవిహీనే చ కలశైస్సపనే సతి ॥ ౬

శాన్తిహోమో విధాతవ్య స్సవదోహకనుత్తయే ।

పజ్కుల్పితస్సాసహనౌ ద్విగుణం స్సపనం భవేత్ ॥ ౭

* స్థాపయేత్. † కాతుకొఙ్కైతే.

అకృతే రాజరాష్ట్రస్య భవేద్విభవసజ్జయః ।

యజమానస్య ధామ్నశ్చ వృజానాం చ ధనక్షయః ॥ ౮

❖ స్నవనకాలవివరణయే. ❖

అకాలే తు కృతే స్నానే విషువాదా యధోదితే ।

శాన్తిః కార్యాయనే చైవ దక్షిణే ప్రాగుపక్రమః ॥

ఉత్తరే చైవ పాశ్చాత్యే * ఉత్తమం నైవ దూషణమ్ ।

చైత్రే చ విషువే తద్వ త్క్రమాదాశ్వయుజే ౭పి చ ॥ ౧౦

❖ స్నవనకాలశానాం వికారే. ❖

స్థాపితానాం చ కుమ్భానాం భేదనే † పతనే తదా ।

కాలాదిదోషదుష్టే చ క్రిమికేశాదిదూషితే ॥ ౧౧

లక్ష్మితేఽశుచిసంస్పృష్టే ‡ వాయుసాద్యైశ్చ దూషితే ।

గహ్వరే శ్వాకదాద్యైశ్చ స్పృష్టే చాశుభిస్తథా ॥ ౧౨

పాషణ్డైః ప్రతిలోమైశ్చ తథోదక్యాదిదూషితే ।

కలశం తం తముద్భృత్య స్థావయిత్వా వరాః పునః ॥ ౧౩

తద్దేవత్యాః జపేన్మన్తాః స్తోత్రరశతావరమ్ ।

స్నవనం యది తైః కుర్యాత్ చాచ్ఛన్తిహోమం సమాచరత్ ॥ ౧౪

❖ అక్రమకలశాభిషేకే. ❖

అక్రమేణ సముద్భృత్య స్నవనే విహితే సతి ।

జపః కర్షోఽపనిషదాం కతా వ్యస్తస్సమాచరత్ ॥ ౧౫

❖ దేవతామన్తాదివ్యత్యయే. ❖

దేవతామన్తాభాగద్రవ్యాణాం వ్యత్యయే సతి ।

పూర్వవస్మన్త్రాకస్యా త్ప్రతిద్రవ్యమనచితే ॥ ౧౬

అఘ్నాదిభిజః పస్తద్వ స్సహిషాజౌష్ఠ్యసమ్భవైః ।

క్షీరాదిభిస్తథా ద్రవ్యై స్సవనే స్నాకయేత్పునః ॥ ౧౭

* ఉపక్రమణ. † చేదన. ‡ వ్యాఘ్రాద్యైశ్చైవ.

సమిద్భిర్యూలమస్త్రేణ జహుయాత్కమలాసన ।
అద్భిః పయూషితాభిశ్చేత్సన్నవనం స్నావయేత్సునః ॥ ౧౮
శాన్తిహోమో మూలవిద్యా * జపశ్చాష్టోత్తరం శతమ్ ।

❖ ఆరాధనాజ్వైకత్వైః ❖

ఆరాధనాజ్వైకత్వైః శ్చ త్రవాద్యాదిభిః + స్సహ ॥ ౧౯

శాన్తిహోమో భవేద్వేద్యాం స్నవనే చలనే సతి ।
వ్రతిమావతినే తద్వత్ప్రియశ్చిత్తం చతుర్ముఖ ॥ ౨౦

స్వస్నవనే వతఃమానే తు చలనే కతనః ౭పి వా ।
యథాపూర్వమవస్థాప్య స్నావయిత్వా యథావిధి ॥ ౨౧

శాన్తిహోమశ్చ కతఃవ్యయః పీరాదీనాం చ ॥ భజ్జనే ।
సహజానాం తదా హస్తపాదాదీనాం చతుర్ముఖ ॥ ౨౨

భజ్జే తు తేషామవాహ్య కూచాదౌ తద్గతం హరిమ్ ।
క్రియాం సమావయేద్భగ్నాం ప్రభాపీరాదికం పునః ॥ ౨౩

సమాధాయ యథాపూర్వం సంప్రోక్షణః కింభవత్ ।
వస్తుమ స్నవనాశ్చేమ ఆధిక్యం హనిరేవ వా ॥ ౨౪

యది స్వాస్థ్యులమస్త్ర్య జపశ్చాష్టోత్తరావరః ।

❖ ఫలాధిభద్రేన స్నవనకాలభద్రః ❖

మోక్షమాణస్సదా కుర్యాత్సన్నవనం నిశి వాఽహని ॥ ౨౫
రిపుక్షయాధీ దివసే ధర్మాధీ దినమధ్యమే ।

దినానై సర్వభోగాధీ ప్రాయః † శ్చిత్తాయ సర్వదా ॥ ౨౬

❖ స్నవనద్వయసమ్పాతే వ్రతిసరాదినిషేధః ❖

బద్ధవ్రతినరే బిమ్బే స్నవనాథం తు మన్త్రిణా ।

స్నవనాంతరసంప్రాప్తౌ న చ వ్రతిసరాంతరమ్ ॥ ౨౭

* జపశ్చాష్టోత్తరావరః, + సుతి. † “స్నవన” ఇతి శ్లోక-
ద్వయం “భజ్జేతు—పునః ॥” ఇతి శ్లోకాదనంతరం క్వచిత్కోశేద్వ-
త్యతే. ॥ బద్ధన. ‡ భగ్న మోక్షాధీ. † శ్చిత్తం తు.

❖ మణ్డూకాదిభిః కలశదూషణైః ❖

మణ్డూకమూషికాసవః-చుచున్దయ్యాదిజన్తుభిః ।

స్పృష్టై విలజ్జితై నష్టై స్థాపితే కలశే తథా ॥ ౨౮

త్యక్తాన్యం తు తథా కృత్వా మూలమన్త్రం జపేద్గురుః ।

స్థాపితం కలశం తద్వత్పావణ్డేః ప్రతిలామజైః ॥ ౨౯

❖ ఆశౌచిభిః కలశస్పృశైః ❖

ఆశౌచవద్భిరవరైః కలశః * స్పృశనే సతి ।

సద్రవ్యం కలశం త్యక్తా తథాన్యం తత్ర నిక్షేపేత్ ॥ ౩౦

వాచయిత్వాథ పుణ్యాహం శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ।

❖ బద్ధే ప్రతిసరే ఆశౌచాభావః ❖

కర్మణి స్నవనాదా తు ప్రవృత్తై దేశికోత్తమః ॥ ౩౧

† సూతకం మరణాశౌచం శృణుయాన్నాశుచిభః పేత్ ।

❖ విమానస్థావనాహీనస్థల ఉత్సవకరణైః ❖

ఉత్సవే తు యథాశాస్త్రచాదితే స్థలనే సతి ॥ ౩౨

శాన్తిస్తోత్రచ్యుతే శ్రీ బ్రహ్మన్నిదానీమవధాయతామ్ ।

విమానస్థావనాహీనే న కుర్యాదుత్సవం హరేః ॥ ౩౩

కుర్యాద్వా ధ్వజముద్ధృత్య గ్రా ఉత్సవం చ క్రమేణ వా ।

వాయువీయే ధామకాణే ‡ విధినా శాన్తిమాచరేత్ ॥ ౩౪

సంవత్సరాంతం తత్రైవ ధ్వజయుష్టేః స్థితిభః పేత్ ।

❖ నిత్యోత్సవరహిత స్థలోత్సవకరణైః ❖

హీననిత్యోత్సవే ధామ్ని ధ్వజారోహణపూర్వకమ్ ॥ ౩౫

నోత్సవం కారయే † తామ్ర్యం కారితే శాన్తిమాచరేత్ ।

* స్నవనే సతి. † సూతకాశౌచ మశౌచమ్ శృణుయాద్వా.

‡ బ్రహ్మంస్తదేతదవ. గ్రా గరుడం చాక్రమేవ వా. ‡ విమానై.

† తామ్రకారితే.

❀ ధ్వజదోషసమ్పాతే ❀

ప్రమాణహీనే వక్షీన్ద్రై ధ్వజే స్తమ్భాదికేఽపి వా । 3౬

* శాన్తిగ్రామకార్యా తదా హీనే మూషికాద్వైశ్చ దూషితే ।

అణచిద్రవ్యసంస్పృశే త్యక్తావరోహ్యధ్వజాంతరమ్ ॥ 3౭

శాన్తిహోమశ్చ కర్తవ్యో బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ ।

ధ్వజారోహణః † కర్మాజ్ఞం ధ్వజం వా స్తమ్భమేవ వా ॥ 3౮

సకృన్నియుక్తం త్యక్తవ్యం ధ్వజయప్తిం తు న త్యజేత్ ।

సకృన్నియుక్తే స్తమ్భాదా భూయోఽపి వినియోజితే ॥ 3౯

ప్రాయశ్చిత్తం తు తత్ర స్వాత్సన్నాకనం చోత్తమోత్తమమ్ ।

శాన్తిహోమశ్చ కర్తవ్యో బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ ॥ ౪౦

స్థాపితే ధ్వజవిహగేశానధ్వజే వాతాతపాతిభిః ।

వర్ణహనౌ న దోషస్సాస్య త్సమారాధనమివ్యతే ॥ ౪౧

పతితే వాతవేగేన హేతునా యేన కేన చిత్ ।

ఉద్భృత్య బధ్వా భూయోపి స్నవనం మధ్యమోత్తమమ్ ॥ ౪౨

వర్ణహనౌ తదా భిన్నే ధ్వజే చ్ఛిన్నేఽపి వా క్వచిత్ ।

ధ్వజాంతరం సముత్పాద్య త్యక్తా నిపతితం ధ్వజమ్ ॥ ౪౩

యప్తిం వాకల్ప్యమేవాన్యం న తు కాలప్రతీక్షణమ్ ।

వివరీతం ధ్వజపటం ప్రమాదాద్యది బన్ధయేత్ ॥ ౪౪

తస్మైచయిత్వా యద్వాన్యం బధ్వా స్నవనమాచరేత్ ।

ధ్వజస్తమ్భే తదా భిన్నే భగ్నౌ వా గుపిరేఽపి వా ॥ ౪౫

స్తమ్భాస్త ॥ రమవస్థావ్య శాన్తిస్సన్నవసపూర్వికా ।

† పతనే భ్రమణే వాపి పతితే వా యదృచ్ఛయా ॥ ౪౬

శాన్తిహోమా భవత్ప్రాగ్వన్మూలమస్త్రజపస్తథా ।

వక్షీశాధిష్ఠితే కుమ్భే భిన్నే నష్టేఽథ వా తథా ॥ ౪౭

* శాన్తిం కుర్మాత్తదా నిత్యం. † కర్మాజ్ఞధ్వజమ్.
ధ్వజవిహగేశానధ్వజే వాతాదిపాతితే. ॥ రం స్థావయిత్వా. ‡ కమ్మన

అస్పృశ్యైః పాణిభిః పృష్ఠైః స్థావ్య కుమ్భాంతరం పునః ।

అనాహ్య తత్ర విహగం కమశేషం సమావదేత్ ॥ ౪౮

ధ్వజస్తమ్భే చ సంస్పృష్టే చక్షాలాద్యైః విగహితైః ।

స్తమ్భాంతరమవస్థావ్య శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ॥ ౪౯

సూతకైః ప్రేతకైః ప్రేతవ ప్రతిలోమైస్తథావిధైః ।

పృష్ఠే ప్రోక్త్య ధ్వజస్తమ్భం పుణ్యాహోక్తిపురస్కరమ్ ॥ ౫౦

సకృన్నియోజితం త్యక్త్వా మృణ్మయం పాలికాదికమ్ ।

అఙ్కురానకయేన్నోచేత్ శాన్తిహోమాదికం * చరేత్ ॥ ౫౧

❖ అఙ్కురవికారే వల్మీకప్రరోహదా చ విధిః. ❖

అఙ్కురేష్వపి రక్తేషు శ్యామవణాయుజేషు వా ।

+ అప్రయాధేషు సవోషు తథా తియగ్గజేషు చ ॥ ౫౨

అస్పృశ్యస్పృశనే తెషాం భిన్నచ్ఛిన్నేషు వా పునః ।

పాలికాదిషు నష్టేషు పతితేషు యథాతథా ॥ ౫౩

వల్మీకాదిప్రరోహే చ మూషికాద్యైశ్చ భక్షితే ।

శాన్తిహోమశ్చ కతశ్చోక్త్య బ్రాహ్మణానాం చ భోజనమ్ ॥ ౫౪

❖ నిత్యమధ్యే నైమిత్తికాంతరాపాతే ప్రత్యేకమఙ్కురార్పణమ్. ❖

ప్రారబ్ధకమమధ్యే చేత్కమ నైమిత్తికం పునః ।

అవతేదవయేద్భూయ స్తదధాం శ్చాఙ్కురా గురుః ॥ ౫౫

❖ అపి తెష్వఙ్కురేషు దైవ ద్యువహూతే శాన్తిః. ❖

అపి తెష్వఙ్కురేషు స్యాద్దైవాద్వా యది మానుషాత్ ।

కమలౌపస్తదా త్యక్త్వా కల్పితానఙ్కురానపి ॥ ౫౬

శాస్త్యథం జహుయాదగ్నౌ మూలమస్త్రీణపస్తథా ।

❖ కమమధ్యే కమాంతరాపాతే పునః కౌతుకబధ్నః. ❖

బద్ధప్రతిసరే బిష్ణౌ కమాథమపరం యది ॥ ౫౭

అస్తరా కమః నివతేద్భర్షీయాత్కౌతుకం పునః ।

❖ అస్తరావతితం స్నానం సమావ్య పూర్వారబ్ధం సమావయేత్ ❖

అస్తరా వతితే స్నానె సమాప్తే స్నవనం పునః ॥ ౪౯

పూర్వారబ్ధమనుష్ఠేయం యథాశాస్త్రం చతుర్ముఖ ।

❖ శూన్యగ్రామే బలిదాననిషేధః ❖

గ్రామాదిషు స్యాచ్ఛూన్యేషు న బలివీధికొత్సవః ॥ ౫౦

ధామన్యేవ భవేత్కామం యది స్యాద్విధికొత్సవః ।

సహస్రకలశైస్సానం ప్రాయశ్చిత్తం తదివ్యతే ॥ ౫౦

❖ మహావాతాద్యభిఘాతే పునరుత్సవః ❖

ఉత్పవె వతః * మానే స్యాన్మహావాతాదినా యది ।

గ్రామాదా శిథిలై కృత్వా ప్రాయశ్చిత్తం పునర్ముహః ॥ ౫౧

+ కార్యోన లోప్యో లోపే తు కుష్టైర్భ్రష్టైర్తరైర్హరైః ।

స్నవనం కారయేద్ధోమా జవశ్చార్థైర్ద్విజాచనమ్ ॥ ౫౨

❖ ముహూర్తాశిక్రమే ❖

ముహూర్తాశిక్రమే శాన్తిస్సవేషాం కమణామపి ।

కార్యా హోమాదిభిః పశ్చాత్కర్మాః సర్వే యథోదితః ॥ ౫౩

❖ పరిజనానామభిఘాతే అన్యోకల్పయేత్ ❖

కమణ్యధిక్యతే పూర్వం దేశికో మూర్తికేషు వా ।

ఓ దైవాద్వా మానుషాద్వాపి విఘ్నే తేవ్యధికాః ॥ ౫౪

ప్రారబ్ధం కమః కర్తవ్యం తాదృగ్భిరవరైర్ద్విజైః ।

ఉత్పవె విఘ్నే తే దైవాన్మానుషాద్వా యథోదితే ॥ ౫౫

బలిమేవ క్షీపేద్ధామ్ని గ్రామాదా వీధికావసే ।

* మానే తు మహః. + కార్యా యథోక్తవిధినా. ఓ హేతు-
దైవాన్మానుషాద్వా.

❖ అతిక్రాంతబలివిధానమ్. ❖

బలిప్రదానే వ్యక్తతే కస్మిన్చిద్దివసే పునః । ౬౬

కువణ బలిమతిక్రాంతం కృత్వైవం బలిమాచరేత్ ।

❖ ఉద్యానమృగయాదిక్రియాలోపే. ❖

ఉత్సవాదైషు హీనేషు కలితేషు యథాపురమ్ । ౬౭

ఉద్యానయానమృగయా జలద్రోణ్యాది * కర్మసు ।

శాన్తిహికార్యాః † భోజనం చ బ్రాహ్మణానాం జపస్తథా । ౬౮

❖ అవభృథస్నానలోపే పునరుత్సవః. ❖

హీనాయాం తీర్థయాత్రాయాం పునరుత్సవమాచరేత్ ।

ఉత్తమోత్తమమార్గాణ కృత్వా స్నానసమాదితః । ౬౯

❖ ఉక్తమాసాతిక్రమే అనంతరమాసే అనుజ్ఞావిధిః. ❖

మాసే యథోక్తైరితిక్రాంతే నక్షత్రాదా యథోదితే ।

ఉత్సవోఽనంతరే మాసి యద్యవా గృత్సరాదృవేత్ ॥ ౭౦

ఉద్యోగం పంచత్సరా ధృతుర్వశాన్తిం కృత్వాసమాచరేత్ ।

పహప్రకలతే స్నానం శాన్తిహోమం జపాదికమ్ ॥ ౭౧

❖ వవోత్సవలోపే శాన్తిః. ❖

లుప్తై వవోత్సవే శాన్తి స్నానం శక్త్యపేక్షయా ।

అన్యేషు విష్ణోలుప్తైషు శ్రవణాద్యుత్సవేషు చ ॥ ౭౨

ఉత్తమోత్తమమార్గాణ స్నానం తస్య నిష్కృతిః ।

❖ బలివస్తూనాం వ్యత్యాసే. ❖

వ్యత్యాసే బలివస్తూనాం జహుయాత్సహిషా శతమ్ ॥ ౭౩

❖ ఉత్పాతసంస్పృశే. ❖

వాతాద్యుత్పాత * సంస్పృష్టై బిమ్బే స్నానముత్తమమ్ ।

అచరేద్యాగశాలాయాం † ప్రపాదిషు మహోత్సవే ॥ ౭౪

❖ అగ్నిదాహే. ❖

ఓ అగ్నిదగ్ధేషు తత్సవః సమాధాయ యదాపురమ్ ।

శాన్తిహోమో ద్విజేన్ద్రాణాం భోజనం దానమేవ చ ॥ ౭౫

కురూత్సుదశః సప్తోషే కుమ్భైః పశిరాప్లవః ।

కాయో బిమ్బాదిదాహైః పి తథా స్నానమాచరేత్ ॥ ౭౬

❖ యాగమణ్డవస్య సృగాలాదిప్రవేశే. ❖

శ్వసృగాలాదిభిర్యాగమణ్డపాది ప్రవేశనే ।

సంస్పృశే పూర్వాక్లప్తాని త్యక్త్వాన్యాని నిధాయ చ ॥ ౭౭

శాన్తిహోమో ద్విజేన్ద్రాణాం భోజనాది యథాపురమ్ ।

చణ్డాలాదిప్రవేశాదా త్యక్త్వా తద్వక్తు దూషితమ్ ॥ ౭౮

ఉత్సవాదాని వస్తూని శాన్తిహోమం సమాచరేత్ ।

❖ ఉత్సవాగ్నే స్వయం శమనః. ❖

ఉత్సవాగ్నో స్వయం శాన్తే శాన్తిం కుర్యాద్యథాక్రమమ్ ॥ ౭౯

❖ విషువే అయన చ రాత్రావపి తీర్థోత్సవానుజ్ఞా. ❖

విషువే చాయనే చైవ తీర్థయాత్రా స దోషకృత్ ।

రాత్రావపి :—

❖ అన్యత్ర అహ్నోవ తీర్థయాత్రా. ❖

తతోఽన్యత్ర కర్తవ్యా ఓ హ్నోవ సా భవేత్ ॥ ౮౦

ప్రమాదాద్యది యాత్రాస్యాత్సన్నానం చోత్తమాత్తమమ్ ।

❖ హోమవిచ్ఛేదే శాన్తిః. ❖

ఉత్సవే హోమవిచ్ఛేదే ద్విగుణం హోమమాచరేత్ ॥ ౮౧

* సంస్పృశే. † పర్వాదిషు. ఓ అగ్నిదగ్ధ చ. ‡ నైవ సా భవేత్.

❖ మహాత్మవమధ్యే బిమ్బనాశే. ❖

బిమ్బే చోరాదిభిన్దాప్తే వర్తమాన మహాత్మవే ।

కర్మార్పాదిమ బిమ్బేమ బిమ్బం చోత్పాద్య పూర్వవత్ ॥౮౨

❖ యానాదిభింశే. ❖

* ఆరాధయేన్నిపతితే బిమ్బే యానాన్తమహాత్మవే ।

ఆరోవ్య పూర్వవద్యానం రథ్యాగు † పతితం నయేత్ ॥ ౮౩

ఏకాధికాశీతికుమ్భేస్సాన్నివయేచ్ఛాస్తయే పునః ।

అజ్ఞహనౌ కౌతుకస్య బిమ్బ స్త మన్యం నయేత్తదా ॥ ౮౪

¶ హీనాజ్ఞం చేత్సమాధాయ సద్యస్సంప్రోక్షణం చరేత్ ।

స్నపనం శాస్తయే కుర్యాద్భాగ్విజ్ఞానాం చ తోషణమ్ ॥ ౮౫

యానభిక్షే నయేద్దేవం యాననాన్త్యేన వీధికామ్ ।

శాన్తిశ్చ కార్యం వతనభ్రమణాదా చ సారథేః ॥ ౮౬

పుణ్యాహవాచనాదీని కార్యాణి కమలాసన ।

❖ యానానాం అస్పృశ్యస్పృశన. ❖

అస్పృశ్యా యది యానాని వహేయుర్బిమ్బమేవ వా ॥ ౮౭

తౌలయిత్వా ‡ తు యానాని బిమ్బం చ న్నావయేద్భుజైః ।

❖ పుష్పయాగాభావ. ❖

పుష్పయాగో నిశి భవేచ్ఛాస్తయే † భుక్తయే ॥ పి వా ॥ ౮౮

అభావే పుష్పయాగస్య స్నపనం చోత్తమోత్తమమ్ ।

❖ ధ్వజవరోహణ కాలాతిక్రమ. ❖

ఆరభ్య తీర్థాదివసాదూర్వకం పశ్చాదినావధి ॥ ౮౯

ధ్వజవరోహణం కార్యం పశ్చాచ్ఛేదవరోహణమ్ ।

దోషస్సాద్దోషశమశం స్నపనం మద్యమోత్తమమ్ ॥ ౯౦

* ఆరాధనన. † పరితో నయేత్. ‡ మధ్యస్తరే నయేత్.

¶ భిన్నాజ్ఞం. ‡ రథాదీని. † ముక్తయేపి వా. ॥ ధ వా.

అవరోవ్య ధ్వజవటం స్నవనానస్తరం పునః ।

ఉద్వాప్య దేవతాస్సవాశ్శకటాద్భులికమణా ॥ ౯౦

మహోత్సహస్తా వతితం కమః వైశేషికాహ్వయమ్ ।

కాయామేవ స లోవ్యం తల్లోపి స్నవనమాచరేత్ ॥ ౯౧

❖ వవిత్రారోవణ వివయాపప్రాయశ్చిత్తమ్. ❖

వవిత్రారోవణే ప్రాయశ్చిత్తమన్యత్ప్ర) * దశ్యతే ।

హీనమానే వవిత్రే వా కుణ్డే వా † మణ్డలైఽపి వా ॥ ౯౩

అస్త్రమస్త్రం శతం జప్త్వా పూజయే ఓ దస్త్రవధిసీమ్ ।

త్యక్త్వా చవిత్రం కళాదిదూషితం పునరేవ తత్ ॥ ౯౪

కృత్వా పూజావదారోవ్య తతశ్చాన్తిం సమాచరేత్ ।

అస్పృశ్యపుశానే కుమ్భే భిన్నే నష్టేఽపి వా పునః ॥ ౯౫

కుంభాన్తరే సమావాహ్య మూలమస్త్రం జపేత్పునః ।

❖ అస్థానశూలస్థాపన ❖

అస్థానే స్థాపితం శూలం † మన్యత్ర ప్రతిమూదికమ్ ॥ ౯౬

స్థాపయిత్వా యదాస్థానం స్నవనాది సమాచరేత్ ।

మానే న్యూనాధికే వాపి వెద్యాదీనాం ప్రకల్పితే ॥ ౯౭

శాన్తిరాజ్యాహుతిః కాయా వంచోవనిషదా శతమ్ ।

❖ నయనమోక్షణాకరణే ❖

తేహమభావే చ తథా శాన్తిసంయనమోక్షణమ్ ॥ ౯౮

అకృత్వా స్థాపనే శాన్తిం కృత్వా నయనమోక్షణమ్ ।

❖ తోయాధివాసాకరణే ❖

తోయాధివాసాకరణే ప్రతిష్ఠాయాం మధుద్విషః ॥ ౯౯

స్నవనం శాన్తిహోమశ్చ తద్వదేవాజ్ఞహానిమ్ ।

* దృశ్యతే. † మణ్డలాదికైః స్థాపితాదికైః. ఓ చ్ఛాస్త్ర) వద్ధతిమ్.
‡ మన్యద్వా స్థాపనాదికమ్. § యథాపురమ్.

❖ అనాచాయఃప్రతిష్ఠాయామ్ ❖

అనాచాయఃప్రతిష్ఠాయాం పునస్థాపనమాచరేత్ ॥ ౧౦౦

అచాయఃపదమారూఢో * వైధుర్యాద్యల్పదోషవా ॥

అధికాయోవ విజ్ఞానపారం యతో యది స్వయమ్ ॥ ౧౦౧

జ్ఞానాధికేన దేవేకే స్థాపితే జ్ఞాన + రూపిణి ।

న దోషో జ్ఞానదహనస్సవదోషా దహేత్ఫలం ॥ ౧౦౨

❖ బాలమందిరస్థితి కాలాతిక్రమే. ❖

యావత్కాలం స్థితిబాలమన్దిరే ధీ ప్రాధికతా పురా ।

తావత్వతీతే సమయే స్మవనం మధువిద్విషః ॥ ౧౦౩

కాయాం పునశ్చ తత్రైవ స్థితికాలం ॥ కరీక్షయేత్ ।

అన్యత్ర వా బాలగృహే యద్వా మూలాలయే భవేత్ ॥ ౧౦౪

కర్మాధఃపీరికాయాం తత్ స్థావయిత్వా సమచయేత్ ।

❖ శిథిలీసరఘాదిసమ్మాతే. ❖

గోపురే వాఽలయే యద్వా ప్రాకారే మట్టపేఽథవా ॥ ౧౦౫

శిథిలీ సరఘాతుమ్భివల్మికాదిసముద్భవే ।

ఉద్భృత్య తత్రత్సంశోధ్య దేశం కృత్వా యథాపురమ్ ॥ ౧౦౬

స్మవనం దేవదేవస్య కుర్యాదుత్తమమధ్యమమ్ ।

శాన్తిహోమో ద్విజేన్ద్రాణాం భోజనం దానమేవ చ ॥ ౧౦౭

❖ సిద్ధాంతసాఙ్కయో. ❖

సిద్ధాంతసాఙ్కరే జాతే ॥ ప్రమాదాత్తత్ర సాఙ్కరే ।

కృత్వా సంప్రోక్షణం పూజాం సహస్రకలశాప్లవః ॥ ౧౦౮

* వైముఖ్యా. + దేశిక. ధీ కల్పితా. ॥ ప్రకల్పయేత్. ॥ తథా
సాధక సాఙ్కరే కర్షణాదిషు దోషస్యాన్య (దాజరాప్త)క్షయావహా.

❖ సిద్ధాంతస్వరూపప్రశ్నః. ❖

ప్రశ్నః—

సిద్ధాంతం నామ కిం కొ వా భేద స్తస్య జనాదృశః ।

శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్సవకం న రహస్యమిదం యది ॥ ౧౦౯

❖ సిద్ధాంతవివచనమ్. ❖

శ్రీభగవాన్ :—

మహాోపనిషదం నామ సిద్ధాంతపదశబ్దితమ్ ।

మీమాంసాదిషు శాస్త్రేషు యే సిద్ధాధాః మనీషిణః ॥ ౧౧౦

తేషామస్తేఽధికారోస్మిన్నితిసిద్ధాంతః * శబ్దితమ్ ।

❖ మంత్రసిద్ధాంతాది భేదకథనమ్. ❖

తచ్చతుధాః స్థితం † శాస్త్రమృగాదిపదనేకధా ॥ ౧౧౧

ఏకైకం భిద్యతే తస్యం శాఖాభేదేన భూయసా ।

వ్రథమం మంత్రసిద్ధాంతం ద్వితీయం ‡ చాగమాహ్వాయమ్ ॥౧౧౨

తృతీయం తంత్రసిద్ధాంతం తుయః॥ తంత్రాస్తరం భవేత్ ।

❖ మంత్రసిద్ధాంతః. ❖

ఏకైవ మూర్తికారాధ్యాప్రాధాన్యనేతరాః పునః ॥ ౧౧౩

దేవ్యశ్చీయాదయశ్చాపి సంపూజ్యాః పరివారవత్ ।

ఆయుధైశ్శుభచక్రాద్యైశ్చీవతాద్యైశ్చభూషణైః ॥ ౧౧౪

మూర్తికమద్భిః పరివృతా కేవలా వామృజాసన ।

కథ్యతే యత్ర తతోన్మీక్తం మంత్రసిద్ధాంతమగ్రిమమ్ ॥ ౧౧౫

❖ ఆగమసిద్ధాంతః. ❖

వాసుదేవాదయో పూహంశ్చ త్వారస్సాధకైరపి ।

క్రమాగతైస్తుల్యకఙ్కాయాః పూజ్యాస్తప్త్రీభవాఙ్కయే ॥ ౧౧౬

* సంజ్ఞితమ్. † సవక. ‡ త్యాగమా.

కమణామపి సన్యాసః కథ్యతే యత్ర చాగమే ।

తస్త్రీమాగమసిద్ధాంతం తదుక్తం కమలాసన ॥

౧౧౭

❖ తస్త్రిసిద్ధాంతః ❖

సవానామపి మూర్తీనాం ప్రాధాన్యం యత్ర కథ్యతే ।

మూర్తయో ద్వాదశజ్ఞాని తేషామేవ తథావరే ॥

౧౧౮

ప్రాదుర్భావః * గుణశ్చన్యే మూర్త్యో నరగణా ఆపి ।

ప్రాదుర్భావా నరయుతాస్స † దిగైవై స్సహాయధైః ॥

౧౧౯

మూర్తిమద్భిశ్చ దేవీభిశ్చ త్స్యోదిభిరపి స్ఫుటమ్ ।

ఏ తత్తస్త్రిసిద్ధాంతాహ్వానం —

❖ తస్త్రిసిద్ధాంతః ❖

చతుర్థం పరమం పునః ॥

౧౨౦

సామ్యసింహాదిభూయంత్రం వక్త్రీభద్రైశ్చతుర్ముఖైః ।

శ్చ ద్విత్రాదిముఖభేదా వా మూర్తి రైకైవ పూజ్యతే ॥

౧౨౧

పరివారైస్సంవృతా వా ఏనా వా సహకామదా ।

యత్ర తస్త్రిసిద్ధాంతం తత్సన్యచ్ఛత్రధః కమలాసన ॥

౧౨౨

❖ ఆరమ్భావసానయో రైక ఏవ సిద్ధాంతః ❖

యేన సిద్ధాంతమాగౌణ కషణాదిక్రియా కృతా ।

ఆదా తేనైవ సకలం నాన్యసిద్ధాంతైర్తేనా ॥

౧౨౩

తస్త్రిగపి తథా యేన కషణాదిక్రియా కృతా ।

తేనైవ సకలం కాయానం తస్త్రిసిద్ధాంతైర్తేనా ॥

౧౨౪

❖ అనుక్తస్య తస్త్రిసిద్ధాంతాద్గోచరమ్ ❖

తస్త్రిసిద్ధాంతైః కథితమనుక్తం గ్రహ్యమేవ హి ।

❖ తస్త్రిసిద్ధాంతాదేవేధిః ❖

సిద్ధాంతైః సజ్జరైస్తస్మా తస్త్రిసిద్ధాంతైః ఏవ చ ॥

౧౨౫

* గుణశ్చన్యే-గుణా ఆపి. † దిగైవాస్సహాయధాః. ఏ యత్ర
తస్త్రిసిద్ధాంతం తత్సన్యత్. శ్చ చిత్రాది. సజ్జరైస్తత్ సన్యత్. సజ్జర
తస్త్రిసిద్ధాంతైః ఏవ వా.

దోషాఁ యి కల్పతే రాజరాష్ట్రధామశయాత్మనే ।
సిద్ధాంతసజ్కరే జాతే ప్రమాదాత్తస్య శాస్త్రయే ॥ ౧౨౬

కృత్వా సంప్రోక్షణం పూజాం సహస్రకలశాన్లవః ।
కర్తావ్యస్సృజనం కుయాః * త్తస్త్రీపజ్జరసమ్భవే ॥ ౧౨౭
అసే మహోత్సవం కుయాత్ ధ్వజారోహణపూజాకమ్ ।

❖ వచ్చురాత్రు ప్రస్థితిస్య తేనైవ నివాహః. ❖
 సూపితే వచ్చురాత్రేణ దేవే వక్ష్యిరథార్థభిః ॥ ౧౨౮

† ప్రతిష్ఠానేకృతే మోహద్వోపస్పృశాయాత్మకః ।
శాన్తిశ్చ తస్య భూయోఽపి వజ్రరాత్రోక్తవర్ణనా ॥ ౧౨

ప్రతిష్ఠాప్య సమాప్తేణ కలశైస్సృజనం సూరేః ।
మహోత్సవశ్చ కలశోఽధ్వజారోహణపూజకః ॥ ౧౩౦

❖ ఎకత్ర చీతస్య అన్యత్ర చీతానిషేధః. ❖
 ఎకత్ర చీతస్య సన్సిద్ధానైవా ద్యజౌత్మః ।

క్రియాం స కుమారదన్విత్ర కమలాదీ స్వ చతుముఖ॥౧౩౧॥
 ౧ ఆచార్యతర్జుణభాగిన్యం పూజయాం మధువిద్విషః ।

తస్మిన్ భేదే చ సిద్ధాంతభేదే చాపి న యుజ్యతే । ౧౩౨

❖ వివశస్పాదిహతానాం నారాయణః ❖

బ్రహ్మహత్యాదిపాపా నాం నిష్కరిస్సన్తుతీ చోదితా ।
మృతానాం నివశన్సాగ్ని పోయైరుగ్రేష్ఠ కమఃభిః ॥ ౧౩౩

నారాయణబలి నామ సమారాధనము త్రమమ్ ।
గతిహేతుని నా తేన గతిరవ్యా న విద్యతే । ౧౩౪

* త్రతీ. † ప్రతిష్ఠాదా. ధీకమానాదిశ్చ-కమానాదీః.
 ॥ ఆచార్యం క్రమతః పూజ్య పూజాద్యం మధువిద్విషః । తస్య
 భద్రే చ చసిద్ధాస్తే తదేవాపి న యుజ్యతే ॥ ఇతి క్వచిత్పాఠః. (అత్ర
 అధ్యాయసమూహిః క్వచిత్కోశే దృశ్యతే.

- పునదహాసమారభ్య కమః స్తూతామశేషతః ।
 కృత్వా సప్టికరణకయః స్తం తదనంతరమ్ ॥ ౧౩౫
- దేవదేవం సమారాధ్య వక్ష్యమాణేన పత్మనా ।
 విష్ణ్వలయే నదీతీరే పవిత్రే *వా వనేఽపి వా ॥ ౧౩౬
- అన్యత్ర వా పూజ్యదేశే కర్తుం వా భవనే శుభే ।
 యష్టవ్యం కృష్ణపతస్య ద్వాదశ్యామయనద్వయే ॥ ౧౩౭
- ఉపోషితస్సౌ పూర్వే ద్యుః కర్తానియతమానసః ।
 బ్రాహ్మణాన్భగవద్భక్తాన్ప్రీతస్త్వాధ్యాత్మశాలినః ॥ ౧౩౮
- అమన్త్య మన్త్రవిద్భుద్వా కేశవాది యథాస్వయమ్ ।
 శోధితే గోమయ్యామ్నోభిభూతలె కుశఃప్తరే ॥ ౧౩౯
- ఉపవేశ్య + వృతానేవ ప్రాజ్ఞుభాః కమలాపన ।
 అఘ్నూదిభిష్సమభ్యర్చ్య నామభిః కేశవాదిభిః ॥ ౧౪౦
- సమోస్తే నాగవల్ల్యాది దత్వా చాభ్యజ్ఞయేద్ద్విజాః ।
 స్నాతానాం సన్నిధౌ తేహం హోమం చోపాసనేఽనలే ॥ ౧౪౧
- కృత్వాగ్ని ముఖమగ్నేశ్చ ప్రాగ్భగేచక్రకబ్జజే ।
 ఘ్రితే కుశకూచే వా దేవమావాహయేదితి ॥ ౧౪౨
- పుష్పాజ్జలిస్సముత్థాయ సృసూక్తాద్యా ఋచో జపః ।
 ఓంపూవాభివ్యాహృతిభిరావాహ్య పురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౪౩
- మూర్తిభేదాః కేశవాదీన్నామభిస్సైరనంతరమ్ ।
 అవాహ్యఘ్నూదిభిష్టడ్భిరుపయః కృధక్పృథక్ ॥ ౧౪౪
- తపఃయిత్యా తిలామ్నోభిః కేశవాదీః స్వనామభిః ।
 ఉపచయః చ దీపాంతం పురుషం పురుషాత్మనా ॥ ౧౪౫
- సూక్తేన కేశవాదీంస్తు నామభిస్సైస్త్వయాధాక్రమమ్ ।
 అగ్నే వద్మాసనాసీనం ధ్యాత్వా వరషపురుషమ్ ॥ ౧౪౬
- స్థితనూచ్య పాయసం విష్ణోనుకమిత్యైచమబ్జజ ।
 వశ్చాత్పరోమాత్రయైతి యాజ్ఞయా జహుయాధవిః ॥ ౧౪౭

కేశవాద్యైవామధేయైస్సపిమా జహుయాత్తతః ।

చతుర్థ్యై వైద్యైః దశభిః * నామభిధ్యాయానమ స్థితః ॥ ౧౪౮

క్షీరాద్యగుహ్యైశ్చాన్నం తేభ్య ఏవ నివేదయేత్ ।

దేవస్య త్వా సనితురితి మహావిష్ణోనికేదనమ్ ॥ ౧౪౯

సప్తవ్యాహృతిభిర్భూయో జహుయాత్సపిమానలై ।

దభాః సనేషు భూదేవానాహూతానువవేశితాః ॥ ౧౫౦

వస్త్రాఙ్ఘ్రీయక చ్చుత్త్రకుణ్డలౌచ సహాదిభిః ।

యథాశక్తి సముభ్యచ్యై మన్తైః ప్రాక్షరేణ తా ॥ ౧౫౧

తిలాద్యమిశ్రవా సైస తదనుజ్ఞానపూర్వకమ్ ।

జహుయాదనలై హవ్యం విద్యయా వత్స్యమాణయా ॥ ౧౫౨

పితృభ్యస్తత్పితృభ్యశ్చ తత్పితృభ్యః పునస్తథా ।

+ మాతృభ్యః పితృమాతృభ్యః ధీతత్పితృభ్యః పునస్తథా ॥ ౧౫౩

మాతామహీభ్య ౧ సైహం యే పితరస్తేభ్య ఏవ చ ।

మాతామహీభ్యో మాతుశ్చ ౨ పితృమాతృభ్య ఏవ చ ॥ ౧౫౪

పితృః పితామహీభ్యశ్చ తదాచాయైభ్య ఏవ చ ।

తత్పితృభ్యో గురుభ్యశ్చ గురుపతీభ్య ఏవ చ ॥ ౧౫౫

సఖభ్యస్తత్సఖీభ్యో జ్ఞాతిభ్యో యాశ్చ తత్ స్త్రీయః ।

తాభ్యశ్చ చూత్యతత్ స్త్రీభ్యస్సర్వాభ్యస్తత్ స్త్రీయశ్చయాః ॥

తాభ్యశ్చేతి సముచ్చాయై స్వధా నమ ఇతి బ్రువత్ ।

నారాయణాయ నామోహితి వ్రత్యైకం ♦ వృథమాహుతిః ॥ ౧౫౬

అగ్నిశబ్దం చతుర్థ్యై స్తం కవ్యవాహనమిత్యథ ।

తదస్తే సిద్ధిప్రకృచ్ఛభ్రమనువజ్ఞశ్చ పూర్వవత్ ॥ ౧౫౭

హుత్యైవం సపిమా వశ్చాద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।

౫ వ్రత్యైకం శతమష్టా చ ద్వాదశాక్షర విద్యయా ॥ ౧౫౮

* సమాస్తే. + పితృభ్యః. ౧ తత్పితృభ్యః పునః-తత్స-
సృభ్యః-తత్ శ్వశ్రౌభ్యః. ౧ సైహం భ్యః. ౨ మాతృత్పితృభ్యః-
♦ వ్రథమాహుతిః. వరమాహుతిః. ౫ ఇదమథః ౦ ౨ హుమం వ.
॥ తథాష్టాక్షరవిద్యయా.

విష్ణుగాయత్రియా తద్వద్భావోహ్వానా వద్రసాన్వితమ్ ।
భోజయెద్దక్షిణం దద్యాత్తా క్షణమ్య ద్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౬౦

తాననుజ్ఞావ్య శిష్టాన్నం యధేష్టం క్రియతామితి ।
దక్షిణేనానలం దధేత్ ప్రాగ్రా శోధితే స్థలె ॥ ౧౬౧

పంచీయతేషు దధేత్తేషు బలిం దద్యాత్సమాహితః ।
విశ్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యస్తాభ్యేభ్యస్తదనస్తమ్ ॥ ౧౬౨

సర్వేభ్యశ్చైవ దేవేభ్యో విష్ణునామరాణ్యుణస్తదా ।
సహస్రశిరసే చైవ యజ్ఞాత్మపదమేవ చ ॥ ౧౬౩

పురుషం యజ్ఞపూజం చ సర్వేశ్వరపదం తథా ।
చతుర్భ్యస్తం సముచ్చార్య సమస్వా హేత్యనస్తమ్ ॥ ౧౬౪

సర్వత్రైవానుషజ్ఞం చ స్విష్టకృద్యజనాదికమ్ ।
ఆధేనువరదానాస్తం కృత్వా ప్రేతం నివేదయేత్ ॥ ౧౬౫

మూతికాం ద్వాదశస్వేనం యజ్ఞశర్మాణమాఖ్యయా ।
నివేదయిమి దేవాయ కేశవాయేత్యనుక్రమాత్ ॥ ౧౬౬

ద్వాదశభ్యో నివేద్యేవం * పరమాన్నం నివేదయేత్ ।
నారాయణలిప్యేష ద్విజానాం † సముదీరితః ॥ ౧౬౭

ఏవం యస్య కృతే దత్తౌ బలిదోవాచనా స్తత్కః ।
స మాతి ॥ నిఖిలం పాపం నిధూయ బ్రహ్మ శాశ్వతమ్ ॥ ౧౬౮

१ పాపానామితరేషాం చ బలిః పుణ్యకృతామపి ।
పరమాత్మపదప్రాప్త్యై కల్పితే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౬౯

ఇతి శ్రీవాఙ్మరాజే మహాపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

♦ ఉత్సవప్రాయశ్చిత్తనారాయణలిపామ

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః.

* పరమాత్మన్నివేదయేత్. † సముదాహృతః. స్తదికమ్.

॥ నిరయంవాపి. १ పాపినా. ♦ ఉత్సవపదం క్వచిన్నాస్తి.

వింశోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః ॥

ॐ పాపినాం కర్మాధికారాధఃప్రాయశ్చిత్తమ్. ॐ

బ్రహ్మః—

రాజానస్తదమాత్య వా యే రాజ్యధురి నిష్ఠితాః ।
 భగవన్ రక్షణవ్యగ్రాః ప్రజానాం సతతోద్యతాః ॥ ౧
 బ్రహ్మహత్యాదిభిః పాపైరభిభూతా విగహితైః ।
 కాయక్లెశాత్మకే శాస్త్రచోదితే ఘోరకర్మణి ॥ ౨
 పాపనిహారణోపాయే వ్రవతి తుమసీశ్వరాః ।
 తె కథం తాని పాపాని నిధూయ నకలాన్యసి ॥ ౩
 కర్మాధికారిణో భూయస్సతాం సంసది సంమతాః ।
 కల్పనై భగవద్ధ్యానై తదచ నవిధావసి ॥ ౪
 యోగ్యాః ప్రకారం తం దేవ బ్రూహి మహ్యం యథాతథమ్ ।

శ్రీభగవాన్—

బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామపనోదనము త్తమమ్ ॥ ౧
 కాయక్లెశాత్మకే కర్మణ్యక్షమాగాం మహీభృతామ్ ।
 విహితం కుకరం తేషాం ప్రాయశ్చిత్తం చతుర్ముఖ ॥ ౨

ॐ హిరణ్యగర్భాతులాభార నిదేశః ॐ

హిరణ్యగర్భానామైకం కర్మ ప్రోక్తం * యదావరమ్ ।
 తులాభారసమా + ఖ్యం తద్ద్వాభ్యం నిధూత కల్పవమ్ ॥ ౨
 భగవద్ధ్యానపూజాదివిధౌ భూయోఽధికారిణః ।
 భవన్తి కర్మా ద్విత్వయం తదశేషేణ కథ్యతే ॥ ౩

ॐ హిరణ్యగర్భాదిధిః. ॐ

కతుం వ్యవసితం కర్మ వరయే ద్గురుమాదితః ।

సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞం మంత్రాణాం పారగం వరమ్ ॥ ౯
 దయాలుం సర్వభూతానామకోధసమలోలువమ్ ।
 * కర్మద్యయవిధానజ్ఞమృజుం భాగవతం ద్విజమ్ ॥ ౧౦
 పరీక్ష్యేవంవిధం యత్నాదుపసజ్గమ్య సాధివః ।
 అథ యిత్యా యదాన్యాయముపచయో ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౧౧
 † కర్మారభేత పుణ్యేషు దేశకాలేషు య నితః ।
 వట్సు తైష్యాదిమాసేషు శ్రవణే త్యాప్తి ఏవ వా ॥ ౧౨
 మైత్రే చాశ్వయుజి బ్రహ్మ రోహిణ్యాం వాసవేఽపి వా ।
 పుష్యే వా సౌమ్యసక్షిత్రే చొత్తరత్రితయేఽపి వా ॥ ౧౩
 దేశే తీరే చ సరితాం సముద్రతటభూషు వా ।
 యద్వా సర్వగుణోపేతే దేశే భగవదాలయే ॥ ౧౪
 నైమిత్తికం చేత్కర్మైతన్న కాలాదిపరీక్షణమ్ ।
 మల్లాపం ప్రథమం కుర్యాత్ప్రతిషాయామివాలయే ॥ ౧౫
 అన్యత్ర వా యథోద్దిష్టే దేశే శాస్త్రోక్తవర్తనా ।
 సర్వాలక్ష్యారసంయుక్తమన్తః కల్పితవేదికమ్ ॥ ౧౬
 అఙ్కురానర్పయేత్సర్వము కైష్వన్యతమే దినే ।
 సమ్భారాస్తత్ర సమ్భార్యా యదావిధి యథావకు ॥ ౧౭
 ఏ కాఙ్కులఘనై తుల్యై కపాలే ద్వై హిరణ్మయే ।
 అధరం చోత్తరం స చాపి కాయో ద్వాభ్యాం చతుర్ముఖ ॥
 సజ్గతాభ్యాం ప్రవిశ్యాస్తరాస్తై గర్భాశయే యథా ।
 కర్తా గుఱం తం నిర్మాయ ద్వయమల్లసమాకృతి ॥ ౧౮
 హిరణ్యగర్భా ॥ సంక్షం తత్ ॥ యత్రాయం జాయతే పునః ।
 హోమపాత్రాణి సర్వాణి రైమయాన్యేవ కారయేత్ ॥ ౨౦
 సమ్భారేషు సమస్తైషు సమృద్ధైషు మహిపతిః ।

* కర్మత్రయ. † కర్మారంభము. స చాపి ॥ నామైతత్ సమ్భావం. ॥ యతోయమ్.

పూర్వేద్య * నియతశ్చోప్త రోమశ్చక్రసఖశ్శుచిః ॥ ౨౧

శుద్ధదశ్శుద్ధవపనశ్చైవతమాల్యానులేపనః ।

ఉపోషితో ఘృతం ప్రాశ్య రాత్రిం నియమతత్పరిః ॥ ౨౨

నీత్యా వరద్యుః క్రత్యాపె స్నాతో నియతమానసః ।

ఋత్విగ్నిః కారయెత్కర్మ గురుణా చోదితస్సయమ్ ॥ ౨౩

వేదిమధ్యే శాలిభారై నవభిః కృతవిష్టరే ।

ప్రాగగ్రేషు చ దభేషు స్తీర్ణాహ్వరోక్త్య రైమయమ్ ॥ ౨౪

కపాలమధరం ద్వారతోరణాదిసమచరణే ।

యథాపురం కృతే నృత్తగేయవాదిత్రమజ్గలె ॥ ౨౫

హిరణ్యగర్భమభితశ్చతుర్దిక్షు భృతోదకాః ।

సంస్థావ్య చతురః కుమ్భాః ధాన్యపీఠేషు తెవ్వథ ॥ ౨౬

కుమ్భేషు న్యస్తరత్నైషు వెష్టితైషు నవామ్బురైః ।

చతస్రో దేవతాస్త్వీయైర్వామథైరనుక్రమాత్ ॥ ౨౭

ఆవాహ్యః పురుషస్సత్యః ప్రాచీదక్షిణయోగధా ।

వారుణ్యామధకౌబేర్యూమచ్యుతోఽనస్త ఏవ చ ॥ ౨౮

సముదీయాః ఘృతాపాద్యాద్యైః † ధూమకదీపావసానకైః ।

అన్నం చతుర్విధం చాపి ‡ కుమ్భే కుమ్భే నివేదయేత్ ॥ ౨౯

పూర్వాది దిక్షు కుణ్డేషు వ్రతిష్ఠాయామివక్రమాత్ ।

క్లృప్తేషు ¶ హవయేదగ్నో నమిథాజ్యేన చ క్రమాత్ ॥ ౩౦

వ్రత్యేకం మూలమస్త్రీణ శతమష్టోత్తరం గురుః ।

చతుర్విధేన చాన్నేన వ్రత్యేకం షోడశాహుతిః ॥ ౩౧

కుర్యాత్పురుషసూక్తేన † ధ్యాత్వా యజ్ఞవ్యదేవతాః ।

ప్రాప్తై ముహూర్తైః భూదేవాననుజ్ఞాప్య గురుస్సయమ్ ॥ ౩౨

సాణినా భూమిపం హస్తే గృహీత్వా క్రలయక్రమాత్ ।

* నియతం కృత్త. † దీపధూపా. ‡ కుమ్భేషు పి. ¶ భావయేదగ్నో. † జ్ఞాత్వా యజ్ఞవ్యదేవతామ్.

దేహం సంహృత్య భూపాలం * దేహమాత్రావశేషితమ్ ॥ ౩౩

ధ్యాత్వా ప్రవేశయేద్దభం రైమయం కమలాపన |

అథరైమయే భాగే కుఖాసీనం చ భూమికమ్ ॥ ౩౪

ఛాదయేదుపరిష్టేన భాగేనైతత్ప్రవేశనమ్ |

ఘృతమిశ్రైస్తీలైస్తత్యసంహారాహుతిమాచరేత్ ॥ ౩౫

తత్ప్రొత్పాదనమార్గణ చిస్తయిత్వా గురుః పునః |

పృష్ఠం శరీరం భూవస్య పృష్టిహోమం యథాపురమ్ ॥ ౩౬

కుర్యాత్కుణ్డేషు సర్వత్ర చతుర్ము చతురాసన |

ఆసీయ మస్త్రవజ్జాతం † అణ్ణా తస్మాద్భహిర్న్మకమ్ ॥ ౩౭

వై యాఘ్రిచర్మణ్యరోష్య కలశైరభిషేచయేత్ |

ఉత్తమాధమమార్గేణ ‡ వేదవిత్తస్త్రీవిత్తమః ॥ ౩౮

తథైవ మస్తాత్సృపనం ద్రవ్యజాతం చ తాదృశమ్ |

కర్మణా ¶ తేన నిఘాతకల్మషః పుణ్యకృత్తమః ॥ ౩౯

జాతౌ గురుప్రసాదేన గురుమగ్రే సభాజయేత్ |

సహస్రనిష్కమానేన తకసియేన భూమికః ॥ ౪౦

ఋత్విజాం చాపి సవేశాపాం తావతీ దక్షిణా మతా |

కమోఽవకరణం సవశం కుర్యాదాచార్యసాన్నృపః ॥ ౪౧

హైరణ్యమణ్డం విద్యద్ధ్యోబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రదాపయేత్ |

ఏవం కృతవత్స్తస్య షష్ఠోరారాధనాఽఽఘ ॥ ౪౨

పంచద్యతేఽధికారిత్వం ¶ ద్విరెవం కమః కువశతః |

ఫలం చ షష్ఠోస్సారాద్యం సాయజ్యం త్రిగుణై భవేత్ ॥ ౪౩

❖ తులాభారవిధిః ❖

తులాభారాహ్వయం కమః ద్వితీయం కధ్యతేఽఽఘనా |

* జీవమాత్రా-సీచమాత్రా. † కుణ్డాత్. ‡ దైవవిత్.

¶ నన. ¶ త్రిరెవం.

నిమాయ మణ్ణపం ప్రాగ్వత్తస్సధ్యే యజ్ఞ దారుజౌ ॥ ౪౪
 స్తమ్భా * దృఢౌ సారవంతా హస్తైష్షష్ఠిసముచ్చృతౌ ।
 ద్విహస్తపరిణామా ద్వా గుప్తతై శిల్పికల్పితౌ ॥ ౪౫
 † ద్విహస్తమానాస్తరాలా స్థాపితౌ భూతలె దృఢమ్ ।
 కృత్వా తయోరుపయోకం దారు సారవ స్య దుత్తరమ్ ॥ ౪౬
 విస్తీర్ణం హస్తమానేన తావంతానఘనం దృఢమ్ ।
 త్రిహస్తమాయతం చైవ తులాదణ్డమయోమయమ్ ॥ ౪౭
 ఆయసేనైవ పాశేన యోజయెదుత్తరేణ తు ।
 విధాయెత్థం తులామన్యత్సమ్భారాది యథాపురమ్ ॥ ౪౮
 కల్పయిత్వా యథాపూర్వం కమళ చోపరి ॥ శాస్త్రీకమ్ ।
 హోమాంతం సకలం కుర్యాద్యథా ॥ యోగవ లోపయ ॥ ౪౯
 స్నాతో నరపతిః ఔమవసనాభరణాన్వితః ।
 శుచిధ్యాయో వాసుదేవం చమకాన్యధరస్తతః ॥ ౫౦
 వరిక్రమ్య సమస్కృత్య దేవాన్స్తాపురుషాదికా ।
 తులామపి తథా కృత్వా భాగే తస్యాశ్చ వశ్చిమే ॥ ౫౧
 స్థిత్యా ప్రాగాననో భూత్వా ఆరోహేత్సశ్చిమం ధటమ్ ।
 ‡ స్వస్తి న త్యక్త్యచం సూక్తమధీయానశ్చ మజ్జలమ్ ॥ ౫౨
 ప్రాచ్యే ధటే నృపసమం యనిక్షిపేద్ధాటకొత్తమమ్ ।
 చతుదిక్షు వ్రవృత్తైషు నృత్రవాదిత్రగీతిషు ॥ ౫౩
 అధీయానెషు విప్రైషు వేదాంశ్చ చతురస్తదా ।
 శాన్తిహోమే చ కుణ్డేషు వ్రవృత్తై పాధిశవస్వయమ్ ॥ ౫౪
 కశ్చిత్కాలం ధటభువి ధ్యాయో రుక్మమయం హరిమ్ ।
 ఆసిత్వా గుర్వానుజ్ఞాతః పూర్వం ధటభువస్తతః ॥ ౫౫
 అవరోహేత్సువణం చ భూషణాని చ భూపతిః ।

* ఋజు. † గుప్తత్ర. స్య దుత్తరమ్. ॥ శాస్త్రీతః.
 १ లోక. ‡ స్వస్తిదా. యనిక్షిపై క్యా.

భూసురేభ్యో యథాయోగం విభజ్య వితరెత్తతః ॥ ౧౬
 ఆచార్యాయ శతం నిష్కం మూర్తిపేభ్యశ్చ తత్సమమ్ ।
 పవేభ్యో యే చ తత్సమః పహకారే నియోజితాః ॥ ౧౭
 తేభ్యోఽపి దద్యాద్దీప్తిత్యా తెషాం కమః యథాయథమ్ ।
 తులాభారాహ్వయం కమః కువన్నిత్యం మహీపతిః ॥ ౧౮
 అన్యో వా ధనవాన్ కశ్చిత్సవః పాపైః క్రముచ్ఛతే ।
 ప్రేత్య చాభిమతా భాగానశ్నుతే దివి దేవవత్ ॥ ౧౯
 అసకృత్కమః కువాణో బ్రహ్మలోకే మహీయతే ।
 పాపావనోదనం కమః పరలోకే సుఖావహమ్ ॥ ౨౦
 ఆయుష్కధికరం సవరోగశాన్తికరం పరిమ్ ।
 పంకత్కరం యశోవృద్ధికారణం సవకామదమ్ ॥ ౨౧
 చతురానన కమాన్యత్సర్వణగభాది * సయ్యతమ్ ।

❖ పుష్పాభిషేకః. ❖

పుష్పాభిషేచనం నామ శృణు గుహ్యం సనాతనమ్ ॥ ౨౨
 విహితం వృథివిశానామిద్ద్యౌర్దైరవ్యసంతతమ్ ।
 మాసి తైష్యే ప్రోవృపదే మాసే చాశ్వయుజే శుభే ॥ ౨౩
 శ్రవణే చైవ నక్షత్రే జన్మతే కతురేవ వా ।
 మహాభిషేచనం కమః ప్రారభేత గురు + స్తతః ॥ ౨౪
 పూర్వోక్తేషేవ దేశేషు కస్మింశ్చిదభిపూజితే ।
 వజ్రదణ్డాయతాం భూమిం కృత్వా వై వతులాకృతిమ్ ॥ ౨౫
 తస్యోమస్తస్థలం సమ్యక్కృత్వా ఓ నిష్కసముచ్ఛతిమ్ ।
 తోరణాది చతుర్దిక్షు స్థాపయిత్వా చతుర్ముఖ ॥ ౨౬
 అలఙ్కృత్య యథాపూజం వితానధ్వజమాలయా ।
 తన్మధ్యే కల్పయేన్దేరుం మృదంగదృశాకృతిమ్ ॥ ౨౭
 శ్లఙ్ఘాది చ మృదా కార్యం ॥ తస్యోచ్ఛ్వాసం క్రిహస్తకమ్ ।

* సమ్యుతమ్. + స్వయమ్. ఓ వారి. ॥ తస్యోద్వేగచ.

మూలై చాగ్రై చ విష్ణుమౌహ స్తమానస్తథా భవేత్ || ౬౮
చతుర్దిక్షు * చ చత్వారో భాగాస్తస్య యదాక్రమమ్ |

శ్వేతోఽరుణస్తదాపీతః కృష్ణః కల్పశ్చ సమః || ౬౯

రత్నైః స్వర్ణైః + పూరణీయా వృత్తధా కులవచః ||

పూవావరాఽయతాః కల్ప్యా హిమవాం స్తదనస్తరమ్ || ౭౦

హేమకూటశ్చ నివధా నీలశ్వేతశ్చ పర్వతః |

శతశ్శృంగశ్చ నిష్కమ్భస్తేషాం స్యాత్తోడశాఙ్గులః || ౭౧

శ్వేతశ్చ పిఙ్గలౌ రక్తో నీలశ్చన్ద్రసముద్రభః |

హేమవణాః క్రమాద్వర్ణైశ్చిత్రయేధాతుపాంసుభిః || ౭౨

జమ్బూద్వీపం లిఖత్యైవం లవణాదధివేష్టితమ్ |

ప్లక్షుద్వీపం లిఖేద్దిక్షు సముద్రవరి స్థేష్టితమ్ || ౭౩

శాల్యల్యా లక్షితం ద్వీపం పరీతం మహిరామ్బుభిః |

కుశం పరీతమాఘరైః కౌఞ్చుం దధిసముద్రితమ్ || ౭౪

శాకం దుగ్ధాదధిక్షీప్తం పుష్కరం స్యచ్ఛతోఽయధిమ్ |

క్రమాల్లిఖత్వా సర్వేషాం లోకాలోకమహాచలమ్ || ౭౫

వక్రవత్కల్పయేత్ప్రచ్ఛాంతస్యాస్తరమరావతీమ్ |

పురీమిన్ద్రస్య యామ్యాయాం ॥ నామ్నా సంయుమనీమపి || ౭౬

యమస్య వరుణస్యాపి వ్రతీచ్ఛాంతం నగరీం తథా |

విభావరీముదీచ్ఛాంతం పురీం సామస్య కల్పయేత్ || ౭౭

ఇన్ద్రాదిలోకపాలానాం స్థానే స్థానే వ్రకల్పయేత్ |

సైకతే స్థణ్డిలై తత్ర తానావాహ్య సమచయేత్ || ౭౮

మహామేరుం చ తస్మాద్భిః వారాహీం మూర్తిమర్చయేత్ |

మేరోరుత్తరపార్శ్వే తు శ్వేద్రం కృత్వా వ్రమాణతః || ౭౯

అధః కపాలం సౌవణ్యం న్యస్య తత్ర సమచయేత్ |

పునరూర్ధ్వకపాలం చ న్యస్య తస్యావరి క్రమాత్ || ౮౦

పూవోక్తేన విధానేన పురోధా నియతస్స్వయమ్ |

* చతుర్ద్వారో. + భూవణీయైః. స్థ వారితమ్. ॥ పురీమ్.

కుంభాక్షోడశ * సంపూర్ణాక్షోడశ ప్రస్థపూర్ణాక్షోడశ ॥ ౨౦
 పరితోఽణ్ణకపాలవ్య సూత్రవస్త్రాదివేష్టితాః ।
 స్థావయిత్వా ధాన్యరాశౌ సాపిధానానలఙ్కృతాః ॥ ౨౧
 దిశమైస్త్రీం సమారభ్య పౌదక్షిణ్యేన పూరయేత్ ।
 ఖచ్చగవ్యాదిభిద్రక్షవ్యైః ప్రణవేన క్రపూరయేత్ ॥ ౨౩
 కచ్చగవ్యం చ పీయూషం దధి సపిస్తథా మధు ।
 హరిచంద్రనతోయం చ వారి చాక్షతసాయతమ్ ॥ ౨౪
 † కుఙ్కుమం చ తథా తోయం కర్పూరాగురువారి చ ।
 కుశోదకం చ రత్నామృతసవనీ పుష్పోదకం తథా ॥ ౨౫
 ఫలోదకం చ ధాన్యామృతసవనీ తీర్థోదకం తథా ।
 సవనీగర్భోదకం చాపి ద్రవ్యాణాం ‡ క్రమ ఈరితః ॥ ౨౬
 మేరోశ్చ ‡ దక్షిణ భాగే కుణ్డమగ్నైః ప్రకల్పయేత్ ।
 ఆజ్యేన జహుయాదగ్నా శలమప్తోత్తరం పృథక్ ॥ ౨౭
 పరాహమూర్తిప్రభృతీరుపక్షిప్తాః చ దేవతాః ।
 అన్యాశ్చ దేవతాశ్చైలా సముద్రాన్నిష్ఠాని చ ॥ ౨౮
 భూరాదీని తథా ద్వీపభేదాంశ్చోద్దిశ్య నామభిః ।
 తేషా † మాహూయ తత్కార్యం గురుణా సపురోధసా ॥ ౨౯
 భూభూవస్వరితి బ్రహ్మన్ననై చ జహుయాద్భుతైః ।
 అగ్నిం విపృజ్య వితరెద్దక్షిణాశ్చ యథావకు ॥ ౩౦
 తదస్తే ‡ యజమానస్తు సర్వా లక్ష్మీరసంయుతః ।
 శుచిస్సమాహితో భూత్వా కృతకౌతుకబద్ధనః ॥ ౩౧
 ప్రవిశ్య తత్ర తద్దైమమణ్డం చ ప్రాఙ్ముఖ స్వయమ్ ।
 ప్రవిశ్యాసీత దేవేశం ధ్యాయన్నేవ ‡ గుఢాకరమ్ ॥ ౩౨
 యజ్ఞమూర్తిం ధరాం దేవీం బిభ్రాణం ॥ నిజదంష్ట్రీయా ।

* సావణాక్షోడశ. † కౌకుమం. ‡ ముష్ణా. § కల్ప ఈర్ష్యశః
 ‡ వశ్చిమే భాగే కుణ్డే చాగ్నిం.. † మాహూయ. ‡ గుఢాకరమ్.
 గురాకరమ్. ॥ దంష్ట్రీయా స్వయా.

ఏవం ధ్యాయస్తమాసీనం నృపం సోపస్క్రియం స్వయమ్ ॥ ౯౩
 ఆచార్యానుమతః కుమ్భేః స్థాపితైరభిషేచయేత్ ।
 పశ్చిమగవాదిభిద్రవ్యైః మఘాన్త్రానుచ్ఛాయా మస్త్రీవిత్ ॥ ౯౪
 వసోః పవిత్రమస్త్రీణ పశ్చిమగవాభిషేచనమ్ ।
 శం నోదేపీరితి పఞ్చస్నానం దధ్నాభిషేచనమ్ ॥ ౯౫
 ఇషేత్వేతి ఘృతేనాగ్న ఆయాహీతి తథా పునః ।
 మధునా చాగ్నిమీడేతి మానస్తాక ఇతి బుధా ॥ ౯౬
 హరిచంద్రనతోయేన తథైవాక్షతవారిణా ।
 ఇదం విష్ణురితి పోచ్య కుంభముక్షోదవారిణా ॥ ౯౭
 ఆహావం చేతి మస్త్రీణ తథా కపూరవారిణా ।
 గాయత్ర్యా స్నాపయేదువీపతిం రత్నామృతా తతః ॥ ౯౮
 చత్వారిశ్శత్యుచ్ఛాయా తథా సవఫలదక్షైః ।
 సవం రాజానమిత్యాదిమస్త్రీముచ్ఛాయా మస్త్రీవిత్ ॥ ౯౯
 సవధాన్యోదకేనైవ శతమన్వీతి విద్యయా ।
 సవతీర్థామృతా స్నానమాపోహిష్ఠాదివిద్యయా ॥ ౧౦౦
 ఉక్త్వా తరతమస్త్రీయం సవగన్ధాభిషేచనమ్ ।
 నిష్కాన్తో నృపతిగర్భాభాతోప్రీతితో మజ్జలామృతా ॥ ౧౦౧
 * శుద్ధామృతరథరశ్శుద్ధశ్చాచాన్తో దత్తదక్షిణః ।
 ఆచార్యాయ యథావిత్రవిస్తారం రైమయం తతః ॥ ౧౦౨
 అల్లం విభజ్య వితరేద్బాహ్మణేభ్యశ్చతుర్ముఖ ।
 దద్యాద్వా విష్ణవే సవమధకం వా పాదమేవ వా ॥ ౧౦౩
 పానః పున్యేభిషేకస్య ముక్తిః కరతలస్థితా ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది
 పాద్యసంహితాయాం చర్యాపాదే
 హిరణ్యగర్భాదివిధినామ
 వింశోఽధ్యాయః.

చయా=పాదె-వికవింశోఽధ్యాయః.

❖ అధికారివ్యవస్థాప్రశ్నప్రతిపచనః. ❖

బ్రహ్మ:—

సిద్ధాంతానాం శ్రుతో భేదశ్చతుర్ణాం భగవన్ముఖాత్ ।

* ఇదానీం శ్రోతుమిచ్ఛామి వ్యవస్థామధికారిణామ్ ॥ ౧

శ్రీభగవాన్:—

అహం తే నియమం తేషాం కథయిష్యామి శాస్త్రితః ।

జాతేషు † సర్వవిప్రేషు మన్ముఖాత్కమలాసన ॥ ౨

నానాచరణగోత్రేషు నానాకమఃపరేషు చ ।

❖ ఔపగాయనాదీనాం నిదేశశః. ❖

తేషాం మధ్యే మహాభాగా ఋషయోఽష్టసహస్రిణః ॥ ౩

ఔపగాయనపూర్వాన్ నానాగోత్రా ముముక్షువః ।

అధీయూనాకణ్వశోఖాం తథా మాధ్వనినాహ్వయామ్ ॥ ౪

తేషాం బుద్ధిస్సముత్పన్నా మోక్షైకఫలదాయినీ ।

తె సర్వే సహ సజ్జమ్య స్త్రీబ్రహ్మణం ప్రోచురవ్యయమ్ ॥ ౫

మోక్ష్యమాణా వయం బ్రహ్మ మోక్షోపాయవివిత్సయా ।

శరణం త్వమిహప్రాప్తా జన్మమృత్యుజగీవవః ॥ ౬

ఔపగాయన ‡ ముఖ్యాన్స్తానుపాసన్నాం శ్చతుముఖాః ।

❖ బహుణా పాఞ్చరాత్రదీతౌదానమ్. ❖

ఇతి బ్రువాణానాహూయ తదనుగ్రహకామ్యయా ॥ ౭

పాఞ్చరాత్రోక్త † మార్గేణ మన్తసిద్ధాంతవర్తనా ।

దీక్షయిత్వా యదాన్యాయం చక్రవారిజమణ్డలే ॥ ౮

అహూతా దీక్షితా బ్రహ్మ కర్తవ్యమిదమాదిశత్ ।

కాన్వీం మాధ్వనినీం శోఖాం శోఖాస్వస్తహితే ఉభే ॥ ౯

* సామ్ప్రతమ్. † విప్రజాతేషు సర్వేషు. ‡ బ్రాహ్మణాః.

¶ ముఖ్యానాం తావసానామ్. † మార్గేషు మన్తసిద్ధాంతమార్గతః.

అధీధ్వం మూలశాఖే తే నిషేకాదీంశ్చ సంస్కృతీః ।
తాభ్యామేవ త్వనువృధ్వం సోమయాగాదికర్మ చ ॥ ౧౦

భగవద్ధ్యానసహితం తత్సమారాధనాత్మకమ్ ।
కర్తవ్యత్వేన వేదోక్తమిత్యేవం ఫలవర్జితమ్ ॥ ౧౧
కృషీధ్వమితి కుర్వాణైః కర్మనిశ్చేయసం పరమ్ ।
ప్రాప్య తేనైవ యుష్మాభిర్ముస్త్రసిద్ధాస్తవత్కృతా ॥ ౧౨

❖ భాగవతత్వనిష్పత్తిః. ❖

వజ్రకాలం యథాశాస్త్రం గృహే వా మన్దిరైఃపి వా ।
భగవత్పూజనం కార్యమద్యప్రభృతి నాన్యదా ॥ ౧౩
యూయం భాగవతాస్తేన జాతా భగవదచరణాత్ ।
భగవద్భక్తికరణాత్ * వంశజాతాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౪
నామ్నా భాగవతాస్సన్తో దీక్షయిత్వా యదావిధి ।
యథోక్తం కర్మ కుర్వాణాః ప్రాపున్వన్తి పరం పదమ్ ॥ ౧౫
శాఖాస్తరేషు యే మన్తాః పావనాః పరమర్షయః ।
తానవ్యధీధ్వం తైర్మస్త్రై రచరయద్వమధాక్షజమ్ ॥ ౧౬

❖ ఆత్మార్థయజనస్య ముఖ్యతా. ❖

ఆత్మార్థయజనం విష్ణోః కల్పతైః భుద్ + యావహమ్ ।

❖ పరాధ్యయజనప్రదేశాః. ❖

తథా పరాధ్యయజనం గ్రామే వా పత్తనే పురే ॥ ౧౭
స్వగృహే వా స్వతన్త్రే వా కార్యం భాగవతైర్నరైః ।
ఆత్మనశ్చ పరేషాం చ తన్నిశ్చైవ సకృద్భవేత్ ॥ ౧౮

❖ అభాగవతవంశ్యానాం పరాధ్యయజననిషేధః. ❖

అభాగవతవంశ్యైస్తు స్త్రీ దీక్షితై రపి మాః వైః ।

ఆత్మార్థమేవ యజనం న పరాధ్యం కదాచన ॥ ౧౯

* కారణాద్వంశజాశ్చ నః. వంశజానాం మహాత్మనామ్ ।
తే చ భాగవతాస్సర్వే దీక్షయిత్వా యదావిధి । ఇతి క్వచిత్పాఠః
+ యాయ చ-యాయ హి. స్త్రీ దీక్షితై శ్చాస్త్రవత్కృతా.

పరాధకయజనం తేషాం గహితం విక్రసత్తమాః ।

శ్లో దీక్షయా కులీనత్వమ్. శ్లో

అభాగవతవంశ్యోపి దీక్షితశ్చాస్త్రవత్సేనా ॥ ౨౦

పరాధకయజనం కుయ్యాదపి భాగవతాజ్ఞయా ।

భగవానేవ గోవిందస్సత్సాక్షాద్భాగవత్స్సృతః ॥ ౨౧

తం దృష్ట్వా విద్యయా హీనమపి దుష్కృతకారిణమ్ ।

నిగూణం గుణిణం వా పి క్రత్యుత్తమైర్లృతజ్జలిః ॥ ౨౨

తానయాచత విశ్వాత్మా మహాషికరమితౌజసః ।

యష్టాభిః షీతిలోకేషు కాయకం భగవదచకానమ్ ॥ ౨౩

స్వాధికం పరాధకమథవా కథకవ్యం మమ శాసనాత్ ।

ఇతి బ్రువాణస్తాః బ్రహ్మ తత్రైవాస్తరధీయత ॥ ౨౪

శ్లో ధ్యేయవస్తునిదేశః మూర్తిక లక్షణం చ. శ్లో

ధ్యేయం * వస్తువ్రవత్సౌమి మస్త్రసిద్ధాన్తినాం నృణామ్ ।

ద్విభుజం చేద్వాసుదేవం కేఖాభీష్టలయోగ కరే ॥ ౨౫

లాఙ్ఘితం శఙ్ఖచక్రౌద్యైధ్యాకయైర్లద్విగుణైః పునః ।

ద్వాభ్యాం కరాభ్యాం బిభ్రాణం శఙ్ఖచక్రే గదామ్బుజైః ॥ ౨౬

ముఖ్యాభ్యామథవాభీతి దానం కట్యవలన్బుజమ్ ।

ఇతోఽధికే భుజగణే బహ్వయుధధరం హరిమ్ ॥ ౨౭

వణేశ న శ్యామసుభగమథవా † ధవలద్యుతిమ్ ।

శైలాదివస్తుభిః క్లృప్తం బెరం చాదిపదే స్థితమ్ ॥ ౨౮

అసీనం వా శయానం వా గరుడారూఢమేవ వా ।

ధ్యాయేయరచ యేయశ్చ త్రయీమస్త్రైస్త్రయీవిదః ॥ ౨౯

శ్లో ఆగమసిద్ధాస్తధ్యానవికారః. శ్లో

శ్చ ధ్యాయేత్వాగమసిద్ధాస్తస్థితే లమ్బభుజద్వయమ్ ।

❀ బల్యాదిదానరహితపూజా. ❀

వాసుదేవాదయస్స వే॥ నిరాకల్ప నిరాయుధాః॥ 30

సితాస్సితామృతధరాశ్చ త్వారస్సమదిబ్బుఖాః ।

ఎకవిప్తరనిష్ఠాస్తే శయనాసన వజ్జితాః । 31

దేవీభ్యాం కరివారైశ్చ హీనా యోగావశేన చ ।

సమప్రధానపాద్మణ్య భాజౌ మస్త్రైర్బలాదిభిః ॥ 32

* ప్రథవాఖ్యక్రమాత్పూజ్యా నిర్త్యం కమలసమ్భవ ।

బలిప్రదానరహితా నిత్యోత్సవవివజ్జితాః ॥ 33

† కవిత్వారోపణస్వప శయనోత్థాన వజ్జితాః ।

❀ కమకసన్యాసివాం స్వరూపమ్. ❀

కతన్యతేష్వన భవనే ప్రాసాదే వా చతుర్ముఖ ॥ 34

కాల్యే మధ్యద్వినేఽ చ్చిద్రవజ్చకాలవరాయణైః ।

నిరాశైః కమకసన్యాసకారిభిదౌ వపూజనమ్ ॥ 35

బలాదిమస్త్రైరచ్ఛిద్ర వంచకాలవరాయణైః ।

ఏకాధ్వనా నిషేకాది స్త సంస్కారైశ్చ బలాదిభిః ॥ 36

చతుర్గాం బ్రాహ్మణాదీనాం విహితం నయకమక చ ।

॥ ద్వాదశాక్షరవిద్యైవ కేషాం విద్యా న చ శ్రయీ ॥ 37

న సావిత్రీ న మన్తోన్యస్సాన్వధ్యా యజన ॥ కమకణోః ।

బీజశక్త్యజ్గరహితమృషిచ్ఛన్దోవివజ్జితమ్ ॥ 38

స్వరూపమేవ మన్తస్య జపస్వాధ్యాయకమకణోః ।

❀ వణచతుష్టయశంఖా. ❀

చతుర్ణామపి వణానాం శంఖానైషాం క్రమోదితాః ॥ 39

* ప్రథవాత్తత్కమాత్ . ప్రథవక్రక్రమ త్ . † ద్వాదమధకం
కవచిన్నాస్తి. స్త సంస్కారాశ్చ. ॥ ద్వాదశాక్షరమేకేషాం విజ్ఞానం
చ శ్రయీ న చ. ॥ కమకణే.

* భాగో హి ద్విజముఖ్యస్య సంజ్ఞా వా విప్రవన్నృపే ।
 వైశ్యస్య వధిః సీ సంజ్ఞా + మాద్యలీ వృషలస్య చ ॥ ౪౦
 సవేగ సమానాశ్చత్వారో గోత్రప్రవరవజితాః ।
 ఉత్కటో నాపకమశ్చ జాతీత సైమ సంమతః ॥ ౪౧
 ఫలము నిష్పృహస్సవేగ ద్వాదశాక్షరచింతకాః ।
 మోక్షైకనిశ్చయా స్ శ్వావసూతకాశౌచవజితాః ॥ ౪౨

శ్లో కమణాదివ్యసధికారః శ్లో

నాధికారో స్తి సవకత్ర కమణాదిమ కమః కు ।
 మోహంతాని క్రయజ్ఞానాః పతన్త్యకృత బుద్ధయః ॥ ౪౩
 రాజరాష్ట్రమనుష్యాణాం యజమానస్య పద్మనః ।
 క్షయో భవతి తేనై తే న కుయుః కమణాదికమ్ ॥ ౪౪
 యాచేత మస్త్రసిద్ధానై దీక్షితం విప్రపత్తయమ్ ।
 పూజాథమాత్మనో బిమ్బప్రతిష్ఠాకరణాదిమ ॥ ౪౫
 సోపి బీజదిరహితం ద్వాదశాక్షరవిద్యయా ।
 కుర్యాత్ప్రతిష్ఠామాచార్యః పూజాథం మస్త్రవిత్తయః ॥
 ఏకాయన గ్రస్తుతాం మూర్తికాం ప్రతిగృహ్య సమచక్షేత్ ।
 ౧౭ అచక్షం చ చతుస్థానే వారిప్రస్థిమ్బవహ్నిమ ॥ ౪౬
 నాధికారో స్తి మస్త్రేమ బీజపిణ్డపదాదిమ ।

శ్లో మాద్యలాద్యేకాయనానాం దాహనిషేధః శ్లో

చతుర్ణాం మాద్యలాదీనాం విదుషాం ద్వాదశాక్షరమ్ ॥ ౪౭
 ప్రాణానామపి నియోగే నస్మృతేన్నదిహేచ్ఛవమ్ ।
 పుత్రపౌత్రాదిరహితం సస్యజేత్కృష్ణవర్జహిః ॥ ౪౮

శ్లో మూర్త్యస్తరాచక్షం నిషేధః శ్లో

మూర్త్యస్తరాచక్షం తేషాం క్రత్యవాయయ కల్పతే ।
 సిద్ధాంతాస్తరమౌగోణ స్థాపితం బిమ్బమాలయే ॥ ౫౦

* విశేషోద్విజముఖ్యస్య సంజ్ఞా వా విమవన్నృపః. + లాఙ్గలీ.
 వైస్సవేగసూతకాశౌచ. ౧ శ్చతుర్ముర్తికాం. ౧౭ అభ్యచక్షం

అజ్ఞానాదథ వా మోహాదెకాయనవిధానతః ।

* అచయన్నావదం సర్వామాప్నోతిహ వరత్ర చ ॥ ౧౧

ప్రదక్షిణప్రణామాది రాధాస్తేనృత్ర కేవలమ్ ।

విహితం నాచక్షం కాయం రాజరాష్ట్రీకయావహమ్ ॥ ౧౨

స దీక్షౌ నైవ దేహస్య దహనాదివిశోధనమ్ ।

నాజ్ఞన్యాసాది సకలం నేష్టమేకాయనాధ్యవి ॥ ౧౩

ఏకాయనే ప్రవిష్టానాం త్రైవిద్యానామయం క్రమః ।

❖ తస్త్రసిద్ధాస్తమాగ్నిరూపణమ్. ❖

తస్త్రసిద్ధాస్తమాగ్నేతు సంప్రత్యాచార ఉచ్యతే ॥ ౧౪

చతుర్ణామసి వర్ణానామితరేషాం చ † తద్భువామ్ ।

దీక్షౌ సమైవ సర్వేషా మాచారస్తస్త్రవత్కనా ॥ ౧౫

నిషేకాదిశ్చ సంస్కారస్తేషాం తస్మోక్తవత్కనా ।

త్యక్త్వా త్రయీం తస్త్రమేవ ప్రపద్య శరణం స్థితాః ॥ ౧౬

సాస్త్రాలమనుష్ఠానం పంచకాలోదితం తథా ।

స్థితస్తస్త్రాస్త్రభువాం నృణాం కమలసమ్భవ ॥ ౧౭

తత్త్వసంహారజననై న్యాసశ్చ కరదేహయోః ।

యోగవిష్టరక్ష్మిశ్చ ॥ నవపద్మప్రకల్పనమ్ ॥ ౧౮

మూర్తయో నవపద్మేషు తాస్వధిష్ఠానమధ్యమే ।

తామీక్షునై దిశౌ వాపి మూర్తయోఽష్టై యథాయథమ్ ॥ ౧౯

❖ యాం దిశం మధ్యమా మూర్తి రీక్షితే నైశ్వరీమతా ।

యాం చ వాఽఽలోక్య పురుషస్సమారాధనకర్మణి ॥ ౨౦

ఆస్తేఽసౌ పౌరుషీ జ్ఞాయా ప్రాజాపత్యా చ వాసవీ ।

యోగవిష్టరపాదానాం ధర్మాదీనాం ప్రకల్పన ॥ ౨౧

* అచయస్తం వదం సర్వ. † తద్భువేత్ . స్థితస్త్ర. ॥ నవ
కల్ప. ॥ మూర్తయః । ఇత్యాది ద్వివట్కాతర, ఇత్యస్తంకృచిన్న
❖ యాదృశీ.

* అథా న్నః పరివారాణాం గురుణీతనయస్య చ ।

బలిప్రదానపీఠస్య గోపురస్య చతుర్ముఖః ॥

౬౨

బాహ్యానామపి చైతేషాం ప్రాచీన్యాదైశ్వరీ హరిత్ ।

బాహ్యానాం పరివారాణామన్యేషాం పరికల్పనే ॥

౬౩

ప్రాజాపత్యైవ దిక్పాచీ దిక్సమూహే తు పౌరుషీ ।

ప్రాచ్యాదికాం సమాశ్రిత్య పరివారప్రకల్పనం ॥

౬౪

ద్విషటూక్షరపూర్వాణాం బీజశక్త్యజ్ఞసంయుతమ్ ।

ఋషిచ్ఛన్దోవిహీనశ్చ మంత్రాణాం జప ఇవ్యతే ॥

౬౫

వర్ణానామితరేషాం చ సమమారాధనక్రమః ।

నవానామపి మూర్తీనాం మూర్త్యస్తరగణవ్య చ ॥

౬౬

ప్రాదుర్భావగణస్యాపి వర్ణాస్త్రీవ్యక్తయో మతాః ।

స ధ్వజారోహణం నాపి మాసాద్యుత్సవసమ్భవః ॥

౬౭

కేవలం శయనోత్థానే బలిహోమాదివర్జితః ।

ప్రాదక్షిణ్యేన గమనం గ్రామాదేః కౌతుకౌత్సవః ॥

౬౮

నైమిత్తికం చతుస్థానే స్వాతంత్ర్యేణాచారసంహరేః ।

❖ తన్త్రాస్తరసిద్ధాంతాచారవ్యవస్థాః ❖

చక్రాబ్జమణ్డలైకుమ్భే ప్రతిమాయాం చ సావకే ॥

౬౯

తన్త్రాస్తరే చ సిద్ధాంతైః సంప్రత్యాచార ఉచ్యతే ।

త్రివక్త్రం వా చతుర్వక్త్ర మధికాననమేవ వా ॥

౭౦

యోగపీఠే స్థితం దేవం పరివారైశ్చ నైఃతమ్ ।

పిండమస్త్రోగకలామస్త్రోబీజశక్త్యజ్ఞసంయుతైః ॥

౭౧

ఋషిచ్ఛన్దోవిహీనశ్చ చత్వారో బ్రాహ్మణాదయః ।

సమచక్రయేయుస్సవేషాం నిషేకాఽఽఖిలక్రియః ॥

౭౨

తన్త్రాస్తరోక్తమౌగేణ కాయాః + త్రైయ్యోత్పన్నాపి చ ।

* తథా న్నః + స్తుల్యాత్మనా-త్రయ్యస్తవత్కేనా.

❀ సిద్ధాంతాసాంఖ్యాయానిషేధః. ❀

సిద్ధాంతానాం చతుర్థాం తు సాంఖ్యాయాం వ్యసనావహమ్ ।

సిద్ధాంతైః చతుర్వేదకం పూర్వైః సృజితమితి ।

త్యక్తాస్య సమాశ్రయేదన్యం సరో భవతి కిల్బిషీ ॥ ౭౪

తస్మాజ్జన్మప్రభృత్యైకరాధ్యాస్తనియతో భవేత్ ।

అన్యథా కులమాత్మానం సర్వం నాశయతి స్వయమ్ ॥ ౭౫

మస్త్రమణ్డలకుణ్డాది క్రియాముద్రోపచారకైః ।

యోగం నయతి యో మోహత్స్వసిద్ధాంతోక్తవత్కౌ నా ॥ ౭౬

సోపి స్వకులజాః సర్వాః పరమాత్మానమజ్ఞసా ।

సయేన్నిరయమత్యుగ్రం పురుషాః పురుషాధమః ॥ ౭౭

నిష్ఫలా చ క్రియా తస్య వ్రత్యుతానధాకారణమ్ ।

కుప్యేచ్ఛ దేవస్తత్కౌటో రాజరాష్ట్రక్షయాయహః ॥ ౭౮

కర్తా కారయితా చోభా సాన్వవాయా విసశ్యతః ।

న సన్నిధానం చ హరేధామి హనిశ్చ సంకదామ్ ॥ ౭౯

తస్మాన్న సజ్జరగకాయో రాధ్యాంతోదితకర్మణః ।

మస్త్రసిద్ధాంతః * ముఖ్యేషు చతుర్వేదేషు యథాపురమ్ ॥ ౮౦

అనుతిష్ఠన్తి యే కర్మ సమారాధనః † ముత్తమమ్ ।

అసజ్జరే ర్విణ తేనోన్యన్యం సమ్మన్దాహా స రో త్తమాః ॥ ౮౧

యేనభిజ్ఞాస్తు దేవేశం శఙ్ఖచక్రిగదాధరమ్ ।

తత్తైస్య యేనా పురుషా మహోపనిషదీరితమ్ ॥ ౮౨

అథం నజానన్యథమాస్తైస్సమ్మన్తం విసర్జయేత్ ।

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన విజ్ఞురాత్రోదితాః క్రియాః ॥ ౮౩

యేననుతిష్ఠన్తి తై రేవ సమ్మన్తోభ్యుదయావహః ।

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది పాద్యసంహితాయాం చర్యాపాదే

సిద్ధాంతభేద పాశ్చరాత్రాధికారవ్యవస్థావిధిర్నామ

ఏకవింశోఽధ్యాయః.

* సిద్ధేషు. † ముచ్యతే. ర్వి తు తదోగ్రం.

❖ ముద్రావిధి: ❖

బ్రహ్మ —

అక్షరము

కీదృశీ భగవన్తుదా తద్భేదాశ్చాపి కీదృశాః ।

ప్రయోజనం వా కిం తస్యా కథ్యతాం తదశేషతః ॥

౧

❖ ముద్రానిరుక్తి: ❖

శ్రీభగవాన్

అజ్గులీరచనా * భేదో ముద్రా యస్తాత్ప్రదర్శితాత్ ।

+ హింసకానామశేషాణాం ముదం ద్రావయతి త్తణాత్ । ౨

తతో ముద్రా నిరసనం శేషం తస్యా ప్రయోజనమ్ ।

ప్రీణనం చాపి దేవానాం కర్మణా సోపి దర్శితః ॥

3

❖ ముద్రాపూర్వవిధి: ❖

ప్రయోక్తవ్యశ్చ రహసి న బహిర్జనసంపది ।

మస్త్రీమణ్డలముద్రాణాం గుప్తిరేషా సనాతనీ ।

౪

గన్ధలిప్తా కరా కృత్వా ముద్రాదర్శనమాచరెత్ ।

❖ హృదయముద్రా: ❖

అనామికామధ్యమయోగ ప్రవేశ్యాజ్ఞప్తమాయతమ్ ।

౫

విధాయ ముష్టిం హృదయే న్యసేద్ధృదయముద్రికా ।

❖ శీర్షముద్రా: ❖

నైషా ముష్టిమధో బధ్వా స్థావయిత్వా చ మూర్ధని ।

౬

అజ్ఞస్థాగ్రేణ హసనం తర్జన్యా శీర్షముద్రికా ।

❖ శిఖాముద్రా: ❖

ఊర్ధ్వజ్ఞప్తం ధృఢం ముష్టిం బధ్వా న్యసేచ్ఛిఖావదే ॥ ౭

* భేదా ముద్రా యస్తాత్ప్రదర్శితాః. + సాజ్గులీనామశేషాణాం ముద్రావారయతి త్తణాత్.

శిఖాముద్రేయముదితా

వర్మముద్రా తు కథ్యతే ।

✽ కవచముద్రా. ✽

ప్రవేశ్యాభ్యస్తరాంగుష్ఠం బద్వా ముష్టిప్రవేశనమ్ । ౮

ఉన్నమ్య కింబదగే చ వితతానైన ముష్టినా ।

* భావయేద్వర్మణా బన్ధం సైషా కవచముద్రికా ॥ ౯

✽ అస్త్రముద్రా. ✽

+ తర్జన్యంగుష్ఠశిరసి స్ఫోటయేచ్ఛక్రవత్ ి స్మరక ।

దిక్షు సర్వాసు శేషాభిర్ముష్టిం బద్వా చతుర్ముఖ ॥ ౧౦

సైషాస్త్రముద్రా విజ్ఞేయా

✽ నేత్రముద్రా. ✽

శిఖాముద్రామధాముఖమ్ ।

విన్యసేత్తాం భువోర్మధ్యే నేత్రముద్రేయమీరితా ॥ ౧౧

షడజ్జముద్రాస్వేతాసు హస్తస్పర్శత్ర దక్షిణః ।

✽ అగ్నిప్రాకారముద్రా. ✽

కనిష్ఠాదితిభిర్బద్వా ముష్టిం సాఙ్గిష్ఠమున్నతామ్ ॥ ౧౨

విధాయ తర్జనీం తేన భ్రామయేదాశు చక్రవత్ ।

అగ్నిప్రాకారముద్రేయం ॥ తయైవాత్మాభిరక్షణమ్ ॥ ౧౩

✽ యోగముద్రా. ✽

నాభేరధస్తాద్విన్యస్య సవ్యం కరతలం పునః ।

ఉత్తానమితరం తస్య విన్యసేదుకరీ ధృశీ ॥ ౧౪

* హరయేద్వర్మణా. + తర్జనాన్యజ్ఞప్తశిరసా. ి క్రిమాత్.

॥ తాభిరాత్మా. ౨ సర్వం. ధ కమ్.

యోగముద్రా

❖ యోగసమ్ముటముద్రా. ❖

* కరతలం సవ్యం నాభేరథస్తతః ।

అవాఙ్ముఖం తదుపరి † సవ్యకరతలం పునః ॥ ౧౧

సమాఙ్ముఖం విరచయేద్ద్యౌగ సమ్ముటముద్రికా ।

❖ ఉక్తయోముద్రయోవినియోగః. ❖

యోగాభ్యాసే చ తత్త్వానాం సంహారోత్పాదనేపి చ ॥ ౧౨

ముద్రాద్వయమిదం బ్రహ్మకథితం యోగినాం హితమ్ ।

❖ కుమ్భముద్రా. ❖

యోగసంపుట స్త ముద్రేయముచ్చితా ఘటవత్కృతా ॥ ౧౩

ఊర్ధ్వం స్యాత్కుమ్భముద్రేషా తయా స్నానం సమాచరేత్ ।

❖ సంహారముద్రా. ❖

తఃకన్యాఽనామికాగ్రిం తు వేష్టయిత్వా క్రమేణ తత్ ॥ ౧౪

తథాఙ్ముఖకనిష్ఠౌ తు జ్వేయా సంహారముద్రికా ।

❖ ఎతస్యా వినియోగః. ❖

తత్త్వానాం సంహృతో చైవ దేవతోద్వాసనే తథా ॥ ౧౫

ఏషా ముద్రా వ్రయోక్తన్యా సర్వకర్మసు సర్వదా ।

❖ సృష్టిముద్రా. ❖

సంహృతాభి శ్చ తిస్థభీరఙ్గులీఢశ్చసంగతిః ॥ ౧౬

విముక్తతఃకనీ భూయస్కృష్టిముద్రతి కీర్తితా ।

❖ ఎతద్వినియోగః. ❖

అవాహనే † తత్సృష్టే ముద్రేషా పరికీర్తితా ॥ ౧౭

* కరతలె సర్వం. † సర్వం. స్త ముద్రేవ చ్చిద్రితా-ముద్రేయం ముద్రితా. ఊర్ధ్వభ్యాం స్యాత్కుమ్భముపైః కుమ్భ. శ్చతః పృథిః. † చ సృష్టే చ.

❖ తత్వముదా. ❖

అజ్ఞుత్తతఃసానీభ్యాం తు సంయోగస్తత్వముద్రికా ।

తత్వస్యసనకాలే చ ముద్ద్రేషా * పరికీర్తితా ॥ ౨౭

❖ సైవ జ్ఞానముదా. ❖

జ్ఞానముదా) † పిసైవైషా స్యాదజ్ఞానతమోపహా ।

❖ న్యాసముదా. ❖

ఉద్ధ్వయోః కరయోర్మధ్యం మధ్యమాభ్యాంతు సంస్పృశేత్ ॥

ఉత్తానితౌ కరా కృత్వా న్యాస స్తముదా) నిగద్యతే ।

దేవాత్మదేహయోమస్త్రం న్యాసముద్రేయమిరితా ॥ ౨౮

❖ జపముదా. ❖

అజ్ఞుస్థాభ్యాం తు కరయోస్తజన్యోరుభయోరపి ।

మధ్యమాభ్యాం స్పృశేదన్యాం గా విస్తృతాని యథా తథా ॥

జపముద్రేతి విజ్ఞేయా జపకాలే పృథగ్గయేత్ ।

❖ బ్రహ్మముదా. ❖

అజ్ఞులీలిస్సమస్తాభిదక్షిణేతరహస్తయోః ।

సంపుటికరణం బ్రహ్మముదా) సంశబ్దితా బుధైః ।

❖ విష్ణుముదా. ❖

అజ్ఞుపై ద్వే కనిపై ద్వై తథాస్యాత్తజన్యో ద్వయోః ॥ ౨౯

సహాయక్తాగ్రతశ్చిష్టా విష్ణుముద్రేతి కీర్తితా ।

❖ రుద్రముదా. ❖

సా చైవ శేషితాజ్ఞుస్థా సమస్తైవ వరస్పరమ్ ॥ ౩౦

ఉద్ధయాజ్ఞుష్టముదా) సా రుద్రస్య కథితా తవ ।

* సముదాహృతా. † ఫలైస్సైషా. స్తముద్రేతి కథ్యతే.

గా ద్విస్తృతాహియథా. సజ్యుక్తాగ్రతః.

అభివాదనముద్రా.

శ్రోత్రే పిథాయ పాణిభ్యాం దణ్డవద్దక్షిణం కరమ్ ||

౨౯

త్రసారయేద్గురూణాం తు అభివాదనకమణి ।

విఘ్నరాజముద్రా

* సవహస్తాంగులీస్సవ్యకణే న్యస్య తథేతరమ్ ||

30

త్రసరేద్విఘ్నరాజవ్యముద్రా విఘ్ననినాశినీ ।

భాగవతముద్రా

అస్తస్య తజనీయగ్గం సహతాః గుప్తకద్వయమ్ ||

3౧

ముద్రా భాగవతీ సాన్యాత్

వరాహముద్రా

కరయుగ్మం తు సమ్ముటే ।

+ కృతే వరాహముద్రా సా సవ సిద్ధికరీ శుభా ||

3౨

గురువక్షిక్రమే బ్రహ్మ స్వ సైషాముద్రా వ్రదశితా ।

దహనముద్రా

అవసవ్యే కరతలె సంస్మరేద్రక్షకజ్జమ్ ||

33

తస్మధ్యే చిస్తయేదగ్నిం శ్రీకొణం తేజసాం నిధిమ్ ।

అవాఙ్ముఖం కరతలం కృత్వా ద్రవ్యోపరి న్యసేత్ ||

3౪

జ్ఞేయా దహనముద్రైషా ద్యవ్యశ్చిద్ధిః ప్రదా సదా ।

అస్థాయముద్రా

సవ్యే కరతలె త్వేతకజ్జం షోడశేచ్ఛదమ్ ||

3౫

కలాషోడశ సంయుక్తం శశినం వజ్రబాసన ।

తస్మధ్యే చిస్తయిత్వా తు స్రావితం చామృతం స్మరేత్ ||

3౬

* సవ్యహస్తాంగులీస్సవ్య. + కృత్వా స్వముద్రాస్సవహ

వ్రదశితాః. సర్వకర్మవ్రదశితమ్. ప్రదాయినీ. సమూర్ణమ్.

తేనామృతేన తద్వస్త్వ యోలితం తూర్ణితం స్మరేత్ ।

ఆపాద్యాయనస్య ముద్వైషా కథితా కమలాసన ॥ ౩౭

❖ సురభిముద్రా. ❖

అంగుష్ఠే ద్వే కనిష్ఠే ద్వే తదా స్యాత్తజఃసీ * ద్వయోః ।

శిష్టం ప్రసారయేద్భృహ్నంగులాని కరద్వయే ॥ ౩౮

మధ్యమాం దక్షిణకరే ౭ నామికాం చ తథేతరే ।

సంహృత్య ప్రసరెచ్ఛేషం కరయోరుభయోరపి ॥ ౩౯

జ్ఞేయా సురభిముద్రా † సా యాగద్రవ్యవిశోధినీ ।

❖ ఆవాహనముద్రా. ❖

హస్తాభ్యామజ్జాలిం కృత్వా ఈషద్వికసితం క్షుటమ్ ॥ ౪౦

ఆవాహనస్య ముద్వైషా దశనాత్స స్తన్నిధిం భజేత్ ।

❖ ప్రణామముద్రా. ❖

హృదయే శిరసి ద్వేపి సమ్ముటాజ్జలియాధ్వఃగా ॥ ౪౧

ప్రణామముద్రా సా జ్ఞేయా క్షీప్రం దేవప్రసాదినీ ।

❖ తస్యావినియోగః. ❖

సా జ్ఞేయా వాసుదేవాదిమూర్తీనాం కమలాసన ॥ ౪౨

చతుర్వింశతిమూర్తీనాం మినాదీనాం తథైవ చ ।

ముద్వైషా చాన్యమూర్తీనాం కథితా కమలాసన ॥ ౪౩

❖ పద్మముద్రా. ❖

ప్రసాయకరజా సర్వా మణిబద్ధా సమేత్య తే ।

అస్తగ ప్రవిశ్య చాంగుష్ఠౌ తయోః పృష్ఠమనుస్పృశేత్ ॥ ౪౪

ప్రసారయేత్పద్మముద్రా మాసనే స్తతు ప్రదశయేత్ ।

❖ కమలముద్రా. ❖

శ్రియాదీనాం చ సర్వాసాం దేవీనాం చతురాసన ॥ ౪౫

* ద్వయమ్. † స్యాత్. స్తన్నిధిభిశ్చైవ. ॥ సమ్మృ.

ప్రోక్తా కమలముద్రా * సా సవకామఫలవ్రదా ।

❖ శబ్దముద్రా. ❖

నిబధ్య దక్షిణాంగుష్ఠం వామహస్తవ్య ముష్టిగమ్ ॥ ౪౬

కృత్వా చాంగుష్ఠతర్జనౌ సంయుక్తై వ్రస్పతే సమే ।

† తిస్రస్తు దక్షిణస్యాసా బద్ధీయుముఃప్రిమూర్ధ్వఃగాః ॥ ౪౭

శబ్దముద్రేయముదితా జ్ఞానదా మోక్షదాఽచిరాత్ ।

❖ చక్రముద్రా. ❖

మణిబన్ధసమా హస్తా తిర్యక్సం ి భ్రామ్య చక్రమాత్ ॥ ౪౮

మయా యేణ క్రయోక్తవ్యా చక్రముద్రా మహోదయా ।

❖ గదాముద్రా. ❖

ముష్టిం కృత్వా తు హస్తాభ్యామంగుష్ఠౌ ॥ ఏవతాపుభా ॥ ౪౯

మధ్యమాంగులియుగ్మం తు † ఋజుమూర్ధ్వం వ్రసారయేత్ ।

శేషాభిరంగులీభిస్తు బన్ధయేయః పరస్పరమ్ ॥ ౫౦

సంశ్లిష్టౌ కూర్వరా ద్వా తు గదాముద్రేయమీరితా ।

❖ చాపముద్రా. ❖

తర్జన్యగ్రం మధ్యమయా సంస్పృశే ॥ చాపముద్రికా ॥ ౫౧

❖ ముసలముద్రా. ❖

ముష్టిం కృత్వా వామహస్త మంగుష్ఠమృజమూర్ధ్వఃతః ।

అపసవ్యకరేణైవ తదంగుష్ఠం తు బన్ధయేత్ ॥ ౫౨

వ్రసాయా దక్షిణాంగుష్ఠం జ్ఞేయా ముసలముద్రికా ।

❖ ఖడ్గముద్రా. ❖

కనిష్ఠాంగులిపూర్వం తు సంహృత్యాంగుష్ఠకేన ॥ ౫౩

నిబధ్య తర్జనీం భూయస్తదగ్రం సతమేవ చ ।

* స్వాత్సర్వ. † తిస్రస్తు దక్షిణస్యాస్యా. ి భ్రావ్య చక్ర పట
॥ ఏవతా. † దవికృత్య దీప్తికృత్య. ॥ ధను. ౪ చ.

ఖడ్గముద్రా తు సా జ్ఞాయా సవకదుష్టభయభక్తిః ॥ ౧౪

❖ వసమాలాముద్రా. ❖

హస్తాభ్యాం లబ్ధయైర్భ్రష్టాన్నంగుల్యగ్రైః పరస్పరమ్ ।

ఙ్గయైర్దన్ * మాలా స్యాదంగుష్ఠా ద్వా తు సంహరేత్ ॥ ౧౫

❖ అజ్జలిముద్రా. ❖

అఖిణ్డలాదిదేవానాం ముద్రా చాజ్జలిసంజ్ఞితా ।

❖ గరుడముద్రా. ❖

ఉక్చా కరతలై వృష్టా సంశ్లిష్టై తు కనిష్ఠికా ॥

౧౬

బద్ధయే త్తజ్జనీయుగ్మం వ్రసరైత్తుణ్డవత్క్రమాత్ ।

అంగుష్ఠా ద్వా + పాదయుగ్మమధస్తాల్లబ్ధయైత్క్రమాత్ ॥ ౧౭

మధ్యమానామికాభ్యాం తు కరయోరుభయోరపి ।

వక్షవచ్చలనం కుయాత్ జ్ఞాయా గరుడముద్రికా ॥ ౧౮

❖ విష్వక్సేనముద్రా. ❖

కనిష్ఠాదిత్రయం బ్రహ్మ సంహృత్యాంగుష్ఠకేన చ ।

నిబధ్య తజ్జనీం భూయో విష్వక్సేనస్య ముద్రికా ॥ ౧౯

❖ అనస్తముద్రా. ❖

ప్రసాయకరజా సవాక విరలానూర్ధ్వగామినః ।

కృత్వాహస్తస్య చాయామం తదగ్రా కుక్షయైత్క్రమాత్ ॥

ఫణిఫణాగ్రపద్మకా జ్ఞయానస్తస్య ముద్రికా ।

❖ బలిముద్రా. ❖

చక్రాదీనాం భవేన్మృప్తిముద్రైషా బలిముద్రికా ॥

౨౦

❖ అస్త్రముద్రా. ❖

ఙ్గష్ఠానామికాభ్యాంతు ఏ తథా స్యాదస్త్రముద్రికా ।

* మామాయా అంగుష్ఠే. + వదె యుక్తై. ఏ తథా స్యాద్దస్త్రముద్రా.

❖ ముష్టిముద్రా. ❖

ముష్టిముద్రా తు ముష్టిస్వాదంగుష్ఠేన తు వేష్టితా । ౬౨

❖ జ్ఞానముద్రా. ❖

జ్ఞానముద్రేతి విజ్ఞేయా నైవ ముక్తకనిష్ఠికా ।

❖ గన్ధముద్రా. ❖

గన్ధముద్రేతి విజ్ఞేయా విముక్తానామికా చ సా ॥ ౬౩

❖ పుష్పముద్రా. ❖

పుష్పముద్రేతి పిజ్జేయా విముక్తా మధ్యమా తథా ।

❖ యజ్ఞోపవీతముద్రా. ❖

మధ్యమాఙ్గుళిరసి * సజ్జతిహ్యైగ్రహవకా ॥ ౬౪

యజ్ఞోపవీతముద్రా స్యా

❖ ఆకల్పముద్రా, ❖

దంగుష్ఠేన కనిష్ఠికా ।

ఆకల్పముద్రాకా జ్ఞేయా విష్ణోః ప్రీతికరీ శుభా ॥ ౬౫

❖ ధూపముద్రా. ❖

† సంహృతాఙ్గులీనాం తు కృత్వా వ్యతికరాఙ్గులీః ।

సహౌహోధీకృతాంగుష్ఠే కరాభ్యాం ధూపముద్రా ॥ ౬౬

❖ దీపముద్రా, ❖

ఊర్ధ్వకం తు మధ్యమాం కృత్వా సంహృత్వాంగుష్ఠమేవ చ ।

తస్మాన్యానామికాభ్యాం తు సంహృత్య తు కనిష్ఠికామ్ ॥ ౬౭

తేనైవ వామహస్తేన దక్షిణేన కృతా ॥ తు యా ।

దీపముద్రేతి సా పోక్తా దేవదేవ ప్రియాధికా ॥ ౬౮

అన్యేషాముపచారాణాం ముద్రా సా స్యాత్ కృతాఙ్గులీః ।

* సజ్జతాభ్యాం తు. † సంశృతా. ధూపము. ॥ తథా.

❖ వ్రతిమాముద్రా. ❖

* యాచాప్ర్యుధ్వకృతాజ్ఞప్తా శేషాభిర్మప్తిభిః కృతా ॥ ౨౯
సా జ్ఞేయా వ్రతిమాముద్రా దేవదేవప్రియావహా ।

❖ స్వాగత ముద్రా. ❖

ఉత్తానీకృత్య హస్తం చ + వక్రితాజ్ఞలిభిః క్రమాత్ ॥ ౩౦
అంగుష్ఠం చ వృథకకృత్వా జ్ఞేయా స్వాగతముద్రికా ।

❖ పాదధానముద్రా ❖

౩ సా చైన పాదధానముద్రా

❖ యానముద్రా. ❖

సా చైషా ॥ యానముద్రికా ॥ ౩౧

❖ గ్రాసముద్రా. ❖

పశ్చాంగులీనామగ్నిం తు సంయోజ్య కమలాసన ।

అనారభేన వామేన పాణినా దక్షిణేన చ ॥

౩౨

నివేద్య వరమాన్నాది ముద్రా సా గ్రాససంజ్ఞితా ।

❖ హోమముద్రా. ❖

మధ్యమానామికాభ్యాం తు అజ్ఞప్తాగ్రేణ సజ్జతిః ॥

౩౩

కనిష్ఠాతఃకానియుగ్మం దీప్తికృత్య యదాతథమ్ ।

తిలవ్రహ్మియవాదీనాం హోమకమణి శస్యతే ॥

౩౪

ఇతి శ్రీ పాశ్చరాత్రే వహోమకనిషది

పాద్యసంహితాయామ్

చరూపాదే ముద్రాలక్షణవిధినామ్

ద్వావింశోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః

* నాయప్ర్యుధ్వకృతా, + వక్రితాగ్రాజ్ఞలిః, చక్రితా, ౩ సాచైషా,
॥ దాన.

త్రయోవింశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మః—

మన్తోద్ధారవిధిః.

సంజ్ఞాభేదస్తు వణానాం మన్తోద్ధారస్తు కీదృశః ।

ప్రయోజనం వా కిం తస్య కథ్యతాం తదశేషతః ॥

౧

శ్రీభగవాన్ :—

* అహం తె కథయిష్యామి శృణు + సవంయ ధాతథమ్ ।

హృస్వదీఘవిభాగేన భిన్నాః పద్మజ మన్మథాత్ ॥

౨

అకారాద్యాస్వరా జ్ఞాతాః క్రమాదన్యేఽధఃమాత్మకాః ।

కకారాద్యాశ్చ చక్రే తే న్యస్య పూజ్యాః ఓ పరిష్కృతే ॥

౩

వ్రతస్య నిజానే గుప్తే భూభాగే ా శోధితే సమే ।

హస్తద్వయేన విస్తీర్ణం స్థణ్డీలం చతురశ్రకమ్ ॥

౪

దవణోదరసజ్జాశమున్నతం చతురజ్గులైః ।

మృద్భిః ౧ పిఠాయ సుషిరం గోమయేనోపలిప్య చ ॥

౫

ప్రోక్ష్య చక్రిం విధాతవ్యం షోడశారపరిష్కృతమ్ ।

నాభినమిసమాయుక్తం చంద్రసత్తోదరేఽపి ॥

౬

తస్మధ్యే ఛందసామాదిరరభూమి స్వరాస్తథా ।

స్పృశాత్తురం నాభిమధ్యే నేమిమధ్యే చ యాదయః ॥

౭

ఏవం న్యస్తైమి వణేశు ద్వాదశాత్తురవిద్యయా ।

అఘ్నాద్యైస్సకలైభోగైర్వణాత్తాసం సమచయేత్ ॥

౮

* వణానాం సంజ్ఞాస్తరిమ్. *

చక్రసంస్థితవణానాం నామభేదః ప్రదశ్యతే ।

ఉద్గీఢశ్చందసామాదిః ప్రణవస్తారకస్తథా ॥

౯

♦ బ్రహ్మ చ బ్రహ్మకాశశ్చ వ్యాపీ చోజ్జ్వర ఇత్యపి ।

నామాని ? కథితాన్యస్తావశారోః శ్లొకుచ్యతే ॥

౧౦

* హస్త తె. + గుహ్యం. ఓ పరిష్కృతాః. ా శోధితే. ౧ విధాయ
సుసమమ్-విషయ సుషిరమ్. ♦ బ్రహ్మ ? కథితా,

ఓజ్జా-రాదిశ్చప్రమేయ ఆకారో మధుసూదనః ।

ఆదిదేవో గోవనశ్చ స్యాదికార స్త్రినిక్రమః ॥ ౧౧

మాయా బధుశ్చ రామశ్చ కథ్యతే తదనంతరమ్ ।

వశ్చబిన్దుమహామాయా వామనస్సయః తే తదా ॥ ౧౨

ఉకారో భువనాహ్వనశ్శ్రీధరశ్చోదయస్తథా ।

ఉకారశ్చోధ్వలోకేశో హృషీకేశో గుహాలయః ॥ ౧౩

ఋకార ఋతథామా చ వద్మనాథస్తథోచ్యతే ।

ఋకారః పీఠనామా న్యాద్యోగీ దామోదరస్తథా ॥ ౧౪

౞కారః కేశవో గొప్తా *ప్రజ్ఞాధారో మహేశ్వరః ।

౞కారో దీఘః † ఘోషశ్చ నారాయణసమాహ్వయః ॥ ౧౫

సంప్రసారణనామాస్యాదేకారో మాధవాహ్వయః ।

దేవదత్తో మృగేశసన్న్యదైకారో ధ్వగోధనః స్మృతః ॥ ౧౬

గోవిందో వీరసేనశ్చ స్యాదోకారశ్చతుర్ముఖః ।

ఓతదెహణ వాసుదేవో బ్రహ్మసాధన ఇత్యపి ॥ ౧౭

ఔకార ఔషధాహ్వన ఔషస్సంజ్ఞ-వణో మనుః ।

అంకారః కపిలాక్షశ్చ క్రద్యుమ్నో ॥ దేవతా స్మృతః ॥ ౧౮

అః కారశ్చవిరుద్ధాహ్వన కలాస్త ॥ స్పర్శసంజ్ఞకః ।

కకారః కమల బ్రహ్మ కరాలశ్శబ్దః స్మృతః ॥ ౧౯

ఖకారః † ఖవణదేహశ్చ చక్రీ గరుడవాహనః ।

గదధ్వంసీ గకారశ్చ గదీ వశ్చాత్మకస్మృతః ॥ ౨౦

వద్మపాణిఘకారస్తు వశ్చాత్మా గణవాహనః ।

జకారశ్చాజ్ఞపాణిశ్చ ఏకదంష్ట్రీ కపిధ్వజః ॥ ౨౧

వక్రతుణ్డః ఖడ్గధరశ్చకారః ప్రేతనాయకః ।

ఛకారశ్చలవిధ్వంసీ స్వచ్ఛందః కుణ్డలీ స్మృతః ॥ ౨౨

* ప్రజ్ఞా, † ఘోషశ్చ, ధ్వగోధనః, ॥ దేవతా, ॥ స్పర్శ, † పర్వ-

- ముసలీ జన్మహస్తా చ జకారః కకుభః స్మృతః ।
 ఝకారస్సమవేదాత్కా * ఝషశీ † చ సువణః భాః ॥ ౨౩
- జకారశ్చన్ద్రధవలః శాశపాణిభృగః స్మృతః ।
 టకారో హృదయా ధ్వజ్జదీ ఘటకీ వవరః స్మృతః ॥ ౨౪
- తకారఃకొస్తుభా ‡ మేఘో తోమరో దుస్సహః స్మృతః ।
 డకారః పుణ్డరీకాక్షో ఝషో భూమివనాలయః ॥ ౨౫
- థకారః పుష్పభద్రా చ దృఢకర్మా వ్రతదనః ।
 ణకారో వనమాలీ స్యాత్ప్రచణ్డస్సుముఖః స్మృతః ॥ ౨౬
- వకనేత్ర స్తకారస్యాద్వైరాజో విజయః స్మృతః ।
 థకారస్సవ ౧ రోధశ్చ రసాత్కా సుపతిశిషిః ॥ ౨౭
- డకారో వై ధరో దృష్టిరతిః ‡ సృ త్రిపురాస్తకః ।
 ధకారో ధనదః పుణ్యస్సుభగో మోహనాశనః ॥ ౨౮
- నకారో భద్రపాణిస్సాన్వద్విఘ్నో మోహనశ్శరః ।
 వకారః పాపహననః వచిత్రః వశ్చిమాననః ॥ ౨౯
- ఫకారః పుల్లనయనశ్శిఖణ్డీ స్యాద్వికర్మణః ।
 బకారో బృహ్మలో హస్తో మతిర్మా కాలనైమిజిత్ ॥ ౩౦
- భల్లాయుధో భకారశ్చ సుభద్రీస్సుత్యలోచనః ।
 మకారో మన్దరో డక్షో మాధవీ పాటలప్రియః ॥ ౩౧
- యకారః పురుషాత్కా స్యాద్వాయు శ్శిఖ శ్చతుర్గాభిః ।
 రేఘోఽనలో మహాబాహ్వో విశ్వాత్కా వవదాహకః ॥ ౩౨
- లకారః పీతవణాభో మోహేంద్రః పులహః స్మృతః ।
 వకారో వరుణః కుమ్భః పీయూషాత్కా సుధారసః ॥ ౩౩
- శకారశ్శుభదో లక్ష్మీః శ్రీవతో విత్తవధానః ।
 షకారః కౌఠిధయాపీ స్యాదుగ్రాత్కా శత్రుసూదనః ॥ ౩౪

* ఝషాంశీ. † వసువణః. ధ్వజ్జదీ. ‡ మేఘ. ౧ రోగశ్చ.

పూణాచంద్రిక కలాత్నా స్వాత్ సకారశ్శుక్లసంజ్ఞితః ।
 ద్వాదశాత్తా హాకారస్సద్విప్రీమా భాస్కరః స్మృతః ॥ ౩౧
 శకారో డుణ్ణభాః * భగో విష్కమ్భో విషమధ్వనిః ।
 త్తకారో గరుడోఽనంతర కూటో నరహరిః స్మృతః ॥ ౩౨
 అనుస్వారో ధ్రువో బిందుయః ప్రిశ్చన్ద్రాఢ ఉచ్యతే ।
 స్వాహాకారో మాతాస్తశ్చ + టరేతి వరికీర్తితః ॥ ౩౩
 నమస్కారో సతివర్ణానాం ఇత్యాదయః స్మృతాః ।

✽ వర్ణానాం దేవతానిదేశః ✽
 చక్రసంస్థితవర్ణానాం దేవతా కథ్యతే క్రిమాత్ ॥ ౩౪

✽ తత్ర అచాం దేవతాః ✽
 సవోషామపి వర్ణానామకారః కారణం యతః ।
 సవకారణరూపత్వో ద్విష్ణుస్తస్యాధిదేవతా ॥ ౩౫
 ఆకారస్య మధుద్వేషీ స్వాదికారస్త్రి ధీవిక్రమః ।
 ఈకారో వాచకో దేవస్తథాకారశ్చియః పతిః ॥ ౪౦
 ఊకారస్య హృషీకేశో వణకస్య స్వాదనస్తరమ్ ।
 వద్భనాభస్తస్త్రికారస్య దేవో దామోదరో భవేత్ ॥ ౪౧
 ఊ ఋ కారస్య స్థితశ్శమ్భుః లుకారస్య చ దేవతా ।
 నారాయణోఽధిదేవస్సాత్ లుకారస్య చతుర్ముఖః ॥ ౪౨
 మాధవోఽనస్తరాణస్య గోఽన్ద్రో దేవతా భవేత్ ।
 ఐకారస్య తథాణకస్య స్వాదోకారస్య దేవతా ॥ ౪౩
 వాసుదేవస్తథాణస్య స్వాదాకారస్య దేవతా ।
 వజ్రవర్ణస్తథాజ్ఞాకో భవేత్ప్రద్యుమ్న దేవతా ॥ ౪౪
 అ ఖ కారస్యానిరుద్ధస్సాద్ దేవా ఇత్థం క్రిమాదచామ్ ।
 దేవతాః కథితా బ్రహ్మ

* గభో విష్కమ్భో పృషభధ్వనిః-వగో. + చంద్రేతి వరికీ-
 తితః. ధీవిక్రమి. ఊ ఋకారః కేశవో దేవో.

✽ హలాం దేవతాః. ✽

హలాం సంప్రీతి కథ్యతే ||

౪౫

కికారస్య విధిదేశవః ఖకారస్య సుదేశవః |

గక్తారస్య ఘకారస్య * వాణీ శబ్దశ్చ దేవతా ||

౪౬

జకారస్య చకారస్య దేవో నన్దః ఇవ్యతే |

ఛకారస్య యమో దేవో జకారస్య చ దేశవః

౪౭

ముసలీ వ్యాత్ + యుకారస్తు భవేద్యుశ్చ దేవతా ||

ఇకారస్య భృగుదేశవః టకారస్య మహేధరః ||

౪౮

మేరుగ కౌస్తుభదైవత్యః రకారో డస్తు పాధి వః |

ఘకారో మాతృదైవత్యో గకారో వానమాలికః ||

౪౯

తకారస్య తదా దృష్టిః థకారో రసదైవతః |

ఞ్రిదేశకారస్య భవేదధికారస్య భవేశ్వరః ||

౫౦

లమ్బోదరో నకారస్య పకారస్య పవిత్రీకః |

శిఖిల్దవాః ఫకారస్య బకారస్య తు దేవతా ||

౫౧

ఽజ్జమ్బులో భాక్షరస్య స్వాత్మభద్రో దేవతా తదా |

డక్షో మకారస్య భవేద్యకారో వాయుదైవతః ||

౫౨

ధూనుభవస్సాన్యద్రోఘస్య లకారస్య నివస్వతిః |

పకారో వరుణేశాన శ్శకారో మాధిదైవతః ||

౫౩

క్రోధాకారః షకారస్య సకారశ్చంద్రదైవతః |

సహస్రాంశుహకారస్య శకారో ా భగదైవతః ||

౫౪

సరసింహః ష్టకారస్య కథితాః కాదిదేవతాః |

✽ మన్తావశాఽజ్ఞానై ఫలమ్ ✽

వశానాం చక్రనిష్ఠానాం నామాన్యపి చ దేవతాః ||

౫౫

యో వేత్తి తస్య ఫలదా మన్త్రిః శ్చతుర నన |

* వాణీశబ్దాధిదేవతే. + యుకారస్య భవేద్యుశ్చదేవతా.

ఽజ్జమ్బులస్తుభకారస్య. ా భగదైవతః.

✽ వర్ణానాం సత్తత్త్వేణి. ✽

యావతో యస్య వర్ణస్య యన్నతీత్రం విదుర్బుధాః ॥ ౧౬

న చ ✽ తావాంస్తత్త్వే వర్ణాః క్రమాదిహ నిగద్యతే ।

ఆద్యం వినా స్వరం వర్ణావాద్యావాశ్వయజౌ స్మృతౌ ॥ ౧౭

ఇకారస్యాపి భరణీ కృత్తికాత్రయము త్తరమ్ ।

చతుష్టయమృకారాది రోహిణ్యే కమధేడకా ॥ ౧౮

రౌద్రమప్యేక + మేవస్యాత్సునవః స్వాద్వయం మతమ్ ।

ద్వయమేవ తథా పౌష్ణమాద్యస్తం వా మతాస్తరే ॥ ౧౯

కాడిమ ప్రథమం ఓ పుష్పం ద్వయం సార్పం ద్వయం మఘా ।

ఏకమయమణం యుగ్మం ॥ ౧౯ భగదైవతముచ్యతే ॥ ౨౦

యుగ్మమేవ తు సావిత్రం । ద్వయమింద్రాధిదైవతమ్ ।

ఏకం + నిష్ట్యా విశాఖే ద్వే త్రయం మైత్రమనంతరమ్ ॥ ౨౧

విస్త్రమేకం త్రయం మూలం పూర్వమాపాథమేకకమ్ ।

ఆపాథముత్తరం చైకమేకమేవాభిజన్తమ్ ॥ ౨౨

ద్వయం వైష్ణవమేకం తు శ్రవిష్ఠా శతతారకమ్ ।

ఏకమేవ ? త్రయం శాది వర్ణస్యాదజ ఏకపాత్ ॥ ౨౩

అహిర్బుధ్వస్త్రయో వర్ణా ఇతి వర్ణము తారకాః ।

✽ రాశయః ✽

ఆదౌ చతుష్టయం మేషో వర్ణానామృషభస్త్రికమ్ ॥ ౨౪

తథైవ మిథునం యుగ్మం కులీరం మృగరాట్ తథా ।

శిష్టద్వయం శాదియస్త్రైః ✽ కన్యా కుః ప్రథమం తులా ॥ ౨౫

చవగోః పృశ్చికశ్చాక్షః టవగోః సుద్ధిరుచ్యతే ।

తవగోః మకరః కుమ్భః టవగోః ౨ ! స్త్యస్త్యయాదయః ॥ ౨౬

✽ తాసామ్ + వర్ణస్యాత్. ఓ పుష్పద్వయం సార్పం. ॥ భగదైవత-భగవదైవం. ? ద్వయం చిత్రా. + తిష్ఠా. ? త్రయం శాది. ✽ కన్యాయాః ! న్యస్త్య.

శ్లో సాధకస్య యోగపరీక్షా. శ్లో

సక్షత్రం యత్సాధకస్య మస్త్రస్యాద్యక్షరస్య యత్ ।

సరనా యోగివతయో యోగాయోగో జరీక్షయేత్ ॥ ౬౭

శ్లో సిద్ధారిచక్రిన్యాసః శ్లో

చతుష్పదం లిఖిత్వోన్యాసం తత్రాకారాది నిక్షిపేత్ ।

యస్మిన్ పదే సాధకస్య నామ ద్యుణః లిపిస్తథా ॥ ౬౮

తత్రైవ చేద్యవేన్మస్త్రా స్త్రస్యాద్యం వణమవస్థితమ్ ।

తస్మిన్ధం స్వాద్విత్వితీయే తు సాధ్యం విద్యాదసస్తరే ॥ ౬౯

పదే సిద్ధం తురీయే తు వైపరీత్యాయ కల్పయేత్ ।

సిద్ధేసిద్ధం జవాద్యైస్తు సాధ్యే సాధ్యం సుసిద్ధకే ॥ ౭౦

ఆధీతమాత్రే మహాతే ఫలాయ భవతి భువమ్ ।

పదే తు వైరిణస్యాచ్చేల్లిరధ్యేత్పనాశనమ్ ॥ ౭౧

ఆనుగుణ్యం పరీక్ష్యేత నిమిత్తాని పరీక్ష్య చ ।

సాధకస్సాధయేన్మస్త్రాం దేవస్య కుటిలా గతిః ॥ ౭౨

శ్లో మూలమస్త్రచతుష్టయస్య నానుగుణ్యపరీక్షా శ్లో

చతుషశ్చ మూలమస్త్రేషు నానుగుణ్యం పరీక్షయేత్ ।

శ్లో మూలమస్త్రనిరూపణమ్. శ్లో

తారమష్టాక్షరం చైవ ద్వాదశాక్షరమేవ చ ॥ ౭౩

విష్ణుగాయత్ర్యపి తదా చత్వారిశ్చ క్రిధమే మతాః ।

శ్లో మాలాబీజమస్త్రలిఖణమ్ శ్లో

ద్వాత్రింశదక్షరాధిక్యే మాలామస్త్రా దశాధికే ॥ ౭౪

బీజమస్త్రా

శ్లో మస్త్రాణాం పయోజాత్వాదినిర్దేశః శ్లో

స్సమస్తేషు పూవేనా వాధికక్యశోభనాః ।

* ఇతరె యావ్వనే తద్వత్సవౌ బాల్యేపి శోభనాః ॥ ౭౧

స్త్రీపున్న + పుమితి త్రైధం భజన్తే మస్త్రజాతయః ।

పంస్త్యాసమస్తాస్సాహునా సమోఽస్తాస్తు సపుంసకాః ॥ ౭౬

శేషాః పురుషమస్త్రాస్సుస్మరితి త్రివిధమీతమ్ ।

* మస్త్రజాత్యనురోధేన కమఃకు వినియోగః. * ఉచ్చాటన చ వశ్యే చ విద్యేషే తుద్రకమఃకు ॥ ౭౭

స్త్రీయః ప్రశస్తా నల్లిజ్ఞాః కమఃస్వస్యత్ర పూజితాః ।

పుల్లజేషు తు స్త్రీమస్త్రేషు దిజ్ఞాత్రం కిల్బిదుచ్యతే ॥ ౭౮

ఫడంతా మరణాద్యథే శస్తా భూతాద్యుపద్రవే ।

హుక్కురాంతాః ప్రశస్యంతే వాషడంతాస్తు తె పునః ॥ ౭౯

తస్మాద్యనే నియుజ్యంతే ధమకామాధకముర్తిభిః ।

సమభ్యుక్తాః ప్రశస్యంతే ఓమంతాస్సవశసిద్ధిదాః ॥ ౮౦

* ఆవిధినా గ్రహణే దోషః *

♦ సవకమస్త్రాస్సవకఫలా గురువక్త్రాద్యది శ్రుతాః ।

యదృచ్ఛయా శ్రుతో మస్త్రశ్చ ♦ న్నైనాథ చ్ఛలెన వా ॥ ౮౧

వత్రేషీతో వా వ్యథా స్సాస్త్రిప్రత్యతానథకదః స్మృతః ।

* సిద్ధేకమస్త్రస్య మస్త్రాంతరసౌభ్యమ్ *

ఏకస్సుసాధితో మస్త్రో జపహోమాదితర్పణైః ॥ ౮౨

స సాధకస్య సర్వాధం ప్రసూతే నాత్ర సంశయః ।

సమ్యక్సిద్ధేకమస్త్రస్య నాసాధ్యమిహ కిచ్చన ॥ ౮౩

కింపునర్బవావో యస్య కా కథా హరిరేవ సః ।

* మస్త్రజపే దిగాదినియమః *

కుశేషు కృష్ణత్వచి వా ? బ్రుహ్మమేకాంతభూమిషు ॥ ౮౪

* 'ఇతరె' ఇత్యర్థం కవచిన్న. + బితి చ. స్త్రీసహేషు. ౧ హుక్కురాద్యా. ౨ సర్వే. ♦ చ్ఛన్తే. ? తస్మామేకాంత.

ప్రాగాదిదిబ్బుభో భూత్వా న తు యామ్యముఖః క్వచిత్ ।

ఉపవిష్టా జపేన్మన్తం సవనిత్రకరశ్శుచిః । ౨౫

భృతోర్ధ్వపుణ్డ్రోరచనో నాన్యాం వాచముదీరయత్ ।

గురుం ప్రణమ్య ప్రథమం ప్రణవప్రముఖం జపేత్ । ౨౬

❖ జపయోగ్యప్రదేశాః. ❖

దేవతాయతనే నద్వాం శైలె సాగరరొధసి ।

వనే వా తీర్థదేశే వా న్యగ్రోధాశ్వత్థయోరధః । ౨౭

* అన్యత్ర వా శుచౌ దేశే కుటిం కృత్వారభేత పః ।

❖ జాపకస్య ఆహారనియమః. ❖

అనశ్నో వాయుభక్షో వా యద్వాబ్జక్షో జలాప్లవః । ౨౮

జీర్ణవర్ణాశనశ్చాకభోజనో వా ఫలాని వా ।

పక్వాని మూలాన్యధవా భుజ్ఞానో లవణం వినా । ౨౯

యవోష్ణికా లాజదుగ్ధ భిక్షోహరో జితెన్ద్రియః ।

పూర్వం పూర్వం ప్రతస్తం స్యాదశనీయం విశోధనమ్ । ౩౦

❖ సిద్ధియోగ్య తిథ్యాదయః. ❖

† మన్తస్య దేవతా స్వతారతిథివారేషు సాధకైః ।

ద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా గ్రహణే కర్మ శస్యతే । ౩౧

విశేషయజనం కుర్వత్ చక్రాబ్జే జపమాచరేత్ ।

శిఖో వా జటిలౌ వాపి వల్కలౌజినకర్పటః । ౩౨

త్రిసంధ్యం స్నాననియతస్తేలాభ్యజ్ఞవివర్జితః ।

❖ యుగభేదేన జపావృత్తి భేదః. ❖

యావదుక్తం కృతయుగే మన్తాభ్యసనమివ్యతే । ౩౩

త్రైతాదిషు త్రిషు ప్రాక్తం ద్విగుణం త్రిగుణం క్రమాత్ ।

చతుగుణం వరం వాపి తతో మన్తఫలెచ్ఛయా । ౩౪

* అన్యత్రాపి. † మన్తేషు, స్వతారతిథి-తారాతిథి.

* సవకసిద్ధికరో మస్త్రసిద్ధసిద్ధ్యేత్క్రియావశాత్ ।

క్రియాధిగమ్యతే శాస్త్రాచ్చస్త్రం దేశికపూరుషాత్ ॥ ౯౫

❖ మస్త్రశబ్ద నివకచనమ్ ❖

మననం సవకసత్వానాం త్రాణం + సంసారసాగరాత్ ।

మననత్రాణసంయోగాన్మస్త్ర ఇత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౯౬

లభవా గౌరవీయత్వా స్తద్ధాతోమస్త్రయితే గౌరయం ।

రత్రత్యయాస్తః పుల్లజస్తథాయం లోకవేదయోః ॥ ౯౭

మస్త్రేణ స్థావ్యతే దేవో మస్త్రేణైవ విసృజ్యతే ।

జ్ఞానానాం తత్పరంజ్ఞానం మస్త్రజ్ఞానం విదుర్బుధాః ॥ ౯౮

విహికాముష్మికం సవకం మస్త్రేణైవ ప్రసిద్ధతి ।

❖ ఫలదశకనాదేవ మస్త్రేద్రష్టృత్వమ్. ❖

ఫన్దో ॥ మస్త్రాక్షరే యత్తదశకనాదృషిరుచ్యతే ॥ ౯౯

దశకనం చ ఫలస్యాహుసాపునమస్త్రదశకనాత్ ।

దేవతా మస్త్ర ఫలదా మస్త్రేణ కరిషాదితాః ॥ ౧౦౦

బ్రువన్తి నిలయం తేత్రం తత్వం ? తత్వమిదం విదుః ।

❖ మస్త్రాణాం శ్వేతాదివర్ణభేదః. ❖

మస్త్రాక్షరాణాం శుక్లాది ! మస్త్రభేదః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౦౧

మూలమస్త్రాదిమస్త్రాణాం సాధనం శృణు సాంప్రతమ్ ।

❖ మస్త్రీణో వజ్యవస్తునిదేశః. ❖

విధాయ † యోగయోగ్యాని పుష్పమూలఫలాని చ ॥ ౧౦౨

శాకాదీని తు ‡ వజ్యాని వజయేదితరాణి తు ।

గృహ్ణీయా ద్యాని వజ్యాని తాని వత్సేమి పద్దతి ॥ ౧౦౩

* సవకసిద్ధ్యాకరో. + తు భవ. ‡ త్యాద్యేతోః. § కరమ్.

¶ తస్త్రేణ. ॥ మాత్రాక్షర. ? తత్వం చ భేదయోః. ! వర్ణభేదాః

ప్రదేశితాః. † యోగ యోగ్యాని. ‡ వజ్యాని.

శ్లో వజ్ర్యాని పుష్పాణి. శ్లో

ఉగ్రగన్ధాన్యగన్ధాని దుగ్ధాని పరిత్యజేత్ |
వస్త్రాకావణాస్పృష్టాని పుష్పాణ్యారాధన మాఁఁ || ౧౦౪

ఉన్నత శాల్మలీ బీజపూర ధుత్తూరికాజపాః |
బస్మాకాసితకొరణ్డద్రోణకన్యాపరాజతాః || ౧౦౫

బృహత్సగస్తకూశ్వాణ్డపటోల్యారగ్వధైస్సమాః |
నిగుణ్డీ * దమయన్తీ చ + కింశుకం పారిభద్రకమ్ || ౧౦౬

కొళాతకీ పియాలుశ్చ తపస్వీ గరివల్లికా |
నిమ్బవ్యాఘ్రీ కరజ్జశ్వీ వణ్డ స్స పావణ్డకట్టికా || ౧౦౭

¶ విభీతకిష్కిణ్యజ్కోలలాజలీశజ్జపుష్పిణీ |
నారజ్గనద్రికావతః ? వల్లికాక్షీరికాడిమ || ౧౦౮

శ్లో మన్త్రిణో వజ్ర్యాని శాకాదీని. శ్లో

పుష్పాణి వజ్రానీయాని శాకాన్యపీ తథా శృణు |
* శృజ్జాప్తం గృజ్జనం శిగూ నాలికా సువివణ్డకమ్ || ౧౦౯

పాథాజ్జనం || రక్తబాష్పం గ్రామబాష్పం త్రికణ్డకమ్ |
? ద్రోణవత్రం లిలిక్తా చ తణ్డలీయం తపస్వినీ || ౧౧౦

కొళాతకీ చ వజ్ర్యాని మూలెషు త్యాజ్యముచ్యతే |
ఛత్రాకం లశునం తాలఫలమూలే కటోలికా || ౧౧౧

! బిమ్బకుమ్భాణ్డనారజ్గఫలాని పరివజ్రయేత్ |

శ్లో వజ్ర్యాని భోజనపాత్రాణి. శ్లో

బిల్వోద్దుమ్బర బోధ్యకా పటకత్రైషు భోజనమ్ || ౧౧౨
వజ్రయేత్సాధకో యత్నాదాలస్యం ఽదీఘుచింతనమ్ |
వివాదనిద్రా నివేదనిగ్రహానుగ్రహంస్త్యజేత్ || ౧౧౩

* మదయన్తీ చ. + కింశుకా పారిభద్రకా. స్స పాణ్డర. ¶ విభీతకిష్కిణీకొల. ? వల్లికా. * శృజ్జాగ్రం గృజ్జనమ్, శృజ్జాప్తం కుజ్జరమ్. || పూతిభాష్పమ్. ? ద్రోణం కటోలి నిమ్బం చ. ! బీజకుమ్భాదీఘుదళనమ్.

❖ మన్త్రిణా ధారణీయాని చిహ్నాని. ❖
పద్మాక్షమాలాం గ్రీవాయాం లమ్బయత్సాధకశ్శుచిః ।

❖ సువణః చక్రధారణమ్. ❖
ధారయేద్ద్రుమయం చక్రం సవవిఘ్నైవశాస్తయే ॥ ౧౧౪

❖ దేహి ధారణీయలాఙ్ఘనమ్. ❖
జవకాలేఽథవా చక్రం శఙ్ఖాకృతి యథాతథా ।
శాఙ్గఖడ్గదాకారం లాఙ్ఘనం లాఙ్ఘయేత్సుధీః ॥ ౧౧౫
శరీరావయవే బాహ్యోవశ్శ్రోభువి చతుర్ముఖ ।

❖ చక్రాదిలాఙ్ఘితస్య మాహాత్మ్యమ్. ❖
చక్రాదిపంచాభిజ్ఞానలక్షితాజ్ఞపరిష్కృతమ్ ॥ ౧౧౬
పురుషం దూరతో దృష్ట్వా భూతాద్యా భయవిహ్వలాః ।
విద్రవంతి తథా ఘోరాః పాపిష్ఠాః క్షణమాత్రతః ॥ ౧౧౭
వినశ్యంతి తథా పుణ్యపుష్పాని వ్రవిశంతిచ ।
వ్రణమన్తి తథా దేవా దేవషిః వ్రవరాస్తథా ॥ ౧౧౮
అకృత్యమపి కువాణో భుజ్జానో వాయతస్తతః ।
పాపైర్నలివ్యతే దేహీ చక్రాద్యాయుధలాఙ్ఘితః ॥ ౧౧౯
హవ్యం కవ్యం చ దాతవ్యం తస్మై * తద్దానమకయమ్ ।

❖ సిద్ధివ్రతిబంధకాని వెషచెష్టాదీని. ❖
అవిధాయ శిఖాబంధమకృత్వా కిలకం మృదా ॥ ౧౨౦
అధారయంస్తతో దధ్ధాన్ సూత్రైః † రనుకవీతయా ।
కుంభా కర్మాణి న ఫలం ప్రాప్నుయాత్పురుషాధమః ॥ ౧౨౧
నగ్నో ముక్తశిఖాబంధో వాససా వావకుణ్ఠితః ।
గచ్ఛా శయానః వ్రలంభా న జపాత్ఫలమశ్నుతే ॥ ౧౨౨

జపేన్మౌనం సమాస్థాయ సహసంభాషణాదికమ్ ।

త్రతిలోమాదిభిన్దైనకాయాన్మస్త్రోవిత్తమః ॥ ౧౨3

వ్యాహరేదపి శాయాకథాం నిత్యం తద్గతమానసః ।

❖ మస్త్రోసిద్ధ్యథా శాలానిమాణాది. ❖

ద్వాదశాక్షర *మన్యం వా జపేదక్షరలక్షకమ్ ॥ ౧౨౪

తదథాం జహుయా దగ్నా హోమశాలాం ప్రకల్పయేత్ ।

ధూమనిగమనోపేతాం చతురశ్రాం †మనోరమామ్ ॥ ౧౨5

❖ కుణ్డాకృతి మానాది. ❖

తస్మధ్యే కల్పయేత్కుణ్డమాహుత్యసుగుణం శుభమ్ ।

వృత్తం వా చతురశ్రం వా మేఖలాత్రయసంయమమ్ ॥ ౧౨౬

ఏ యో నిమన్మృత్స్నియా బ్రహ్మ మానం కుణ్డస్య కథ్యతే ।

అయుతాహుతివయన్తే హోమే వాస్తవమాణకమ్ ॥ ౧౨౭

ద్విహస్తం నియుతే కుణ్డం త్రిహస్తం ప్రయుతే తథా ।

శక్కు హోమే చతుహస్తాస్తం మహాశక్జాతు పట్కరమ్ ॥

బృన్దాహుతో సప్తహస్తం మహాబృన్దైష్టహస్తకమ్ ।

అబుధే నవహస్తం స్యాన్నిబుధే దశహస్తకమ్ ॥ ౧౨౮

ఏకాదశకరం ఖవే శరాధే ద్వాదశాయతమ్ ।

త్రయోదశకరం మధ్యే ‡అస్తకేతు చతుడశశ ॥ ౧౨9

పద్మే కరాగ పంచదశ మహాపద్మే తు షోడశ ।

పముద్రో వింశతికర ౪ మోఘే ద్వావింశతిః స్త్రుతమ్ ॥ ౧౩0

ఇతోఽధికాహుతివిధౌ చతువింశతిహస్తకమ్ ।

❖ ప్రసంగాత్పశ్యస్థాననిదేశః. ❖

ప్రపశ్నాదుచ్యతే పశ్య తాం క్రమేగావధారయ ॥ ౧౩౧

* తోహీనం † మనోవారామ్, ఏ యోసిమ్. ‡ అస్త్యక

౪ మహాఘే.

ఏకం దశ శతం సజ్ఞ్యా పహసృమయుతం తథా ।

నియుతం ప్రయుతం శ్రీఙ్కుమహాశ్రీఙ్కుస్తతః పరమ్ ॥ ౧౩౩

బృన్దం తదా మహాబృన్దమబుజదం నృబుజదం తథా ।

ఖవణం పరాధణం మధ్యాన్తై పద్మం తస్మహదాదికమ్ ॥ ౧౩౪

* పద్మాత్తరం సముద్రం న్యాన్మహాఘం † చోత్తమం భవేత్ ।

ఏకమారభ్య గణయేత్ప్రీయతాన్తం యదాక్రమమ్ ॥ ౧౩౫

స్థానాత్ స్థానం దశగుణం వధణయేత్ప్రీయతావధి ।

లక్షస్య నియుతం ధ్రువసజ్ఞ్యా కోటిః ప్రయుతమివ్యతే ॥ ౧౩౬

శ్రీఙ్కుమారభ్యగణయేన్మహాఘాన్తం క్రమాద్యథా ।

శతం కోటిసహస్రీణాం శ్రీఙ్కుపజ్ఞ్యా నిగద్యతే ॥ ౧౩౭

తథైవ న్యాన్మహాశ్రీఙ్కురేవం బృన్దం వ్రక్షీతితమ్ ।

తద్వదేవ మహాబృన్ద మేవమేవాబుజదం పృథితమ్ ॥ ౧౩౮

ఇత్థం నిబుజదమాఖ్యాతమేవం ఖవణముదాహృతమ్ ।

ఏవమేవ పరాధణం న్యాన్మధ్యమిత్థం చతుషశ్చ ॥ ౧౩౯

¶ ఏవమన్తం తదా పద్మం మహాపద్మం తథైవ చ ।

సాగరవ్రలయావేవం సజ్ఞ్యా నాస్తి తతః పరమ్ ॥ ౧౪౦

❖ అగ్నేశ్రోతాదినిరూపణమ్. ❖

१ యత్ర కాష్ఠం తు తచ్చోత్రం యత్ర ధూమస్త నాసికా ।

యత్రాల్పజ్వలనం నేత్రం యత్ర భస్మ తు తచ్చిరః ॥ ౧౪౧

యత్ర సమ్యక్ స్థితా దభాస్తత్ర కేశాః । వ్రక్షీతితాః ।

యత్ర ప్రజ్వలితో వహ్నిజిహ్వ తత్రైవ క్షీతితా ॥ ౧౪౨

❖ హోమస్థానాదిఫలమ్. ❖

అగ్నికణైః హుతి రోగో నాసికాయాం మనోవ్యదా ।

చతుషానిధనం కురూత్కేశే దారిద్ర్యదం భవేత్ ॥ ౧౪౩

* ఉచోత్తమమ్. † చోత్తరమ్. ధ్రువసజ్ఞ్యా ఇత్యతి) సంజ్ఞా ఇతి కొశాన్తరే. ¶ ఏవమేవం. १ యత్ర ఇత్యాద - 'సమిద్భిః' ఇత్యన్తం కోశచతుష్టయే న దృశ్యతే.

హుతం శిరసి పాపం స్యాత్తస్మాజ్జహ్వసు హోమయేత్ ।
 సమిద్భిర్యజ్జయైబీజైఃపుష్పైఃకర్పూరైఃకర్పూరైఃకర్పూరైః ॥ ౧౪౪
 సుమనోభిషమిద్ధేఽగ్నో జహుయాదగ్నిమాహరేత్ ।

❖ కుణ్డమధ్యే యోగాసనమ్. ❖

ఆరణ్యం మణిజం తాహం కుణ్డమధ్యే కరిష్యామే ॥ ౧౪౫
 యోగాసనం చాగ్నిమధ్యే కల్పయిత్వా హరిం పునః ।

❖ ప్రత్యహం హోమః. ❖

ఆవాహయేత్తత్ర దేవః హోమాంతం * తత్ర సన్నిధిమ్ ॥
 ప్రాథమ్యేత వమారాధ్య హోమం కుర్యాద్దినే దినే ।
 ఆ హోమకాలమయ్యాదం రక్షేదగ్నిమతన్త్రితః ॥ ౧౪౬
 న దహేత్పరిధీ దభానువస్తీణానువక్రమ్ ।

❖ సిద్ధేశ్వరితాని. ❖

ఏవముక్తేన మార్గేణ జపతో మస్త్రముత్తమమ్ ॥ ౧౪౭
 సాధకస్య † పునస్సప్తా సప్తావస్త్యః చారితాః ।
 మస్త్రసిద్ధిమసిద్ధిం చ సూచ స్త్రయస్త్యుభాశుభమ్ ॥ ౧౪౮

❖ తత్ర సునిమిత్రాని. ❖

ఆచార్యం వ్రతమాం దేవీం పూజోఽకరణాని చ ।
 వివ్రం భాగవతం భూషం ఛత్రచామరదంతిః ॥ ౧౪౯
 సింహపనమపాం కుమ్భం పూణం కన్యాం వధూజనమ్ ।
 దీపం శంఖం తథా యానం ‡ శ్రీవత్సం పాదుకాం తథా ॥ ౧౫౦
 శ్వేతం వస్త్రం చ మాల్యం చ చంద్రం భూషణాని చ ।
 రత్నాని కామలాదీని పాయసం దధి పలికాః ॥ ౧౫౧
 తాంబూలం పుస్తకం ఘట్టం తణ్డూలానవగాహనమ్ ।
 సముద్రతరణం శైలారోహణం ద్రుమరోహణమ్ ॥ ౧౫౨

* భూమిలాభం మృదాం లాభం తటకూపాదిదశకానమ్ ।

ప్రాజ్ఞుభోదుష్టుభో వాపి యాత్రాం కువర్కా స్వయం యది ।

విమానదశకానం విష్ణుదీక్షా చ శశిభాస్కరా ।

† నక్షత్రాణి గృహాదీని జ్యోత్సాం చ ధ్రువశుద్ధలమ్ ॥ ౧౫౫

దీప్తమగ్నిం వెదఘోషం సిద్ధవిద్యాధరాదికమ్ ।

దేవతా పమితిం చైవ వశ్యే మూలఫలాని చ ॥ ౧౫౬

అపూపాదీని భక్ష్యేణి కుశేయప్రిం కమణ్డలుమ్ ।

యజ్ఞాపవీతం పాత్రాణి క్రుక్కువాదీని లోకయన్ ॥ ౧౫౭

అక్షమాలామేవమాద్యైశ్చభైస్సప్తైర్నిర్దిశేత్ ।

మస్త్రసిద్ధిం బహు ధీ ముఖాం

❖ దుర్నిమిత్తాని ❖

దుస్స్వప్నాశ్చాప్యశోభనాః ॥ ౧౫౮

కథ్యంతే ముణ్డితైస్సాధకం సమ్భూషా సహవర్తనమ్ ।

స్వయం ముణ్డిశ్చ బ్రాహ్మణో జీర్ణం నీలం తథామృరమ్ ॥ ౧౫౯

కన్ధాం రక్తాం తథా నీలాం పుష్పమాలాం చ మూర్ధని ।

గర్దభారోహణం భగ్నయానాధిషానమబ్జ ॥ ౧౬౦

చిన్నచ్చత్రధరో వాపి మహిషారోహణం తథా ।

దక్షిణాభిముఖో గచ్ఛన్నువృత్తివాహాదిరోహణమ్ ॥ ౧౬౧

దప్తశ్చ కపిభిర్దేహే సృగాలైర్వా వృక్షైస్తథా ।

కర్ణపాదశిరశ్చైవో దంతానాం పతనం తథా ॥ ౧౬౨

నవవస్త్రధరిత పీడా భక్షైః పాశైః బంధనమ్ ।

¶ విధవాల్లిజనం నీచైః పాషణైః త్రితిలోమజైః ॥ ౧౬౩

వర్తనం గోపురాదీనాం పతనం శాఖనామపి ।

తురగారోహణం ౭ భుక్తిర్బాధాద్యాలయసేవనమ్ ॥ ౧౬౪

* భూమిలాభమృతం లాభమ్, † 'నక్షత్రాణి' ఇత్యర్థం కోశ
వజ్రకై నదృశ్యతే, ధీ ముఖాత్, ¶ విధాయాల్లిజనం, ౭ భుక్తమ్.

మదిరాపాయీభిః పావరోగిభిః కితవైస్సహ ।

వతశానం దీపనివాశానం దేవానాముత్సవం తథా ॥ ౧౬౫

గ్రామాదిదాహో భత్యైశాం ఫలాదీనాం చ భక్షణమ్ ।

మధూచ్ఛిష్టం ప్రతిచ్ఛాయా యాతా యుద్ధోద్యమం భటైః ॥

అభ్యర్థం తైలలాభం చ మరీచం లవణం తథా ।

లోకయన్నేవమాదీని స్వప్నే శాంతిం సమాచరేత్ ॥ ౧౬౬

❖ సిద్ధిప్రకారాః ❖

జవహోమాదిభివిద్యార్థా జాగ్రతిః ప్రత్యయాంస్తథా ।

వత్యౌమి సాధకస్యాగ్రే జాతానభ్యుదయావహాః ॥ ౧౬౭

వ్యోమ్ని దేవగణా న్నేమిఘోషం కున్దుభీనిస్వసమ్ ।

సిద్ధైస్సంభాషణం చాపి విమూనానాం చ దశశాసమ్ ॥ ౧౬౮

భూతప్రెతిపిశాచాదిదశశానం భూతైః తథా ।

హోమకాలే చ సప్తాచిక స్త్రీశిశుః పరిదృశ్యంతే ॥ ౧౬౯

శుద్ధస్ఫటికసజ్జాశో దక్షిణావతశా * శోభితః ।

దివ్యగన్ధోపలమ్బశ్చ ఛత్రబిమ్బధ్వజాదిశమ్ ॥ ౧౭౦

శబ్దదున్దుభివీణాదివేదఘోషశ్రుతిం పునః ।

పూర్ణాహుతివిధాసిద్ధిలిక్ష్ణాన్యతాని లోకయేత్ ॥ ౧౭౧

❖ సిద్ధిలింగానాం గురుం వినాన్యత్రప్రకాశనిషేధః ❖

† సాధకస్తాని లిక్ష్ణాని కథయేన్న గురుం పినా ।

హోమాస్తే భోజయేద్విద్యార్థా వైష్ణవా ద్యాదశవరాః ॥

❖ యావన్మన్త్రసిద్ధి భగవదారాధనమ్ ❖

యావచ్ఛ మన్త్రసిద్ధిస్సాన్యత్రావదారాధయేద్ధరిమ్ ।

కామనానుగుణకారం దావాదైర్ఘ్యం పరికల్పితమ్ ॥ ౧౭౨

దినే దినే జపేన్మన్త్రం జప్వాన్న గ్నాయదాపురమ్ ।

* సంయుతః । † సాధకాని హి లిక్ష్ణాని.

❖ ప్రణవ పురశ్చరణవిధిః. ❖

ప్రణవస్య శృణు బ్రహ్మ * పురశ్చరణము త్తమమ్ ॥ ౧౭౧

బీజం సాక్షం సముద్ధారం యథావదవధారయ ।

అప్రమేయాదిముదయం మధ్యే † మద్ధిరపశ్చివమ్ ॥ ౧౭౨

సమాహృత్య శ్రీ త్ర్యవయవం ‡ క్షణాక్షణా వాచకం మరేః ।

ప్లుతౌదాత్తవరం బ్రహ్మ చక్రమధ్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౭౩

ఉద్ధరెద్బీజమస్యాద్యం ¶ ప్రతికం దణ్డశేఖరమ్ ।

వైష్ణవం దణ్డయేదైవమా శక్తిస్సవత్ర కీర్తితా ॥ ౧౭౪

బీజశక్త్యజ్ఞహీనా యే మన్తాస్యస్తై నిరథకాః ।

తస్మాత్సాక్షం బీజయుక్తం శక్తియుక్తం ఫలప్రదమ్ ॥ ౧౭౫

బీజం శక్తిశ్చ కథితా శ్రూయతామజ్ఞజతయః ।

ఋషిబ్రాహ్మస్య ఛన్దస్సు దేవీ గాయత్ర ముచ్యతే ॥ ౧౭౬

ప్రతిపాద్యం వరోదేవం వరమాత్మా స దేవతా ।

బుద్ధిస్తత్వం వరం వ్యోమ తేత్రంవణాస్థితచ్ఛవిః ॥ ౧౭౭

జ్ఞానం బలం తదావీయమైశ్వర్యం తెజసా సహ ।

శక్తిరేతే చతుర్థాన్తా సమస్సాహా వవత్ తథా ॥ ౧౭౮

హుం ఫట్ వౌషట్ క్రమాదేత దవసానాశ్శుభావహః ।

అజ్ఞాని హృదయాద్యేషు వట్సు స్థానేషు మన్త్రిణా ॥ ౧౭౯

ప్రయోజ్యాని ప్రయుక్తేషు మన్త్రి స్సాక్షం కృతోభవేత్ ।

దేహా కరతల చైవ స్థానేషు ద్వాదశశస్వపి ॥ ౧౮౦

ద్వాదశాక్షరవన్నాసం ప్రణవస్సృటికక్రథః ।

♦ న్యాసే సమోస్తస్సాహాన్తో జపపూజాహుతిష్యపి ॥ ౧౮౧

* పునః. † మద్ధిర. ‡ త్రికవచస్త్రీ న్వణాక్షణ. ¶ ప్రతితమ్

ప్రయోగేషు. ♦ న్యాసా.

వశ్యే చాకషణవిధౌ ఉచ్చాపై హుబ్బుతిభః పేత్ ।
 మారణే ఫట్కృతిజ్ఞాయా సమ్భ ? విద్వేషమోహనే ॥ ౧౮౬
 సతిం వినాజమన్యస్సాన్యధమాదా సతిరెవ సా ।
 శాకయావకభేత్తాశీ జపేల్లక్షత్రయం శుచిః ॥ ౧౮౭
 తదధః తపణే సజ్జ్య తదధః హోమకమణి ।
 హోమానై సిద్ధయై సస్య జాయనై * యావదీప్సితాః ॥ ౧౮౮
 విహికాముష్మికం పవకం ప్రణవాల్లభ్యతే † ఫలమ్ ।
 ప్రణవాన్న పరమస్త్రగ కశ్చిదస్తి చతుర్ముఖ ॥ ౧౮౯
 శాన్తిపుష్పభిచారేషు కిమన్యైస్సిద్ధివణానైః ।
 అన్యకాలే చ మాం ధ్యాత్వా వ్యాపారక ప్రణవాక్షరమ్ ॥
 స్త్రయోగాభ్యా గా సాక్త పిథినా జీవమారోహయేద్ధది ।
 భువో మధ్య తతోజీవం తతో బ్రహ్మ బిలం తతః ॥ ౧౯౦
 ఉచ్చరక ప్రణవం ‡ భిత్వా బిలం బ్రహ్మణీ లీయతే ।
 యావత్ప్రణవినిమోకమభ్యన్యేత్ప్రణవాక్షరమ్ ॥ ౧౯౧
 పవకపాపవిముక్తో యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।
 పోక్తగ ప్రణవకల్పస్తే సమానైః చతుర్ముఖ ॥ ౧౯౩

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహాకనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయోపాదే

మాతృకాద్యధా † త్రయవణానం నామ

త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

ॐ శాంతిః

? విజ్ఞాన. * యద్యదీప్సితాః. † ఫలమ్. స్త్ర 'యోగ' ఇత్యాది
 'పవకపాప' ఇత్యంతం క్వచిన్న. ‡ సెన. ‡ హిత్యాబిమ్బం.
 † అథావణానం నామ.

అథ చతువింశోఽధ్యాయః

ಶ್ರೇಭಗವಾಕ್ :-

❀ ద్వాదశాక్షరమస్తోత్రం ❀

ద్వాదశాక్షరమస్త్రీస్య శ్మణు కల్పం చతుముఖ ।

మాతృకాచక్రమభ్యుచ్చా ద్వాదశాణాం సముద్ధరేత్ । ౧

❖ మ న్నీసముద్ధారప్రకారః. ❖

ప్రణవం పరమాత్మానం భద్రపాణిమనస్తరమ్ ।

విష్ణుం దక్షం చోతదేహం సుభద్రం గదినం సుధామ్ ॥ ౨

విష్ణుశీషణం త్రయం వశ్యాద్విజయం సంప్రసారణమ్ ।

వరుణం చాదిదేవాన్తం శుక్రం భువనశీవః కవీ ॥ 3

అతిం మాధవ * నామోనం పీయూషం మధుసూదనమ్

వాయుం తథా ఒకమేయాన్తమేవ + ముద్ధారణాశ్రమః ॥ ర

బీజమస్య ద్వాదశాత్మా దక్షశీవక సదాశ్చుతః ।

(కుద్దో మహంశ్చ) వీరిశ్చ ద్యుస్సహస్రం చ శేషాః । ౫

ఉల్కానానడిమే శి బాశ్చతుర్థానాః శ్చ పృథానకాః ।

❖ ವಿವರಗಳಿಗಾಗಿ. ❖

శ్రీనివాసాచార్యుల వ్యాఖ్యలు. ౧౭

❖ బీజ స్వాసనాన భేదః. ❖

పరస్య వాచుదేవస్య బీకాజం సముదాహృతమ్ ।

దీప్తిమానూభ్యః లోకానో బీజా దక్షాశ్చరః స్మృతమ్ । ౭

॥ దీప్తిమాక కుమ్యసంయోగో మధుసూదనమ సకః ।

స పవ వామనశిరా హృష్టి కేశశిరా సథా ॥ ౮

॥ వీర సేన శిరాశ్చాపి కల్యణో యమనస్తరః ॥

వ.వ.మా.వ.శి.ర.గ. పౌ.క్ర.మ.జ్ఞా.ని. (శ.మ.శి.గ. పు.స. ||

* నామాస్తమ్. † ముచ్చారణే విధిః. శ్రీవృతాస్తకాః.
¶ దీప్తిమత్కుమ్భ. † దేవదత్తశిరాశ్చాపి విష్వన్తోయమనస్తరః.

నత్యస్తదన్తశిరసస్సవే విభవపూర్వకే ।

వాసుదేవ ప్రయోక్తవ్యా హృదయా * దిమ పట్స్వపి ॥ ౧౦

❖ ఋషిదేవతా చ. ❖

పూహపూర్వే తు + బిమ్బస్వాద్విష్ణుః కుణ్డాది పూర్వవత్ ।

అన్తం యద్వా ద్వాదశాణాం పూర్వే వట్ హృదయాదయః ॥

వణ్ణమనామదవరే తున్దగుహ్యశజౌరవః ।

ఇహ పాదమితి స్థానేష్యేతే యోగ్యం క్రమాద్భదైః ॥ ౧౧

ఋషిశ్చ దేవతా చోభే వాసుదేవః స్మృతస్త్రీమః ।

ఛందశ్చ దేవీ గాయత్రీ వణ శ్చైతశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౩

తత్త్వం బుద్ధిః పరం వ్యోమ తే త్రం మస్తస్య శబ్దితమ్ ।

ప్రత్యక్షరమృషిశ్చందో దేవతా వణవిస్తరః ॥ ౧౪

తత్త్వం తేత్రం క్రమాత్సర్వముచ్యతే ద్వాదశస్వపి ।

పరమేష్ఠీ సనశ్చ సనశ్చ పృజావతిః ॥ ౧౫

భృగుస్సరతుమారశ్చ పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।

మరీచిరత్యగ్గిరసా కథితా ఋషయః క్రమాత్ ॥ ౧౬

ఛన్దాంసి దేవీగాయత్రీ న బస్తః తేత్రం ప్రజావతిః ।

త్రీమృష్యశ్చ బృహతీ విరాట్ ॥ బస్తస్త్రీవృత్తికః ॥ ౧౭

ఉష్ణిక్చ శ్రీరితి బ్రహ్మ వణైశ్చ ద్వాదశస్వపి ।

విష్ణాద్వా మాసవా దేవాస్తత్త్వాని కదయామి తే ॥ ౧౮

❖ తత్త్వాని. ❖

చిద్భేదః ప్రకృతిబుద్ధిమణి १ స్తత్త్వాదయో గుణాః ।

వ్యోమాగ్నిషక్షరుత్యాని వణానాం తత్త్వమీరితమ్ ॥ ౧౯

❖ తేత్రాణి. ❖

తేత్రాణి పరమవ్యోమ వాయురిగ్నిషక్షలంతథా ।

నత్యం + తపో జనశ్చైవ మావా ? స్వస్వం భవస్తథా ॥ ౨౦

* దీవి. + బీజం స్వాద్విష్ణుస్తునాది. ౧ బస్తః త్రీత్రం. ॥ బస్తస్త్రీవృత్తికః. १ స్తత్త్వాదయో. + తపోఽమృతః. ? తత్త్వం.

భూమిఁ పాతాలమెతాని క్రమేణ కథితాని తే ।

* ఆత్మాదిధామాశ్రేయాంశం ? గోపనాంతం సదన్దకమ్ ॥ ౨౧

సత్యస్తం పాపహననం విష్ణ్వస్తం † భానుమాఁ పరమ్ ।

శబ్దమాద్యక్షర స్థి వరం కమలం మధుసూదనమ్ ॥ ౨౨

పులహం చావరం విష్ణునాయకం పీతసూదనాః ।

ఏకనేత్రం మందరం చ విష్ణ్వస్తం ఛత్రహస్తకమ్ ॥ ౨౩

సంప్రసారణమూర్ధానముద్ధరేన్మన్త్రోన్మితముః ।

అగ్నిప్రకారమన్త్రోయం కథితం కమలాపన ॥ ౨౪

దుర్గాఁ గణపతిస్తాత్యక్తా తేత్రచాలవదాని తు ।

చతుర్భుజాని సత్యస్త ప్రణవాదీని మిన్త్రిణా ॥ ౨౫

కొణదిక్షు ప్రయుజ్యేరన్నారభ్యాక్నేదిశం క్రమాత్ ।

❖ ద్వాదశాక్షరభాష్యమ్. ❖

భాష్యం చ ద్వాదశాక్షరస్య ప్రపత్యౌమి యథాతథమ్ ॥ ౨౬

ఓమిత్యక్తం వరం బ్రహ్మ సుఖరూపం ధృవం స్థిరమ్ ।

వ్యాపితావృత్తస్య వాచ్యస్య వాచకం సర్వకం స్మృతమ్ ॥ ౨౭

పురుషార్థా వరైస్సవైః స్ఫురాసురమహాపీఃభిః ।

నమ్యంతే దేవ ఏవైకస్స ఏవైకగవరాయణమ్ ॥ ౨౮

ఆదౌ పృథితి భూతాని భూతానుగ్రహకామ్యయా ।

పరిచాలనమప్యేవ కరోతి బహుమూర్తిభిః ॥ ౨౯

విశ్రమాధం చ భూతానాం సంహరన్నఖిలం జగత్ ।

గతిగతిమతామన్యా వాసుదేవాన్న విద్యతే ॥ ౩౦

సంహరత్యాత్మభూతాని పునస్పృశతి మాయయా ।

దేవే జాగ్రతి జాగతి సుప్తే వ్యపితి చాఖిలమ్ ॥ ౩౧

చరాచరమిదం గా కృత్స్నం భూతగోమం చతుర్విధమ్ ।

ద్వాదశాక్షరవాచ్యో య సౌ

* ఆత్మాది యామాశ్రేయసాః. అత్ర అశుద్ధమివ. † వహ్ని మత్పరమ్. స్థి పదమ్. ‡ బ్రహ్మ. § యమ్.

❖ ద్వాదశాక్షరచింతకానాం మాహాత్మ్యమ్. ❖

తస్య మాహాత్మ్యమాశ్రితః ॥ 30

బ్రహ్మభూయం గతో బ్రహ్మ దేవభూయం చ దేవతాః ।

ఋషయశ్చ మరీచ్యాద్యా మునయస్సనకాదయః ॥ 33

మస్త్రీమాహాత్మ్యమాశ్రిత్య జగ్ముః పదమనుత్తమమ్ ।

గత్వా గత్వా నివర్తనై చస్త్రీసూర్యాదయో గ్రహాః ॥ 34

న కదాపి నివర్తనై ద్వాదశాక్షరచింతకాః ।

కిం తస్య యజ్ఞైః కింతీర్థైః కిం విశ్రాంతినకమభిః ॥ 35

కిం వ్రతైర్హస్య మన్తోఽసౌ ద్వాదశాక్షరలక్షణః ।

సర్వ * యత్నైః పురుషస్తస్మస్త్రీ † నిరతో భవేత్ ॥ 36

సంసార భయభీమాణాం మోక్షైకఫలకామినామ్ ।

ముక్తయే పరమోపాయో మన్తోఽయం ద్వాదశాక్షరః ॥ 37

దేవదానవగన్ధర్వా యక్షవిద్యాధరాదయః ।

వ్రణమన్తి మహాత్మానం ద్వాదశాక్షరచింతకమ్ ॥ 38

యస్య రాష్ట్రే మహీపస్య మస్త్రీ వసతినిభయః ।

స్థితద్రాష్ట్రే ధనధాన్యాది పమ్నద్ధం వధా తేఽధికమ్ ॥ 39

భూకాని చ పలామస్తే గ్రహశ్చైవ భయ జ్ఞురాః ।

రాష్ట్రా రాజపురావాజ్ఞస్స కాశాచ్చ నిషీడితాః ॥ 40

న ఫలం శక్యతే వక్తుం కాత్సెన్యైశ్చ న కమలాసన ।

చతుర్ముఖముఖైస్సవైశ్చదివ్యైః పరమేశ్వరైః ॥ 41

❖ శరీరశుద్ధయే పురశ్చరణనిఃసముః. ❖

శరీరశుద్ధయే పూర్వం పురశ్చరణమాచరేత్ ।

శరీరం మస్త్రీపంక్తాపూర్వశ్చరణవిషయతే ॥ 42

బ్రాహ్మణాం స్తన్మయాః పూర్వమహూయ ద్వాదశావరాః ।

భోజయిత్వా తతశ్చక్రిమన్దలే దేవమచయేత్ ॥ ౪౩

విజ్ఞాప్య దేశికేః పూర్వమనుజ్ఞాతస్సహాయవాః ।

ఆశ్రమే యత్ర మునిభిః పూర్వమూచరితం * తపః ॥ ౪౪

సిద్ధమస్తఫలె తత్ర వాసుదేవనికేతనే ।

వశ్యమద్వారి వాన్యత్రి పూర్వోక్తస్థానభూషణమ్ ॥ ౪౫

స్థానేఽభిరుచితే పుష్పసమితుశ్శిఖిలోదకైః ।

సముపేతే యథోక్తానాం సమ్పన్నాభిమతాశసః ॥ ౪౬

భిక్షోన్నభాక్తా భక్తానాం తన్మయానాం గృహేషు వా ।

బ్రహ్మచారీ గృహస్థో వా సాధయేద్ద్వాదశాక్షరమ్ ॥ ౪౭

వైఖానసో వా నియతస్తపస్యభిరతశ్శుచిః ।

భిక్షోన్నభుగ్భిక్షాచారీ శాకకస్తఫలాశసః ॥ ౪౮

గృహస్థశ్చేత్స్వయం † పాకం పుత్రైర్వా భార్యయాఽపి వా ।

శిష్యేణ వా పాచితాన్నం నివెద్య హరయేఽగ్రతః ॥ ౪౯

వైశ్యదేవాదికమాన్తై భోజయిత్వాఽతిధీనపి ।

ఽశిష్యం భార్యాం తథా ‡ పుత్రం తౌషయిత్వా యదాతథమ్ ॥

స్వయం భుజ్జీత విధివత్పశ్చాదన్నమకుత్సయః ।

పుత్రదారసమాయుక్తో జపేద్వైఖానసశ్శుచిః ॥ ౫౦

వియుక్తః పుత్రదారాద్యైరథవా నియతస్థితః ।

‡ అజ్ఞసైవ స్వయం వక్తవ్యమన్నమద్యాన్మితాశసః ॥ ౫౧

❖ పురశ్చరణసమ్మత్తయై శుద్ధిః. ❖

సవేశాం కాయశుధ్యధామదౌ చాన్ద్రాయణం చరేత్ ।

❖ పాదోదకం పశ్చాగ్వ్యం బ్రహ్మకూచజలం తథా ॥ ౫౩

* తథా. తతః † వక్తవ్యమ్. ‡ శిష్యాః. § పుత్రాః.

‡ అన్యసైన్వరం. ❖ 'పాదో' ఇదమథాం కవచిన్న.

పీత్వా కాయవిశుద్ధ్యథాం పురశ్చరణ మూచయేత్ ।

❀ మస్త్రసాధనయోగ్యకాలః. ❀

ఆరమ్యగర్భణాం మాసి మాగః *శీషేః ౭భ శోభనే ॥ ౧౪

చైత్రే మాసి సితే పక్షే బ్రహ్మన్నే కాదశీతిథౌ ।

ఉపోష్య పూవం చ కాబ్జై ప్రతిమాయాషధాపి వా ॥ ౧౫

కూచే వా సణ్ణిలె వాపి + యథాచరుచితే వదె ।

ద్వాదశ్యాం హోమపయో న్యమచయత్వా జనాదృశమ్ ।

పుష్పైః పత్తైః బ్రహ్మచర్యనిరతో దేశకాలయేత్ ।

సజ్కల్ప్య కాలనియమం వ్రతాదినియమం తథా ॥ ౧౬

❀ సాధనకాలనియమాః. ❀

నిత్యం శ్రీషవణస్నానమధశ్చయశమేవ చ ।

శయనం వా కుశే పక్షే మృగచమణి వాబ్జ ॥ ౧౭

సజ్కల్ప్య స్తమాషం తైలం చ తైరం ॥ లవణ మేవ చ ।

కీలాలం భోజనంకాంస్యే దివా స్వాపాది వశయేత్ ॥ ౧౮

దేహశుద్ధిం పురా కృత్వా మస్త్రజాపోఽక్షిమాయా ।

అద్య నయోబీజయతం తిథైవ వ్రణవా నిరశమ్ ॥ ౧౯

జవకాలే జపేన్మస్త్రం స ద్యుతం స విలబ్ధిశమ్ ।

లక్ష్మీకృత్యాచ్యుతం ధ్యాయేత్తిదధీశవనోగతిః ॥ ౨౦

❀ ధ్యానవ్రతాః. ❀

ధ్యానం వత్సోమి సవాః ఘనాశిసం కిమలాశః ।

చతుర్భుజముదారాజ్ఞం సవః లక్ష్మీగలక్ష్మీశమ్ ॥ ౨౧

శుద్ధస్ఫటిక ౧ వణాభమయుతేన్దుసమవ్రథమ్ ।

చారుహాసం సుతామ్రోష్ణం కణాన్తాయాఽలౌచనమ్ ॥ ౨౨

* శీషేహ్ని శోభనే. + యథా వా. స్తమాఃస్యతైలం.
॥ చ లవణం తథా. ౧ సజ్కలశమ్.

నిఘాతపద్మరాగాభం దస్తచ్చైసుశోభితమ్ ।
మహారాజ్యం మహాబాహుం వ్రవన్మన్తసిభాసనమ్ ॥ ౬౪

సుభూతిలలాటం సుముఖం ఘనకుశ్చిత్రమూర్ధజమ్ ।
తటిచ్చతసహస్రాభం పీఠనిమలవాససమ్ ॥ ౬౫

పాణిపాదతలామౌజం పుణ్డరీకాయతేజఃకమ్ ।
శ్రీవత్సాజ్యం కిరీటాదిసవాభరణభూషితమ్ ॥ ౬౬

పద్మచక్రగదాశిఖాఢాఙ్గం కౌస్తుభోరసమ్ ।
దివ్యగర్భవిలిప్తాజ్యం దివ్యమాలాభూషితమ్ ॥ ౬౭

శేషాహిబోగే విపులైసుఖాసీనం చతుర్ముఖం ।
శ్రీభూమిసహితం దేవం లలాటైశ్వేతిమృత్స్నియా ॥ ౬౮

ధృతోధ్వపుణ్డ్రాతిలకం మణ్డితం చణ్డభానుభిః ।
నియుతైరయుతైశ్చంద్రైవిశ్చంద్ర్యతాకలాగ్నికొటిభిః ॥ ౬౯

సమవేతైరివైకత్రితేషపుష్టానిశపఃభిః ।
భ్రాజమానం దురాలొకం దేహమణ్డలనిగతైః ॥ ౭౦

భాసయంతం జగత్సవం ధ్యాయేత్ప్రీతిణకల్పవః ।
ఆరాధ్య దేవం సన్ధ్యాయామకరిష్యాం యథావిధి ॥ ౭౧

శ్లో మస్త్రీవకాలావధిః శ్లో

విసృజ్య పునరుత్థాయ ధౌతపాదకరశ్శుచిః ।
ఆచమ్య పాగ్యతో మస్త్రం జపేత్సమ్మకృమాహితః ॥ ౭౨

యావద్బ్రాహ్మమహూతస్య పాదుభావస్తతః కరమ్ ।

శ్లో స్నానాది శ్లో

స్నాత్వా యథోక్తం సన్ధ్యాయామనస్తాయా * యథావిధి ॥ ౭౩
ఆరాధ్య దేవమఘ్యైర్దైవ్యరుకచారైః ధోదితైః ।

జపేన్మస్త్రం శరీరస్య స్థితిముక్తైః † ఫలాధిభిః ॥ ౭౪

❖ జనతక్షణ హోమసజ్ఞా. ❖

ద్వాదశాణం * జపేదేవం విశుద్ధనాస్తరాత్మనా ।
లక్షం ద్వాదశ తస్మాథ్కం తపఃణం వాఙ్భిః స్మృతమ్ ॥ 21
తదథ్కం జహుయాదిగ్నో సాధకపుమిదాదిభిః ।

❖ మస్త్రసిద్ధిఫలమ్. ❖

చతువింశతిలక్షేణ + మస్త్రజాపేన కింకరాః ॥ 22
సిద్ధవిద్యాధరాస్సవే సాతాలే దివి వా భువి ।
యథాభిరుచితే దేశే దుష్ప్రాపే సాధకం ద్విజమ్ ॥ 22
నయస్తస్త్రత్ర నియతం సేవస్తే పరిచారిణః ।
షట్త్రింశల్లక్షజాపేన దేవభూయం సమశ్నుతే ॥ 23
అశీతిలక్షజాపేన హోమైస్తాన్మన్వితైవ నైత్ ।
మహలోకే కుఖం శత్రవైత్రిత్యైర్భిషాజతః ॥ 24
కోటిలక్షేణ జాపేన ప్రాఘ్నయాదణిమాధికా ।
గుణా జనాహ్వయే లోకే వసేత్తత్ స్థైర్యపూజితః ॥ 25
ఏ మహాబృహత్యేనైవ జపహోమైస్తథా వసేత్ ।
తపోలోకే మహాపద్మజహోమేన తావతా ॥ 26
సత్యే వసతి దేవేశం శ్రీభూమిపహితం హరిమ్ ।
దృష్ట్వా నిరామయస్త్రత్ర వసేత్తల్లోకవాసిభిః ॥ 27
మహోష్ఠైశ్చత్రజాపేన తావదాహుతిపజ్ఞయా ।
సాక్షాత్కువణా వాసుదేవం తస్మయో శాభవతి ధ్రువమ్ ॥ 28
కిమభిజాహుభిః ప్రోక్తం పదం యద్యదభీషితమ్ ।
తత్తదాహ్వాతి పురుషస్సమారాధనకమభిః ॥ 29

* తపెన్మస్త్రమ్. + వణజాపేన. ఏ బ్రహ్మబృహత్యేనైవ.
మాహాబృహత్యేనైవ శా వసతి.

వశ్యాకర్షణముఖ్యాని జపహోమాదికర్మభిః ।

ఫలాని చిత్రీరూపాణి దశకయేత్సాధకస్వయమ్ ॥ ౧౫

సాతాలే దివి నా భూమా యే బోగా * భువి దులభాః ।

తానవాప్నోతి పురుషః పురుషోత్తమపూజయా ॥ ౧౬

❖ మోక్షకామస్య మన్త్రిణః సిద్ధాయతనవిశేషే మూర్తిపూజా ❖

కామోపబోగవై ముఖ్యం మన్త్రిణః కాయకముచ్యతే ।

మోక్షైకఫలదం ధామ దక్షిణద్వారముత్తమమ్ ॥ ౧౭

సిద్ధాయతనమాసాద్య తత్ర దేవం చతుర్విధమ్ ।

మనుష్యనిమిత్తం చాక్షణం దైవం రూపం మధుద్విషః ॥ ౧౮

స్వయం వ్యక్తం సమూరాధ్య మోక్షకామస్సమాహితః ।

సాలోక్యాదిచతుర్థేదాం ముక్తిమాప్నోత్యవంశయమ్ ॥ ౧౯

సాలోక్యం మానుషాదాపా తాన్మూర్త్యం దేవనిమిత్తాత్ ।

సారూప్యం † తుల్యమాప్నోతి స్వయం వ్యక్తాదనుక్రమాత్ ॥

❖ క్షేత్రసీమానిర్ణయః ❖

ప్రాసాద స్థిద్వారి చాధ్మజే శక్తే తస్య మహాధ్వనిః ।

శ్రూణుతే యత్ర తం దేశం వైష్ణవం

❖ సిద్ధాపాద్యాలయేషు కామనానుగుణజపస్త్వ్యా ❖

మానుషాలయే ॥ ౨౦

తతో ద్విగుణమాపే తు త్రిగుణం దేవనిమిత్తే ।

చతుగుణం స్వయం వ్యక్తే దేశే వృద్ధిమనక్రమాత్ ॥ ౨౧

బ్రహ్మచర్యాపరౌ తూత్వా కుశళాయా జితేంద్రియః ।

ముముక్షుమాణస్తస్మత్ప్రేం లక్షణపేన సిద్ధతి ॥ ౨౩

* దివి. † దివ్య. స్థిద్వారపాశ్వేన తు.

* యోగధ్యానమ్. తేన దేహత్వాగ్రవకారం. †

యుజ్జీత * యోగవిధినా హృదయామృదుహాసనే ।

కణికాయాం సుఖాసీనం శుద్ధస్ఫటికవచః సమ్ । ౯౪

చతుర్భుజముదారాజ్యం జ్యోతిర్మణ్డలమధ్యగమ్ ।

అజుష్టమాత్రం పురుషం ధ్యాత్వా భోగైర్యథాక్రమమ్ । ౯౫

అభ్యచయేన్నిమః తేన మనసా సుసమాహితః ।

యోగాభ్యాసబలైవైవ గుణోక్తృవః ప్రజాయతే । ౯౬

చన్ద్రాకాగ్నిమయం * బీజం రవిమణ్డలసన్నిభమ్ ।

† శతత్సూక్ష్మతరం బిమ్బం రాజముద్గసమప్రభమ్ । ౯౭

తం పవనమన్త్రానాక్రమ్య స్థితం విద్యాద్విచక్షణః ।

తతస్తు రాజకాబీజప్రమాణం చిన్తయేత్సూక్ష్మాత్ । ౯౮

ఉత్పాదకవథాన్యాభియోగస్మాన్తే నాద ఆశ్రితః ।

తం విలీయ సముత్పన్నమశ్వేవాలక్రమాణకమ్ । ౯౯

ఓ యస్య గచ్ఛతి తే న్యోమిన్ న్యోమ చాగచ్ఛతే హృది ।

తతో విచిన్తయేత్సూక్ష్మా ॥ ముశ్వేవాలక్రమాణకమ్ । ౧౦౦

బ్రహ్మవాడీమనేనాశు పశ్యతి ధ్యానసేవనాత్ ।

తతోఽజ్గరౌమమాత్రం తు బీజవాలం పమస్తతః । ౧౦౧

ధ్యాయేన్నియమమాస్థాయ బ్రహ్మవాడీప్రకాశకమ్ ।

ఏవం ధ్యాయన్నిమం పిండం పరిపశ్యం పరిత్యజేత్ । ౧౦౨

పరిజ్ఞాను పురా పిండం పాశలక్షణముత్తమమ్ ।

విరుద్ధపద్ధిమాత్రం చ కృత్వా దేహ సమీరణమ్ । ౧౦౩

ముక్త్యా తస్మిన్పూర్ణేణ ఉత్కృష్టికరణేన చ ।

ధ్యాత్వా పరిత్యజే ద్దేహం నిత్యాభ్యాసరతో యది । ౧౦౪

* యోగం విధివత్. * బిమ్బమ్. † తత్తత్సూక్ష్మతరం.

ఓ యస్యాగచ్ఛన్తి. ॥ ముశ్వేవాలక్రమాణకమ్. ॥ దేహన్నిత్యా.

❖ బ్రహ్మప్రాప్తిప్రకారః. ❖

స బ్రహ్మ పరమాత్మోతి వాసుదేవాఖ్యమవ్యయమ్ ।

❖ అపునరావృత్తినిదశఃసమ్. ❖

తైలై తైలం ఘృతే సపిః క్షీరే క్షీరం జలే జలమ్ ॥ ౧౦౬

తద్వన్న భేదో గృహ్యేత జీవాత్మపరమాత్మనోః ।

తప్తలూహే యథా తోయం * లీనం నైవ ప్రజాయతే ॥ ౧౦౭

అగ్నిదగ్ధాని బీజాని నారోహంతి యథా పునః ।

తద్వన్న జాయతే భూయో జీవాత్మా కమలాసన ॥ ౧౦౮

సారూప్యం భిగవద్రూపప్రాప్తిస్సద్భిః † రుదాహృతా ।

సామీప్యం సన్నిధౌ సేవా దేవస్య పరిచర్యయా ॥ ౧౦౯

సాక్షాత్కృతం చ తదాఖ్యాతం లోకే వైకుణ్ఠసంజ్ఞితే ।

లవీచ్యే నిత్యం ‡ వాసోఽయం పునరావృత్తివర్జితే ॥ ౧౧౦

❖ బ్రహ్మణా దేహపాతక్రమప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

శ్లోకముచ్చామి భిగవన్ దేహపాతస్య లక్షణమ్ ।

సజ్జవతస్తు భిగవన్ వాయోఽగ్నినిరోధసమ్ ॥ ౧౧౧

❖ ౭వతా తన్నిరూపణమ్. ❖

శ్రీభిగవాన్ః—

యుక్తాహారవిహారిస్య క్రియాసక్తస్య పరః ।

యుక్తస్సృష్టాపబోధస్య యోగయుక్తస్య సర్వదా ॥ ౧౧౨

ఏవతాతే సదా శబ్దో హృద్గతో దుద్ధభిస్సనః ।

స్పృశం స కీతం నాప్యుష్ణం ¶ విజానాతి త్వగింద్రియమ్ ॥ ౧౧౩

భృగోమూఢ్యే యథా జ్యోతిర్వాదశానై వ్యవస్థితమ్ ।

ప్రత్యస్తమేతి వై శీఘ్రం స చోదయతి వైపునః ॥ ౧౧౪

న జానాతి సమాధిస్థా హృదఃమబ్జం యదాంతరే ।
 పరిశుష్యతి గాత్రస్థం శోణితం శ్లేష్మలక్షణమ్ ॥ ౧౧౪
 న వెత్తి పాధికవం గన్ధం న బాహ్యభ్యంతరే యదా ।
 పిష్టస్తదా ప్రబోధవ్యం కాలే నైవ చిరేణ తు ॥ ౧౧౫
 పృథివ్యాం సంస్థితం సైవ ధారణాయాం సమాహితః ।
 న వెత్తి శిబ్దం ప్రాగుక్తం పశ్యమాత్మజ్ఞః సుతః ॥ ౧౧౬
 *స్థితస్సమేధా బాహ్యే తు శీతోష్ణే న చ విద్ధుః ।
 వశేద్దినచతుష్కేణ పిష్టస్తత్కలితే శుణే ॥ ౧౧౭
 రూపధ్యానం సమానాద్య పూర్వోక్తవిధినా యది ।
 న భాతి హృదయకాశే బహిర్వా జ్యోతిషం పతిః ॥ ౧౧౮
 పిష్టవాతో హ్యవశ్యం స్యాత్ జ్ఞాత్వా రిష్టేషు పురోద్ధితైః ।
 తృతీయేఽహ్ని చతుర్వక్త్ర సర్వమేతత్తదా శుణే ॥ ౧౧౯
 సమిధా యది వాయవ్యే యోగీ సమ్యక్ప్రవర్తతే ।
 న వెత్తి పరమహ్లాదం తృప్తితః పరికింపుతే ॥ ౧౨౦
 దినద్వయేన పిష్టస్య వాతోస్య ద్విరయశ్శుణే ।
 స్థితో గగనభాగే తు పాగుక్తవిధినా యది ॥ ౧౨౧
 న వెత్తి విధినా గన్ధం తద్బాహ్యే తు శుభాశుభమ్ ।
 తత్రైవైకదినే వాధ లక్షణే ప్రథమే శుణే ॥ ౧౨౨
 ధ్యాతైవ విధిసా సమ్యగ్యోగీ ధ్యానైకమానసః ।
 †మయి సన్నర్హితమనా స్య వ్యాహరణ ద్వాదశాశురమ్ ॥ ౧౨౩
 స్వయముత్క్రమితే పిష్టాద్యాయాద్యగ్నికేసినమ్ ।
 శేషాననే గుఘాసీనం వైకుణ్ఠే మణిమణ్డపే ॥ ౧౨౪

* ఇదం పద్యం క్వచిన్న † మయి సన్నర్హితమనా.

అష్టబాహుం విశాలాక్షమష్టాయుధధరం వారిమ్ ।

శ్రీభూమిసహితం దేవం సవాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౨౫

చతుర్భుజం వా వామేన హస్తేనాల్లిఖ్య పజ్జజామ్ ।

అష్టే వారస్త్రియస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః ॥ ౧౨౬

తిష్ఠన్తి పరితః పశ్చచ్ఛృణ్వద్యాయుధధారిణః ।

సేవనై పురుషాస్తస్మాద్భూస్తిష్ఠన్తి మూర్తయః ॥ ౧౨౭

* చతుః - శతీ సృజ్యకాస్తతో మిత్రాదిమూర్తయః ।

పక్షీన్ద్రవిష్వక్సేనాభ్యాం కుముదాదిగణైస్తథా ॥ ౧౨౮

మహాభాగవతాస్తత్ర ద్వాదశాక్షరచిన్తకాః ।

సేవనై మణ్డపే నిత్యం పునరావృత్తి వజితాః ॥ ౧౨౯

ఇహ యతిక్రమః కువాణాః ష్టారాధనాత్మకమ్ ।

ముచ్యంతే యోగమాస్థాయ పురుషాః పరమం ఐదమ్ ॥ ౧౩౦

ప్రాప్యపి తత్తత్కువాణా సేవనై పురుషోత్తమమ్ ।

❀ పరకాయప్రవేశప్రకారః. ❀

అథవా పిణ్డవలనం విజ్ఞాయ ప్రాగుదీరితైః ॥ ౧౩౧

నిమిత్తైరైహికైభోగైస్సృజన్తః కృత్రివీక్షితః ।

పిణ్డాన్తరముపాయేన విశన్తి కమలాన ॥ ౧౩౨

యేన తం కథయామ్యద్య శ్రూయతాం సాదరం వచః ।

తరపిణ్డం నవం శుద్ధం మధ్యమే పయసి స్థితమ్ ॥ ౧౩౩

సర్వలక్షణసంపన్నం పాపరోగైహి వక్ష్మానిమ్ ।

బ్రాహ్మణస్య శరీరం వా బాహుజన్యాథవా తనుమ్ ॥ ౧౩౪

ఊర్ధ్వవక్త్రం దీర్ఘపాదమేకాన్తై శాయయేచ్ఛుమ్ ।

తత్పాదపార్శ్వే శాయిత బద్ధ్వా యోగావసం తతః ॥ ౧౩౫

- అభ్యసేద్యోగమేకాగ్రో యథాపూర్వం చతుర్ముఖః ।
 స జీవం వాభిచక్రస్థం భ్రమంతం భాస్కరప్రభమ్ ॥ ౧౩౬
- హంసాకారం వలక్షాఢ మిడయా పిఞ్జలన వా ।
 హంసరూపం సమాస్తాయ నిగతం నాసికాపుటాత్ ॥ ౧౩౭
- ఖగవద్యాతి గగనం సాధకం ప్రాణసమీరదైః ।
 తాలం హస్తావధిం దణ్డం కోశం యోజనమేవ చ ॥ ౧౩౮
- గత్వా గత్వా నివతన్తై యోజనాని చతుర్ముఖః ।
 వాసికాపుటరద్వైణ నాభిచక్రం ప్రవేశయేత్ ॥ ౧౩౯
- అభ్యస్య నిత్యమనిశం యోగీ యోగమతద్ద్రితః ।
 నిగమయ్య స్వకాద్దేహోన్నాసికారన్ద్రివత్కనా ॥ ౧౪౦
- ఆత్మానం పరకీయేన నాసికాబిలవత్కనా ।
 పరపిండం స్వదేహస్య వినిసాతే ప్రవేశయేత్ ॥ ౧౪౧
- వాభిచక్రం ప్రవిశ్యాధ నాడీషు విచరేత్సుఖమ్ ।
 సర్వత్ర యోగీ తత్రస్థో యుక్ష్మానః పూర్వవత్సదా ॥ ౧౪౨
- ద్రధిమ్న తత్ర వపుషస్తత్ర స్థిత్యా చిరం సుఖమ్ ।
 * తత్రాపి పాతమాలోచ్య పిండేఽన్యత్ర * నివేశయేత్ ॥ ౧౪౩
- ఇత్యేతత్కథితం బ్రహ్మ పరపిండప్రవేశనమ్ ।
 ❖ మన్తమాహాత్మ్యనిగమనమ్. ❖
- * సిద్ధయో మూలమన్తస్య సమాసాత్కథితాస్తవ ॥ ౧౪౪
- మూలమన్త ఇతి ప్రోక్తస్సాక్షాద్దేవస్య వాచకః ।
 ప్రచూయతే మన్త్రోలతాం ప్రచూతి మణిమాదికామ్ ॥ ౧౪౫
- కిం పునర్ధర్మకామార్థ సిద్ధిం కమలసమ్భవ ।
 వాసాధ్యమస్తి మన్తైర్విణ ద్వాదశాక్షరరూపిణా ॥ ౧౪౬
- సర్వలోకేషు సర్వత్ర సత్యమేతద్భ్రూషీమి తే ।

నాస్మాత్పరతరో మన్తో విద్యతే సర్వకామదః ॥ ౧౪౭

రహస్యమెతత్కథితం మన్త్రీమాహాత్మ్యమక్షయమ్ ।

❖ అన్యైవ మన్త్రీస్య షోడశాక్షరత్వవిధిః, ❖
అయమెవాష్టమూర్తీనామధికశ్చతురక్షరైః ॥ ౧౪౮

అమునా షోడశార్ణవేన చతుర్వింశతిమూర్తయః ।
ఆరాధనీయా భోగశ్చేల్లభ్యతే దుర్లభా మహాః ॥ ౧౪౯

మన్త్రీతన్త్రీం యథాపూర్వముద్భృత్య ద్వాదశాక్షరమ్ ।
అక్షరాణి చ చత్వారి వర్ణచక్రాత్సముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౦

❖ తదుద్ధారప్రకారః. ❖

* గుహాలయే పరిక్రాంతం భాస్కరం దణ్డశేఖరమ్ ।
ద్విషట్కాక్షరపచ్చాజ్జమస్యాపి చతురానన ॥ ౧౫౧

❖ తదృషిచ్ఛన్తోనిదేశః. ❖

మూర్తిష్వప్తాసు యో ధ్యాతా ఋషిమన్త్రీస్య నిశ్చితః ।
చన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం వాసుదేవోఽధిదైవతమ్ ॥ ౧౫౨

అధికార్ణాసమష్టేస్సన్య ద్వర్ణాస్సృటికసన్నిభః ।
క్షేత్రం చ పరమవ్యోమ తత్త్వం ధీః పూర్వ మీరితా ॥ ౧౫౩

శిష్టార్ణకానాం ద్యుమణిర్వాసుదేవో నృకేశరీ ।
మనోభవశ్చతుర్దారి స్వాదధిదైవతకల్పనా ॥ ౧౫౪

❖ నమస్సన్న్యహోదీనాం వినియోగః. ❖

జపేన్నమోఽంతం పూజాయాముఖయోహోమకర్మణి ।
స్వాహాయాం విరమేద్వాషడన్తమాప్యాయవే తథా ॥ ౧౫౫

మారణే తు షడన్తస్సన్యదేవమన్యత్ర యోజయేత్ ।

❖ మన్త్రీవర్ణాన్యాసస్థానాని. ❖

న్యాసో మూర్ధ్ని లలాటే చ దృశ్యశృంగీవసీ చ క్రమాత్ ॥ ౧౫౬

వాసికాపుటయో * వక్త్రే గలకూపే తథా హృది ।

వాభిదేశే రహస్యే చ తథావో జఙ్ఘయోరపి ॥ ౧౫౭

కాయానురూపం సృష్ట్యాదిన్యసనం సర్వకర్మసు ।

❖ ఆరాధనక్రమః. ❖

ఆరాధనం సర్వసిద్ధికావణం తచ్చ కథ్యతే ॥ ౧౫౮

తేజసాం నిధిమష్టారం సుదర్శనమనుత్తమమ్ ।

చిన్తయిత్వా చతుర్వక్త్రే పూర్వస్యాం దిశి వేధసమ్ ॥ ౧౫౯

సజ్జ-మణం దక్షిణస్యాం ప్రద్యుమ్నం దిశి శ్చ చాప్యతేః ।

అనిరుద్ధముదీచినే కోణదిక్షు శ్రియాదయః ॥ ౧౬౦

దేవ్యశ్చతసో మధ్యే చ వాసుదేవం జగద్గురుమ్ ।

అఘ్నాదిభిస్సమారాధ్య మన్త్రం షోడశలక్షకమ్ ॥ ౧౬౧

జపః హుత్వాగ్నిముదకై స్తప్తపయిత్వా యథావిధి ।

ఏవం ప్రసాధితో మన్త్రః పురుషార్థాంశ్చతుర్విధాః ॥ ౧౬౨

సాధయేత్పురుషార్థేషు యో యేనావాప్తుమిష్టతే ।

స † సర్వోఽవాప్యతే బ్రహ్మ కిమన్యైరతివిస్తరైః ॥ ౧౬౩

యది బ్రహ్మపదే • బ్రహ్మన్నభిలాషా ప్రవతతే ।

బ్రాహ్మీం మూర్తిం యజెత్తాసు ధ్యాత్వాఽనన్యమనోగతిః ॥

❖ గ్రీష్మాదిషు జపస్థితిప్రకారః. ❖

గ్రీష్మే మాషి స్థితౌ భూమ్యాం పాదాఙ్గుష్ఠేన పద్మజ ।

పాదమన్యం సముద్భృత్య జాహూ చొత్తివ్య నిశ్చలః ॥ ౧౬౪

వహాసు పర్ణశాలాయాం బహిశ్శరది తైశ్చరే ।

హేమస్తే త్రిషు వైతేషు ¶ వనస్తేఽగ్నిషు వశ్చాసు ॥ ౧౬౫

మధ్యస్థో మన్త్రజాపస్యాద్విత్థం స్యాత్ప్రతిహాయనమ్ ।

ఉపాంకు ప్రవరో వ్యక్తాన్తానసః ప్రవరస్తతః ॥ ౧౬౬

* మధ్యే. శ్చ వాఽపరే. † స సర్వం ప్రాప్యతే. • బ్రహ్మ-
జ్యోతిలాషా ¶ వనస్తేషు చ.

❖ జాపినః దేవాదిభిశ్చలనమ్. ❖

విఘ్నన్తి దేవతాస్తస్య తపః కర్మ సుదుశ్చరమ్ ।
పదహానిం సమాశజ్యై గన్ధర్వప్రముఖై * స్తథా ॥ ౧౬౮
అప్సరోభిర్విలోభ్యైనం సృతవాదిత్రగీతిభిః ।

❖ స్థిరమతేజాఽపకస్య ఉత్తమం ఫలమ్. ❖

తస్మాత్ స్థిరమతిభూత్వా జపః సిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౬౯
ప్రత్యక్షం యాతి భగవాన్ త్రివిష్టపవతిస్సవ్యయమ్ ।
బ్రహ్మత్వం వా తదన్యద్వా ప్రయచ్ఛతి ఫలం మహాత్ ॥ ౧౭౦
మూర్తిః తామితిరాసాం చ పదం యద్యభిలష్యతే ।
మూర్తిః తాం తామభిధ్యాయః జపేన్మన్త్రం చ పూర్వవత్ ॥
లభతే తత్ప్రసాదేన స్వం స్వం పదమనుత్తమమ్ ।
మన్త్రాణానేన ముఖ్యేన సాధకస్సాధయేత్ఫలమ్ ॥ ౧౭౧
ఐహికాముష్మికం తత్తన్నాత్ర కాయా విచారణాః ।
బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వాపి వైశ్యో వా జపమాచరేత్ ॥ ౧౭౨
జపేఽధికారో నాన్యస్య ధీ మన్తరాట్ స్వయముత్తమః ।

ఇతి శ్రీపాంచరాత్ర మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చర్యాపాదే

ద్వాదశాక్షరకల్పో నామ

చతుర్వింశోఽధ్యాయః.

పంచవింశోఽధ్యాయః.

✽ అష్టాక్షరకల్పః. ✽

[బ్రహ్మ] :—

అష్టాక్షరస్య మన్తస్య మహిమానమనుత్తమమ్ ।

* శుశూషితమథ చ్చన్దో వికెషం సర్వేదై వతమ్ ॥

౧

ఫలం తస్మైస్త్రజాపస్య రూపం వా కీర్త్యశం మతమ్ ।

దేవతా సాధనం చాపి మదను గ్రహకామ్యయా ॥

౨

బ్రాహ్మ సర్వమశేషేణ మహ్యం శుశూషవేఽచ్యుత ।

[శ్రీభగవాన్] :—

అష్టాక్షరస్య మన్తస్య ఫలాని న హి శక్యతే ॥

౩

వక్తుం వర్ణశతేనాపి తేషాం దిక్షాత్రముచ్యతే ।

ధర్మార్థకామమోక్షాణామేకాన్తఫలదం శుభమ్ ॥

౪

సిద్ధయో బహుధా † జప్తుమన్త్రం చాదితసంఖ్యయా ।

అచిన్తనీయో మహిమా దేవస్యైవ మధుద్విషః ॥

౫

✽ వణోద్ధారక్రమః. ✽

శుచౌ వివిక్తే విజనే సర్వదోషవివర్జితే ।

వణచక్రం సమాలిఖ్య భూమావహ్యూదిసాధనైః ॥

౬

అభ్యర్చ్య చ యథాన్యాయం తతో వణాన్ సముద్ధరేత్ ।

ఉద్గీఢమాదౌ విఘ్నేశః ప్రయోజ్యస్తదనన్తరమ్ ॥

౭

[బ్రహ్మ]సాధనసంయుక్తో మన్దరస్సౌధనన్తరమ్ ।

ఆదిదేవో వ్రతో భద్రబాహుః పశ్చాదుదీరితః ॥

౮

వహ్నిగోపనసంవీతశ్శ్వసనో విష్ణుశీషకః ।

వనమాలీ తతో యోజ్యో మధుసూదనసంయుతః ॥

౯

* శుశూషితం మయా. † జప్తుం మన్తమ్.

ప్రణవాదిశిర్ వాయురితి వణక్రమోదితః ।

❖ వీజచ్ఛన్దోనిదేశః. ❖

వీజం విష్ణురనుస్వారస్సానుభ్యం కథితం పునః ॥ ౧౦

అక్షాని షడ్విషట్కస్య మస్త్రస్యేవ విదుర్బుధాః ।

* ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమస్త్రయామీ మునిస్సృతః ॥ ౧౧

దేవో నారాయణస్సాక్షాద్దైవతం క్షేత్రమీరితమ్ ।

పరమవ్యోమ బుద్ధిస్సాన్యత్తత్వం వణస్సితస్తథా ॥ ౧౨

ప్రత్యక్షరమృషిబ్రహ్మ గౌతమః ప్రథమస్సృతః ।

భరద్వాజో విశ్వామిత్రో జమదగ్నిరనంతరమ్ ॥ ౧౩

వసిష్ఠః కాశ్యపః పశ్చాత్ దత్రిస్యాత్కుమ్భసమ్భవః ।

ఛన్దాసి గాయత్ర్యాదీని విరాడవసితాని చ ॥ ౧౪

• ధర్మో ధృవశ్చ సోమశ్చ ఆపశ్చాగ్నిజలాధిపః ।

ప్రత్యుషశ్చ ప్రభాతశ్చ దేవాః ప్రత్యక్షరం తథా ॥ ౧౫

ఆకాశం పరమం క్షేత్రమక్షరస్యావసానతః ।

సత్యాది లోకాస్సప్తస్యః ప్రాతిలోమ్యేన భూమయః ॥ ౧౬

అక్షరాణాం పృథివ్యంతాస్సప్తానాం సప్తపద్మజ ।

అగ్నిభూవాాయురాకాశం సూర్యో ద్యౌరథ చన్ద్రమాః ॥

నక్షత్రాణి తథా రాశిరేతే తత్వాన్యనుక్రమాత్ ।

❖ ప్రణవనిరుక్తిః. ❖

నిరుక్తమస్య మస్త్రస్య కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౧౭

ఋ అవిః క్విబన్తో వ్యాప్త్యధః స్మయతే కత్యుపాధనః ।

ఓంకారవణవ్యత్యానస్సాన్యదకారస్య పద్మజ ॥ ౧౮

* ఛన్దస్త్ర. † దత్రిః కుమ్భసముద్భవః. • గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్ఠుష్య బృహతీవక్షిరేవ చ । త్రిష్టుప్త జగతీచెతి విరాడితి తద్దైవ చ॥ ఇతి శ్లోక ఏకః క్వచిత్కోత అధికో దృశ్యతే. ఋ అపః కవిశ్చ తౌ వ్యాప్తౌ.

- * మకారవణవ్యత్యాసో వకారస్యావ్యయన్విదమ్ ।
అన్తబహిశ్చ యత్సవణం వ్యాప్నోతి తదుదీయతే ॥ ౨౦
- అథవా తన్తుసన్తానం వృత్తైర్వాధ భవిష్యతి ।
శుశ్చ లోపా వకారస్య ప్రసారణమతః పరమ్ ॥ ౨౧
- పూర్వత్వం చోపసగేణ స్యాదన్తశ్చాద్గుణః కృతః ।
యస్మిన్నోతమిదం సవణం తదేవమభిధీయతే ॥ ౨౨
- అవతే రక్షణార్థత్వా దటి లోపే చ వతతే ।
వకారస్యోపధాయాశ్చ ద్వయో ఽ రూఢాగమఃస్మృతః ॥ ౨౩
- గుణే చ రూపం యత్సవణం త్రాయతే తత్పరం పదమ్ ।
అభిధేయమితిప్రాక్తా నిరుక్తిః ప్రణవస్య సా ॥ ౨౪

❖ నమఃపదనిరుక్తిః ❖

నమ్యతే † దేవ ఏవైక నైషామేకం పరాయణమ్ ।

❖ నారాయణపదనివచనమ్ ❖

- నరౌ దేవః పరస్సృష్టౌ సర్గాదౌ పాథసామథ ॥ ౨౫
- తస్మాన్నానాణి పాథాంసి తాన్యేవాయనముచ్యతే ।
దేవస్య హేతోశ్చాముష్టాన్నారాయణ సమాహ్వయః ॥ ౨౬
- నారా వాయనమావాసః పురుషస్య మధుద్విషః ।
అన్ప్రిత్యయః ప్రకృత్యధే తతో వాసనమాహ్వయః ॥ ౨౭
- ఏవం మన్త్రమిమం లభ్యా సమ్యగ్గురుముఖాత్తతః ।

❖ సాధకనియమాః ❖

- గురుశుశ్రూషణపరస్సవణ మన్త్రాణి సాధయేత్ ॥ ౨౮
- బ్రహ్మచర్యే స్థితో మౌనీ మేధ్యాహోరాశనో వ్రతీ ।
అశనీయాని మేధ్యాని వజ్జామి శృణు తాన్యపి ॥ ౨౯

* మకారమస్మిన్ వ్యత్యాసః పకార. • దవలోపే. ఽ రూఢ్వాగమః. † దేవతా వైక.

పయోయావకశాకామ్బుఫలమూలాని సక్తవః ।

ఆద్యం కుశోదకం మేధ్యం దధి భిక్షాన్నమేవ చ ॥ ౩౦

❖ మస్త్రజపకాలః ❖

సాధనే మస్త్ర జాపస్య శృణు కాలం * యథోదితమ్ ।

మాగేశీషే శుభే మాసి ద్వాదశ్యాం చంద్రవధనే ॥ ౩౧

ఆరాధ్య పరయా భక్త్యా నారాయణమనన్యధీః ।

❖ దేవతాధ్యానమ్. ❖

చాక్రాబ్జమణ్డలై దేవం ధ్యాయేదేవం సమాహితః ॥ ౩౨

చతుర్బాహుముదారాజ్ఞం చక్రాద్యాయుధ * సేవితమ్ ।

కాలమేఘప్రతీకాశం పద్మ పత్రాయతేక్షణమ్ ॥ ౩౩

పీతామృతధరం సౌమ్యం ప్రసన్నేంద్రనిభాననమ్ ।

చారుహాసం సుతామోష్ఠం రత్నోజ్జ్వలితకుణ్డలమ్ ॥ ౩౪

సుక్రూ ॥ లలాటం సుముఖం సర్వాభరణభూషితమ్ ।

లలాటతిలకం సౌమ్యం దీపవచ్ఛేవతమృతస్సయా ॥ ౩౫

ధృతోధ్వపుణ్డితిలకం మణ్డితం చణ్డభానునా ।

స్ఫురత్కటక కేయూరహారకౌస్తుభభూషితమ్ ॥ ౩౬

స్ఫురద్భాస్కరవణాభం శోభితం వనమాలయా ।

ప్రద్యోతనసహస్రాభిభూషణైరపి (భూషితమ్ ॥ ౩౭

దివ్య ॥ చంద్రనలిప్తాజ్ఞం దివ్యమాల్యవిభూషితమ్ ।

శ్రీభూమిభ్యాం సుఖాసీనం స్వణానింహాసనే శుభే ॥ ౩౮

ధ్యాతైవం దేవదేవేశం మస్త్రజాప పరో భవేత్ ।

సుఖాసీనో యథాకాలం శుచిభూత్వా సమాహితః ॥ ౩౯

మస్త్రం జపేజ్జగన్నాథం సమారాధ్య దినే దినే ।

* యథోచితమ్. • భూషణమ్ ॥ లలాటముకుటం. ఇదమధం

కవ్చిన్నాస్తి. (మణ్డితమ్. ॥ గన్ధానులిప్తాజ్ఞమ్.

❖ మస్త్రజపహామాదిసజ్ఞా. ❖

జపేల్లజ్ఞాప్తకం ప్రొక్తం తదధణం * తిలతపణమ్ ॥ ౪౦

తదధణం జపలయాదగ్నో తతస్సిద్ధతి మస్త్రీరాట్ ।

❖ సిద్ధే మస్త్రై ధర్మసాధనప్రకారః. ❖

అథ సంసాధితే మస్త్రై స్వప్నే జాగరణ తథా ॥ ౪౧

సిద్ధిలిక్ష్ణాని మస్త్రస్య మస్త్రీ పశ్యతి సంతతమ్ ।

తతస్సిద్ధేన మస్త్రైణ సాధయేద్ధర్మముత్తమమ్ ॥ ౪౨

అథ మస్త్రపరార్థధర్మసాధనం యోఽభివాఙ్మతి ।

* యః పితౄణాం చ సర్వేషాం తపణం మస్త్రవిత్తమః ॥ ౪౩

ఋణత్రయాద్వినిముక్తిం సర్వస్మాదభివాఙ్మతి ।

ఉపాప్య స శుచిభూతాం కుమ్భే చక్రాజ్జమణ్డలై ॥ ౪౪

అవాహ్య దేవమారాధ్య సమ్యగభ్యూదిసాధనైః ।

గోహిరణ్యాదిభిర్రక్ష్యైస్త్రిలైశ్చైవ కుశోదకైః ॥ ౪౫

। దత్తైర్మస్త్రజపైర్ముక్తః పాప్రయేల్లోకమక్షయమ్ ।

పితౄణాం మస్త్రప్రసాదేన నరకస్థానపి క్షణాత్ ॥ ౪౬

అతోఽన్యల్లప్త పిణ్డానాం పితౄణాం తృప్తికారణమ్ ।

❖ కల్యాణవిధిః. ❖

విధిం వజ్యామి కల్యాణం చతుర్వక్త్ర యథాతథమ్ ॥ ౪౭

ఉపాప్య మస్త్రవిత్సూపణం పూర్వేద్య సుసమాహితః

పశ్చిమ్యాం మాఘమాసస్య శ్రీ మణ్డలం చక్రపఙ్కజమ్ ॥ ౪౮

అచయిత్యా తతస్తస్య మధ్యే దేవం జగద్గురుమ్ ।

యశైత కృసరాన్నేన హోమం తెనైవ కల్పయేత్ ॥ ౪౯

సమిదాజ్యతిలనాపి మస్త్రైణాష్టోత్తరం శతమ్ ।

ప్రతాది నామ సంకీర్త్య తారయేతి పదాన్వితమ్ ॥ ౫౦

* జలతర్పణమ్. • పితౄణామపి. ॥ కుర్యాచ్చ. । దత్తైర్మస్త్రజపైర్ముక్తః. శ్రీ మణ్డపమ్.

ప్రాచీనావీతికో భూత్వా హోమాన్తే దక్షిణాముఖః ।

దక్షిణాగ్రాఁ తుశాఁ భూమావాస్తీయఁ ధ్యానమాస్థితః ॥ ౫౦

ధ్యాత్వా నారాయణం దేవం తపయేచ్ఛ తిథోదకైః ।

తదక్షయం జలం దత్తం పితౄణాం తృప్తిమావహేత్ ॥ ౫౧

తపయిత్వా సదాచారాఁ జ్ఞాప్తాఁ భగవన్మయాఁ ।

భోజయేత్క్షద్రసోపేతం భోజనం ద్వాదశావరాఁ ॥ ౫౨

దద్యాత్తైభ్యస్తీలాన్యస్త్రాఁ గోహిరణ్యాదికం తతః ।

తతస్సవ్యై భుజే న్యన్య బ్రహ్మచూత్రం సమాహితః ॥ ౫౩

అగ్రే భగవతో దభాఁ దక్షిణాగ్రాఁ ధరాతలైః ।

ఆస్తీయఁ సాగ్రాఁ * సుషమానాసీనో దక్షిణాముఖః ॥ ౫౪

పాత్రస్థమన్నం దధి చ తిలాంశ్చ బదరీఫలమ్ ।

కబళికృత్య తాఁ పిష్టాఁ సమాన్మస్త్రముదీరయేత్ ॥ ౫౫

మధువాతెతి తిస్సభిఘ్నగ్భిజఃహిషి నిక్షిపేత్ ।

గొత్రనామ సముచ్ఛాయఁ పితౄణాం సేచనం జలైః ॥ ౫౬

పిష్టాఁ పితృభ్యో మాతృభ్యో శ్వాతృభ్యో గురవే తథా ।

ఆచార్యాయ తథాన్యేభ్యో బన్ధుభ్యో † ధ్యానమాస్థితః ॥ ౫౭

అవసేచనపూర్వం తు మన్త్రేణానేన మన్త్రవిత్ ।

పిష్టాఁ దద్యాదభిధ్యాయఁ దేవం నారాయణం హరిమ్ ॥ ౫౮

ఆసేచనం ప్రకువీత పునరేవ విచక్షణః ।

ఏవం విధాయ విధివదృణాన్ముక్తశ్చ తక్షణాత్ ॥ ౫౯

విమానం దివ్యమారుహ్య యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

❀ ఫలాతిశయప్రతిపాదనమ్. ❀

ఉపవాసాఁ బహువిధానక్షమ౪ కర్తుమశ్నాసా ॥ ౬౦

దేవం చక్రాజ్జమధ్యస్థం యజేదఘ్నాధిసాధనైః ।

సిద్ధేనానేన ి మన్త్రేణ వై వెద్యైశ్చ చతుర్విధైః ॥ ౬౧

* సుషమానా. † బహుభ్యో. ధమమాస్థితః. ి మనునా.

మలుత్వా ఘృతేన జ్వలనే సమిధాష్టోత్తరం శతమ్ ।	
తన్మయానోఽభయేద్విప్రా దద్యాచ్చ విభవోచితమ్ ॥	౬౩
ఇష్టైవం దేవదేవేశం వ్రతస్థో నియతేంద్రియః ।	
చాన్ద్రాయణం పరాక్రం చ కృచ్ఛం సాన్తపనం తథా ॥	౬౪
సంవత్సరోపవాసం చ తదైకాదశ్యుపోషితమ్ ।	
కృష్ణాష్టమ్యాం శ్రావణే చ జయన్త్యాదివ్రతేష్వపి ॥	౬౫
* ఏకాదశ్యుపవాసస్య యదుక్తం ఫలముత్తమమ్ ।	
తత్తచ్ఛతగుణం విద్యాత్ఫలం పూజావిధేరపి ॥	౬౬
యజ్ఞధర్మఫలాకాక్షీ తత్తత్ఫలమవాప్నుయాత్ ।	
తీర్థాభిగమనస్యాపి ఫలం సప్తాహపూజనాత్ ॥	౬౭
పవిత్రారోహణే వాపి † వ్రతాదిపరిపూరణే ।	
స్నపనే చోత్సవే పశ్చుకాలాభిగమనే తథా ॥	౬౮
గోపురాలయ స్థ సాలాదినిర్మాణే వ్రతిమాసు చ ।	
శ్చైత్రారామతటాకాది వ్రదానే చ మధుద్విషః ॥	౬౯
ఘృతదీపవ్రదానే చ యత్ఫలం తత్సహస్రధా ।	
ఫలత్యారాధనాద్విష్టానాత్ర కాయా విచారణా ॥	౭౦

❖ సజ్కాన్తిపూజావిధిః. ❖

సజ్కాన్తి మణ్డలే కుమ్భే జ్వలనే చ మధుద్విషమ్ ।	
ఆవాహ్య పూజయేద్దేవం పరమాన్నైశ్చతుర్విధైః ॥	౭౧
జుహుయాన్మనునాసేన జ్వలనేఽష్టోత్తరం శతమ్ :	
తన్మయానోఽభయేచ్ఛక్త్యా దద్యాచ్చైవ యథావసు ॥	౭౨
యస్య యస్య చ ధర్మస్య ఫలం యద్యదుదీరితమ్ ।	
తస్య తస్య ఫలం తత్తన్మస్త్రాచ్ఛతగుణం భవేత్ ॥	౭౩

❖ ఉత్తరాయణపూజా. ❖

అయనే చొత్తరే కుమ్భే ఋషౌ చక్రాజ్జమణ్డలై ।
సోపవాసశ్శుచిభూత్యా సమావాహ్య జగద్గురుమ్ ॥ ౭౪
యజేత * పూర్వవత్పశ్చాద్ధౌమం పూర్వవదాచరేత్ ।

❖ అర్ధసాధనమ్. ❖

లథార్ధసాధనం మస్త్రమఖివాఞ్చతి చెన్నరః ॥ ౭౫
భద్రకం మణ్డలం కృత్వా తస్మిన్నారాధ్య మస్త్రవిత్ ।
తీలైఖిలైస్తథాపద్మైనికమ్బపుష్పైశ్చ తణ్డలైః ॥ ౭౬
చమ్పకై మల్లికాభిశ్చ మాలత్యా కరవీరజైః ।
నన్ద్యవత్తైర్యూధికాభిః ప్రత్యేకం శతసంఖ్యయా ॥ ౭౭
జుహుయాద్విద్యయా విద్వాన్ సప్తాహం చతురానన ।
ధనమక్షయమాప్నోతి మస్త్రస్యాస్య ప్రభావతః ॥ ౭౮
చన్దనం కుంజుమం కోష్ఠం రోచనా † లక్షకం తథా ।
ఘనసారం మృగమదం పిష్ట్యా తక్షోదవారిణా ॥ ౭౯
ధనదం విలిఖేద్భూమౌ సప్త స్త్రీ రాత్రమనన్యధీః ।
యజేత గన్ధప్రముఖైనికవేద్య చ గుళోదనమ్ ॥ ౮౦
పాదెనాక్రమ్య హృదయం ధనదస్య జపేత్తతః ।
అయుతం నియుతం వాపి మస్త్రరాజం జితేంద్రియః ॥ ౮౧
ధ్యాత్వా నారాయణం దేవం తదన్తే మస్త్రవిత్తమః ।
సాక్షాత్కరోతి ధనదం తదైవ ధనమక్షయమ్ ॥ ౮౨
ప్రయచ్ఛతి ధనాధ్యక్షైరానీతం ‡ స్వాశ్రయాష్టణాత్ ।
మాణిభద్రాదిభిమస్త్రప్రభావేన చతుర్ముఖ ॥ ౮౩
సప్తాహమథవా యాగం కృత్వా భద్రకమణ్డలై ।
హుత్వా హుతీస్తదన్తే చ కుర్యాద్భూప్రణతవణమ్ ॥ ౮౪

* పూజనై దేవమ్. పూర్వవద్దేవమ్. † లక్షణమ్. స్త్రీ రాత్రం
జితేంద్రియః. ‡ స్వాజ్ఞయా. స్వేచ్ఛయా.

ధ్యాత్వా నారాయణం దేవమాత్మానం సాధకౌత్తమః ।

పశ్యత్ మహితలం శుద్ధమగ్రహోరాదృహిస్థితః ॥ ౮౫

భవంతి చాస్య నిధయః ప్రత్యక్షా బహవస్తథా ।

అజ్ఞానాఞ్చితచతుర్వా మస్త్రైణానేన మస్త్రవిత్ ॥ ౮౬

నిధీః పశ్యతి దుష్ప్రిపానభీష్టాంస్తత్క్షణాదసౌ ।

భద్రకే మద్దలే పూర్వమిష్ట్యా దేవం జనాదకనమ్ ॥ ౮౭

యజ్ఞదారుం వృషస్కందై బధ్వా తస్మిన్ హలం పునః ।

కర్షయేద్భూతలం శుద్ధం సితాసు మణికాఞ్చనమ్ ॥ ౮౮

మహదాప్నోత్యభిప్రేతమథవా కమలాసన ।

వల్మీకస్య తథాభ్యుదయో కృత్వా భద్రకమద్దలమ్ ॥ ౮౯

యజేత పూర్వవద్దేవమస్తే వల్మీకభూమిషు ।

* నాలికేరజలైస్సాధకం పిష్టం నాగబలిం ఊపెత్ ॥ ౯౦

ఖాత్వా వల్మీకధిష్ఠ్యంతం తత్ర పశ్యేన్మహద్దనమ్ ।

ఖనిత్రం ఊలయిత్వా తు నిశామయామధివాసయేత్ ॥ ౯౧

మద్దలే స్వస్తికే దేవమిష్ట్యా హుత్వా తథాహుతీః ।

అష్టాత్తరశతం భూయః † ప్రాతనిఃక్షిప్య భూతలై ॥ ౯౨

శుచౌ ఖనేత్థనిత్రేణ ధృ లభతే సుమహద్దనమ్ ।

సాధితం పారదం కృత్వా హస్తే ఒప్త్వా మనుం పునః ॥ ౯౩

నియుతం ప్రయుతం వాపి యథాశక్తి సమాహితః ।

తద్రసస్పృశమాత్రేణ సర్వం కాఞ్చనతామియాత్ ॥ ౯౪

పాషాణమథవా లోష్ట్రమగ్నితప్తం న సంశయః ।

ఔషధాని చ సర్వాణి రసయుక్తాని పద్మజ ॥ ౯౫

లోహసంస్పృశయిత్వాని సువతే కనకం మహత్ ।

ఇత్థం ధనవతాం కామస్సముద్రాక్షః ప్రవతతే ॥ ౯౬

తత్ప్రాప్తయే విధాయాజ్ఞమద్దలం తత్ర సంస్మరేత్ ।

మస్త్రే శమచయిత్వాగ్రే యథాపూర్వమనన్యధీః ॥ ౯౭

జుహుయాచ్చ యథా కైన మాగౌణ దినసప్తకమ్ ।

❖ స్త్రీభోగః. ❖

వద్మరాగరుచం దేవం స్మృత్వా మస్త్రం జపేత్సుధీః ॥ ౯౮

పూర్వోక్తసంఖ్యయా స్త్రీణాం భోగం * చేచ్ఛతి దుర్లభమ్

చింతయిత్వా ఫలం హోమకమణ్యవసితే తతః ॥ ౯౯

† అభీష్టసాధకం సర్వాః ప్రాధాన్యం నై వరాస్త్రియః ।

యావజ్జీవం న త్యజన్తి కామాతా మస్త్రవిత్తమమ్ ॥ ౧౦౦

కన్యాకామః ఫలైః పత్నైః పుష్పైర్లూతైర్దిదినే దినే ।

సహస్రం జుహుయాద్దేవమారాధ్య గరుడధ్వజమ్ ॥ ౧౦౧

లభతే కన్యకామిష్టాం తదస్త్రే న విచారణా ।

❖ వశీకారః. ❖

యస్త్రం వశ్యకరం వక్ష్యే శూయతాం తద్యథాతథమ్ ॥ ౧౦౨

భూజపత్రే లిఖే శ్చ క్రమస్తారం రోచనాదికైః ।

చందనద్వయకాశ్మీరశశికస్తూరికాన్వితైః ॥ ౧౦౩

హేమసూచ్యా లిఖేదేతై గంధద్రవ్యైస్తథాపరైః ।

‡ నాభినేమియుతం చక్రమస్తారం జ్వాలయాన్వితమ్ ॥ ౧౦౪

అష్టస్వరేషు విలిఖేదక్షరాణ్యష్ట పద్మజ ।

§ ప్రాదక్షిణ్యేన విస్పృష్టం హ్రీఃకారం మధ్యమే పదే ॥ ౧౦౫

సాధ్యనామాపి తత్రైవ సోఙ్కారం తదనంతరమ్ ।

‡ హ్రీఃకారం నాభివలయే దిక్ష్యష్టాసు సమవయేత్ ॥ ౧౦౬

‡ హ్రీఃకారం నేమివలయే వశీకరణమక్షరమ్ ।

తదై వాశాసు సర్వాసు వశం కురు పడాన్వితమ్ ॥ ౧౦౭

* చెతసి దుర్లభమ్. † అభీష్టసాధకాః. ‡ తద్వద్చక్రమస్తార-
రోచనాః. ‡ నాభి నేమిం శుభం.

తస్మిన్నావాహ్య దేవేశమిష్టా మస్త్రం * జపేద్భుధః ।
 అష్టోత్తరసహస్రం తు జుహుయా † దాహుతీత్రతః ॥ ౧౦౮
 గులికాం బిభ్రతస్తస్య వశ్యం సవమనస్తరమ్ ।
 అథవా పాదయోః పాంశూన్ రక్తచన్దనమిశ్రితాన్ ॥ ౧౦౯
 ఆదాయ పురుషాకారాం స్త్రీరూపాం వా యధేషిత్వామ్ ।
 కృత్వా ప్రతికృతిం తస్మిన్నస్యాస్మాత్మానం ధీస్మరేద్ధరిమ్ ॥ ౧౧౦
 తాడయేన్మూలమనునా రక్తైస్తు ‡ హయమారజైః ।
 ప్రత్యహం మస్త్రజాపస్యాదష్టోత్తరసహస్రకమ్ ॥ ౧౧౧
 వశ్యా నారీ పుమాన్ వాపి సప్తాహానై జపాద్భవేత్ ।
 యావజ్జీవం ధనైర్దక్షతై రాత్రునా వా యధేషిత్వమ్ ॥ ౧౧౨
 తిలతణ్డలదూవాణామయుతాహుతిభిః క్రమాత్ ।
 బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశో వశ్యా మస్త్రప్రజావతః ॥ ౧౧౩
 అపమాగ్నసమిద్భిర్వా హోమాద్వణాన్ వశం నయేత్ ।
 ఔదుమ్బరసమిద్భిర్వా పలాశసమిధాపి వా ॥ ౧౧౪
 హోమేన బ్రాహ్మణా వైశ్యాః పూర్వోక్తాహుతినజ్ఞయా ।
 త్రిభిర్మధురనైస్సిక్తైరపామాగ్నసమిచ్ఛతైః ॥ ౧౧౫
 దశభిర్జహుయాదగ్నోరాజా వశ్యః క్షణాద్భవేత్ ।
 అశ్వత్థేః ఖాదిరైర్వాపి వశీకరణమీరితమ్ ॥ ౧౧౬
 వటవృక్షసమిత్సజ్జైర్వైశ్యాస్సర్వైః వశీకృతాః ।
 శూద్రస్తు ప్లక్షసమిధామాహుత్యా స్వవశః క్షణాత్ ॥ ౧౧౭
 గన్ధద్రవ్యసమాయుక్తమృత్స్నయా తిలకం దధత్ ।
 దృష్టమాత్రేణ జనతాం వశం నయతి మస్త్రవిత్ ॥ ౧౧౮
 ధ్యాత్వా కరతలై చన్ద్రం తన్మధ్యే విష్టితం హరిమ్ ।
 సుఖాసీనం పుణ్డరీకకణికాయాం సితప్రభమ్ ॥ ౧౧౯

* జపేత్త్రతః. † త్రావదాహుతీః ధీస్మరేద్ధరిమ్. ‡ యమవారిజైః.

ధ్యాయకరతలస్పృశైస్సవకం వశ్యం క్షణాదృవేత్ ।
భక్త్యం భౌజ్యం తథా పేయం ఫలం వా పుష్పమేవ వా ॥ ౧౨౦
స్పృష్ట్యా సహస్రజాపేన * దత్తం సర్వాకా వశం నయేత్ ।

❖ ఆకషణమ్. ❖

ఆకషణవిధిం వత్స్య తం బ్రహ్మన్నవధారయ ॥ ౧౨౧
భూజపత్రై లిఖేచ్ఛక్రమష్టారం పూర్వవత్ప్రకాశా ।
గన్ధద్రవ్యైర్లిఖానైస్త్రయం హేమసూచ్యా విచక్షణః ॥ ౧౨౨
వెష్టయేదుక్తసూత్రేణ తద్యన్త్రమభిమన్త్రితమ్ ।
† శిఖచఙ్గుపుటై న్యస్తం భావయిత్వా జపేత్తతః ॥ ౧౨౩
తన్నామసంయుతం మన్త్రం ప్రద్యన్నాకషణయేతి చ ।
యుక్తం సహస్రం సప్తాహం జపేత్ప్రతిదినం సుధీః ॥ ౧౨౪
ఆత్మానం గరుడారూఢం సాయుధాష్టభుజం హరిమ్ ।
బహుకపుష్పసదృశం భావయిత్వా జితేంద్రియః ॥ ౧౨౫
వామోత్కృష్ట హరేదెవీం నిషణ్డాం కామవిహ్వలామ్ ।
పాశాఙ్కుశధరాం లక్ష్మీం ధ్యాత్వా చ తదనన్తరమ్ ॥ ౧౨౬
న్యసం బధ్వా గలె పాశైస్తాడయిత్వాఽఙ్కుశాదిభిః ।
ఆయుధైః వృష్టతో మన్త్రమాకషణయ పదాన్వితమ్ ॥ ౧౨౭
జప్తాఽయుతం సప్తదినం యోజనానాం శతై స్థితమ్ ।
అపి భూపం నయత్యాశు సాధకౌ మన్త్రితేజసా ॥ ౧౨౮
ధనేన మహతా యుక్తస్త్వయమేవాగతోన్మహః ।
వశ్యో భవతి కృత్యైవం విప్రాదీనపి వా ౭౭నయేత్ ॥ ౧౨౯
యోషిదాకషణైః శ్చ చాపి కృత్యైవం కర్మ మన్త్రవిత్ ।
పశ్చాత్తాడమభివిధ్ధాం సర్వాక్షేషు స్త్రియం స్మరేత్ ॥ ౧౩౦
పాశబద్ధాం తథై వాన్యైరాయుధైస్తాడితాం భృశమ్ ।
క్షిప్రమేవానయేన్నారీం సప్తాహచ్ఛరవేగవత్ ॥ ౧౩౧

* దత్త్యా సవకం. † శిఖపిఙ్గు. శ్చ వాపి కృత్యైవం మన్త్ర మన్త్ర.

దూరస్థితామపి తథా రాజ్ఞో వా మహిషీమపి ।

సా సన్నిధతై కామాతాన్ మదవిహ్వలలోచనా ॥ ౧౩౨

పమృద్ధాథాత్మనా వాపి ధనై వాపి యథేష్పితైః ।

సాధకం తోషయత్యేషా మస్త్రజాపాద్యథోదితాత్ ॥ ౧౩౩

మృతనారీకపాలె వా రోచనాద్యేన వస్తునా ।

పూర్వవచ్చక్రమాలిఖ్య తన్మధ్యేఽభీష్ట యోషితః ॥ ౧౩౪

లిఖిత్వా నామధేయం త * త్కపాలె జ్వలనే పునః ।

తాపయిత్వా జపేన్మస్త్రం సప్తాహం పూర్వసంఖ్యయా ॥ ౧౩౫

తతస్సిద్ధ్యతి సా నారీ దూరస్థాపి యథేష్పితా ।

❖ యక్షసాధనమ్ ❖

యక్షాణామపి యక్షీణాం సాధనం శృణు కధ్యతై ॥ ౧౩౬

వటవృక్షే కుటిం కృత్వా తత్ర చక్రాబ్జమణ్డలైః ।

ఆరాధ్య దేవం జుహుయాద్వటవృక్షసమిచ్చతైః ॥ ౧౩౭

దశభిః ప్రత్యహం మస్త్రీ సప్తాహే పరినిష్ఠితైః ।

పూర్వమేవ వటై యక్షం యక్షీం వా కుబ్జుమాదిభిః ॥ ౧౩౮

లిఖిత్వా కర్మ తత్సర్వం కుయోదభిముఖై స్వయమ్ ।

సప్తమేఽహ్ని వటై రాతౌ కమ్పితేఽభీతవత్ స్థితః ॥ ౧౩౯

గుగ్గులుం ఘృతమిశ్రం చ ధూపయేన్మస్త్రవిత్తమః ।

పటాభిముఖముత్తాయ యక్షీం వా యక్షమేవ వా ॥ ౧౪౦

సాక్షాత్కరోతి తాం తం వా యాచెత్తాభీష్టముత్తమమ్ ।

మాతృత్వం వా స్వస్మత్త్వం వా భ్రాతృత్వం వా యథాతథమ్ ॥

పితృత్వం వాథ భాయోత్వమిష్పితం సర్వమూర్నుయాత్ ।

ప్రయచ్ఛతి యథాయోగం యక్షీ యక్షశ్చ మస్త్రీణే ॥ ౧౪౧

మాతా చేన్ద్రాత్పవద్రక్షేత్పితాచేత్పితృవత్తథా ।

ఏవం భ్రాత్రాదయోఽప్యశ్యే యథా స్వత్రాణతత్పరాః ॥ ౧౪౨

* త్యాగకే జ్వలితే పునః । తపః.

శ్లో విద్యాధరసాధనమ్. శ్లో

విద్యాధరవశీ కారే విధానమపరం శృణు ।

అశోకవృక్ష మూలోవ్యాణం పియాత్పుజాది పూజకవత్ ॥

విద్యాధరణ యచ్ఛక్యం కతుమస్యాపి తద్భవేత్

అన్యేషాం దేవయోసినామేవం కుయాద్యధానిధి ॥ ౧౩౫

తే తే సవం ప్రయచ్ఛన్తి మన్త్రరుష్టా యధాతథమ్ :

శ్లో పాతాలసాధనమ్. శ్లో

పాతాలసాధనం చాపి శృణు గుహ్యం యధాతథమ్ ॥ ౧౩౬

హోమావసానం పూజాది కనుక కృత్వా యధోదితమ్ ।

బిలద్వారసమిపే తు లక్షమష్టావరం జపేత్ ॥ ౧౩౭

క్షీరవృషశమిరువాతిలద్యానామనన్యధీః ।

ప్రత్యేకమయుతం హోమం కుర్వాన్త్యై సాధకోత్తమః ॥ ౧౩౮

నిర్గచ్ఛతి బిలాత్తస్మాత్కామాతాకా కన్యకా స్వయమ్

సహస్రపరివారేణ సాధకమాయతతోచనా ॥ ౧౩౯

గృహీత్వా మన్త్రిణం స్వేషు మన్దిరేషు యథాసుఖమ్ ।

రమతే దివ్యభోగైస్సా విచిత్రైరతిమారుషైః ॥ ౧౪౦

పాతాలద్వారపాశ్వైః తు కారయేద్ద్యాగమన్తఫమ్ ।

ధ్వజతోరణసంయుక్తం ద్వారకు మ్భోపశోభితమ్ ॥ ౧౪౧

చక్రాబ్జం వతకయేత్తత్ర ధ్యాత్వా నారాయణం ప్రభుమ్

యశైత పూర్వవద్దోమం కృత్వా పూర్వోక్తసంఖ్యయా ॥ ౧౪౨

అష్టలక్షం మితాహారో జితేంద్రియ అనన్యధీః ।

తక్షణాదేవ నాశేంద్రికన్యకా మస్త్రీణాః పురోః ॥ ౧౪౩

స్థితా మనోభవవశా సహస్రైః పరివారతాః ।

అత్మతుల్యాభిరన్యాభిః కన్యకాభివశైకృతా ॥ ౧౪౪

గృహీత్వా మన్త్రిణం తాశ్చ నాగాదియపురోత్తమే ।

ప్రవిశ్య వివిధై భోగైః వశీకృతవశైః ముస్త్రీణమ్ ॥ ౧౪౫

చయోపాదే-పంచవింశోఽధ్యాయః

౩౩౯

వీత్వా రసాయనం చాపి యావదాభూతసంప్లవమ్ ।

భ్రమతే భీరుభిస్సాధణం దివి దేవపతియథా ॥

౧౫౬

శ్లో భగ్గసాధనమ్. శ్లో

భగ్గసాధనమాశ్చయం శృణు వత్సామి తద్యథా ।

దెహజం లోహితం మస్త్రీ శ్మశానాశ్శారమిశ్రితమ్ ॥

౧౫౭

వేషయిత్వా లిఖేత్థగ్గం చతుస్తాలాయతం శుభమ్ ।

శ్మశానదేశే తన్మూలం స్పృష్ట్యా మస్త్రం జపేత్సుధీః ॥

౧౫౮

నిశీధే నిజనే తావద్యా వజ్జ్వలాం విముంచతి ।

జ్వాలాభిరస్య శోభస్తే దిశో దశ చతుర్ముఖ ॥

౧౫౯

వానావిధాని భూతాని భవంతి భయహేతవః ।

అభీతో నిశ్చలో మస్త్రం జపేదేవం సమాహితః ॥

౧౬౦

మృరస్తం పాణినా భగ్గం శృహీత్వా-దృఢముష్టినా ।

మస్త్రం జపేన్నభో యాతి యత్ర విద్యాధరాదయః ॥

౧౬౧

విద్యామహిమ్నా తేషాం సః రాజా భవతి మస్త్రవిత్ ।

యక్షరాక్షసదైత్యానాం జైత్ర మత్యైశు-కింపునః ॥

౧౬౨

భగ్గహస్తస్సదా మస్త్రం జపేత్ యాతి త్రివిష్టవమ్ ।

తత్ప్రాప్తి భోగమతులం లభేత్ చాప్సరోగదైః ॥

౧౬౩

భగ్గం వాఽఽయసమాదాయ పదైః పిష్పలసంభవైః ।

అంతహితం విధాయాశు నియుతం జపమాచరేత్ ॥

౧౬౪

సమిదాశ్చైస్తదా శీతైః జాహరూదయుతావరమ్ ।

వరరక్తం గజమదం పిత్తమాకుం విమిశ్రితమ్ ॥

౧౬౫

రాజావతేన తైః శ్లగ్గం విలిప్యారాధయేద్ధరిమ్ ।

తస్మై పూవోక్తమూగైః భగ్గం స్పృష్ట్యా జపః స్మృతః ॥

అప్రోత్తరసమ్మనైః శ్శ్చాత్తాపాదీసమ్మనః ।

తాపే స్యాదధమాసిద్ధి మేధ్యమాధూమజన్మని ॥

౧౬౬

ఉత్తమా జ్వలనే దృష్టై పశ్చాత్తద్గధరస్వయమ్ ।

చరెదభీష్మితాః లోకాః భోగాంశ్చాప్నోతి పుష్కలాః ॥౧౬౮॥

❖ సిద్ధకన్యాసకాశాత్సిద్ధవస్తులాభః. ❖

శఙ్ఖశుక్ల్యుదరే మస్త్రం లిఖేద్గోరోచనామ్ముఖిః ।

జపేన్మస్త్రీవరం స్పృష్ట్యా యావజ్జ్వాలావలోకనమ్ ॥ ౧౬౯ ॥

సముద్ధితా చ తన్మధ్యే కన్యా సవవరప్రదా ।

తిలకం చాక్షమాలాం చ గులికాఞ్జనపాదుకాః ॥ ౧౭౦ ॥

దివ్యౌషధం రసేన్ద్రం చ కపాలస్తం రసాఞ్జనమ్ ।

దదాతి సవం సా కన్యా మన్త్రిణే మస్త్రీవైభవాత్ ॥ ౧౭౧ ॥

తిలకం భిభ్రతస్తస్య నరనారీ మృగాదికమ్ ।

స్మృతిమాత్రేణ పురతౌ దృష్టం భవతి తద్ద్రువమ్ ॥ ౧౭౨ ॥

తయాఽక్షమాలయా జప్తః పురశ్చరణవజ్జితః ।

మస్త్రో యథేష్మితాః కామాః తస్మై శీఘ్రం ప్రయచ్ఛతి ॥

నిధాయ * గులికామాస్యై నిభయస్సవవిష్టపే ।

చరత్యేష యథాకామం దీఘమాయుశ్చ విన్దతి ॥ ౧౭౩ ॥

అఙ్గానేనాక్తనయనస్స్యాదదృశ్యస్సురాసురైః ।

పాదుకాస్పృశకమాత్రేణ చారయత్యనలె జలె ॥ ౧౭౪ ॥

దూరం వా గమయేచ్ఛీఘ్రం యం యం దేశమభీష్మతి ।

దివ్యౌషధేన భుక్తేన దువ్యాధివేశ్యతి ఊడాత్ ॥ ౧౭౫ ॥

అచికిత్సోఽపి కుషాదినాత్ర కాయా విచారణా ।

పాషాణాది రసెన్ద్రేణ స్పృష్టమగ్నౌ ప్రతాపితమ్ ॥ ౧౭౬ ॥

హిరణ్యం భవతి బ్రహ్మ పీత్వా చాపి రసాయనమ్ ।

బలవానపి తేజస్వీ వలీపలితవజ్జితః ॥ ౧౭౭ ॥

❖ శత్రుమారణమ్. ❖

కపాలె చాశ్చ నిక్షిప్య శత్రుమూర్ధాని నిక్షిపేత్ ।

† ఉద్వాసితౌ వా మిరియతె సాన్యవాయుస్సహృజ్జనః ॥ ౧౭౮ ॥

* శుక్తి. † ఉద్వాసితౌ వా.

❖ ఇన్ద్రిజాలమ్ ❖

దశకయన్నిన్ద్రిజాలం చేన్మాయాదేపిం లిఖెద్భువి ।
 కృష్ణాం చతుర్భుజాం సౌమ్యాం సర్వాభరణభూషితామ్ ॥
 సర్వాజ్జసున్దరీ * మన్త్రి పూజయిత్వా జపేత్తతః ।
 అయుతం నియుతం వాపి † మన్త్రిమష్టాక్ష స్త రాన్వితమ్ ॥
 సిద్ధా తద నై సా దేపి చతుర్జబలం మహత్ ।
 భూమా వ్యోమ్ని బలం సర్వముద్యతాయుధమద్భుతమ్ ॥ ౧౮౨
 దశకయత్యాశు మన్త్రేణ మన్త్రిణ మన్త్రిసిద్ధిదా ।
 త్రైలోక్యమపి సర్వం సా ప్రదశకయతి తోషితా ॥ ౧౮౩

❖ గులికావిధిః. ❖

గులికా కథ్యతే బ్రహ్మ * నిమాణ మధునోచ్యతే ।
 మనశ్శిలా తథా కుష్ఠం హరితాలం చ కుంకుమమ్ ॥ ౧౮౪
 గోరొచనాం చ / చక్రాజ్గం సర్వం పిష్ట్యా మధుత్రికైః ।
 కృత్వా చ గులికాం చక్రపద్మమధ్యే నివేశయేత్ ॥ ౧౮౫
 ఏకాదశీనిశాయాం వా యజెత హరిమవ్యయమ్ ।
 ద్వాదశ్యామచయిత్వా ॥ తు జపేన్మన్త్రిం యథాపురమ్ ॥
 హోమమగ్నౌ ప్రకుపీత సహస్రం సర్వేషా తతః ।
 సిద్ధేయం గులికా = సర్వం సాధయేత్సాధకస్య హి ॥ ౧౮౬

❖ వెతాలసాధనమ్. ❖

వేతాలసాధనం * బ్రహ్మ కథయామి యథాతథమ్ ।
 బ్రాహ్మణం క్షత్రియం వాపి యువానం నిన్రణం మృతమ్ ॥
 తక్షణాదేవ సజ్జహ్య శూన్యాగారే నివేశయేత్ ।
 జాలయిత్వా మలం సర్వం చక్రపద్మే నివేశ్య తమ్ ॥ ౧౮౭

* మన్త్రిమ్. † మన్త్రిమష్టాక్షరద్యయమ్ ॥ స్త రాహ్వయమ్.
 ‡ మన్త్రితే మన్త్రసాధితా. § తన్నిర్మాణం మయోచ్యతే. సర్వా
 జ్జమ్. ॥ సః. = సద్యస్సాధయేత్సర్వమిప్పితమ్-పూర్వమిరితమ్.
 * చాపి

హృదయం తస్య చాక్రమ్య పాదేన ధ్యానమాస్థితః ।

జపెన్నన్త్రం దివారాత్రం నిశీధే కమృతే శవః ॥ ౧౯౦

నిభయస్తాడయేద్దేహం సిద్ధాధైరభిమన్త్రితైః ।

కమృమానం శరీరం తదుత్థాయాగ్రైః పతిష్ఠతే ॥ ౧౯౧

కిం కరోమీతి చ తతో మన్త్రిణం సంపుటాఞ్జలిః ।

బ్రువాణో మన్త్రిణే తస్మై ప్రయచ్ఛతి యథేష్ఠితమ్ ॥ ౧౯౨

ఖడ్గముష్టిం తథా దివ్యమౌషధం చ-రసాయనమ్ ।

గులికాం పాదుకే * సిద్ధం రసం వెణుపుటే స్థితమ్ ॥ ౧౯౩

పాదలెపం చాక్షుశ్రమన్యద్వా దుల్కభర నృభిః ।

పాదలేపేన గమనమాకాశాదిషు మన్త్రిణః ॥ ౧౯౪

ఖడ్గేన శత్రునైన్యానాం వధః కేసరిణామపి ।

దివ్యౌషధానాం † సవేషాం ఫలం పూర్వముదీరితమ్ ॥ ౧౯౫

❖ ఆమయశాన్తిః ❖

ఆమయానామపస్తారముఖానాం శాన్తయే విధిః ।

భూభాగే శల్బరహితే కృత్వా మణ్డపమాదితః ॥ ౧౯౬

ఽనివ్రణా లక్షణోపేతాన్కులశాన్త పచ్చవింశతిమ్ ।

పూరితాన్ ద్రోణమాత్రేణ సపికోరాద్యైః పస్తునా ॥ ౧౯౭

ససూత్రాన్ సకుశాంతైః సాపిధానాన్ సవస్త్రుకాన్ ।

ద్వారకుమ్భాన్ చతుర్దిశు తోరణాని చ కల్పయేత్ ॥ ౧౯౮

ప్రత్యేకం కలశాన్ సవాన్ మన్త్రిజైవాభిమన్త్రియేత్ ।

అష్టాక్షరేణ ప్రత్యేకమష్టోత్తరశతావరమ్ ॥ ౧౯౯

నిశామ్బునా చందనేన శ్వేతదూర్వాఙ్కురేణ చ ।

భూజపత్రోదరే పద్మమష్టప్రతం సకణికమ్ ॥ ౨౦౦

నాభి నేత్రీయుతం చక్రమష్టారం కమలాదృశిః

ప్రణవం కణికాకదేశే సాధ్యనామ చ మధ్యతః ॥ ౨౦౧

* సిద్ధమ్. † పూర్ణానామ్ ఽనివాణాన్.

అప్రాక్షరాణ్యప్రదతే నాభౌస్పృశాక్షరం తిథేత్ ।

* నాభీక్షేత్రే యకారాదేనప్రాచేషు స్వరాః పునః ॥ ౨౦౨

మహామాయాగ్నిసంయతృం భాస్కరం దణ్డశేఖరమ్ ।

నెమిభాగే క్రమూద్దితు విదితు చతురాననః ॥ ౨౦౩

కృతైవీవం సితసూత్రేణ పరివేష్ట్య నిరస్తరమ్ ।

గులికాం తణ్డలద్రోణమధ్యస్థే కలశే షివేత్ ॥ ౨౦౪

ఆపాహ్య హృదయాత్తస్మి + స్మస్త్రైశం చక్రపక్వజే ।

చందనాద్యైస్సితైవనైః పుష్పైరన్యైశ్చ తాదృశైః ॥ ౨౦౫

శాలోద్రదనేన చ హరిం యజేత సుసమాహితః ।

పూణేన్ద్రమణ్డలాంతస్థముద్గరస్తం సుధారసమ్ ॥ ౨౦౬

శశాంకశతసజ్జాశం ధ్యాత్వా నారాయణం హరిమ్ ।

శాంతిం ప్రయచ్ఛ మహాతీమిత్యన్తై సముదీరయేత్ ॥ ౨౦౭

శశినౌ దిశి వృత్తైః పుణ్యే షీరాజ్యతణ్డలైః ।

ఽ గుగ్గులం షాద్రబీజారశ్చ సప్తాహం హోమమాచరేత్ ॥

పూర్వోక్తసజ్జాయా కుష్మేః స్థాపితం చామయావినమ్ ।

స్వాపయేన్మూలమస్త్రైః ధ్యాయేచ్ఛైవ జనాదనమ్ ॥ ౨౦౮

పూణేన్ద్రశతసజ్జాశం స్వస్థమానం సుధారసమ్ ।

తదీయపాదకమలాత్సవతో వ్యాధిపీడితమ్ ॥ ౨౦౯

ప్రివిశ్య బ్రహ్మరస్ద్రేణ స్థావయంతమనన్యధీః ।

ధ్యాత్వా జపేన్మూలవిద్యాం మస్త్రవిద్యావ్యాధిపీడితమ్ ॥ ౨౧౦

ఉత్థాపయతి తస్మాద్ధిన్యస్య తాం గులికామథ ।

అపస్మారాదయస్సవే శామ్యంతి మమతేజసా ॥ ౨౧౧

అధాదాయ చ మృత్పాత్రం వైత్తలం వాధ కావ్యజమ్ ।

తస్మిన్నిక్షిప్య పీయూషం దధిసర్పిస్సమన్వితమ్ ॥ ౨౧౨

* నేమిక్షేత్రే. + స్మస్త్ర్యే చక్రం చ. ఽ కుక్కుమ షాద్రనిమైశ్చ-
స్థాపితై రామయాన్వితమ్ । స్వాపయే.

ఓదనం చైత్యవృక్షాదిమూలై భూతబలిం * హరేత్ ।
భోజయేద్బ్రాహ్మణాననై దద్యాత్తైభ్యో యథావసు ॥ ౨౦౪

❖ పుష్టివిధిః. ❖

† పౌష్టిం వక్ష్యామి తే కమః మణ్డపాది యథాపురమ్ ।
భూజపత్రై లిఖేద్యస్త్రం ప్రాగ్వత్పద్మాదిసంయుతమ్ ॥ ౨౦౫
శ్రీభూమిమస్త్రం చ లిఖేత్కేసరేషు దలేషుచ ।
గులికాం వెష్టితాం రక్తసూత్రై మృధుఘృతై ఊపేత్ ॥ ౨౦౬
విద్రుమాభం చ మస్త్రైశం సమావాహ్య చ ధీ సవకమ్ ।
సౌమ్యాశాయాం పద్మకుండ్లం కలశాన్ రక్తవాససః ॥ ౨౦౭
వస్తు సవకం యథోక్తం తద్యుక్తం స్యాత్సతి సమృధే ।
బలికమః చ కతవ్యం కమాన్ నై కమలానన ॥ ౨౦౮
మహతి పుష్టిరేవ స్యాత్కృతే కమణి శాంతికే ।

❖ ఆయుష్కామవిధిః. ❖

ఆయుష్కామస్తు దూర్వాభిఘ్నతాక్తాభి • యథోదితమ్ ॥
జుహుయాన్మణ్డపాదీనాం విధానం పూర్వవత్త్వనా ।
కమాన్తే కలశై స్సాన్నినం సాధ్యస్య కమలానన ॥ ౨౦౯
ఏవం కృతే యథాశాస్త్రమాయుర్విన్దతి పుష్కలమ్ ।

❖ ఆరోగ్యకామవిధిః. ❖

ఆరోగ్యకామసాన్నితే మణ్డలే హరిమచకయేత్ ॥ ౨౧౦
రుక్మాభం విద్యయాఘ్నాది సాధనై రుక్తవత్త్వనా ।
పూర్వవజ్జవహోమాది హోమో గుగ్గులుపసుభిః ॥ ౨౧౧
జపాంతే ప్రణమేన్నిత్యమశ్చరప్టాభిరాత్మవాన్ ।
యావదాయుషమారోగ్యం లభతే మస్త్రవైఫవాత్ ॥ ౨౧౨

* ఊపేత్. † పౌష్టికం వక్ష్యతే. ధీ సవకదా. శాస్త్రీకే.
• యథోదితైః.

జ్వరితస్య భవేచ్ఛాన్తిరమృతాచూతపల్లవైః ।

పూర్వోక్తేన విధానేన సర్వమన్యద్యథోదితమ్ ॥ ౨౨౪

జ్వరశాన్తిభవేదన్తై విద్యావీర్యప్రభావతః ।

చన్దనాదిద్రుమైలోహైర్యథాద్వా ప్రతికృతిః కృతా ॥ ౨౨౫

పూజితా పూర్వవత్సర్వా కామానాశు ప్రయచ్ఛతి ।

హోమశ్చ కర్మానుగుణైర్ద్రవ్యైస్సాన్యత్కమలాసన ॥ ౨౨౬

❖ అపమృత్యునివారణమ్ ❖

అశ్వత్థం మన్దవారేషు స్పృష్ట్యా దక్షిణపాణినా ।

జపతో నాపమృత్యుస్సాన్యత్పూర్వమీరితసజ్జయ ॥ ౨౨౭

❖ వాక్సిద్ధిః ❖

ఘృతమిశ్రం వచా * చూర్ణం యద్వా బ్రాహ్మీం ఘృతాప్లుతమ్ ।

జ్యోతిష్మతీరసం వాపి స్పృష్ట్యా లక్షం జపక పిబెత్ ॥ ౨౨౮

ముహూర్తే శోభనే ప్రాప్తే వాక్సిద్ధిస్తస్య నిశ్చితా ।

బౌదుమ్భరేఽథ వా † పాత్రైకపిలాజ్యం చతుష్పలమ్ ॥ ౨౨౯

మిశ్రం శ్వేతవచాచూణం యద్వా చన్ద్రే మఘాయుతే ।

‡ పుణ్యే సారస్వతే యోగే శ్వేతవణం చతుర్భుజమ్ ॥ ౨౩౦

శ్వేతపద్మే సుఖాసీనం చన్ద్రమణ్డలమధ్యగమ్ ।

ఇష్ట్యా దేవం గౌఘృతేన జహుయాచ్చ యథావిధి ॥ ౨౩౧

పిబత్ స § సుస్రవం పశ్చాల్లభతే వాచముత్తమామ్ ।

❖ ప్రతివాదివాగ్బన్ధనమ్ ❖

అష్టశావళం చన్ద్రనిభమాత్మానం శేషవిష్టరే ॥ ౨౩౨

సుఖాసీనం భావయిత్వా • కోపినం ప్రతివాదినమ్ ।

॥ పిథాయ జిహ్వో హృదయం ముసలెన శిరోఽఙ్కుశైః ॥ ౨౩౩

తాడయేద్గదయా పృష్ఠం పాశైరబధ్వా కలెబరమ్ ।

తస్యైవ జిహ్వమధ్యే చ మాహేచ్ఛ్చన్ద్రం దణ్డశేఖరమ్ ॥ ౨౩౪

* పూర్వమ్. † పత్రే. ‡ పూర్ణే. § సంస్రవమ్. • కాపీనమ్.

విన్యస్య స్తమ్భయేద్వాచమేవం ధ్యాయేచ్ఛిచక్షణః ।

ఆత్మనో వాదినశ్చైవ మధ్యో యవనికా భవేత్ ॥ ౨౩౫

మన్త్రం శతగుణం జప్త్వా వాదీ వాచం సముత్సృజేత్ ।

సద్యః పరస్యాపజయో విజయశ్చాత్మనో భవేత్ ॥ ౨౩౬

❖ తత్ర దోషాభావః. ❖

స్తమ్భనే నైవదోషస్యాస్య * ద్వాహ్యశ్చేత్ప్రతివాదినః ।

❖ బ్రహ్మవచనకామకల్పః. ❖

బ్రహ్మవచనకామశ్చేత్సమిధో బ్రహ్మన్మక్షణః ॥ ౨౩౭

శ్వేతపక్షహోమో వా రాజ్యకామస్య మన్త్రిణః ।

సమిధో రక్త + వణాన్మస్యైర్విభవపుష్పాణి పద్మజః ॥ ౨౩౮

లక్ష్మీసుమనసో వాపి యద్వా స్త్రీ బోధిసముద్భవాః ।

చన్ద్రమణ్డలమధ్యస్థం శ్వేతపక్షజిహ్వరే ॥ ౨౩౯

స్థితం ౧ ద్విహస్తం సుభగం బాలభూషణభూషితమ్ ।

బాలావస్థం ప్రసన్నేష్టవచనం నీలకున్తలమ్ ॥ ౨౪౦

రాజతం పాశ్రమన్నేన పాయసేన ప్రపూరితమ్ ।

బిభ్రాణం వామహస్తేన దధ్యన్న కబలం పునః ॥ ౨౪౧

• దధానమితరేణాపి ధ్యాత్వా దేవం సమాహితః ।

అన్నేన జుహుయాదగ్నౌ బహ్వన్నత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౪౨

❖ గోమూరాష్ట్రాదికామకల్పః. ❖

గోకామో గోమయైః క్షీరైస్తదీయైహోమమాచరేత్ ।

లభతే ధేనుకం శిర్యో మన్తవిన్మన్త్రవై భవత్ ॥ ౨౪౩

భూమికామో మృదా హోమం దుర్లభాం లభతే భువమ్ ।

ఫలైర్విభవముద్భవై హోమాద్రాష్ట్రసముద్భవః ॥ ౨౪౪

* ద్వాహ్యశ్చేత్. + పద్మాస్య. స్త్రీ సన్నైష్టవచనా. ౧ బ్రహ్మస్తం, శతగుణ భారయన్తమ్.

వస్త్రకామస్సమనసాం కాలజానాం చతుర్ముఖః ।

సీతాసీతాదివర్ణానాం హోమాన్నియతసజ్జ్యయా ॥ ౨౪౫

నానావిధాని వస్త్రాణి లభతే నాత్రసంశయః ।

యద్యత్కామయతే మస్త్రీ ధాన్యజాతిమనేకధా ॥ ౨౪౬

తత్తద్దోమేన తత్సవణం లభతే మస్త్రవైభవాత్ ।

మస్త్రాభిమన్త్రితం బీజముప్తం ఒహుఫలం భవేత్ ॥ ౨౪౭

పుత్రకామో హవిష్యాశీ సమారాధ్య జగద్గురుమ్ ।

చక్రాబ్జమణ్డలై కుమ్భస్థాపనాది విధాయ చ ॥ ౨౪౮

యథాపూర్వం పాయసాన్నం హోమాస్తే స్థాపితైః పుణ్యైః ।

అభిషిచ్య తదమ్భాసి పాయయేత్ స్త్రియనూగతామ్ ॥ ౨౪౯

సా పుత్రాః లభతే త్విష్టాః బహూః విద్యావిచక్షణాః ।

ఇష్ట్యా నారాయణం దేవం చక్రాబ్జైః ప్రోక్తవత్మనా ॥ ౨౫౦

అనుగ్రహే నిగ్రహే చ సర్వేషాం శక్తిమాః భవేత్ ।

❖ మస్త్రదేవతాప్రభావః ❖

కమ్పనే వసుధాదీనాం పవతానాం చ భేదనే ॥ ౨౫౧

శోషణే వా సముద్రాణాం సర్వేషాం స్తమ్భనే పి చ ।

* సర్వస్థివినాశానామపి కర్తా యథా హరిః ॥ ౨౫౨

ధ్యానాచ్చ దేవదేవస్య † జపాన్మన్త్రస్య చ ఊణాత్ ।

నశ్యన్తి భూతవేతాలప్రముఖాని చతుర్ముఖ ॥ ౨౫౩

దుష్టసత్త్వాని మస్త్రస్య ప్రభావాన్నాత్ర సంశయః ।

❖ విషపహరణమ్ ❖

విషదప్తమవస్థాప్య ధ్యాత్వా చ ఙ్గ గరుడధ్వజమ్ ॥ ౨౫౪

దేవం విద్యాం సముచ్చాయ తీక్ష్ణతుణ్డైః తాడయేత్ ।

గరుడస్య తు పక్షాభ్యాం విషదప్తస్య మూర్ధనః । ౨౫౫

* సర్వస్థితి. † జపమన్త్రస్య లక్షణాత్. ఙ్గ గరుడస్థితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వా విషం సవణం వ్యపోహోఽథాపయేన్నృతమ్ ।

* భుక్తం విషేణ సంస్పృష్టమన్నం బీజం ఫలం తథా ॥ ౨౫౬

జరయేద్విద్యయా సద్యస్సవణోపం చ నాశయేత్ ।

❖ ధనాదిసిద్ధయః. ❖

అక్షయశ్చాభివృద్ధిశ్చ ధనస్య యది కాఙ్క్షితః ॥ ౨౫౭

సంస్పృశ్య విద్యయా సవణం నిక్షిపేద్బహుజప్తయా ।

బన్ధాక కుసుమప్రఖ్యమాత్మానం భగవన్మయమ్ ॥ ౨౫౮

ధ్యాయన్యాయాత్సఖాం తత్ర క్రుద్ధశ్చామృతి భూమిపః ।

అనుక్తాస్సిద్ధయః సర్వాస్సిద్ధ్యన్త్యత్యస్తవిస్తృతాః ॥ ౨౫౯

శాస్త్రై మస్తప్రభావేన దేవభూయం ప్రపద్యతే ।

వృష్టికామో బహిశ్శాలాం పూర్వోక్తవిధినా కృతామ్ ॥ ౨౬౦

చక్రాబ్జమణ్డలాదీని కృత్వా కర్మాణి పూర్వవత్ ।

సప్తాహమాజ్యసిక్తాభిస్సమిద్భిర్జుహుయాత్పుధీః ॥ ౨౬౧

వైతసీభిః ప్రతిదినం నియుతాయుతసంఖ్యయా ।

వృష్టిభవతి తద్రాష్ట్రై తద్దేశే వా దినత్రయే ॥ ౨౬౨

మరీచితుణ్డనంమిశ్రై స్సషణ్వై రాజసషణ్వైః ।

పూర్వోక్తసంఖ్యయా హోమాదతివృష్టిశ్చ శామృతి ॥ ౨౬౩

దేవతాదిపదం ప్రేపువిద్యయా లోకమీప్సితమ్ ।

† స్వగౌర్యభీష్టలోకస్య మహిమానుగుణైర్జపైః ॥ ౨౬౪

లభతే తత్తదాశ్చయం ఫలం నైవాత్ర సంశయః ।

చిన్తారత్నం తదైవాన్య మణిమాది గుణం పరమ్ ॥ ౨౬౫

లిప్సుమన్త్రజప్తైః కొటిసంఖ్యైః ప్రాప్నోతి మన్తవిత్ ।

❖ మన్త దేవతాసాక్షాత్కారః. ❖

మన్తాధిదై వతం దేవం ద్రష్టుకామోజితేంద్రియః ॥ ౨౬౬

* 'భుక్తం' 'అక్షయశ్చ' ఇతి శ్లోకద్వయం 'అనుక్తా :- భూయం ప్రపద్యతే' ఇత్యతః పరం క్వచిత్కోశ దృశ్యతే. † స్వగౌర్యదెరిష్ట.

షడ్మాసాన్మన్తమనిశం జపేత్తథ్యానమాస్థితః ।

ఆగత్య దేవదేవేశ్వర ప్రత్యక్షో భవతి ఊణాత్ ॥ ౨౬౭

వరాంశ్చ దుర్లభాంస్తస్మై ప్రదదాతి యథేష్పితా ॥

మన్త్రిణే మన్తమాహాత్మ్యాదచిరేణ చతుర్ముఖ ॥ ౨౬౮

❖ మన్తమాహాత్మ్యమ్. ❖

మన్తాన్తరాణాం యాసిద్ధిగ్ కల్పే కల్పే సమీరితా ।

సాపి ప్రసిద్ధేదన్వైవ సకలా వీర్యవత్తయా ॥ ౨౬౯

షడక్షాని చ వేదాశ్చ మన్తాశ్చాన్యే పరశ్శతాః ।

అన్యచ్చ వాఙ్మయం సర్వం మన్తైఃస్మిన్ సుసమాహితమ్ ॥ ౨౭౦

అపునభవతిపూనాం గతిరష్టాక్షరం మతమ్ ।

జన్మన్మన్మన్మతీతే వా యదేనస్సజ్జితం మహత్ ॥ ౨౭౧

తన్మన్తజాపమాత్రేణ ప్రలయం యాతి * నిశ్చయమ్ ।

మ్రీయమాణశ్శుచిభూత్వా మన్తమేతముదీరయత్ ॥ ౨౭౨

ప్రాప్నోతి వైష్ణవం స్థానం దుష్ప్రపమ † వినాశనమ్ ।

కిం తస్య బహుభిర్మున్తైః కిం తస్య బహుభిశ్శ్చుతైః ॥ ౨౭౩

యన్వైషా వశమావన్నా విద్యా సర్వాధాసాధనీ ।

యే మన్తమాహాత్మ్యామిదం శృణ్వంతి చ పరన్తి చ ॥ ౨౭౪

తేషామపి ఫలాన్యాహుగ్ పూర్వోక్తాని మనీషిణః ।

చతుర్ముఖైశ్చతుర్వక్త్రైఃఫలాన్యస్య ప్రదశయత్ ॥ ౨౭౫

నాన్తం జగామ విస్తీర్ణం సజ్జపాఽయముదీరితః ।

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం

చయోపాదే శ్రీమదష్టాక్షరమన్తవైభవో నామ

పంచవింశోఽధ్యాయః.

పద్వింశోఽధ్యాయః.

అథోపనిషత్

❖ విష్ణుగాయత్రీకల్పః. ❖

శ్రీభగవాన్ —

గాయత్రీం వైష్ణవీం బ్రహ్మ చతుర్వింశాక్షరాత్మికామ్ ।

శృణు వత్సామి పరమం రహస్యం కథ్యతేఽధునా ॥ ౧

మాతృకాచక్రమభ్యుచ్యం చందసామాదిముద్ధరెత్ ।

ఆదిదేవశిరశ్చాత్ర విఘ్నేశం తదనంతరమ్ ॥ ౨

పహ్వ్యంతం గోపనం పశ్చాచ్ఛం విష్ణుశిరః * స్మృతమ్ ।

సుముఖం గోపనయుత † మన్వకృ మరుదాదిమత్ ॥ ౩

ఽ మాయాశ్రితం సుధాధామ వైధరోఽన్వకృ మన్తరమ్

విష్ణుశిరోఽథ భాస్కరోఽథ మాధవాధిష్ఠితగ్ క్రమాత్ ॥ ౪

ఆదిదేవసమాక్రాంతగ్ కుమ్భశుక్లోదయావహౌ ।

వైధరో దేవతాంతశ్చ పీయూషరుచిరాశిరాః ? ॥ ౫

అనిలగ్ ప్రణవాద్యంతో మహామాయాశిరాగ్ క్రమాత్ ।

• ధనదో ను తతో దక్షో విష్ణుమూర్ధాఽథ భాస్కరః ॥ ౬

మాయాశిరాశ్చ వైరాజో విష్ణ్వంతో భద్రపాణీయుక్ ।

ఓతదేహగ్ పరగ్ కుమ్భస్త్రివిక్రమపరస్మృతః ॥ ౭

కోఽధనం వనమాల్యంతం తద్వయం భువనావధి ।

విసగ్గం పాపహంతా చ వహ్నిశ్చాద్యణాసంయుతః ॥ ౮

చకారశ్చోతదేహశ్చ ॥ ద్వౌ దృష్టివిష్ణుమూర్ధకః ।

దరశ్చ గోపనశ్చౌభౌ ‡ విజయోఽస్సముద్భృతః ॥ ౯

* తథా. † మన్వకృ ఽ మాయాయుతం సుధాధామ విజయో.

‡ కుమ్భశుక్లోదయాపుభౌ । వైధరో దేవదత్తాంతగ్ పీయూష. • యాదోదోనూతనో. ॥ ద్వౌ వృష్టివిష్ణు మూర్ధ్వంగః. ‡ విజయోఽంతః.

❖ గాయత్ర్యక్షరన్యాసవర్ణదేవతాదిః. ❖

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమృషిబక్రహ్నోధిదైవతమ్ ।

విష్ణుష్టడగ్గాని తథా క్రుద్ధోల్కాదీని పద్మజ ॥ ౧౦

మూర్ధాదిపాదపయన్తమక్షరన్యసనం మతమ్ ।

మూర్ధ్ని ఫాలె నయనయోనానాసికాపుటయోస్తథా ॥ ౧౧

శ్రోత్రయోరాస్యగలయోహృదయే జాహుమూలయోః ।

న్యాసగ్ కూపకరయోశ్చైవ తద్దేవ మణిబన్ధయోః ॥ ౧౨

హస్తయోగ్ కుక్షిమధ్యే చ గుహ్యోచోర్వోశ్చ జ్ఞయోః ।

పాదయోశ్చ క్రమాదేవం న్యాసగ్ ప్రోక్తశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౩

పీతం రక్తం చ ధూమాశం శ్వేతం కృష్ణం చ లోహితమ్ ।

వలక్షణం పీతకం రక్తం శ్యామం శఙ్ఖనిభం తథా ॥ ౧౪

పాటలం స్ఫటికాశం చ పీతం రజతసన్నివమ్ ।

చంద్రదీధితిసజ్కాశం పద్మకింజల్కసన్నివమ్ ॥ ౧౫

తారాశం బన్ధజీవాశం నక్షత్రాశం చ పాటలమ్ ।

జపాకుసుమసజ్కాశం తప్తజామ్బూనదప్రభమ్ ॥ ౧౬

రవిప్రభం * చాక్షరాణాం వర్ణభేదగ్ ప్రదర్శితః ।

❖ సన్ధ్యాత్రయై ధ్యేయస్వరూపమ్. ❖

కాలమేఘనిభం సౌమ్యం చతుర్జాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౧౭

శఙ్ఖచక్రగదాపాణిం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వాఽచయేద్దేవం ప్రాతగ్ కాలే సమాహితః ॥ ౧౮

స్ఫటికోపలసజ్కాశం గరుడారూఢవిగ్రహమ్

మధ్యన్దినేఽచయిత్వా † తమాచరెజ్జమాత్మవాక్ ॥ ౧౯

ప్రదోషేషు చతుర్జాహుం వై నతేయోపరిస్థితమ్ ।

శ్యామలం పుణ్డరీకాక్షం ధ్యాయన్మన్త స్థ ముదీరయేత్ ॥ ౨౦

❖ సిద్ధయై జపసంఖ్యా ❖

కుయాత్రిషవణస్నానం వ్రతస్థస్సంయతేన్ద్రియః ।

చతుర్వింశతి లక్షణ మస్త్రజాపేన సిద్ధ్యతి ॥ ౨౦

మస్త్రవిత్సాధకోవారితపణం హోమకమ చ ।

కువన్నాస్నోతి సకలాం సిద్ధిమిష్టాం సుదుర్లభామ్ ॥ ౨౧

గొమూత్రయావకాహోరో జపేల్లక్షమతన్ద్రితః ।

పాతకేభ్యో మహద్భ్యోపి ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౨

బ్రహ్మకూచణం పిబన్ లక్షత్రయం మస్త్రం జపన్ సుధీః ।

తత్సమేభ్యగ్ పాతకేభ్యో విముక్తో మస్త్రవిత్తమః ॥ ౨౩

❖ అష్టాక్షరపదనుష్ఠానమ్. ❖

బ్రహ్మదిదేవతాస్సవా నినీషువశమాత్మనః ।

ఓ అణిమాదిఫలం వ్రెప్పుస్తధై వాకషణోద్యతః ॥ ౨౪

వశికారే చ సర్వేశాం పాతాలగమనే తథా ।

గన్ధర్వయక్షప్రముఖాన్ ప్రముఖానాత్మనస్సదా ॥ ౨౫

చికిషుర్అష్టాక్షరపదనుతిష్ఠేచ్ఛతుముఖ ।

సకృదుచ్చారయన్మస్త్రం విష్ణుగాయత్రీసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౬

1 వేదానామసకృత్సర్వ శాఖాధ్యయనపుణ్యభాక్ ।

కేశకీటాదిదుష్టాని హంపిషి ధ్యానమాస్థితః ॥ ౨౭

❖ ఎతజ్జపేన మస్త్రచతుష్టయప్రాప్తిః. ❖

స్మృష్టౌ జపేన్మస్త్రమిదం సద్యః శుద్ధాని పద్మజ ।

చతుర్ణాం మూలమస్త్రాణాం ఫలమేతేన సిద్ధ్యతి ॥ ౨౮

❖ శ్రీకరాష్టాక్షరమస్త్రః. ❖

శ్రీకరం మస్త్రమపరం వక్ష్యే సర్వాధానాధనమ్ ।

అష్టాక్షరం చతుర్వక్త్రీ రహస్యం పరమం శృణు ॥ ౨౯

* ముచ్యతే. ఓ అణిమాదిగుణాన్. 1 ఉదీరయన్ సకృత్.

* వణచక్రం లిఖత్వాదౌ సమభ్యర్చ్య తతః పునః ।

ఉద్ధరేచ్ఛీకరాష్టాణం మస్త్రం మస్త్రప్రభావత్ ॥ ౩౦

ఆదౌ సముద్ధరెత్తారముదయం తదనంతరమ్ ।

ద్విరేకనేత్రమాయాస్తం క్రొధనం కాస్తుభాషరమ్ ॥ ౩౧

విష్ణుశీషం తతో లక్ష్మీమనలం తదనంతరమ్ ।

మహామాయాయుతం పద్మమప్రమేయమనంతరమ్ ॥ ౩౨

అగ్నిమాదిం + చతుష్కర్తం రరేతి శ్రీకరాహ్వయమ్ ।

❖ తద్విజాదినిదేశః ❖

బీజమస్య ప్రవక్ష్యామి యథాతత్వముదీయతే ॥ ౩౩

దీప్తిమాననలః పంచ స్థి బిందురధేష్ఠనిష్ఠితా ।

బీజమగ్గాని షట్కాపి క్రుద్ధోల్కాదీని పూర్వవత్ ॥ ౩౪

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమృషీరస్య ప్రజాపతిః ।

దేవతా దేవదేవేశః ప్రత్యణం పూర్వవత్ స్మృతమ్ ॥ ౩౫

ఋషిశ్చన్దో దైవతం చ

❖ ధ్యేయదేవతాస్వరూపమ్ ❖

ధ్యానం సంప్రతి కధ్యతే ।

కల్పకానోకహచ్చాయామాశ్రిత్య సుఖశీతలామ్ ॥ ౩౬

గరుడస్య చతుర్భాహోస్పర్వాంలజ్జారధారిణః ।

స్కన్ధదేశే సుఖాసీనమప్తబాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౩౭

కున్దేన్ద్రధవళం సౌమ్యం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।

దివ్యగన్ధవిలిప్తాఙ్గం దివ్యమాలావిభూషితమ్ ॥ ౩౮

పీతామృరధరం నీలకున్తలైరుపశోభితమ్ ।

చక్రం చ మునలం బాణమఙ్కుశం దధతం భుజైః ॥ ౩౯

చతుర్భిదక్షిణై రవైశ్చక్ష్మణం కామోదకిం తథా ।

శాఙ్గం పాశం చ కల్యాణైః ప్రసన్నేష్టనిభాననమ్ ॥ ౪౦

* చక్రం లిఖత్వా భూమ్యాదౌ. + చతుష్కర్తం పరేతి.

❖ బిందువిన్దుశ్చ నిష్ఠితమ్.

గరుడొపి చ హస్తాభ్యాముఖాభ్యాం పాదపజ్కుశే ।

దేవస్య ధారయన్ కుమ్భం పూణం పీయూషవారిణా ॥ ౪౨

ఇతరాభ్యాం చ హస్తాభ్యాం స్పృశన్నాస్యే స్థితం తథా ।

శ్రియం చ వామోరుతలై రుక్తాభాం జ్ఞామవాసినిమ్ ॥ ౪౩

దివ్యగన్ధవిలిప్తాజ్ఞాం సర్వాకల్పపరిష్కృతామ్ ।

సుభూతిలలాటముకుటాం కణవిశ్వావృత్తోచనామ్ ॥ ౪౪

లావణ్యామృతతోయేన వషన్తిమివ సవతః ।

పాశాఙ్గుశధరాం లక్ష్మీం కన్దపశరపీడితామ్ ॥ ౪౫

❖ తపోనియమస్తత్ఫలం చ. ❖

ధ్యాత్వైవం పూజయిత్వా తు వ్రతస్థస్సంయతేన్ద్రియః ।

ద్వాదశాహం జపేన్మన్త్రం ధ్యాత్వా పాశ్వే నిధిద్వయమ్ ॥ ౪౬

ఊర్ధ్వబాహుజ్వలతిష్ఠన్నురోదఘ్న ససూహితః ।

ఆదిత్యాభిముఖౌ మన్తీ జహుయాచ్ఛ సమిచ్ఛతమ్ ॥ ౪౭

బిల్వద్భవైస్తథాలక్ష్మీం కుశుమైః పాయసోదనైః ।

శుద్ధోదనైః పుత్రాకైశ్చ అష్టోత్తరసహస్రకమ్ ॥ ౪౮

ఏవం కృతే విధానేన పుష్టిరుత్పద్యతేచలా ।

* పౌష్టికాది చ పూర్వోక్తఫలం పూర్వోక్తసంఖ్యయా ॥ ౪౯

శాన్తికం పౌష్టికం కర్మ మన్త్రేణానేన సాధయేత్ ।

❖ లక్ష్మీనారాయణమన్తకల్పః. ❖

లక్ష్మీనారాయణాహ్వనం మన్తం పరమదుర్లభమ్ ॥ ౫౦

తస్యోద్ధారం వ్రవత్సామి శృణు వణక్రమేణ † తమ్ ।

ఉద్గీధం మనుజేశానం విష్ణుం మన్దర స్త మేవ తత్ ॥ ౫౧

‡ సూక్తిస్తుముఖ్యమపరం గదినం కుమ్భమపి తమ్ ।

◆ ఆద్యంతం విజయం దత్తం మాహేన్ద్రం చాప్రమేయకమ్ ॥ ౫౨

* పాదుకాది చ పూర్వోక్తం. † తు. స్త మోతవత్. ‡ సూక్త్య

దృష్టుమఖ్యమపరం గదినం ముఖ్యమపి తం. ◆ ఆద్యంతం విజయమ్.

గరుడం దక్షమపరం మహామాయాం వినాయకమ్ ।

ఆదిదేవం తతో వహ్నిం గోపనం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౫౩

ఆద్యం ప్రచణ్డమాకారం శఙ్ఖమాదిం రరేతి చ ।

ఉద్భృత్య షోడశాణాం తస్మత్తం * బీజశ్చ కథ్యతే ॥ ౫౪

ద్యుమణిం † బిన్దుమపరం వామనం బిన్దుముద్ధరేత్ ।

అఙ్గాని పూర్వాముక్తాని ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ॥ ౫౫

‡ విద్ధి శుక్రౌ మునిదేవో లక్ష్మీనారాయణస్సమృతః ।

జపష్టాదశలక్షం తు తదధం వారితపణమ్ ॥ ౫౬

హోమస్తదధో మస్త్రస్య ఫలాన్యాహుయథా ‡ క్రమమ్ ।

❖ సక్కుషణమస్త్రః. ❖

సక్కుషణాదిమూర్తీనాం తిస్యణాం మనురుచ్యతే ॥ ౫౭

ఆదితగ్ పూర్వావత్సప్త వణానామనుపూర్వాశః ।

ఉద్ధారశ్శిష్టవణానాం బ్రహ్మ సంప్రతి కథ్యతే ॥ ౫౮

దీప్తిమా వహ్నిరౌర్వాశ్చ ధ్రువశ్శుక్లస్తథాదిమా ।

బిన్దుగ్ ప్రజాపతిశ్చాద్యో వహ్నిరుగో ముఖం తతః ॥ ౫౯

• సుముఖం గోపనయుతం వాయురాద్యం రరాన్తిమమ్ ।

ద్వాదశాణాత్మకౌ మన్త్రో బీజమఙ్గం చ పూర్వావత్ ॥ ౬౦

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రమృషీసాన్స్యన్నీలలొహితః ।

దేవస్సక్కుషణౌ వణో దేవతా తత్వనిణాయః ॥ ౬౧

ద్వాదశాక్షరవత్ జ్యేయగ్ పురశ్చరణమీరితమ్ ।

ఫలాని పూర్వాముక్తాని వాక్సిద్ధిమహాతి భవేత్ ॥ ౬౨

జ్ఞానం చ మహదాప్నోతి యచ్ఛాన్యదధికాక్షితమ్ ।

తత్సర్వామచిరాదేవ సిద్ధ్యేన్మస్త్రప్రభావతః ॥ ౬౩

శఙ్ఖగోక్షీరధవలం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ।

వసానం-వశవం ఊమం పూర్ణాఛన్ద్రనిభావనమ్-॥ ౬౪

* బీజశ్చ తు. † వహ్నిః. ‡ దేవం శుక్రో. § పురమ్. • సుఖం చ

ముక్తాభూయిష్టమాకల్పం సౌవర్ణమతిశోభనమ్ ।

దధానం ముఖ్యహస్తేన జ్ఞానముద్రాసమన్వితమ్ ॥ ౬౫

పుస్తకం వామహస్తేన బిభృణం భుజయోద్వయోః ।

* ఊర్ధ్వయోస్సాస్పటికం శఙ్ఖమక్షమాలాం యథాతథమ్ ॥ ౬౬

ధవలైగ కాలజైగ పుష్పైశ్శోభితం వనమాలయా ।

శ్రేష్ఠపద్మై సుఖాసీనమేవం ధ్యాయీత మస్త్రవిత్ ॥ ౬౭

ధ్యాయతో బుద్ధిరతులా భవేత్ జ్ఞానం చ పుష్కలమ్ :

శాన్తికం పౌష్టికం కర్మ కుర్యాదేతేన పద్మజ ॥ ౬౮

బహునా కిం ప్రలాపేన ద్విషట్కూక్షరవత్ఫలమ్ ।

సర్వమాప్నోతి మనునా సాధకగ్ కమలాసన ॥ ౬౯

❖ ప్రద్యుమ్నమస్త్రః. ❖

ప్రద్యుమ్నమస్త్రమధునా సర్వకామఫలప్రదమ్ ।

బ్రవీమి తస్య చొద్ధారం కథ్యతేక్షరశగ్ క్రమాత్ ॥ ౭౦

ఆదిత + స్సప్తవర్ణానాముద్ధారగ్ పూర్వమీరితః ।

అస్యాసాధారణాణానాం సంప్రత్యుద్ధార ఉచ్యతే ॥ ౭౧

పాప్మానమనలం విష్ణుమస్త్రం వాయుముకారవత్ ।

మన్దరం భద్రపాణిం చ మధుసూదనమారుతౌ ॥ ౭౨

ఆగ్నేయీ దశ చైకం చాస్యణస్సంహననం మతమ్ ।

అనుస్వారపరౌ విష్ణుభీజ స్త్ర మజ్గం చ పూర్వవత్ ॥ ౭౩

ఋషిస్సనత్కుమారస్సృచ్చన్దో గాయత్రముచ్యతే ।

ప్రద్యుమ్నో దేవతా మస్త్రస్సాధనం ఫలమేవ చ ॥ ౭౪

పూర్వోక్తమ్

❖ అనిరుద్ధమస్త్రః. ❖

మస్త్రమపరమానిరుద్ధమతగ్ పరమ్ !

శృణు బ్రహ్మ యథాపూర్వం సప్తాణానామనుక్రమాత్ ॥ ౭౫

* స్సాటికం దక్షిణ హస్తే అక్షమాలాం. + సర్వ. స్త్ర మజ్గాని-

ఉద్ధారగ్గ పరిశిష్టానామణానాం కథ్యతే * ధునా ।

ప్రణవాద్యో భద్రహస్తో మాయా సప్తాచిరేవ చ ॥ ౭౬

ఉదయా ద్వౌ చ సుభగో గోపనో వాయురాదిమా ॥

బీజమస్యాప్రమేయశ్చ విసర్గశ్చావసానతః ॥ ౭౭

ఋషిశ్చ సనకశ్చన్దగ్గ పూర్వవద్దేవతా తథా ।

అనిరుద్ధో ద్వాదశాణాగ్గ క్రమేణ సముదీరితః ॥ ౭౮

యథాపురం షడక్షాని † సాధనం పలమేవ చ ।

❖ చతుర్వింశతిమూర్తిమన్తనిర్దేశః. ❖

చతుర్వింశతిమూర్తీనాం సమాఖ్యా స్థి ద్వాదశాదిభిః ॥ ౭౯

ప్రసిద్ధాస్తాశ్చతుర్ధ్యన్తాస్సప్తాక్షరపురస్కృతాః ।

మన్తబీజాని చై తెషామాద్యణాగ్గ ప్రణవాదయః ॥ ౮౦

బిన్దశీర్షాశ్చతుర్వ్యూహా నామ్నాముద్ధార ఈరితః ।

అష్టానామితరాసాం చ మూర్తీనాం చ సమాహ్వయాః ॥ ౮౧

చతుర్ధ్యన్తాస్సప్తవణపూర్వా మన్తాస్సమీరితాః ।

నృసింహోఽథోక్షజశ్చాభావచ్యుతగ్గ పురుషోత్తమః ॥ ౮౨

జనార్దనస్తథోపేంద్రో హరిః కృష్ణ ఉదీరితః ।

బీజాన్యాద్యక్షరాణ్యేషామక్షాని చ యథాపురమ్ ॥ ౮౩

ఛన్దశ్చదేవీ గాయత్రం దేవతాశ్చ చతుర్ముఖా ।

ఋషయో మూర్తయస్తాస్తాగ్గ పురశ్చర్యా చ పూర్వవత్ ॥

ఉక్తమేవ ఫలం చై షామైహికాముష్మికాత్మకమ్ ।

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే మహోపనిషది

పాద్మసంహితాయాం చయోపాదే

విష్ణుగాయత్ర్యాదిమన్త్రోద్ధారో నామ

షడ్వింశోఽధ్యాయః.

సప్తవింశోఽధ్యాయః.

అక్షరప్రసాదము

శ్రీభగవాన్:—

❖ మత్స్యమూర్తిదశకమస్త్రనిదేశః. ❖

మత్స్యదిదశమూర్తీనామవతారక్రమాస్త్రనుః ।

ఉచ్యతే పూర్వవచ్చక్రమక్షరాణాం సమాలిఖేత్ ॥ ౧

సాధారణా౯ గృహీత్వాణా౯౯ యథాపూర్వం చతుర్ముఖ ।

అసాధారణరూపం తత్సంప్రత్యుద్రియతే క్రమాత్ ॥ ౨

❖ మత్స్యమూర్తిమస్త్రః. ❖

స్పృశాన్తమాద్యం విజయం చన్ద్రమన్వకృతుగ౯తిమ్ ।

ఆదిమగ్నిం హృషీకేశం పవిత్రం మధుసూదనమ్ ॥ ౩

* శ్వసనం చాప్రమేయం చ ద్వాదశాణా౯స్సమీరితాః ।

† మాధవం పురుషాత్మానం హృషీకేశం చ ॥ బిన్దుమా౯ ॥ ౪

బీజమగ్గేషు యద్రూపమసాధారణమ్యుతేచ

సర్వాన్తమాదిం సర్వాత్ర షట్సు చాద్యశ్చ బిన్దుమా౯ ॥ ౫

ఆదిదేవం మహామాయాం హృషీకేశం చ గోపనమ్ ।

విష్ణుమౌఖీం షడగ్గేషు మధ్యమాణం క్రమోదితమ్ ॥ ౬

ఉద్భృత్యైవం ప్రయోక్తవ్యమృషీరస్య మనుస్మృతః ।

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం మత్స్యరూపగ వరగ పుమా౯ ॥ ౭

దేవతా రూపరహితగ పఞ్చాణో౯ వా మనుస్మృతః ।

బీజం తదగ్గ్లాని తథా సాధనం చ యథాపురమ్ ॥ ౮

❖ కూర్మమూర్తిమస్త్రః. ❖

మూర్తేరనన్తరాయాస్తు మన్వణో౯ద్ధారణం శృణు ।

అసాధారణరూపస్య ఓ స్పృశానాది గుహాలయమ్ ॥ ౯

* శ్వసనాదయః బిన్దుమదన్తాశ్శబ్దాః పుల్లిక్లప్రధమాన్తా౯ క్వచి-
ద్భృశ్యంతై. † మాధవీ ॥ బిన్దుమా౯. ఓ స్పృశాదిం చ.

అనలం మందరం * విష్ణుం పూర్వవద్వాదశాక్షరమ్ ।

బీజోద్ధారగ్ / క్రోడరూపీ భూధరశ్చ గుహాలయః ॥

౧౦

సానుస్వారో బీజమేతత్తదజ్ఞాని చతుర్ముఖః ।

ఋషిరేతస్య దుర్వాసా శ్చంద్రగ్ పూర్వవదిష్యతే ॥

౧౧

దేవతా కమరాకారో దేవస్సంప్రత్యనన్తరమ్ ।

❖ వరాహస్య మన్తః. ❖

వరాహవపుషో మన్తం వణచక్రాత్సముద్ధరత్ ॥

౧౨

వరుణో విష్ణురనలశ్చాదిదేవశ్చ భాస్కరః ।

గోవనగ్ పురుషాత్మా చ విష్ణురేతే సముద్భృతాః ॥

౧౩

అస్యాఽసాధారణా వణాగ్ ప్రోక్తాస్సాధారణాగ్ య పురా ।

ఏకాదశాక్షరాత్మాయం బీజం సంప్రతి కథ్యతే ॥

౧౪

సూక్ష్మదృగ్భిన్నపయన్తష్టటృచామజ్జపద్ధతిః ।

బీజమేవ మునిశ్శబ్దశ్చన్దో గాయత్రమీరితమ్ ॥

౧౫

నారాయణో దేవతాస్య నత్యన్తశ్చ షడక్షరః ।

❖ తస్యైవ మన్తాన్తరమ్ ❖

యద్వా పూర్వవదేవాజ్ఞం బీజం చ కమలాసన ॥

౧౬

త్రయోదశాణానుద్భృత్య పూర్వోక్తా వ్యాహృతిత్రయమ్ ।

ఉద్ధరేత్పతిశబ్దం చ చతుర్ధ్యన్తమనన్తరమ్ ॥

౧౭

భూమేగ్ పతిత్వమాశాస్యం మే దేహి తదనన్తరమ్ ।

దాపయేతి రరాన్తస్సాన్యద్వాత్రింశద్వణానన్తతిః ॥

౧౮

ఛన్దోఽనుష్టుబ్బపిగ్ పూర్వో దేవతా సా చతుర్ముఖః ।

బీజముక్తం తదజ్ఞాని భక్త్యా మన్తం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౯

వణాన్ కనకసంకాశాన్ న్యసే ♦ దక్షేషు పూర్వవత్ ।

ధ్యాత్వా షోడశలక్షాణి జపెన్నన్తమతన్ద్రితః ॥

౨౦

* శిష్టమ్. / పూర్వరూపమ్, క్రోధరూపీ. యనః. ♦ దజ్ఞాని.

ఉవకారాయాగ్ పతిస్సద్యో ఛవేన్మస్తప్రభావతః ।

పాతాలగమనాదీని ఫలాన్యస్యాపి పద్యజ ॥

౨౦

❖ వరాహమాలామస్త్రప్రకారః ❖

చతుష్షష్ట్యణసజ్ఞతో మాలామస్త్రగ్ ప్రదశ్యతే ।

త్రయోదశాణాగ్ ప్రథమమేకదంష్ట్రపదం తతః ॥

౨౧

చతుర్థ్యంతం తథా * మేఘపదం ద్విగ్ పోచ్య చ క్రమాత్ ।

ఉల్కావణం పదద్వంద్వం చతుర్థ్యంతం తతగ్పరమ్ ॥

౨౩

ఛన్దోమ ఓ యప్రత్యయాంతం సమ్బుధ్యంతముదీరయేత్ ।

ద్విలోకడన్తో దహివాచ్యో హన్తిశ్చ మధిరేవ చ ॥

౨౪

పచిం చమహదాద్యంతం † భౌమేతి పదయోయుగమ్ ।

హుం ద్విరుచ్చాయాకరిశిర స్స్వం తదైవ ఖనిం పునః ॥

౨౫

లోడంతమాయ ‡ మగ్నోయామితి మస్త్రపదస్థితిః ।

బీజముక్తం † తథాక్గాని భంక్త్వా మస్త్రం ప్రయోజయేత్ ॥

౨౬

జామదగ్న్య ఋషిగ్ ప్రోక్తశ్చన్దోఽతిచ్ఛన్ద ఈరితః ।

దేవతా దేవదేవేశః స్థూలఘోణవపుస్సృతః ॥

౨౭

లఙ్ ఙ జపేదిమం మస్త్రం ॥ భూమీపుస్పశ్చ చతుర్ముఖ ।

మృతస్సయా జుహుయాత్తావద్ధ్యావదాప్నోతి మేదిసీమ్ ॥

౨౮

అష్టాక్షరమనోస్తుల్యఫలోఽయం మనురీరితః ।

❖ నృసింహస్య మస్త్రః ❖

ఉల్కావణం చతుర్థ్యంతమక్షరస్యావసానతః ॥

౨౯

చతుష్షష్టి ప్రభేదస్య మస్త్రస్య నృహరేమయా ।

సవిస్తారగ్ కథయితుం శక్యతే బోద్ధుమేవ వా ॥

౩౦

తస్మాత్త్రిచతురో భేదాగ్ కథ్యంతై కమలాసన

వణచక్రాదధౌద్ధారస్సప్రత్యేకాక్షరాత్మనః ॥

౩౧

* మేయపదమ్. ఓ యోప్రత్యయాంతం. † భౌమే నృపద.

‡ మగ్నోయా మన్యగ్గతి. † తదంగాని. ॥ భూతికామః. ఇదమర్థం క్వచిదధికం దృశ్యతే.

మస్త్రస్య కథ్యతే బ్రహ్మకౌశపురస్కృతః ।

నృసింహగ కషణో బిష్టరిత్యైకాక్షరమీరితమ్ ॥ ౩౨

ఏతదేవ భవే * దక్షం చన్ద్రో గాయత్రముచ్యతే ।

దేవో మునిశ్చ దుర్వాసా నృసింహో దేవతా మతా ॥ ౩౩

వణశ్చ పాటలో లక్షత్రయం జప్యం వివశ్చితా ।

జిగీషుణా చతుర్వర్గఘటమన్యచ్చ కాక్షితమ్ ॥ ౩౪

త్రియక్షరం చ నత్యస్తమేతదేవాజ్గమవృతః ।

అష్టాక్షరాత్మనోఽన్యైవ మస్త్రస్యోద్ధారణం క్రమాత్ ॥ ౩౫

ప్రణవో నతిరన్యచ్చ విఘ్నేశో మధుచూదనః ।

అనలశ్చాదిరిన్ద్రశ్చ రామోఽనుస్వార ఏవ చ ॥ ౩౬

గౌపతిగోపనశ్శక్తో విష్ణురష్టాక్షర + స్మృతః ।

బీజము క్తం తథాజ్గాని మునివ్యాకసోఽన్యదీరితమ్ ॥ ౩౭

జపసంఖ్యా ఫలాన్యస్య తదైవ కమలాసన ।

సప్తాక్షరం చ నత్యస్తమన్యత్ప్రణవవజ్జితమ్ ॥ ౩౮

బీజాది పూర్వవత్సర్వం షడ్భాజ్గో జప ఏవ చ ।

సాధారణాస్సప్త వర్ణాగ్ పంచాఽసాధారణాస్తథా ॥ ౩౯

పూర్వోక్తద్వాదశాణాంత్యా శక్తోదరసమాహ్వయః ।

యథాపూర్వం షడజ్గాని బీజం చైవ యథాపురమ్ ॥ ౪౦

ప్రత్యక్షరం లక్షజపో హోమస్తవణమేవ చ ।

పురుషార్థస్య సర్వస్య సాధకస్సాధ్యమృతః ॥ ౪౧

మస్త్రో నృసింహవపుషో ద్వాత్రింశాణాత్మకౌఽవరః ।

వక్ష్యతే శ్చ తస్య వర్ణానాముద్ధారస్సంప్రదర్శ్యతే ॥ ౪౨

ఛన్దసామాదిరుదయో గ దీ వహ్నిరచాం ముఖమ్ ।

యప్తిగ కుమ్భౌ మహామాయా జ్వలనో వైష్ణవస్తథా ॥ ౪౩

స్పృశాన్తం ద్విరచామాది ద్వాదశాంత్యా చ గౌపనః ।

వర్జనోఽ బిష్టరుగ్రాంత్యా ప్రచణ్డశోచయస్తథా ॥ ౪౪

* చువ్దో దేవీ గాయత్ర. + స్తతః. శ్చ సర్వ. † బన్ధురుగ్రాంతుః.

మన్దరో జన్మహవ్రా చ పీయూషాత్మాః సవైష్ణవః ।

మహేంద్రోఽపి వాక్సుఖం ? పద్మపాణివిజయసంజ్ఞితః ॥

౪౫

అర్దచంద్రాకృతిశ్శుక్లగ్గ పరిణవాదివిభావసుః ।

పరుణశ్చాప్రమేయశ్చ వైరాజో బ్రహ్మసాధనః ॥

౪౬

స్పృశాన్తముదయః సస్పృశద్వితీయం విష్ణుదైవతమ్ ।

మాధవం భద్రపాణిం చ పద్మనాభగ్ కలాత్మకః ॥

౪౭

త్రివిక్రమో ద్రువగ్ పూషా స్వరాదిమన్దరస్సృతః ।

భల్లాయుధో మహామాయా క్రోధయాపీ చ వైష్ణవః ॥

౪౮

వనమాలీ స్వరాదిశ్చ / మాధవసూక్ష్మలోచనః ।

అప్రమేయో వైధరశ్చ జ్వలనోఽగ్రసంయుతః ॥

౪౯

ద్విమన్దరగ్ పద్మనాభో విజయశ్చ ॥ చతుర్గతిః ।

ఉదయో మన్దరశిరాగ్ పదమేతదనన్తరమ్ ॥

౫౦

వర్ణాని సుసమీకృత్య (నమామ్యహముదీరయేత్ ।

విరాడృషిరనుష్టుప్ చన్దో నరహరిస్సృతః ॥

౫౧

దేవతా బీజమస్యోక్తం మన్త్రం భజ్జ్యోజ్గల్పనా ।

న్యాసశ్చాగ్నేషు పూర్వోక్తక్రమేణ కమలాసన ॥

౫౨

? ర్థాయేత్స్పటికవర్ణాభం జపసంఖ్యో చ పూర్వవత్ ।

మన్తోఽరయం నారసింహస్య సకలాపన్నివారణః ॥

౫౩

సమన్తసమ్పజ్జననో వాచ్యో వైవ చ కస్య చిత్ ।

❖ అస్య మాలామన్తః ❖

ఉచ్యతే నరసింహస్య మాలామన్త్రగ్ శ్చతుర్ముఖ ॥

౫౪

అధికం సప్తదశభిర్వర్ణైర్వరణశత త్రయమ్ ।

ప్రథమం ఛన్ద సామాదిర్నాథీశ్చ తదనన్తరమ్ ॥

౫౫

* చ. ౧ భద్రపాణి. ౨ స్వర్గమ్. / మాయాపి. ౩ వైష్ణవశ్చ.

॥ చతుర్భుజః. (జపేల్లక్షత్రయం బుధ. ?ధ్యేయస్పటికవర్ణాభః
[ద్వయమ్.

చతుర్థ్యంతం పదం వాచ్యం నరసింహేతి మన్త్రిణాః ।

తదేవ చ మహాత్పూర్వకం * దేవదానవపూర్వకమ్ ॥ ౫౬

శాణితేతి పదం పశ్చాద్విగ్ధపూర్వకం నఖోత్తరమ్ ।

పదమేకం చతుర్థ్యంతం నమోఽంతం సముదీరయేత్ ॥ ౫౭

పచ † గ్రసేతి చ పదం శుషిణ్యంత స్త స్సముద్భవతః ।

గ్రన్ధిణిజస్తో హన్తిశ్చ ? సన్తి? లోకాన్మధ్యమోదయః ॥ ౫౮

హుం ఫట్తదంతరం పోచ్య తథా కలిపదం తతః ।

చరేతి చ లుపేత్యుక్త్వా ఊరేతి తదనంతరమ్ ॥ ౫౯

హం హం ఖర చిరం వైవ ॥ దూం హ్యోం జ్వలనమేవ చ ।

జ్వలిశ్శుచిద్రవవిస్ఫోటిణ్యంతో లోకాన్మధ్యమోదయః ॥ ౬౦

¶ ఖిదిశ్చిదిః తం వికరో? లోకాన్మధ్యమశీరాస్తతః ।

ఁ హిసిమృశ్శ్చ్యం ణిజన్తాశ్చాం లోకాన్మధ్యమముదీరయేత్ ॥ ౬౧

ఆంపూర్వో నయతిలోటి హుంఫడస్తముదీరితమ్

ద్రవద్రవేతి చ తతో విపూర్వంతద్వయం పునః ॥ ౬౨

పాతాలాంతం సర్వశబ్దం వాసినామితి పశ్చిమమ్ ।

[హృదయాదీని కథయే త్కృషిణ్యంతశ్చ మధ్యమే ॥ ౬౩

అజ్ఞపూర్వో విద్విషిణ్యంతో లోటి సమ్ముద్ధిషకమ్ ।

భగవత్పదముచ్ఛాయక నారాయణపదం తతః ॥ ౬౪

వాసుదేవహృషీ కేశపదద్వితయమీరయేత్ ।

దానసాదిలకదంతశ్చ జహి రాక్షసపూర్వకమ్ ॥ ౬౫

అంతకేతి పదం పశ్చాద్ధుక్త్వా కామోదకీ ధనుః ।

ధరేతి గరుడాదిం చ ధ్వజాంతం పదమబ్జజ ॥ ౬౬

* దైత్య. † గ్రహే. స్సముద్భవతః. ? అశుద్ధమివ సన్తి? పక్తిరితిక్వచిత్ ? తథా బల. ॥ ద్రూం లోమ్. ¶ ఖిదిశ్చిదంతంవికరో- ఖిదిణ్యంతంవికారో. ఁ భీతి. [హృది కథయెద్యప్రక్కా అజ్ఞ- పూర్వో. మూఖపూర్వో విదుష్యంతో తథా-మనుః.

- త్రిపూర్వధామన్ని త్యేతన్నతిరస్త్వితి తే పదమ్ ।
 త్వాం ప్రపన్నోఽస్మీతి * పరదేవముచ్చాయే తే మనుః ॥౬౭
- బీజము క్తం షడజ్గాని పోచ్యతే పదశోఽధునా ।
 ప్రణవాదిశ్చ నత్యంత శ్చతుర్థ్యే చ్చ విగ్రహః ॥ ౬౮
- పురుషాదిముఖాదిశ్చ నరసింహపదం తథా ।
 వజ్రశబ్దం ద్విరుచ్చాయే క్రమాచ్చ నఖవిగ్రహౌ ॥ ౬౯
- వజ్రేతి నఖదంష్ట్రేతి చొక్త్వాయుధపదం తతః ।
 మహానరపదం సింహపయేంతం షష్ఠమీరితమ్ ॥ ౭౦
- అనిరుద్ధో మునిశ్చన్దస్త్యతిపూర్వం చ దేవతా ।
 నృసింహరూపీ భగవానితి † సర్వముదీరయే ॥ ౭౧
- బిలద్వారి జపేన్మస్త్రీ షోడశ ప్రయతస్త్రితః ।
 లఙ్కాణి సద్యః పాతాలవాసినః కురుతే వశే ॥ ౭౨
- లోకాన్తరగతానాం చ వశీకారక్షమో భవేత్ ।
 ఏతావన్తి ఫలాన్యస్యేత్యభిధాతుం న శక్యతే ॥ ౭౩
- అతోఽన్యం నారసింహస్య మన్త్రం సర్వాధేనాధకమ్ ।
 చతుశ్శతాక్షరం తస్య సముద్ధారక ప్రదశ్యతే ॥ ౭౪
- ఆదాపుద్గీఢముద్భృత్య నత్యంతం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 భల్లాయుధం ి గదధ్వంసం వారుణం విజయం తథా ॥ ౭౫
- మాధవం భద్రహస్తం చ ‡ పావకం శ్వేతదీధిమ్ ।
 విక్రమం సధ్భువం బ్రహ్మే భాస్కరం మధువిద్విషమ్ ॥ ౭౬
- శ్వసనం వారుణం జన్మహంతారమృతధారకమ్ ।
 ద్వీరదం సర్వ † దాహం స్యాద్వైధరం తదనన్తరమ్ ॥ ౭౭
- ఆచామాదిం సధ్భువం చ కోధరూపమధోక్షజమ్ ।
 సర్వవేతం హుతవహ ॥ మావ్రతం మధువిద్విషమ్ ॥ ౭౮

* తథా దేవముద్ధాయేతే. † సర్వముదీరితమ్. ి గద-
 ధ్వంసీ. ‡ వామనమ్. † దేహమ్. ॥ మావిషం మధుసూదనమ్.

మారుతం మాధవం బ్రహ్మ ధనదం మధుసూదనమ్ ।
 దరం * సచన్ద్రం పుల్లం చ మాధవం † నగవారిణమ్ ? ॥ ౭౯
 సవిక్రమశ్చ కమలం పవతం పాశపాణినమ్ ।
 సబన్ధం కమలం పశ్చ బిన్ధుమస్తక ఓ భూషితమ్ ॥ ౮౦
 సుముఖం చాగ్నిశిరసం కరాలం మృగవల్లభమ్ ।
 శుపాకరం తథాయాన్తం యామినీనాథమబ్జజ ॥ ౮౧
 హృదయాహ్లాద మాకారం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ।
 నృహరిం భువనం సూక్ష్మలోచనం రామశీషకమ్ ॥ ౮౨
 విజయం పాటలం భానుం సూదనం సువసుఖం తథా ।
 ‡ యాన్తం తచ్ఛిరసం పశ్చాద్ధ్యారుణం గజవాహనమ్ ॥ ౮౩
 వాసుదేవం తథాకోఢ రూపమాకారమారుతౌ ।
 వైధరం సూదనం భద్ర హస్తం వారుణమైన్ద్రవమ్ ॥ ౮౪
 ♦ వత్సోతదేహం సుముఖం విక్రమం † విజయాభిధమ్ :
 దృష్టివిక్రమ ॥ పాశాన్తసుభగాపితవిఘ్న రాట్ ॥ ౮౫
 ‡ తద్విత్తీయమచామాదిద్వితయం శ్వసనం తథా ।
 మాధవం సద్ద్రవం భానుమాన్తం మాదవభాస్కరౌ ॥ ౮౬
 రామం భల్లాయుధం పశ్చ అన్తకం స్యాత్సుధారసమ్ ।
 భద్రహస్తమచామాది భాన్త ‡ మాధరసూదనౌ ॥ ౮౭
 భద్రం వసుం శ్వేతరుచిం విక్రమం సద్ద్రవం తథా ।
 మాతాణ్డం మాధవం భానుం గోపనం నాన్తమాధరౌ ॥ ౮౮
 యాన్తం పశ్రీధరం చౌగ్రం వసుం ‡ వారుణగోధనౌ ।

* సచక్రమ్. † నాగవారిణమ్. ‡ భూషణమ్. ‡ మాయాన్తం శిరసః పశ్చాద్ధ్యారుణం గజవాహనమ్ । ♦ వత్సోతదేహం. ‡ విజయాపితమ్. ॥ పశ్చాన్తసుభగాపతి. ‡ ద్విత్వతీయ-అద్విత్వతీయ. ‡ మాన్తరమాధన. ‡ వారుణగోపనౌ.

కుశేళయం మాధవం చ సుముఖం కాస్తుభం తథా ॥ ౧౯
 విఘ్నేశం గోపనం బ్రహ్మ రోహితాశ్వం సగోపనమ్ ।
 = వసనం సుముఖం పశ్చాద్వారుణం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౦
 దాక్షాయణీశముదయం వైధరం * మాధవం తతః ।
 అమృతం † వైధరమచాం ద్వితీయం భాంతమబ్జజ ॥ ౨౧
 ఓతదేహం తథా దృష్టిం ధీయాంతమాకారమక్షరమ్ ।
 వక్రతుణ్డం గన్ధవహం ‡ విష్టరం విజయం తథా ॥ ౨౨
 అమృతం విక్రమపరం శ్రీవత్సం వరుణాపితమ్ ।
 యాంతం † గుహాలయం నాంతం షాంతం చ మధుసూదనమ్ ॥ ౨౩
 ‡ సద్భ్రువం ద్రుహిణం క్రోధం పావకం సుముఖం పునః ।
 'సపశ్చిమం పద్మనాభం వైధరం చ చతుర్ముఖ ॥ ౨౪
 పవమానం సభవనం ॥ భాంతం కుజ్జరగోపనా ।
 భద్రహస్తం సరామం చ యాంతం స్యాచ్ఛ్రీధరం తథా ॥ ౨౫
 భద్రం చ ధనదం పావహననం జయమన్తరా ।
 విఘ్నేశం సూదనం భల్లం భాస్కరం స్యాచ్చతుర్గతిమ్ ॥ ౨౬
 శుభదం వామనపరముగ్రం వసుశిరస్తథా ।
 ప్రద్యోతనం తథా యాంతమృతధామోగ్రవామనా ॥ ౨౭
 కమలం మాధవపరం సరసీరుహసమ్భవ ।
 వాంతం చ శుభదం దణ్డం ఖవణం ఖడ్గధరం పునః ॥ ౨౮
 సరోజమృతధామానం కతృతీయం చ వైధరమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం ధనదం బహులం ? సౌరమాధరా ॥ ౨౯
 నాసిక్యం చ సముచ్ఛాయ హుంఫట్ శీషాణి యోజయేత్ ।
 త్రయోదశాని బీజాని హుంఫడంతాని యోజయేత్ ॥ ౩౦

= శ్వసనం. * మాసపమ్ † వైధరం పశ్చాత్. ధీ వాంత-
 మక్షయమ్ స్వాంత-యమ్. ‡ విష్టపమ్. † గుణాలయం భాంతమ్,
 ‡ సవణం ॥ హాంతమ్. ? సోమమాన్తరా సౌరమాన్తరా.

1 బీజాక్షరేషు ప్రత్యేకం హుంఫట్కారముదీరయేత్ ।

ద్వాదశాక్షవిధాం పోచ్యం భాస్కరం సగుహాయమ్ ॥ ౧౦౧

నాసిక్యం నృహరిం చౌవణం చంద్రార్ధణం యాంతమౌషధమ్ ।

సద్భ్రువం మారుతం చౌపీణం సదణ్డం చ 2 క్షపాకరమ్ ॥ ౧౦౨

* సమరం సద్భ్రువం భానుమౌవణం నాసిక్యమబ్జజ ।

ప్రద్యోతనం సభువనమధేన్ద్రం సాంతమేవ చ ॥ ౧౦౩

సాగ్నిం సవామనం సాధణం చంద్రం చైవ సరోరుహమ్ ।

వాసవం వామనపరం సద్భ్రువం 3 కత్వతీయకమ్ ॥ ౧౦౪

మహేంద్రమౌవణం నాసిక్యం 4 మాధవం ద్విరదాననమ్ ।

5 సుభద్రం శ్రీధరం భద్రహస్తం గారుడమేవ చ ॥ ౧౦౫

చిత్రభానుం శశధరం పీయూషం వసుశీషణకమ్ ।

మారుతం భద్రహస్తం చ విజయం వసుసూదనౌ ॥ ౧౦౬

ప్రచణ్డం 6 బన్ధసహితం వక్రతుణ్డం గుహాయమ్ ।

॥ సుముఖార్ణవం చ సప్తాచిదరం చంద్రమచాం ముఖమ్ ॥ ౧౦౭

అపామధిపతిం చాగ్నిం జృమ్భులం ద్విరదాననమ్ ।

ధనదం వరుణం మాయాం భాంతం స్యాద్భ్రువ్రాహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౦౮

పన్నగం సుముఖం పాపహననం ౭ యాంతమబ్జజ ।

అమృతం విక్రమయుతం వైధరం ధూలికేతనమ్ ॥ ౧౦౯

గోవనం సద్భ్రువం ౪ చంద్రం సాధేన్ద్రం భాస్కరం వసుమ్ ।

సపశ్చిమం హుతవహం ౮ మతిమద్వాసవం తతః ॥ ౧౧౦

పాటలం సవరౌధం స్యాత్కుక్షారం మన్దరద్వయమ్ ।

లక్ష్మీం 9 సవిజయం చాగ్నిం హృషీకేకం చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౧

1 బీజాక్షరాణి. 2 క్షమాసరమ్. * సమనుమ్. 3 సత్వతీయకమ్. 4 మాధరమ్. 5 సుభగం. 6 బన్ధురహితం. ॥ సుముఖాంతం. 7 వాన్త ౪ చాన్ద్రమ్. ౮ స విజయామ్.

భద్రహస్తం మానుషేశం సూదనం హరిమన్దిరమ్ ।

శక్తిం కలానిధి మపాంనాథం వసుమధుద్విషౌ ॥ ౧౧౨

పశ్చిమం విజయం చాగ్నిం సుఖద్రం పురుషాత్మకమ్ ।

కలానిధ్యోశ్చ యుగలం వారుణం వసుశీషకమ్ ॥ ౧౧౩

వైధరం యమధువిద్వేషం మాధవీం మధువిద్విషమ్ ।

ఆధకచన్ద్రం హుతవహమనన్తం చ ద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౧౧౪

సాన్తం సవిక్రమం * సెన్ద్రం బిన్దుమస్తకభూషితమ్ ।

దశ పశ్చ చ బీజాని హుంఫడన్తాని పూర్వవత్ ॥ ౧౧౫

మన్దరం విక్రమ + వశమైన్ద్రం త్రైవిక్రమం తథా ।

ఖడ్గహస్తం సరామంచ వాసవం సహవిక్రమమ్ ॥ ౧౧౬

వైధరం చోద్వలొకేశం శ్రీబీజం చాను ధృ నాసికమ్ ।

ఓతదేహం సయప్తిం చ అచామాదిం సయప్తికమ్ ॥ ౧౧౭

అచాం ద్వితీయమధేన్దుం కపిలం సజ్జిణం తథా ।

మూరరం గోపనం దణ్డం మ రరం పశ్చబిన్దుకమ్ ॥ ౧౧౮

నాసిక్యం భాస్కరం వీరసేనం యప్తిం చ భాస్కరమ్ ।

ఓతదేహం సయప్తిం చ † పతనం చౌర్వనాసికౌ ॥ ౧౧౯

రోహితాశ్వం చ కలశం విక్రమం కమలాసన ।

వాసుదేవం ॥ సహృదయాహ్లాదనం బన్దుమస్తకమ్ ॥ ౧౨౦

శుక్లం సహస్రకిరణమైన్ద్రవం చాగ్నిమస్తకమ్ ।

వైరించం బన్దుసహితం పావకం సుముఖం తథా ॥ ౧౨౧

పశ్చిమం త్వృతధామానం కకుభా ‡ హ్యమనన్తరమ్ ।

సవారుణం / సురపతిం సబన్దుం విజయం తథా ॥ ౧౨౨

‡ యమధువిద్వేషి. * బన్దుం సింధు. + పరమ్. ధృ నాయకమ్.

‡ మాధరమ్. † తాపనం చౌర్వనాసికౌ. లోహితాశ్వం చ కమలమ్.

॥ సహృదయం చోదనం. ‡ కకుభాహవమన్త. / వసుపతిమ్.

లక్ష్మీం మధుద్విషమథో ఏకదంష్ట్రగతిం పునః ।

అగ్నిశీషణం ద్వితీయం చ ఝషం పశ్చాంతకం మతమ్ ॥ ౧౨౩

ద్రుహిణం 1 చోదయం బ్రహ్మ వాసవం వామనం 2 తతః ।

శుభదం పశ్చిమమచాం ద్వితీయం కమలాసన ॥ ౧౨౪

ద్వితీయం సద్ధృవిం చాబ్జ 3 యోనిం శ్రీధరపజ్కశే ।

శ్రీవత్సమబ్జం విజయం రామమస్తక 4 మన్దరమ్ ॥ ౧౨౫

ఉదయం * శక్తిశత్రుం చ విజయం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

మన్దరం యాత్రధృగ్దం యాంతం చన్ద్రఘటం వసుం ॥ ౧౨౬

భల్లాయుధం హృషీకేశమేక † నేత్రం ఘనం పునః ।

సబన్ధం మన్దరం దృష్టియుగం చాగ్నిశీషణకమ్ ॥ ౧౨౭

భద్రం చతుర్గతిమథో ఛణ్ద్రం యాన్తసూదనా ।

నృహరిం కలానిధిమచా మాదిం ‡ యాన్తం మధుద్విషమ్ ॥ ౧౨౮

కత్యతీయం గుర్ధ్వంసం విఘ్నేశం నరవాహనమ్ ।

అమృతం వసునామానం ధరిత్రీం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౨౯

కమలం విక్రమపరంయాన్తం వామనహస్తకమ్ ।

వాన్తం § గుణాలయం చైవ ణాన్తం ధాన్తం మధుద్విషమ్ ॥

పశ్చిమం చైన్దవమథో భాన్తాపిత స ¶ గోపనమ్ ।

థనదం చోతనపుషం భద్రం దక్షం చ సూదనమ్ ॥ ౧౩౦

వైధరం ॥ చైన్దిరమచాం ద్వితీయం కమలాసన ।

శ్రీవిక్రమం భద్రకరం మహామాయాఙ్కితం వసుమ్ ॥ ౧౩౧

మృగేశం వరుణం చైవ వైరాజం పశ్చాబ్ధిన్దకమ్ ।

జ్ఞాపాకరం కణ్ణభవం తతస్సాన్వద్విఘ్ననాయకమ్ ॥ ౧౩౨

1 చోదనమ్. 2 తథా. 3 యోనిస్సాన్వచ్ఛశిపజ్కశే. 4 మన్దరా

* చైవశక్రం చ, చైవ తచ్చక్రమ్. † నేత్రఘటం. ‡ ధాన్తం-
ధారా. § గుహాలయమ్. ¶ గోపతీమ్. ॥ చైన్దవ.

సదృష్టిం వైధరం దేవదత్తం కుమ్భం చతుర్ముఖమ్ ।

గతం సముతథామాప్యం మాతాన్ద్రం = పాశహస్తకమ్ ॥ ౧౩౪

సమాధవం స్యాద్విజయం గోపనం విషమధ్వనిమ్ ।

సరసీరుహం సోధ్వలోకిం సరసీరుహసమ్భవమ్ ॥ ౧౩౫

పద్మాం స ? మన్దరాకారౌ ప్రచణ్డఋషసంమితౌ ।

1 వైధరం వరుణం రామం భూధరం వహ్నిమస్తకమ్ ॥ ౧౩౬

జృమ్భలం త్వృతథామా చ స్యాతాం భాస్కరమన్దరౌ ।

2 ఆద్యంతం యాంతమాకారం గారుడం హిమదీధిమ్ ॥ ౧౩౭

ఓఙ్కారాదిం శశిధరం ౩ సవిష్ణుం వరుణం వసుమ్ ।

* సుధారసం ప్రచణ్డాగ్నిం భవే † దృతమనన్తరమ్ ॥ ౧౩౮

క్రోధరూపం సరామంచ ‡ గదం చ ఋతథామకమ్ ।

గోపతిం వారుణపతిం విక్రమం యాదసాం పతిమ్ ॥ ౧౩౯

మధుద్విషం హుతవహం ప్రచణ్డం యామీసీపతిమ్ ।

సుధారసం ‡ వసుయుతం జన్మధ్వంస మపాంపతిమ్ ॥ ౧౪౦

యాంతం సుధారసం బన్ధం † ద్విద్విరాకారమిన్దిరామ్ ।

ద్విరదం పాపహననం మధురూదనమబ్జమ్ ॥ ౧౪౧

విజయాకార ౪ గణాశ్చ ఆకారవిధుమాదరాః ।

పావకం పీతవణాభం బ్రహ్మసాధనమబ్జమ్ ॥ ౧౪౨

౫ భద్రవిక్రమతోయేశమాకారెన్ద్రసవిక్రమోః ।

॥ ఇభాకారం తతో ద్యుమ్నభాస్కరా = భూతవైధరాః ॥ ౧౪౩

= వామహస్తకమ్. ? సమన్దమా. 1 వైరాజం. 2 ఆవృతమ్.

౩ విష్ణుం వరుణమస్తకమ్ * సుధారసమ్. సుధారసం ప్రవణాన్

జ్కమ్. † ద్రుత. ‡ గతిమ్. ‡ బన్ధయుతం † విష్ణు. ౪ భగవాన్

ఆకారవిధమో. ౫ సుఖదం విక్రమం తోయేశ మాకారెన్ద్రమ్ ॥ గుహ

కారమ్.—ఉభాభ్రతస్తతో. = వృతవై.

మారుతాకార భద్రాశ్చ మాంతాకారమహోత్పలాః ।

ఉగ్రాత్మవసువాయవ్యసూదనా విధిరబ్జః ॥ ౧౪౪

ఉగ్రశీపకమారుత్యౌ పశ్చిమ యద్యత్ప్రేక్ష్యవమ్ ।

వామనం వైధిరం సూక్ష్మలోచనం క్రత్యతీయకమ్ ॥ ౧౪౫

కుమ్భం భద్రకరం చాపి మాధవీం భాస్కరం మధు ।

సూదనం త్రిదశాహారం విక్రమం చోగ్రరూపకమ్ ॥ ౧౪౬

ప్రచణ్డమోతదేహం చ శుభదం చిత్తవర్ధనమ్ ।

పావకం సముఖం భద్రహస్తం వైరాజమక్షరమ్ ॥ ౧౪౭

కుమ్భం య సుదశనం చైవ కపిలాక్షం చతుర్ముఖం ।

ద్విగ ॥ ప్రపన్నోస్తీతిపదం సముచ్చాయక పితామహ ॥ ౧౪౮

బ్రహ్మకౌశం పురస్కృత్య నృహరిం చానలం తథా ।

బ్రహ్మసాధననాసిక్యో బీజం పోక్తమతః పరమ్ ॥ ౧౪౯

నిగమాదిం సుభద్రం చ పాటలం సద్దీపం తథా ।

మస్త్రస్య శక్తిముద్భృత్య చంద్రసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౦

గారుడం మధుహస్తారం నాసిక్యం విజయం వసుంః ।

సపద్మచాళం మాయాం చ సూక్ష్మద్విజ్ఞాధవం ఘటమ్ ॥ ౧౫౧

భద్రహస్తం వైదరం చ శ్రీధరం చాగ్నిప్రకమ్ ।

వైరాజం భాస్కరం యాంతం మధు శత్రు నమీర్షణౌ ॥ ౧౫౨

మందరం † మాతరమచాం ద్వితీయం విఘ్నపావకౌ ।

కలానిధిం సబద్ధం చ సాధకచంద్రం ధృత్విషాం పతిమ్ ॥ ౧౫౩

సూదనం శక్తిమవరం కత్యతీయం చతుర్ముఖం ।

సాస్తం వసుయుతం చైవ ద్విరుచ్చాయక చతుర్ముఖ ॥ ౧౫౪

మలంఘదస్తం చ నత్యస్తం హృన్మస్త్రం పరికీర్తితమ్ ।

ఁవృత. [కత్య. / చిత్తవర్ధనమ్ పిత్తదశానమ్ • చ
సూదనం ॥ ప్రపన్నోస్తీతి. * శక్రా. † మాధవమచాం. ధృత్విషాం
చాస్తం వాయుసుతం

♦ వేదాదిం పన్నగం పఞ్చబిందుభూషితమస్తకమ్ ॥ ౧౫౫

వాసిక్యం భద్రహస్తం చ మధుద్వేషిం వసుం తథా ।

ఐంద్రవం విక్రమవరం నాసిక్యం భాస్కరం ఘటమ్ ॥ ౧౫౬

సబన్ధం కమలం పద్మనాభం వామన ॥ హస్తకమ్ ।

పుణ్డరీకం సబన్ధం చ వైరాజం వైధరం తతః ॥ ౧౫౭

గోధనం విజయం మాస్తం వైధరం మధుసూదనమ్ ।

మానుషం చామృతం భద్రకరం గోపనపద్మజౌ ॥ ౧౫౮

సగోపనదరం చైవ మాధరం కత్పతీయకమ్ ।

ఋతం చ సైన్దవం బన్ధం సద్భువం శ్రీమాతరం త్వచామ్ ॥

ద్వితీయం పురుషం బ్రహ్మామాధవీం మాధరం పునః ।

భృగుఖడ్గకరం చైవ ద్విరుచ్ఛాయకమతః పరమ్ ॥ ౧౬౦

హుంఘడస్తం శిరోమస్త్రం రర ఇత్యవసానకమ్ ।

౩ వెదాదిమురగం షష్టమచామధేన్ద్రమైన్దవమ్ ॥ ౧౬౧

పుల్లనేత్రం సభువనం గిహితం * భూధరాత్మకమ్ ।

కుమ్భం సవిక్రమం పద్మం † ఘటకీ కలశం త్వచామ్ ॥ ౧౬౨

తృతీయం శ్రీ కమలం పఞ్చబిందు సుముఖమబ్జం ।

యాస్తం ‡ చ శిరసామబ్జయోనిమేఢేశమైన్దవమ్ ॥ ౧౬౩

ప్యాహోధరం శశధరం ముఖం భూధరసూదనౌ ।

చతుర్గతిం శతానన్దం వాసుదేవం సపశ్చిమమ్ ॥ ౧౬౪

కలానిధిం సరామం చ యష్టిం భాస్కరగోపనౌ ।

చతుర్గతిం ♦ ఖర్వదేహం సూదనం భానువిక్రమౌ ॥ ౧౬౫

॥ ద్వీరభ్యసేద్దంఘడస్తం ¶ శిరోమస్త్రముదీరతమ్ ।

♦ వేదాది పఞ్చగమ్. ॥ మస్తకమ్. శ్రీ మాధరం త్వచామ్.

భృగుం ఖడ్గధరం. ౩ తతః పరం. * భూసురాత్మకమ్. † ఘటకీం. ‡ కలశం పంచ. ‡ తచ్చిరసామబ్జ. ♦ ఖర్వదేహమ్. ॥ ద్వివిన్ద్యస్యైత్. ¶ శిఖా.

దేవానాం దాసవచనమస్తై సంయోజ్య మన్త్రీవిత్ ॥ ౧౬౬

ఓజ్జ్వరం నృహరిం వీరసేనం నాసిక్యమైన్దవమ్ ।

మాతరం యామినీనాథమృతధామసదఖితమ్ ॥ ౧౬౭

ఆఖణ్డలెశం సపేక్షమాకారం కత్పతీయకమ్ ।

ద్విరదం విక్రమపరం బహులం య ఘటవిక్రమౌ ॥ ౧౬౮

అమ్భోరుహం చోతదేహం హృదయాహ్లాదవిస్త్రమ్ ।

కలానిధిం సుభద్రాన్తం సుముఖాన్తం సమాధివమ్ ॥ ౧౬౯

చాన్తం శశధరం దేవదత్తం చాన్తం సకుప్తమ్

ఐన్ద్రం చ కుజ్జరముఖం పీయూషద్యుతివిక్రమౌ ॥ ౧౭౦

సయప్తిం ద్యుమణిం చాది 1 దేవం యాన్తం హిమాలయమ్ ।

సదన్దం గరుడం బన్ధం పశ్చిమం చ ద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౧౭౧

హుంఫడన్తం చ కవచం హుంఫట్ శీఘ్రం ప్రకీర్తితమ్ ।

ఆగమాదిం నరహరిం చౌవకం నాసిక్య చిహ్నమ్ ॥ ౧౭౨

వైధరం తి గోధనం ణాన్తం మారుత్యం 4 వైధరం మధు

సూదనం భద్రహన్తం చ పీయూషం సరోరుహమ్ ॥ ౧౭౩

గోపనం పులహం చైవ సూదనం మారుతం వసుమ్ ।

కూటం * పుల్లాయుధమచాం పశ్యం వైరాజిమేవ చ ॥ ౧౭౪

కత్పతీయం పద్మనాభం భాస్కరం మధువిద్విపమ్ ।

దృష్టిం సవామనం భద్రహన్తం సాగ్నిం సముద్ధరేత్ ॥ ౧౭౫

భాస్కరం భద్రహన్తం చ శద్విరుచ్చాయక మన్త్రీవిత్ ।

పశ్చిమం వక్రతుణ్డం చ మన్దరం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౭౬

తానుదీయాథమన్త్రీజ్ఞస్సుభద్రం చైన్దవం పునః ।

సదక్షం వామనశిరా అమ్భోరుహనికేతనమ్ ॥ ౧౭౭

య ఘటవిక్రమమ్. 1 దేవమాన్తం. 2 నేవ చ. 3 గోపవర్ణాన్తం-గోపనం ణాన్తమ్. 4 మాధరమ్. * భల్లాయుధ.

అమ్మోరుహం సభువనం పావకం భువనం తథా ।

నృహరిం పాపహననం విక్రమం విజయం పునః ॥ ౧౭౮

వైరిశ్చం † వామనం దక్షమౌగ్రిం దక్షం చతుర్ముఖం ।

గుహాలయం సవిజయమగ్నిశీఘ్రం చ మారుతమ్ ॥ ౧౭౯

ఐతేశం మన్దరం భానుం సూదనం విఘ్ననాయకమ్ ।

యాన్తం తారాధిపం మాయాం సద్భ్రువం మారరం తథా ॥ ౧౮౦

మధుద్విషం శ్రీ మారుతం చ హుంఫ డస్త్రం ప్రకీర్తితమ్ ।

అస్త్రశబ్దం చతుర్ధ్యన్తం ఫడన్తం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౧

ఉద్గీఢం నృహరిం † సగళమన్దరం మారరం త్వచామ్ ।

ద్వితీయం పశ్చిమం పద్మనాభం వాదినమన్వితమ్ ॥ ౧౮౨

ఖడ్గహస్తం చ సుముఖం మేదిన్యాగ ॥ పదమమ్ముజమ్ ।

సగోపనం సురపతిం గోపనం ఖద్వితీయకమ్ ॥ ౧౮౩

భద్రహస్తం ౭ సరామం చ వాసవం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

ఖడ్గహస్తం గజముఖం సూదనం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౧౮౪

అచామాదిం గజముఖమౌషధం నాన్తమబ్జమ్ ।

మాధవీం మారుతం యాన్తం మాధరం పశ్చిమం తథా ॥ ౧౮౫

సబద్ధం సప్రచణ్డం చాప్యేతేశం పాటలప్రియమ్ ।

మాతాకణ్డం మధువిద్వేషిం భద్రం స్యాద్యతథామకమ్ ॥ ౧౮౬

దాక్షాయణీశం రామం స్యాదనుస్వారం చతుర్ముఖం ।

దివాకరం చాదిదేవం * దరం వైధరగోపనౌ ॥ ౧౮౭

పావకం పురుషాత్మానం † ద్విరుక్తం కమలాసనం ।

హుంఫడన్తం చ నేత్రాభ్యాం వౌషట్కారం ప్రయుజ్య చ ॥

ఏవం నృన్య విధానజ్ఞౌ విష్కమ్భాన్తం సదన్తకమ్ ।

దివాకరసహస్రాభం శ్రీ హృదయాణ్కం షడుద్ధరేత్ ॥ ౧౮౮

† వాయసమ్ శ్రీ మాధవం చ ॥ ఫడన్తమ్. † సాగ్నింమ

న్దరం మాధరమ్ ॥ పతిమమ్ముజమ్ ॥ ౭ సనామం చ. * మన్తవైధ

రగోపనౌ † ద్విరుక్తౌ శ్రీ హృదయాణ్క సముద్ధరేత్.

ఉత్పలం కుముదం రక్త జపాబస్థాకకింకుమమ్ ।

పాటలం హృదయాదీనాం వణాష్టమ్భాం ప్రమాద్యవేత్ ॥ ౧౯౦

❖ రక్షామస్త్రీః ❖

రక్షామస్త్రీం ప్రవక్ష్యామి చందసాహ చిముద్దరేత్ ।

విఘ్నేశం పద్మనాభం శ్యాద్విజ్ఞానం నిర్మలమ్ ॥ ౧౯౧

సదృశం చ సమాతాండం బహుం శరణోదయమ్ ।

పశ్చిమం వామనపరం ప్రచక్షం సాగరం భవత్ ॥ ౧౯౨

భల్లాయుధం గదధ్వంసం లాంత్రం నిశ్చరం తథా ।

అచామాదిం దినమణిం మాధవం సౌరమిషరమ్ ॥ ౧౯౩

ఐదేశం ధనదం దక్షం వసుశీషణం చ సుధామమ్ ।

ధనాధ్యక్షం తథా దక్షం పావకం మస్తకస్థితమ్ ॥ ౧౯౪

❖ ధాన్తం సవిక్రమం ఖాన్తం హోన్తం శ్యాశ్శక్తిలం పునః ।

ద్విరదాశ్చం బన్ధవరం మాధవీం చూర్ణశ్చ మమ్ ॥ ౧౯౫

వాసుదేవం ఖడ్గధరం చతుర్గాతిషం స్థామమ్ ।

॥ ముఖం సవైధరం బ్రహ్మన్దారం తద్విష్ణు రేత్ ॥ ౧౯౬

పవిత్రమప్రమేయం శ్యాత్తుక్షం చ దిశిమన్తరమ్ ।

సర్వరోధం ద్విరుచ్ఛాయకమలం సరోచనమ్ ॥ ౧౯౭

యథాపురం సదృశం చ సూదనం యాస్తహూతమ్ ।

ద్విర్వక్తవ్యం సుభద్రం చ విక్రమం విభక్తవైధరమ్ ॥ ౧౯౮

❖ తద్విరుద్ధశ్చలధన్వీసీ బన్ధవిఘ్నం సవైధరమ్ ।

† ఐన్దిరం చోతదేహం చ ఉగ్రం హోన్తం చతుర్ముఖమ్ ॥ ౧౯౯

అత్రిం చాగ్నిం మధుద్యేషమమృతం భూతికేతనమ్ ।

తాత్ప్ర్యం సజ్జిషణం దణ్డం తద్విరుచ్ఛాయకం సదృజ ॥ ౨౦౦

❖ యాన్తం. ❖ ద్విరాసనం బన్ధవరం మాధవం ॥ సుఖం.

* తద్విరుక్త్యా † ఐదేశం.

మాతాన్తామూర్ధ్వనాసిక్యం తదుదీయమతగ్గ పరమ్ ।

శ్చ పావకం చౌవకశిరసం సదన్తం గోపనం తథా ॥ ౨౦౧

గదధ్వంసం చలధ్వంసం తదుదీయం జయం తథా ।

వై రాజం యాంతశిరసం శుక్లం వై రాజపావకౌ ॥ ౨౦౨

జృమ్భలం * సమతా బ్రహ్మమాఠరం దక్షసంజ్ఞితం ।

ప్రచన్తం మాధవం చైవ కలశం బన్తుశీషణకం ॥ ౨౦౩

౧ కమలాం వారుణం యాంతం హృషీకేశః చ పశ్చిమం ।

మాయా ॥ జితం ప్రచన్తం చ మాధవం చ రరాన్తిమం ॥ ౨౦౪

బీజమజ్గాని దోక్తాని దువాణసా ఋషిరుచ్యతే ।

ఛన్దో బన్తం దేవతా చ మహానరహరిహారిః ॥ ౨౦౫

మాలామస్త్రే త్రివదాన్స్సృశ్శుక్ల పీత = సీతాసీతాః

తత్త్వం చ పరమవోమ సకలీకరణం తథా ॥ ౨౦౬

వికలీకరణం చైవ యమన్తస్యాప్యాయనం భవేత్ ।

మోచనం చైవ / ఇత్యేతే కథితాగ్ కమలాసన ॥ ౨౦౭

చతుష్పత్తివిధే మస్త్రే నారసింహ మహానయం ।

సృసింహో వ్యోమచక్రాఖ్యగ్ పాతాలాఖ్యశ్చ సూరిభిః ॥ ౨౦౮

ధ్యాయేన్మృత్యుభయే కృత్యావవేశే యుధి విద్విషేం ।

ఉచ్ఛాటనే సంహననే భూతానామపనోదనే ॥ ౨౦౯

ఆఖ్యానతే ధ్యానమస్య స్మృతం సవిత్పమన్తతే ।

మధ్యే వికస్వరే శుభ్రే పజ్కుజే విష్టరొదతే ॥ ౨౧౦

అసీనం షోడశముఖం భుజైస్తద్విగుణైర్యుతతం ।

ఆయుధైశ్శుక్లచక్రాద్యైర్దుర్దదౌతైరశ్మిమాలిభిః ॥ ౨౧౧

వరచక్రప్రతిక్షేపే దుష్కరైష్వన్యకమణుః ।

శ్చ సహితం * మాధరం ౧ పమలాఠరణం యాన్తం. ॥ క్షీతం

= సీతారుణా యమన్తస్యైవా. / ఇత్యేతత్కథితం.

❖ బీజశక్త్యాదిద్వాదశాజప్రశ్నః. ❖

బ్రహ్మః—

ద్వాదశాక్షాని యోవేత్తి మస్త్రం సోహతి వేదితుమ్ ॥ ౨౧౨
ఇత్యుక్తం భగవత్ భూయో జిజ్ఞాసా తేషు వతతే ।

❖ తన్నిరూపణమ్ ❖

శ్రీభగవాన్ :—

బీజం శక్తిస్తదైవాక్షం హృదయాది చ షడ్విధమ్ ॥ ౨౧౩

ఋషిశ్చంద్రో దేవతా చ వణోఽద్దీపనమేవ చ ।

అప్యాయనం మోచనం చ సకలీకరణం తథా ॥ ౨౧౪

వికలీకరణం చైవ ద్వాదశైతాని పద్మజ ।

తేషాం స్వరూపం వక్ష్యామి క్రమాత్తదవధార్యతామ్ ॥ ౨౧౫

మస్త్రస్య ప్రకృతిబీజమక్షరం తత్సముద్భవమ్ ।

అత్తా మస్త్రస్య సా శక్తియేథా మస్త్రీ * ఫలప్రదః ॥ ౨౧౬

హృదయాదీని మస్త్రస్య షడక్షాని పితామహ ।

దేవస్త్వేవ ముఖాదీని ఏషు మస్త్రీగ ప్రతిష్ఠితః ॥ ౨౧౭

ఋషిగ ఫలస్య ద్రష్టా స్యాచ్ఛన్దస్తదభిధీయతే ।

అక్షరాణామియతా యా దేవతా వాచ్యముచ్యతే ॥ ౨౧౮

రూపభేదశ్చ శుక్లాదివర్ణాగ్ కమలసమ్భవ ।

సంపుటికరణం రేఫ లకారాభ్యాం తు దీపనమ్ ॥ ౨౧౯

యథోదితాక్షరైస్సవైకస్సంస్కారశ్శొషణాదిభిః ।

మస్త్రస్య దేహవత్ప్రొక్తం యత్తదాప్యాయనం బుధైః ॥ ౨౨౦

మస్త్రస్య మోచనం నామ ప్రయోగస్తమృనాదిషు ।

మస్త్రాక్షరాణాం ప్రత్యేకం సంపుటికరణం స్మృతమ్ ॥ ౨౨౧

సకలీకరణం విద్ధి ప్రణవేన చతుముఖ ।

వౌషట్కారవషట్కారవలంకారైగ్ పృథగీరితైః ॥ ౨౨౨

* ఫలప్రదా.

దెవతానామభీష్టానాం సన్నిధియగ్ పుటాదిషు ।

ప్రాధ్యంతే * స చతువక్త్ర వికలీకరణాహ్వయః ॥ ౨౨౩

ఏతాన్యేవ ప్రయుజ్యేత విద్యయోరాద్యయోరపి ।

❖ వామనమస్త్రీః. ❖

ఏకాదశాక్షరో మస్త్రో వామనస్య ప్రదశ్యంతే ॥ ౨౨౪

పూర్వోదితాస్సప్తవర్ణాః విశేషస్సముదీయంతే ।

పీయూషమాదిదేవం చ మందరం చాదిముద్ధరేత్ ॥ ౨౨౫

విఘ్నేశం గోపనం వాయుమాద్యం చేతి చతుర్ముఖ ।

బీజం † శిరఃపూర్వకాలోకౌ యష్టిశ్చైతి ష్ట చతుర్గతిమ్ ॥ ౨౨౬

అగ్గాని షట్పులాదీని స్వరాంతాన్యానుపూర్వకః ।

సానుస్వారాణి యోజ్యాని కాశ్యపో మునిరిష్యతే ॥ ౨౨౭

చంద్రశ్చ దైవం గాయత్రం వామనో దెవతా పునః ।

అక్షాణ్యేకాదశ జపే హోమే చ జలతపఃకే ॥ ౨౨౮

తతస్సిద్యతి మస్త్రోయం పురుషార్థచతుష్టయమ్ ।

ఫలమన్యచ్చ యచ్చెష్ట మష్టాక్షరవదీరితమ్ ॥ ౨౨౯

❖ త్రివిక్రమమస్త్రీః. ❖

ఓమాదినతిపూర్వాణి చత్వార్యాద్యాని పూర్వవత్ ।

సప్తాక్షరస్య మస్త్రీస్య సాధనం చ యథాపురమ్ ॥ ౨౩౦

సప్తలక్షజపాదుక్తం ఫలమాప్నోతి మస్త్రీవిత్ ।

గృహీత్వాణాకా సప్త పూర్వాన్వైరాజౌ ‡ గ్నిస్త్రీవిక్రమః ॥

యాదోధిపశ్చ మాయా చ స్పృశాదిరనలోన్ముఖమ్ ।

స్పృశాన్తశ్చాదిదేవశ్చ శక్తో విష్ణురితీరితః ॥ ౨౩౧

ద్వాదశాక్షాత్మకౌ మస్త్రీస్తదేవ కమలాసన ।

త్రివిక్రమస్య బీజం చ భాస్కరో విష్ణురేవ చ ॥ ౨౩౨

* చ. † శిఖణ్డ్యార్ధ్య శిఖామూర్ధ్వ. ష్ట తు దశకమ్ ॥ ‡ అత్రి.

అథచన్ద్రాకృతి * శ్చేతి తదేవాఙ్గం చ షడ్విధమ్ ।

ఋషిశ్చ దేవతా ఛన్దగ్గ పూర్వోక్తాన్యేవ సాధనమ్ ॥ ౨౩౪

పూర్వవత్ఫలమస్యాపి రాజ్యాదిప్రాప్తిరిష్యతే ।

† న త్వేకం శక్యతే వక్తుమానత్యైత్ఫలసమ్పదామ్ ॥ ౨౩౫

❖ జామదగ్న్యరామమన్తః. ❖

రామగ్న్య జామదగ్న్యస్య మన్త్రోద్ధారశ్చతుర్ముఖ ।

గృహీత్వా పూర్వవత్సప్తవర్ణాన్ సాధారణాంస్తతః ॥ ౨౩౬

అసాధారణవర్ణానాం క్రమాదుద్ధారణం శృణు ।

జన్మహంతా గోసనశ్చ మాధవీ విష్ణుర స్త్వన్వతః ॥ ౨౩౭

దృష్టిశ్చాదిగర్హదీ భద్రవాణిర్వాయుశ్చ గోపనః ।

చతుర్గతిస్స్వరాదిశ్చ వహ్నిరాకార ఏవ చ ॥ ౨౩౮

మన్దరశ్చాదిదేవశ్చ శ్వసనో విష్ణురబ్జజ ।

హుంఘదంత ఇతి పోక్తో మన్త్రస్సప్తదశాక్షరః ॥ ౨౩౯

అనలగ్గ ప్రణవాదిశ్చ సయష్టిభీజమీరితమ్ ।

ఏతదేవాఙ్గమావృత్తం షట్కృతోఽగాగ్గృహరక్షణః ॥ ౨౪౦

ఛన్దశ్చ దేవం గాయత్రం జామదగ్న్యస్య దేవతా ।

జపేద్ద్వింశతిలింఘాణి తతస్సర్వాథకసాధనః ॥ ౨౪౧

దశాక్షరోఽథవా మన్త్రో జామదగ్న్యపదం వినా ।

బీజాది సర్వం పూర్వోక్తం మన్త్రశ్చత్రుక్షయావహః ॥ ౨౪౨

❖ దాశరథిరామమన్తః. ❖

మన్త్రో రామావతారస్య బ్రహ్మ దాశరథేవరః ।

కధ్యతే ఛరతాదీనాం తద్దేవీనాం మనుగ్గ క్రమాత్ ॥ ౨౪౩

ద్వాదశాక్షరమారభ్య మన్త్రం తదను పద్మజ ।

చతుర్ముఖమయాయేతి పదముచ్ఛాయే మన్త్రవిత్ ॥ ౨౪౪

* శ్చేతే దేవతాఙ్గం చ. † నైకైకం. స్త్వన్వతః.

అభిరామశరీరేతి చతుర్థ్యన్తముదీరయేత్ ।
 రామేతి తద్విభక్త్యన్తం * రరేతి తదనన్తరమ్ ॥ ౨౪౫
 ద్వాత్రింశదక్షరాత్మాయం మనురుక్తశ్చతుర్ముఖ ।
 బీజమస్యానలౌ విష్ణుస్సానుస్వారగ్గ క్రమాత్ స్మృతః ॥ ౨౪౬
 అక్షాని పట్న తద్బీజమకారాది క్రమాద్భవేత్ ।
 అపరం రామమన్తం తే కథయామి చతుర్ముఖ ॥ ౨౪౭
 ప్రథమం ప్రణవం ప్రోచ్య పశ్చాబ్దిన్తం సయష్టికమ్ ।
 చతుర్థ్యన్తం చతుర్ముఖాతిపదముక్త్యా తతగ్గ పరమ్ ॥ ౨౪౮
 † చతుర్ముఖమయామేతి శరశాక్షభృదన్వతః ।
 చతుర్థ్యన్తం ‡ శరశ్చూర్వమిన్ద్రివరపదం తతః ॥ ౨౪౯
 త్విషేతి చ పదం పశ్చాత్ప్రయోజ్యం భగవత్పదమ్ ।
 చతుర్థ్యన్తం సముచ్ఛాయే మభిరామపదం తతః ॥ ౨౫౦
 శరీరాయేతి చ ప్రోచ్య రామాయేతి పదం తథా ।
 నత్యన్తమితి మన్తస్య పదోద్ధారగ్గ ప్రదర్శితః ॥ ౨౫౧
 బీజం తదక్షుప్తమ్ చ తదృషిశ్శరభః స్మృతః ।
 చన్దశ్చ పూర్వవర్దేవో రామాత్మా భగవాన్ ‡ హరిః ॥ ౨౫౨
 జపేదక్షరలక్షం తు తతస్సిద్ధతి మన్త్రీరాట్ ।
 ఫలం చాభీష్టమచిరార్లభతే దుర్లభం మహత్ ॥ ౨౫౩
 మాతృకా చ క్రీవన్యస్తానణకషణ్ణాక సుమన్త్రితాక ।
 అభ్యర్చ్య కుసుమైస్తస్మిన్నుద్ధరేద్భగవన్మయః ॥ ౨౫౪

❖ మాలామన్తాన్తరమ్. ❖

అతో యన్యం మన్త్రీసజ్ఞాతం మాలామన్తం యథాతథమ్ ।
 వక్ష్యామి సంప్రతి బ్రహ్మ యథా ‡ పదవధార్మికమ్ ॥ ౨౫౫

* పరేతి చ ॥ † చతుర్వేద. ‡ శిరగ్గ పూర్వమ్. ❖ ఋషిః.

అదౌ నాదం సప్తవణాం వసుం మధునిమూదనమ్ ।

స్పృశాన్తం గోపనం శఙ్ఖం ముఖం విష్ణుం జయం తథా ॥ ౨౫౬

అచాం పశ్చిమమాహేంద్రౌ నాదాదిం ఘటవిక్రమాన్ ।

* శఙ్ఖనం శిఖనం దక్షం కర్కశం నసునిష్ఠితమ్ ॥ ౨౫౭

† హన్తం మధుద్విషం బ్రహ్మ ధూలిరేతనమాదిమమ్ ।

నాన్తయాన్తౌ సదక్షాహ్వా పశ్చిమోదయమక్షరమ్ ॥ ౨౫౮

‡ అత్రిం రమాధరం క్రొధరూపిణం చాసలాహ్వయమ్ ।

అచాం ద్వితీయం పవనం కలశం ఒస్తుమన్తకమ్ ॥ ౨౫౯

ఉగ్రాత్మసుముఖౌ స్యాతాం యాదోసాధమృగాధిపౌ ।

దినేశమాదిం నాసిక్యం శశాంజ్కం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౬౦

వైరాజం మాధవీం భద్రకరం మాధవమజ్జజ ।

పక్రతుణ్డమచామాదం విజయోదయసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౬౧

పశ్చాన్తకం ౧ తథా యాన్తకం మన్తకన్తం జయం పునః ।

రామమన్దరశఙ్ఖాస్సృగ్రోహపనం పవనం ముఖమ్ ॥ ౨౬౨

ఆదిభల్లాయుధౌ రామవసుగోపనశాటతౌ ।

♦ శ్రీవత్సమాదిమనలం చామసాగ్నిమధుద్విషమ్ ॥ ౨౬౩

చతుర్కణ్టిం ఖడ్గధర ౧ మేకదృగైష్వధరం తథా ।

౪ దక్షం చాగ్నిం హృషీకేశ విజయద్వయమన్వతః ॥ ౨౬౪

యాన్తం తచ్చిరసం పశ్చాత్పవనం మృగవల్లభమ్ ।

ఋతేశమేకనయనదరగోపనవిఘ్నరాట్ ॥ ౨౬౫

బస్తుయాన్తౌ చ భువనం వైధరౌ పుణ్యభాస్కరా ।

శ్వసనం దక్షభువన చక్రవిఘ్నశనన్తమమ్ ॥ ౨౬౬

* శఙ్ఖనాం శఙ్ఖనం. † భాన్తం. ‡ అగ్నిం. ౧ పశ్చాత్మకమ్. పశ్చాకం తమ్. ♦ శ్రీవత్సపశ్చాయుధాదిమనలం చామసోద్విషః. ౧ మేకదృక్ శ్రీధరా. ౪ మన్దరం చ హృషీకేశ.

* అచాం కారణమే యేశకలాత్మవసువిక్రమాః ।

కరాలగోపనో పాపహననో విక్రమం తథా ॥ ౨౬౭

మహేంద్రగుమ్భావనలో మధుసూదన భాస్కరౌ ।

† యాస్తగోపనసప్తాచిణ్మధుసూదనమారుతాః ॥ ౨౬౮

ప్రచణ్డగోపనో ఖడ్గధరశ్రీధరవై జయాః ।

పీయూషగోపనో పద్మశ్రీధరౌ వనమాలినౌ ॥ ౨౬౯

మేఘపఞ్చాత్మద్విరదకమలామధువిద్విషః ।

పీతో మృగేశసవనగోపనాశ్శుక్లశ్రీధరాః ॥ ౨౭౦

పావకస్థాంతగోవిందవైరాజదరవైధరాః ।

మధుసూధనవిఘ్నేశసుధారస సమాహ్వయాః ॥ ౨౭౧

బ్రహ్మసాధనసప్తాచిణ్మగ్నతిభాస్కరసప్తమాః ।

అచా స్త్రీమాదిం ధరో వేధాః బ్రహ్మసాధనఖేటకీ ॥ ౨౭౨

అగ్నిశ్చ కపిలం బ్రహ్మణ్ భల్లాయుధసవిక్రమమ్ ।

విఘ్నేశం వైధరం ప్రేతనాయకం రామశీషకమ్ ॥ ౨౭౩

భద్రపాణిం తథా దృక్చ సరసీరుహసమ్భవ ।

దక్షాదిదేవహుతభుక్చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౨౭౪

శ్రీవత్సవాసుదేవౌ ద్వౌ కొధరూపసమీరణౌ ।

కరాలం చ ఋతం భద్రపాణిం వైరాజమారుతౌ ॥ ౨౭౫

పశ్చిమం వసు కూమణం చ విక్రమం దృష్టిగోపనౌ ।

విఘ్నేశచ్ఛలివిధ్వంసమాధవా వైధరాత్మకమ్ ॥ ౨౭౬

జలజం పాపహంతారం హుతభుక్కమలం ఘటమ్ ।

వక్రతుణ్డం తథా ద్యుమ్నం ద్విరదాననవిక్రమమ్ ॥ ౨౭౭

భాన్తమగ్నిం చోతదేహం వక్రతుణ్డం చతుర్గతిమ్ ।

పశ్చిమాననయాన్తౌ చ ఓతదేహసమన్వితౌ ॥ ౨౭౮

* కకారచారుమైతేశ. అచాం వికారమైతేశ. † వారి.

స్త్రీ మక్రధరో. కారణం చ.

- వై రాజద్వితయం దక్షం గోపనం నాసికోద్భవమ్ ।
గదధ్వంసం చ కపిలమత్రం మధునిషూదనమ్ ॥ ౨౭౯
- యాంతం చతుర్గాతిం శుక్లం వారుణాగ్నిసమీరణాః ।
ఏకదంతం చైకదృష్టిం బహులం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౮౦
- ప్రచణ్డం విక్రమం వక్రతుణ్డం చ సగుహాలయమ్ ।
సుముఖం హుతభుక్చక్ష్మమనలం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౮౧
- యష్టిం దక్షం తథాకారం నాసిక్యం ధూలికేతనమ్ ।
ధృవం మాహేంద్రమాకార * మధాఙ్శుం కుమ్భగోపనౌ ॥
సద్ధృవం జన్మహంతారం వారుణం పులహం తథా ।
ముసలీ కుమ్భమాకారం పీతవాయుధనప్రదాః ॥ ౨౮౩
- శ్రీధరం భద్రహస్తం చ † హరిం స్వాహామయావహమ్ ।
హుంఘడంతం నవైతాని బీజాని కమలౌద్భవ ॥ ౨౮౪
- పద్మపాణిం పద్మనాభం వనమాలాం త్రివిక్రమమ్ ।
శ్రీవత్సం శఙ్ఖభువనం భద్రహస్తాస్సవిక్రమాః ॥ ౨౮౫
- అగ్నిం మృగేశం వరుణం వైరాజం ఒన్దమస్తకమ్ ।
దరం తాక్ష్యం తథాచాదిదేవం శుక్లం శ్రియః పతిమ్ ॥ ౨౮౬
- వసుగోపనశీతాంశుభువనానలవారుణాః ।
మృగేశవిజయాకార విష్కమ్భాశ్శుక్లవిక్రమౌ ॥ ౨౮౭
- దృక్పుణ్యమాదిదేవం చ శ్రీ భాస్కరం ఋతధామకమ్ ।
సూక్ష్మదృక్చక్ష్టదక్షౌచ వైధరోఽగ్నిశ్చతుర్గాతిః ॥ ౨౮౮
- పశ్చిమం ‡ త్రితదక్షాది అగ్ని వాయుసరోరుహాః ।
ఋతధామా జయా గోపా పశ్చిమా? శుక్లమబ్జ ॥ ౨౮౯

* మధాఙ్శు భుజగోపనాః । † నృహరిం స్వాహాయా ధనమ్ ॥
‡ ప్రభాకర సవిక్రమౌ । ‡ ధృతదక్షాత్రిరగ్ని వాయుసరోరుహాః ॥
ఋతదాంతధరా గోపపశ్చిమౌ.

* భానుగోపనసప్తాచిణ్ భక్తాల్లాయుధగుహోలయాః

వై రాజకకుభౌ కుమ్భహవ్యవాట్కపిలాహ్వయాః ॥ ౨౯౦

వై ధరం భాస్కరం పాపహననం వక్రతుణ్డకమ్ ।

గదినం ఋతధామానం భాస్కరం సుముఖం తథా ॥ ౨౯౧

కుమ్భవిక్రమజన్మాహ్వపద్మనాభాస్సదేవరాట్ ।

సుభద్రశఙ్ఖదక్షాహ్వమోతదేహోఽథ భాస్కరః ॥ ౨౯౨

పవనం పాపహననం గోపనో విజయో దరః ।

ఉదయం పీతకమలం మధుసూదనవిఘ్న రాట్ ॥ ౨౯౩

మాపెన్ద్రశ్శుభదో వహ్నిగోధనౌ కుమ్భవిక్రమౌ ।

లగ్నిరత్రిగ్ + కుమ్భధరౌ లక్ష్మీఖవాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౨౯౪

ఽశుక్లోదయం తథా దృష్టిశ్శీవతస్సం వసుశీషకమ్ ।

విఘ్నేశ శుభదౌ స్యాత్మాం సరసీరుహసమ్భవ ॥ ౨౯౫

మధుసూదశ్శాఙ్గపాణిగ్ పశ్చాన్తకవిధీ పునః ।

౧ బౌవదక్షాతదేహోశ్చ దృష్టిం సరసిజం తథా ॥ ౨౯౬

వామనో ధనదౌ యార్తస్సుభగాగ్ని ♦ వనస్రజః ।

రామపుణ్యాగ్నిగరుడవిక్రమౌ జయవిక్రమౌ ॥ ౨౯౭

సుభగోఽగ్నిరాదిదేవః కుఙ్కరేణ ముఖాక్షరః ।

కరాలం కపిలం పాపహననం ఘనాత్మజమ్ ॥ ౨౯౮

శ్రీధరం దృష్టిధనదం పశ్చాబ్ధిన్దం సవిఘ్నరాట్ ।

శుభోతదేహపుగ్మాత్మా చతుర్గతిమచాం ముఖమ్ ॥ ౨౯౯

తైలద్వయం ద్వాదశాత్మా గోపనశ్శుక్లపశ్చిమౌ ।

శ్రీధరస్సముఖో గూమిరసలః పశ్చ ॥ బిన్దకః ॥ ౩౦౦

కరాలాగ్నిం మహామాయా సుభగో బన్ధురన్వతః ।

వైరాజం విక్రమం పాపహననం బన్ధుమస్తకమ్ ॥ ౩౦౧

* భాన్తహన్త + పుణ్యధనౌ శ్రీశ్చదృష్టి । ఽశుక్లోదయా తథా వృష్టి ౧ ఉతదక్షోత ♦ వాసుప్రజాః. ॥ వింశకః.

ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం వాసుదేవం జయం వసుమ్ ।

మాశ్వుద్భక్తుమ్భవరుణపశ్చిమాననమాధరాః ॥

౩౦౨

ఉగ్రాత్మమృగదక్షాహ్వా గోపవా ధనదః కుటః ।

దక్షః పుణ్యోదయశ్శుక్ల * శ్శుభదృష్టివిఙ్నానాయకః ॥

౩౦౩

వైధరో మధుహస్తాచ మన్దరం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

అత్రిరగ్నిపవిత్రాహ్వా † వైధరస్త్వశఃపశ్చిమాః ॥

౩౦౪

భద్రాద్రిదేవభల్లాహ్వాముగ్రభూమిం మధుద్విషమ్ ।

ఏకదృగ్దక్షవిఘ్నేశమౌధవా మృగవల్లభాః ॥

౩౦౫

భాస్కరం దేవదత్తం చ భానుం బన్ధుం సుభద్రకమ్

శ్రీ గదధ్వంసం తథా కుమ్భం ద్వీరదం పశ్చిమాననమ్ ॥

౩౦౬

ఔవాగ్నిభువనాపుగ్రయప్తివెఙ్గాశ్శ్రియః పతిః ।

అగ్నిం రమాధరం ద్వీశ్చ అగ్నికూట ‡ విగహితమ్ ॥

౩౦౭

తథా భద్రమధుద్వేషిదృష్టిగోపనమస్తకాః ।

వై రాజదక్షకమలగోపనావిన్ధుపక్షిరాట్ ॥

౩౦౮

మనుం ధృవాగ్నిమాకారం బిన్ధుశ్చన్ద్రమధుద్విషః

నాసిక్య † మాదిరత్రిశ్చ బన్ధుమన్దరవిష్టపాః ॥

౩౦౯

వై రాజరెఫశజ్ఞాహ్వామాధవావాదివిఘ్నరాట్ ।

మృగేశకమలౌ దక్షం గుహమమౌర్భరుహాసన ॥

౩౧౦

జయోఽగ్నివాఽయురై డేశముఖౌ గరుడవాహనః ।

బన్ధుపీతపవిత్రాహ్వామధుసూదనవై జయాః ॥

౩౧౧

గోపనో భాగ్వాకారశుక్లోదయమలతాశనాః ।

పీతోతదేహకమలవిఘ్నవిక్రమమాధవాః ॥

౩౧౨

గోపనం ॥ సోమబన్ధుశ్చ కరిగోపనయష్టయః ।

దినేశమృతధామాహ్వా దష్టిశజ్ఞమధుద్విషః ॥

౩౧౩

* గుహదృష్టిః. † వైరాజస్త్వశఃపశ్చిమాః. ‡ పదధ్వంసస్తథా.

¶ విదమృతమ్. † నాసిక్యం బన్ధురత్రిం చ. ॥ సామ.

నిన్ను వాయూ తథా గోపకమతౌ శత్రుగోదాహకః ।

* ధాన్తశక్తౌ మధోహాన్తా పద్మకోగ్రాగ్ని మారుతాః ॥ ౩౧౪

అదిశ్చక్రీ సుబన్ధుశ్చ పీతస్సవపురాన్తకః ।

† ఉదయో యాన్తరామౌ చ వై రాజపవనాగ్నయః ॥ ౩౧౫

అదిః ఖవణతనుబన్ధు పీతపద్మమధుద్విషః ।

పాటలిం పశ్చిమం పద్మనాభం వైధరమాధవౌ ॥ ౩౧౬

భల్లాయుధం గదీ కుమ్భ వై రాజమృగవల్లభాః ।

శ్రీవత్సమగ్నిమీకారం కుమ్భం పీతద్వయం తథా ॥ ౩౧౭

సుభద్రగోపనౌ శఙ్ఖమన్దరౌ దినకృత్తథా ।

అచాం చతుర్దశం జన్మ శశాంకమృగవల్లభాః ॥ ౩౧౮

హుతాశగోపదత్తాహ్వామాధవ్యశ్చ గుహాలయః ।

వైరాజయుగసప్తాచిదర్కర దేవహుతాన్తిమాః ॥ ౩౧౯

అనలో యష్టిసహితౌ బీజమస్య సమీరితమ్ ।

శరభక్షియుషిస్తస్య వరివం ఛన్ద ఈరితః ॥ ౩౨౦

జపో లక్ష్మత్రయస్తస్మిన్ చతుశ్శతమితాక్షరే ।

పుంసో రామావతారస్య పరస్య పరమాత్మనః ॥ ౩౨౧

చతుశ్శతాణరూపాఽయం మాలామన్తస్సముద్భవతః ।

యథాపురం పురశ్చయాన్ సిద్ధిశ్చైవ యథాపురమ్ ॥ ౩౨౨

❖ భరతాదీనాం మన్త్రనిర్దేశః. ❖

అన్యేషాం భరతాదీనామితరవ్యూహానామభిః ।

ఆత్మశీఘ్రైశ్చతుర్థ్యన్తైనామాని సహితాని చ ॥ ౩౨౩

చతుర్థ్యన్తాని వాఞ్మయాని మన్త్రరూపాణి పద్మజః ।

§ బీజాన్యాద్యక్షరాణ్యైవ సానుస్వారాణి యోజయేత్ ॥ ౩౨౪

* యాన్త. † ఉదయో రన్తరామౌ వై రాజతేపవనాగ్నయః ।

§ బీజాద్యాన్య.

చయాపాదె-సప్తవింశోఽధ్యాయః

౩౨౩

సీతాదీనాం చ దేవీనాం చతుర్థ్యన్తాస్సమాహ్వయాః ।

* మన్తస్మరణివయన్తో బీజాన్యద్యక్షరాణి చ ॥

౩౨౪

శ్రీమన్త్రవత్పురశ్చయా తద్వచ్చ ఫలనమ్భవః ।

❖ బలరామమన్తః. ❖

రామస్య బలభద్రస్య మనుస్సంప్రతి కథ్యతే ॥

౩౨౬

సప్తాణాం పదముచ్ఛాయ తతః పశ్చాదుదీరయేత్ ।

రామాయేతి చతుర్థ్యన్తం బలభద్రపదం తథా ॥

౩౨౭

బీజమస్యోచ్యతే బ్రహ్మ జృమ్భలం పులహం తథా ।

సానుస్వారో హృషీకేశశః ప్రేక్షలస్యాదృషిః స్మృతః ॥

౩౨౮

ఛన్దగ్గ పూర్వవదేవస్యాదేవతా ముసలాయుధః ।

రామగ్గ కమలపత్యాక్షో బీజమెవాక్ష్మపద్మతిః ॥

౩౨౯

లఙ్కాణ్యక్షరసఙ్ఖ్యాని + భవేన్మన్తస్య సిద్ధయే ।

ఫలమిష్టమవాప్నోతి పాతాలగమనాదికమ్ ॥

౩౩౦

చతుర్వర్గఫలావాప్తేగ్గ ఫలమస్య కరేష్ఠితమ్ ।

❖ కృష్ణస్య మన్తః. ❖

యాదవస్యాథ కృష్ణస్య మన్తస్సంప్రతి కథ్యతే ॥

౩౩౧

ఉద్గీఢముచ్ఛాయముఖే స్పృశాది తదవన్తరమ్ ।

ఋతథామా తతగ్గ పశ్చాత్కృధరూపమనన్తరమ్ ॥

౩౩౨

వనమాలినమాకారం శ్వసనం విష్ణుమన్తకమ్ ।

నత్యన్తమితి షడ్వణా మన్తస్య కథితా మయా ॥

౩౩౩

బీజం కమలమాద్యం స్యాత్సప్తాచిన్తదనన్తరమ్ ।

ఙ్కావగ్గ పశ్చాత్సయస్తిస్యాదేతేనై వాక్ష్మకల్పనా ॥

౩౩౪

* మన్తస్మరణి-వయన్తో. + భవేన్మన్తస్య.

ననకోఽస్య భవెద్ద్రీప్తా ఛన్దో గాయత్రముచ్యతే ।
దేవతా భగవాన్ కృష్ణగ పురశ్చయ్యా చ పూర్వవత్ ॥ ౩౩౫
ఫలాని పూర్వముక్తాని నానన్త్యాధుచ్యతే పునః ।

❖ గోవధానమన్తః. ❖

గోవధానాఖ్యమన్తస్య వణోద్ధారగ ప్రదశ్యతే ॥ ౩౩౬
వేదాదిం పూర్వముచ్చాయప్రథమే స్పృశాపశ్చకే ।
తృతీయం యాదిషు తథా స్వరేషు చ * చతుర్ముఖ ॥ ౩౩౭
సద్ధృవం గదినం బ్రహ్మసాధనం చ సుధారవమ్ ।
ఆదిం సప్తాచీషం పుణ్యం శ్రీ మకరం తదనన్తరమ్ ॥ ౩౩౮
భద్రజాహుం ద్వితీయం చ శ్వసనం ముఖమన్వతః ।
నత్యన్తమేవముద్ధారగ కథితౌ నవవణాకః ॥ ౩౩౯
మన్తస్తదేవ బీజాది సాధనం ఫలమీరితమ్ ।

❖ గోపాలమన్తః. ❖

గోపాలమన్తస్యోద్ధారః కథ్యతే కమలానన ॥ ౩౪౦
ఛన్దసామాదిముచ్చాయ తృతీయం స్పృశాసంజ్ఞితమ్ ।
ఓతదేహం పవిత్రం చ వామనం కకుభం తతః ॥ ౩౪౧
అనిరుద్ధం విఘ్నరాజ మకారం యాదసాంపతిమ్ ।
ఆద్యం పులిహమాన్వృత్తం స్పృశోపాంతం చ గోపనమ్ ॥ ౩౪౨
ప్రభజ్ఞానం స్వరేష్యాదిం రరాన్తో మనురీరితః ।
బీజం తృతీయం స్పృశానాం పీతం తుయమాచామతః ॥ ౩౪౩
నాసిక్యమగ్గాని పునగోపనం ఖడ్గసంజ్ఞితమ్ ।
ముఖ్యం స్పృశాదిమనలం గోపనం శ్చ స్పృశానం తథా ॥ ౩౪౪
ఆద్యం రరాన్తం ప్రథమం తదేవాగ్మనన్తరమ్ ।
విపూర్వామధికం పశ్చాదగ్గం త్రైలోక్యపూర్వాకమ్ ॥ ౩౪౫

రక్షణేతి చతుర్థ్యంతం తద్విభక్త్యంతమన్వతః ।

అనురాద్యంతకపరం పదం సహాద్యంతరమ్ ॥

౩౪౬

గ్రహం నివారణాయేతి హంపడంతమితిరితమ్ ।

మస్త్రస్య నారదో ద్రష్టా విద్యాత్పన్ద్యు చేవతా ॥

౩౪౭

కృష్ణావతారో భగవాన్ జపస్థానం పురొదితమ్ ।

* సహస్రశగ్ ప్రతిష్ఠానం జపగ్ పోక్తశ్చతుముఖ ॥

౩౪౮

ఓపాత్సిధ్యతి మస్త్రోఽయం సాధయత్యఖిలం ఫలమ్ ।

❖ మస్త్రాంతరమ్. ❖

ఆశ్చర్యమపరం మస్త్రం వజ్రామి కమలాసన ॥

౩౪౯

ఉచ్చాయన్ ప్రణవం పూవన్ ధీ మాధరం తదనంతరం ।

చతుర్థ్యంతముదీయాధ తద్విభక్త్యంతమద్భుతమ్ ॥

౩౫౦

భోగేశ్వరపదం తద్వత్తద్వ । చ్చ క్రిపదం తతః ।

సుపణాదిధ్వజాంతం చ పదం తాదృగ్విభక్తికమ్ ॥

౩౫౧

పీతాదివాసశ్శబ్దాంతం వాసుదేవపదం తతః ।

తద్విభక్తిశిరో యోజ్యం నత్యంతో మనురుద్భుతః ॥

౩౫౨

❖ పూనన్ మౌనాని యోజ్యాని పూవన్ వన్నాతిరిచ్యతే ।

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ పూవన్ వత్ఫలమేవ చ ॥

౩౫౩

ధర్మాధర్మాకామమోక్షాది నేహభూయగ్ ప్రతస్యతే ।

❖ మాలామస్త్రః ❖

మాలామస్త్రం తావదణన్ దేవస్య మధువిద్విషః ॥

౩౫౪

కృష్ణావతారరూపస్య చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ।

ఉద్ధరామి యథా ఽ తత్త్వం యథా తదవధాయతామ్ ॥ ౩౫౫

* సహస్రాంశ. ధీ మాధారమ్ । చ్చ క్రిపదమ్. ❖ బీజ. ఽ తథ్యం.

* నిగమాది ద్విషట్కాణాం సరోజమృతధామకమ్ ।

క్రోధం ప్రచణ్డం మధుభిచ్ఛృణ్ణకుమ్మబ్బుతాన్వితాః ॥ ౩౫౬

స క్రోధశృణ్ణక్రమగ్గ కుమ్మశజ్జాగ్నిమధుసూదనాః ।

దరశ్రీవత్స ఎణేశ కొధఘ్నాత్మ మతగ్గ పరమ్ ॥ ౩౫౭

వాసుదేవో గదీ పాపహననం చ చతుర్గాతిమ్ ।

అగ్నిబిన్దు విరిక్వాది దేవాశ్శృణ్ణ మచాం ముఖమ్ ॥ ౩౫౮

పవిత్రమగ్నిమధుభి ద్భద్రపాణీద్వయం పునః

వైధరం పశ్చిమవసుం దక్షేన్దు భువనాత్మకమ్ ॥ ౩౫౯

సూక్ష్మచతుర్గాతిసోమగ్గ కుమ్భాగ్ని సగుహోలయా ।

పవిత్రగోపనౌ వాయుం పశ్చిమాగ్నిం మధుద్విషః ॥ ౩౬౦

వైరాజ మాధవీవిఘ్నస్సారజ్గాసిధరాగ్గ పరః ।

బిన్దువై రాజహుత ॥ భుక్ష్వా త్మద్విరదా ననాః ॥ ౩౬౧

గోపన శ్శృణ్ణదినకృద్భుత వైధరమారుతాః ।

అఙ్ఘోతదేహోవద్రిశ్చ ॥ యాన్తభద్రస్త్రివిక్రమాః ॥ ౩౬౨

మాపేన్ద్రశ్శృణ్ణ మధుభిన్తారుతాగ్గ కకుభాహ్వయాః ।

భృగుగోపనవిఘ్నేజన్మ ॥ హృద్వైణసంహితాః ॥ ౩౬౩

మారుతో గోపనో వాయురిన్దు భాస్కరమైన్ద్రవమ్

బుతం లక్ష్మీం మహామాయాం కొధాగ్ని వరుణాహ్వయాః ॥

అత్రివిఘ్నద్వయం శఙ్ఖో ద్విరదఘ్నాత్మలోచనః ।

శ్రీయగ్గ పతిం తథా జన్మహన్తారం వక్రతుణ్డకమ్ ॥ ౩౬౪

పలుతాశచణ్డమధుభిద్దరశుక్లదినెశ్వరాః ।

కాలాత్మా ప్రతిమాకారజయపావకభద్రకాః ॥ ౩౬౫

ఉదైక శ్చతురమృతవిక్రమా విధిపావకౌ ।

దక్షో విధిశ్చతథామా దక్షగోపనమబ్జః ॥ ౩౬౬

* నియమాది. స క్రోధా చణ్డ. ॥ భుక్ష్వాన్తద్విరదాననాః.

• త్మనః. ॥ యాన్తభద్రస్త్రివిక్రమాః. ॥ హృద్వైణు సంజ్ఞితాః ।

శఙ్ఖమాదిం గదధ్వంసం మాపేన్ద్రం పశ్చాబ్ధినుకమ్ ।

సధ్వివం చెన్దిరాబీజం పుష్టిబీజం తతగ్గ పరమ్ ॥

౩౬౪

కామబీజం పాశబీజం శ్రీవత్సం బిన్దుమస్తకమ్ ।

చక్రఖడ్గ ధరో బ్రహ్మ పద్మనాభోఽథ పశ్చిమః ॥

౩౬౯

* వై రాజ దక్షకమల శ్రీధరాగ్గ పీతవామనాః ।

ఇన్దిరాపాపహననా గోపనా విత్తవధానాః ॥

౩౭౦

మధుచూదన నాసిక్యకుశేశయరమాధరాః ।

శ్రీవత్సద్వన్ద్వబహులవి తైశమధువిద్విషః ॥

౩౭౦

కపిధ్వజౌ గదీ యాన్తదక్ష శ్రీధర ? చన్ద్రమాః ।

పీతాదిదేవశ్శీతాంశుమాన్యా కమలమజ్జః ॥

౩౭౩

మనుదక్షాతదెహా చ దృష్టిశ్శఙ్ఖఘటాహ్వయః ।

మాయా కరాలామికార చణ్డాణావసుమస్తకమ్ ॥

౩౭౩

నాదాదిం పశ్చిమం పద్మనాభం వై రాజవిక్రమౌ ।

పావకం చోద్ధవాలోకేశం పశ్చిమం చాప్రమేయకమ్ ॥

౩౭౪

ఖవకవిక్రమమాపేన్ద్రభల్లాయుధసుధారసాః ।

విఘ్నమన్దరవిఘ్నేశమాధవీసువ్రతిష్ఠితాః ॥

౩౭౫

కుమ్భోదరామశుభద పీయూషాగ్ని గుహాలయాః ।

పశ్చిమాననవిఘ్నేశ మాయామన్దర యుగ్మకాః ॥

౩౭౬

వసుమాదాన్ మపేన్ద్రాది దెవాగ్గ ? కపిలసంయుతాః ।

జృమ్భలో యాన్తసుభగ హుతాశధనదాగ్గ పరః ॥

౩౭౭

గోవిన్ద విఘ్నభువన విధిగ్గ పశ్చిమసంజ్ఞితాః ।

సప్తాచిగ్గ పీతవరాణాభం దేవరో మతిమాన్స్తథా ॥

౩౭౮

శఙ్ఖగోపనవై రాజ శ్రీధరో ధనదాభిధః ।

మధుద్విట్కుక్జార ముఖచతుగ్గతిసపన్నగాః ॥

౩౭౯

* వై ధరం దక్షకమలశ్రీధరాగ్గపీతవామనౌ. ? పశ్చిమాః.

◆ కమలసంభవ-వమలసంయుతః.

- భద్రహస్తో మధుద్వేషీ గదధ్వంసీ ద్వయాన్వితః ।
 భద్రపాణిస్తథాపుణ్యం సంసీరుహసమ్భవ ॥ ౩౮౦
- సుధారసో వసుభూమిగోపనాఖ్యమతగ పరమ్ ।
 కరాలబిష్టవిఘ్నే శౌ పఞ్చబిష్ట * శుభాహ్వయాః ॥ ౩౮౧
- మధుహస్తా తథాబ్రహ్మో మాయా విఘ్నాశ్చ వామనాః ।
 యాస్తమాధవపీయూషవై రాజాగ పఞ్చబిష్టకమ్ ॥ ౩౮౨
- శశాంజకమలౌ భద్రపాణి + దృగైర్విధరాన్వితాః ।
 ఏణేశకుమ్భదృకనశ్రీ శ్రీధరాశ్చాస్తయాదికాః ॥ ౩౮౩
- గది చ ఋతధామా చ దినకృద్వరుణోమ్మగః ।
 వైరాజం మధుహస్తారం ధీ విష్ణ్వాళం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౮౪
- మానుషేశం తథా దక్షం మధుచూదనవైధరౌ
 ఋతేశభువనౌ యాస్తం మధుశత్రు ‡ హిమాలయాః ॥ ౩౮౫
- ఉదయోఽగ్ని పవిత్రాశ్చ బస్త్రిమధువిద్విషః ।
 వక్రతుణ్డ విరిక్ష్ణౌ ద్వౌ హృషీ కేశ శుభాభిధౌ ॥ ౩౮౬
- ◆ భాంతాది దేవసుముఖౌ పుణ్డరీక విదభిణ్తౌ ।
 పూర్ణచంద్రం ॥ సరామం చ వైధరం మోహనాశనమ్ ॥ ౩౮౭
- పీయూషరామదృక్ శఙ్ఖ మధుశత్రు ధనాధిపాః ।
 స్వాహాధరం వైధరం చ గోవిందం విజయాభిధమ్ ॥ ౩౮౮
- శ్వసనో దృష్టి మదుభిద్ధెరమ్భమకరాలయాః ।
 కుకేశయమదుద్వేషి పీతమాధవమారుతాః ॥ ౩౮౯
- అచాం ద్వితీయం నృహరిం వసుమస్తకమ్బజ ।
 ‡ సూక్ష్మదృక్ సోధ్యలౌకేశ వైరాజమధువిద్విషః ॥ ౩౯౦
- పాపహస్తా తథా సోమదత్తాకరవిదభిణ్తౌ ।
 అచాం ద్వితీయమనలం కమలామృతవైజయాః ॥ ౩౯౧

* గుహాహ్వయాః. + స్రగైః. ‡ విష్ణుమ్భం. ‡ గుహాలయాః.
 ◆ హాంతాది. ॥ సమారం చ-మాధరం చ. ‡ 'సూక్ష్మదృక్'-ఇత్యాది
 మధుద్విషః ॥ ఇత్యంతం సాధనశ్లోకత్రయం కవచినాన్తి.

ద్వయం బన్ధం తథా దక్షం స్కన్ధనాగ్నిత్రివిక్రమమ్ ।

స్వయంభూజన్మహస్తా చ పీయూషాగ్నిమధుద్విషః ॥ ౩౯౨

దృష్టివిక్రమ * యాస్తౌ చ కుమ్భబన్ధం చతుర్ముఖ ।

అత్రిమారుతమాకార భద్రహస్తా స్రవిక్రమాః ॥ ౩౯౩

వక్రతుణ్డానితా విఘ్నద్వగ్ని నేశద్వయం తథా ।

కుంజరాస్యం పశ్చిమాస్యం వక్రతుణ్డం తథాక్షరమ్ ॥ ౩౯౪

మన్దరస్సవరో ధశ్చ † గదీ చ ఋతథా రవిః ।

ప్రచణ్డపి ధ్విణ్డమాకార మధుభిద్వరుణాభిధమ్ ॥ ౩౯౫

అచామేకాదశం లక్ష్మ ముద్భృత్య కమలాసన ।

సమీర ‡ కలశా బన్ధసుఖి గౌ మకరాలయమ్ ॥ ౩౯౬

◆ సకవిం పాణ్డరరుచిం మారుతామృతవిక్రమాః ।

॥ ఏకాదశ్యాస్తమదుభిచ్ఛక్లశ్చై న్దవస్తథా ॥ ౩౯౭

పుల్లలోచన ‡ మోకారఖిటకీ మారుతాభిధః ।

సుభద్రవసువిఘ్నేశ వైధరాః ప్రెతనాయకాః ॥ ౩౯౮

౭ సరామవిఘ్నద్వగ్దక్ష మధుసూదనమన్వతః ।

యాన్తవాయుధనాధ్యక్షరమాధరగణాధిపాః ॥ ౩౯౯

భుజ్జహతభుక్పుణ్య దక్షద్వివసుగోపనాః ।

సుభగోమన్దరద్యన్ద్య మగ్నిభద్రకరాహ్వయమ్ ॥ ౪౦౦

౭ బన్ధమస్తకపక్షాన్తా విష్కమ్భద్విరదాననాః ।

విక్రమో దక్షహతభుగ్భ్రష్టాసాధనమబ్జజ ॥ ౪౦౧

వక్రతుణ్డధరౌ శుక్ల కుమ్భాగ్నిద్విరదాననాః ।

మధుసూదనపక్షాన్త పశ్చిమా ఋతమన్దరాః ॥ ౪౦౨

వైధరోగ్ని శిరాశ్శుక్ల శుక్లకుమ్భవపుశ్చిరాః ।

సూక్ష్మదృక్పౌధ్వవిజయ వరుణా విత్తవధానాః ॥ ౪౦౩

* యాన్తశ్చ. † ధాహోఽగ్ని గదీ చక్రీ తథా. ధ్విణ్డకా. ‡ కమలౌ. ◆ సధుఃపం. ॥ ఏకద్యక్ ధాన్త. ‡ మోక్షార్. ౭ సమార. ౭ మధు-
మస్తకపక్షాన్త.

యష్టిం సరోరుహం యాన్తం పశ్చిమాగ్నిస్సమన్దరాః ।

ద్యుమణిస్సధ్రువం శుక్లం వరుణో * దరమన్వతః ॥ ౪౦౪

ఓతదేహం తథా దక్షం వక్రతుణ్డం కరాలకమ్ ।

అగ్నిరణేశశ్రీవత్స కుమ్భాగ్నిసహపశ్చిమౌ ॥ ౪౦౫

ఋతం భల్లాయుధం గోపపాశపాణిజనాదణాః ।

† అత్రిం శ్రీవత్సమనలం వాయుం శుక్లం జలాశయమ్ ॥ ౪౦౬

వసుం మధుద్విషం చన్ద్రం శ్రీధరోగ్నిశ్చతుర్ముఖః ।

‡ సంప్రసారణవై రాజవసుశుక్లమధుద్విషః ॥ ౪౦౭

వైధరో భద్రచణ్డాంశు శ్వసనౌ దక్షశ్రీధరా ।

చక్రీ సమన్దరమచాం పశ్చిమం కమలోద్భవ ॥ ౪౦౮

ఉదయం విఘ్ననయనావాదిఖడ్గధరా రమా ।

వైరాజపద్మాహుతభుక్పశ్చ బిన్దధనాధిపాః ॥ ౪౦౯

§ అగ్నిరుగ్రాత్మ మధుభిద్భదయాహ్లాదమక్షరమ్ ।

గదధ్వంసం శ్రీయః కాన్తం వనస్రక్ససమీరణమ్ ॥ ౪౧౦

కుమ్భవిక్రమ పశ్చాన్త ఋతభాస్కరవైజయాః ।

భువనోఽమృతవై రాజ వసుభల్లకరాలకాః ॥ ౪౧౧

వైరాజ జన్మహన్తారం ద్విరదః కుమ్భవైజయాః ।

స్వశిరోగ్నిం తథా శుక్లపీతకుమ్భా స్సయామినీ ॥ ౪౧౨

నాథం రమాధరం విఘ్నమాయాం చైవ సరోరుహమ్ ।

పశుతాశకపిలాక్షౌ ద్వౌ పశ్చిమ వ్రతధానిశౌ ॥ ౪౧౩

చలధ్వంసీ పవిత్రాహ్వ హృషీ కేశపశుతాశనమ్ ।

◆ కాన్తాదిపీతఫణభృద్దక్షవామనమస్తకాః ॥ ౪౧౪

హైరమౌఽగ్నిర్ముధుద్వేషీ శుభదోదరమైన్దవమ్ ।

పాటలద్వన్ద్వమోఞ్కారచణ్డాంశుకపిలాక్షరమ్ ॥ ౪౧౫

* దయ. † అగ్నిం. ‡ బ్రహ్మ. § అనిరుద్ధాత్మ. ◆ మాన్తాది.

* కమలోగ్నిస్సభువన దక్షగోపనయప్తికాః ।

మతాశతాత్యక్తమధుభి న్నాసిక్యం చతురానన ॥

౪౧౬

శ్రీబీజంచ గదధ్వంసం పీతౌవకం ధృవమాదిమత్ ।

పాటలోబద్ధవిజయ వై రాజమృగవల్లభాః ॥

౪౧౭

† కకుభో మాధవపరం రరాన్తో మనురీరితః ।

నారదోఽస్య మునిద్రక్షప్తౌ వరివం ఛన్ద ఈరితః ॥

౪౧౮

దేవతా దేవదేవేశః కృష్ణగ్ కమలనమ్భవ ।

అక్షాని పూర్వవచ్చాస్య పురశ్చర్యా చ పూర్వవత్ ॥ ౪౧౯

జాతిపుష్పైఖిల్వ శ్రీ ఫలై స్సమిద్భిహోమమాచరేత్ ।

ఛాయాయాం బిల్వవృక్షస్య జపహోమాదికం భవేత్ ॥ ౪౨౦

అణిమాదికమైశ్వర్యం పురుషార్థ చతుష్టయమ్ ।

ఫలం దదాతి మన్తోఽయం మన్తవిద్భిస్సుసాధితః ॥ ౪౨౧

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

మత్స్యోదిమూర్తి మన్త్రీకధనం నామ

సప్తవింశోఽధ్యాయః.

* కమలోభువనం దక్షం గోపనాయన యప్తికాః. † కకుబ్ధా
యవపరం. శ్రీ పుష్పైః.

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

అష్టావింశోఽధ్యాయః

శ్రీభగవాన్ —

❖ యజ్ఞమూర్తిమన్త్రః ❖

హేబ్రహ్మ యజ్ఞవపుషమన్త్రస్సంప్రతి కథ్యతే ।
మహాఫలం ప్రోచ్యమానమిమం త్వమవధారయ ॥ ౧

ఆత్మనే ఇతి పయన్తమష్టాక్షరవదుద్ధరేత్ ।
కాలాద్యనలమధ్యం చ విగ్రహోస్తం పదం తతః ॥ ౨

చతుర్థ్యన్తో మూర్తిఃశిషణం యజ్ఞాదిపదమన్వతః ।
తద్విభక్త్యన్తమపరం రరాన్తం మనురీరితః ॥ ౩

బీజ మస్యానలం ముఖ్యమనుస్వారాన్తముద్ధరేత్ ।
అక్షాని చానలాదీని షడ్భారాన్తాన్యనుక్రమాత్ ॥ ౪

సానుస్వారాణి యోజ్యాని క్రతుద్రవ్వా విరాట్పునః ।
చన్దశ్చ యజ్ఞమూర్త్యాత్మా దేవతా భగవాన్ హరిః ॥ ౫

లక్షత్రయం జపగకాయో మన్త్రస్యాస్య ప్రసాధనే ।
ఫలం ప్రసూతే ధర్మాదిపురుషార్థ చతుష్టయమ్ ॥ ౬

❖ అన్నాధిపతిమన్త్రః ❖

అన్నాధిపతిమన్త్రస్య ప్రభావో రూపమేవ చ ।
కథ్యతే సంప్రతి బ్రహ్మ న వాచ్యం యస్య కస్య చిత్ ॥ ౭

ప్రణవాదిమణుస్సవో విశేషస్తూచ్యతేఽధునా ।
* ముఖ్యమణం భద్రపాణిం ద్విరుక్తం తదనన్తరమ్ ॥ ౮

ఆదిదేవం ధనపతిం మాయాముద్భృత్య పశ్చిమమ్ ।
విష్ణుం విజయనామానమాద్యం వాయుమనన్తరమ్ ॥ ౯

దేవదత్తం చ దక్షాదిమాద్యం దక్షం పునన్తథా ।
ఆదిదేవం మనుష్యేశం ద్విరుక్తం ముఖ్యమన్వతః ॥ ౧౦

మన్దరం పాపహాననమృతధా వైష్ణవాక్షరమ్ ।

శృంఖలాదిమచామన్వగ్ద్విగ్ ప్రోక్తం ప్రెతనాయకమ్ ॥ ౧౧

ప్రణవాదిం రిరెత్యంతమితి మన్త్రం చతుర్ముఖ ।

బీజమస్య ప్రవక్ష్యామి ద్వాదశాత్మానముద్ధరేత్ ॥ ౧౨

జ్వలనం వామనం విష్ణు మతదేవాక్షముచ్యతే ।

ఆకారాదిక్రమాద్దీఘస్వరఙ్క్తి కేశేష * కృత్ ॥ ౧౩

అస్త్రేన్దివిశేషా శిష్టేశ్చ విసంకేషా నిమిరితః ।

వ్యాసో వ్రహ్మస్య మన్త్రస్య ఛందస్త బృహతీ తథా ॥ ౧౪

దేవతాన్నపతిః ప్రాక్రో మన్త్రస్యాస్య చతుర్ముఖ ।

అన్యథా శృణు వక్ష్యామి † బహ్వాన్నఘలదం శుభమ్ ॥ ౧౫

నత్యంతం ప్రణవం పూవణం వరుణం చ త్రివిక్రమమ్ ।

క్రొదరూపం ప్రచణ్డం చ విష్ణుం వరుణమన్వతః ॥ ౧౬

మాధవం పూణణచన్ద్రం చ పీయూషాత్మానమేవ చ ।

ఆదిం వై శ్వానరం ముఖ్యం పవిత్రం ప్రణవాది చ ॥ ౧౭

ఏకనేత్రమకారం చ శ్వసనం మాధవం తతః ।

మన్దరం ప్రణవాద్యం చ దీప్తిమన్తం చతుర్ముఖ ॥ ౧౮

గోపనం జృమ్భలం విష్ణుం మాహేన్ద్రం గోపనం తతః ।

వాయుమాద్యం రరాన్తం చ వణోద్ధార ఇతీరితః ॥ ౧౯

బీజమగ్గాని పూవోక్తమృషిరస్య పరాశరః ।

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతాన్నపతిభవేత్ ॥ ౨౦

పూణణస్తబిమ్బమధ్యస్థే సితపద్మే వికస్వరే ।

ఆసీనం ధవలాకారం నీలకుఞ్చితమూర్ధణమ్ ॥ ౨౧

దుకూలక్షౌమవసనం జాలయోగ్య స్త్రీ విభూషణమ్ ।

కలధౌతమయం పాత్రం పాయసాన్నేన పూరితమ్ ॥ ౨౨

* విత్. † బహ్వాణ. స్త్రీ విభూషితమ్.

బిభ్రాణం దక్షిణే హస్తే దధ్యోదన మధేతరే ।

ధ్యాయేల్లక్షత్రయం ధీమాః జపేత్తద్గతమానసః ॥ ౨౩

అనేన జహుయాచ్ఛాగ్నో నియతం మన్త్రీవిత్తమః ।

బహున్నత్వమవాప్నోతి సర్వమిష్టం లభేత చ ॥ ౨౪

❖ శక్తిశమన్త్రః ❖

శక్తిశమన్త్రమధునా కథయామి చతుర్ముఖ ।

ఆదితస్సప్తవర్ణానాముద్ధారగ పూర్వమీరితః ॥ ౨౫

కౌర్ధనం హృదయాహ్లాదం భువనం భాస్కరం తతః ।

గుహాలయమనుస్వారం రవిమగ్నిం చ మారుతమ్ ॥ ౨౬

సయస్త్రిం పీతమాద్యణం కమలం క్రౌధరూపిణమ్ ।

మాధవీం పశ్చాబ్దిన్ద్రం చ హననం చాప్రమేయకమ్ ॥ ౨౭

వైరాజమప్రమేయం చ పురుషాత్మా చ మాధవః ।

నారాయణం చతుర్ధ్యంతం రరేతి మనురీరితః ॥ ౨౮

అంశుమాః వీతిహోత్రశ్చ వామనో బిన్ద్రమస్తకః ।

అజ్గం చ బీజం పూర్వోక్తమృషిశ్చాపి పరాశరః ॥ ౨౯

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం శక్తిశో దేవతా తథా ।

జపేద్ద్వాదశ లక్షం తు ప్రాపుయాత్సర్వమిష్టితమ్ ॥ ౩౦

❖ కాలనేమిమన్త్రః ❖

కాలనేమిమనుబ్రహ్మ కథ్యతే సర్వసాధకః ।

ఆద్యవర్ణాగ్ పూర్వవత్సప్త పీయూషాత్మా త్రివిక్రమః ॥ ౩౧

ఉగ్రదేహగ్ ప్రచణ్డశ్చ విష్ణుగ్ కలశమాధవౌ ।

కమలం గోపనయుతం మహేన్ద్రం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౩౨

విఘ్నేశం * దేవదత్తం చ దక్షం మాయాపరిష్కృతమ్ ।

† పతజ్జమృతధామానం వైధరం చ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౩౩

ఆద్యం సుధారసం మాయామత్రిగోపనహవ్యవాత్ ।
 ఆద్యం సుముఖ * మాద్యం వ శ్వసనం చాప్రమేయకమ్ ॥ ౩౪
 హుంభడ స్తం రరవరం మనురెవం సముద్భవః ।
 బీజం వత్సే దినకరం భువనం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౩౫
 కుర్చిదాది పూర్వవచ్చాక్షం నారదో మన్తగ్రదశకనః ।
 ఛన్దో విరాట్ దేవతా చ కాలసేమిశ్చతుసుఖ ॥ ౩౬
 జపసంఖ్యాఫలం చాపి ద్విషట్కూటరవద్యవేత్ ।

❖ త్రైలోక్యమోహనమన్తః ❖

త్రైలోక్య మోహనం మన్తం కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౩౭
 ఉద్గీర్ణం కమలం పీతం వామనం † ధృగ్విమస్తకమ్ ।
 ఏకాక్షరం మనురయం దేవతాక్షమనుక్రమాత్ ॥ ౩౮
 పద్మియుతమచామద్యైస్సానుస్వారం ప్రయోజయేత్ ।
 ఋషివృద్ధమనుశ్చన్దో దేవీ గాయత్రీమీరితమ్ ॥ ౩౯
 త్రైలోక్యమోహనో దేవో దేవతా జపతవణమ్ ।
 హోమశ్చ ఫలమవ్యయ నిధిస్తానోపలబ్ధనమ్ ॥ ౪౦
 జపక భూయస్తథా సర్వం దుర్లభం ఫలమశ్నుతే ।

❖ తస్యైవ మన్తాస్తరమ్. ❖

షోడశాంశో మనుబ్రహ్మ త్రైలోక్యమోహనాత్మకః ॥ ౪౧
 ఉచ్యతే పూర్వవత్సప్తవర్ణానాచ్యా సముద్ధరేత్ ।
 త్రైలోక్య మోహనపదం చతుర్థ్యస్తం తతగ్గ పరమ్ ॥ ౪౨
 తద్విభక్తిపదం విష్ణుపదం స్వాహోన్తముద్ధరేత్ ।
 మనురేష స ఏవాక్షం బీజం పూర్వవదీరితమ్ ॥ ౪౩
 మునిగ్ ఫలస్త్యశ్చస్త్య దేవతా పూర్వవత్తథా ।
 జపసంఖ్యా ఫలం చైవ మూలమన్తగ్రదవివృతే ॥ ౪౪

మన్త్రో నవాక్షరశ్చాన్యస్త్రిలోకిమోహనాత్మకః ।

త్రైలోక్యమోహనపదం చతుర్థ్యన్తం నమస్తథా ॥ ౪౫

శీజమగ్గమయం చైవ సర్వాకామఫలప్రదమ్

* నిగమాదిం చతుర్థ్యన్తం పదం త్రైలోక్యమోహనమ్ ॥ ౪౬

అంశుమాలినమగ్నిం చ పశ్చాబ్ధిన్తం సయష్టికమ్ ।

శశ్ఞినం పులహం పశ్చాబ్ధిన్తయష్టినమన్వితమ్ ॥ ౪౭

తద్భీజం చ ద్విరభ్యస్య సతిశ్చ తదనన్తరమ్ ।

ద్వాదశాణాత్మకౌ మన్తస్త్రిలోకిమోహనాత్మకః ॥ ౪౮

ప్రత్యక్షరం లక్షజపో ద్వాదశాక్షరవత్ఫలమ్ ।

❖ కామకామేశ్వరీమన్తః. ❖

కామకామేశ్వరీ నామ మన్తస్సర్వాఫలప్రదః ॥ ౪౯

ఉద్గీధం పూర్వముచ్చాయా భాస్కరం జ్వలనం తతః ।

మహామాయాం యష్టియుతామిత్యేకాక్షరముద్ధరేత్ ॥ ౫౦

ఏతదేవాజముదితం శౌనకో మునిరుచ్యతే ।

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా పురుషోత్తమః ॥ ౫౧

లక్షమేకం జపేన్మస్త్రీ సర్వాకామానవాప్నుయాత్ ।

శశ్ఞకున్దెన్ద్రధవలం చతుర్భాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౫౨

గరుడారూఢమారోఽప్య దేవీం వామోరువిష్టరే ।

దాడిమీకుసుమప్రఖ్యాం సర్వాకల్పపరిష్కృతామ్ ॥ ౫౩

పాశాఙ్కుశధరాం లక్ష్మీం కామవిహ్వలలోచనామ్ ।

కామకామేశ్వరీమేవ ధ్యాయేదేకాగ్రమానసః ॥ ౫౪

❖ త్రైలోక్యమోహనమాలామన్తః. ❖

త్రైలోక్యమోహనం నామ మనుస్సంప్రతికర్తృతే ।

బ్రహ్మకౌశముదీయాదౌ నత్యన్తం తదనన్తరమ్ ॥ ౫౫

* అత్ర - “కామకామేశ్వరీ” ఇత్యధికం క్వచిద్ధికమస్తి

(51)	చయాపాదె-అష్టావింశోఽధ్యాయః	౪౦౧
	పదాని సమ్బుధ్యంతాని క్రమేణోద్ధారయేత్సుధీః ।	
	పురుషాద్యుత్తమపదం రూపమప్రతి * మేతి చ ॥	౫౬
	అత్యుది చ నివాసాంతం సకలాదిం జగత్పదమ్ ।	
	జోభణాంతం చ సర్వాదిపదం స్త్రీహృదయావధి ॥	౫౭
	విదారణశిరశ్చాపి త్రయాది భువనావధి ।	
	ఉన్మాదకరపయః స్తం సురాసురపదం తతః ।	౫౮
	మనుజైశి సముచ్ఛాయః సుందరీజనమన్వతః ।	
	మనాంసీతి సముచ్ఛాయః తాపయేతి చతుర్ముఖ ॥	౫౯
	దీపయేతి పదం పశ్చాచ్ఛోషయేతి చ మారయ ।	
	స్తమ్భయ ద్రావయాకషపయః స్తం చ క్రియాపదమ్ ॥	౬౦
	ద్వివక్తవ్యం † తతో బ్రహ్మ పరమం సుభగావధి ।	
	సమ్బుధ్యంతం చ సౌభాగ్యం ధృ కరోతి పదమన్వతః ॥	౬౧
	సర్వాకామప్రదం ప్రోచ్య పదం చాముకమిత్యతః ।	
	హనేతి ద్విస్సముచ్ఛాయః చక్రేణ గదయేతిచ ॥	౬౨
	ఖడ్గేన సర్వాబాజైశ్చ ద్విభిన్దైతి పరే తతః ।	
	పాశేనేతి తతో బద్ధ బద్ధేతి చ పదద్వయమ్ ॥	౬౩
	అఙ్కుశేనేతి సంప్రోచ్య తాడయేతి ద్విరభ్యసెత్ ।	
	కువన్తి ద్విస్సముచ్ఛాయః కిం తిష్ఠపదమన్వతః ॥	౬౪
	తావద్రావత్పదే ప్రోచ్య సమీహితపదం తతః ।	
	మే సిద్ధిభావతూచ్ఛాయః ‡ మే హుంఫడితి శీఘ్రకమ్ ॥	౬౫
	ఇత్యేష మాలామన్త్రస్య సముద్ధారః ప్రదశితః ।	
	నిగమాదిరనంతం చ జౌవణం చస్త్రోధశేఖరమ్ ॥	౬౬
	వీజమేవం సముద్భృత్య పడక్గాని మనుః పునః ।	
	షోఢా విభజ్య కథవాగ్ బుషిస్సాన్యన్నలకూబరః ॥	౬౭

* మాదిచ. † తదా బ్రహ్మ ప్రథమమ్. ధృ కరోతి చ పదం తతః. ‡ హేతు.

ఛన్దోఽతిచ్ఛన్దనామాస్య దేవతా పురుషోత్తమః ।

* ధ్యాయేత్తమేవ పురుషం సాధయేన్మన్త్రోవిత్తమః ॥ ౬౮

అష్టబాహుం విశాలాక్షం గరుడారూఢమచ్యుతమ్ ।

అకలజ్జశశిప్రఖ్యం పూణెన్ద్దసదృశాననమ్ ॥ ౬౯

సుభూరిలలాటమకుటం లావణ్యామృతసాగరమ్ ।

పీతకాశేయవసనం † కపోలామృష్టకుణ్డలమ్ ॥ ౭౦

చక్రం చ ముసలం బాణమఙ్కుశం దక్షిణే భుజే ।

శఙ్ఖం కౌమోదకీం శౌఙ్గం పాశం వామేషు బిభ్రతమ్ ॥ ౭౧

సర్వలక్షణసంపూర్ణం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।

దివ్య చన్దనలిప్తాక్షం దివ్య శ్రీ స్రగ్ధామభూషితమ్ ॥ ౭౨

దేవ్యోఽష్టా పరితస్తస్య వాలవ్యజనపాణయః ।

వీజయన్తి సదా దేవం కామవిహ్వలలోచనాః ॥ ౭౩

ఏతాభ్యో బహిరష్టా చ దిక్షు చక్రాదిధారిణాః ।

పురుషా దేవదేవేశం ప్రణిపత్య బహిస్స్థితాః ॥ ౭౪

ఏవం సపరివారం తం ధ్యాత్వా దేవం సమాహితః ।

సప్రాహం మన్తజాపేన వశ్యా మనుజయోషితః ॥ ౭౫

దివసేషు చ తావత్సు పునయన్త్యాదియోషితః ।

తిష్ఠన్తి సంముఖాస్సర్వా మన్మథావిష్టచేతసః ॥ ౭౬

భజన్తి మన్త్రిణం మన్త్రైవై భవాస్మోహయన్తి చ ।

♦ జపీ భూయస్తథా కామా సర్వాన్విన్దత్యసంశయః ॥ ౭౭

కిం పునర్జహ్నునోక్తేన దేవః ప్రత్యక్షతామియాత్ ।

శాన్తిగ పుష్టిశ్చ ॥ ధర్మేశ్చ కామాధౌ మోక్ష ఏవ చ ॥ ౭౮

పాతాలాకాశగమనమన్తధానమదృశ్యతామ్ ।

నిధానం ౪ ఫలసిద్ధిం చ ఖననం చౌషధం తథా ॥ ౭౯

* ధ్యాత్వా. † యువానం. శ్రీ స్రగ్వస్త్ర. ‡ ప్రభావాత్.

♦ జపక భూయస్తదా. ॥ కామాధౌ స ధర్మక. ౪ బలసిద్ధిం.

పాదుకాంగులికాం చాపి రసాయనమనుత్తమమ్ ।

* అక్షసూత్రం దరం ఖడ్గం తథా వెతాలసాధనమ్ ॥ ౮౦

ఫలాని దుర్లభాన్యేవ సిద్ధ్యంతి మమవైభవాత్ ।

ప్రత్యేకం న ప్రదశ్యంతే గ్రన్థవిస్తరభీరుభిః ॥ ౮౧

ఫలానాం దిగియం ప్రోక్తా దుర్లభానాం చతుర్ముఖ ।

త్రైలోక్యమోహనాఖ్యస్య కామకామేశ్వరస్య చ ॥ ౮౨

పకాక్షరముఖస్యోక్తం ఫలం మన్తస్య పద్మజ ।

❖ యజ్ఞవరాహమన్తః. ❖

మన్తం యజ్ఞవరాహస్య వజ్రామి కమలాసన ॥ ౮౩

గృహీత్వా పూర్వవత్సప్త వణానాద్యాననుక్రమాత్ ।

స్పృశాంతం భాస్కరం చాద్యం † కలశం ప్రణవాది చ ॥ ౮౪

ఽనలం చాదిదేవాంతం భాస్కరం మధుసూదనమ్ ।

శ్వసనం వణమాద్యం చ ఓషధీశమచాం ముఖమ్ ॥ ౮౫

వహ్నిం ప్రచేతనం ముఖ్యం మారుతం ప్రణవాది చ ।

ముసలిం చన్ద్రధవలమచామాదిమనస్తరమ్ ॥ ౮౬

శ్రీవత్సమాదిమనలం మహామాయాగ్నిగోపనమ్ ।

దరం విష్ణుం ఖడ్గధరం ‡ విజయం శ్రీధరం తథా ॥ ౮౭

పీయూషరూపమనలం మాధవం వైధరం తథా ।

ఆదిం పవిత్రదృష్టిం చ ప్రణవాదివిభూషితమ్ ॥ ౮౮

శ్వసనం చాప్రమేయం చ కలాత్మా విష్ణుమస్తకః ।

వరుణం దహనాక్రాంతం వైధరం మాధవాక్షరమ్ ॥ ౮౯

వరుణం చాదివణం చ తద్దైవోగ్రోత్మ ‡ సమితమ్ ।

అనలం ॥ మాధవోపేతం మన్దరం ప్రధమం మరుత్ ॥ ౯౦

* అష్టసూత్రధరమ్. † కమలమ్. ‡ కవలమ్. § బహులం. ¶ శ్రీధరం విజయం. † సప్తమమ్. ॥మాయయో.

మధుసూదనవిక్రాంతం పవనం శ్వేతరోచిషమ్ ।
 వరుణం వీతిహోత్రం చ సుభద్రం చ గుహాలయమ్ ॥ ౯౦
 వైరాజమాదిదేవాంతం విజయం మన్దరం తథా ।
 భద్రపాణిం మృగేశం చ వైధరం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౯౧
 ఉగ్రాత్మా పవతం చాదిమృతధామపరిష్కృతమ్ ।
 విఘ్నేశం మారుతం చైకనేత్రం శుక్లశిరస్తథా ॥ ౯౨
 సుభద్రం చోద్వేతలోకేశం నాభిపక్షజనమ్భవ ।
 మాధవీమప్రమేయం చ వనమాలీ రుషస్తథా ॥ ౯౩
 మాపేన్ద్రం గోపనయుతం మారుతం ప్రధమస్వరమ్ ।
 భల్లాయుధం హృషీకేశం సుభద్రం భువనం వసుం ॥ ౯౪
 ప్రచేతసం కలాత్మానః * మమృతం సవినగణమ్ ।
 పవిత్రమాదిం వైరాజం ముఖ్యం పవనమాధవా ॥ ౯౫
 సుభద్రమావణం దత్తం చ ముఖ + ద్విపదమీరయేత్ ।
 శశాంకం ద్విపదం వహ్నిభువనం ద్విపదం పరేత్ ॥ ౯౬
 అచాం ద్వితీయం దృష్టిం చ మాయాం శ్రీకమలమాదిశేత్ ।
 † హవ్యవాద్గోపనయుతం భాస్కరం మధుసూదనమ్ ॥ ౯౭
 ‡ ప్రభజ్ఞానమకారం చ సూక్ష్మద్భృగువనం తథా ।
 మాధవీ రామసహితం పశ్చిమాననమాదిమత్ ॥ ౯౮
 ఏకనేత్రమికారం చ విజయం కలశం తథా ।
 మన్దరం దేవదత్తం చ వైధరం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౧౦౦
 ద్విబ్రూణయాద్గోపనా ॥ క్రాంతం పశ్చిమాననమాదిమత్ ।
 ప్రభజ్ఞానమకారం చ తతాన్తో మనురీరితః ॥ ౧౦౧
 సూక్ష్మద్భృగువనం సగణం బీజమెతత్సముద్భృతమ్ ।
 మన్ద్రం షోడా విభజ్యాజకల్పనం కాశ్యపో మునిః ॥ ౧౦౨

* మాకారమ్. + ద్విపద పదమీరయేత్ । శశాంకం భువనం వహ్నిం భువనం ద్విపదం పరేత్ ॥ శ్రీకలశమాదిశేత్. కమలమాదిమమ్. † వివస్వాత్. ‡ “ప్రభంజనే” త్యాదిసాధణం శ్లోకద్వయం-కవచిన్నాన్తి. ॥ స్తం చ.

ఛన్దో విరాట * స్తోమఘోణీ దేవతా కమలాననః

జపో లతుద్విషట్కుం స్యాత్ఫలం సర్వం యథాపురమ్ ॥ ౧౦౩

❖ దరోదరన్యసింహమన్త్రః. ❖

దరోదరన్యసింహస్య మనుస్సంప్రతి కథ్యతే

ఓంకారం పూర్వముద్భృత్య † కమలం శత్రుదాహకమ్ ॥ ౧౦౪

గుహాలయం సయష్టిం చ గోపతిం ఘవవం ధ్రువమ్ ।

ఫుల్లలోచనమాద్యం చ హృదయా ష్ట మోదనం తథా ॥ ౧౦౫

భద్రపాణిం స్వరాదిం చ జ్వలనం చాదిమం తథా ।

ఓషధీశమికారం చ యష్టిం భాస్కరగోపనా ॥ ౧౦౬

శ్వసనం చ నతిమన్త్రో నారసింహ ఉదీరితః ।

అయమేవ మనుజీజం ఛన్దో గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౧౦౭

దేవతా నృహరిద్రాష్టా కపిలౌ ధ్యానముచ్యతే ।

దరోదరె సుఖాసీనం శతపత్రే వికస్వరే ॥ ౧౦౮

తప్తజామ్బూనదనిభం చతుర్బాహుముదాయుధమ్ ।

పర్వజ్కబన్ధస్థనభగం ప్రసారితభుజద్వయమ్ ॥ ౧౦౯

జానునోరుపరిష్టాచ్చ సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।

వ్యాతాననం త్రినయనం నఖదమ్భాలిభీషణమ్ ॥ ౧౧౦

సింహస్యాధణం నరస్యాధణం మేఘగమ్భిరగజితమ్ ।

ఏవం ధ్యాత్వా జపేదష్టలతం మన్త్రీ సమాహితః ॥ ౧౧౧

సావిత్రితే మణ్డితే దేవమాసీనం సర్వకామదమ్ ।

ధ్యాయేల్లభేత ధర్మాది పురుషార్థచతుష్టయమ్ ॥ ౧౧౨

జహునాత్ర కిముక్తేన సర్వాణాం కామానవాప్నుయాత్ ।

❖ పురుషచతుష్టయమన్త్రనిర్దేశః. ❖

చతుర్బాహం పురుషాదీనాం మనుస్సంప్రతి కథ్యతే ॥ ౧౧౩

* దీఘుఘోణీ. సోమఋషిః. † కలశమ్. ష్ట మోదనమ్.

ప్రణవాదీన్ సప్తవణాన్ సముద్భృత్య యథా * పురమ్ ;
స్వం స్వం నామ చతుర్థ్యంతం మస్త్రానేషాం ప్రకల్పయేత్ ॥

తేషాం బీజాని వక్ష్యామి వణోద్ధారైః క్రమాదహమ్ ।

తిగ్మాంశుగోపనయుతస్పదణ్డః పురుషాత్మనః ॥ ౧౧౫

మాతాణ్డగ పశ్చాబ్దిస్సశ్చ † సెన్దుస్సత్యస్స కథ్యతే ;

వై రాజం పావకం పశ్చాబ్దిన్తం నాసిక్య స్త మేవ చ ॥ ౧౧౬

త్రయీతనుం హృషీకేశం యష్టిం చానన్తనామని ।

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ ఫలమప్తాక్షరే తథా ॥ ౧౧౭

❖ హయగ్రీవమన్త్రః. ❖

హయగ్రీవస్య మన్త్రస్య వణోద్ధారగ ప్రదశ్యతే ।

సప్తవణాన్ సముద్భృత్య విజయం బహులం తతః ॥ ౧౧౮

॥ కాలాత్మా చైక దృగ్వహ్నిం గోపతిం విష్ణుమన్తకమ్ ।

శ్వసనం ప్రణవాదిం చ లక్ష్మీం బిన్దుమనన్తరమ్ ॥ ౧౧౯

జ్వలనం గోపనయుతం శశాంకం మాధవం తథా ।

స్వాహాన్తమశ్వశిరసగ కథితష్టాడశాక్షరః ॥ ౧౨౦

స ఏవ బీజమగ్గాని క్రుద్ధోల్కాది యథాపురమ్ ।

ఋషిబ్రహ్మస్పృతిహ్యోస్య చ్చన్దో గాయత్రముచ్యతే ॥ ౧౨౧

దేవో హయశిరా నామ దేవతా కమలాసన ।

❖ దశలక్షం జపేన్మన్త్రం మహత్ జ్ఞానమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౨౨

ఓంకారపూర్వం నత్యన్తం చతుర్థీ దేవతా క్రమాత్ ।

రరాన్తో మన్త్రీరాజోయం దశాక్షరవిదఖితః ॥ ౧౨౩

బీజాని పూర్వవత్సవం ॥ కతకవ్యం కమలాసన

❖ హయగ్రీవమాలామన్త్రః ❖

అతోఽన్యం వాజిశిరసో మాలామన్త్రం బ్రవీమితే ॥ ౧౨౪

* తథా † సెన్దుమ్ స్త ముచ్యతే. ॥ కాలాత్మా కామాత్మా. బిన్దు. ❖ “దశలక్షమ్” ఇత్యాది “కతకవ్యమ్” ఇత్యన్తం క్వచిన్న. స్మృతకవ్యమ్.

అణానస్తకముద్భవత్య పదం హయశిరాస్తథా ।
 చతుర్థ్యంతం సర్వవిద్యాలయేతి పదమన్వతః ॥ ౧౨౫
 సకలా * మరశబ్దాది గురవే పదముద్ధరేత్ ।
 సమస్తప్రతిశబ్దాది † హతాన నైత్యనస్తరమ్ ॥ ౧౨౬
 వీయం తేజగ పదం పశ్చాత్ జ్ఞానైశ్చయపదం తతః ।
 ధీశక్తిశ్చైవ బలం వైవ సర్వాద్యాహుమన్వతః ॥ ౧౨౭
 తద్విభక్తిం తతగ పశ్చాత్పరసూత్రపదం తతః ।
 చతుర్థ్యంతం వాసుదేవశబ్దస్తా దృగ్విభక్తికః ॥ ౧౨౮
 జ్ఞానజ్ఞేయపదం తద్వద్వ్యక్తావ్యక్తపరాయ చ ।
 సర్వదుష్టాసురం ప్రాచ్య దురితం వృజినం తథా ॥ ౧౨౯
 ప్రమాధి తద్విభక్త్యంతం తత్సద్రుచిరపూర్వకమ్ ।
 పదం చ తురగాయేతి జ్ఞానముచ్ఛాయం మూతయై ॥ ౧౩౦
 ఇతి చోచ్ఛాయం తస్యాను సహస్రం కొటిమన్వతః ।
 పదం విద్యాదినికరం ముక్చు గచ్ఛ పదే తతః ॥ ౧౩౧
 స్ఫోటివిజృంభిల్లోడంతం ద్వివక్తవ్యం చ తిజ్ఞపదమ్ ।
 సర్వాదితేజోమధ్యం చ నిద్యంతం చ పవత్రయమ్ ॥ ౧౩౨
 చతుర్థ్యంతం సముచ్ఛాయం నిర్ఘాత పదమన్వతః ।
 ‡ వికీర్ణపదముచ్ఛాయం పాక్ష్పిదీప్తపదం తతః ॥ ౧౩౩
 కేసరం చ స్ఫటాశబ్దం కలాపపదమన్వతః ।
 ప్రదీప్తసూయమంశుం చ ప్రతీకాశపదం తతః ॥ ౧౩౪
 శాస్కరాకారశబ్దం చ ఊష్మమూర్ఖజమన్వతః ।
 శబ్దమాభమతాష్ఠిం? చ ప్రసరవాగ్ధదీప్తిమా ॥ ౧౩౫
 ద్రవత్కనకముచ్ఛాయం పిజ్జలాయతమాననమ్ ।
 మహాస్వరసమాకారం విశుద్ధదశనం తతః ॥ ౧౩౬

* మరశబ్దాని. † హతననై ధీశక్తిశబ్దశ్చతుర్థ్యంతస్సర్వ-
 న్యాససమన్వితః. ‡ వికీర్ణపద.

వక్ష్త్రిం వినిగతాం * చోక్త్వా విరాజితపదం తథా ।

లోకత్రయద్రవదీప్తపదం చామీకరాదిమత్ ॥ ౧౩౭

పిజ్జలాయతముచ్చాయం విష్పారితపదం పఠేత్ ।

లోచనాది మహాశబ్దం విభీషణ పదాన్వితమ్ ॥ ౧౩౮

నాసికాపుటమద్రీన్ద్రీ శిఖరాకారసంయుతమ్ ।

రుచిరం పదముచ్చాయం వికుశ్చితపదం తథా ॥ ౧౩౯

ఓ మహాశ్రవణసంయుక్తం శ్రేయసేతి పఠేత్పదమ్ ।

తచ్ఛబ్దం చ చతుర్థ్యంతం దుష్టసత్త్వాననంతరమ్ ॥ ౧౪౦

భిన్ది భిన్ది స్తథా మారి మణ్డిప్తాసిశ్చ ధాతవః ।

లోడంతా ద్విస్సముచ్చాయం స్వాం పౌ మితిపదద్వయమ్ ॥ ౧౪౧

ఽధ్వంసి హన్తి తథాధ్మాసి హన్తి గ్రహసి తాడయ ।

పచి * మణ్డిశ్చ తె ఏతే లోడంతా ద్విగ కృతాస్తథా ॥ ౧౪౨

పరవిద్యాపదం పోచ్య చ్చిన్దిన్యంతగ ప్రయుజ్యతామ్ ।

అమీత్యుక్త్వా తథా నారీ? లోడ్మాధ్యమశిరాః స్మృతః ॥ ౧౪౩

ఏహ్యేహి భగవన్ శబ్దం ॥ వజ్రశబ్దమనంతరమ్ ।

అఙ్కుశేనేతి తదను ప్రోచ్య చాకషణ్యేతి చ ॥ ౧౪౪

హృదయా (ద్యాదిరన్వక్ష్మాద్భక్తి పూర్వజనేతి చ ।

జిహ్వోదినిలయం ప్రోచ్య బడజానలమన్వతః ॥ ౧౪౫

సమ్ముధ్యంతం విశ్వమూర్తిం సౌమనస్యమనంతరమ్ ।

భగవన్నితివక్తవ్యం మోంకారం హృదయం తతః ॥ ౧౪౬

సదా ॥ యద్భిష్టా సదసదాత్మైతి చ పదం పునః ।

చిద్వనాది చతుర్థ్యంతం భగవత్పదమీరయేత్ ॥ ౧౪౭

* శ్రుత్వా ఓ మహాశ్రవణసంయుక్త శ్రవణేతి పదం పఠేత్ ।

ఽధ్వంసిన్యంతాస్తథాధ్మాపిహన్తిగ్రన్ధిస్తథాదిభిః । పచిర్మథిశ్చ ।

* మణ్డిశ్చ ॥ భగవచ్ఛబ్దం యజ్ఞః (న్యాదిమన్వత్. [మోక్షార్

హృదయం తతః । సదాదిబ్రహ్మ ॥ సదా సద్భిష్టా సదసచ్ఛాత్మైతి.

రతాంతముద్ధరేదేవం హయగ్రీవం చతుర్ముఖమ్ ।
 పూర్వోక్తమేవాస్య బీజం పూర్వవచ్చాఙ్గపద్ధతిః ॥ ౧౪౯
 వ్యాసో మునిహేయగ్రీవో దేవతా చ్చన్ద్ర ఉత్కృతిః ।
 ధ్యాయే హయశిరోవక్త్రా దుద్వాన్తం శేనముల్బణమ్ ॥ ౧౫౦
 పిబన్నివ సుధీర్మున్త * రాజం మన్తవిదుచ్ఛరేత్ ।
 అయుతం నియుతం వాపి † జపేన్మన్తస్య సిద్ధయే ॥ ౧౫౧
 విద్యాపారమవాహ్నోతి వాగీశత్వం చ పద్మజ ।
 వ్యాఖ్యాతృత్వం చ కర్తృత్వం శాస్త్రాణాం బహువత్కనామ్ ॥
 సక్లగ్రహణమాత్రేణ విద్యాస్సవాకః ప్రతిష్ఠితాః ।
 శ్రీ అవిస్మృతిశ్చ తామి స్యా త్పురుషార్థః చతుష్టయే ॥ ౧౫౨
 నాసాధ్యం కింఞ్చిదస్యాస్తి దీర్ఘమాయుశ్చ వినతి ।

❖ ముకుందాదిమన్తనిదేశః. ❖

షడ్జాం ముకున్దముఖ్యానాం మనుస్సంప్రతి కధ్యతే ॥ ౧౫౩
 షష్టాణాం పూర్వముచ్చాయే నామధేయాని షట్టథా ।
 చతుర్థ్యన్తాని యోజ్యాని † శిష్టాణాం నేవముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౪

❖ బభ్రుమన్తః. ❖

* జీమూతమాదిం నాసిక్యే వరుణం ప్రణవాది చ ।
 పబిష్ఠం భాస్కరం ॥ రేఫే పఞ్చబిష్ఠం సయప్తికమ్ ॥ ౧౫౫
 తతాన్తం చ ముకున్దస్య మనురేవం సముద్భృతః ।
 భాస్కరం పావకం పఞ్చ బిష్ఠయోష్ఠినమన్వితః ॥ ౧౫౬
 అక్షరం చ ద్విరభ్యస్యేన్ద్రాతాణ్డం చ గుహాన్వయమ్ ।
 పానుస్వారం ద్విరభ్యస్యేద్విష్ణుశబ్దమనన్తరమ్ ॥ ౧౫౭
 చతుర్థ్యన్తం రతాన్తం చ బభ్రోమన్మనురీరితః ।

* జలం. † జపో మన్తస్య సిద్ధిదః. శ్రీ అవిస్మృతిశ్చ నాస్యసాధ్య-
 త్పురుషాశ్చ జ్ఞానేవం స. ❖ “జీమూతమాదిం ఇత్యారభ్య “నాసిక్య-
 ముద్ధరేత్ ” ఇత్యన్తం క్వచిన్న. ॥ రేఫమ్.

❖ వృషాకపిమన్త్రః. ❖

పవతం ఖవనం భానుమూర్ధ్వలోకేశనాసికే ॥ ౧౫౯

భాస్కరం పావకం పఞ్చ బిన్దం నాసిక్యముద్ధరేత్ ।

ఫట్కారం చ హుతాన్తం చ మనుశ్చైవం వృషాకపేః ॥ ౧౬౦

శుభదం పావకం చైవ పఞ్చబి * స్తసదర్థకమ్ ।

అక్షరం తద్విరుచ్చాయన్ + రరాన్తో మన్త చీరితః ॥ ౧౬౦

❖ శౌరిమన్త్రః. ❖

శౌరేస్తధాపరం వక్ష్యే దాశాహం మనుమబ్జః ।

సవితారం బృహద్యానం సయప్తిం పఞ్చబిన్దకమ్ ॥ ౧౬౧

హుతాన్తశ్చ మనుః పోక్తో

❖ వైకుణ్ఠమన్త్రః. ❖

వైకుణ్ఠమనురుచ్యతే ।

పరమాత్మా చతుర్థ్యన్తం వరుణం ప్రథమం స్వరమ్ ॥ ౧౬౨

నాసిక్యం కుమ్భమాకారమధేన్ద్రం భాస్కరం తతః ।

హృషీకేశమనుస్వారం నారాయణపదం తతః ॥ ౧౬౩

చతుర్థ్యన్తం రరాన్తం చ వైకుణ్ఠమనురీరితః ।

❖ షణ్ణాం ఋష్యాదీని. ❖

ఋషిశ్చన్దో దేవతా చ బీజమజ్గాని షట్టథా ॥ ౧౬౪

అష్టాక్షరవదేతేషాం ఫలాని చ చతుర్ముఖా ।

❖ అపరాజితమన్త్రః. ❖

అథాపరాజితం మన్తం వత్సామి కమలానన ॥ ౧౬౫

నిగమాదీనస్తవర్ణాన్ గృహీత్వాదౌ యథాపురమ్ ।

చతుర్థ్యన్త స్త్రైవస్తపూర్వమన్తశ్చబ్దం సముద్ధరేత్ ॥ ౧౬౬

సహస్రాది చ శీఘాన్తం తద్విభక్తిపదం పునః ।

? తత్పుగన్దం తథాక్షరముదాణాన వదాన్వితమ్ ॥ ౧౬౭

* స్తం సదర్థకం. + రాన్తో మన్త ఉదీరితః. ? స్తం మన్త్ర.
? తత్పుబన్త.

* శాయినీతి పదం ప్రోచ్య శేషభోగపదం తథా ।
పయోజ్యేతి చతుర్థ్యంతం తద్విభక్తిశ్చ వాహనమ్ ॥ ౧౬౮

గరుడాది పదం పశ్చాద్వాసుదేవపదం తతః ।
తద్విభక్తిశ్చ నత్యంతం వాసః పీతాది తాదృశమ్ ॥ ౧౬౯

❖ సజ్జషణ్ణాదిమన్తనిదేశశః. ❖

† సంపూర్ణం కషణపదం సమ్బుధ్యంతమనంతరమ్ ।
ప్రద్యున్నాద్యనిరుద్ధం చ తద్విభక్తిపదం స్మృతమ్ ॥ ౧౭౦

హయాదిశీషణం సమ్బుద్ధౌ వరాహం తద్విభక్తితే ।
నృసింహ వామనపదే త్రివిక్రమమనంతరమ్ ॥ ౧౭౧

రామశబ్దం త్రిరుచ్చాయ కృష్ణేతి పదముద్ధరత్ ।
వరప్రదేతి నత్యంతమస్తీత్యన్వక్తియోపదమ్ ॥ ౧౭౨

తే చ శబ్దం చతుర్థ్యంత స్థ మనురేతి పదం తతః ।
దైత్యయక్షపదే చోక్త్వా రాక్షసేతి పదం తతః ॥ ౧౭౩

భూతం పిశాచం సిద్ధం చ యోగినీ ధాకినీతి చ ।
బ్రహ్మాది రాక్షసపదం వినాయక పదం తతః ॥ ౧౭౪

పూతనా రేవతీస్కన్ధపురోగమసముద్భుతిః ।
గృహోదీతి చ నక్షత్ర గృహోనిత్యవ్యనుక్రమాత్ ॥ ౧౭౫

అన్యాయశ్చైతి మహత్పూర్ణం గృహోనితి పరత్పదమ్ ।
హనిం దహిం పచిం చైవ మథిహ్యంత? శబ్దన్వితమ్ ॥ ౧౭౬

అనిభిద్వింశ? పతిం చైవ పతిభ్యంతం? సమన్వితమ్ ।
అఖ్యాతం ద్విస్సముచ్చాయ గృహోదేతి తదైవ చ ॥ ౧౭౭

అవిశ ధ్వం సీరవరాస్త్రసిద్రుహ్యంతలోట్పరాః ।
చత్వారో ధాతవో మన్తై ద్వివక్తవ్యాశ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౭౮

చక్రం గదాం చ వజ్రం చ తృతీయాస్తముదీరయేత్ ।
భస్మీకువిత్త్యనుక్రమ్య బాహుం సమ్బుద్ధిశీషణమ్ ॥ ౧౭౯

* శాయన్నివ. † సంపూర్ణం. స్థ మధురేతి. ‡ ఇదమధికం
కష్టచిదధికమస్తి.

* సహస్రారపదం సవణం ముఖ్య ప్రహరణాయుధమ్ ।
జయేతి విజయేతి ద్వే పదే ద్విః ప్రోచ్య పద్మజ ॥ ౧౮౦
అనన్తమపరా + పూర్వజితం ప్రతిహతం తథా ।
సజ్జువణం నేతృపయన్తం సహస్రాదిపదం తతః ॥ ౧౮౧
ప్రజ్వలిజ్వలలితే తే లోడస్తే ద్విస్సము ిద్ధరేత్ ।
విశ్వరూపం సముద్భృత్య మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౮౨
మహాపురుషవై కుణ్ఠనారాయణపదం తతః ।
పద్మాదినాభిపయన్తం హృషీ కేశపదం తతః ॥ ౧౮౩
సవణముక్త్యా తథా భూతం ౧ వశీకరణముద్ధరేత్ ।
శఙ్ఖచక్రగదాముక్త్యా ధరేతి తదనన్తరమ్ ॥ ౧౮౪
ఉద్భృత్య సవణభూతం చ నమస్కృతపదం తథా ।
సవణమన్వక్షాగపదం స్రమదకనపదాన్వితమ్ ॥ ౧౮౫
సవణం ప్రపర్యానుపూర్వాదనురోత్సాదనం తతః ।
సవణదేవమనుక్రమ్య మహేశ్వరముదీరయేత్ ॥ ౧౮౬
సవణం గృహం సముచ్ఛాయక నివారణపదం తథా ।
♦ యన్త్రమన్యం చ సవాణది ప్రభజ్జనపదం తతః ॥ ౧౮౭
సవణదుశఖప్రశమనం సవణజ్వర ॥ వినాశనమ్ ।
సవణబన్ధమనుక్రమ్య విమోక్షణపదం తథా ॥ ౧౮౮
దుస్సవ్తేషు మధ్యం సవాణదివినాశనమనుద్ధరేత్ ।
నమస్కృతాన్తం సవాణదిభూతమధ్యం పదత్రయమ్ ॥ ౧౮౯
పేదద్వయం పూర్వవత్సాదపకషణమాచరేత్ ।
జనాదకనేతి నమ్బుద్ధౌ నమశ్చాస్త్వీతి తే పదమ్ ॥ ౧౯౦
అప్రమేయమనుస్వారసహితం బీజమీరితమ్ ।
మన్తం షోఢా విభజ్యాజ్గమృషిగ ప్రద్యుమ్న ఉచ్యతే ॥ ౧౯౧

* సహస్రాది. + పూర్వం జితం ప్రతిజయం. ిద్ధరేత్. ౧ వశ
జ్గరమనుద్ధరేత్. ♦ యన్త్రమధ్యం చ పూర్వాది. ॥ నివారణం

చయ్యాపాదే-అష్టావింశోఽధ్యాయః

౪౦౩

ఛన్దోఽతిచ్ఛద్ధ ఏతస్య విశ్వయాచశ్చ ౧వతా ।

సాధయేన్మన్త్రవిన్మన్త్రమప్యాక్షరసమాధినా ॥

౧౦౨

అపరాజితమన్త్రేణ నాసాధ్యం విద్యతే ఫలమ్ ।

వశ్యముచ్చాటనం చైవ తథామారణరమణ చ ॥

౧౦౩

* కృత్యాది మాతదోషాణాం నివారణమగు త్తమమ్ ।

ఫలాని లిస్సుస్సవాణి మన్తస్మనం సమాశ్రయేత్ ॥

౧౦౪

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే మహాపసిషది

పాద్యసంహితాయాం చయ్యాపాదే

† యజ్ఞమూత్యాదిమన్త్రోద్ధారో నామ

అష్టావింశోఽధ్యాయః.

ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

అక్షరములు

శ్రీభగవాన్—

దేవీనాం చ శ్రియాదీనాం మస్త్రా విష్టరకల్పనమ్ ।

మస్త్రాంశ్చ పరివారాణాం ప్రథమావరణాదిషు ॥

అనుక్రమేణ వత్స్యామి యథా తదవధారయ ।

❖ శ్రీమత్త్రిశ్చిః ❖

ఛన్దసామాదిరాద్యణం తుయమ్ గౌరన స్తరమ్ ॥

అగ్నిశ్చ మహతీ మాయామనుస్వారశ్చ * పశ్చిమః ।

ఏకాక్షరో మనుబ్రహ్మ శ్రియస్సవఫలప్రదః ॥

† ఋషిమఙ్కణకః ప్రోక్తశ్చన్దో గాయత్రముచ్యతే ।

శ్రీరస్య దేవతాఽఙ్గాని స్వేన రూపేణ కల్పయేత్ ॥

ఖిల్వానోకహమాలె తు లక్షజాపేన సాధయేత్ ।

సమిద్భిశ్చ తదీయాభిజాహుయాల్లక్షసజ్జయ ॥

శ్రీపుష్పైగ్ పాయసాన్నైశ్చ జుహుయాదుక్తసజ్జయ ॥

శ్రియమాప్నోతి మహతీం శ్రీకామో నాత్ర సంశయః ॥

ప్రణవాది చతుర్థ్యాన్తం నామ నత్యన్తమీరితమ్ ।

చతురక్షరమన్తోయమపర శ్శ్రీసమాశ్రితః ॥

ఋషిరస్య ధనాధ్యక్షశ్చన్దశ్శ్రీదేవతా తథా ।

ప్రత్యక్షరం జపేల్లక్షం సాధకౌ మన్తస్త్రిన్దయే ॥

శ్శ్రీప్రాగ్వచ్చ బీజమఙ్గాని ఫలమప్యస్య పూర్వవత్ ।

నిగమాదిం భద్రహస్తం హైరమ్బం మన్తరా ॥ ధివమ్ ॥

* పశ్చిమః. † మఙ్కణక ఇత్యత్ర ద్వితీయోఽనునాసికోవర్ణః
స్వవగప్రథమద్వితీయాభ్యాం పృథక్ సన్ధానితో ద్విధా పఠ్యతే.
శ్శ్రీప్రాగుక్త. ॥ ధివమ్

౪ శుభదం దహనం మాయాం మారుతం మాధవం తథా ।

సప్తాక్షరోఽయం శ్రీమన్త్రస్సర్వమన్యద్యథాపురమ్ ॥ ౧౦

గృహీత్వైకాక్షరం పూర్వం థాను * మగ్నిం చ వామనమ్ ।

భల్లాయుధం చ మాపేన్ద్రం హృషికేశం సయష్టికమ్ ॥ ౧౧

శశాంజ్ఞామౌర్వం నాసిక్యం సుభద్రం గదినం పరమ్ ।

జలాధిదైవమాద్యణం వై రాజం గోధనం ధరమ్ ॥ ౧౨

పులహం † కమలం శక్రం దాహకం పాటలప్రియమ్ ।

గౌధనం కమలం చిత్రభాసుం మాయావిభూషితమ్ ॥ ౧౩

ప్రభజ్ఞాసం మృగేశం చ స్వాహాయాం విరమేత్తతః ।

షోడశాక్షరమన్తోఽయం శ్రియగ్ కమలసమ్భవ ॥ ౧౪

ఓంకారపూర్వం నత్యంతం కమలం మన్దరం తథా ।

మాపేన్ద్రం వరుణం చాదిదేవం చన్ద్రం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౫

విఘ్నేశం పంచబిందుం చ హుతాంతం త్విదమీరితమ్ ।

బీజాది పూర్వవత్సర్వం పరిగృహ్య చతుర్ముఖ ॥ ౧౬

ఽపూర్వోక్తాంశ్చతురోవణాం గృహీత్వా తదనన్తరమ్ ।

దేవానాం దానవచనం హుమాంతం తదనన్తరమ్ ॥ ౧౭

ఇత్యుద్భృతో మనుశ్చాన్యశ్శ్రియగ్ కమలసంభవ ।

ఉద్భృత్య పూర్వముద్గీధం శ్రీవత్సమనలం తథా ॥ ౧౮

వామనం యష్టిం ‡ శిరసం దినేశం యాన్తమబ్జజ ।

పంచబిందుం సయష్టిం చ శుభదం వసుమన్తకమ్ ॥ ౧౯

మహామాయాఙ్కితం దణ్డం ర ర ఇత్యవసానకమ్ ।

మజ్జణోఽన్య ఋషిశ్చన్దో గాయత్రీ శ్రీశ్చ దేవతా ॥ ౨౦

జపేల్లక్షత్రయం మన్తం బిల్వారణ్యైరథ సాధయేత్ ।

వశ్యాకర్షణభూలాభ † ఖనిరత్నాదిసిద్ధయః ॥ ౨౧

❖ మణ్డలధ్యానప్రకారః. ❖

ధ్యానమన్య ప్రవక్ష్యామి శ్రియో మాపేన్ద్రమణ్డలే ।

అపీనాయాగ్ ॥ పరిజనానిన్ద్రాదీనచయేత్కృమాత్ ॥ ౨౨

౪ శుభదం మన్దరం. * ముగ్ధం చ. † కలహం శక్ర. ‡ ఇద
మొకం వద్యంకృచిన్న. § సహితమ్. ¶ ధన. ॥ పరిజనాన్ దుర్గాదీ.

చతుర్థ్యంతం స్వనామోక్త్యా నత్యంతం మన్త్రముజ్జజ ।
 మణ్డలే తత్ర పద్మస్య పూర్వాదిషు దలెషు చ ॥ ౨౩
 వాసుదేవాదయో పూర్వాశ్చత్వారో దిక్షవస్థితాః ।
 తేషాం నామ చతుర్థ్యంతం నత్యంతం ప్రణవాన్వితమ్ ॥ ౨౪
 గుగ్గులుశ్చ * కురణ్ణశ్చ దమక † శ్యలలస్తథా ।
 కొణవణ్ణేషు సంస్థాప్య ధీ మన్త్రాంత్రాన్మపూర్వాకమ్ ॥ ౨౫
 రతిస్సరస్వతీ భూమిగ పీఠిగ కిలిశ్చతుర్ముఖ ।
 శాన్తిగ పుష్టిశ్చ తుష్టిశ్చ శ్రియోఽధస్తాచ్చ శక్తయః ॥ ౨౬
 నామాని తాసాం ‡ మనవో యథాపూర్వాముదీరితాః ।
 పాంశ్వే చ దక్షిణ తస్యాశ్శ్రియగ పద్మనిధిస్థితః ॥ ౨౭
 వామే శఙ్ఖనిధినామ తయోర్మున్తం యథాపురమ్ ।

❖ ధనదాదీనాం మన్తాః. ❖

ధనదో మాణిభద్రశ్చ జ్యమ్భలో నలకూబరః ॥ ౨౮
 పూర్వాభద్రశ్చతస్త్రిశ్చ కలిసౌక్ష్మిబికుణ్డలః ।
 పూర్వాదిదిక్షు భవినామేతేషాం మనురుచ్యతే ॥ ౨౯
 నిగమాదిం సుభద్రం చ పక్షదంతం సయష్టికమ్ ।
 ధనదస్య మనుగ ప్రోక్తో నామ నత్యంతమేవ చ ॥ ౩౦
 శల్లాయుధం పద్మసాఖం పిత్తాటన్తం సదణ్డకమ్ ।
 నలకూబరమస్త్రశ్చ కథితగ కమతోద్భవ । ౩౧
 కరుఖం పద్మనాసం చ సాసిక్యం † జ్యమ్భలో మనుః ।
 స్పృశాన్తం పులహం చోధ్వణోకేశం తదనన్తరమ్ ॥ ౩౨
 మాణిభద్రస్య ॥ సదృశో మనుస్సర్వాధానాధకః ।
 పశ్చిమం పీతవర్ణాభం భువనం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౩౩

* కురణ్ణశ్చ. † శ్యలలస్తథా । కణవణ్ణేషు సంస్థాప్య మన్త్రస్థం
 వామపూర్వాకమ్ ధీ మన్త్రాంత్రాన్మపూర్వాకమ్ ‡ మనయో. † జ్యమ్భం
 ॥ కథితం.

పూర్ణాభద్రస్య కథితో మనురేవం చతుర్ముఖః ।

వక్రతుణ్డం చ భువనం పులహం భువనం పునః ॥

౩౪

నాసిక్యం మనురేతస్మిన్ శిఖికుణ్డలనామని !

బ్రహ్మాదమాదిం పులహం గుహాలయసయష్టికమ్ ॥

౩౫

ఉద్ధారశ్చ మనోరేవం కథితగ్ కలిమాలినః ।

వక్రతుణ్డం పీతవణ్డం హృషీకేశం చ తద్ద్వయమ్ ॥

౩౬

చరెన్ద్రమన్త్రగ్ కథితగ్ పూర్వాధిషు యధాక్రమమ్ ।

మన్దరం పులహంచైవ గుహాలయవిదఖితమ్ ॥

౩౭

* మాహేన్ద్రస్య మనుగ్ ప్రోక్తస్సుభగగ్ పులహాదయః

ఓ ధనాధ్యక్షస్య మన్త్రోఽయం కథితగ్ కమలాసన ॥

౩౮

❖ చిన్తామణిప్రభృతీనాం మన్త్రాః. ❖

పాశ్వై చ దక్షిణే పూజ్యా శ్శ్రియగ్ పరిజనా స్థితాః ।

ఖడ్గదామోదరం చైవ మహామాయాం సభిన్దకమ్ ॥

౩౯

చిన్తారత్నప్య కథితో మనుగ్ పూర్వాదలాశ్రయః ।

శ్రీవత్సమగ్నిం భువనం సదన్డం చ చతుర్ముఖః ॥

౪౦

కథితః శ్శ్చ బలామన్తస్తాక్ష్యస్తానై సమచక్షమ్ ।

ఇన్ద్రాదయో లోకపాలాస్సాస్వాశాసు చరితస్థితాః ॥

౪౧

తృతీయావరణే ॥ చాపి బలాకీ వనమాలినీ ।

విభీషీ శాఙ్కరీ చైవ దితు పూర్వాదిషు స్థితాః ॥

౪౨

సకఙ్కుకా వేత్రహస్తా మన్త్రాస్తాసాం సమాహ్వయాః ।

విష్ణుకేసవదే పుష్పధారిణీ మచక్షయేత్తతః ॥

౪౩

కల్పకం పాగిజాతం చ హరిచన్దనభూరుహమ్ ।

శన్తానమన్దరౌ చైవ ద్వారభూషు నివేశయేత్ ॥

౪౪

* ముఖ్యేన్ద్రాః, ఓ ధాన్యాధ్యక్ష. సవనమ్. శ్శ్చబలా. ॥ నాపి.

బిల్వం చ సరసీం చైవ శతవత్రసమౌకులామ్ ।
 శ్రియం పరిగతాం పక్షి * సప్తాతకలనిస్యనామ్ ॥ ౪౫
 పరివారాః ప్రకల్యైవ్యపం తత్తన్నామభిరచయేత్ ।
 చతుర్థ్యన్తై నౌతివరైగ్ ప్రణవప్రముఖైస్తథా ॥ ౪౬

❖ శ్రియో మాలామస్త్రీః ❖

మాలామస్త్రీం ప్రవత్త్యామి శ్రియగ్ కమలసమ్భవ !
 ఉద్గీఢముక్త్యా ప్రథమం నతిశ్చ తదనన్తరమ్ ॥ ౪౭
 ఉక్త్యా భగవతీ స్త్య శబై శ్రీచతుర్థ్యన్తమన్వతః ।
 ధీరాపదం చ సమ్బుద్ధౌ శ్రీపూవణం నిలయం తథా ॥ ౪౮
 ఆకారపూవణం భరణం శతమణ్డిత మన్వతః ।
 శరీరేతి చ సమ్బుద్ధిగ్ పదాన్యేవం సమ్బుద్ధరేత్ ॥ ౪౯
 ౧ భాస్కరం చానలం పశ్చ బిన్దం చంద్రార్ధశేఖరమ్ ।
 కలాత్మానం విసగాన్తం బీజమేతత్సమ్బుద్ధరేత్ ॥ ౫౦
 ద్విరుచ్ఛాయణం భరపదం పాపశబ్దాదనన్తరమ్ ,
 లలక్ష్మీమితివక్తవ్యం నాశయేతి ద్విరీరయేత్ ॥ ౫౧
 భాస్కరం చానలం పంచ బిన్దం యష్టిమనన్తరమ్ ।
 త్రిరభ్యసైతథా సప్తజన్మపూర్వాజాతం తథా ॥ ౫౨
 లఖలం ప్రోచ్య దారిద్ర్యం పదం దూరాత్తథా పదమ్ ।
 ఉత్సారయేతి ద్విగ్ ప్రోచ్య చన్ద్రమాది † విసగీతమ్ ॥ ౫౩
 ॥ త్రిస్త్రిగ్ ప్రోచ్యం త్వదభక్త? జనశబ్దమనన్తరమ్ ।
 వసుం ౨ నియోజయేత్సుక్త్యా ధారయేతి పదం పునః ॥ ౫౪
 పూరయేతి ద్విరుచ్ఛాయణ పదమమ్భోరుహోసన ।
 ప్రపన్నలోకం హీజ్కారం త్రిరుచ్ఛార్య హయం గజమ్ ॥ ౫౫
 వివిధం పశుముచ్ఛాయణ నిచయం తదనన్తరమ్ ।
 దాసీదాసం పరిజనం య తదన్తం ద్వివిణ్లోకయ ॥ ౫౬

* సప్తాతాలికుల. స్త్య శబ్దం ౧ భాస్కరం — ద్విరీరయేత్
 ఇత్యన్తం శ్లోకద్వయం క్వచిదధికమస్తి. † విసగీతమ్ ॥ ॥ ప్రోచ్య
 త్వదభక్తమనలం. ౨ నిగమమన్వక్య. య తల్లన్తం ద్వివిణ్లోచనమ్ ॥

మాం చ సౌమ్యేతి చేత్యుక్త్వా అవలోకనసంయుతమ్ ।

లక్ష్మీమగ్నిం విక్రమం చ శ్రీధరం యష్టిమస్తకమ్ ॥

౫౭

త్రిరుచ్చాయః ౭ యజేతి ద్విభవతీతి చ పద్మజ ।

సురాసురేత్యనుగుణం సిద్ధగన్ధవరాక్షసమ్ ॥

౫౮

యక్షవిద్యాధరపదం నిఖిలం జన్తుశబ్దకమ్ ।

మనోభీరితి చాకాక్ష్య సమాగమమనన్తరమ్ ॥

౫౯

ప్రియేతి సమ్బుద్ధిపదం భాస్కరం సగుహాలయమ్ ।

సాధకచన్ద్రమిదం బీజం త్రిరుచ్చాయః పరాదితే ॥

౬౦

వరం వివిధముచ్చాయః సితమాలామృతం తథా ।

ధారణీతి సముచ్చాయః నిఖిలం రొచిషం వసు ॥

౬౧

నిచయా భవతీ పర్తా సమ్బుద్ధౌ తత్త్రియం పదమ్ ।

శ్రీపదం చాపి నత్యన్తమస్త్విత్యేతక్త్రియాపదమ్ ॥

౬౨

యుష్మచ్ఛబ్దం చతుర్భ్యన్తం రరాన్తో మనురీరితః ।

పూర్వపద్భీజమస్యాపి మన్త్రం భక్త్యావిజకల్పనా ॥

౬౩

ఛన్దోఽతిచ్ఛన్ద ఏతస్య దేవతా శ్రీధనాధిపః ।

శ్చద్రష్టా ఫలం జపశ్చాస్య ద్విషట్కూక్షరవత్ఫలమ్ ॥

౬౪

❖ వసుధామన్తః. ❖

॥ అధునా వసుధామన్త్రం ప్రవక్ష్యామి చతుర్ముఖః ।

బ్రహ్మకొశం ముఖం తస్య శ్రీవత్సం జ్వలనం తథా ॥

౬౫

వామనం † మాధవం దేవదత్తం శ్రీబీజమేవ చ ।

కమలం బహులం పశ్చాబ్ధిన్దుం సుభగమన్వతః ॥

౬౬

భద్రహస్తం విధాతారమనలం వామనం తథా ।

సుభగం గోపనయుతం విఘ్నేశం చ సమీరణమ్ ॥

౬౭

౭ జయే. వసుధాయా మనుబక్తిహ్లా వక్ష్యామి శ్రూయ-
తాంత్యయా. † మారుతం దేవదత్తమ్-మారుతం దేవం దత్తమ్.

కరాలమగ్నిమీకారం రతాంతం షోడశాక్షరమ్ ।

తారాదివసుమధ్యం చ రరాంతం హృదయాదిషు ॥ ౬౮

* అగ్నేషు యోజయేన్మంత్రం నమస్కారపదం శృణు ।

సా మాయా చ తథా సౌమ్యా సమ్బుద్ధౌ తత్పదద్వయమ్ ॥ ౬౯

సమయంకరి చేత్యుక్త్వా మహాశబ్దమనంతరమ్ ।

టాబంతస్సమయాశబ్దస్సమ్బుద్ధౌ చ రతావధి ॥ ౭౦

హ్యంతమెతి తథా పూవణం గచ్ఛేతి పదమన్వతః ।

ద్వివణక్తవ్యం పదద్వన్త్యం † భగపూవాణవధీతి చ ॥ ౭౧

వసుశబ్దం దేహి శీషణం రరాంతం తేన ధ్రువాహ్వయేత్ ।

దేవీం చ వసుధాం ధ్యాయేత్తప్తహోటకరొచిషమ్ ॥ ౭౨

సింహాసనస్థామాకల్పైరనైకై భూపితాం సదా ।

గృహీతదాడిమీనాలవామహస్తాం తథేతరై ॥ ౭౩

హస్తై దధానాం సుభగం చింతారత్నం చతుర్ముఖమ్ ।

పూర్ణణం నానావిధైరత్యైకకమ్భం ‡ చోధ్యకముఖం స్థితమ్ ॥

దక్షిణే చరణాబ్జపై వశ్చిమామరభూరుహమ్ ।

పాశ్వకయోరుభయోశ్చాపి వాలవ్యజనపాణిభిః ॥ ౭౪

అన్యాభిష్కృక్తతామూలధారిణీభిశ్చ నెవితామ్ ।

శఙ్ఖపద్మనిధి చాపి వమస్తౌ విపులం ధనమ్ ॥ ౭౫

పరస్పరముఖప్రెతౌ పరివారౌ స్థితౌ పునః ।

అనుక్తఫరివారాశ్చ గ్రాహ్యో శ్రీమనువత్ప్రణామా ॥ ౭౬

❖ జపప్రకారః. ❖

సముద్రగాయాస్సరితసోస్సీతసి ప్రాబ్జుఖస్థితః ।

† మంత్రదేవు జపేల్లడుం మంత్రసిద్ధౌ సమాహితః ॥ ౭౭

* యోజయేచ్చ నమస్కారపదం శృణు సయాచితః? † తథా సౌమ్యా చ సంబుద్ధౌ సమయేతి పదద్వయమ్ ॥ అభయబ్జురి చేత్యుక్త్వా మహాశబ్దమనంతరమ్ । టాబంత స్సమయావంత? స్సమ్బుద్ధౌ చ తథావిధి ॥ ‡ భగపూవణం వధీతి చ. ధ్రువాహ్వయేత్. † చాధో ముఖం. † స్తవదేవు.

వై శాఖే మాసి శుక్లే చ పక్షే మాసక్షాపశ్చిమే ।

వ్రతం సమాపయే * చ్చక్రే పూజయేచ్ఛ మహానిశి ॥ ౭౯

మల్లికావకులైశ్చాన్యైస్సుగన్దైః కాలజైశ్శుభైః ।

గొఘృతైశ్చ తిలైరన్యైర్వయాధాభిలషితైరలమ్ ॥ ౮౦

తపఃణం మన్తజాపం చ నిత్యమేతత్సమాచరత్ ।

ఏవమాచరతస్సమ్యజ్మన్త్రిణో యావదాయుషమ్ ॥ ౮౧

వసతి శ్రీగృహే తస్య సప్తజన్మసు నిశ్చలా ।

❖ ధరణ్యాః మన్తైః. ❖

మనుం ధరణ్యా వక్ష్యామి సాధనం చ యథాతథమ్ ॥ ౮౨

ఛన్దసామాదిముద్భృత్య సూక్ష్మద్భృత్పూలహం తథా ।

హృషీకేశం వినర్గాన్తం మనురెకాక్షరః స్మృతః ॥ ౮౩

గోపనం పశ్చాబిన్దం చ ఊర్ధ్వలోకేశమన్వతః ।

వీరసేనం కలాన్తం చ సక్కుపఃణసమాహ్వయమ్ ॥ ౮౪

† సబిన్దం గదినం తానం? కల్పయేద్భృదయాదిషు ।

పైరకౌస్య మునిశ్చన్దో దైవం గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౮౫

దేవతా ధరణీ దేవీ జపేల్లక్షమతన్ద్రితః ।

మనుధర్మరణ్యాస్సప్తాణాం కథ్యతే కమలాసన ॥ ౮౬

ధనదం పావకం చాదిం సుముఖం ఓ గోధనాహ్వయమ్ ।

నత్యన్త మేనం సప్తాణోఽధరణ్యాస్సప్రదశితః ॥ ౮౭

మనుశ్చతుస్త్రింశవణాః కథ్యతే కమలోద్భవ ।

ఆదాయ చాదౌ సప్తాణాం కుమ్భమాది మచామను ॥ ౮౮

శశాంకమాదిం భువనం సుభగం దత్తసంజ్ఞితమ్ ।

సుభద్రమూర్ధ్వలోకేశం విజయం విష్ణుశీఘ్రకమ్ ॥ ౮౯

* ద. వై. † సబిన్దమగ్గ. ఓ దరగోధనే । నత్యన్తమేవ సప్తాణో మనుస్సప్రతి దశితః. ॥

మోహనాశం తథాకారం వై రాజం చాగ్నివిక్రమమ్ ।
 భల్లాయుధం చ మాపేంద్రం హృషీకేశవిగహితమ్ ॥ ౯౦
 సానుస్వారం చ * కమలం పావకం సగుహాలయమ్ ।
 నాసిక్యం త్రిదశాహారం త్రివిక్రమసమాహ్వయమ్ ॥ ౯౧
 క్రొధరూపం చ సుముఖం సోదకం కలశం తతః ।
 ప్రణవాదిం చ ధీ మాపేంద్రం వణానాం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౯౨
 సుభద్రం దేవదత్తం చ భాస్కరం యష్టిమస్తకమ్ ।
 † పావకం పాటలం బ్రహ్మ మాపేంద్రం చ ‡ గుహాలయమ్ ॥ ౯౩
 ప్రభజ్జనం పూణాచంద్రహాషధం యష్టిసంయుతమ్ ।
 స్వాహాయాం విరతిమన్త్రగ్గ కథితగ్గ కమలాసన ॥ ౯౪
 పూర్వోక్తం బీజమక్షాని ఋషిశ్చంద్రశ్చ దేవతా ।

❖ సరస్వత్యాః మన్తః: ❖

సారస్వతం మనువరం ప్రవక్ష్యామి యథా తథమ్ ॥ ౯౫
 నిగమాదిం శ్వేతరశ్మిం మనుమధేన్ద్రశ్చేఖరమ్ ।
 ౭ ఇత్యుద్ధరేత్స్వయం గాం చ ద్రష్టా కశ్యపవన్తనః ॥ ౯౬
 చంద్రశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా భారతీ స్వయమ్ ।
 లక్షమేకం నియమవాణ్ జపేన్మన్త్రమతన్నితః ॥ ౯౭
 అతులా వాగ్విభూతిస్సాన్త్యలభతే జ్ఞానముత్తమమ్ ।
 ౪ సకృద్గ్రహణమాత్రేణ గ్రహణం దృఢమశ్నుతే ॥ ౯౮
 స్మృతిప్రమోషో నై వాస్య సభాయాం న సరాభవః
 అన్యం సారస్వతం మన్తమధునా కథయామి తె ॥ ౯౯
 ¶ ముఖమస్య బ్రహ్మకోశం గోధనం చేన్దుశేఖరమ్
 కమలం పులహం మాయామనుస్వారపరిష్కృతమ్ ॥ ౧౦౦

* కమలాం. ధీ సుభగం పులహోన్తం. † “పావకం-యష్టిసంయుతమ్” ఇత్యేకః శ్లోకః క్వచిదధికో దృశ్యతే. ‡ సుధాలయమ్. ౭ ఇత్యుచ్చరే తస్వయం చాజ్ఞిం ౪ సకృచ్ఛ్రవణం. ¶ ఖస్య చ బ్రహ్మలోకేషం గోధనం చంద్రశేఖరమ్.

* యష్టిం యష్ట్యా విసగాన్ న్తగ్ పూవోక్తం మన్తమన్వతః ।

త్రియక్షరస్య చౌద్ధారగ్ కథితగ్ కమలాసన ॥ ౧౦౧

ద్రష్టా వసిష్ఠా మన్తస్య విరాట్ ఛన్దస్సరస్వతీ ।

దేవతా జపసఙ్ఖ్యా చ లక్షత్రయముదాహృతమ్ ॥ ౧౦౨

పరాపరజ్ఞౌ వాగ్మీ చ సప్తకృతోఽభిమన్త్రితమ్ ।

జలం పిబెద్ద్రిషం తస్య కల్యాణీ వాగ్భవిష్యతి ॥ ౧౦౩

షడక్షరగణో మన్త్రిగ్ కద్యతే కమలాసన ।

తారకం వరుణం చాదిం నాసిక్యం జ్వలనాహ్వయమ్ ॥ ౧౦౪

మధుసూదనమన్వక్య హుంభడన్తం నమస్కృతిః ।

ఋషిమన్ పౌశ్వరశ్చన్దో విరాట్ నైవ చ దేవతా ॥ ౧౦౫

దశాక్షరం మన్తరాజం శ్రవణోక్తాద్రాఢేణ చోచ్యతే ।

వ్యాపీ సుధారసశ్చాపి వైధరో విష్ణుమన్తకః ॥ ౧౦౬

వణాన్ శస్త్ర పవ చత్వార స్సమనన్తరమీరితాః ।

ఈరయిత్వా ౭ తథా కుంభం మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౦౭

పశ్చాత్తకగ్ పాశపాణిం మధుసూదనపశ్చిమమ్ ।

వైధరం రామసహితం విఘ్నేశం బన్ధమన్తకమ్ ॥ ౧౦౮

హుతాన్తమణాన్ సుద్వృత్య మనురేష సమీరితః ।

అజ్గాని రూపం మన్త్రిస్య బీజమేవం విభాజితమ్ ॥ ౧౦౯

చన్ద్రీమణ్డలమధ్యస్థాం తుషారనిచయప్రభామ్ ।

వసున్తీమమృతం వక్త్రాజ్జిహ్వోమధ్యగతాం స్తరేత్ ॥ ౧౧౦

ధ్యాయతో మన్త్రిణస్తస్య వాక్సిద్ధిరతులా భవేత్ ।

నిగమాదిం చ నత్యన్తం సుభద్రం గదినం తథా ॥ ౧౧౧

కుంభమాదిం చ విజయం యగోవిన్దం మధుకెతనమ్ ।

విజయం మాధవయుతం రిరాన్తం ॥ మనుముద్ధరేత్ ॥ ౧౧౨

* యష్టిపజ్జాంవిసగాన్ న్తం శ్రవణోక్తాద్రాఢే చ పర్యతే. † ణా. ౭ జలైశానం. యదరం గోవిన్దమగ్నియక్. ॥ మనురీరితః. ॥

- జ్వలనం చాదిమధేన్ద్ర బీజమేవం సముద్ధరేత్ ।
 ద్రష్టాస్య దేవలశ్చన్దో విరాట్ దేవీ రతిస్తథా ॥ ౧౧౩
- దశ లక్షం జపేన్మన్తం తతస్సిధ్యతి మన్త్రిణః ।
 వశ్యాకషణ విద్వేషముఖా చ ఫలసంతతిః ॥ ౧౧౪
- దూరాదాగమనం చాపి ప్రోషితస్యాఽచిరాద్భవేత్ ।
 వప్త వర్ణాన్ సముచ్ఛాయన్ పూర్వోక్తాన్ సమనస్తరమ్ ॥
- వవిత్రం పీరమన్యకృ పశ్చాబ్జిన్దమనస్తరమ్ ।
 వైరాజం * గోధనం వాయుం రరాన్తం మనుముద్ధరేత్ ॥ ౧౧౬
- ఏకచతుశ్చ పీరం చ హృషీకేశం సబ్దకమ్ ।
 బీజముక్తం మనోరస్య మునిరజ్జీరసః స్తృతః ॥ ౧౧౭
- ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం దేవతా ప్రీతిరుచ్యతే ।
 సాధయిత్వా యథాపూర్వం ధర్మాదిఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౧౧౮
- సప్తాణాం గ పూర్వ వద్గ్రాహ్యం కరాలం వామనం తతః ।
 ఏకద్యగ్గోధనం చిత్రభానుం చ మధుసూదనమ్ ॥ ౧౧౯
- యష్టిం కరాలమగ్నిం చ ధ్రువం చాగ్నేశ్చ యోషితమ్ ।
 తదేవ బీజం ద్రష్టా చ మనుగ్ కీర్తిశ్చ దేవతా ॥ ౧౨౦
- ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం పూర్వవత్సిద్ధిసాధనైః ।
 వర్ణానాదాయ సప్తాదౌ పరిశిష్టాన్ సముద్ధరేత్ ॥ ౧౨౧
- శ్రీవత్సం గోపనం భద్రపాణిం చ విజయం తథా ।
 సృశన్ నం పీరసేనం చ శుభదం దహనం మనుమ్ ॥ ౧౨౨
- యష్టిం చ భాస్కరౌపేతం పావకం బిన్దపశ్చాకమ్ ।
 సయష్టిం బీజసహితం శ్రీయస్సాస్వహోవదావధి ॥ ౧౨౩
- ఛన్దో విరాట్ గౌతమషిఁ దేవతా శాన్తిరుచ్యతే
 మనునా సాధయేద్బ్రహ్మ పాదుకాదిఫలం మహత్ ॥ ౧౨౪

సప్తవణాన్ యథాపూర్వం నృహరిం పావకం తథా ।

మహోమాయామనుస్వారం విజయం ప్రణవాదికమ్ ॥ ౧౨౫

ఉదయం క్రొధరూపం చ భూధరం గోపనం తథా ।

రరాస్తమేవముద్భృత్య మనుజ్ఞేయో విచక్షణైః ॥ ౧౨౬

ద్రష్టా వ్యాసో విరాట్పున్ద్రో దేవతా తుష్టిరుచ్యతే ।

అక్షత్రయజపేనైవ తుష్టిశ్చ మహతీ భవేత్ ॥ ౧౨౭

సప్తాణాన్ గ పూర్వవద్ద్రావ్యో శ్చిష్టాణాన్ సోద్యద్భృతిగ్ క్రమాత్ ।

భాస్కరం పావకం పంచబిందుం యష్టిసమన్వితమ్ ॥ ౧౨౮

పవిత్రం భువనం క్రొధరూపం భూధరమన్వతః ।

గోవిన్దమాగ్నయీ మన్వగుద్భృత్య మనురీరితః ॥ ౧౨౯

* ద్రష్టైరిత స్తథేశానా పుష్టిశ్చన్ద్రో విరాడభూత్ ।

అష్టలతం జపెన్మన్త్రో పుష్టికామస్సమాహితః ॥ ౧౩౦

భుక్త్వా భోగాంశ్చ విపులాన్ రసాయనపురోగమాన్ ।

అతలాదిషు లోకేషు మన్త్రీ చరతి దేవతే ॥ ౧౩౧

❖ ఆధారశక్త్యాదిమన్త్రాః ❖

యోగాసనాన్ న్యాధారశక్త్యాదీని చతుర్ముఖా ।

యాని తేషాం కల్పనేషు వణోద్ధారపురస్కరమ్ ॥ ౧౩౨

మన్త్రాన్వత్సామ్యానుపూర్వాన్ యథాపదవధారయః ।

బ్రహ్మకొశముఖం విద్యాత్పవిత్రమృతధామ చ ॥ ౧౩౩

హృషీకేశం బిన్దుపరం ప్రతదన్మతగ్ పరమ్ ।

పద్మనాభం చ వాసిక్యం గోపనం సుభగం పునః ॥ ౧౩౪

ఆదిదేవం హుతవహం శ్రీవత్సం కమలాహ్వయమ్ ।

తైరాజం వీరసేనం చ నతిమెవం నముద్ధరేత్ ॥ ౧౩౫

ఆధారశక్తిమన్త్రోయం కథితగ్ కమలాసనః ।

చతుర్ముఖం చతుశ్చాహుం శుద్ధస్ఫటికవచకన్మమ్ ॥ ౧౩౬

కిరీటహారకేయూరప్రముఖాకల్పభూషితమ్ ।

శ్రీవత్సాఙ్గం శఙ్ఖచక్రగదాపద్మాయుధైర్ముతమ్ ॥ ౧౩౭

తేజోమణ్డలమధ్యస్థం ధ్యాయేదాధారరూపిణమ్ ।

బ్రహ్మకోశం దినకరం భువనం పావకాహ్వయమ్ ॥ ౧౩౮

గుహాలయం ధృవం భూయః కమలం సగుహాలయమ్ ।

పావకం మందరం పద్మమాకారం * విపులం తథా ॥ ౧౩౯

గోపనం చ గదధ్వంసం వినాయకమనంతరమ్ ।

† ప్రభంజనం మాధవం చ నత్యంతం మనుముద్దరైత్ ॥ ౧౪౦

ఏకవక్త్రం చతుర్బాహుం జపాపుష్పసమద్యుతిమ్ ।

శఙ్ఖచక్రధరం క్రుద్ధం ‡ పద్మకామోదకీధరమ్ ॥ ౧౪౧

వహ్నిమణ్డలమధ్యస్థం § జ్వలనాపీతవిగ్రహమ్ ।

◆ సకలాభరణోపేతం ధ్యాయేత్కూర్మమనంతరమ్ ॥ ౧౪౨

❖ అనంతమస్త్రీః ❖

॥ ఉద్గీర్ణం భానుమాకారం యష్టిమాదిం వినాయకమ్ ।

ద్విరదం విజయాకారం శ్వసనం ప్రథమం స్వరమ్ ॥ ౧౪౩

॥ నతిం చోద్భృత్య మస్త్రోఽయమనంతస్య ప్రదశితః ।

స్ఫటికాద్రిప్రతీకాశం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౧౪౪

పూర్ణచంద్రాననం సౌమ్యం సితపుష్పైర్విరాజితమ్ ।

లాఙ్గలం ముసలం ముఖ్యకరయోదకధతం శివమ్ ॥ ౧౪౫

జఘన్యకరయోశ్శఙ్ఖచక్రద్వంద్వం యథాయథమ్ ।

నీలామృరధరం దంష్ట్రాకరాలవదనైర్ముతమ్ ॥ ౧౪౬

? ప్రశాంతవపుషా యుక్తం సహస్రఫణమున్నతమ్ ।

ఫణామణినహస్యాంశు నీరాజనవిరాజితమ్ ॥ ౧౪౭

* పులహం. † చతుర్గేతిం మాధవం చ నత్యంతం కూర్మమస్త్ర రాయ్. ‡ శక్తిం. § జ్వాలావితతవిగ్రహమ్. ◆ సజలాభరణోపేతం ధ్యాయేదగ్ని. ॥ ఉద్గీర్ణమంశు. ॥ మతిం. ? పృష్ఠతో నాగవపుషం

అనన్తవక్త్రకుహరైరుద్వమన్తముదచిషమ్ ।

మణ్డలీకృతనాగెన్ద్ర) * భాగవేష్టన విగ్రహమ్ ॥ ౧౪౮

ధ్యాయేదనన్తముఖయోః పాశ్వయోనాగయోషితః ।

దేవ్యస్తస్య సుఖాసీనాగ ఫణామణ్డల మణ్డితాః ॥ ౧౪౯

❖ ఖూమన్ద్రః ❖

ధ్యాత్వా భువో మనుగ పశ్చాద్వణోద్ధారేణ వక్ష్యతే ।

తారం సుభగనామానమచిష్మన్తం చతుముఖ ॥ ౧౫౦

సుముఖం † గోధనం వాయుం నత్యన్తమితి కల్పయేత్ ।

❖ పీరకల్పనవిధిః తన్మన్తాశ్చ. ❖

తస్యోపరి ఫణీన్ద్రస్య తపనీయనిభాం శుభామ్ ॥ ౧౫౧

చతురశ్రాం మహాపీరిం కల్పయేన్మధువిద్విషః ।

ధర్మాదీనాం చతుర్ణాం శ్చ త్వధర్తాదీనాం చ తావతామ్ ॥

పాదానాం కల్పనామన్తా వక్ష్యన్తై కమలాసన ।

ఊర్ధ్వణాం ప్రణవాదీం శ్చ సానుస్వారాం యథాయథమ్ ॥

చతుర్థ్యన్తాని నామాని ప్రోచ్యాన్తే నతిమీరయేత్ ।

మధ్యే సదాశివపదం పాదత్వేన ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫౨

తచ్ఛతుర్థ్యన్తమాదౌ చ భాస్కరం సగుహోలయమ్ ।

నత్యన్తం చైవ పాదానాం నవానాం కల్పయేన్మనూత్ ॥ ౧౫౩

ఋగాదయశ్చతుర్వేదాః ‡ నైషాం తు మనవగ్ పునః ।

సానుస్వారాం స్తదాద్యణాం ప్రోచ్యాదౌ కమలాసన ॥ ౧౫౪

చతుర్థ్యన్తాని నామాని ఋగాదీనాం నతీగ్ పునః ।

మనూత్ ప్రకల్పయేదేవం భౌతికాదిరహంకృతిః ॥ ౧౫౫

త్రిసగ్ ప్రకల్పయేత్పశ్చాత్తాసాం మన్తాం బ్రవీమి తె ।

ప్రణవాదీం పుల్లనయనానచామాదిం సదణ్డకమ్ ॥ ౧౫౬

* భాగివేష్టనవిష్టరమ్. † గోపనాహ్వనం. ‡ చ నఙ్ఘ్రావాదాం
చ. ‡ స్తనైషాం స్తన్మనుః పునః ।

భౌతికాదిరహజ్కారశ్చతుర్థ్యన్తో నతిస్తథా !
 పశ్చిమం మారుతం చౌర్ధ్వలోకేశం బిన్దుమస్తకమ్ ॥ ౧౫౯
 పదం చ తైజసం శిష్టం పూర్వవన్మనురీరితః ।
 ఖమ్భమౌర్వం సనాసిక్యం వై కారిపదమన్వతః ॥ ౧౬౦
 శిష్టం యథాపురం సర్వం మనురన్యస్సమీరితః ।
 సత్త్వం రజస్తమశ్చేతి గుణాన్ పశ్చాత్ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౬౧
 సానుస్వారాంస్తదాద్యణాన్ చతుర్థ్యన్తాంస్తదాహ్వయాన్ ।
 మనూప్రకల్పయేదేవం మహ్యద్వైస్తత్ప్రకల్పనమ్ ॥ ౧౬౨
 ఆత్మశబ్దం చతుర్థ్యన్తం మహ్యది పదపూర్వకమ్ ।
 హుంఫడన్తం చ సత్త్వన్తం ప్రయుజ్జీత మనుం పునః ॥ ౧౬౩
 ప్రణవం మన్దరం యష్టిం ముసలం పశ్చబిన్దుకమ్ ।
 అమృతం గోపనయుతం విజయం మాధవీం తథా ॥ ౧౬౪
 భద్రహస్తం మృగేశం చ సతిముద్భృత్య మస్త్రవిత్ ।
 మస్త్రైవాస్తరణాధ్యాసో వహ్నిదైర్మణ్డలత్రయమ్ ॥ ౧౬౫
 తస్యో పరి *ప్రాదధ్యాసాన్ మస్త్రాన్ సర్వాన్యథాక్రమమ్ ।
 పావకం శశినం హుయన్ + త్రయమాకారబిన్దుకమ్ ॥ ౧౬౬
 మనుమేవం సముద్భృత్య పద్మం చోపరికల్పయేత్ ।
 ప్రణవం పశ్చిమం యష్టిం పవిత్రం విజయం తథా ॥ ౧౬౭
 దక్షం చ గోపన ధీ పరం శ్వసనం చ వినాయకమ్ ।
 విష్ణుం చ మన్దరం స్వర్గముద్భృత్యా ‡ బ్రహ్మః స్మృతః ॥ ౧౬౮
 శ్రీవత్సాదిద్వాదశానాం శక్తీనాం తత్పమాహ్వయాః ।
 చతుర్థ్యన్తాస్సనా ‡ సిక్వాస్తదాద్యణా పురస్కృతాః ॥
 మస్త్రో భద్రాపనప్రైష కథితగ్ కల్పనా క్రమః

* తదధ్యాసం మస్త్రైవ్యచ్చి. † త్రయం సాకారబిన్దుకమ్ ॥
 అనురక్తః, ధీ యుతం. ‡ బ్రహ్మః స్మృతః ‡ సిక్వా షావదన్యః

❖ బ్రహ్మసనకాది పరివారకల్పనమ్. ❖

బ్రహ్మాదయః || స్త్రీతగ్ పశ్చాత్సనకాదిత్రయం పునః || ౧౭౦

* వినాయకశ్చ దుర్గా చ మన్త్రిణో గురురన్వతః ।

ప్రణవాద్యాశ్చతుర్థాన్తా నత్యన్తాశ్చ తదాహ్వయాః || ౧౭౧

† తానచయేచ్ఛ బ్రహ్మాదీన్ పరిచయోముఖే హరేః ।

❖ ప్రథమావరణే యష్టవ్యాః. ❖

అష్టా వ్యాప్త్యాదికాశ్చక్రీః ప్రథమావరణే యజేత్ || ౧౭౨

పూర్వవత్తత్సమాఖ్యాభిమన్తైః పశ్చాయుధాన్యపి ।

దివ్యాని దిక్పతీన్ సర్వానిద్వాదీన్ విహగాధిపమ్ || ౧౭౩

సెనేశం చ చతుర్థాన్తే నత్యన్తాన్తాశ్చ స్వనామభిః ।

పూర్వవత్పూజయేద్బ్రహ్మ

❖ చణ్డప్రచణ్డయోమన్తస్త్రిః. ❖

శ్చ ద్వితీయావరణే తతః || ౧౭౪

చణ్డప్రచణ్డావస్తస్థౌ ద్వాస్థౌ చ మనునా యజేత్ ।

నిగమాదిం ఖడ్గధరమృతమోతం సయష్టికమ్ || ౧౭౫

వక్రతుణ్డం ప్రచణ్డం చ పుణ్డరీకాక్షగోపనా ।

ప్రభక్ష్ణానం చాప్రమేయం నత్యన్తో మసురీరితః || ౧౭౬

ప్రథమం ఛస్తసామాదిం పశ్చిమం ఋతధామకమ్ ।

సదణ్డం పాపహాననం దహనం వక్రతుణ్డకమ్ || ౧౭౭

ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం చతుర్థాన్తం తథా నతిః ।

చణ్డప్రచణ్డయోమన్తస్త్రిస్సముద్భూత్యాణామీరితః || ౧౭౮

❖ ఉదుంబరస్య మన్తః. ❖

ఉదుంబరస్య నత్యన్తం † శాన్తిమోదివిభక్తికమ్ ।

ఉదీరయేదధిష్ఠాత్రి తస్య శాన్తిశ్చ దేవతా || ౧౭౯

సరస్వతీ దక్షిణస్యాం రతిశ్చోత్తరదారుణి ।

శ్రీః పశ్చిమాదధస్తస్య శాన్తిభవతి దేవతా || ౧౮౦

|| స్త్రీయః. * వినాయకంచ దుర్గాంచ మన్త్రిణా † తైర.
శ్చ తృతీయా. ‡ త్వృతసాధనమ్. † శాన్తిం తాదృగ్విభక్తికాః.

చతుర్థ్యంతం చ తన్నామమస్త్రశ్చోక్తశ్చతుర్ముఖః ।

కవాటే దక్షిణే విశ్వనేత్రస్యద్దేవతా తథా ॥ ౧౮౧

ఉత్తరే విశ్వవక్త్రశ్చ దేవతా వేత్రదారుషు ।

వసన్తి వెదశాస్త్రాణి నారాచేషు తథామరాః ॥ ౧౮౨

ఋషయః కీలదేశేషు భూతేశగ్ పట్టికా భువి ।

విశ్వభావనవాసస్యాత్కృష్టపట్టద్వయం తథా ॥ ౧౮౩

నామ తెషాం చతుర్థ్యంతం మనువాన్తువతేస్తథా ।

❖ ష్టైత్రేశమస్త్రః ❖

ష్టైత్రేశస్య మనుభ్యైష్టాః ఛన్దసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౪

నృసింహముదయం దక్షమృతధామసదన్దకమ్ ।

చతుర్థ్యంతం నమోస్తం చ తాక్ష్యమగ్రే హరేస్సితమ్ ॥

ద్వారపాశ్వైశ్చ శఙ్ఖచక్రద్వయం తత్సంజ్ఞయాచక్యేత్ ।

వచ్చి * ధామాచక్యే మస్త్రం ఛన్దసామాదిముద్ధరేత్ ॥ ౧౮౬

వరుణం బన్దుశిరసం క్రొధరూపం వనస్రజమ్ ।

వరుణం దేవదత్తం చ పశ్చిమం వహ్నిగోపనా ॥ ౧౮౭

శశాంక్కు † మాదిదేవాన్తం వైధరం దహనం తతః ।

హృషీకేకం ధృ పశ్చిమం చ రామం సుముఖమన్వతః ॥ ౧౮౮

మాధవం హుంఫడన్తం చ ‡ స్వాహోన్తావధికౌ మనుః ।

❖ దిబ్జూతికనిర్దేశః ❖

దిబ్జూతకయశ్చానుపూర్వాన్ కధ్యస్తే కమలాసన ॥ ౧౮౯

ఇన్ద్రేశానా నృసింహశ్చ విరిశ్చక్రక్రమాద్భవేత్ ।

దిబ్జూతకయోఽధవా శక్తిధరగ్ పశుపతిస్తథా ॥ ౧౯౦

శ్రీధరో ధనదశ్చేతి యద్వా క్రొడాకృతిహక్రః ।

నృసింహశ్శ్రీధరశ్చేతి హయశీషాకృతిస్తథా ॥ ౧౯౧

* తామచక్యే. † మాదిదేవం చ. ధృ పవిత్రం చ. ‡ స్వాహా-
యావసితం మనుః.

అపి వా స్యాచ్చతువక్తృ నరనారాయణాపుభౌ ।
 హరిగ్ కృష్ణశ్చ కథితో యద్వా సత్యాదయగ్ క్రమాత్ ॥ ౧౯౨
 వాసుదేవాదయో పూహో యద్వా దిజ్ఞాతయగ్ క్రమాత్ ।
 క్రమాచ్చ తొరణాయానై పూవకపశ్చిమధామయోః ॥ ౧౯౩
 చతురశ్రాయతే ధామ్ని పూవకపశ్చిమనాసయోః ।
 పూణకశ్చ పుష్కరశ్చద్వాపధిష్ఠానే పునగ్ క్రమాత్ ॥ ౧౯౪
 ఆగ్నేయే హస్తీవదనో యామ్యై పశుపతిస్తథా ।
 వారుణే దక్షిణామూర్తిగ్ కాబేరే విశ్వరూపధృక్ ॥ ౧౯౫
 శాఙ్కరే చ చతువక్తృ తస్మిన్ భగవతీ తథా ।
 అస్తమకణ్డాలసమ్బద్ధిగోపురోభయపాశ్వర్యయోః ॥ ౧౯౬
 చంద్రాదిత్యౌ తథోవ్యాం తు * ఇంద్రాదిక్షు విదిక్షు చ ।
 మన్మథశ్చ విధాతా చ † విశ్వేశష్టణ్ముఖస్తథా ॥ ౧౯౭
 దుర్గా ధనదరుద్రాశ్చ క్షేత్రేశస్తదనన్తరమ్ ।
 సోమేశానాన్తరే చైవ విష్వక్సేనగ్ ప్రతిష్ఠితః ॥ ౧౯౮
 దక్షిణోపీతతలె సప్త మాతరో వీరభద్రకః ।
 విఘ్నేశగ్ పాశ్వర్యయోస్తేషాం క్ష్యప్తా నిర్మతిభూతలె ॥ ౧౯౯

❖ ద్వితీయావరణే యష్టవ్యాః. ❖

ఇంద్రాదయస్సాస్విసు దిక్షు ద్వితీయావరణే పునః ।
 భగవత్ప్రముఖే తాక్ష్యో ద్వితీయావరణే తతః ॥ ౨౦౦

❖ బహిధావరణే యష్టవ్యాః. ❖

తదీయగోపురద్వారపాశ్వర్యయోగ్ పురుషాచ్యుతౌ ।
 ‡ ఖలూరికాధరిత్రీషు వహ్నోద్దీనాం దిశి క్రమాత్ ॥ ౨౦౧
 హయశీషగ్ కషణకశ్చ క్రొడాకృతిరనన్తరమ్ ।
 శ్రద్ధ్యుమ్నోఽనన్తనామానావనిరుద్ధౌ నృకేసరీ ॥ ౨౦౨

* ఆగ్నాదిక్షు చ దిక్షు చ. † విఘ్నేశ. ‡ “ఖలూరికాధరి
 త్రీషు ఖడ్గం కామోదకీం ధనుః” ఇత్యేవ క్వచిదస్తి. మధ్యగతః
 “వహ్నోద్దీనాం—ముసలం శఙ్ఖమ్” ఇతి శ్లోకఖట్టః నదృశ్యతే.

చక్రం చ ముసలం శఙ్ఖం ఖడ్గం కౌమోదకీం ధనుః ।
 వజ్రం పద్మమితి ప్రాక్తం ప్రాగాదిషు తృతీయకే ॥ ౨౦౩
 గొపురొభయపాశ్వఃస్థా ద్వాదశాశ్శీతరశ్మయః ।
 యమాగ్నిమధ్యే వసవగ్ పితరో యమరక్షసోః ॥ ౨౦౪
 విశ్వే దేవాశ్చ మధ్యస్థా నిర్వతేవకరుణస్య చ ।
 మరుతగ్ పాశహస్తస్య శ్వసనస్య చ మధ్యమాః ॥ ౨౦౫
 పాశిమారుతయోమధ్యే మునయస్సప్త చ స్థితాః ।
 కుబేరేశానయోమధ్యే కుద్రాప్తైకాదశ స్మృతాః ॥ ౨౦౬
 ష్టత్రపాలశ్చ తత్రైవ ప్రాచ్యాదౌ కుముదాదయః ।
 * మర్యాదాహ్వయసాలస్య ద్వారి పూణాశ్చ పుష్కరః ॥ ౨౦౭
 ఉపితలే సమారాధ్యాగ్ పౌజ్జితే క్లప్తపీరకే ।
 స్థాప్యాశ్చైవ † వోత్తరమగణాగ్ ప్రాచ్యాదిష్వప్తసు క్రమాత్ ॥
 తథోపేన్ద్రియస్థాన్ప్రప్య మహత్పావరణ తతః ।
 మహితల మధ్యగణా విశ్వేశాద్యా దిశి క్రమాత్ ॥ ౨౦౮
 జయాదయో గోపురాణాం బహిర్భూమౌ వ్యవస్థితాః ।

❖ బలిపీఠే బలిదానప్రమః. ❖

బలిపీఠేషు సవత్ర ప్రధమావరణాదిషు ॥ ౨౦౯
 ఆద్యాశ్చ ‡ కామజ్ఞాప్తైవ యే భూతాగ్ ప్రాగ్దిశి స్థితాః ।
 ప్రసన్నాగ్ పరితుష్టానై గృహ్ణాన్తు బలికాక్షిణః ॥ ౨౧౦
 భూమౌ వ్యోమ్ని తథా వృక్షపవనతాదిషు విష్ఠితాః ।
 § వినాయక ష్టత్రపాలాశ్చూరాశ్చ కుముదాదయః ॥ ౨౧౧
 సవైగ్ పారిషదై శ్చాన్వైస్సానధం గృహ్ణాన్తు తే బలిమ్ ।
 ❖ చణ్డాదయోఽథ ద్వారస్థాశ్చతుర్థాన్వైస్సన్వినామభిః ॥ ౨౧౨

* మధ్యాహ్నహోరసాలస్య. † వోత్తర శ్చ కూర్మజా. § వినాయకః ష్టత్రపాలగ్ కూర్మజ్జా. ❖ ధేనుకాన్తా.

ప్రణవాద్యైశ్చ నత్యనై దేవీపరిజనాన్వితాః ।

సవాహనాస్తే సంపూజ్యాస్వేస్వ స్వే దేశే చతుర్ముఖ ॥ ౨౧౪

బలిపీఠేషు సర్వేషాం బలిగ్రహణకాక్షిణామ్ ।

తత్తన్నామ సముచ్ఛాయే బలిదేయో విచక్షణైః ॥ ౨౧౫

❖ శ్మత్రేశాచనం వినా బలిదానస్య నిష్ఫలత్వమ్. ❖

ధామేశానం వినా తేన బలిదానేన యోఽచరతి ।

* హరన్తి రాష్ట్రం రాజానం ధామ చాత్మానమేవ చ ॥ ౨౧౬

పరివారాననభ్యచ్యత్ తదై వాగ్నైస్సమిన్దనమ్ ।

ఽభోగైరకృత్వా దేవస్య పూజా స్యాన్నిష్ప్రయోజనా ॥ ౨౧౭

తస్మాద్యథోక్తమాగేణ పూజనం స్థానవృద్ధిదమ్ ।

వధేనం రాజరాష్ట్రాణాం ప్రజానాం వృద్ధికాక్షిణామ్ ॥ ౨౧౮

దృశ్యాదృశ్యేన రూపేణ స్థితానాం బలికాక్షిణామ్ ।

భూతానాం భూతికామేన దేయోఽవశ్యం బలిస్సదా ॥ ౨౧౯

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్ర మహోపనిషది

పాద్యే తస్మై చయోపాదే

శ్రీయాదిపరివార మన్త్రవిధానం నామ

ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః.

త్రింశోఽధ్యాయః.

శ్రీమద్భగవద్గీతా

❖ తిథిదేవతామంత్రాః ❖

శ్రీభగవాన్ —

* తిథియాగం చతువక్త్ర్య బ్రవీమి సుఖసాధనమ్ ।

❖ కామ్యకర్మణగ్ కాలః. ❖

కామ్యస్య కర్మణగ్ కాలశ్శుక్లపక్షస్తథా తిథిః ॥ ౧

జపహోమాచక్షై స్సమ్యక్కాలేష్వారాధయేత్సుధీః ।

❖ తిథిదేవతాః. ❖

† అగ్నిబ్రహ్మో ధనేశానౌ విఘ్నేశశ్శ్రీషడాననః ॥ ౨

భానువృషధ్వజౌ దుర్గా యమౌ వలనిపూదనః ।

విష్ణుగ్ కామోఽశ్వినౌ చంద్రౌ ఇత్యుక్తాస్తీతిదేవతాః ॥ ౩

❖ అగ్నేమంత్రాః. ❖

ప్రణవం నవబిందుం చ వరుణం శ్రీధరం తతః ।

గదధ్వంసం భద్రహస్తం పావనం మాధవం తతః ॥ ౪

ఠతాస్తముద్భృత్య మనుగ్ కథితౌ జాతవేదనః ।

అగ్నిమాద్యమనుస్వారం బీజం తేనాజ్వద్ధతిః ॥ ౫

ఛన్దో విరాట్ దేవలశ్చ ద్రష్టాగ్నిరధిదేవతా ।

చతుర్థ్యంతం స్వాభిధానం నత్యస్తమపరో మనుః ॥ ౬

ఋషిశ్చన్దో దేవతాపి మనోరస్యాపి పూర్వవత్ ।

ప్రత్యక్షరం లక్షజపస్సాధనం మస్త్రీయోద్వయోః ॥ ౭

కామ్యస్య లాభస్సర్వస్య ఫలమత్యస్తదుర్లభమ్ ।

❖ బ్రహ్మణో మంత్రాః ❖

నిగమాదిం కాలనేమిమృతధామవిదధిత్ ॥ ౮

* తిథియాగం † అగ్నిగ్ ప్రజేశశ్చేశానో.

మాతాన్తమన్దరయుతం ప్రచర్ణం మాధవం నతిమ్ ।

ఇత్యుద్ధరేద్భిష్టామనుముద్ధారోఽన్యస్య కథ్యతే ॥ ౯

చతుర్థ్యంతం బ్రహ్మపదమాగ్నేయీనిష్ఠితం మనుః ।

వైరాజమక్షప్రథమం విజయం రోహిణీపతిమ్ ॥ ౧౦

అకారమేకనేత్రం చ బీజం ప్రణవసంయుతమ్ ।

ఏతదేవాజసన్తానస్సవిరశ్చన్దశ్చ లోహితః ॥ ౧౧

మునిబ్రహ్మో చ దేవశ్చ యష్టవ్యం పజ్కజౌదరే ।

❖ కుబెరస్య మన్తః ❖

ప్రణవం సూక్ష్మదృష్టిం చ భద్రపాణిం సబిన్దుకమ్ ॥ ౧౨

ఉద్భృత్యైకాక్షరో మన్తగ్ కుబెరస్య సమీరితః ।

ఉష్ణిక్చన్దో మునివహ్నిధానేశానశ్చ దేవతా ॥ ౧౩

ఆరమ్భం * నతిమన్వక్చ సుభగం విఘ్ననాయకమ్ ।

పవిత్రం విజయం పశ్చాద్ధ్వంసనం మాధవం తథా ॥ ౧౪

కమలం చౌదయం ప్రోచ్య జృమ్భలం మృగవల్లభమ్ ।

పావకం గోపనయుతం సదాగతిమనన్తరమ్ ॥ ౧౫

కుమ్భం శశాంకం † భువనం పౌరమ్భం రామసంయుతమ్ ।

వక్రతుణ్డం జగత్ప్రాణం మన్దరం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౬

ఆగ్నిమాద్యం మారుతం చ ప్రథమం ప్రెతనాయకమ్ ।

అచామాది మధాగ్నేయీముద్భృత్య మనురీరితః ॥ ౧౭

ధనదస్య నభౌ ద్రష్టా చన్దోగాయత్రమీరితమ్ ।

దైవం ధనాధిపో దేవో బీజం పూర్వవదీరితమ్ ॥ ౧౮

అజుష్టై మాణిఖద్రాఖ్యం తజ్జన్యాం పూర్ణాభద్రకమ్ ।

శ్చ కలిమాలిం మధ్యమాయాం వికుణ్డలమనామికామ్ ॥ ౧౯

* మత్వం చ † పవనం పౌరమ్భం కామసంజ్ఞితమ్ । శ్చ కలి
మాదిం మధ్యమయా విజృమ్భలమనామికా ॥

మూలై కనిష్ఠికాయాం చ మధ్యై చ మణిబన్ధయోః ।
 మఖేన్ద్రం పాణితలయో * రజ్జన్యాసే ధనాధిపం ॥ ౨౦
 † సన్నత్వా జృమ్భలమన్త్రైణ ప్రక్షిపెదుదకాజ్జాలిమ్ ।
 అమౌజకణికామధ్యే మహాకాయం మహోదరమ్ ॥ ౨౧
 ద్విభుజం పీతవసనం చిన్తారత్నం కరై స్థితమ్ ।
 ధారయన్తం మనగ్గ కాన్తం మన్త్రిభ్యో పీప్సితం వసు ॥ ౨౨
 యక్షయక్షిపరిజనం ధ్యాయన్నఘ్నాదిభిర్యజేత్ ।
 ఋద్ధిం గుప్తిం చ తత్పాశ్చైవ చతుర్ధ్యై స్వసంజ్ఞయా ॥
 ి అఘ్నాద్యైరచయిత్వా తు తతో జృమ్భలమబ్జజ ।
 కలిమాలిం మాణిఖద్రం ‡ చరేన్ద్రం పూణభద్రకమ్ ॥ ౨౩
 ‡ ముఖేన్ద్రం శిఖిపూవణం చ కుణ్డలం నలకూబరమ్ ।
 అమౌజకణికామధ్యే దలెష్విన్ద్రాదిషు క్రమూత్ ॥ ౨౪
 అచయేత్పురతశ్శఙ్ఖనిధిం పద్మనిధిం తథా ।
 ॥ శబలాం పురతో న్యసేత్పృష్ఠతగ్ కల్పకద్రుమమ్ ॥ ౨౫
 జపహోమౌ తపణాది ఫలం మూలమనోయథా ।

❖ జృమ్భలమన్త్రః. ❖

వక్ష్యామి జృమ్భలమనుమణోద్ధారేణ సంప్రతి ॥ ౨౬
 ఓమాదిం సుభగం భద్రహస్తం వైధర ॥ మక్షరమ్ ।
 ఆదిదేవం మారుతం చ ధనదం భద్రపాహుకమ్ ॥ ౨౭
 పవిత్రం విజయం చైవ మారుతం మాధవం తథా ।
 జన్మహన్తృ తథామ్నాయం మాధవం సూక్ష్మదళనమ్ ॥ ౨౮
 విష్కంభమాదిదేవం చ స్పృశనం స్వాహాయా యుతమ్ ।
 బీజమాద్యక్షరం భగోక్ ద్రష్టా చ్ఛన్దో విరాణ్మనోః ॥ ౩౦

* దకపాన్యం సెధకనాసికమ్ ॥ † జ్ఞాత్వా. ి నత్యనైనాచక
 యిత్వాతు. ‡ వరేన్ద్రమ్. ‡ ముఖేన్ద్రం శిఖిపూణణం. ॥ శంబరం.
 ॥ రాక్షసమ్.

దేవతా జ్యమ్భులగ కాయగ ఫలం సవణం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ విఘ్నేశమస్త్రీః ❖

విఘ్నేశమస్త్రీముద్భృత్య వణాణా వణ్యామృనుక్రమాత్ ॥ ౩౧

ఉద్గీధం చ తృతీయం చ స్పృశేమ * పులహం మనుమ్

దణ్డ ఇత్యుద్భృతో మస్త్రో గణికాష్టడ్విరాటాధా ॥ ౩౨

దేవతా విఘ్న రాజశ్చ జపౌ లక్షత్రయం స్మృతమ్ ।

¶ భూతం భవ్యం భవిష్యం చ స్వప్నై వశ్యతి మస్త్రవిత్ ॥ ౩౩

ఆరబ్ధం కమణి నివిఘ్నం ఫలం దుగ్ధై యధేష్ఠితమ్ ।

తృతీయాదిం చ సుముఖమాద్యం శ్రీ పశ్చిమసంజ్ఞితమ్ ॥ ౩౪

అచాం ముఖం చ విజయం ప్రాణం మాధవమన్వతః ।

నత్యస్తమాదౌ పూర్వోక్తం మనుం చ మనురీరితః ॥ ౩౫

అజౌ మునిశ్చన్ద ఉష్ణిగైవతా విఘ్ననాయకః ।

సప్తలక్షం జపేన్మన్తం సిద్ధయగ్ పూర్వమీరితాః ॥ ౩౬

ఏకాక్షరం నతిశిరో మనురన్యస్సమీరితః

నిగమాదిం దినకరం జ్వలనం పశ్చాబ్ధిన్దుకమ్ ॥ ౩౭

సానుస్వారం గదధ్వంసం పద్మనాభం చ వామనమ్ ।

యష్టిం సహస్రకిరణం పావకం దణ్డశేఖరమ్ ॥ ౩౮

త్రియక్షరమనుబ్రహ్మైకా కథితస్సర్వసాధనః ।

అక్లాది గదితం వణమకారాదిస్వరాన్తకమ్ ॥ ౩౯

ప్రయుజ్ఞోత మనుశ్చాన్యో వక్ష్యతే కమలాసన ।

ఉద్గీధమాదిం కమలం పావకం పశ్చాబ్ధిన్దుకమ్ ॥ ౪౦

¶ అధేన్ద్రసహితం భద్రమనలం బిన్దువామనమ్ ।

సరోరుహం గమూపేన్ద్రం మహామాయా సయష్టికమ్ ॥ ౪౧

* సులభం మనుమ్ । దగ్ధమిత్యయతో మస్త్రో గణనా. ¶ భూతం భవద్భవిష్యం చ శ్రీ పంచమ, ¶ ఆద్యేన్ద్రసహితం భద్రం శాహులం.

- బీజం చ తత్స్విరాద్యణఁ గదధ్వంసం ప్రచణ్డకమ్ ।
 పశ్చిమాననవై రాజౌ * మాయాం చ వసుధారసం ॥ ౪౨
 ఆదిమగ్ని స్తమకారం చ ఫట్పదద్వయమీరయేత్ ।
 శశినం వరుణం వహ్నిం కకుభం భద్రబాహుకమ్ ॥ ౪౩
 మన్దరద్వయమేకారం వరుణం కమలాముఖమ్ ।
 అచాం దక్షం గోపనం చ విఘ్నేశం † శ్వసనం తథా ॥ ౪౪
 రతాన్తమిత్థముద్ధారౌ బీజాది కథితం పురా ।
 ఐహికాముష్మికఫలం సవమేతేన సాధయేత్ ॥ ౪౫
 శ్రియం పూర్వోక్తమాగౌణ దేవీమఘ్యాదిభియశ్చేత్ ।
 తత్కటాక్షనిపాతేన లభతే శ్రియముత్తమామ్ ॥ ౪౬

❖ షణ్ముఖమస్త్రీః. ❖

- తారం నతిం క్రోధరూపం ప్రచణ్డం దక్షమన్వతః ।
 ఉదయం ౭ ఖర్వదేహం చ గోపనం చ ప్రభజ్ఞానమ్ ॥ ౪౭
 శశాఙ్గం శ్రీధరం హ్రస్వమృతధామసమాహ్వయమ్ ।
 దినేశం మాధవీమన్వక్ప్రచణ్డం మధుసూదనమ్ ॥ ౪౮
 శ్వసనం స్వాహాయా సాధఁ మనురేషసమీరితః ।
 జృమ్భలం పులహం చోర్ధ్వలోకేశం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౪౯
 ఏతద్బీజసముద్ధారస్తదేవాఙ్గమృషిగ పునః ।
 వణాత్తా కథితశ్చన్దో గాయత్రం దేవతా గుహః ॥ ౫౦
 దాడిమీకుసుమప్రఖ్యాం తన్మన్త్రైః సమచయేత్ ।
 ఏవం కృతవతో వంశే సుబ్రహ్మణ్యాయో గ్రహః ॥ ౫౧
 న పీడయన్తి తద్వంశ్యాః భవన్తి చిరజీవిनః ।

❖ భానుమస్త్రీః. ❖

- నిగమాదిం చోషధీశమనునాసిక్యముద్ధరేత్ ॥ ౫౨

ఏకాక్షరోఽయం కథితో మస్త్రస్సర్వాధాసాధకః ।

హారీతో మస్త్రద్వక్ష్పన్తో విరాట్ సూర్యాశ్చ దేవతా ॥ ౫౩

బ్రహ్మకోశం పద్మపాణిమృతం సుముఖసంజ్ఞితమ్ ।

* రామబిన్దం హృషీకేశమగ్నిం వాయుమచాం ముఖమ్ ॥ ౫౪

వైధరం బిన్దువైరాజం వాయుం తారం సముద్ధరేత్ ।

ఇత్థమప్తాక్షరో మస్త్రో బీజమేకాక్షరం స్మృతమ్ ॥ ౫౫

ఋషిరత్రిశ్చ + దేవశ్చ పూషా చైవాధిదేవతా ।

ఽపరం సప్తాక్షరం మస్త్రం మస్త్రైరుద్భవ్యత్యవ్యక్తే ॥ ౫౬

సప్తాక్షరాః పూర్వావర్గాహ్యస్సుభద్రం మధుసూదనమ్ ।

భద్రహస్తం చ కలశం మాధవం పూర్వామీరితమ్ ॥ ౫౭

బీజమభ్యంతరీకృత్వా ద్విరుక్తం కకుభం తథా ।

అప్రమేయం గన్ధవహమాద్యమేతదనంతరమ్ ॥ ౫౮

పాదద్వితయమావాహ్య మాదిదేవమనంతరమ్ ।

పావకం విక్రమయుతం వైధరం ఋతధామ చ ॥ ౫౯

మారుతం ? చాపి నాసిక్యం విఘ్నేశం గోపనాహ్వయమ్ ।

కమలామాదిపవనమాద్యం † ద్విగ పదమీరయేత్ ॥ ౬౦

మాధవీమాదిసహితమక్షరం ॥ ద్విరదం పరేత్ ।

? పవిత్రం గోపనయుతం పరేమం స్వరసంయుతమ్ ॥ ౬౧

విఘ్నేశం దహతిం ధాతుం లోడస్తం ద్విస్సముద్ధరేత్ ।

శాన్తరోగం సుఖపదం ౭ పూర్వాలోడస్తమధ్యమమ్ ॥ ౬౨

౪ యమం చణ్డం ద్విరుచ్ఛాయత్ త్రినస్వకృణవం పదమ్ ।

స్వనామ్నా ప్రణవాన్తేన మనురేవం సముద్భవతః ॥ ౬౩

* మాయా-రామబిన్దం + దైవం చ దేవతాపురుషస్తథా.

ఽ పూషా తథాపరం. ? చానునాసిక్యే. † ద్విగపాద. ॥ ద్విరుదం

పదమ్. ? పశ్చిమం. ౭ ప్రపూర్వే లోటి మధ్యమమ్. ౪ యమం

చణ్డాద్వి

బీజమజ్గాని చోక్తాని సిన్ధుద్వీపశ్చ దృష్టవాన్ ।

అతిచ్ఛన్దస్వయం ఛన్దశ్చూయన్ శ్చానేన కథ్యతే ॥ ౬౪

పద్మ * మధ్యే కణికాయామాదిత్యం దలభూమిషు ।

ప్రాచ్యాదిషు గ్రహానన్యాం † స్తదాసిం బిమ్బమర్చయేత్ ॥ ౬౫

కృమాత్ షడృతవస్సవే గ్రహాస్సానుగ్రహస్తదా ।

ఆయురారోగ్యసౌందర్యే సమృద్ధి స్స ముఖసంపదః ॥ ౬౬

సప్తజన్మసు వంశేఽస్య భవన్తి నిరవగ్రహాః ।

❖ ఈశానమస్త్రీః ❖

ప్రణవం నతిమన్వకృ శుభదం చ త్రివిక్రమమ్ ॥ ౬౭

వరుణం గోపనం వాయుమాదిముద్భృత్య మస్త్రవిత్ ।

మనుస వజ్రాక్షరః కాయో బీజం సంప్రతి కథ్యతే ॥ ౬౮

గోపతిం విష్ణుసహిత మనుస్వారం సముద్ధరేత్ ।

బీజమెతచ్ఛతుర్వక్త్రౌ షడజ్గానాముదాహరేత్ ॥ ౬౯

ఉపమన్యబుషిశ్చన్దో దేవం గాయత్రముచ్యతే ।

ప్రతిపాద్యో మహేశానో జపస్సాన్యల్లక్షపశ్చకమ్ ॥ ౭౦

అష్టాక్షరవదస్యాపి ఫలసాధనమేవ చ ।

రక్తామ్బుజాసనాసీనమచయే తద్దలెషు చ ॥ ౭౧

ప్రాగాదిషు షడజ్గాని పావతీనన్దికేశ్వరౌ ।

క్రమాద్విన్యస్య పురతో వాహనం సమ్యగచయేత్ ॥ ౭౨

దిక్ష్యష్టాసు సురేన్ద్రాదీనష్టావఘ్నాఽదినాచయేత్ ।

సృష్ట్యాదిన్యసనం కృత్వా ప్రథమం తదనన్తరమ్ ॥ ౭౩

అక్షరన్యసనం కుయాత్ స్థానేష్యేతేషు పద్మజ ।

మూర్ధ్ని చాస్యే చ హృదయే గుప్యే పాదతలె తథా ॥ ౭౪

* పత్ర. † నద్యాదీని సమచయేత్ - అఘ్నాఽదిషు తథార్చయేత్. ‡ సుఖ.

వణానాం క్రమశో వణాగ్ పశ్చాన్నాం కథ్యతేఽధునా ।

స్ఫటికం పాటలం పీతం శ్వేతం నీలమితి స్మరేత్ ॥ ౭౫

శివోఽహమితి చాత్మానం భావయేన్మన్తవిత్తమః ।

* ధ్యాయంతం దేవదేవేశమారాధ్య వృషభధ్వజమ్ ॥ ౭౬

త్యక్త్వా సాంసారికం దుగ్ధం మేతి స్థానమనశ్శరమ్ ।

భోగానప్యైహికాన్ భుక్త్వా దుల్లభానమరైరపి ॥ ౭౭

ఓమాదిసప్తవణానాముద్ధారగ్ పూర్వమీరితః ।

వైధరం నృహరిం మాయాం ప్రచణ్డం మధుసూదనమ్ ॥ ౭౮

మన్దరం చోర్ధ్వలోకేశం వై రాజం ద్విశ్చతుర్ముఖం ।

పావకం పవనం దేవదత్తం పాటలమన్వతః ॥ ౭౯

గోపతిం మారుతమథో † మన్దరం మాధవీం తథా ।

మాధవం ధనదం బ్రహ్మ మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౮౦

నాసిక్యం పశ్చిమం పద్మనాభం చ పవనాహ్వయమ్ ।

ఖడ్గం ద్విరుచ్చరేత్స్వాహో ఇతి మన్తం సముద్భృతమ్ ॥ ౮౧

మనుమన్యం ప్రవత్యామి తమక్షైరుద్ధరామ్యహమ్ ।

‡ తారమత్రిం గరుత్మాంతం రామం § సుముఖమన్వతః ॥ ౮౨

గోపనం మన్దరం చోర్ధ్వలోకేశం ॥ విజయం పునః ।

తమణ్ణం చాభిశంభుం చ మాధవం వారుణాభిధమ్ ॥ ౮౩

గోపనం చ కరాలం చ కమలం జృమ్భులం తతః ।

శ్రీధరం సుభగం మాయాం జన్మధ్వంసమనన్తరమ్ ॥ ౮౪

పాశపాణిం చాదదేవం భద్రహస్తం చ పశ్చిమమ్ ।

ఋతాహ్వయం వైధరం చ మధుభిన్దారుతం తతః ॥ ౮౫

? నతిముద్భృత్య కథితో వణాన్ షోడశ సంజ్ఞితాన్ ।

మన్త్రీయోరనయోబ్రహ్మ జీవో ద్రష్టాభిధీయతే ॥ ౮౬

* ధ్యాయన్నైవం సమారాధ్య దేవేశమ్. † మధునం మాధవీ.

‡ తారమాదిమ్. § సుఖముఖం తతః. ॥ భువనం. ? అగ్ని.

ధర్మవర్తి మహేశానో దేవతా దక్షిణాతనుః ।

దినేశరామసహితం శ్వసనం * మతిబిన్దుమత్ ॥ ౮౭

బీజమేతదథో ధ్యానమీశానస్య బ్రవీమి తె ।

కున్దేన్దుముక్తాశక్తాభం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ॥ ౮౮

వైయాఘ్రచర్మవసనం జటామణ్డలమణ్డితమ్ ।

నాసాగ్రన్యస్తనయనం శశిఖణ్డవిరాజితమ్ ॥ ౮౯

ప్రసన్నవదనం దేవం చతుర్భుజమభీష్టదమ్ ।

వామజానుని విన్యస్తవామేతరపదామ్బుజమ్ ॥ ౯౦

స్ఫాటికామక్షమాలాం చ బిభ్రాణం దక్షిణైకరే ।

వామే కరామ్బుజే స్వీయే ధృతవిజ్ఞానపుస్తకమ్ ॥ ౯౧

దశాయస్తం జ్ఞానముద్రాం మహాపీఠగణసేవితమ్ ।

ధ్యాయతో మన్త్రిణస్తైవిషం సిధ్యన్తి సకలాఃకలాః ॥ ౯౨

గంగాప్రవాహవత్తస్య వాక్ప్రసారః ప్రవతతే ।

చతుర్వర్గఫలావాప్తిస్తస్య హస్తే స్థితా ధృవమ్ ॥ ౯౩

జపభూయస్తయా కామా దుర్లభాః సుఖమశ్నుతే ।

❖ దుర్గామన్తః ❖

తిథౌ భగవతీం దుర్గాం నవమ్యాం సమ్యగచ్యేత్ ॥ ౯౪

నిగమాదిం వైధరం చ భువనం చ విసజన్మః ।

మనురేకాక్షరగ్ పోక్తస్సముద్భుత్య యథాతథమ్ ॥ ౯౫

స్వీకృత్యైకాక్షరం పూర్వం గదధ్వంసం హుతాశనమ్ ।

స్పృశనం † గోపనాహ్వనం నతిం చ మనురీరితః ॥ ౯౬

బీజమసోద్ధరిష్యామి గోపతిం పావకం తతః ।

వామనం యప్తిశిరసమస్య కాత్యాయనో మునిః ॥ ౯౭

* మనుబిన్దుమత్. † గోపనాహ్వనమ్.

ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం వనదుగాఁ చ దేవతా ।

❖ దుగాయా మస్త్రాస్తరమ్. ❖

మస్త్రమన్యం ప్రవక్ష్యామి దుగాశ్రయమను త్తమమ్ ॥ ౯౮

నిగమాదిం విష్ణుసంజ్ఞం కపిలం జృమ్భలాహ్వయమ్ ।

మాధవం చ సురేన్ద్రాదిం ప్రద్యుమ్నం కాలనేమిజమ్ ॥ ౯౯

మధుసూదననామానం పులహం మాయయావృతమ్ ।

కరాలం దేవదత్తాఖ్యం శశాంజ్కం * కమలానుగౌ ॥ ౧౦౦

పవిత్రమాది + దేవాస్తం నృహరిం సృశానం తథా ।

బ్రహ్మాణమగ్నిం చౌద్ధృత్య పశ్చిబిన్దమనస్తరమ్ ॥ ౧౦౧

ఆదిం శ్రీవత్సముదయం సుభద్రం నాసికాహ్వయమ్ ।

భాస్కరం భద్రబాహూ ద్వా వైధరం గోపతిద్వయమ్ ॥ ౧౦౨

పవిత్రఖడ్గనామానౌ ద్వా చ దక్షమనస్తరమ్ ।

సుప్రతిష్ఠం ద్వీరుచ్ఛాయా దినకృత్వాధవీధృపౌ ॥ ౧౦౩

ఫట్కూరమగ్నాదిమన్వగిత్కుద్ధృత్య జపెన్మమమ్ ।

ఽ అణ్యోద్ధారక్రమాదన్యం మస్త్రం వచ్చి చతుర్ముఖ ॥ ౧౦౪

ప్రణవం వైధరం పశ్చాచ్ఛ్రీధరం గదినం తథా ।

వైశ్యానరం మృగపతిం తమేవాణామనస్తరమ్ ॥ ౧౦౫

యస్తం నృసింహం సుముఖం రామం స్వాహాం సముద్ధరెత్ ।

❖ ఉద్ధృతోఽయం మనుశ్చాన్యో బీజమగ్నాని పూర్వవత్ ॥ ౧౦౬

ఋషిజాయమతిశ్చన్దో గిరిదుగాఁ చ దేవతా ।

ఉద్గీధం శ్రీధరం చైవ దృష్టిద్వన్ద్యం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౦౭

క్రోధరూపీ చ జీమూతం పశ్చిమం భువనాహ్వయమ్

బహులం శ్రీధరం కౌగ్ధం విక్రమం సరసీరుహమ్ ॥ ౧౦౮

విక్రమం . ధర్మశీతాంశుం శశాంజ్కం చ సుధామయమ్ ।

పశ్చిమం ॥ రామశిరసం కౌగ్ధరూపం సవిక్రమమ్ ॥ ౧౦౯

* కలశానుజౌ. + దేవం తమ్. ఽ అస్యోద్ధారః. యస్తం

వాసిక్యసుముఖం నామ స్వాహాస్తము. ❖ ఇత్కుద్ధృతో. . ఘర్మ

॥ రాజశిఖరమ్.

భల్లాయుధం తథా శఙ్ఖ మాధవీద్యయమాధవమ్ ।
 శుక్లమాదిం మృగపతిం శ్రీధరం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౧౦

నీహారదీధితిం సవరోధం విక్రమశీషకమ్ ।
 వైరాజం కపిలం శఙ్ఖం వైధరం బన్ధమస్తకమ్ ॥ ౧౧౧

శుభదం కమలం * వాయుం మన్దరం విత్తవధానమ్
 ఆదిం కరాలమనిలం నాసిక్యం యాదసాంపతిమ్ ॥ ౧౧౨

గోపనం విజయం విఘ్ననాయకం దక్షమాధవా ।
 సుభద్రం చ గదిం † కుమ్భం వైరాజం బన్ధశీషకమ్ ॥ ౧౧౩

శుభదం మన్దరం శఙ్ఖం రరాన్తో మనురీరితః ।
 షాధా విభజ్య తం మన్త్రం హృదయాద్యజ్జకల్పనమ్ ॥ ౧౧౪

ద్రష్టా వరేణ్యకౌ నామ హ్యనుష్టుప్శున్త ఈరితః ।
 దేవతా వనదుర్గా స్వాత్తదప్తాక్షర స్త్రీ వత్సలమ్ ॥ ౧౧౫

సవరాహ్వయదుర్గాయా మన్త్రీముద్ధారయామి తె ।
 ఉద్గీధం ‡ నతిమన్వకృ చూక్షుద్ధృగ్దృష్టిశీషకమ్ ॥ ౧౧౬

గదధ్వంసమకారం చ కుమ్భనాద్యం చతుర్ముఖం ।
 వైరాజం రాజమానం వై వైధరం శ్రీధరాహ్వయమ్ ॥ ౧౧౭

♦ గదినం బన్ధసంజ్ఞం చ స్వాహాశీషకం శ్రియః పతిమ్ ।
 గదినం పావకం చైవ దృష్టిమీకారమన్వతః ॥ ౧౧౮

॥ దేహం చ విక్రమం చణ్డం రామం మన్దరసంజ్ఞితమ్ ।
 మధుసూదం గన్ధవహం మాధవం ¶ మాధరాహ్వయమ్ ॥ ౧౧౯

ఆదిత్యం గోపనం దక్షమాదిదేవం చ మారుతమ్ ।
 మృగేశం మన్దరం భానుం మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౨౦

పులహం దేవదత్తం చ దక్షం చ యదభాస్కరమ్ ? ।
 రామ [ముగ్రాత్మనాత్తానం మధుసూదనమన్వతః ॥ ౧౨౧

* వాసుం మదనమ్. † ఘోరం. ‡ వద్భవేత్. § తిథి. ♦ మాధవం
 స్వాహా ధనం దృష్టిం. ॥ దేవమ్. ¶ మన్దరా. [ముగ్రాత్మనామా.

శశాంజ్ఞం శ్రీధరం సప్త * జిహ్వం కుమ్భం త్రివిక్రమమ్ ।
 గజాననం గోపతిం చ లక్ష్మీం భద్రం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౨౨
 వైధరం భువనాహ్వనముగ్రరూపం చ ఖటకమ్ ।
 భల్లాయుధం తథా బ్రహ్మ శ్వసనం నాసికా స్థ భువమ్ ॥ ౧౨౩
 విధాతారం హుతవహం విక్రమం చ సుధారసమ్ ।
 రామం చ భద్రం సుభగమనిలం విఘ్ననాయకమ్ ॥ ౧౨౪
 రామం మహేంద్రసుభగం మహేశం గగనాహ్వయమ్ ।
 మాతాంజ్ఞమాదిదేవం చ శశాంజ్ఞం శ్రీధరం తథా ॥ ౧౨౫
 చిత్రభానుం తథా దక్షం వైధరం హవ్యవాహనమ్ ।
 విఘ్నేశం విక్రమం దృష్టిం దేవదత్త మపాంవతిమ్ ॥ ౧౨౬
 మధుసూదననామానం కలాత్మానమతగ్గ పరమ్ ।
 భువనం పావకం దృష్టిం ? గోపనం విజయం తథా ॥ ౧౨౭
 వాయుం † పవిత్రమూకారం ముసలం విక్రమం పునః ।
 షకనేత్రం మాధవం చ కలశం పావకాహ్వయమ్ ॥ ౧౨౮
 వైధరం దేవదత్తం చ విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 చహనం గోపనం చైవ మారుతం వనమాలినమ్ ॥ ౧౨౯
 మాయాం చ వైధరాహ్వనం మధుసూదనమన్దరౌ ।
 ఓతదేహం దృష్టిమగ్నిం పశ్చిమాననమన్వతః ॥ ౧౩౦
 ఋతథామం విక్రమం చ శ్వసనం మృగనాయకమ్ ।
 పుష్టిబీజం త్రిరుచ్చాయా సహస్రకిరణాహ్వయమ్ ॥ ౧౩౧
 గుహాలయమనుస్వారం బీజమేతత్త్రిరుద్ధరైః ।
 ? భద్రం గుహాలయం చైవ విజయం గదినం తథా ॥ ౧౩౨
 పద్మనాభం గోపతిం చ కలశం మృగరాట్ తథా ।
 వైరాజమాదిదేవం చ దుష్టుభం లోచనోదయా ॥ ౧౩౩

* జిహ్వ కుమ్భం చ. స్థ హ్వయమ్, ? గోధనం. † సవిత్రమూకారం కమలమ్. ? సుభద్రం గుహాలయం చక్రమ్.

ఉగ్రాత్మభేటకా వహ్నిం * గోపతిం విహగాధిపమ్ ।
 శ్వేతాంశుం పశ్చిమం లక్ష్మీమాదిదేవమనన్తరమ్ ॥ ౧౩౪
 వక్రతుణ్డం గోపనం చ భద్రపాణిమనన్తరమ్ ।
 విజయాకారమాదిం చ శశాంజ్కం చ సదాగతిమ్ ॥ ౧౩౫
 ద్వీరభ్యసెత్కాలనేమిం భద్రం పుణ్యం ద్వీరుచ్చరెత్ ।
 మన్దరం చాదిదేవం చ దహనం శ్వసనం తథా ॥ ౧౩౬
 ద్వీబ్రాహ్మయాత్సూక్ష్మదృగ్భ్రాహ్మ కరాలం విజయం పునః ।
 పీయూషమాదిం విజయం వసుమన్తకనిష్ఠితమ్ ॥ ౧౩౭
 నీహరదీధితిమచామాదిం పీతం సమాధవమ్ ।
 సుభద్రం కమలం చైకదృష్టిం చ చతురానన ॥ ౧౩౮
 పవిత్రమృతధామానం త్రివిక్రమమతః పరమ్ ।
 పురుషాత్మానమేదేశం పశ్చిమం † పురతన్తథా ॥ ౧౩౯
 ధ్రివం ధ్రివం తథా హ్రస్వం మాహేన్ద్రం మన్దరం తతః ।
 సవరోధం గజాన్యం చ మాయాం కమలమన్దరౌ ॥ ౧౪౦
 ఏకనేత్రమృతం ధ్రువం బహు కుక్షిం త్రివిక్రమమ్ ।
 కరాలం పద్మనాభాఖ్యం విఘ్నేశం విజయం తథా ॥ ౧౪౧
 భద్రహస్తం తథా రామం శశాంజ్కం మనుమన్వతః ।
 సుభద్రం గోపనం పశ్చాత్పశ్చాన్తికమధానిలమ్ ॥ ౧౪౨
 పశ్చిమం పద్మనాభాఖ్యం మృతధామానమన్వతః ।
 జ్యమ్బులం పులహం ‡ పాపహననం పద్మనాభకమ్ ॥ ౧౪౩
 దృష్టిం మృగేశమమృతమాయం చ ద్వీగుహోలయమ్ ।
 పవిత్రమృతధామానం వైధరం మాధవం తతః ॥ ౧౪౪
 ॥ మారుతం కమలాం పద్మపవిత్రమృతధామ చ ।
 అత్రిం మృగవతిం లక్ష్మీం బహులం పశ్చాబ్ధిన్దుకమ్ ॥ ౧౪౫

* గోపనం † పురుషం త. ధ్రువం బహుకుక్షిమ్. శీలం లమ్బకు-
 తమ్ ‡ మత్రిధామ సమన్వితమ్. ‡ పశ్చాత్ పాపకమ్ ॥ మాధవమ్.

పవిత్రమృతధామానం * వైరాజం విక్రమం తథా ।

పశ్చిమం పద్మనాభాఖ్యం వైధరం మృగవల్లభమ్ ॥ ౧౪౬

దక్షం రవిం గోపనాఖ్యం సుభద్రం భువనం తథా ।

కకుభం మాధవం పశ్చాన్తాధవీం భాస్క-రాహ్వయమ్ ॥ ౧౪౭

గోపనం మతిమన్తం చ పులహం మాధవం రవిమ్ ।

యష్టిం చ వ్యాహరేద్భ్రష్టా తద్దైవ మధుసూదనమ్ ॥ ౧౪౮

ధృవం నభామణిం గోపం బిన్దుం చ చతురానన ।

† ఏవం త్రి వ్యాహరేదణం సుగతం సాగరోత్తమమ్ ॥ ౧౪౯

మన్దరం భాస్కరం పశ్చాద్గోపనం మాధవీం తథా ।

ఆదిదేవం జగత్పాణం మాధవం నతిముద్ధరేత్ ॥ ౧౫౦

ఇత్యేవముద్భృతో మన్తో బ్రహ్మ సర్వాధానాద్దిదః ।

‡ శతేన సంమితో వణో రశ్మిత్యాదిభిరేవ? సః ॥ ౧౫౧

భాస్కరం మన్దరం పశ్చాబిన్దుం యష్టిమనన్తరమ్ ।

ఉద్భృత్య బీజమేతేన షడక్షాని ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫౨

ద్రష్టా కకుత్స్థ శ్చస్తసాన్వ్యదతిచ్ఛన్తో † త్ర దేవతా ।

సర్వాదాహ్వానమన్త్రస్య చతుర్లాక్షోజపః స్మృతః ॥ ౧౫౩

జ్ఞానార్ద్రానాజ్ఞాపాన్మన్తస్త్రిన్సిద్ధిం సర్వాం ప్రయచ్ఛతి ।

మన్త్రిణా నిత్యయుక్తస్య ప్రత్యహం ప్రయతాత్మనః ॥ ౧౫౪

ఆముష్మికం చైహికం చ ఫలం సర్వాం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ యమస్య మన్తః ❖

దశమ్యామచయేద్భ్రష్టా కృతాన్తమభయప్రదమ్ ॥ ౧౫౫

॥ నిగమాదిం గన్ధవహం హృషీకేశమనన్తరమ్ ।

దణ్డం ప్రభజ్ఞానం దక్షం చాదిదేవం సదాగతిమ్ ॥ ౧౫౬

* ముఖం వై రాజవిక్రమమ్ , తం తథా పశ్చిమం పద్మం వైధరం మృగవల్లభమ్. † యన్త్రితమ్ ‡ నతేన , దహనం. † ధిదేవతా. ॥ ఉద్గీఢమాదిమ్.

* నతిముద్భృత్య కథితో మనువైవస్వతా † శ్రయః ।
 బీజమణాన్ సముద్భృత్య శ్వసనం యష్టిశీఘ్రకమ్ ॥ ౧౫౭
 ఉదితం తెన బీజేన హృదయాద్యజ్జకల్పనమ్ ।
 ఋషిస్సత్యతపాశ్చన్దో గాయత్రం దైవమీరితమ్ ॥ ౧౫౮
 మస్త్రీశ్చ పితృదైవతోజ్యో జపః స్యాత్పృథ్విలక్షకః ।
 తేనారాధ్య శార్దూలదేవమభీష్టం సర్వమశ్నుతే ॥ ౧౫౯

❖ ఇంద్రియ మస్త్రీః ❖

ప్రథమం చంద్రసామాదిం విక్రమం మానుషేశ్వరమ్ ।
 వైధరం వహ్నిమపరం గోపనం పవనం ముఖమ్ ॥ ౧౬౦
 నతిముద్భృత్య మాఘోనక కథితో మనురబ్జః ।
 వైధరం చాధ్వలోకేశం నాసిక్యం బీజముద్భృతమ్ ॥ ౧౬౧
 ఋషిదేవో విరాట్ చన్దో దేవతా వలసూదనః ।
 ఏతేనేష్ట్యా తురాసాహం సామ్రాజ్య ఫలమశ్నుతే ॥ ౧౬౨

❖ విష్ణోమస్త్రీః ❖

ద్వాదశ్యాం మూలమస్త్రీణాం పూజయేదుక్తవత్కనా ।
 భగవంతం శ్రీయశ్చాంతం ఫలమీష్సుక్ సుదుర్లభమ్ ॥ ౧౬౩

❖ కామస్య మస్త్రీః ❖

నిగమాదిం చ నత్యంతం పశ్చిమోదయనం తథా ।
 క్రోధరూపం పవిత్రం చ శ్రీవత్సం హేవకం తతః ॥ ౧౬౪
 ఆదిదేవం చ పవనం గోపనం యష్టిమన్వతః ।
 ♦ గోపతిం బహులం పశ్చిబిన్దుం నరహరిం తతః ॥ ౧౬౫
 ఔవణం యష్టిం చ ॥ కమలం గోపనం మందరాహ్వయమ్ ।
 వైధరం దేవదత్తం చ కమలం గోపనం తథా ॥ ౧౬౬

* మనూద్వారో౭పి. † హ్వయః. ఋషిశీఘ్రో. యష్టి-
 మస్త్రకమ్. ♦ గోపనమ్ ॥ కలశమ్.

శక్తిం తరాస్తముద్భృత్య మనురేష సమీరితః ।

* స్వర్గాదిం పులహం బన్ధం నాసిక్యం బీజముద్ధరేత్ ॥ ౧౬౭

ఋషిశ్రీనిధిరస్యాక్తో విరాట్ ఛన్దశ్చ దేవతా ।

మన్మథస్తేన యష్టవ్యస్స సర్వఫలకాక్షిభిః ॥ ౧౬౮

ఏకాణామపరం మస్త్రముద్ధరిష్యామి పద్మజ ।

తారం గరుడమౌవణం చ సఖిన్ద్రం మనురీరితః ॥ ౧౬౯

లక్షమేకం జపెన్మస్త్రీ) కర్మణ్యాకర్షణాదికే ।

సమథాం కామదైవత్యం మనుమన్యం బ్రవీమి తే ॥ ౧౭౦

ఉద్గీధం కమలం పీతం శ్రీ మాయామధేన్ద్రశ్శేఖరమ్ ।

కరాలం గోపనం దక్షం వైధరం తదనన్తరమ్ ॥ ౧౭౧

మృగేన్ద్రం వరుణం చాది ౨ దేవం శ్వసనసంజ్ఞితమ్ ।

శుక్లం సుధామయం వహ్నిం కకుభం సనినాయకమ్ ॥ ౧౭౨

శశాంకం మాధవం బ్రహ్మసాధకం భాస్కరాహ్వయమ్ ।

హైరమ్భం గోపనం వాయుం కకుభం యాదనాం పతిమ్ ॥ ౧౭౩

పులహం నిగమాదిం చ తద్వ్యయం † తద్విరుచ్చరేత్ ।

పశ్చిమం త్వృతధామానం ॥ పూర్వాం పర్వభిరుచ్చరేత్ ॥ ౧౭౪

శశాంకమాదిం జలజం ౪ పీతం వరుణమబ్జజ ।

కకుభం విష్ణువిఘ్నేశా ప్రథమం తిగ్మదీధితిమ్ ॥ ౧౭౫

పద్మనాభం వైధరం చ వాయుమాద్యం చ మన్తరమ్ ।

మన్తరాద్యద్వయం భూయస్తదేవ సమనన్తరమ్ ॥ ౧౭౬

వరుణం విష్ణుమబ్జాం చ యష్టి ౫ మబ్జోదయా తథా ।

దహనం శ్రీధరం వణాం పులహం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౭౭

కరాలమాద్యం ౭ కలశం ఘుఖం శ్రీవత్సమన్వతః ।

ప్రభజ్ఞానం గోపనం చ సృశమాద్యమపాం పతిమ్ ॥ ౧౭౮

* స్వర్గాదిం శ్రీ మాసః, ౨ క్షైతం, † చ ద్విరుద్ధరేత్. ॥ మన్త-
పూర్వాం ద్వి. ౪ మయా, మాయా ఇతి స్యాత్, ౫ మత్తా జయమ్,
? సయశమ్.

తతాస్తముద్భృత్య మనుగ్ కథితగ్ కమలాసన ।
 ఋషిగ్ కలిజ్గోఽతిచ్ఛన్దశ్చన్దగ్ కామశ్చ దేవతా ॥ ౧౭౯
 జపెద్విరజ్జౌ లఙ్గాణి నాసాధ్యం తెన మన్త్రిణా ।
 రతిశ్చ విరతిశ్చోభే తస్య పాశ్వేక స్థితే సదా ॥ ౧౮౦
 * మన్త్రో స్తయోశ్చతుర్థ్యన్తం నామమాత్రం త్రిశీషకమ్ ।
 ధీమదనః ప్రథమో బాణస్తధైవోన్మాదనోఽపరః ॥ ౧౮౧
 మోహనం ద్యేషణం చ ద్యే దీవనం వజ్రమం స్మృతమ్ ।
 మల్లికా కేతకీ జాతిగ్ పఙ్కజం యూధికా తథా ॥ ౧౮౨
 పుష్పాణి క్రమశో బాణాన్యా హుస్తేషాం మనుగ్ పునః ।
 సంవిద్వదాశ్చ సహితాశ్చతుర్థ్యన్తాస్సమాహ్వయాః ॥ ౧౮౩
 తెషాం నత్యన్తసహితం తె నైషామచణనం విదుః ।
 ధనురఙ్కుశపాశాశ్చ తస్యాస్త్రాణి మనోభువః ॥ ౧౮౪
 మన్త్రాశ్చ పూర్వవత్తేషాం నామాన్యేవ చతుర్ముఖా ।
 కల్పకానోకహా † ప్రాయ పుష్పితద్రుమశోభితే ॥ ౧౮౫
 ఉద్యానే మఙ్గుళి శిశ్జానపక్షిసజ్జనిషేవితే ।
 మధ్యే మహాప్రహదే పూర్ణా సరోజైశ్చ వికస్వరైః ॥ ౧౮౬
 విష్టరే కాశ్చనే న్యస్తై శుభాన్తరణసంయుతే ।
 అసీనం సహ దేవీభ్యాం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౮౭
 రక్తచన్దనలిప్తాఙ్గం రక్తమాల్యోపశోభితమ్ ।
 చారుకుణ్డలినం కాన్తం యువానం తైమవాససమ్ ॥ ౧౮౮
 వసానమప్సరోముఖైస్త్రీగణైః పరితో వృతమ్ ।
 ధ్యాయన్న నేన మనునా క్రమాదఘ్నాదిభియకౌశేత్ ॥ ౧౮౯
 ‡ కామగాయత్రియా వాపి యజేత మకరధ్వజమ్ ।
 జపాది పూర్వవత్సవణం వశ్యం చ భువనత్రయమ్ ॥ ౧౯౦

* మన్త్రో ద్వయోశ్చతుర్థ్యన్తనామనీతి వి శీషకమ్ త్రిశీర్షకమ్.
 ధీమదన ఇతి స్యాత్ । ప్రచ్ఛాద ఇత్యపి క్వచిత్పాతః. † శ్రాత.
 ‡ గమన. † సామగాయత్యాగ్.

మన్త్రిణో నిత్యయు క్తస్య కిమన్యైరతివిస్తరైః ।

❖ అశ్వినోమన్త్రః. ❖

అశ్వినోమన్త్రమధునా బ్రవీమి కమలాసన ॥ ౧౯౦

ఉద్భృత్య పూర్వముద్గీఢం విఘ్నేశం పాటలప్రియమ్ ।

బ్రహ్మసాధననామానం శ్రీవత్సం చ సుధామయమ్ ॥ ౧౯౧

మాయాం సుభద్ర * మాకారమశ్వినోరీరితో మనుః ।

ఆదిమధేన్ద్రుసహితం బీజం తేనాఙ్గకల్పనా ॥ ౧౯౨

భృగుద్రక్షా బృహచ్చన్దగ్ ప్రతిపాద్యో తథాశ్వినౌ ।

జపన్వై పశ్చులక్షేణ సిద్ధిస్సర్వాథాసాధనః ॥ ౧౯౩

రాజయత్మాదయో రోగా న తిష్ఠన్తి తదన్వయే ।

ఔషధాని చ దక్షాణి వ్యాధీనామపనోదనే ॥ ౧౯౪

తత్కరస్పృశమాత్రేణ సర్వం వస్త్యాషధంభవేత్ ।

❖ సోమస్య మన్తః. ❖

పౌణ్డ్రమాస్యాం తథా సోమతయశేత మనువిత్తమః ॥ ౧౯౫

నిగమాదిం పూణ్డ్రచన్ద్రమోతదేహం సమన్దరమ్ ।

† మధుమారుతవిఘ్నేశం మాధవీం చ విసజ్జనమ్ ॥ ౧౯౬

సోమస్య కథితో మన్త్రో బీజముద్ధారయామి తే ।

నిగమాదిమనుస్వారం కుయాత్తైనాఙ్గసన్తతమ్ ॥ ౧౯౭

ద్రష్టా కామోదకౌ నామ పక్షిచ్ఛన్దస్స దేవతా ।

జపగ్ పూర్వవదేవాస్య గాయత్ర్యా వా పమర్చయేత్ ॥ ౧౯౮

ఫలం చ సర్వం పూర్వోక్తం చన్ద్రసాలోక్యమవ్యథ ।

ఇత్యుక్తాస్తిథయో దేవాస్తేషాం మన్తాస్సమచక్షణమ్ ॥ ౨౦౦

- * ముద్భృత్య. అశ్వినో. † మధుద్విహారుతం విఘ్నే.

ఫలాని చ సమస్తాని * క్రమేణాప్యదితాని తే ।
 † నారాధ్యం తిథియోఽన్తైరైహికా ముష్మికాత్మకమ్ ॥ ౨౦౧
 సలం మస్త్రప్రసాదేన తద్దేవానాం మహత్తయా ।
 సుకృతాన్యపి కర్మాణి వినా విఘ్నేశపూజయా ॥ ౨౦౨
 ‡ ఫలస్త్వంతరాయేణ నిహతాని చతుర్ముఖ ।
 †దాదౌ కర్మ కుర్వాణై రారాధ్యో విఘ్ననాయకః ॥ ౨౦౩

ఇతి శ్రీ పాఞ్చరాత్రే మహాపనిషది పాద్యే తస్మై
 చర్యాపాదే

తిథిదేవతామస్త్రోద్ధారో నామ
 త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ పాద్యం

ఏకత్రింశోఽధ్యాయః.

❖ విఘ్న రాజోత్పత్తిః. ❖

బోధ్యః:—

భగవన్ విఘ్న రాజస్య జన్మకీర్త్యుక్తుతశ్చ సః ।
 భూషణానాం చ కొటీరప్రముఖానాం యథాతథమ్ ॥ ౧
 చక్రాదీనామాయుధానాం తాక్ష్యసేనేశయోరపి ।
 మనవగ పూజితాయైస్తైగ పూజితాగ ఫలపాతవః ॥ ౨
 ఇతి సవారం సమాచక్ష్య మయి ❖ తే యద్యనుగ్రహః ।

శ్రీభగవాన్:—

అనురైరదితా దేవా బలినో యుద్ధదుజ్జయైః ॥ ౩
 శరణ్యం శరణం జగ్ముగ ప్రద్యుమ్నమభయప్రదమ్ ।

* క్రమేణోదీరితాని. † నారాధ్యం. ‡ చెద స్త్వనుగ్రహః.

దేవాః —

ఆహవేషు వయం దైత్యైర్బలవన్తోపి జాధితాః ॥ ౪
 యథా తే విఘ్నవిహతాః పలాయంతై తథా కురు ।
 ప్రద్యుమ్నస్తైరితి ప్రోక్తః క్రుద్ధస్సంరక్తలోచనః ॥ ౫
 కొపాత్తస్య సముద్భూతస్సమ్యక్ స్తమ్యైరమాననః ।
 సజ్జాతం ప్రాజ్ఞలిపుటం కుపాణం తం పురస్థితమ్ ॥ ౬
 తం దృష్ట్వా గజవద్వక్త్రం ప్రోవాచేదం వచస్తథా ।
 దేవానామసురాణాం చ సగ్గౌమే సముపస్థితే ॥ ౭
 సన్నిధాయ భవాంస్తత్రై దైత్యానాం విఘ్నమాచరః ।
 ఐత్యుక్త్వా మిషతస్తస్య ప్రద్యుమ్నో భగవాన్ హరిః ॥ ౮
 అన్తర్దే సురాశ్చాపి ప్రతిజగ్ముయేథా శ్చ గతమ్ ।
 తతగ్ ప్రభృతి విఘ్నేశ ప్రసాదాద్దేవతాగణాః ॥ ౯
 అసురా జ్ఞఘ్నివాంసస్తై న చ జగ్ముగ్ పరాభవమ్ ।

❖ ఆకల్పవనునిరదేశః. ❖

తత్ర కిరీటమస్త్రః.

ఆకల్పస్య కిరీటస్య మనుం వత్సామి సంప్రతి ॥ ౧౦
 వ్యాపినం నతిముద్భృత్య కమలం తదనన్తరమ్ ।
 మహామాయాం సప్తజిహ్వం పంచబిన్ద్రసమాహ్వయమ్ ॥ ౧౧
 హృదయాహ్లాదమాకారం పవనం శృక్లమన్తరౌ ।
 దాతాయణీశవిజయా మన్దరం చ సరోరుహమ్ ॥ ౧౨
 శ్రీధరం హృదయాహ్లాదం మాధవం విత్తవధానమ్ ।
 కుమ్భం హుతాశనరం దేవదత్తం షీరం సుభామయమ్ ॥ ౧౩
 దహనం గోపనం వాయుం కరాలం కమలౌదృవ ।
 ఓతదేహం షితిధరం * విక్రమం ధూమకేతనమ్ ॥ ౧౪

పాద్యసంహితాయామ్

ఆమృతం బస్వసహితం భద్రహస్తం త్రివిక్రమమ్ ।
 చతుర్థాంతం శ్రీధరం చ విజయం మాధవం తథా ॥ ౧౫
 ధృవస్తవక్రమం వైధరం చ భువనం కామగం తతః ।
 వైరాజం వైధరాహ్వనమీరయిత్వా తతగ్గ పరమ్ ॥ ౧౬
 రామం పవిత్రం విజయం గోపనం ద్వీరదాననమ్ ।
 మహేంద్రం కుంభాకముఖం విక్రమం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౧౭
 గోపనం శివశానామాదిదేవం సమసరోరుహమ్ ।
 మాహేంద్రం ॥ పశ్చిమం చాదిదేవం చ ధనదాహ్వయమ్ ॥ ౧౮
 విక్రమం పశ్చిమం చైవ విజయం చతురానన ।
 ప్రభాకరమృగేశం చ మధుసూధన సంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౯
 మాతాత్మాంజ్ఞం, పావకమథౌ పశ్చాబ్ధిన్ద్రం సబ్దిమకమ్ ।
 కరాలమృతథామానం మహామాయాం సయష్టికమ్ ॥ ౨౦
 గోపతిం శ్రీధరయుతం నాసిక్యం ఫట్కృతిం తథా ।
 స్వాహాయాం విరమేన్మన్త్రం బీజమస్యోచ్యతేఽధునా ॥ ౨౧
 కమలం త్వృతథామానం మహామాయా పరిష్కృతమ్ ।
 * ఉద్భృతం యత్పదజ్గాని ద్రష్టా చాఖిణ్డలస్తథా ॥ ౨౨
 చంద్రశ్చ పక్షిరిత్యుక్తం కిరీటో దేవతాపి చ ।
 కిరీటీనం చ ద్విభుజం మహాకాయం శ్రీ మహోదరమ్ ॥ ౨౩
 కృతాంజలిపుటం ప్రహ్వం సుస్థితం భూషణైర్యుతమ్ ।
 ధ్యాత్యైవం మన్త్రవిన్మన్త్రం పశ్చాలక్షమతస్త్రితః ॥ ౨౪
 నత్యంతం

❖ శ్రీవత్సమన్త్రః. ❖

చంద్రసామాదిం శ్రీశబ్దం కలశం తథా ।

శ్రీ వహ్నివక్త్రమ్. విష్ణుందాన్తమ్. మహేంద్రం. శివశానామా
 సమాదిదేవం సరోరుహమ్. ॥ పంచమం. * ఉద్భవం శ్రీ మహాభుజమ్ ।

ఏకనేత్రం హుతవహం శశాంజ్ఞం మధుసూదనమ్ ॥	౨౫
సదాగతిం చాదిదేవం నాసిక్యం యష్టిసంజ్ఞితమ్ ।	
లక్ష్మీం కరాలం పులహం మహామాయాం సబిన్దుకమ్ ॥	౨౬
తాక్ష్యమౌవాదికం యష్టిం హుంఫట్కారం హుతాన్తిమమ్ ।	
శ్రీబీజం తద్భవేద్బీజ మృషితైవ ప్రజాపతిః ॥	౨౭
వీరాట్ ఛన్దశ్చ గాయత్రం శ్రీవతోన్ దేవతా మతా ।	
శ్రీవత్సమన్త్రమవరం కథయామి చతుర్ముఖ ॥	౨౮
ఓంకారం ప్రథమం సోమం స్వరాది జయమారుతౌ ।	
మాధవం తారకాధీశమేకనేత్రం సమూరుతమ్ ॥	౨౯
కలశం విజయం వశ్యాన్మహామాయాపరిష్కృతమ్ ।	
శుక్లం చ తారం శ్వసనం కుంభం వైరాజమేవ చ ॥	౩౦
ఋణలం పూర్ణాచన్ద్రం చ పులహం మాధవం తథా ।	
నత్యన్తం శుక్లవిజయా శ్వసనం శ్వేతరోచిషమ్ ॥	౩౧
దక్షం దరం దేవదత్తమోషధీశం తథాబ్జి ॥	
వైరాజం ప్రథమం కుమ్భమృతధామవిదభితౌ ॥	౩౨
* జయం సదాగతిం దేవదత్తం చైవ రతాన్తిమమ్ ।	
శ్రీబీజం పూర్వామేవోక్తమృషిదేవల ఉచ్యతే ॥	౩౩
ఛన్దశ్చాక్షరపక్షిస్సాన్యచ్ఛ్రీవతోన్ దేవతా మతా ।	
తతో లక్షజపేనైవ సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥	౩౪

❖ కాస్తుభమన్త్రః. ❖

ప్రణవాదిం చ నత్యన్తం విధాతారం తథా మనుమ్ ।	
సకారం విజయం లొకం సుభద్రం మధువిద్విషమ్ ॥	౩౫

పాద్యసంహితాయామ్

ప్రభజ్ఞానం పావకం చ వై రాజం విఘ్ననాయకమ్ ।
 గోపనం ధనదం మాయాం పశ్చిమం ప్రథమస్వరమ్ ॥ ౩౬
 † వై రాజం మారుతం పశ్చాదేకారం ప్రథమస్వరమ్ ।
 మాధవీం పద్మనాభం చ విజయం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౭
 అగ్నిం భల్లాయుధం కుమ్భమాకారం మారుతం తథా ।
 అచాం ద్వితీయం ‡ కమలం పులహం చ పవిత్రకమ్ ॥ ౩౮
 ఆదిదేవం చ ధనదం త్రివిక్రమమనంతరమ్ ।
 పశ్చిమం విజయం చాదిం § స్పృశానం మాధవం తథా ॥ ౩౯
 ఓషధీశమికారం చ దృష్టిం చ ధనదం పునః ।
 రామం ప్రద్యుమ్నసహితం పశ్చిమం పద్మనాభకమ్ ॥ ౪౦
 ప్రభజ్ఞానం చలధ్వంసం ¶ ద్వయం స్వాహావసానకమ్ ।
 కాస్తుభం బిన్దుసహితం బీజమేతదృషిషి పునః ॥ ౪౧
 జమదగ్నివికారాట్ ఛన్దో దేవతా కాస్తుభాహ్వయా ।
 కాస్తుభం చ చతుర్థ్యాంతముచ్చాయానతిము * ద్ధరేత్ ॥ ౪౨
 పశ్చులక్షజపాదస్య మనోస్సిద్ధ్యతి వాఙ్చితమ్ ।

❖ వనమాలామస్త్రీః. ❖

సప్తాణాపూర్వకం ॥ కుమ్భం భద్రహస్తం ప్రియద్విషమ్ ॥ ౪౩
 † భద్రహస్తం మన్దరం చ మధుసూదనమబ్జజ ।
 పులహం దేవదత్తం చ మాధవీం మధుసూదనమ్ ॥ ౪౪
 మాహేంద్ర్యం రామనామానం విఘ్నేశం శఙ్ఖబిన్దుకమ్ ।
 పశ్చిమం శ్రీధరం సహ్నిం భువనం తదనంతరమ్ ॥ ౪౫
 క్రోధాగ్నిం వాసుదేవం చ వైరాజౌ డ్వౌ చ మన్దరమ్ ।

† ఇదమర్థం క్వచిదధికమస్తి. ‡ కలశం. § మారుతం. ¶ మధుంయమం.
 * చ్చరేత్. ॥ బస్మం మన్దరం మధువి. † ఇదమర్థం క్వచిన్నాస్తి.

- పశ్చిమం పద్మనాభం చ మాయా శిరసమన్వితః ॥ ౪౬
- మారుతం మాధవయుతం రరాన్తో మనురీరితః ।
కలశం మారుతం పశ్చాదుదయశ్చా నిరుద్ధకమ్ ॥ ౪౭
- బీజం మునిశ్చ ధనదః ఛన్దగ పక్ష్కిశ్చ దేవతా ।
వనమాలాపరం మన్త్రం కథయామి మహాభుమ్ ॥ ౪౮
- బ్రహ్మకోశం నతిం కుమ్భం ముఖం విఘ్నేశ ధీమన్తరా ।
గోపనం పులహం చాదిదేవం ॥ శఙ్ఖం చ గోధనమ్ ॥ ౪౯
- మాధవం సూదనం వాయుం మృగేశం దక్షగోపనా ।
చతుగణతిశ్చాదిదేవమనలం సగుహాలయమ్ ॥ ౫౦
- పశ్చిమం విక్రమవరం ప్రచణ్డం పశ్చాబ్ధిన్దకమ్ ।
దక్షం దినకరం ా చక్షుద్వితీయం శ్వేతదీధితిమ్ ॥ ౫౧
- దక్షద్వయం వాసుదేవం తిగ్మాంశుం బన్ధశీషకమ్ ।
ద్విరదాన్యం పశ్చాబ్ధిన్దం శ్వేతరొచిషమాదిమత్ ॥ ౫౨
- అమృతం వహ్నిశిరసం కమలం గోపనాహ్వయమ్ ।
మన్దరం * వైధరం మాయాం పశ్చిమం గజవాహనమ్ ॥ ౫౩
- మాధవం శ్వేతదీధిం చ కుమ్భం బహులశీషకమ్ ।
విజయం చైకదృష్టిం చ వరుణం పాటలప్రియమ్ ॥ ౫౪
- చతుగణం సూదనం చ మారుతం చాదిమత్తథా ।
చతుగణఘృతథామాన † మగ్నిం చ శ్వసనం పునః ॥ ౫౫
- బ్రహ్మకోశపరాం చైవ భద్రపాణిం చ పద్మజామ్ ।
విజయం ప్రణవాదిం చ శ్వేతదీధితిమజ్జజ ॥ ౫౬
- శశాంకం పద్మనాభం వైధరం మాయామహాధనా ।
పశ్చిమం విజయం మాయా ‡ శీషకం విఘ్నేశమీరయేత్ ॥ ౫౭

గ్నిమాధవా. † సున్దరా, రోదనం పులహమ్. ॥ ఖడ్గం చ రోధ-
వమ్. ా చాక్షం ద్వి. * వైధరమచాం. † మృతిశ్చ. ‡ విక్రమం,
సూక్ష్మదృష్టిం చ.

విక్రమం సూక్ష్మద్వష్టిం చ గోపనం చ చతుర్ముఖమ్ ।
 జన్మధ్వంసం చ కలశం పులహం చ ద్వీరుచ్ఛరేత్ ॥ ౫౮
 పూర్వవచ్చ ద్వీరభ్యస్య పుష్టిబీజమథోద్ధరేత్
 గోపతిం గోపనం యష్టిం వరుణం చాదిబిన్దుకమ్ ॥ ౫౯
 భాస్కరం భువనం యష్టిం ఫట్కారం చ రరాన్తిమమ్ ।
 పీయూషం పవనం బ్రహ్మసాధనం యష్టిశీషకమ్ ॥ ౬౦
 బీజమేతచ్చతుర్వక్త్ర ధ్రువాచాణాః కల్పచా ।
 ॥ భవశ్చాస్య మునిశ్చన్ద్రో అస్యా ఉష్ణిక్చ దేవతా ॥ ౬౧
 ద్వీభుజాం బాలికాం పీనవక్షోరుహవిభూషితాన్ ।
 కరణ్డమకుటోపేతాం బిభ్రాణాం వనమాలికామ్ ॥ ౬౨
 దర్పణం వామహస్తేన బిభ్రాణాం దక్షిణేన తు ।
 పుష్పమంజ్ఞ ౪ లికాం ద్వాభ్యాం ధ్యాత్వా లక్షం జపేన్ద్రుమ్ ॥ ౬౩
 అన్యేషాం భూషణానాం చ చతుర్భుజంతం సమాహ్వయమ్ ।
 మన్త్రం నమోన్తం జానీయాద్బీజమాద్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౪

❖ ప్రభామన్త్రః. ❖

ప్రభామనుం ప్రవక్ష్యామి యథావదవధారయ ।
 ఉద్గీఢమాదిం నత్యన్తం పశ్చిమం త్వృతధామకమ్ ॥ ౬౫
 భల్లాయుధం చాదిదేవం శ్వసనం సూక్ష్మలోచనమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం శ్వేతాంశుం కమలం * చాదిమత్తయా ॥ ౬౬
 షావకం చౌషధం పద్మపాణిం వై రాజమన్వతః ।
 మృగేశం జన్మవిధ్వంసం బ్రహ్మసాధనసంయుతమ్ ॥ ౬౭
 కకుభం కలశం చాదిదేవం పులహమబ్జజ ।
 ఓజ్కారం మాధవీమగ్నిం మాయామస్తకభూషితమ్ ॥ ౬౮

❖ ప్రపూర్వం. ❖ ప్రథమా. ॥ భవస్వామి మునిశ్చన్ద్రస్యా దుష్టికాన్
 చ. ౪ రిశైలాభ్యాం. * చాదిమం తథా.

పాటలప్రియమాకారం పీతాఢం మధువిద్విషమ్ ।	
శ్రీవత్సమాదిం విజయం శశాఙ్కం విష్ణుమస్తకమ్ ॥	౬౯
మాతాఞ్ణమిన్దుమనలం మధుసూదనమారుతౌ ।	
శ్రీయః పతిమధై కాఢం గోపనం కమలోద్భవ ॥	౭౦
అమృతం త్వృతధామానం విజయం కమలాలయామ్ ।	
ఓతదెహం సుభద్రం చ బన్ధుమస్తకభూషితమ్ ॥	౭౧
విజయం గోపనం పాణిణం హుంఘట్కారం రరాస్తకమ్ ।	
ఆద్యణం యప్తినహితం బీజమన్యప్రకీర్తితమ్ ॥	౭౨
ఋషిభాస్కర ఏతస్య పక్షిశ్చన్దశ్చ దేవతా ।	
ప్రభా జవశ్చ మన్త్రస్య లక్షసంఖ్యగ్ ప్రకీర్తితః ॥	౭౩
భౌగాంశ్చ పుష్కలాఞ్ భుక్త్వా మన్తవిన్మన్తవైభవాత్ ।	
వరం పదమవాప్నోతి దేహత్యాగే న సంశయః ॥	౭౪

❖ అక్షమాలామన్త్రః. ❖

నిగమాదిం కాస్తుభం చ గోపనం బిన్దుమైన్దవమ్ ।	
విక్రమం వైధరం పుణ్యం రామం శుక్లసమాహ్వయమ్ ॥	౭౫
వైరాజమగ్నిమాకారం స్పృశనం విష్ణుమస్తకమ్ ।	
నత్యస్తముద్ధరేన్మన్త్రమైవమక్షప్రజస్సధీః ॥	౭౬
అక్షమాలాధరం ధ్యాయేద్విభుజం స్ఫటికప్రభమ్ ।	
అలఙ్కృతం పీతవస్త్రం పద్మవిష్టరసంస్థితమ్ ॥	౭౭
వరదాభయదాకారం మన్త్రస్య చ జవస్తభా ।	
మన్త్రీ చ మహదాప్నోతి ఫలమత్యంతదుర్లభమ్ ॥	౭౮

❖ ధూపమన్త్రః. ❖

ఉద్గీర్ణం సుభగం శఙ్ఖమూర్ధ్వాయప్తమనస్తరమ్ ।	
ధనదం చ హృషీకేశం మన్దరం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥	౭౯

బహులం * చైకనేత్రం చ పశ్చాంతం బన్ధమస్తకమ్ ।

అనలం గోపనం శఙ్ఖమచామాదిం నతిం తతః ॥

౪౭౦

ధూపపాత్రమనుగ ప్రోక్తో

❖ ఘంటామస్త్రీః. ❖

ఘంటామస్త్రీగ ప్రవత్యతే ।

ఆమ్నాయాదిం షితిధరం హృషీకేశం రవిం తథా ॥

౪౭౧

† గుహాలయం చ నాసిక్యం పద్మపాణిం ప్రచణ్డకమ్ ।

ర్ఘుష మాకార సంయుక్తం చతుర్గతినమస్కృతిః ॥

౪౭౨

కథితశ్చ మనుబ్రహ్మ

❖ దీపమస్త్రీః. ❖

దీపపాత్రస్య కథ్యతే ।

ఉద్గీఢం కకుభం చాదిం గదధ్వంసమ శ్చ చాం ముఖమ్ ॥

౪౭౩

పావకం విజయం ‡ జన్మహస్తారం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

వై రాజం విక్రమపరమనలం చ గుహాలయమ్ ॥

౪౭౪

పశ్చిమం చాదిదేవం చ శ్వసనం † నతిశీఘ్రకమ్ ।

దీపపాత్రస్య కథితో మను

❖ సుదశనమస్త్రీః. ❖

స్సంప్రతి కథ్యతే ॥

౪౭౫

బ్రహ్మకొశముఖం ॥ బ్రహ్మ సప్తాణాం తదనస్తరమ్ ।

శశాంకం శ్రీధరం దృష్టిమాదిలక్ష్మీం హుతాశనమ్ ॥

౪౭౬

లమ్బోదరం చాదిదేవం దరం విష్ణుం చ మాధవమ్ ।

నభోమణిమణో రామం పులహం చాదిమత్తథా ॥

౪౭౭

* పంచ. † విజయం త్వణే. ఇదమేకం పద్యం క్వచిన్నాస్తి.
‡ పాంజ్ఞముఖమ్. ‡ బ్రహ్మ. † నతిశీఘ్రకమ్. ॥ బ్రహ్మ.

వక్రతుణ్డం విధాతారం వక్రతుణ్డమచాం ముఖమ్ ।

కమలం త్వృతధామానం యాంతం చ మధుసూదనమ్ ॥ ౮౯

ముసలం గోపనయుతం శ్వసనం కకుభం తతః ।

అమృతం * పీతవణాణాం హుంఫట్కారంరతాన్తిమమ్ ॥ ౯౦

శుక్లం ముఖం సఖిన్దం చ బీజమెవం సముద్ధరేత్ ।

తారం కరాలమాకారం పులహం చాదిమత్తధా ॥ ౯౦

వక్రతుణ్డం విధాతారం † బహులం మధువిద్విషమ్ ।

ఆదిం చతుర్గతిం హుంఫడిత్యాది హృదయాదిషు ॥ ౯౧

కాలరుద్రోఽథ భగవాన్మపిశ్చన్దగ్ ప్రకీర్తితః ।

గాయత్రీ దేవతా చాస్య ధీ హేతిరాజస్సుదశశనః ॥ ౯౨

జపేద్వాదశలతం తు సిద్ధయో మూలమన్త్రవత్ ।

❖ సుదశశనస్య మన్తాన్తరమ్. ❖

ఆదితస్సప్తవణాం శృపూవోక్తా శశినం తథా ॥ ౯౩

శ్రీధరం వైధరం విష్ణుం శ్రీవత్సమనలం తథా ।

భద్ర ‡ హస్తాదిదేవం చ శక్త్యాదిం చ చతుర్ముఖ ॥ ౯౪

సుదశశనస్య కథితో ద్వాదశాణాంత్రకౌ మనుః ।

బీజమగ్గం యథాపూవం ద్రష్టా చ కపిలస్సృతః ॥ ౯౫

ఛన్దో విరాట్ దేవతా చ హేతిరాజస్సుదశశనః ।

❖ జపా ద్వాదశలతం చ ద్విషట్కూక్షరవత్ఫలమ్ ॥ ౯౬

ఆమ్నయాదిం చ నత్యంతం సుదశశనపదం తతః ।

చతుర్భ్యంతం ప్రయజ్ఞేత ఫలమప్తాక్షరే యథా ॥ ౯౭

ఋషిభవస్తథా ఛన్దో గాయత్రం హేతి ॥ రాడినః ।

* పూర్ణావణాభం ఫట్కూరాంతం రరాన్తకమ్. † బహు-
మూలమ్. ధీ మన్తరాజం సుదర్శనమ్. ‡ హస్తం చాదిదేవం. ❖ జపేత్.
॥ సంజ్ఞితమ్.

పాద్యసంహితాయామ్

పూర్వోదితం ద్విషట్కూణం మాధవీ మాదిముద్ధరేత్ ॥ ౯౮

నభోమణిం చాదిదేవం వక్రతుణ్ణ * మచాం ముఖమ్ ।

కరాల మృతమగ్నిం చ గోపనం కకుభం తథా ॥ ౯౯

అచాం † ద్వయం గన్ధవహం ముఖం దక్షం చతుర్ముఖ ।

గోపతిం గోపనమథో జృమ్భులం చాదిమత్తథా ॥ ౧౦౦

మాపేన్ద్రం యాదసాం నాథం ‡ ద్విరదం పన్నగాధిపమ్ ।

స్పృశానం నృహరిం కుమ్భం రామం సుభగమన్వతః ॥ ౧౦౧

ప్రాచేతసం సయప్తిం చ శుక్లమాదిం దరం తథా ।

అమృతం బన్ధసహితం ధనాధ్యక్షమపాం పతిమ్ ॥ ౧౦౨

నాసిక్యం శశినం చాదిం మారుతం మన్దరద్వయమ్ ।

ముఖం లక్ష్మీం తదై కాక్షం వసుం చైవ గుహాలయమ్ ॥ ౧౦౩

సయప్తిం కుజ్జరముఖం § గోపనం శుభదం దరమ్ ।

మాధవీం గోపతిం చైవ గోపనం కాలనేమిటిత్ ॥ ౧౦౪

మాపేన్ద్రం గోపనం శక్తిం కకుభం కుమ్భసంజ్ఞితమ్ ।

పులహం ముసలం కుమ్భం ¶ మాపేన్ద్రం భువనాహ్వయమ్ ॥

గదధ్వంసం హుతవహం వై రాజం మృగవల్లభమ్ ।

జన్మధ్వంసం శశధరమెడేశం చ రరాన్తిమమ్ ॥ ౧౦౬

శీజమగ్గం యథాపూర్వం మృషిసాన్యస్నీలలోహితః ।

• యప్తిశ్చన్దశ్చ కథితో దేవతా హేతిరాదసా ॥ ౧౦౭

జపెల్లక్షత్రయం మస్త్రీ ? జపస్యాస్య చ వై భవాత్ ।

నిగ్రహేననుగ్రహేశక్తి స్తస్మిన్పువిద్యేషణాదికృత్ ॥ ౧౦౮

చలాచలసముద్రాదిశోషణం కమ్పనం తథా ।

తత్కూటాక్షవినితైపాతస్పృష్ట్యాదీనాం (విధిభావేత్ ॥ ౧౦౯

* మహాబ్రుఖం. † ద్విత్వీయమ్ ‡ దరం ద్విః. § శోభనం.

¶ వత్సంతం. ॥ అత్రిః. ? మస్త్రీస్యా (నిధి.

❖ సుదశనమహామన్త్రః. ❖

సుదశనమహామన్త్రం వక్ష్యామి చతురానన ।
 మాతృకాచక్రమాలిఖ్య సమభ్యర్చ్య యథావిధి ॥ ౧౧౦
 స్వీకృత్య ద్వాదశాణాంశ్చ వక్రతుణ్డమచాం ముఖమ్ ।
 కరాలమగ్నిసహితం గోపనం మారుతం తతః ॥ ౧౧౧
 పశ్చిమం పావకం ఖడ్గమనలం చ * కృశానుకమ్ ।
 విధాతారం చాదిదేవం పులహం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౧౨
 † దరం హుతవహం తాక్ష్యం ద్వివహుం చ సముద్ధరేత్ ।
 పాటలప్రియమాకారం ‡ దరం ధృవసమన్వితమ్ ॥ ౧౧౩
 లక్ష్మీం ముఖం చ వైరాజమగ్నిం భువనశీఘ్రకమ్ ।
 ద్వీరదాననమాకారం కమలాం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౧౪
 సృశనం వైధరం చాదిమనలం వైధరం తథా ।
 అమృతం చాదిదేవం చ మాపౌన్ద్యం చ సమీరణమ్ ॥ ౧౧౫
 శుక్లం ముఖం భాస్కరం చ కమలం విక్రమం తథా ।
 అనలం సుముఖం విష్ణుం పద్మనాభవినాయకౌ ॥ ౧౧౬
 జన్మధ్వంసం చ కలశం పులహం బన్ధసంమితమ్ ।
 వైరాజం శుభదం రామం ఋషాదేహం హుతాశనమ్ ॥ ౧౧౭
 వైధరం త్వితథామానం నృహరిం మృగవల్లభమ్ ।
 పవిత్రమృతథామానం మాధవం భుజగం తతః ॥ ౧౧౮
 చతుర్ముఖం తథా దృష్టిం చాదిదేవం హుతాశనమ్ ।
 భువనం చణ్డమృతిం చ ఊకారం కమలోద్భవ ॥ ౧౧౯
 కోధరూపం దినమణిం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 ఏకాక్షం మన్దరం పద్మం వైధరం గోపతిం తథా ॥ ౧౨౦

పశ్చిమం వక్రతుణ్డం చ ఖడ్గం గోపనమన్వతః ।
 భూధరం ౨ మారుతం స్పర్శం తృతీయం ౩ కకుభం తథా ॥ ౧౨౭
 యాన్తం చ విజయం త్వగ్నిమాకారం శ్వేతరోచిషమ్ ।
 ॥ ఆదిం దరం తథేన్ద్రం చ విజయం ? జ్వలనం తథా ॥ ౧౨౮
 శ్రీధరం చ గదధ్వంసం భువనం చ హుతాశనమ్ ।
 ఉదయం చతుర్గతిం విఘ్ననాయకం త్వేకచతుషమ్ ॥ ౧౨౯
 స్వాహోధవం ౪ గోపనం చ యష్టిం చ కమలాలయామ్ ।
 వక్రతుణ్డం చోధ్వలోకం ప్రచణ్డం వసుమన్తకమ్ ॥ ౧౩౦
 మారుతం వరుణం చాగ్నిం పశ్చిమం స్వాన్తమబ్జజ ।
 పవిత్రమృతధామానం మారుతోదయసంజ్ఞితౌ ॥ ౧౩౧
 విరిఞ్చవిజయా చాగ్ని దేవమన్దరశ్రీధరౌ ।
 మారుతాత్ షష్ఠమన్త్రం చ వద్దాం విజయ * మాదిమత్ ॥ ౧౩౨
 † యష్టిం లక్ష్మ్యస్తృతీయం చ శిఖణ్డం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 ఖేటకం మారుతం పాపహాననం పావకం తతః ॥ ౧౩౩
 శశాంకం విక్రమం ౩ చాతిదణ్డనం విక్రమం తథా ।
 అధేన్ద్రశేఖరం పశ్చాత్పశ్చాన్తమృతధామ చ ॥ ౧౩౪
 నభోమణిం పవిత్రం చ పవనాన్తం చ మన్దరమ్ ।
 గజాననం చ విజయం దహనం బిన్దుశేఖరమ్ ॥ ౧౩౫
 నీహారదీధితిం యష్టిం సాన్తం చైవాగ్నిసప్తమమ్ :
 మాధవీమిన్దుయాన్తౌ చ దక్షం చ మధువిడ్వషమ్ ॥ ౧౩౬
 అధేన్ద్రమిన్దుమాకారం మన్దరం మాయయాయుతమ్ ।
 క్రొధరూపం హుతవహం భువనం పుణ్యవిక్రమౌ ॥ ౧౩౭

౨ మాధవమ్. ౩ కకుభాహ్వయం. ॥ ఆదిదేవం. ? జవనం. ౪ గోధనం.

* మాదితః. † షష్టిం ౩ చాది.

- * యాంతం సుభద్రమోంకారం ముసలం ద్వీరదాననమ్ ।
 శనదం విక్రమం స్పృశం గోపనం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౧౩౨
- వైరాజం వామనం తాత్యం ప్రచణ్డం శ్వేతదీధితిమ్ ।
 విక్రమం వైధరం పుణ్యం † ప్రచణ్డం కుజ్జరాననమ్ ॥ ౧౩౩
- ఏకనేత్రం హుతవహం మధుసూదనసంజ్ఞితమ్ ।
 యాన్తోదయా శుక్లలోకా బహులం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౩౪
- సప్తాచిశ్రీధరం ‡ త్విస్త్రీం యష్టిం పశ్చాత్తకం తథా ।
 § యాంతం చాగ్నిం ద్వితీయం చ మన్దరం పవనద్వయమ్ ॥ ౧౩౫
- భద్రపాణిమధై కాతం యాంతం చ మధువిద్విషమ్ ।
 లమ్బకుక్షిం చ విజయం శిఖనం మన్దరం తథా ॥ ౧౩౬
- సవరోధం భద్రజాహుం మాధవం కమలం తతః ।
 నాసిక్యం ఖవదేహం చ వక్రతుణ్డం సరోరుహమ్ ॥ ౧౩౭
- ¶ యాంతం కుశేశయం కుమ్భం సుముఖం ద్వీస్సముద్ధరేత్ ।
 † తదేహం తథా ‡ దిం చ శ్వసనం విజయం తథా ॥ ౧౩౮
- కరాలమగ్ని వదనం ముఖం పావకగోపనా ।
 నీహారదీధితిః చైవ చషకం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౧౩౯
- విఘ్నేశం గోపనం చాగ్నిం మధుసూదనమారుతా ।
 చణ్డం హుతవహం రామం పులహం బన్ధుశీషకమ్ ॥ ౧౪౦
- పురామయమికారం చ మాహేస్త్రిం రామశీషకమ్ ।
 సృశాంతం ॥ విక్రమాద్యం చ నత్యంతం బన్ధు ? మస్తకమ్ ॥
- ఖడ్గం త్రివిక్రమం పీతవణాభం చ త్రివిక్రమమ్ ।
 మాధవీం సవరోధం చ ॥ వైధరం మన్దరద్వయమ్ ॥ ౧౪౧
- ౭ యాన్తాణాగ్నిరథం పశ్చాద్యాంతం గోపన మస్తకమ్ ।
 విహగేశం శ్వేతరోచిముఖం హుతవహం తథా ॥ ౧౪౨

* ధాంతమ్. † గోపనం. ‡ చెన్దుమ్. § యాన్తమచాం ద్వితీయమ్.
 † త్రించ. ॥ విక్రమం చాన్యం. ? సస్తకమ్. ॥ మన్దరం వైధరద్వయమ్
 ౭ యాన్తాణాగ్నిరసమ్.

శ్రీధరం చైకనయనం పశ్చిమం బన్ధమస్తకమ్ ।	
శ్రీవత్సమాదిదేవాన్తం ప్రచణ్డం కమలాభిధమ్ ॥	౧౪౪
అథోధ్వలోకం శ్రీవత్సం మన్దరం మధువిద్విషమ్ ।	
ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం శుభదం చ సరోరుహమ్ ॥	౧౪౫
* వనం గజముఖం బన్ధం భువనం మృగవల్లభమ్ ।	
అమృతం చైకనయనం పశ్చిబిన్ధం సుధామయమ్ ॥	౧౪౬
విక్రమం కుఞ్జరముఖం గోపనం ధూలికేతనమ్ ।	
కరాలం జన్మవిధ్వంసం కులిశం చ హుతాశనమ్ ॥	౧౪౭
శశాంకమాదిం యాన్తం చ వరుణం పులహం తథా ।	
హృషీకేశం తదై కాక్షం వరుణం బన్ధశీషకమ్ ॥	౧౪౮
కౌఠరూపం † గోపతిం చ దాన్తం మన్దరగోపనా ।	
శిఖనం స్పృశనం చాదిం షట్కృత్వగ్గ పులహం షిపెత్ ॥	౧౪౯
జయం సదాగతిం బన్ధం పీయూషం విక్రమాభిధమ్ ।	
హిరణ్యగర్భకమనలం మన్దరద్వయమబ్జ ॥	౧౫౦
పుణ్డరీకాక్ష స్త్రీ మగ్న్యన్తం విజయం రామశీషకమ్ ।	
నభోమణిం చాదిదెవమమృతం మాయయా యతమ్ ॥	౧౫౧
అత్రిం చ ధరదం కుమ్భం ద్వయమధేన్ద్రమాదిమత్ ।	
హస్తివక్త్రం చ కమలమనలం చ సుధామయమ్ ॥	౧౫౨
అగ్నిం చ గోపనం మాన్తం శ్రీధరం సుభగం తథా ।	
స్పృశత్రయం బృహదాభానుం గోపనం సుముఖం తతః ॥	౧౫౩
మాధవీం వాసుదేవం చ వైధరం మాధవాహ్వయమ్ ।	
సుభద్రం చన్ద్రధవలం మునలం చ ద్విరుచ్చరెత్ ॥	౧౫౪
బ్రహ్మన్ననన్తరం తస్య మారుతం మధువిద్విషమ్ ।	
కుమ్భం సవిక్రమం లక్ష్మీం సుధాదీధితివిక్రమౌ ॥	౧౫౫

* భువనమ్. † గోపనమ్. స్త్రీ మత్యన్తం.

చయాపాదె-ఏకత్రింశోఽధ్యాయః

౪౬౭

క్రోధరూపం ప్రచణ్డం చ భువనం వక్రతుణ్డకమ్ |
కరాలం శిఖనం దక్షం భద్రహస్తం * తథోదరమ్ ||
ఓషధీశం తథా దక్షం † పావకం చ రతాన్తిమమ్ |

౧౫౬

❖ బీజాజదేవతానిదేశః. ❖

బీజమజ్గం యథాపూర్వమృషిదక్షగ్ ప్రజాపతిః ||
ఛన్దోఽతిచ్ఛన్త ఏతస్య దేవతా స్తే చ సుదశనః |
సప్తాధికా సప్తతిశ్చ వణానాం ద్వే శతే సమే ||
జపేన సిద్ధతి మనులక్షద్వాదశసంఖ్యయా |

౧౫౭

౧౫౮

❖ జపకాలదేశాదినిదేశః. ❖

కృష్ణవక్షే చతుర్దశ్యా ముపోష్య | ప్రయతాత్మవాన్ ||
నిశీధే దృఢధీమన్త్రి శ్మశానే వా చతుష్పదే |
జపేద్భూతాదయస్తస్య ప్రత్యక్షాస్సర్వకామదాః ||

౧౬౦

❖ అవరస్సుదశనమహామన్తః. ❖

మహాసుదశనం మన్త్రమపరం కథయామితే |
ద్విషట్కాక్షరముద్భృత్య గోపతిం మృగవల్లభమ్ ||
వైరాజం విక్రమః † పరమనలం మధుచూదనమ్ |
|| గదధ్వంసమచామాదిం దక్షం దినకరాహ్వయమ్ ||

౧౬౧

౧౬౨

గోపనం ధృతిమన్తం చ పులహం పశ్చిమాననమ్ |
ఋతథామా దినమణిం పావకం సుముఖం తతః ||

౧౬౩

అమృతం కకుళం పద్మనాభం ? గోపతిమబ్జ |
సుభగం బన్ధశిరసం పవిత్రం విజయం తథా ||

౧౬౪

చతుర్గతిం దేవదత్తం పశ్చిమం ‡ బన్ధమస్తకమ్ |

ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం ౭ గోపనం వైధరాహ్వయమ్ ||

౧౬౫

* తథోదయమ్. † పవనం. ‡ స్యాత్సుదశనః | దృఢమా.

‡ పరంయాన్తం చ - పరం చామనం. || జన్మధ్వంసం. ? గోపన.

‡ బన్ధమస్తకమ్. ౭ గోధనం వైధరం ధ్వజమ్.

సరామం చైకనేత్రం చ మారుతం * బ్రహ్మసాధనమ్ ।

అత్రిం చతుర్జాతిం శ్వేతదీధిలిం చ † స్వరాదిమత్ ॥ ౧౬౬

విఘ్నేశద్వితయం పశ్చాన్తాయామస్తకముద్ధరేత్ ।

సుభద్రం సూదనం శఙ్ఖం వైధరం పశ్చాబ్ధిస్తుకమ్ ॥ ౧౬౭

పశ్చిమం చైకనయనం సూదనం గదినం తథా ।

భద్రజాహుం సరామం చ కకుభం కుమ్భం ధ్రువనౌ ॥ ౧౬౮

మాపేన్ద్రిం సూదనం ‡ విశ్వరూపం భూధరమబ్జజ ।

శుభదం విజయం శుక్లం గోపనం శ్వేతదీధితిమ్ ॥ ౧౬౯

ఋతం చ సూదనం యాన్తం దెవరం మన్దరొదయా ।

భృగుం ఖడ్గధరౌ ద్వా చ మాధవం భువనాహ్వయమ్ ॥ ౧౭౦

ఆకారం వక్రతుణ్డం చ వైధరం శ్రీధరం తథా ।

ఉగ్రాత్మానం పవిత్రం చ పద్మనాభం చ మాధవమ్ ॥ ౧౭౧

నృహరిం సూదనం శుక్లం భువనం బహులద్వయమ్ ।

తాక్ష్యం ఝషం § గోపనం చ ॥ కమలం బన్ధమస్తకమ్ ॥

విఘ్నేశం వామనపరం సుభద్రం సగుహాలయమ్ ।

ఏకనేత్రం చాదిదేవం పశ్చిమాననమబ్జజ ॥ ౧౭౨

శుక్లం దక్షం సూదనం చ యాన్తం పశ్చిమవక్త్రకమ్ ।

ఋతథామ తథా దక్షం సవరోధం సపశ్చిమమ్ ॥ ౧౭౩

విక్రమం శుభదం చాదిదేవం ఖడ్గధరం తథా ।

చతుర్జాతిం వాసుదేవం గదధ్వంసం సవిక్రమమ్ ॥ ౧౭౪

భద్రహస్తం పశ్చాబ్ధిస్తుమోషధీశం కరాలకమ్ ।

విఘ్నేశం వైధరం కుమ్భం విక్రామణమనన్తరమ్ ॥ ౧౭౫

కుంజరాననమాకారం చతుర్జాతిమచాం ముఖమ్ ।

? శిఖనం మానుషేశం చ నృహరిం స్పృశాషోడశీమ్ ॥ ౧౭౬

* చ ప్రసాధనమ్. † సురాదిమత్. ‡ శోభనా. § క్రోధరూపమ్.

◆ గోపతిమ్. ॥ మలయం. ? శంఖనమ్.

ఋతధామోఽథదేహం చ భద్ర * భాహుమనస్తరమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం దృష్టిం చ గదినం పద్మనాభకమ్ ॥ ౧౭౮
 మాతాఞ్జం సూదనం విఘ్ననాయకం విజయం తథా ।
 పద్మనాభం † గోపనం చ శుక్లమాదిం దరాహ్నాయమ్ ॥ ౧౭౯
 తత్సమష్టిం ద్విరుచ్ఛాయం సోమమాదిం సయష్టికమ్ ।
 భాస్కరం పావకం చైవ ద్వివక్తవ్యం తదక్షరమ్ ॥ ౧౮౦
 పీయూషం విక్రమం పుణ్యం కలశం యష్టిశీషకమ్ ।
 శశాంకమాదిం శఙ్ఖం చ పూర్వవత్కమలోద్భవ ॥ ౧౮౧
 పీయూషం రామశిరసం స్పృశానామపి షోడశమ్ ।
 ఋతం చ సూదనం శుక్లం ధీమత్రిం చైవ యథాపురమ్ ॥ ౧౮౨
 తాక్ష్యద్వయం చ కమలాం విజయం త్వృతధామ చ ।
 హృషీకేశతథా భద్రద్వయం మధునిసూదనమ్ ॥ ౧౮౩
 శ్రీవత్సం చాదిమనలం శ్రియగ్ పతిమనస్తరమ్
 పఞ్చాంతకం పద్మనాభమేకాక్షం మృగవల్లభమ్ ॥ ౧౮౪
 జన్మధ్వంసం శ్వేతరశ్మిమేదేశం దృష్టివామసౌ ।
 సుభద్రం బన్దుశిరసం స్పృశానాం షోడశాక్షరమ్ ॥ ౧౮౫
 విక్రమం చైకవింశం చ బన్దుం తన్మస్తకస్థితమ్ ।
 సుముఖం పషణాహ్వీనం భ్రహ్మసావిజయాహ్వాయమ్ ? ॥ ౧౮౬
 దహనం భద్రమమృతం మతిమన్తం చ సూదనమ్ ।
 ప్రచణ్డం గోవనం శుక్లం భువనం బహులం తథా ॥ ౧౮౭
 భల్లాయుధం శ్రీధరం చ ఘోసలం ప్రేతనాయకమ్ ।
 మాధవం వైధరం విఘ్ననాయకం ద్వితయం తథా ॥ ౧౮౮
 అచాం ద్వితీయం పఞ్చాంతం విష్కంభం ద్విరదాననమ్ ।
 విక్రమం మాధవీమగ్నిం వాసుదేవం చతుర్ముఖ ॥ ౧౮౯

* భాహుం సమస్తరమ్. † గోపతిమ్. ధీ ముగ్రం చైన యథా
 పురమ్ ॥ లక్ష.

వక్రతుణ్డం మానుషేశమప్రమేయం వనస్రజమ్ ।
 ధరిత్రీం కమలాక్షం చ సూక్ష్మదృగ్బద్ధమస్తకమ్ ॥ ౧౯౦
 విఘ్నేశం వైధరం ప్రేతనాయకం మాయయాముతమ్ ।
 హైరమ్భం వైధరం చాదిం పశ్చిమం త్వృతధామకమ్ ॥ ౧౯౧
 విజయం రామశిరసం భాస్కరం విజయాహ్వయమ్ ।
 అత్రిం మృగేశం వరుణం గోపనం శ్వేతదీధితిమ్ ॥ ౧౯౨
 శ్రీధరం బహులం పీతం జృమ్భలం మోహనాశనమ్ ।
 పశ్చిమం భువనం విఘ్ననాయకద్వితయం తథా ॥ ౧౯౩
 అచాం ద్వితీయం కమలమాదిం శఙ్ఖం వినాయకమ్ ।
 పశ్చిమం భువనం బిన్దుం శశాఙ్కం ద్విగుణం తథా ॥ ౧౯౪
 భద్రబాహుం సరామం చ సుధాదీధితిగోపనా ।
 యాన్తం సమీరణం చాదిం పశ్చిమం జాతవేదనమ్ ॥ ౧౯౫
 అమృతం విక్రమపరం వైధరం * చానిలం తథా ।
 గోపనం విజయం విఘ్ననాయకం విజయాహ్వయమ్ ॥ ౧౯౬
 ఋతధామం సరసిజం పద్మనాభం పీతామహా
 వైరాజం శ్వసనం చాదిదేవం భల్లాయుధం కరమ్ ॥ ౧౯౭
 శ్వసనం ప్రణవాదిం చ విఘ్నేశం † సర్వవిక్రమా ।
 శ్రీకరాలమృతధామాన్తం విజయం ధనసంక్షితమ్ ॥ ౧౯౮
 స్వచ్ఛందమథ దృష్టిం చ చతుర్గతి మనన్తరమ్
 శశాఙ్కం పుల్లనయనం వాసుదేవం చ భేటకమ్ ॥ ౧౯౯
 శఙ్ఖం పులహమోఙ్కారం మాతాన్తం పశ్చిమాననమ్ ।
 క్రౌఢం వనస్రజం భూమిం నాసిక్యం శ్వేతదీధితిమ్ ॥ ౨౦౦
 షోడశం కపిలం భానుం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ।
 విధాతారం తథా శైలం విజయం కమలౌద్భవ ॥ ౨౦౧

* చానిలం తథా. † సర్వవిక్రమా. శ్రీ 'కరాలమ్' ఇత్యారభ్య
 'విధాతారమ్' ఇత్యన్తం క్వచిన్నాస్తి.

- అచాం త్రయోదశం చాగ్నిం కమలం చన్ద్రదీధితిమ్ ।
 వక్రతుణ్డం చాదిదేవం * శఙ్ఖం పీతమచాం ముఖమ్ ॥ ౨౦౨
- పూణాచన్ద్రం తథా దక్షం భువనం వైధరాత్మకమ్ ।
 పద్మనాభం ద్రువం లక్ష్మీం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౦౩
- క్రోధరూపం దరం చాదిం మాధవం గోపతిం తథా ।
 విక్రమం మాధవం భానుం సరామం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౨౦౪
- గదధ్వంసం చ పీయూషం విఘ్నేశం పశ్చిమాననమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం శుభదం సూదనం యష్టిశీషకమ్ ॥ ౨౦౫
- కరాలం శ్రీధరం లక్ష్మీం మృగేశం ద్విరదాననమ్ ।
 పద్మపాణిం భూధరాఖ్యం ద్వయం † వైధరమాధవౌ ॥ ౨౦౬
- పశ్చిమం పవనం లక్ష్మీం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ।
 క్రోధరూపమచామాదిం స్పృశనం దక్షగోపనౌ ॥ ౨౦౭
- ధాన్తం చతుర్గతిం పాపహాననం బహులం తథా ।
 వక్రతుణ్డం కరాలం చ ‡ కకుభం త్వృతధామ చ ॥ ౨౦౮
- భద్రబాహుం § చలధ్వంసం మృగేశం దృష్టిమాదిమమ్ ।
 ద్విరదాననయష్టిం చ అనలం గోపనాహ్వయమ్ ॥ ౨౦౯
- ◆ సద్రువం పులహం బిన్దుం మాహేన్ద్రం మధుసూదనమ్ ।
 అధాచన్ద్రం తథా చన్ద్రం నాసిక్యం తద్విరుద్ధరేత్ ॥ ౨౧౦
- శశాంజ్ఞమృతధామకనం సూదనం యష్టిశీషకమ్ ।
 తద్విరభ్యస్య శీతాంశుమపిఠతం శసుమన్తకమ్ ॥ ౨౧౧
- పులహం వాసుదేవాఖ్యం సప్తారం ద్విరదాననమ్ ।
 విక్రమం బహులం బ్రహ్మ గోచనం బహులం తథా ॥ ౨౧౨
- ప్రచణ్డం ॥ జన్మవిధ్వంసం విఘ్నేశం చ ? తృతీయకమ్ ॥
 అచాం ౪ దృష్టిం ద్వితీయాన్తం భద్రబాహుం పవిత్రకమ్ ॥ ౨౧౩

* శఙ్ఖం పీతమవాక్షుఖం † భూధర ‡ ఋతధామ చ ధామ చ •
 § గదధ్వంసం. ◆ బన్ధూహమ్. ॥ చలి. ? ద్వితీయకమ్. ౪ దృష్టిద్వయం
 యాన్తమ్.

ఋతం చకార ద్విరదం చాననం మన్దరాహ్వయమ్ ।
 ప్రద్యోతనం గోపనం చ శశాంజ్కం చ శ్రియగ్ పతిమ్ ॥ ౨౧౪
 వైధరం శుభదం చాగ్నిం శ్రీవత్సం బ్రహ్మసాధనమ్ ।
 సుముఖం విక్రమవరం విజయం ముఖమబ్జజ ॥ ౨౧౫
 అత్రిం సరామం పశ్చాంతం సుభగం మధుసూదనమ్ ।
 యష్టిం కరాలమాకారం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౨౧౬
 అపాం పతిం శ్వేతరశ్మిం శ్రియగ్ పతిమతగ్ పరమ్ ।
 స్తమ్బైరమాననం మాయాం కలశం * దీప్తరొచిషమ్ ॥ ౨౧౭
 సుభగం గోపనం యాన్తం గోపనం పశ్చిమానన ।
 హృషీకేశం వసుం శఙ్ఖం ధృగోపనం ద్వితయం పునః ॥ ౨౧౮
 యష్టిబీజం ద్విరుచ్ఛాయ౯ ॥ తిగ్మదీధిం పవిత్రకమ్ ।
 ఋతధామ తదై కాక్షం విక్రమం బహులాహ్వయమ్ ॥ ౨౧౯
 గదధ్వంసం తదై కాక్షం విక్రమం బహులాహ్వయమ్ ।
 † గుహాలయం పాపహానమమృతం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౨౦
 రోచిశ్శ్రియగ్పతిం కాన్తం వైధరం మాధవం తథా ।
 పీయూషమాదిం కమల ॥ మశివం ధనదాహ్వయమ్ ॥ ౨౨౧
 ఋతధామ తదై కాక్షమచామెకాదశం తథా ।
 ద్విరుద్ధరేత్కామబీజం వైధరం ? తూదయాహ్వయమ్ ॥ ౨౨౨
 గదధ్వంసం తదై చాగ్ని మస్తకస్థం పవిత్రకమ్ ।
 గోపనం విజయం చాదిదేవం విష్కమ్భసంజ్ఞితమ్ ॥ ౨౨౩
 త్రిధశాకారమెకారం శ్వేతాంశుం విక్రమం తథా ।
 గజవక్త్రం సూదనం చ కపిలాక్షమనన్తరమ్ ॥ ౨౨౪
 తృతీయం కకుభద్వన్ద్వమస్తకస్థం వసుం పునః ।
 జన్మద్భ్వంసం చ జలజం సుధాదీధితివిక్రమౌ ॥ ౨౨౫

* పప్త. ధృశ్రిద్విజ. శ్రీబీజద్వితయం. ॥ నిగమాదిం. † గుహా
 శ్రియమ్. ॥ మనలం. ? మరణా.

* కలశం పురుషాత్మానం గహనం పద్మనాభకమ్ ।

భాస్కరం సుముఖం బ్రహ్మ భువనం విజయం ధీ వసు ॥ ౨౨౬

దుఃపిణం త్వృతధామానం భూధరం క్రొధనం తతః ।

స్పృశానాం షోడశార్ణం చ ॥ కుమ్భేశం ముసలం తతః ॥ ౨౨౭

నీహారదీధితిమచా ♦ మేకదేశమతగ్గ పరమ్ ।

చతుర్గతిం భద్రహస్తం విజయం పద్మనాభకమ్ ॥ ౨౨౮

హైరమ్భం గోపనం చైవ గదినం కలుషాపహమ్ ।

అచాం ద్వితీయం ॥ కమలాం గోపనం విత్తవధానమ్ ॥ ౨౨౯

? హరిణాననమాయే ద్వై కకుభం వరుణాహ్వయమ్ ।

జ్వలనం మానుషఘ్నం చ విఘ్నేశం గోపనాహ్వయమ్ ॥ ౨౩౦

శ్రీవత్సం ౭ ద్విశదం శుక్లమచామాదిం సరోరుహమ్ ।

బ్రహ్మ పంచాక్షరకమతగ్గ ద్రృతావాసమతగ్గ పరమ్? ॥ ౨౩౧

వై రాజమగ్నిం నృహరిం బ్రహ్మసాధనసంజ్ఞితమ్ ।

సుభద్రం సుముఖం కుమ్భం మారుతం చోతదేహకమ్ ॥ ౨౩౨

దక్షం దాక్షాయణీకాంతం మన్దరం పంచాక్షరకమ్ ।

ధూమధ్వజం ప్రచణ్డం చ సూదనం కతృతీయకమ్ ॥ ౨౩౩

౪ హరివక్త్రం రామసంజ్ఞం దృష్టివిక్రమమబ్జజ ।

శుభదం కపిలం (హస్తం భద్రహస్తం సమీరణమ్ ॥ ౨౩౪

నీహారదీధితిమచామాదిం కుమ్భం హుతాశనమ్ ।

శుక్ల మోక్షార్సంయుక్తం సుభద్రం మధుసూదనమ్ ॥ ౨౩౫

స్పృశం తృతీయమనలం విజయం సప్తమీం కలామ్ ।

విక్రమం సూక్ష్మదృష్టిం చ శ్రీధరం యాదసాం పతిమ్ ॥ ౨౩౬

* ముసలం. ధీ సుఖమ్ ॥ మృగేశం. ♦ మేకాదశ. ॥ కమలమ్.
? వారణానన. ॥ అనలం మానుషేశం చ. ౭ జలజం. [కోశాష్టకేషి
త్రుటిః. క్వచిత్ యథా పాక్షిక్ పాతః. ౪ కరివక్త్రం. (భద్రహస్తం
పుణ్యం.

పేరమ్మం చాసుదెవం చ భద్రహస్తం చ మాధవీమ్ ।
 అచాం ద్వితీయం * దృష్టిం చ కమలం బహులం తథా ॥ ౨౩౭
 స్పృశాస్తం భువనం చక్రం భృగుం కకుభసంజ్ఞితమ్ ।
 నభోమణిం విక్రమం చ పాటలం మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౩౮
 భల్లాయుధం బన్ధు ॥ శీషణం విఘ్నేశం వైధరాహ్వయమ్ ।
 వక్రతుణ్డమచాచూదిం కమలం పీరపూర్వకమ్ ॥ ౨౩౯
 గోపనం మానుషం చైవ † పులహం బన్ధుమస్తకమ్ ।
 ఓతదెహం తథా పీతం జన్మధ్వంసం త్రివిక్రమమ్ ॥ ౨౪౦
 గోపతిం వరుణం విఘ్ననాయకం త్వృతధామకమ్ ।
 ఏకాక్షం మారుతం చాదిదెవం బహులమస్తకమ్ ॥ ౨౪౧
 ఓ పవనం చూత్మద్భక్ ప్రోక్తం సూదనం చ చతుర్గతిమ్ ।
 సుభద్రం చ బృహదాభానుం గదినం వరుణం ముఖమ్ ॥ ౨౪౨
 జయం కుమ్భేశమఖిలమృతం భువనసంజ్ఞితమ్ ।
 దృష్టిం చ ధనదం దక్షం హృషీకేశం జయాహ్వయమ్ ॥ ౨౪౩
 శశాఙ్గం భువనం చాదిం కమలామద్రిమస్తకమ్ ।
 విఘ్నేశం పశ్చిమంబన్ధుం నాసిక్యం గదినం తథా ॥ ౨౪౪
 మాపేన్ద్రిం శశినం దేవదత్తం లక్ష్మీం శ్రియగపతిమ్ ।
 పశ్చాస్తకం పద్మనాభం గోపనం విఘ్ననాయకమ్ ॥ ౨౪౫
 అమృతం సమీరణమచాం ద్వితీయం పశ్చిమాననమ్ ।
 వైరాజం మాధవీమూర్ధ్వలోకేశం విజయద్వయమ్ ॥ ౨౪౬
 బహులం సమీరణం దేవదత్తం మన్దర † గోపనే ।
 గోపనం చౌషధీశం చ భువనం వైధరాహ్వయమ్ ॥ ౨౪౭
 శ్రీవత్సమగ్నిం విఘ్నేశం గోపనం చ చతుర్గతిమ్ ।
 హుంఫట్కారం తతాస్తం చ మనుమేవం సముద్ధరేత్ ॥ ౨౪౮

* తుష్టిం చ. ॥ రసం—శిరో. † పులహద్వయ. ఓ పావన.
 † గోపతీ । గోపతిమ్.

❖ బీజాజ్గాదినిదేశః ❖

బీజాజ్గాని యథాపూర్వమృషిస్సాన్యస్మిన్నిలలోహితమ్ ।

ఛన్దశ్చ పరివంసంజ్ఞో దేవతా చ సుదశకనః ॥ ౨౪౯

అష్టలక్షం జపేద్భృష్టా పాతాలే దివి వా భువి ।

గతిన౯ ప్రతిహన్యేత మన్త్రిణా మన్త్యైవై భవాత్ ॥ ౨౫౦

❖ సుదశకనన్యసింహమన్త్యైః ❖

సుదశకనన్యసింహాఖ్యం మన్త్యైం బ్రూమి చతుర్ముఖ ।

ఉద్గీధం నృహరిం * పద్మనాభం సజ్కషణాహ్వయమ్ ॥ ౨౫౧

నాసిక్యం శుక్లమాదం చ గోపతిం ప్రణవాది చ ।

నీహారదీధితిం పద్మనాభం చ మధువిద్విషమ్ ॥ ౨౫౨

అనలం కకుభం కుమ్భం గోపనం పులహోత్తకమ్ ।

అచాం ద్వితీయం స్పృశాన్తం సూదనం పులహోహ్వయమ్ ॥ ౨౫౩

విక్రమం కుజ్జరముఖం శ్రీ మాధవం తస్య మన్తకే ।

మాతాణ్డం భద్రహస్తం చ ద్విరుచ్చార్య ప్రభాకరమ్ ॥ ౨౫౪

శ్రీధరం కపిలాక్షం చ ఫట్కారం ఖేటకీం తతః ।

తతాన్తమేవం కథితం ద్వావింశత్యక్షరాత్మకమ్ ॥ ౨౫౫

బీజమజ్గాని చోక్తాని ఛన్దోగాయత్రమీరితమ్ ।

ద్రష్టా చ జమదగ్నిస్సాన్యద్దేవతా చ సుదశకనః ॥ ౨౫౬

❖ సుదశకనన్యసింహాధ్యానమ్. ❖

సుదశకనస్య హృదయే విష్ణితం నృహరిం హరిమ్ ।

స్ఫటికాచలసజ్కాశం పరశ్శతసటాకులమ్ । ౨౫౭

ప్రలయామ్బుదనిఘోషగమ్భీరగహనధ్వనిమ్ ।

శఙ్ఖచక్రధరం ద్వాభ్యాం కరాభ్యామితరౌ పునః ॥ ౨౫౮

* బ్రహ్మ. శ్రీ వామనం. । హారాద్యజ్గదనిఘోషగమ్భీర భయద.

ప్రసాయా జానునోభిః * మం నఖదమౌలిఖిషణౌ ।
 వ్యత్యస్తచరణద్వన్దమాసీనం వద్మవిష్టరే ॥ ౨౫౯
 భుకుటికుటిలం యోగపట్టికాదృఢబన్దనమ్ ।
 వ్యాదాయ వక్త్రీకుహరం దంష్ట్రీణం స్ఫుటితాధరమ్ ॥ ౨౬౦
 త్రిణైత్రమఖిలాకల్పకల్పితం బ్రహ్మగజితమ్ ।
 ధ్యాయే ి దేవం చ తస్మాన్త్రం మస్త్రీతరతి దుగతిమ్ ॥ ౨౬౧
 సకృత్ స్తరణమాత్రేణ యథాభిలషితం ఫలమ్ ।
 అన్యేషు మస్త్రీకల్పేషు యదుక్తం తత్సమశ్నుతే ॥ ౨౬౨

❖ పాశ్చజన్యమస్త్రీః ❖

వత్సామి పాశ్చజన్యస్య మస్త్రీం సహాధకసాధనమ్ ।
 ఉద్గీఢమాదౌ సప్తాణానుద్భృత్య తదనన్తరమ్ ॥ ౨౬౩
 పశ్చిమం భువనం చణ్డం పుణ్డరీకం హుతాశనమ్ ।
 మహామాయాం కరాలం చ గోపనం పన్నగాధిపమ్ ॥ ౨౬౪
 సూదనం చ తథా శఙ్ఖం కలశం మధుసూదనమ్ ।
 మారుతం భువనాహ్వానం మన్దరం భువనం తతః ॥ ౨౬౫
 ఖవదేహం తథా చాదిదేవం శ్వసనమాదిమత్ ।
 వైధరం పశ్చిబిన్దం చ పశ్చిమం విజయం తతః ॥ ౨౬౬
 యాన్తం గుహాలయం పాపహననం మధువిద్విషమ్ ॥
 శఙ్ఖం లక్ష్మీం తథాయష్టిం ఖవదేహం చ ❖ పశ్చిమమ్ ॥ ౨౬౭
 ఆదిదేవం మహేన్ద్రం చ మధుసూదనశీషకమ్ ।
 వాయుం రరాన్త ముదితమితి ప్రోక్తో మనుమహా ॥ ౨౬౮
 శ్రీవత్సా యష్టిరుద్గీఢౌ బీజమేతత్ప్రీతికతమ్ ।
 అముష్య ననకో ద్రష్టా చన్దస్సాన్యదృశాతీ మనోః ॥ ౨౬౯

* మనఖదమౌలినిర్మితౌ । విన్యస్త. ి దేవం జపెన్మన్త్రం.
 కమలమ్. ❖ పంచమమ్.

దేవతా పాశ్చజన్యశ్చ చతుర్ణాంజపః స్మృతః ।

❖ పాశ్చజన్యమస్త్రాన్తరమ్. ❖

అతోఽన్యం వాశ్చజన్యస్య మస్త్రం శృణు చతుర్ముఖ ॥ ౨౭౦

సప్తాణాముద్ధరేదాదౌ పశ్చిమం మధుసూదనమ్ ।

భృగుం చన్ద్రదరం ఖడ్గధవలం కకుభాహ్వయమ్ ॥ ౨౭౧

గజవక్త్రం తథా వాయుమాదిదేవం సమీరణమ్ ।

పశ్చిమం సప్తమమచాం సుముఖం నిగమాదికమ్ ॥ ౨౭౨

పీయూషమత్రిం * సుభగం వరుణం మధువిద్విషమ్

గజాన్యమాదిదేవం చ శ్వసనం శ్వేతరోచిషమ్ ॥ ౨౭౩

వైధరం గోపనం చాపి గదధ్వంసం చతుర్ముఖ ।

వైరాజం విక్రమం దక్షం శ్రీధరం తాత్యువాహనమ్ ॥ ౨౭౪

గోపనం స్పృశనం జన్మహస్తారం సలిలాధిపమ్ ।

మాపేన్ద్రమాదిం † జ్వలనం తథాచాం షష్టపశ్చిమౌ ॥ ౨౭౫

గోపనం పశ్చిమం గోపం పీతవణం మధుద్విషమ్ ।

శ్వసనం చ రరాన్తం చ మనురిత్థముదాహృతః ॥ ౨౭౬

బీజమగ్గాని వైతస్య దేవతా చాపి పూర్వవత్ ।

విష్వక్సేన ఋషిశ్చన్దస్సప్రతిష్ఠా పితామహ ॥ ౨౭౭

పశ్చిమక్షజపేనాన్య సాధకో మస్త్రవైభవాత్ ।

అతలాదిషు లోకేషు ధృచరన్న ప్రతిహన్యతే ॥ ౨౭౮

కిం పునర్థమన్కామాధన్ మోక్షాగ్ర కమలసమ్భవ ।

❖ కామోదకీమస్త్రీః. ❖

సప్తాణామగ్రే గోవిన్దం గదినం దృష్టిసూదనౌ ॥ ౨౭౯

చతుర్గతిం చాతివీరం భల్లాయుధమచాం ముఖమ్ ।

అపాం పతిం హుతవహమూకారం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౨౮౦

రామం ప్రచణ్డం గోవిందం బ్రహ్మసంకర్షణావపి ।
 మన్దరం వాసుదేవాహ్వాం వైధరం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౨౮౧
 కుశేశయధరే వీరసేనం హుంఫట్ రరాన్తిమమ్ ।
 ఇతి కామోదకీమస్త్ర ముద్ధరేద్భీజమస్య తు ॥ ౨౮౨
 స్పృశద్వితీయమధేన్ద్రమేతేనై వాఙ్గకల్పనా
 ఋషిః కృష్ణస్తథా * ఛన్దః పఞ్క్తిః కామోదకీ పునః ॥ ౨౮౩
 దేవతా లక్షమస్త్రీశ్చ జవతస్సిద్ధిదో భవేత్ ।

❖ పద్మమస్త్రః. ❖

ఆదాపుద్భృత్య † చోఞ్కారం గోపనం దృష్టివిక్రమా ॥ ౨౮౪
 వైరాజం మారుతం పాపహననం ధృవసుమస్తకమ్ ।
 వైరాజం బన్ధుశిరసం మాధవీం సూదనం దరమ్ ॥ ౨౮౫
 పాటలప్రియమాకారం సమీరణమచాం ముఖమ్ ।
 యాన్తం గుహాలయం బ్రహ్మ పశ్చిమం బన్ధుమస్తకమ్ ॥ ౨౮౬
 సుముఖం దేవదత్తం చ హుంఫట్కారం ‡ రరాన్తిమమ్ ।
 నాదం పకారమూకారమధేన్ద్రశిరసం పునః ॥ ౨౮౭
 బీజం ప్రకల్పయేద్బ్రహ్మన్నమునై వాఙ్గకల్పనా ।
 ద్రష్టా విరజ్చశ్చన్దశ్చ విరాట్పద్మోఽధిదేవతా ॥ ౨౮౮
 దశలక్షజపాత్పిద్దిమఖిలం ప్రాప్నుయాన్నరః ।
 ఇతి పద్మమనుః పోక్తిో బీజేనాస్యాఙ్గకల్పనా ॥ ౨౮౯

❖ ముసలమస్త్రః. ❖

శుక్లం పువవికష్టు వహ్నిపీయూషం గోపనాహ్వాయమ్ ।
 నస్త్రాణోద్ధృతడాత్పశ్చాన్మన్దరం కమలాసన ॥ ౨౯౦
 శశాఙ్కమాదిం పులహం గోపనం వననం పునః ।
 జ్వలనం గోపనం దక్షం గోపనం కమలొద్భవ ॥ ౨౯౧

* ఛన్దో దేవీ. † చోదీధం ధృవిజయం తథా. ‡ హుతాన్తిమమ్

చతుగ౯తిం చ భువనం సుముఖం మధువిద్విషమ్ ।

దరం ముఖం రరాంతం చ మస్త్రవిస్త్రముద్ధరెత్ ॥

౨౯౨

మస్తరం భువనం యష్టిమితిబీజమిదం మనోః ।

ముద్గలస్సాన్యదృషిశ్చన్దో విరాణ్మస్త్రస్య దెవతా ॥

౨౯౩

ముసలఁగ పఞ్చులతుం తు * మస్త్రమస్య ప్రచక్షతే ।

❖ ఖడ్గమస్త్రః. ❖

ఉద్భృత్య సస్త్ర వణాణంశ్చ మౌరమ్భం మధుసూదనమ్ ॥

౨౯౪

† గజాహ్వమస్త్రం కమలం మధుశత్రుం చతుగ౯తిమ్ ।

విష్ణుం శుక్లం పునర్విష్ణుం వహ్నిపీయూషగోపనాః ॥

౨౯౫

శశాఙ్గం భువనం వహ్నిం శ్రీవత్సం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

సుముఖం విక్రమం చాపి వైధరం విజయం తథా ॥

౨౯౬

రామం పఞ్చాంతకం పుణ్యం గోపనం యష్టిశీషణకమ్ ।

పఞ్చాంతకం గోపనం చ శ్వసనం హుంకృతిం తథా ॥

౨౯౭

ఘట్కారం స్వాహాయా సాధణం ఖడ్గస్య గదితో మనుః ।

చక్రమస్త్రస్య బీజం స్వాదృషిశ్శ్రీనిధిర్భుచ్చతే ॥

౨౯౮

ఛన్దో విరాడధిపతిగ్గ ఖడ్గాభ్యో హేతిరాడ్భవేత్ ।

లక్షత్రయం జపేన్మస్త్రీ కాఙ్క్షితాం సిద్ధిమశ్నుతే ॥

౨౯౯

❖ శాఙ్కమస్త్రః. ❖

సప్తాణాం కల్పయిత్యాదౌ శ్రీవత్సం మధుసూదనమ్ ।

శాఙ్కహస్తం గదధ్వంసం మధుసూదన శీషణకమ్ ॥

౩౦౦

జ్వలనం పవనాదిం చ వహ్నిం శుక్లమపాం పతిమ్ ।

మధుసూదనపూణేన్ద్దుభువనం హవ్యవాహనమ్ ॥

౩౦౧

వేవిత్రం సస్త్రమమచాం శ్రియం మస్తరమాదిమత్ ।

విఘ్నేశం గోపనం శఙ్ఖం ముఖం పశ్చిమ ధృశ్రిధరమ్ ॥

౩౦౨

బహులం భువనం క్రోధం త్రయోదశమచాం తథా ।
హుతాశమేకదృష్టి ద్వా మందరం పద్మసమ్భవ ॥ ౩౦౩

* పవిత్రమృతధామానం వాయుం యష్టిం మధుద్విషమ్ ।
చతుర్థాతిం హుంకృతిం చ ఫట్కారం చ రరాన్తిమమ్ ॥ ౩౦౪

హుంఘడన్తం మనుం కృత్వా బీజమాద్యణముద్దరేత్ ।
ఋషిహుంకాంతాన్తో మస్త్రస్య ఛన్దశ్చన్దోఽధిదేవతా । ౩౦౫

జాణో జపన్నష్టలక్షం సమరే విజయీ భవేత్ ।
బ్రహ్మకోశం నతిం సగం కలాత్తా కమలాహ్వయమ్ ॥ ౩౦౬

మాపేన్ద్రం గోపనవరం శుభదం మధువిద్విషమ్ ।
శశాంజ్కం శ్రీధరం వహ్నిం వరుణం బన్ధుమస్తకమ్ ॥ ౩౦౭

విఘ్నేశమాదిదేవం చ శుభదం గోపనం తథా ।
పవనం కూటమౌవణం చ నాసిక్యం భాస్కరో మనుః ॥ ౩౦౮

యష్టిం హుక్కారఫట్కారౌ హుతాన్తం మనుముద్దరేత్ ।
పీయూషమాదిమధేన్ద్రం బీజం చాముష్య కల్పయేత్ ॥ ౩౦౯

శతదృగ్మృతవాక్ మన్త్రం మా చ్చన్దో దేవతాపి చ ।
పశ్చాలక్షం జపేన్మన్త్రం విజయేత్తరసా రిపూ ॥ ౩౧౦

❖ పాశమన్త్రః. ❖

ఉద్గీఢం పాపహననం గోపనం సద్భ్రువం మనుః ।
పశ్చిమం గోపనం లక్ష్మీమాదిదేవసమీరణౌ ॥ ౩౧౧

నత్యన్తం కల్పయేన్మన్త్రమృషిగ ప్రాచేతసః స్మృతః ।
ఛన్దో విరాడధివతిగ పాశో లక్షత్రయం జపః ॥ ౩౧౨

❖ అఙ్కుశమన్త్రః. ❖

బ్రహ్మకోశమచామాదిం నాసిక్యం సరసీరుహమ్
భువనం శుభదం పశ్చాదాదిదేవం సదాగతిమ్ ॥ ౩౧౩

* “పవిత్రమ్” ఇత్యారభ్య ఉత్తరత్రయే. “అతో వక్ష్యే మనుమ్” ఇత్యన్తం క్వచిత్కౌశే గలితమ్.

సత్యస్తమీరయేన్మన్తం ద్రష్టా సత్యో విరాట్పునః ।

ఛన్దోఽఙ్కుశో దేవతా స్యాల్లక్షత్రయమిమం జపేత్ ॥ ౩౧౪

ప్రణవాది చతుర్థ్యంతం నామధేయం రరాన్తకమ్ ।

అన్యేషామాయుధానాం చ మన్తబీజమధాదిమత్ ॥ ౩౧౫

సిద్ధయశ్చ యథాపూనం భవంతి జపతోఽఖిలాః ।

❖ గారుడమహామన్తః ❖

* అతో వక్ష్యే మనుం బ్రహ్మ శ్రూయతాం కథ్యతేఽధునా #

వశ్యాకషణ విద్వేష మారణో చ్ఛాటనాదిషు ।

శోషణస్తమ్భనావేశ ససాకషణ కమణు ॥ ౩౧౬

† నష్టాయనవిషక్షేప సముద్రతరణాదిషు ।

నభోలక్ష్మన వాయ్వగ్ని జలభూమి ప్రవేశనే ॥ ౩౧౮

ఇన్ద్రజాలాదివిద్యాసు ఓ ఋషీణాం విజయే తథా ।

అతీతానాగతజ్ఞానే భూతసంవననే తథా ॥ ౩౧౯

దేవతా సన్నిధానాదౌ | స్ఫోటిమూష్యాదికమణి? ।

ఏవమాదిషు సాధ్యేషు తథా న్యేష్యపి *కమణు ॥ ౩౨౦

ఇతి మన్తం ప్రయుజ్జీత గరుత్మన్తమనుస్మరేత్ ।

సప్తాణాం పూవణముద్భృత్య గదినం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౨౧

॥ భువనం పుణ్డరీకాక్షం గోపనం పవనం పునః ।

పశ్చిమం భువనం వహ్నిం శ్రీధరం క్రోధవిగ్రహమ్ ॥ ౩౨౨

బ్రహ్మసాధనవైరాజౌ జయమన్తరమాదిమత్ ।

అమృతం గోపనం చాపి గోపతిం ద్విరదాననమ్ ॥ ౩౨౩

ఆదిదేవం నభస్వన్తం ? అనలం చ రమాధరమ్ ।

ప్రచణ్డం కమలం భద్రహస్తం వామనమన్తకమ్ ॥ ౩౨౪

* 'కథయిష్యే. † అప్తా. ఓ ఋణానాం విషయే, సురాణాం విషయే. స్ఫుటముప్యాది. *మన్తవిత్. ఇత్థం. ॥ కేశవం. ? శ్రీధరం చ.

- శ్వసనం రోహిణీశం చ మృగేశం మానుషేశ్వరమ్ ।
 గోపనం గదినం పశ్చాత్కమలాం భువనం తథా ॥ ౩౨౫
- వాసుదేవం ప్రచణ్డం చ విక్రమం విజయం తథా ।
 * వైరాజం రామసహితం గదినం మోహనాశనమ్ ॥ ౩౨౬
- అచాం † తృతీయమధేంద్రం పశ్చాన్తకమధుద్విషా ।
 మారుతం ధూమకేతుం చ సప్తకృత్వస్సముద్ధరేత్ ॥ ౩౨౭
- హుజ్జుతిం ఫట్కృతింమోత స్వాహోదేహం ద్రువం తథా ।
 పులహం సప్తకృత్వశ్చ హుంఫట్కారం రరాన్తకమ్ ॥ ౩౨౮
- తారం వరుణగోవిందౌ విఘ్నేశమథ మాధవమ్ ।
 స్పృశాన్ స్తకమకారం చ పశ్చాత్కృత్వస్సదాగతిమ్ ॥ ౩౨౯
- షట్కృత్వో వరుణం చాపి హుంఫట్ స్వాహోవసానకమ్ ।
 నిగమం పశ్చిమం కూటం విక్రమం ‡ విఘ్నగోపనౌ ॥ ౩౩౦
- కకుభం గోపనం చాపి షట్కృత్వో మారుతం పునః ।
 వృజ్జానాణేషు సవత్ర సుఖోచ్చారణమిచ్ఛతా ॥ ౩౩౧
- స్వరానుద్ధరణే కల్ప్యం మనుశ్శాస్త్రోక్తవత్కనా ।
 హుంఫట్ స్వాహోవసానం చ గారుడం మన్తముద్ధరేత్ ॥ ౩౩౨
- పశ్చాన్తకమనుస్వారం బీజమేతస్య కల్పయేత్ ।
 ఆదౌ సుపణావచనం చక్రతుణ్డగిరం పునః ॥ ౩౩౩
- మహాసుపణా ఇత్యేవం ఖగేశ్వరశిరస్తథా ।
 అనన్తపీయవన్తాఖ్యం పక్షిరాజం తథాన్తిమమ్ ॥ ౩౩౪
- ప్రణవాది చతుర్థాన్త † నత్యన్తాని చతుర్ముఖా ।
 కల్పయిత్వాఙ్గమన్త్రాణి షడ్భిరేతైర్యథాక్రమమ్ ॥ ౩౩౫
- అఙ్గాని హృదయాదీని స్మృశెన్మన్తవిచక్షణః ।
 అముష్య కాశ్యపో ద్రష్టా ఛన్దః పక్షినిగద్యతే ॥ ౩౩౬

దేవతా గరుడస్తస్య జపో లక్షత్రయం స్మృతః ।
 అధస్తాద్వటవృక్షస్య సాదకస్సాధయేన్మనుమ్ ॥ ౩౩౭
 ఆమ్నాయాదిం నరహరిం వామనం పశ్చిమాననమ్ ।
 వై రాజం * పావకం తారమితి పశ్చాక్షరౌ మనుః ॥ ౩౩౮
 ఋషిమణిచిరేతస్య గరుడౌ దేవతా తథా ।
 ఛన్దశ్చ దేవీ గాయత్రం షడక్షాని పునస్స్వయమ్ ॥ ౩౩౯
 ఉద్గీధం కమలం † వాయుం వాసుదేవం ధ్రువం తథా ।
 పశ్చిమం బహులం బ్రహ్మసాధనం యష్టిమస్తకమ్ ॥ ౩౪౦
 విఘ్నేశం విక్రమం వహ్నిం మహామాయాం ధ్రువం పునః ।
 పుష్పభద్రం తథా పీఠం వామనం యష్టికౌస్తుభమ్ ॥ ౩౪౧
 బిందుం కలశచన్ద్రాధౌ సూర్యాధేన్ద్రకలాత్మనః ।
 వన్నగాధిపతిం బన్ధం వరుణం యాదసాం ముఖమ్ ॥ ౩౪౨
 హుతాన్తముద్ధరేన్మన్తమితి గారుడముత్తమమ్ ।
 స్వాదిమం జగత్సాక్షాత్ప్రత్యక్షం పక్షిపుష్పవః ॥ ౩౪౩
 బ్రహ్మకోశమథో వద్ధం నాసిక్యం భూధరాహ్వయమ్ ।
 యష్టిం పాపస్య హస్తారం బిందుం కమలమన్తరమ్ ॥ ౩౪౪
 ఆధేన్ద్రకలశం బిందుం పశ్చిమం పన్నగాశనమ్ ।
 విక్రమాగ్నిమథో శత్రుం కకుభం మధుసూదనమ్ ॥ ౩౪౫
 వాయుం స్వాహోన్తమిత్యేవ ధీ మన్యం గారుడమీరయేత్ ।
 ఆకాశారోహణం సిద్ధిజ్ఞాపాదస్య భవిష్యతి ॥ ౩౪౬
 ఏవం కృత్వాద్యమోక్షార్క మాదిదేవం ఖపశ్చిమమ్ ।
 స్వచ్ఛన్దం ‡ చ ద్విరుచ్ఛాయౌ గదినం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౪౭
 భువనం మేదినిం చ ద్విమన్తరం మధుసూదనమ్ ।
 వై రాజం † విపులం పశ్చాద్వామనం చ ద్విరీరయేత్ ॥ ౩౪౮

పవిత్రం పద్మకంఠం చ నా గిద్ద్రం వాయుమాదిమత్ ।
 ఏతా ద్విగ కల్పయిత్వాధో గోపనం యష్టిమన్తిమమ్ ॥ ౩౪౯
 * తుష్టిబీజాధాశశినం రరాంతం కల్పయేన్ననుమ్ ।
 సప్తాణానాదితగ కృత్వా భాస్కరం హవ్యవాహనమ్ ॥ ౩౫౦
 గోపనం యష్టిమాతాణ్డౌ హవ్యవాహన + వామనౌ ।
 చంద్రాధౌ ద్వాదశాత్మానం హృషీకేశమధో ధ్రువమ్ ॥ ౩౫౧
 వరుణం హృదయాహ్లాదం ద్వన్ద్వం కమలమాధవౌ ।
 వైరాజం శ్రీధరో భూయగ పీఠస్తు భువనద్వయమ్ ॥ ౩౫౨
 విజయం శ్రీధరం వహ్నిం భువనం పునరీరయేత్ ।
 లోక నేత్రోద్వనాసిక్యం కరాలం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౫౩
 అనలం యష్టిమనిలం యష్టిం కుమ్భో ధ్రువం తథా ।
 హుతాంతమితి సర్వాధాం జానీయాద్గారుడం మనుమ్ ॥ ౩౫౪
 సప్తాణాముద్వృత్య పునగ కలశం బస్త్వమస్తకమ్ ।
 క్రోధరూపం ప్రచణ్డం చ త్రిదశాహారమాధవౌ ॥ ౩౫౫
 చంద్రం స్వాహాపతిం చాపి శశినం బహులం తథా ।
 మృగాజ్కం శ్రీధరం వహ్నిం భువనం ద్వి చతుష్టయమ్ ॥ ౩౫౬
 భానుమత్పులహద్వన్ద్వం హుం ఫడంతం హుతాన్తిమమ్ ।
 ఇత్యన్యం గారుడం మస్త్రమూహేన్మన్త్రవిచక్షణః ॥ ౩౫౭
 పవనేన హుతాశేన మహేన్ద్రేణ ప్రిచేతసా ।
 ఏతైశ్చతుర్భిగ ప్రత్యేకం క్రమవ్యవస్థైవిషం హరేత్ ॥ ౩౫౮
 సమనైగ ప్రాతిలోమ్యేన స్తమ్భనాది సమాచరేత్ ।
 వ్యాపినం విఘ్నరాజం చ దామోదరమథో ధ్రువమ్ ॥ ౩౫౯
 † పవమాదిమితి బ్రహ్మ త్ర్యక్షరం మనుముద్ధరేత్ ।
 ‡ యేనైవ సాధితో మన్తః † యక్షరాజోపలిఖితః ॥ ౩౬౦

* పుష్టిబీజాద్యశశినో. † మారుతౌ ‡ మేఘ. ‡ యేనైవ.

త్రీణి తస్య భవిష్యన్తి భువనాని * విశేషతామ్ ।

ఆదిద్వితీయం భువనం పశ్చాత్తమమృతం తథా ॥ ౩౬౧

గదినం శ్రీధరం వహ్నిముదయం † చాదిమమ్బుజమ్ ।

వైరాజం విక్రమం స్వాహా ‡ ఔవణం చ కమలాహ్వయమ్ ॥

భువనం పవతం బద్ధం మాహేంద్రాది శ్రియం తథా ।

విక్రమం తాక్ష్యవాహం § మృగేశం మన్దరం తథా ॥ ౩౬౨

ఆదిరూయోగోపనం చ మన్దరం భువనం ¶ దిశమ్ ।

అగ్నిం మృగాధిపం చాపి స్వాహోకారావసానికమ్ ॥ ౩౬౩

ఇతి ముద్రామనుబ్రహ్మ కల్పయేదథ మణ్డలమ్ ।

విస్తరేషు ? నిరీక్షంతాం తేషాం సఖ్యా న విద్యతే ॥ ౩౬౪

ఆత్మానం చింతయేన్మన్త్రి గరుత్మాన్తమనన్యధీః ।

❖ గరుడధ్యానప్రకారః. ❖

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పక్షిరాజస్య పద్మజ ॥ ౩౬౬

మేరుశృంగనిభాకారం రుక్మపక్షతిమణ్డలమ్ ।

వైడూర్యనీలనాసాగ్రం వక్రతుణ్డం భయస్కరమ్ ॥ ౩౬౭

వక్రజకల్పన ॥ భాకారం కల్పితోత్కటికాసనమ్ ।

౪ స్వనగమ్భీరనిహ్రోదం శిలాఘనభుజాన్తరమ్ ॥ ౩౬౮

అనన్తకణాభరణం మూర్ధ్ని వాసుకిభూషణమ్ ।

మహాపద్మోదరం పద్మదామ వేష్టితభూషణమ్ ॥ ౩౬౯

మస్తకే బద్ధకాకోటం కలాభోగ? కటివేష్టితమ్ ।

ఉపవీతకృతేనాపి శఙ్ఖపాలేన భూషితమ్ ॥ ౩౭౦

జయేన కులికేనాపి కల్పి య తానఘనూపురమ్ ।

ధనజాయాభిధానేన విజయేన చ భోగినా ॥ ౩౭౧

* విశేషతా. † భద్రా ‡ ఓణపం. § దృశం. ? నిరీక్షాన్తః.

॥ కతారం కల్పితోత్కటికాసాధనమ్ ౪ భువనం భీమ, ఘనగమ్భీర, ఇతి స్వాత్. యతం నవ.

వామదక్షిణహస్తాభ్యాం బిభ్రాణం కటకద్వయమ్

బాలపల్లవతామ్రేణ వారవాణేన శోభితమ్ ॥ ౩౭౨

ఉద్భిన్నక్షుకుటీబద్ధం కరణ్ణముకుటం తథా ।

పక్షవిక్షేపగమ్భీర కృతోద్వృణయనభ్రమమ్ ॥ ౩౭౩

దంష్ట్రాకరాలవదనం తామ్రవతులచక్షుపమ్ ।

ఇత్థం ధ్యాత్వా గరుత్మంతమేకతానేన చేతసా ॥ ౩౭౪

సాధయేత్సాధనీయాని దులభాభాన్యపి నాతిభిః ।

యథోక్తం జపతోమస్త్రమాదిత్యై న్యస్తచక్షుషః ॥ ౩౭౫

ఊర్ధ్వబాహోభకవిష్యన్తి దాసా * ఇవ ఫణిశ్చరాః ।

❖ విష్వక్సేనమస్త్రః. ❖

విష్వక్సేనమనుబ్రహ్మక కధ్యతే సవసిద్ధిదః ॥ ౩౭౬

తారం సుధామయం రామం క్రోధరూపం సుధామయమ్ ।

కరాలం శశినం పశ్చాన్నాధవం కుఞ్జరాననమ్ ॥ ౩౭౭

గోపనం మారుతం చాపి రతాంతం మస్త్రముద్ధరేత్ ।

తారేణ బిన్దునా చాపి బీజమేతస్య కల్పయేత్ ॥ ౩౭౮

ఏతేనై వాఙ్మస్త్రాణి కల్పన్యన్తి కమలాసన ।

విశ్వనాథమృషిం ప్రాహువికరాట్పున్దో నిగద్యతే ॥ ౩౭౯

దేవతా చ మనోస్తస్య విష్వక్సేనో మహాబలః ।

❖ మస్త్రాస్తరమ్. ❖

లఠాన్యగ్ కల్పితో మస్త్రో విష్వక్సేనస్య పద్మజ ॥ ౩౮౦

ఉద్గీఢం భద్రపాణిం చ మన్దరం బ్రహ్మసాధనమ్ ।

† సుభద్రం గదినం కుమ్భం సుముఖాంతం సమాధవమ్ ॥ ౩౮౧

స్పృశాదిం బిన్దుసహితం సద్రువం కమలాసన ।

దరాంతం గోపనం బ్రహ్మక ధనదం రామశిషకమ్ ॥ ౩౮౨

పశ్చిమం నిగమాదిం చ వైరాజం చ సమాహ్వయమ్ ।
 ఖడ్గహస్తం సరామం చ జయం వసువరం తథా ॥ ౩౮౩
 శుభదం సరోరుహం వైరాజం విక్రమమస్తకమ్ ।
 పద్మపాణిం భద్రపాణిం పాశపాణిం చ పశ్చిమమ్ ॥ ౩౮౪
 సోదయం శత్రుహననం మృగేశం వక్రతుణ్డకమ్ ।
 ప్రచణ్డం పుణ్డరీకాక్షం మధుశత్రుం చతుర్గతిమ్ ॥ ౩౮౫
 ఖడ్గహస్తమచామాదం ప్రచణ్డం రుషమపితమ్ ।
 సుభద్రాంతం మధుద్వేషిం * వైరాజం ద్వివక్షసుం పరమ్ ॥ ౩౮౬
 అచాం ద్వితీయం సుభగం పుణ్డరీకవిదఖితమ్ ।
 వైధరం విష్ణుసహితం ప్రచణ్డం పవనాలయమ్ ॥ ౩౮౭
 † శ్రీవత్సం సద్రువం ఖడ్గ హస్తహరం తథా ।
 కమలం త్వృతథామం చ సుభగం వసుగోపనా ॥ ౩౮౮
 చతుర్గతిమచామాదిం వైధరం గోపనం తథా ।
 విజయం శ్వసనం దత్తం సూదనం మృగలాఙ్ఘనమ్ ॥ ౩౮౯
 సమాధవం ద స్థానం చ కమలం మాధవం తతః ।
 పీతం చ ధనదం కుమ్భమపితం సద్రువం పునః ॥ ౩౯౦
 కలానిధిం చ పురధి మాదిదేవం చతుర్గతిమ్ ।
 వైధరం వరుణం మాయాం భేటకం చ సముద్ధరేత్ ॥ ౩౯౧
 పశ్చిమం పద్మనాభం చ మావృతం శుభమాలినమ్ ।
 సమన్దరం ‡ దరాంతం చ మధుద్వేషిం సుమన్తజిత్ ॥ ౩౯౨
 ఐస్థవం కత్పతీయం చ సంమతం ♦ మాతరాభిధమ్ ।
 సున్దరం వైధరం పఞ్చ బిన్దుకం భద్రకం తథా । ౩౯౩
 స్పృశేషు షోడశం పద్మనాభం చ చతురానన ।
 గోపనం ॥ చైన్దవమథో చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౩౯౪

* వైధరం గోపనం తథా. † బహుషుకోశేషు శ్రుతిద్వ్యశ్యతే. క్వచిత్ పాతాన్తరమస్తి యథా-ఖడ్గహస్తమచామాదిం గోపనం వైధరం తథా. ‡ యాన్తం. § మన్తరాజం. ♦ సూధవా. ॥ మాధవ.

భాంతం మధుద్విషం యాంతం దరం చ ద్విస్సముద్ధరేత్ ।

* కద్వితీయం సూదనం చ వైధరం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౩౯౫

ద్వివక్తవ్యం దినకరం భద్రపాణిమనన్తరమ్ ।

వైధరం భాస్కరం చాపి పశ్చిమం వక్రతుణ్డకమ్ ॥ ౩౯౬

మన్దరం సవరోధం చ ద్విగతీరితి? సంమితమ్ ।

గోపతిం సుముఖం చాపి శుభదం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౩౯౭

క్రోధం చతుర్గతిం స్త్రీ చాపి ఆదిబీజం చతుర్ముఖ

ఆదిదేవం తథా కుమ్భం సంప్రసారణమక్షరమ్ ॥ ౩౯౮

శ్రీవత్సం పురుషాత్మానం మన్తవిక్రమనిష్ఠితమ్ ।

వరుణం శఙ్ఖమపరం పశ్చిమం పద్మానాభకమ్ ॥ ౩౯౯

సుభద్రం చ మధుద్వేషిం కుంభం భద్రకరం తథా ।

వైధరం శుభదం చాగ్నిం చతుర్గతిమనన్తరమ్ ॥ ౪౦౦

హుజ్కారం చ వషట్కారమీరయేత్కమలాసన ।

శుభదం వామనపరం క్రోధం చాగ్నిం మధుద్విషమ్ ॥ ౪౦౧

చతుర్గతిం సూదనం చ వక్రతుణ్డం సమీరణమ్ ।

౧ మాధవీం విజయం భద్రహస్తం చ సమతం? పునః ॥ ౪౦౨

విధాతారం మృగేశం చ భాగం యాంతం సవిక్రమమ్ ।

సరోరుహం మధుద్వేషిం పశ్చిమం రామశీషకమ్ ॥ ౪౦౩

మాహేంద్రమమృతం బన్ధుం కత్పతీయం † మృగం తథా ।

భాస్కరం సూదనమథో శఙ్ఖం ఖడ్గధరం పునః ॥ ౪౦౪

వైరాజం సోదయం చైవ కత్పతీయం వసుం పరమ్ ।

ద్వితీయం వాసుదేవం చ తృతీయం బన్ధుసంహితమ్ ॥ ౪౦౫

మోధవం వరుణం పాశ్వకమేదరం? దరగోపనా ।

౪ చతుర్గతిం ఖడ్గధరం సముతం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౪౦౬

పత్నిన్దం పశ్చిమం చైవ వాచాం సప్తమసాధనే ।

సద్భవం చేన్దిరాబీజం పుష్టిబీజం సహుంకృతిమ్ ॥ ౪౦౭

* కత్పతీయం. స్త్రీ చద్విః ౧ మాధవమ్. † మృతమ్. ౪ చతుర్ధ్వస్తం.

- సుధారసం చౌవకపరం * మాధవం చ చతుర్ముఖం ।
 వౌషట్కారం తథా లక్ష్మీం దరాంతం పశ్చాద్విన్దుకమ్ ॥ ౪౮౮
- యాన్తం చ సూదనం మాన్తం శ్రీశబ్దం భద్రపాణినమ్ ।
 విక్రమం పులహం ధూలికేతనం సూరినన్దనమ్ ॥ ౪౮౯
- హుంకృతిం వైధరం భానుం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।
 ఖవకదేహం నబన్దుం చ పీతం భల్లాయుధం తథా ॥ ౪౯౦
- మాధవం వరుణం భద్రహస్తం సర్గిణమబ్జజ
 పవిత్రం సూదనమథౌ వైరాజం చ సమీరణమ్ ॥ ౪౯౧
- ఓంకారాది జయం పీతం సూదనం విధురం పునః ।
 శ్రీధరం ధీ మాణిభద్రం చ ద్వీరదం విక్రమం తథా ॥ ౪౯౨
- వక్రతుణ్డధరం బిన్దుం పీయూషం రామశీషకమ్ ।
 అత్రిం చ సూదనం యాన్తం మన్దరం దరవైధరౌ ॥ ౪౯౩
- ద్వయం వసుశిరశ్శబ్దం కుమ్భం విక్రమమస్తకమ్ ।
 పూణకం ఘటం సద్గువం చ ॥ వైధరం చ చతుర్గతిమ్ ॥ ౪౯౪
- శుక్లం ఘటం వహ్నిపరం వైధరం చ మధుద్విషమ్ ।
 సుభద్రం మధువిద్వేషం సరసీరుహసమ్భవ ॥ ౪౯౫
- కపిలాక్షం హుతవహం నృసింహం చ సముద్ధరేత్ ।
 బీజాన్యేతద్విరుచ్చాయక శుక్లపీతాన్తిమాక్షరమ్ ॥ ౪౯౬
- శీషకం చ గోపనం చణ్డం వశ్చిమం జయతత్పరమ్ ।
 భల్లాయుధం మారుతం చ సర్గిణం చతురానన ॥ ౪౯౭
- కృపాకరం కరీరం చ వసుతచ్ఛిరసం తథా ।
 సుభద్రమూర్ధ్వలోకేశం విజయం సంప్రసారణమ్ ॥ ౪౯౮
- సుభద్రం పురుషాత్మానం † కలాన్తం ఫట్కృతిం తథా ।
 నిగమాదిం శశధరం మాధవం వఘుమాధవమ్ ॥ ౪౯౯
- భల్లాయుధం తథాసగం ఫట్కృతిం దక్షమక్షరమ్ ।
 గోపతిం గోపనం కుమ్భం విక్రమం క్రోధరూపిణమ్ ॥ ౫౦౦

ప్రచణ్డం సాధకమమృతం మాధవం ఘటవిక్రమమ్ ।
ఉగ్రాత్మానం తథా కుమ్భం కమలం * ద్వివిధుంతుదమ్ ॥౪౨౦

దత్తం భద్రం సూదనం చ దక్షాంతం హుంఫడన్తకమ్ ।
స్వాహావసానమిత్యేవం విష్వక్సేనమహామనుమ్ ॥ ౪౨౧

ఉద్ధరేద్బీజమస్యాథ తారం కుమ్భం మనుం ధ్రువమ్ ।
కల్పయేదమునై వాఙ్మన్త్రం మన్త్రవిచక్షణః ॥ ౪౨౨

ద్రువదో దృష్టవానేత చ్చన్దోఽతిచ్ఛన్త ఉచ్యతే ।
విష్వక్సేనో దేవతా చ జపేల్లక్షత్రయం పునః ॥ ౪౨౩

ఏతం మహామనుం బ్రహ్మ జపతస్సిద్ధి స్థ కాఙ్క్షయా ।
సురాసురేభ్యస్సవేభ్యో భయం తస్య ప్రణశ్యతి ॥ ౪౨౪

❖ విష్వక్సేనారాధనప్రకారః. ❖

అధేదానీం ప్రవక్ష్యామి తస్యారాధనసంయుతమ్ ।
కల్పయిత్వా మహాపద్మం దత్తైర్దావాదశభియుతమ్ ॥ ౪౨౫

కణికాయాం సమాసీనం సెనాన్యం సమ్యగచక్షయేత్ ।
విష్వక్సేన నమస్తేఽస్తు ❖ నమో మృత్యుభయాపహా ॥ ౪౨౬

నమః పారిషదేశాయ ధుర్యాయ జగతాం నమః ।
చరాచరాణామాదిస్త్యం జన్మ య నాశో న విద్యతే ॥ ౪౨౭

॥ ధురమాధాయ లోకానాం త్వయ్యేవ పురుషోత్తమః ।
యోగనిద్రా సుఖవశశ్చేతే శేషే మనోహరే ॥ ౪౨౮

ఏకాన్తినాం తపోభక్తి ప్రకషణ్డీణకమణామ్ ।
భగవత్పూస్త్రయే ద్వాదశృష్టయస్త్యాం ప్రభూతయే ॥ ౪౨౯

బ్రహ్మణమాహుః కల్పాదౌ పాలనే మధువిద్విషమ్ ।
పతీం పశూనాం సంహరే జగతస్తస్థపామపి ॥ ౪౩౦

పాదేన మేదినీం య విశ్వాం మధ్యేన పరమమ్మరమ్ ।
నాకం ఘూర్ణాన్ త్వమాక్రమ్య తిష్ఠస్యైకో జగన్మయః ॥౪౩౧

* ద్వివక్సం తథా. స్థ కాఙ్క్షణః. సెనాద్యమ్. ❖ నేమో
మృత్యుభయాపహి. య నాదినః. ॥ వివిధాయ చ. య విశ్వం.

త్వం భూమి స్తవమపాం స్థానం తెజశ్చ త్వం సమీరణః ।
 ఆకాశ స్తవం త్వామియన్తై విభూతిర్వాప్య తిష్ఠతి ॥ ౪౩౩
 త్వమేవ భాస్కరో భూత్వా విశ్వం తపసి విష్టవమ్ ।
 అహ్లాదయసి తద్భూయస్సోమో భూత్వా కృపా * నిధిః ॥ ౪౩౪
 సత్వరూపస్య తే రూపే గుణావన్యో రజస్తమః ।
 † శుక్లరూపే యథా రూపే శుక్లరూపస్య వస్తునః ॥ ౪౩౫
 ‡ త్వాం స్మృష్టా భగవానాదా ‡ భక్త్యావ్రతై హేతుభిః పునః ।
 త్వాం స్మృత్వా సత్తమం పశ్చాత్పుమానేతి ‡ త్వదాత్మతామ్ ॥
 వైభవేన నిజేనైవ భిభ్రాణే త్వయి విష్టవమ్ ।
 ॥ పితామహస్సుఖం శేతే శేషే శేషజగత్పతిః ॥ ౪౩౬
 ఋగ్విజ ప్రాతస్తువన్తి త్వాం యజుర్భిమేధ్యమే దినే ।
 సాయాహ్నే సామభిగ పుణ్యైస్సూర్యాత్మానం ద్విజాతయః ॥
 ప్రవృత్తిహేతుం విశ్వస్య త్వమేవ ప్రకృతిం విదుః ।
 పుమాంసమప్యదాసీనం తత్సాక్షిణమకల్మషమ్ ॥ ౪౩౭
 న కిచ్ఛేదభి ‡ రూపం యద్విశ్వం తే విష్టవం పునః ।
 నాస్తి తే నామధేయం చ త్వం నామాగ్నిం సుహృద్విదః ॥ ౪౩౮
 సఖ్యే నాస్తి గుణానాం తే తేజసామపి భాస్వతః ।
 షడ్గుణా ఇతి ఉక్తత్వాత్ప్రమేయాదీన్ ప్రచక్షతే ॥ ౪౩౯
 శక్నోషి బుధ్యసే విశ్వంభిభషిన్ నవికారయమ్ ?
 ఈశిషే ద్విషతో హంసి త్వమేవ భువనత్రయమ్ ॥ ౪౪౦
 హితైషీ త్వం యథా స్వామిన్ భక్తానాం గతపాపృణామ్ ।
 తథా చ జాన్తవ స్తేషాం సాక్షాదాత్మా సి కిం బహు ॥ ౪౪౧
 † త్వదానినవ? సిన్ధూనాం దీధితీనామివాంశుమాన్ ।
 స్వామిన్ ఆమ్నాయమూలానాం విద్యానాం ప్రభవో భవాన్ ॥

* నిధి. † కృష్ణ. ‡ త్వాం శ్రుత్వా. ‡ భక్త్యా. ‡ త్వమాత్మవాన్. ॥ వీతభార. ‡ రూపేణ. † జలానామివసిన్ధువైన్

న తు తిష్ఠన్తి శాస్త్రాణి బహూని కథయన్నపి ।
 న చ త్వద్భక్తిసారాణాం కల్యాణాని విచింతయన్ ॥ ౪౪౫
 భవేఽస్మిన్ దుగ్ధబహులే త్వామాహుయోగినాం గతిమ్ ।
 అపాం శివానామాధారమధ్యగానాం వివాసినామ్ ॥ ౪౪౬
 ధన్యం తవ ప్రదేశేషు గత్యంతరమపశ్యతామ్ ।
 నివాపయసి నోచేచ్ఛ త్వం కటాక్షసుధారనైః ॥ ౪౪౭
 దుగ్ధదావాగ్నిభిదగ్ధా జన్తవన్తం మహీమయాః ।
 విశాలవక్షసం శ్యామం పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్ ॥ ౪౪౮
 సాలాకారచతుర్బాహుం త్వా మహం శరణం వ్రజే ।
 చక్రవాక ఇవాదిత్యం చాతకో వారిదం యథా ॥ ౪౪౯
 చకౌరా ఇవ శీతాంశు మాతన్వామహమాశ్రయే ।
 ఏతత్పరతి యస్తోన్త్రం శ్రుతిభిస్సంస్థితం * త్విదమ్ ॥ ౪౫౦
 ప్రీయతే తస్య భగవాన్ సేనానీరవిలమ్బితమ్ ।
 దద్యాచ్చ సమ్పదస్సర్వాన్తస్మై భక్తాయ దుర్లభాః ॥ ౪౫౧

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

† కిరీటాదిమన్తోద్ధారణం నామ

ఏకత్రింశోఽధ్యాయః.

ॐ శ్రీ గణేశాయ నమః

* స్థిరమ్. † “విష్ణుకృత్సోత్పత్తి కిరీటాది” ఇతి క్షవచిత్పాఠః.
 విఘ్న రాజోత్పత్తికిరీటాది మన్తోద్ధారో నామ.” ఇతి సాధు.

ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

❖ సుదశనమస్త్రీకల్పః. ❖

బ్రహ్మ—

ఐహికాముష్మికం సవణం మస్త్రీం సౌదశణనం పరమ్ ।

శుశ్రూషార్థగవన్నద్య రహస్యమపి పావనమ్ ॥ ౧

భక్తాయ మహ్నం దాతవ్యం ప్రణతాయ యథాతథమ్ ।

శ్రీఘృగవా—

హస్త తె కథయిష్యామి మస్త్రీం సర్వాధణసాధనమ్ ॥ ౨

యథాధణామ తేనాయం నాభ్యయో యన్య కన్య చిత్ ।

ఉద్గీఢముద్ధరేత్పూర్వం చస్త్రీమాద్యం నభోమణిమ్ ॥ ౩

* అత్రిం సితద్యుతిం వహ్నిం గోవనం జ్వలనం ముఖమ్ ।

† ఊష్మాణముదయం వీరం పుల్లాటం విష్ణుమస్తకమ్ ॥ ౪

హృదయాహ్లాదమిత్యేవ మస్త్రీద్ధారశ్చతుముఖమ్ ।

వహ్నిమాదిమనుస్వారం బీజముద్భృత్య కల్పయేత్ ॥ ౫

షడంగమనువర్ణానాముద్ధారగ కథ్యతే క్రమాత్ ।

అజత్రయం చతుర్వక్త్రీ పూర్వమావిష్కృతం మయా ॥ ౬

చతుర్థ్యస్తం చక్రపదముద్గీఢాది ప్రయోజయేత్ ।

అసస్తరం సూర్యపదం తద్విభక్తై చ తత్పదమ్ ॥ ౭

పశ్చిమం పశ్చిమవ్యంగం పదం తత్తద్విభక్తికమ్ ।

ఉద్ధాయణం చ సహస్రాది జ్వాలాధారాది పూర్వకమ్ ॥ ౮

ఏవమగ్గాని షడ్భ్రీహ్మన్నుక్తాని గహనాని తే ।

అహిబుద్ధ్యా మనోద్రిష్టా విరాట్పుస్తస్పదశణః ॥ ౯

దేవతా మునయశ్చాత్ర ప్రత్యక్షరమథాబ్జః ।

వ్యాసగ కణ్వో నారదశ్చ వసిష్ఠగ పరమో భృగుః ॥ ౧౦

* అత్రిమ్. † ఊష్మాస్తముదయం బిందుం.

అత్రిష్టదేతే ద్రష్టారశ్చన్దాన్సృక్షరశశ్శృణు ।
ఉష్ణిగ్బృహత్యో గాయత్రం పక్షిశ్చ జగతీ విరాట్ ॥ ౧౧
వణాగ్గ కాలాగ్నివణాభాగ్ కాలాత్పైవ హిదేవతాః ।
కరయోన్యన్య తలయోరుభయోరక్షరాణి షట్ ॥ ౧౨
ప్రథమాంతాణశిష్టానామజుష్టాదిషు పవన్సు ।
అజులీషు క్రమాదేవమక్షరన్యాస ఈరితః ॥ ౧౩
దేహీ చ మూర్ధ్నిచాస్యే చ హృదయే గుహ్యజానునోః ।
పాదయోన్యన్యసనీయాని క్రమాన్మంత్రాక్షరాణి షట్ ॥ ౧౪
శ్రీసుదశశనగాయత్రీ మపరాం న పరాజితామ్ ।
వక్ష్యామి తస్యాశోచిద్ధారగ్ పదశగ్ కధ్యతేఽధునా ॥ ౧౫
ఉద్గీథాది చతుర్ధ్యన్తం సుదశశనపదం తతః ।
వేత్తిం లుడన్తమపరం బహ్వర్ధన్తం పద మీరయేత్ ॥ ౧౬
మహాపూర్వం చక్రపదం తద్విభక్తి * విభూతిజమ్ ।
ధ్యాయన్తీ పదముచ్ఛాయన్ పూర్వవత్తిజ్విభూషితమ్ ॥ ౧౭
తత్పదం చాస్మదాదేశో నగ్ పదం చ ద్విశీషణమ్ ।
ప్రపూర్వం ి చో దయాన్తం చ పదమిత్యుద్ధరెన్మనుమ్ ॥ ౧౮
అన్య బీజం తు పూర్వోక్తం వేదితవ్యం చతుర్ముఖమ్ ।
అశాసు ౧ దశసు స్థాప్య మన్త్రం తచ్చక్రముద్రయా ॥ ౧౯
తన్మధ్యే స్థితమాత్మానమగ్నిజ్వాలాపరితవత్

❖ చక్రపజ్జుజధ్యానప్రకారః. ❖

ధ్యాయేత్ ఊరితలె శుద్ధే సహస్రదలపజ్జుజే ॥ ౨౦
కణికాయాం చక్రధరం ద్విభుజం వృత్తలోచనమ్ ।
దంష్ట్రాకరాలవదనం భ్రుకుటీకుటిలేక్షణమ్ ॥ ౨౧
మహోదరం మహాకాయం జపాకుసుమసన్నిభమ్ ।
కరణ్డముకుటోపేతం రక్తామృరవిభూషితమ్ ॥ ౨౨

* విభూషితమ్. ి చ దయాన్తం ౧ దశశనమ్.

- ధారయంతం శిఖారత్నై చక్రమేకసమప్రభమ్ ।
 నాభినేమిసమాయుక్తం జ్వాలామణ్డలదుస్సహమ్ ॥ ౨౩
- జ్వలత్షడరసంయుక్తమయుతాకాసమప్రభమ్ ।
 పద్మమేవం స్థితం ధ్యాయేత్తన్నాభౌ చ సువిస్తృతే ॥ ౨౪
- చక్రాభిమానినం దేవం ద్వహంతం పురుషం స్థితమ్ ।
 రక్తామ్బరధరం రక్తం రక్తచందనపఙ్కిలమ్ ॥ ౨౫
- కరణ్డముకుటోపేతం సర్వాకల్పపరిష్కృతమ్ ।
 దంష్ట్రాకరాలవదనం భ్రుకుటీకుటిలాననమ్ ॥ ౨౬
- ఉద్గిరంతం హుతవహం ఖరణైర్మాణియతానుగమ్ ? ।
 విష్ణులింగాదువిషహాన్విసృజంతమనేకశః ॥ ౨౭
- కామరూప * సహస్రేభ్యః ప్రలయామ్బుదనిస్వనమ్ ।
 తజనం వామతజిన్యా బిభ్రాణం దక్షిణై కరే ॥ ౨౮
- నిపీడితాఙ్గులిం శత్రుం ప్రహరన్నివ భీషణమ్ ? ।
 దహన్నివ చ నేత్రాభ్యాం పిబన్నివ మహోదధిమ్ ॥ ౨౯
- ధ్యాయైషమచయేద్భోగై రఘ్నాదిభిరత్స్రితః ।
 సిద్ధయే మన్త్రరాజస్య పురశ్చర్యా యథాదితా ॥ ౩౦
- దేశే కాలే చ మన్తస్య † రూపం సఙ్ఖ్యా చ పూర్వవత్ ।

❖ మన్త్రసాధననియమః. ❖

- శాకకన్దఫలక్షీరసక్తుపిష్టాన్నభక్షణః ॥ ౩౧
- తోయైస్తవణమగ్నో చ జుహుయాత్సమిదాదిభిః ।
 మన్త్రస్సిద్ధ్యతి తస్యైవం కుర్వాణస్య యథావిధి ॥ ౩౨
- సిద్ధిం చ సూచయత్సస్య స్వప్నై మజ్జిలదశకనమ్ ।

❖ శాన్తికపాష్టికాదికమణు మన్తవినియోగవిధిః. ❖

- ప్రయుజ్జీత తతో మన్తం శాన్తికాదిషు కమణు ॥ ౩౩

షోడశ స్తమ్భసంయుక్తం కల్పయేద్యాగమణ్ణవమ్ ।
 స్థాపయేత్తత్ర విధివత్కుమ్భానాం పఞ్చవింశతిమ్ ॥ ౩౪
 వేష్టితాః సూత్రవస్త్రాద్యైథాన్యరాశిషు మజ్జలాః ।
 ఏషు ద్రవ్యాణి సక్లృహ్య న్యసెత్కమలసమ్భవ ॥ ౩౫
 పృథముష్ణాదకం రత్నం ఫలౌదక మనన్తరమ్ ।
 లోహతాయం మాజకనామ్నో గన్ధామ్భశ్చాక్షతోదకమ్ ॥ ౩౬
 యవోదకం క్రమాదేషు కుమ్భేషు నవసు షిపేత్ ।
 పాద్యం గుళోదకం చైవ * దధి చేక్షురసం తథా ॥ ౩౭
 అఘృణం చ నాలికేరామ్భః క్షీరం చ తదనన్తరమ్ ।
 సర్వౌషధిజలం తద్వదాచామం మజ్జలోదకమ్ ॥ ౩౮
 మధుపూవణం శాన్తివారి పఞ్చగవ్య మనన్తరమ్ ।
 మూలౌదకం † కషాయామ్భః పుష్పవారి చతుర్ముఖ ॥ ౩౯
 ద్రవ్యాణ్యేతేషు కుమ్భేషు బహిష్కేషు వినిషిపేత్ ।
 ప్రత్యేకం శతకృత్వశ్చ మన్త్రైశ్చైవాభిమన్త్రయేత్ ॥ ౪౦
 కుమ్భే ద్రవ్యాణి నిషిప్య చక్రాజ్ఞం వత్సయేత్తతః ।
 తన్మధ్యే మన్తరాజేన యష్టవ్యం తత్పుదకకనమ్ ॥ ౪౧
 కుణ్డే వృత్తే చ జుహుయాత్సమి శ్చ దన్నాదిభిః క్రమాత్ ।
 హుత్వా నిశాయాం మనునా ప్రభాతేఽఘ్యాదిభిః క్రమాత్ ॥
 అచయిత్వా హేతిరాజం హుత్వాగ్నౌ సమిదాదిభిః ।
 భూజపత్రైః లిఖేచ్ఛక్రం నాభినేమిసమన్వితమ్ ॥ ౪౩
 షడరం తత్ర పూవాది ౧ క్రమాచ్చైవ షడక్షరమ్ ।
 లిఖిత్వా చ్చందసామాది తన్మధ్యే సాధ్యనామ చ ॥ ౪౪
 హేమసూచ్యా లిఖేద్ద్రవ్యైమిశ్రితైశ్చందసాదిభిః ।
 చందనద్వయకాశ్మీరరోచనాగురు ‡ ముఖ్యకైః ॥ ౪౫

* మధు వేక్షు. † ఊలనామ్భః పుష్పన్దరి. శ్చ దన్నఘృతా
 దిభిః. ౧ క్రమాదేవమ్ ‡ సమ్మితౌ । ముఖ్యద్రవ్యైః

గన్ధద్రవ్యైస్సుసంపిప్తైగ పశ్చాత్తాం భూజపత్రికామ్ ।

గులికాం కారయేత్తాం చ శాలితణ్డులరాశిమ్ ॥ ౪౯

అధివాస్యా * న్వహం కుమ్భైస్సాన్నిపయిత్వా యథావిధి ।

బన్ధయేత్తాం మాతురజ్జే మస్త్రేణాసేన మస్త్రవిత్ ॥ ౫౦

గులికాబన్ధనేనైవ ముక్తో రోగాదిభిన్దరః ।

తేజస్వీ భవతి ఊష్రం త్వచా ముక్తో యధోరగః ॥ ౫౧

జ్వలితస్య భవేచ్ఛాన్తిగ ప్రసూనై నిమగ్నపమృతైః ।

దూర్వాజ్యు-రాంశ్చూతదలై స్సిక్తై మధుపయోఘృతైః ॥ ౫౨

మనునా జహలుయాదగ్నో సప్తరాత్రమతన్ద్రితః ।

ప్రత్యహం దశసాహస్రీసంఖ్యయా రోగిసన్నిధౌ ॥ ౫౩

అభిషిచ్య తథా కుమ్భై రోగిణం చక్రవిద్యయా ।

బధ్వా చ గులికాం మస్త్రీ మోచయేజ్వలితం జ్వరాత్ ॥ ౫౪

గోభూహిరణ్యవస్త్రా ద్యైమన్త్రిణం తోషయేత్తతః ।

బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దద్యాద్దోకమృలాదికమ్ ॥ ౫౫

భూతగ్రహ పిశాచాది + పీడితానాం తథా నృణామ్ ।

శాన్తయే జహలుయాదగ్నో కింశుకోత్తైస్సమిచ్ఛతైః ॥ ౫౬

త్రియహం త్రిసహస్రైశ్చ తేషాం బధ్వా శిఖాం తతః ।

గుగ్గులూత్థేన ధూపేన ధూపితా గృహపీడితా ॥ ౫౭

తాడయేన్మస్త్రజప్తేన దణ్డేన లతయాపి వా ।

పిశాచాదిస్తతో బ్రూయాన్ముక్త్యామీతి ప్రపీడితః ॥ ౫౮

శపథం కారయిత్వా తు శిఖాబన్ధం చ మోచయేత్ ।

స్థాపితైగ కలశైగ పశ్చాన్మస్త్రేణ గ్రహపీడితమ్ ॥ ౫౯

స్నాపయేద్బన్ధయేచ్ఛాపి గులికామభిమన్త్రితామ్ ।

తతో విముఛ్య, ఓ తే రోగాచ్చేతో వాగ్భిరుపద్రవాత్ ॥ ౬౦

* తురైః కుమ్భైః స్థాపయిత్వా + గృహీతానాం

ఓ గృహస్థానిచేతో వాగ్భిరూపవాత్.

తేజస్వీ శతమాయుశ్చ భవేన్మన్తప్రభావతః ।

నారీచ దుభణ్గా చక్రధారణాత్పుభగా భవేత్ ॥ ౫౮

వద్వ్యా చ గభిణీ సద్యస్సుప్రసూస్సౌదప్రసూః ।

అన్యతుస్సౌద్యదృతుమతీ విముఖా సుముఖా భవేత్ ॥ ౫౯

విరహే సజ్జతా భర్తా భవేదచిరకాలతః ।

స్త్రీప్రసూగ పుంప్రసూతిశ్చ అస్తనా స్తనమణ్డీతా ॥ ౬౦

కుమారపక్షిపీడాదౌ బాలానాం చ యథోద్ధితైః ।

విధిభిర్ముచ్యతే దుగ్ధాల్లాభతే చాయురుత్తమమ్ ॥ ౬౧

❖ ప్రాసాదాదిషు బ్రహ్మరక్షస్సముచ్ఛాటనవిధిః. ❖

ప్రాసాదేపి నరేన్ద్రస్య బ్రహ్మరక్షోముఖైర్గృహైః ।

ప్రవేశే సతి తన్మధ్యే కుమ్భా * రత్నసమన్వితా ॥ ౬౨

స్థాపయిత్వా యథాపూజం సమిదాద్యైరతన్త్రితః ।

మస్త్రేణ జహుయాన్మస్త్రీ ద్వాదశాహా సమాహితః ॥ ౬౩

ప్రత్యేకం దశసాహస్రసంఖ్యాయా కమలాసన ।

తామ్రపాత్రై శిలాయాం వా చక్రమాలిఖ్య తత్పునః ॥ ౬౪

ధాన్యరాశిషు సంస్థాప్య నిశాయాం ప్రాతరుత్థితః ।

ప్రాసాదద్వారి నిఖనేద్దితు చాష్టసు స్త్రీముద్రితమ్ ॥ ౬౫

ప్రోక్షయేత్కుమ్భతోదేన గృహం సర్వమశేషతః ।

పలాయనై గ్రహాస్సర్వే దూరతస్సర్వతోముఖాః ॥ ౬౬

తద్రాష్ట్రేపి న తిష్ఠన్తి సర్వకాలమసంశయమ్ ।

ప్రాసాదవర్తికస్సర్వే జీవన్తి నిరుపద్రవాః ॥ ౬౭

ధనధాన్యసమృద్ధిశ్చ యథా ధనదవేశ్మని ।

❖ మూషికాదునిమిత్తనివారణవిధిః. ❖

వస్త్రీశయ్యాసనాదీనాం దంశనే మూషికాదిభిః ॥ ౬౮

* రక్త. స్త్రీ మన్త్రితమ్. ౧ ఉపాసనై గృహాస్సర్వే పురతః.

ర క్తస్తీదశనే వాపి కేశానాం దహనే తథా !

అకస్మాద్గోపురాదీనాం * దహనేఽశనిషీడితే ॥

౬౯

నిశి శక్రధనుర్దశే నివాతే చైత్యభూరుహః ।

భజ్జే వల్మీకజననే దుస్స్వప్నేఽన్యత్ర తాదృశే ॥

౭౦

ఏవమాదౌ దునిమిత్తై శాన్తిమేతేన కారయేత్ ।

యజ్ఞవృక్షసమిద్భిశ్చ హోమగ్గ పూర్వోక్తసంఖ్యయా ॥

౭౧

❖ పుష్టివిధిః. ❖

† కుర్యాచ్చ శాన్తిం పుష్ట్యాదికమణా కమలాసన ।

❖ కమభేదేన కుణ్డభేదవిధిః. ❖

కథ్యంతై తాని బహుధా నాభేదం యాన్తి భేదతః ॥

౭౨

సర్వాభ్యుదయకమాణి చతురశ్రైశ్చ కారయేత్ ।

పాష్టికం పద్మకుణ్డేషు శాన్తిం వృత్తై సుఖావహః ॥

౭౩

త్రికొణె మారణం కమ కుణ్డై చాపాకృతౌ పునః ।

ఉచ్చాటనం యక్షకన్యాసాధనే కొణపక్షౌకే ॥

౭౪

షడశ్రేస్తమ్భనం కమ సప్తాశ్రే మోహనం భవేత్ ।

విద్వేషణం నవాశ్రేస్యాదష్టాశ్ర మారణం విధిమ్ ॥

౭౫

ఏకాదశాశ్రై బ్రహ్మాదివశీకరణమాచరేత్ ।

కుణ్డై దశాశ్రే వశ్వాది దేవతాతోషణో విధిః ॥

౭౬

ద్వాదశాశ్రైశ్చ పురుషం వై కుణ్డం ద్రష్టుమాచరేత్ ।

యోన్యాకారై వివాహోధణం ష్ఠ కన్యాధణం కమలాసన ॥ ౭౭

చతుర్వింశత్యజులై స్వాద్విస్తారాయామకల్పనమ్ ।

భాతం తావద్భిరేవ స్వాత్కుణ్డేషు నియతిన శృణు ॥

౭౮

తదధణం పాదమథవా చతురజులమేవ వా ।

శరితో ద్వ్యజులం హిత్వా బహిస్త్రిసశ్చ వెదికాః ॥

౭౯

* భేదనే. † కుణ్డాని శాన్తిం పుష్పాది ష్ఠ వశ్యాధణం.

కాయాస్తాసాం చ విస్తారశ్చతురజ్జులసంమితః ।

తావత్త్యే వోన్నతిబ్రాహ్మ కుణ్డస్య ధనుషః పునః ॥ ౮౦

అజ్గుల్యా నవతిష్ఠట్పు జ్యో చ షట్త్రింశదజ్గులా ।

శక్కుం విధాయ తన్మధ్యే దశాజ్గులసమాయతమ్ ॥ ౮౧

భ్రామయేత్పరితస్సూత్రం కుణ్డం తద్వలయాకృతిమ్ ।

చతురశ్రస్య కుణ్డస్య విభజేత్పశ్చాదా భుజమ్ ॥ ౮౨

* ద్వౌ భాగౌ భుజమేకం చ త్రింశత్పశ్చాదవా పునః ।

అజ్గులీనాం భవేదేషాం త్రికొణాశ్చై భుజః స్మృతః ॥ ౮౩

కుణ్డే షడశ్రే చ భుజా అష్టాష్టైకాదశాజ్గులాః ।

ఏకో భుజః పశ్చాకోణే వింశత్యజ్గులసంమితః ॥ ౮౪

సప్తాశ్రే చ భుజాయామో యవషట్కాధికగ్ పునః ।

తీనశ్చ దశ చాజ్గుల్యగ్ కుణ్డే త్వష్టాశ్రిభియుతే ॥ ౮౫

ద్వ్యధికా దశ వా భూమో దశాంగుల్యగ్ ప్రకీర్తితాః ।

అంగుల్యోస్తు భుజాయామో నలస్కన్దాంశ కీర్తితః ॥? ౮౬

† నచాశ్రకుణ్డేషు యవా పశ్చాకోణే భుజాయతిః ।

దశ చాజ్గులయః ప్రోక్తా దశాశ్రే చ చతుర్ముఖ ॥ ౮౭

ఽ యవాః పశ్చ భుజాయామో నవ చాజ్గులయః స్మృతాః ।

ఏకాదశాశ్రే కుణ్డే తు యవై రష్టాభిరనితః ॥ ౮౮

అష్టావజ్గులయగ్ కుణ్డే ద్వాదశాశ్రే భుజాయతిః ।

అష్టాదశాంగులా ప్రోక్తా యోనికుణ్డేషు చాయతిః ॥ ౮౯

అష్టౌ చ చత్వారింశచ్చ భవేదంగులయోఽబ్జః ।

గజౌష్ఠసన్నిభా యోనియద్వాశ్వత్థదలోపమా ॥ ౯౦

కుణ్డా ॥ స్యుక్తాన్యధేదానీం శాస్త్యాదిగ్ ప్రతికల్ప్యతే ।

యత్కుణ్డం యస్య కథితం శాస్త్యాదేస్తస్య తదభవేత్ ॥ ౯౧

* ద్వౌ భాగౌ. † నచాశ్రకుణ్డేషు యవా పశ్చ ఏకో.

‡ నవాః. ॥ ద్యుక్తా యథేదానీమ్.

అశ్వవారణశాలాసు చక్రయన్త్రం యథావిధి ।

లిఖత్వా తామ్రదావాదౌ నిశాయామధివాసయేత్ ॥ ౯౨

సహస్రకృత్వగ కతవోహోమగ * కుణ్డే శుభే యతః ।

సమిద్భిర్యజ్జయోగ్యాభిః స్థాపయేత్కుమ్భమచితమ్ ॥ ౯౩

అథ ప్రభాతే శాలాయాం యన్త్రం ఖన్యాన్మహీతతే ।

ప్రోక్షయేత్కుమ్భతోయేన గజానశ్వాన్ పృథక్పృథక్ ॥ ౯౪

సౌదశకనేన మన్త్రేణ పుణ్యాహం వాచయేత్తథా ।

సశ్యన్తి వ్యాధయస్తేషాం గజాశ్వానాం చతుర్ముఖ ॥ ౯౫

బలం † స్యాదధికంతేషామితి సప్తాహమాచరేత్ ।

బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దద్యాత్ ధ్యేధాశక్తి చ దక్షిణామ్ ॥ ౯౬

‡ ఊర్జస్వలమథో బ్రహ్మ గజాశ్వం జాయతే భృశమ్ ।

తథా చ ప్రత్యహం హోమస్సాన్యత్సదశకనవిద్యయా ॥ ౯౭

ఇత్థం గోమహిషాదీనాం రక్షాం కుపీత మన్త్రవిత్ ।

❖ పురరక్షావిధిః. ❖

పురరక్షామధబ్రహ్మ ప్రవక్ష్యామి యథాతథమ్ ॥ ౯౮

స్తమైష్ఠ్ఠాదశభిర్యుక్తాం చర్భమాలా పరిష్కృతామ్ ।

పురమధ్యే ప్రపాం కృత్వా జుహుయాత్సపిషా పునః ॥ ౯౯

పాలాశీభిస్సమిద్భిశ్చ దినాన్యేకోనవింశతిః ।

దిక్షష్టాసు తథా మధ్యే పురస్య కమలాసన ॥ ౧౦౦

ఖన్యాత్సదశకనం † యన్త్రం స్థాపయేత్కుమ్భమజ్ఞసా ।

తోయేన ప్రోక్షయేద్విద్వాన్నగరం చక్రవిద్యయా ॥ ౧౦౧

ఋగ్విశ్వాపావమానీభిః ప్రశస్తాభిర్యథాక్రమమ్ ।

పురద్వారేషు సౌధేషు మన్తపేషు మహీభృతామ్ ॥ ౧౦౨

సవత్ర నిఖనెచ్చక్రం జుహుయాత్ ॥ త్సమిదాదిభిః ।

మరణవ్యాధిదుర్భిక్షజ్వరాదివ్యాధయగ్ పునః ॥ ౧౦౩

* కుమ్భే ఉభే-కుణ్డే యథాదతే † భవత్యధికమితి సప్తాహం
తు సమాచరేత్. ‡ దాచార్యాయ చ. § మార్గస్థలమథో. ¶ మన్త్రం.
॥ తక్రమలాదినా.

నశ్యన్తి బలవన్తశ్చ భవన్తి పురవాసినః ।

గ్రామమధ్యే తథా దిక్షు విదిక్షు చతురానన ॥ ౧౦౪

శృంగాటకేషు సర్వేషు నిఖనెదాయుధా * ధివమ్ ।

గృహవేతాలరక్షాంసి వ్యాధ ధివశ్చ జ్వరాదయః ॥ ౧౦౫

న బాధన్తే పురం గ్రామమపస్తారాదయస్తథా :

న తస్కరభయం కిచ్ఛేదకాలమరణం తథా ॥ ౧౦౬

పురుషాయుషవన్తస్సన్తరా ధాన్యధనాన్వితాః ।

సౌభాగ్యం కాన్తిరారోగ్యం తథా కులవివర్ధయః ॥ ౧౦౭

బ్రహ్మచర్యేన ధివశ్చేతద్బ్రాహ్మణానాం భవిష్యతి ।

వయస్విన్యో భవిష్యన్తి గావగ పీనపయోధరాః ॥ ౧౦౮

తద్రాష్ట్రేషు మనుష్యాణాం భద్రమేవ భవిష్యతి :

❖ పన్నగనివారణమ్. ❖

అథ వజ్రామి తే బ్రహ్మ పన్నగానాం నివారణమ్ ॥ ౧౦౯

దేవాలయే నదీతీరే నన్దనోపవనేషు వా ।

చతుస్తమ్భసమాయుక్తం చతుస్తోరణభూషితమ్ ॥ ౧౧౦

అభితౌ దర్శనమాలాభిశ్శోభితం హోమ ధివశ్చలమ్ ।

కృత్వా తస్మి ॥ న్నపాం కుమ్భాన్ స్థాపయిత్వా నవాపరా ॥

ప్రాచ్యాం వేద్యాం పునగ కుర్యాత్కుండం పూర్వోక్తలక్షణమ్ ।

యశ్చేదేతేషు కుమ్భేషు నవ ॥ మూర్తీర్యశేత్కృమాత్ ॥ ౧౧౨

౪ నివేద్య పాయసం తెభ్యగ పశ్చాత్కుండై హుతాశనమ్ ।

౪ ఆదదీతాథ తామ్రేణ తాలమాత్రం భుజ్జగమమ్ ॥ ౧౧౩

ప్రకల్ప్య శేషమస్త్రీణ ప్రతిష్ఠాప్య పితామహా ।

తస్మింశ్చక్రం లిఖేత్తస్య మధ్యే మతస్యకృతిం పునః ॥ ౧౧౪

* దిభిః. † యో మకరాదయః. ‡ మన్యద్యత్ । తద్రాష్ట్రేపి.

❖ మన్యపమ్. ॥ న్నవాన్. ॥ మూర్తీర్యధాక్రమమ్. ౪ నివేద్యం పాయసాన్నం స్వాత్. ౪ ఆదదీతం తథా.

గరుడం శఙ్ఖపాలం చ కృష్ణమన్త్రం చ వేష్టనమ్ ।

తన్నాగయన్త్రం క్షీరేణ ఘృతేన మధునాపి చ ॥

౧౧౫

దధ్నా శక్యద్రసేనాపి స్నాపయేచ్ఛక్రవిద్యయా ।

పుష్పగన్ధప్రదీపాద్వైరుపచారైస్తథావరైః ॥

౧౧౬

ఇష్ట్యా నాగం స్వమన్త్రేణ చక్రం చక్రస్య విద్యయా ।

కుణ్డమధ్యే పుననాగయన్త్రం ఖన్యాద్విచక్షణః ॥

౧౧౭

తస్య చోత్తానరూపస్య హుతాశ ముపరి స్థితమ్ ।

కృత్వా దధ్నా ఘృతేనాపి పయసా మధునాపి వా ॥

౧౧౮

సమిద్భిర్బ్రహ్మవృక్షస్య జుహుయాన్మన్త్రకౌవిదః ।

సహస్రకృత్వగ్గ్ ప్రత్యేకమథ గోపయసోక్షితైః ॥

౧౧౯

* నీవారభాగై స్సప్తాహం జుహుయాదయుతై రపి ।

అపో న స్త్వితిమన్త్రేణ జుహుయాత్సాధకౌత్తమః ॥

౧౨౦

త్రిష్యహస్సు వ్యతీతేషు పజన్యో మేఘవాహనః ।

† ద్రావయేదవసీం కృత్వాన్నం భూయోపి సలిలౌదయైః ॥౧౨౧

❖ అతివృష్టి ప్రశమనమ్. ❖

అతివృష్టిప్రశమనం ప్రవక్ష్యామి చతుర్ముఖ ।

విజ్గలాకారమాత్తానం ధ్యాత్వా ధీపీయాషభావితమ్ ॥ ౧౨౨

శూలవజ్ర ధరం చాపి మన్త్రీవి ❖ న్మన్త్రీభూషణమ్ ।

తైలాజ్యసిక్తైః ॥ జుహుయాల్లాజసర్షపలవదైః ॥

౧౨౩

జుహుయాజ్జ్వలితే వహ్నివయుతం సప్తసాగరాత్ ।

వృష్టిశబ్దం పురస్కృత్య స్తమ్భయేతి పదద్వయమ్ ॥

౧౨౪

ప్రయోక్తవ్యమిదం బ్రహ్మన్మన్త్రాన్తే మన్త్రవేదినా ।

అథ శామ్యతి సా వృష్టిమహతీ చక్రవిద్యయా ॥

౧౨౫

* నీవారభజైః. † ప్లావయే. ధీపి స్వకృతం తథా. ధరం

చాపి మన్త్రీవిత్కౌపి భూషణః. ❖ దూభరిభూషయః. ॥ మధు చ

రాజసర్షపలవదైః.

❖ రాష్ట్రాదీనాం ఊభశాన్తిః. ❖

అథ రాష్ట్రపురాదీనాం ఊభశాన్తిం తథా శృణు ।

అక్షకాష్టగతం చక్రం ప్రతిష్ఠాప్య యధావిధి ॥ ౧౨౬

పురే రాష్ట్రే * తథా ఖన్యాత్తత్కాష్టైః హుయాత్తథా ।

సహసా ఊభమాయాన్తి వాజివారణసంకులమ్ ॥ ౧౨౭

రాష్ట్రం చ తుభితం బ్రహ్మన్ననవస్తం భవిష్యతి ।

యది శాస్త్రైః మతిం కుర్యాచ్చక్రముద్వాప్య తత్పునః ॥ ౧౨౮

స్నాపయేద్భగవస్తం చ సహశ్రకలశామ్బుభిః ।

ఝడిత్యేవ ప్రశాన్తం స్యాద్దురితం పురరాష్ట్రయోః ॥ ౧౨౯

❖ రాష్ట్రాదిలమ్భనమ్. ❖

రాష్ట్రాదిలమ్భనం తేఽద్య ప్రవక్ష్యామి చతుర్ముఖ ।

ఉపేతం దలపట్కోణే కణికాకేసరాన్వితమ్ ॥ ౧౩౦

చక్రాబ్జం కారయేద్భూమౌ మెధ్యాయాం కమలాసన ।

తద్దహి నాభివలయం షడరం తద్దహి లిఖేత్ ॥ ౧౩౧

తద్దహి నేమివలయం జ్వాలామాలాసమన్వితమ్ ।

తద్దహి గ కల్పయేత్పీఠం చతుర్ద్వారపరిష్కృతమ్ ॥ ౧౩౨

† శాభోపశోభయుక్తం చ కృత్వా మణ్డలమీదృశమ్ ।

తస్మిన్ సుదశనం బ్రహ్మ పూజయిత్వా యధావిధి ॥ ౧౩౩

సమిద్భిరన్నై రాజ్యైశ్చ హుత్వా మస్త్రం ప్రసీదతు ।

‡ శృజే చక్రం దేహరాష్ట్రం దేహరాష్ట్రం తథా ధనమ్ ॥ ౧౩౪

ఇత్యేతాం పావనీం గాధాం జపానైః ప్రార్థయన్నరేత్ ।

♦ అథ తస్య పురం రాష్ట్రం గ్రామం చక్రం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౩౫

❖ ప్రభ్రష్టరాజ్య ప్రాప్తివిధిః ❖

అథ ప్రభ్రష్టరాజ్యానాం ॥ మనుజానాం యథా శ్రియః ।

తథా వక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్నపాయం చక్రవిద్యయా ॥ ౧౩౬

* తథా చైవ. † భోగోప. ‡ మహ్యం త్వజే చక్రమేకం.

౪ పావకీమ్. ♦ యదితస్య. ॥ పురా భూతా.

* అస్తస్థితస్య పద్మస్య † స్యాత్పలాశచతుష్టయమ్ ।

‡ అథాప్తా ద్వాదశ బ్రహ్మ షోడశాధ చతుష్టయమ్ ॥ ౧౩౭

వింశతిశ్చ తథా త్రింశద్ద్వై క్రమేణ బహిశ్చదాః ।

ఇతి షడ్విధః ‡ పత్రస్య కణికాయాం సుదశనమ్ ॥ ౧౩౮

§ యేష్వధా షట్పుకారేషు పలాశేషు యథాక్రమమ్ ।

మూతీశ్చతస్రగ్ ప్రథమం తథాప్తా ద్వ్యధికా దశ ॥ ౧౩౯

షోడశాధ సహస్రం చ వింశతిశ్చ పితామహా ।

అథ ద్వాత్రింశతిం పశ్చాదన్తరాలేషు ॥ షట్స్వపి ॥ ౧౪౦

యథాక్రమం భూషణాని శ్రీవత్సప్రభృతీన్యథ ।

అప్తా శక్తిశ్చియా సాధకం చక్కాదిం హోమ ॥ ౪ మణ్డలమ్ ॥

రవిః సప్తాధికాః పశ్చ కుముదాదీననన్తరమ్ ।

ఇంద్రాదీనధ దిక్పాలాః పూజయేన్మన్త్రకల్పవిత్ ॥ ౧౪౧

సమిద్భిభిల్వరూపాభిస్తైగ్ పద్మైస్తథా ఘృతైః ।

సహస్రకృత్వగ్ ప్రత్యేకం జహుయాచ్ఛక్రవిద్యయా ॥ ౧౪౨

ఇత్థం గతే సప్తరాత్రే పాితరుత్థాయ మన్త్రవిత్ ।

స్థాపితైగ్ పశ్చవింశత్యా కుమ్భైశ్శాలికృతాసనైః ॥ ౧౪౩

ఘృతాదిపూరితైర్బ్రహ్మ చక్రవిద్యాభిమన్త్రితైః ।

రాజ్యభ్రష్టం ౨ మన్తహీనం దస్యభిగ్ పరిపీడితమ్ ॥ ౧౪౪

రాజానం బ్రాహ్మణం వైశ్యం తథాన్యం దురితాహతమ్ ।

అభిషేచెత్ స్మరత్ చక్రం తన్మన్త్రేణ విధానవిత్ ॥ ౧౪౫

తథా ప్రకల్పయేద్ద్యన్త్రం దాపయేద్దక్షిణాం గురౌః ।

ఇత్థం కృతే చతువక్త్రే సౌభాగ్యం ॥ ౪ రాజ్యలమ్భనమ్ ॥ ౧౪౬

దస్యసాశో భవేద్భద్రం స్యాత్సుదశనతేజసా ।

అదావస్తే తథా బ్రహ్మ హంసమన్తవతా పునః ॥ ౧౪౭

* అథ. † స్యాత్పలాశచతుష్టయమ్. ‡ తథా. ‡ మన్తస్య
§ ఇష్టాషత్ యట్పుకారేషు ॥ సత్స్వపి. ४ మణ్డలమ్. ౨ భాగ్య
హీనం. ४ రాజ్యలమ్భనం. రాజ్యలాభదమ్. ౬ విశ్వ.

నాశయేచ్ఛక్రమస్త్రేణ విషం స్థావరజ్జమమ్ ।

❖ సక్రామవిజయవిధిః ❖

అథ సక్రామవిజయం వక్ష్యామి కమలాసన ॥ ౧౪౯

కృపాణే తోమరే శక్తౌ శరెషు వలయే తథా ।

ఆయుధేషు తథా న్యేషు లలాటే వాజిహస్తి నామ్ ॥ ౧౫౦

తథా ధ్వజ * పటాన్తేషు లిఖత్వాచక్రమణ్డలమ్ ।

ప్రవిశ్య సమరం భీమం రిపూణాం రోమహషణమ్ ॥ ౧౫౧

హేషి లేన తురగ్గణాం బృహ్మితేన విషాణినామ్ ।

హషణాదేన యోధానాం రథ నేమిస్వనైస్తథా ॥ ౧౫౨

తురగ్జమ ఖురతుణ్డైః పాథివైః పాంసుమణ్డలైః ।

తిరోహితనభస్పూయం కృతాన్తసదనోపమమ్ ॥ ౧౫౩

† రుధిరాస్రావ సంభ్రాన్తం వేతాలమిధునోద్యతమ్ ।

మాంససజ్గిహ శ్చ ణోడ్డినసహస్రశ్యేనసంక్కులమ్ ॥ ౧౫౪

జ్వాలామాలామయం చక్రం ధ్యాయం జిత్యా రిపూనపి ।

అక్షనాగప్రహరణై నిఃష్క్రమేత్ప్రతనాముఖమ్ ॥ ౧౫౫

అథ వా రాజ్యసీమాసు శంకుః ఖదిరసమ్భవాః ।

స్థాపయేచ్ఛక్రమస్త్రేణ హుతశిష్టఘృతోక్షితాః ॥ ౧౫౬

అగ్నిప్రాకారరూపాస్తే న శక్యం ప్రేక్షితుం పరైః ।

ప్రవేశే ‡ కమ్పనం బ్రహ్మ బ్రహ్మవిద్యా ప్రభావతః ॥ ౧౫౭

యత్ర యత్ర భయం పుంసాం తత్ర తత్రాభయం భవేత్ ।

చక్రమధ్యస్థమాత్మానం ❖ ధ్యాయన్తం కుపితాత్మనః ॥ ౧౫౮

పవతారోహణేఽరణ్యే సాగరప్లవనాదిమి ।

వ్యాఘ్రసింహవరాహాది సన్నిపాతైగ్గ ఖలే పథి ॥ ౧౫౯

* పతాకేషు. † రుధిరస్వమనం. ‡ ణాసీన. § కింపున-
బ్రహ్మ చక్ర). ❖ ధ్యాత్వాన్తం.

గచ్ఛన్న * భయమాప్నోతి చక్రమస్త్రమిమం జవన్ ।
 తం నచ్చిన్దన్తి శస్త్రాణి న తం దహతి పాపకః ॥ ౧౬౦
 న చైనం క్లేదయన్త్యాపో యస్యైష హృదయే మనుః ।
 బ్రాహ్మణక్షత్రవై శ్యానాం శూద్రాణాం కమలాసన ॥ ౧౬౧
 ప్రతిలోమానులోమానాం కుర్యాత్సం † వననం పునః ।
 సమిద్భిర్భక్తిప్తావృక్షాణామశ్వత్థవటవృక్షయోః ॥ ౧౬౨
 ప్లక్షోదుమ్బరజాతీనా ధీ మపవగన్త్య పావకే ।
 హోమం కుర్యాద్ద్యధాసంక్లం తథా తజ్జాతియోషితామ్ ॥
 బ్రాహ్మణశ్శ్రియమాప్నోతి హోమేన శ్వేతపజ్కుతైః ।
 రక్తవద్మైన్వరేన్ద్రస్య వై శ్వస్య శ్వేతపాటలైః ॥ ౧౬౪
 శ్రీఫలైరాహుతిం కుర్వన్ రాష్ట్రస్యాధిపతిభవేత్ ।
 అగ్నేన న్యస్తమస్త్రేణ యాం స్పృశేదగ్గనాం నరః ॥ ౧౬౫
 తస్య సా వశమాయాతి మృతం చావ్యసుగచ్ఛతి ।

❖ అపమృత్యునివారణమ్. ❖

అపమృత్యుజయం వక్ష్యే యథాతదవధారయ ॥ ౧౬౬
 హోమశాలాగతే కుణ్డే సమ్యగ్ గాధాయ పజ్కుజమ్ ।
 తస్మిన్నావాహ్యః ‡ దేవేశం దూర్వాకాణ్డైర్వధోషీతైః ॥ ౧౬౭
 జుహుయాత్కృటిభిర్మన్త్రైర్యథాశక్త్యధవా పునః ।
 ఇతి మాసద్వయం రక్షేత్పావకం నియతేన్ద్రియః ॥ ౧౬౮
 హోమాస్తే యది భూపాలస్తలారోహణమాచరేత్ ।
 అన్యశ్చైదాత్మనోయత్స్వం దద్యాద్బ్రాహ్మణసాత్ప్రీతి ॥ ౧౬౯
 కలశైగ్ పంచవింశత్యా ॥ స్నాపయేచ్ఛక్రవిద్యయా ।
 ఏవం కృతే చతుర్వక్త్రీ కాలమృత్యుం జయేన్నరః ॥ ౧౭౦

* యమవా. † వనసాముజ్జ వలనం పునః. ధీ మపామార్గస్య.
 ‡ గారాధ్యపావకమ్. ❖ పేతీశం. ॥ స్థాప.

అపమృత్యుగ కథం తస్య తజ్జయే నాస్తి సంశయః ।
 అథవా కాలమృత్యోశ్చ జయో పాయోఽవగమ్యతామ్ ॥౧౭౧
 నిమైశ్చహస్రసజ్జాతైగ ప్రతికృత్య పితామహా ।
 ద్విభుజం పురుషాకారం భ్రుకుటీకుటిలక్షణమ్ ॥ ౧౭౨
 దంష్ట్రాకరాలవదనం వరాహారుధిలక్షణమ్ ।
 యష్టిం కరేణ సవ్యేన పాశం వామేన బిభ్రతమ్ ॥ ౧౭౩
 ప్రతాల్య పశ్చభిగవ్యైగ పశ్చోపనిషదా తథా ।
 నవక్తైరభిషిచ్యాథ ధాన్యరాశిషు నిషిపేత్ ॥ ౧౭౪
 ఆవాహ్య పశ్చాద్యావ్యహృత్యా పూజయిత్వా స్వనామభిః ।
 హోమమగ్నో ప్రకువీత సమిచ్చరుఘ్నతైరపి ॥ ౧౭౫
 ఋగ్విగ్ కృతాంతలిజ్జాభిబ్రహ్మ వ్యాహృతిభిస్తథా ।
 తతగ్ ప్రభాతే విప్రాయ తం పుమాంసం హిరణ్మయమ్ ॥ ౧౭౬
 పూతాయ భగవద్భక్త్యా పశ్చికాలానువతిసే ।
 దాపయేత్కాల * మృత్యుం చ జిత్యా స్యాత్ప్రాయశం పదమ్ ॥

❖ మారణవిధిః. ❖

అథ మారణమేతహి శ్రూయతాం చతురానన ।
 వివిక్తై కల్పయేద్దేశే హోమశాలాం విధానవిత్ ॥ ౧౭౮
 తన్మధ్యే కలయేత్కుండమాచార్యో దక్షిణాముఖః ।
 గృహీత్వాక్షస్య ఫలకాం హస్తద్వయసమాయతామ్ ॥ ౧౭౯
 తదధఃవిస్తృతాం బ్రహ్మ ఘనం చ చతురజ్గులమ్ ।
 తస్యాం లిఖిత్వా ద్వేష్యస్య వపుగ్ ప్రత్యక్షనంమితమ్ ॥ ౧౮౦
 ప్రతికూలైఃథ నక్షత్రే రిపోరప్తమరాశిషు ।
 కృష్ణపక్షే విశేషేణ ప్రకుయాన్మరణక్రియామ్ ॥ ౧౮౧
 ప్రాచ్యాం భాగైఃథ కుండస్య షడరం చక్రమాలిఖేత్ ।
 కృష్ణసూత్రైరలంకృత్య తస్మిన్ చక్రం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౮౨

* మృత్యుం వా సజిత్యా స్యాయషమ్. ఇత్యస్తి.

కృష్ణగన్తేగ్ కృష్ణపుష్పైగ్ పూజయేత్ కృష్ణవారిభిః ।

* శ్మశానాద్వా సునిలయాద్వల్మీ కాన్మృదమాహరేత్ ॥ ౧౮౩

తాం రిపోగ్ పాదధూలీభివ్యామిశ్రాం కమలాసన ।

ఉన్మత్తరసమిశ్రేణ ఖరమూత్రేణ షేషయేత్ ॥ ౧౮౪

విష్టయా వా మృదా వాపి ద్వేష్యస్య ప్రతియాతనామ్

తస్యాం ప్రాణాన్ ప్రతిష్ఠాప్య మస్త్రేణానేన మస్త్రవిత్ ॥ ౧౮౫

ఉద్గీధమప్రమేయం చ మన్దరం భువనం తథా

క్రోధానితౌ పశ్చిమాన్యం హుతాశం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౮౬

ప్రచణ్డగోపనౌ రామం భాస్కరం పశ్చిమాననమ్ ।

సమధ్యం గోపనద్వన్ద్యమముష్యేతి పదం పునః ॥ ౧౮౭

జీవా ఇహ స్థితా శబ్దం విష్ణుదక్షోదయాంస్తథా ।

కోగ్ధరూపం † తపస్వన్తం సర్వశబ్దమనన్తరమ్ ॥ ౧౮౮

విక్రమం విఘ్నరాజాత్రివహ్ని బన్ధూ చ గోపనమ్ ।

వనమాలాధరం రామం వాఙ్మనగ్ కాయ ఇత్యపి ॥ ౧౮౯

‡ అథ మాయా తృతీయాన్తం లోడన్తం † యాని యన్ముఖమ్ ।

స్వాహోవసానముద్భృత్య ప్రణవాన్తానికం ? మనుమ్ ॥ ౧౯౦

తాం చ పాణివతీం కుడ్డే బిశ్వాముత్తానశాయినీమ్ ।

ఫలకాస్థితమాకారమను ‡ లిప్య పితామహ ॥ ౧౯౧

పూర్వోక్తయా మృదా పశ్చాత్పాణినం ప్రాణవిద్యయా ।

పాదేనాక్రాన్తహృదయో రోషలోహితలోచనః ॥ ౧౯౨

సహస్రకృత్వశ్చక్రస్య మస్త్రం భాషేత మస్త్రవిత్ ।

॥ వృషవృక్షప్రరూఢేన శఙ్కునా నైత్రయోహృది ॥ ౧౯౩

హస్తయోగ్ పాదయోగుః ప్యే శ్శ్రోత్రయోనానాసికౌదరే ।

అన్యేష్యపి ప్రతీకేషు ‡ వధం కుయోద్విచక్షణః ॥ ౧౯౪

* శ్మశానాదౌ. † నభస్వన్తం. ‡ ప్రథమాయాం. † ధాన్యవాన్ముఖమ్. ‡ లిఖ్య. ॥ అక్షవృక్ష-అథవా-విషవృక్ష-ఇతి ప్యాత్కిమ్. ౪ వేధం.

తథా కృతే రిపోస్తత్తద్గాత్ర హీనం భవిష్యతి ।
 అథ కుణ్డే శ్మశానాగ్నిం నిదధీత పితామహా ॥ ౧౯౫
 దభైః పరిస్తరే ద్వేద్యాం దక్షిణాపశ్చిమోన్ముఖాః ।
 పరిధిం తద్వదాకీర్ణ కృత్వా రక్షాం తథాత్మనః ॥ ౧౯౬
 ఋత్విగ్నిష్టోడశాద్విమైద్యాః ఋష్యధ్యయనే కృతే ।
 బ్రాహ్మణేభ్యో ధనం దత్వా హేతిరాజమనుస్మరత్ ॥ ౧౯౭
 అక్షకాష్టప్రక్ప్రాభ్యాం సుక్కువాభ్యాం యధావిధి ।
 కృష్ణపన్నగరాజీల కృష్ణాతు ఊహజోషితైః ॥ ౧౯౮
 మరీచైస్సపఃపై * యుక్తానప్తధాన్యాప్తధాన్వితాః ।
 సమిధోఽక్షస్య జుహుయాత్సహస్రం ప్రతివాసరమ్ ॥ ౧౯౯
 రిపునక్షత్ర వృక్షాణాం సమిధశ్చాపి మస్త్రీవిత్
 మస్త్రాన్వై శత్రునామానం మారయేతి ప్రకీర్తయేత్ ॥ ౨౦౦
 † హోతవ్యం చావమానేన హోమం కృత్వా దినే దినే ।
 యావద్భవతి కృత్యాయా దశకనం జాతవెదసి ॥ ౨౦౧
 క్రమేణతావజ్ఞు హుయాద్వాసరానెకవింశతిమ్ ।
 ఫలకామపి వెదిస్తాం హోమధూపేన ధూపయేత్ ॥ ౨౦౨
 అగురుం గుగ్గులం చాపి ధూపార్థ మనత దహేత్ ।
 అథ సప్తస్వతీతేషు దివసెషు పితామహా ॥ ౨౦౩
 సప్తస్వహస్సు మధ్యే చ యధాక్రమమమీ జ్వరః ।
 ఆక్రోశా వేదనా తీవ్రా గాత్రాణామవిధేయతా ॥ ౨౦౪
 హిక్మా నిశ్వాసవిచ్ఛేదో జిహ్వహానిస్తథారిపోః ।
 భవంతి హి ప్రభావేన చక్రమస్త్రీస్య నిశ్చితమ్ ॥ ౨౦౫
 ఇతి ద్విసప్తకేఽతీతే దివసేఽనస్తరే పునః ।
 మధ్యరాత్రే కృతే హోమే ఋ కృత్యా తస్మాద్విభావసోః ॥ ౨౦౬

* మిక్తైస్తథాన్యైశ్చాన్వితైః. † హోతవ్యశ్చ
 ప్రమాణేన. ఋ కృత్యాం తస్మాద్.

త్రిశూలభీషణైర్హస్తైః * స్పృష్టభిష్త్రిభిరజ్ఞిభిః ।

జిహ్వయా రక్తవర్షణ్యా లలిహానా నిజం ముఖమ్ ॥ ౨౦౭

ఉద్గిరస్తీ స్వనేత్రాభ్యామాజ్యసిక్త హవిభుజమ్ ।

నరాస్థిమాలాం బిభ్రాణా † పురీతత్కృతమేఖలా ॥ ౨౦౮

కపోలకుణ్డలోపేతా ప్రహసన్తీ భయానకమ్ ।

దిణ్డం ఘట్టాం తథా శూపణం మాజణీం పాశమణ్డలమ్ ॥ ౨౦౯

బిభ్రతి లమ్బమానాభ్యాం ధీ హస్తాభ్యాం ముక్తమూఢజాః ।

అధిరూఢాపరస్కన్దమన్దకారనిభాకృతిః ॥ ౨౧౦

స్ఫులిజమణ్డలదైవ విముక్తాటోపభీషణాః ।

ఉత్థాయ ప్రాఙ్మలిఖాత్వా కింకరోమీతి భాషతే ॥ ౨౧౧

అభిధాన్యత్యధాచాయాగ్ ప్రాణాన్ హర రిపోరితి ।

ఆదిష్టా సా తథేత్యుక్త్వా రిపుం తస్య మహాత్మనః ॥ ౨౧౨

అపి దూరస్థితం హత్వా గురుం పునరుపైష్యతి ।

అథ ‡ పూర్వాహుతిం హుత్వా హోతృభిస్సహ మన్తవిత్ ॥

◆ ద్యావింశే దివసెలక్షం పడక్షరమిమం జపేత్

తథాపరాజితం మన్తం నారసిహ్నమనుం తథా ॥ ౨౧౩

ఘృతాదిపూరితైగ్ కుమ్భైర్వింశత్యా పఞ్చభిగ్ పునః ।

ఆత్మాభిషేకం = కువీత చక్రమస్త్రాభిమన్త్రితైః ॥ ౨౧౪

ఏనసో ముచ్యతే / తస్మాత్తథా శాన్తిభవవిష్యతి ।

✽ ఉచ్చాటనమ్ ✽

ఉచ్చాటనం వ్రవక్ష్యామి యథావత్కమలాసన ॥ ౨౧౬

నిమ్బదుత్తూరపత్రాణాం శ్మశానాజ్గారమిశ్రితైః ।

రనైరక్షస్య ? కామేన ద్విహస్తైః ప్రేతవాససి ॥ ౨౧౭

* స్పృష్టశితకరాదిభిః. † నూపురీకృతమేఖలా. ధీ స్తనాభ్యాం.

‡ పూర్వా. ◆ ద్యాదశే. = కువన్తి / తస్య. ? కామేన ద్విహస్తైః వ్రత.

షట్కోణే నాభీనేమ్యజ్కై మణ్డలై క్రమశో లిఖేత్ ।
 నామధేయం రిపోరన్తగః * ప్రోచ్యయామే ధ పశ్చిమే ॥ ౨౧౮
 యకారం భువనం బ్రహ్మకారం † భువనం తథా ।
 శిష్టేషు త్రిషు కోణేషు ‡ తథాపై మణ్డలాదయః ॥ ౨౧౯
 తదారూఢం రిపుం చాపి కుణ్డే చాపాకృతౌ పునః ।
 సమిద్భినింబవృక్షస్య తథా చ విషభూరుహాః ॥ ౨౨౦
 జుహుయాదభితో వహ్నివమృతం ప్లోషయన్ రిపుమ్ ।
 యత్ర ధ్వజం తం బద్ధ్వియాదుచ్చితే చై త్యపాదపే ॥ ౨౨౧
 అహోభిరేకవింశత్యా రిపుస్తస్య మహనపి ।
 అధిషానం నిజం హిత్యాభాయాపుత్యాదిభిస్సహ ॥ ౨౨౨
 పలాయతే దిగన్తైషు న క్వచిల్లభతే స్థితిమ్ ।

❖ విద్వేషణమ్. ❖

అథ విద్వేషణం బ్రహ్మకారయథావదవధారయ ॥ ౨౨౩
 అక్షపాదపకాపై న స్నిగ్ధయోరాకృతిద్వయోః ।
 కృత్వా తయోలిఖేన్మన్త్రం నామధేయం తయోరపి ॥ ౨౨౪
 విద్వేషయ పదోపేత ॥ మన్మజాధ్వాజ్ఞ కాకయోః ।
 ఆఖుమాజారయోబ్రహ్మకారతథా సప్తమయూరయోః ॥
 తథా న్యేషాం విరుద్ధానాం తిరస్కాం పక్షిణామపి ।
 నిబ ి ధ్య రజ్జుమాయామాం మూఢకైమహిషాశ్వయోః ॥
 తథా తే ఆకృతీ బధ్వా ॥ వ్యస్తయోస్తు కృతం ముఖమ్ ।
 అపిదధ్యాత్తయోరాస్యం జపేన్మన్త్రం షడక్షరమ్ ॥ ౨౨౭
 తుణ్డై చ హోమం కుర్వీత సమిద్భి = మృత్యుబన్ధయోః ।
 అష్టోత్తరసహస్రేణ య జుహుయాదగ్నో సుదశణసమ్ ॥ ౨౨౮

* ప్రాచ్యే యామ్యే ధ పశ్చిమే । కకారం భవనం బ్రహ్మాన్నీకార
 భవనం పునః † భవనమ్. ‡ సప్తకోశేష్వపి అశుద్ధిః. ॥ మన్మజా
 ధ్వాంక్షతారయోః. ి ధ్య రజ్జుమాయాయా. ॥ వ్యత్యస్తం యోః
 కృతా ముఖీ-వాస్తాధోస్తు కృతాముఖీ । / కృతేఖన్యా-అథ ఖన్యా.
 = మృత్యుబాంధయోః. య ధ్యాయన్న.

యుధ్యేత సిగ్ధయోద్వంశస్త్వం కాకోలూకాదిసంమితమ్ ।

ఇత్థం దశ స్వతీతేషు దివసేషు స మన్తవిత్ ॥ ౨౨౯

అపాకృష్యతి దమృతోఽ * మకమత్వం మిత్రయోరపి ।

† ఓరైస్సాన్నయాత్తయోభూయగ్ ప్రీతిఃకవతి పూర్వవత్ ॥

❖ స్తమ్భనమ్ ❖

అథాభిధీయతే బ్రహ్మ స్తమ్భనం తం నిశమ్యతామ్ ।

శిలాతలే లిఖత్వాథ చతుష్కోణ చతుష్టయమ్ ॥ ౨౩౦

తేషు ప్రత్యేకమాలిఖ్య ధీ పత్రై దివ్యైగ్ పితామహః ;

గృహం వామనమన్తం ‡ తమిన్ద్ర కాన్తచతుష్టయమ్ ॥ ౨౩౧

వజ్రాఙ్కమపి పుష్పైస్తత్పూజయేత్కనకప్రభమ్ ।

స్థాపయిత్వా ❖ స్థణ్డిలైఃస్మిన్నాసిత్యా మన్తమీరయేత్ ॥ ౨౩౨

స్తమ్భయేతి పదం చాపి జుహుయాదకకఖణ్డికాః ।

/ స్తమ్భనం స్యాత్ ఝడిత్యేవం వివాహే గర్భలాభకే ౨౩౩

వాదజల్పవితణ్డాసు కథాస్వపి చ వాదినామ్ ।

వజ్రామి] స్థలనం బ్రహ్మ లిఖత్వా ప్రతియాతనామ్ ॥ ౨౩౪

? ద్వేష్యస్థాలయవై స్త్ర్యా గౌమయాశ్గారమిశ్రితైః ।

తదగ్గైషు లిఖేన్మన్తం తద్భీజేన సమన్వితమ్ ॥ ౨౩౫

అథ స్యాచ్చక్రిహీనం తు ‡ మతిద్వేషస్య దేహినః ।

ఆథ తె తాదనం వత్స్య (దుత్తూరహయమారయోః ౨౩౬

అకస్య చ రసే బ్రహ్మ శ్మశానాశ్గారమిశ్రితైః ।

లిఖేత్ప్రీతికృతిం బిల్వ కాష్ఠైః ప్రేతస్య వాససీ ॥ ౨౩౭

శఙ్ఖకీలమథాధాయ చతురజులసంమితమ్ ।

అశ్గాని తాడయేత్తస్య తేన కీలెన మన్తవిత్ ॥ ౨౩౮

* మమృత్య. † ఓరస్సానాత్. ‡ పీతై. § తమిన్ద్ర. ¶ తలే
తస్మిన్. / స్తమ్భనస్య ఝడిత్యేవ] తిలక. ? ద్వేష్యస్య నయమే
నస్తు భిక్షాగోమయ కుమ్భకైః. తద నైషు. ‡ మయి ద్వేష్యస్య
(దుర్భూతం భయ.

షడక్షరస్య కువీత నిత్యం జప మతద్వితః ।

ధనాదిహాని స్తస్య స్యాన్నస్యస్తే ద్వేష్టి సమస్త్రవిత్ ॥ ౨౪౦

❖ వశీకారః. ❖

వశీకారమహం బ్రహ్మ భూపతీనాం బ్రవీమితే ।

* కుష్మకుజ్జుమసిద్ధార్థకపూరాగురుచన్దనైః ॥ ౨౪౧

గోరోచనాన్వితై శ్చాపి కుసుమ్భరజసా సహ ।

భూజపత్రై లిఖెచ్చక్రం షడరేషు షడక్షరమ్ ॥ ౨౪౨

తద్బహిద్వాదశారం చ నాభి నేమిసమన్వితమ్ ।

ద్వాదశాక్షరమాలిఖ్య ద్వాదశారం తతో బహిః ॥ ౨౪౩

అష్టాక్షరణ మన్త్రైః హంపమన్త్రైఃచాన్వితమ్ ।

తద్బహిద్వాదశజ్జ్వాలం పాశాజ్జుశమనుద్వయమ్ ॥ ౨౪౪

సాధ్యస్య నామధేయేన ప్రణవేనాన్తరాక్షితమ్ ।

ఆభిష్టోడశభిబ్రహ్మ విదభితమనన్తరమ్ ॥ ౨౪౫

తదేతద్గులికాం కృత్వాపద్మసూత్రైఃపేష్టితామ్ ।

చక్రాబై వాసితాం కృత్వా పూజితాం కుసుమాదిభిః ॥ ౨౪౬

హోమం పద్మాకృతాకుణ్డై కృత్వా కుసుమసపిషా ।

ద్వాదశాహాని కృత్వైవం † మజ్జలాదీని సాధయేత్ ॥ ౨౪౭

రాజాదయో ముఖం తస్య ప్రేక్షన్తై వివశా ఇవ ।

తస్య దూరాత్పలాయన్తే కూర్జ్వాప్రముఖా గ్రహాః ॥ ౨౪౮

❖ పాతాలసాధనమ్ ❖

రసాతల ప్రవేశం తె కథయామి చతుర్ముఖ ।

బిల్వదారుం సమాసాద్య కుసుమ్భరజసా సుధీః ॥ ౨౪౯

లిఖత్వా షడరం చక్రం బహిస్తస్యాథమస్త్రవిత్ ।

‡ యథోపదేశం పాతాలం పన్నగాసురసంక్కులమ్ ॥ ౨౫౦

* కుష్మం చ కుజ్జుమం లోద్రం. † మజ్జలాదిషు.

‡ యథోదేశం చ.

లిఖేత్కృత్వా పునగ కుణ్డం తస్మిన్నాధాయ పావకమ్ ।
 జుహుయాన్నరమాంసేన జపేన్మన్తం చ సవశః ॥ ౨౫౧
 ద్వాదశాపేన తే పశ్చాత్పాతాలతలంశ్రయాః ।
 ఉపస్థాస్యన్తి తం భీతా యువత్యగ కామపీడితాః ॥ ౨౫౨
 తం గ్రహిష్యన్తి భర్తారమహం పూవం శుచిస్మితాః ।
 పాణిభిలోలవలయైగ కామయానాగ ప్రియంవదాః ॥ ౨౫౩
 రసాయనాది దాస్యన్తితస్మై పాతాలవతి నే ।
 * తద్భక్షణేన దీర్ఘాయుస్తాభిస్సహ యధేష్పితమ్ ॥ ౨౫౪
 రంస్యతే రమ్యదేశేషు యత్ర వా జాయతే రుచిః ।

❖ ఖడ్గసిద్ధిః. ❖

ఖడ్గస్యసాధనం బ్రహ్మన్నిదానీం కథయామి తే ॥ ౨౫౫
 అశ్వత్థపత్రాన్తరితం ఖడ్గం శాస్త్రోక్తలక్షణమ్ ।
 † స్పృష్ట్యా షడక్షరం మన్తం జపేద్ధ్యాత్వా సుదశనమ్ ॥
 అథ ఖడ్గస్య తాపస్యా తస్యయాదీని జేష్యతే ।
 తస్మిన్ ధూమాయమానే తు గన్ధవాధిపతిభవేత్ ॥ ౨౫౬
 తస్మిన్ జ్వాలాముఖే బ్రహ్మ విద్యాధరపతిభవేత్ ।
 గృహీత్వా తం పునగ ఖడ్గం యధేష్టం లోకమాపుయాత్ ॥

❖ పరకాయప్రవేశః. ❖

గోమయేనోపలిప్తేఽథ శూన్యాగారే పితామహ ।
 చక్రం లిఖత్వా సుమనాస్సితపుష్పైరలంకృతమ్ ॥ ౨౫౭
 ‡ ప్రణహీనం శవం తస్మిన్ బ్రాహ్మణస్య నృపస్య వా ।
 ప్రాచీనశిరసం కృత్వా మాహిషేన ఘృతేన తమ్ ॥ ౨౫౮
 పాదయోమన్తవిల్లిమేదసహాయోఽప్రమత్తధీః ।
 తద్భక్షసి పదం కృత్వా మన్త్రీరాజమిదం జపేత్ ॥ ౨౫౯

* తతగ ప్రభావాత్. † దృష్ట్యా. ‡ ప్రాణహీన.

ప్రత్యహం జుహుయాదగ్నౌ సమిద్భిః * వేత్రభూరుహః ।
 కృతే సఖ్యం ? జపేన్మన్తం స జపహోమైగ పితామహ ॥ ౨౬౨
 ఉత్థాస్యతి శవగ ప్రాణీ నిశీధ కల్పితాజ్ఞలిః ।
 సతస్మై మస్త్రసిద్ధాయ వక్త్రీ దివ్యం రసాయనమ్ ॥ ౨౬౩
 పాదుకామజ్జనం ఖడ్గం ప్రదాస్యతి యధేష్పితమ్ ।
 యదిదం తేన ఖడ్గేన హత్వా శీర్షియాత్తదామిషమ్ ॥ ౨౬౪
 త్రైలోక్య + విషయం జ్ఞానం లప్స్యతే చతురానన ।
 వలీపలితహీనశ్చ మమరత్వం చ సేత్స్యతి ॥ ౨౬౫
 నిధానాన్యపి గూఢాని ప్రత్యక్షమివ పశ్యతి ।

❖ రససిద్ధిః ❖

రసం విమృశ్య పాపాణి లిఖేచ్ఛక్రం షడక్షరమ్ ॥ ౨౬౬
 రసం నిధాయ మూషాయాం బధ్వాద్రవ్యైర్వయోఽథోచితైః ।
 కృత్వాభిమన్రితం బ్రహ్మ చక్రమన్త్రేణ కల్పవితే ॥ ౨౬౭
 ఉపయుజ్ఞతే మేధావీ జపేచ్ఛాపి షడక్షరమ్ ।
 ఆరోగ్యం బలమైశ్వర్యం కాలమృత్యువ్యతిక్రమమ్ ॥ ౨౬౮
 వాగ్మిత్యం బుద్ధిమత్త్వం చ రూపసంవననంవయః ।
 నభస్థలై గతిశ్చాపి సాక్షాదివ గరుత్మతః ॥ ౨౬౯
 ఇత్యాదయో గుణాస్తస్య భవిష్యన్తి న సంశయః ।

❖ పాదుకాసిద్ధిః ❖

యథా న పాదభేదస్యాద్ధూరం గత్వాపి తచ్చుణ్ణు ॥ ౨౭౦
 కాకజిహ్వాముపాదాయ కోకిలేక్షణసంహి (మి) తామ్ ।
 బలాం + మోటారసై సైపాం శరవృజ్ఞరసాన్వితైః ॥ ౨౭౧
 ౪ సహపన్నేహసంమిత్రైశ్చక్రమన్త్రాభిమన్రితైః ।
 ౫ లిప్త్యా పాదయుగం చక్రం కృత్వారణ్యమహాపథే ॥ ౨౭౨

* వేత్ర. స తత్తద్దోమైః. † నీయా + విజయం. ‡ మోటాం.

౪ సహస్రస్థైః. ౫ లిప్తపాదయుతం చక్రం గత్వారణ్యమహిపథమ్.

యోజనానాం సహస్రే ద్వే న భేదం సమవాప్నుయాత్ ।

❖ యక్షీసాధనమ్. ❖

యక్షీసిద్ధిం ప్రవక్ష్యామి తాం లిఖేత్ ఊమ † వాససి ॥ ౨౭౩

స్య గ్రోధమూలే తాం / ధ్యాత్వా యక్షీవిద్యాం జపేద్బుధః ।

ఆరాధ్య గుగ్గులూథేన ధూపేన కమలాసన ॥ ౨౭౪

సమిద్భిరవటవృక్షస్య తథాశోక కరజ్జయోః ।

రక్తపద్మైస్తైశ్చాపి జుహుయాజ్ఞాతవేదసి ॥ ౨౭౫

ఏకవింశతి రాత్రాస్తేకమ్పతే న వటో ముహుః ।

దృఢబుద్ధిగ్ పునశ్చాపి మన్త్రమేవం జపేద్బుధః ॥ ౨౭౬

అథ ప్రత్యక్షరూపా సా యక్షీ కల్యాణలక్షణా ।

స్నిగ్ధా జననీ సిద్ధిం = తస్మై దత్వా యథేచ్ఛితామ్ ॥ ౨౭౭

అమునై వ విధానేన యతా వైశ్రవణాదయః ।

ప్రత్యక్షభూతా దాస్యన్తి సాధకేన వృతం ॥ వరం ॥ ౨౭౮

యథా యథాఽధికో హోమో జపో వా కమలోద్భవ ।

అముష్య చక్రమన్తస్య పఞ్చకొటియథోత్తరమ్ ॥ ౨౭౯

తథా తథా ❖ పదాన్యేతా న్యవధూయేత కిల్బిషమ్ ।

ఆదిత్యానాం శశాంకస్య పసూనాం మరుతామపి ॥ ౨౮౦

అశ్వినోవాకసవస్యాపి మన్వాదీనాం తపస్వినామ్ ।

రుద్రాణాం బ్రహ్మణశ్చాపి చక్రమన్తస్య వైభవాత్ ॥ ౨౮౧

సహస్ర కొటసఖ్యేన హోమేన చ జపేన చ ।

తపసా చాతితివ్రేణ లభతే వైష్ణవం పదమ్ ॥ ౨౮౨

కిం భూయసా ప్రలాపేన యత్రేష్టం యద్భవిష్యతి ।

స తేన తేన లభతే పాపే భోవీప్రి ప్రముచ్యతే ॥ ౨౮౩

† వాససీమ్ / సాత్వా = రక్షేద్దత్వా ॥ వృతమ్

❖ పదాన్యేతాన్యావేద్యావిహ.

ఇత్యేతత్కథితో బ్రహ్మ పడక్షరమహామనోః ।

* కాలస్సంగ్రహరూపేణ రహస్యస్సవఃసిద్ధిదః ॥

౨౮౪

ఇతి శ్రీపాశ్చరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యేతస్త్రే చయ్యాపాదే

† సుదశనమహామస్త్ర వైభవో నామ

ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః.

ॐ శ్రీగణేశాయ నమః

త్రయ స్త్రింశోఽధ్యాయః.

❖ టాపచారిక మస్త్రకల్పః. ❖

బ్రహ్మ :—

అథాపచారికాః ॥ ౧ ॥ మస్త్రాశుశ్రూషే భగవన్నహమ్ ।

❖ ప్రయుజ్యమానైర్యోగప్రితిమహతీ తే భవిష్యతి ॥

౧

శ్రీభగవాన్ :—

బ్రహ్మన్నా రాధనాశ్చాని మస్త్రాణ్యవహితశ్చృణు ।

యానిశ్రుత్యస్తభాగేషు శృణ్వంతి బ్రహ్మవాదినః ॥

౨

॥ బ్రహ్మకోశం పురస్కృత్య కకుభం / బ్రహ్మమస్తకమ్ ।

వైరాజం దేవరం పశ్చాదేక సేత్రమృగేశ్వరౌ ॥

౩

పవిత్రభువనౌ చాపి బ్రహ్మ చణ్డవనాలయా ।

హుతాశ వామనౌ పద్మాగోపనౌ వినతాత్మజమ్ ॥

౪

* కాలస్సంగ్రహ. † క్వచిత్కోశ. “ఐహికాముష్మికసుదశన”

ఇతి అక్షరాణి దృశ్యంతి. “ఫలప్రద” ఇత్యపి పదం యోజితంచేత్

సాధుసమన్వితాత్. ॥ సహాఽ ఇతి క్వచిత్పాఠః. ❖ ప్రోచ్య

మానైర్యోగాధాప్రితిః. ॥ బ్రహ్మకోశం. / బ్రహ్మమస్తకమ్.

విఘ్నేశం మన్దరం కాన్తం కలాత్మం చ జయాజయౌ ।

పీయాషరామౌ శ్రీకుమ్భ సూక్ష్మం గోపనపశ్చిమౌ ॥ ౫

వరుణం భద్రహస్తాన్తం విఘ్నేశం పాటలప్రియమ్ ।

అనిరుద్ధం ఓ జయేణేశౌ శుక్లం జయమథోదయమ్ ॥ ౬

భాస్వంతమృతధామానం శత్రుదాహకవామనౌ ।

॥ పద్మాదిదేవౌ శ్రీవత్సం దక్షం భాస్కరగోపనౌ ॥ ౭

పవిత్ర + భువనౌ వహ్నిభువనౌ శత్రుదాహకమ్ ।

పశ్చిమాస్యం య మకారం చ హుతాశనసుధారసౌ ॥ ౮

ఆన్తిమం కకుభం కృత్వా జితన్తామనుమీరయేత్ ।

భానువిష్ణుద్రువం బీజం బ్రహ్మన్నేతస్య కల్పయేత్ ॥ ౯

అజ్ఞాన్యప్యమునా కుర్యాద్భృషిస్సనక ఉచ్యతే ।

ఛన్దోఽనుష్టుప్తై తస్య దేవతా * పురుషోత్తమః ॥ ౧౦

జపోఽమ్బుతపణం హోమం † కృతం షోడశలక్షవత్ ।

ధర్మాధర్మకామమోక్షాధాన్ పుంసాం సవణం ప్రయచ్ఛతి ॥

❖ పఞ్చోపనిషన్మంత్రాః ❖

పఞ్చోపనిషదాం మన్తానథ తే కథయామ్యహమ్ ।

పరమేష్ఠీ పుమాన్ విశ్వో నివృత్తస్సవన్ ఏవ హి ॥ ౧౧

ఆమ్నాయాదిం క్రోధరూపం ‡ సజ్కషణగజాననమ్ ।

దక్షానిరుద్ధౌ / పాపఘ్న వహ్నిగోపనమారుతాన్ ॥ ౧౨

పవిత్రపావకౌ దక్షమాధావౌ పద్మసమ్భవ ।

క్రోధకాస్తుభ శఙ్ఖాద్యైగోపనం జయమన్దరౌ ॥ ౧౩

విఘ్నేశమాధవౌ చాన్తే పరమేష్ఠినమీరయేత్ ।

ఋషిరాదిత్యనామాస్య ఛన్దో గాయత్ర ముచ్యతే ॥ ౧౪

ఓ జయేణాంశౌ. ॥ పద్మాం చ దత్తం. † విక్రమౌ. ‡ మహా
మోయమ్. * పురుషో మహాన్. † కుర్యాత్. ‡ సజ్కషణ
వినాయకాః. / నాన్తాని.

దేవతా చ సదా విష్ణు జ్ఞపేద్ధ్వాదశలక్షణాః ।

❖ పురుషమస్త్రః ❖

ప్రథమం ప్రణవం కృత్వా ధూలికేతన గోపనా ॥ ౧౬

విఘ్నేశ ద్వితయం దక్షకలాంతా పశ్చిమాననమ్ ।

వహ్నిదిదేవౌ శఙ్ఖాఖ్యం పశ్చిమం భువనం తథా ॥ ౧౭

పావకం * భువనం పశ్చాచ్ఛక్రం దాహకగోపనా ।

జయదక్షా భద్రపాణీ దేవదత్తౌ తథాన్తిమౌ ॥ ౧౮

ఇత్యేవం పౌరుషం మస్త్రమీరయేన్మస్త్రకోవిదః ।

ఋషిం నారదమస్యాహశ్చన్ద్రో గాయత్రమీరితమ్ ॥ ౧౯

దేవతా వాసుదేవశ్చ శృణు విశ్వమతః పరమ్ ।

❖ విశ్వమస్త్రః ❖

తారాగ్నిగోపనా † దక్షభద్రపాణీ కలాన్తిమౌ ॥ ౨౦

పవిత్రవహ్నిదిదేవాః శఙ్ఖం వరుణవిక్రమా ।

శ్రీవత్సకుంభౌ విజయమన్దరా విఘ్నమాధవా ॥ ౨౧

ఇతీరితో విశ్వమస్త్రగ్ పునదక్రిష్టా భృగుమణోః ।

ఛన్ద్రో గాయత్రమేతస్య వాచ్యస్సజ్కషణాభిధః ॥ ౨౨

❖ నివృత్తమస్త్రః ❖

ఉద్గీఢకుమ్భాదిదేవౌ విఘ్నేశద్వయమస్త్రకమ్ ।

మన్దరం ి వరుణం పాపహననం వహ్నిగోపనా ॥ ౨౩

వాయుం విఘ్నేశ్వరం రామం పీయూషం ‡ సమమస్త్రకమ్ ।

ఏకనేత్రం వాయుమాదిదేవాః వైరాజమన్దరా ॥ ౨౪

మనుష్యేశం మృగేశానం నివృత్తిమమీరితః ।

ఋషిస్తు నారదశ్చన్ద్రో గాయత్రం పూర్వమీరితమ్ ॥ ౨౫

ప్రద్యుమ్నో దేవతానైన నివృత్తిం లభతే పుమాః ।

* శ్రీధరం పశ్చాత్ శత్రుం. † భద్రపాణిదక్షకమాన్తిమౌ.

‡ సగోణం. పాప. ‡ సమఘాననం

❖ సవకమస్త్రః. ❖

ప్రణవం పీతవర్ణాభం గోపనం మానుషేశ్వరమ్ ॥ ౨౬

మాధవీం సగీణం పాపహననం వహ్నిగోపనా ।

చతుర్గతిం కలాత్మానం కుమ్భం పావకగోపనా ॥ ౨౭

వైరాజమస్తరౌ స్యాతా ముద్ధాయా చతురానన ।

గజాస్యం దేవదత్తాంతం సవకమస్త్రం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౮

ఉష్ణిక్చంద్రగ పునస్త్యస్య ద్రష్టాస్యాన్నీలలోహితః ।

అనిరుద్ధౌ దేవతా చ మనవగ పశ్చ కీర్తితాః ॥ ౨౯

పశ్చోపనిషదగ పుణ్యా * స్తా ఏతాశ్చతురానన ।

మహాపాతకనాశిన్యగ † పరాకాది ఫలప్రదాః ॥ ౩౦

ఏతాస్సమ్యగధీతే యో వేదాంతానధవాఖిలా ।

తావుభౌ సదృశామస్యే ఓ పశ్చభూశ్శస్యతేఽధునా ॥ ౩౧

ప్రాయశ్చిత్తైషు హోమేషు ప్రతిష్ఠాప్రోక్షణాదిషు ।

ప్రయుజ్జీత పుమానేతాస్సవకపాపప్రణాశినీః ॥ ౩౨

❖ శాన్తిమస్త్రచతుష్టయమ్ ❖

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి శాన్తిమస్త్రచతుష్టయమ్ ।

ప్రణవం మధుహంతారం పవనం మధుసూదనమ్ ॥ ౩౩

భాస్కరం పురుషాత్మానం గదివిఘ్నేశమాధవా ।

భల్లాయుధం హృషీ ‡ కేశమగ్నిం భల్లాయుధోదయమ్ ॥ ౩౪

కుమ్భం మృగాజ్కపీయూషా కమలాననమన్తిమమ్ ।

శుక్లం ♦ కుమ్భమథో శత్రుం భాస్కరం గోపనం తథా ॥ ౩౫

ఇతిరయేన్మమం బ్రహ్మ ఋషిస్యాద్దేవతా / మనోః ।

* స్తాపవ. † పారత్యాది. ‡ కోశేషు సవేషు ఏవమేవాన్తి.
‡ కేశంమత్యక్ భల్లాయుధే దధౌ. ♦ కుమ్భం మధోశ్శత్రుం ఇతి.
పునః.

- చన్దో గాయత్రమేతస్య దేవతా తిగ్మతేజసః ॥ ౩౬
 ఉద్గీఢం విజయం కుమ్భో విఘ్నేశాత్రిమృణోగేశ్వరాః ।
 పీయూషగోపనౌ భద్రహ య స్తగోపనయష్టయః ॥ ౩౭
 జృమ్భలం పద్మనాభం చ భాను + మద్విజయోనయః ।
 ముసలీ గోపనగ పశ్చా ॥ జ్వయం కుమ్భం చ మాధవమ్ ॥ ౩౮
 సేత్రోతదేవశా సూర్యశ్చ ? శ్రీధరౌ విజయాననౌ ।
 శ్రీవిఘ్నేశస్సుభద్రోఽథ గదీ వరుణమస్తకాః ॥ ౩౯
 వై రాజకుమ్భాదిదేవా దక్షో మధునిషూదనః ।
 ఆదిత్యరామనాసిక్యచన్ద్రౌ వామనసగిణః ॥ ౪౦
 హుతాస్త ఇతి మన్త్రోఽయమూహనీయశ్చతుర్ముఖ ।
 ఋషిమస్య * భృగుం ప్రాహుశ్చన్ద్రో గాయత్రమిత్యపి ॥ ౪౧
 హుతాశనో దేవతా చ దేవానాం ప్రథమం ముఖమ్ ।
 నిగమాదిం శ్రీయగ్ కాన్తౌ విజయద్వయ + విక్రమౌ ॥ ౪౨
 ఓక్రోధమేఘశా పవిత్రం చ శ్రీధరం పావకోదయా ।
 ఉగ్రాత్మనహ్ని ద్యుమణిరనలం బన్ధమస్తకమ్ ॥ ౪౩
 పవిత్రం బన్ధనాసిక్యం గదినం పులహం తథా ।
 దృష్టిం మృగేశం ద్యుమణిం రామౌ వైధరపావకౌ ॥ ౪౪
 వరుణం మాయయా సాకం ప్రచణ్డం పాటలప్రియం ।
 పవిత్రదహనౌ వాయుస్వచ్ఛన్దౌ రరపశ్చిమౌ ॥ ౪౫
 ఇత్థం ప్రకల్పయేన్మన్తమృషిధన్వద ఉచ్యతే ।
 చన్దో గాయత్రమేతస్య దేవతా హరిపిఙ్గలః ॥ ౪౬
 १ తారం పవిత్రం విజయం విఘ్నేశం భృగుగోపనౌ ।
 భాస్కరం పురుషాత్మానం గదినంవిఘ్నమాధవౌ ॥ ౪౭

య స్తం దేవనదృష్టయః. + మద్విజయోనయః. ॥ ద్విజయగ్గుమ్భ
 మాధవౌ ? శ్రీధరో విజయగోపనౌ । శ్రీవిఘ్నేశా. * మనుం.
 + పాతరౌ ? ఓక్రోధాభేయా. १ కాలం పవిత్రంకమలం.

భల్లాయుధహృషీకేశా వహ్నిం భల్లాయుధం తథా ।

కుమ్భసంపుటితంశుక్లం చన్ద్రీపీయూషగోపనాన్ ॥

౪౮

♦ భానుమంతమథో శత్రుమితి మంత్రం వివేచయేత్ ।

ఋషిబృహస్పతిస్తస్య ఛన్దగ్ పూర్వవదీరితమ్ ॥

౪౯

ఆదిత్యో దేవతా హ్యేవముక్తం మంత్రచతుష్టయమ్ ।

యత్ర మంత్రం క్రియాద్రవ్యహీనం శాస్త్యాదికమణి ॥

౫౦

తస్మిన్నేతత్ప్రయుజ్జీత తథాయం సాధకౌ విధిః ।

❖ పశ్చాపింశతితత్వమన్తాః. ❖

మన్తాణి తే ప్రవక్ష్యామి తత్త్వానాం పశ్చాపింశతేః ॥

౫౧

ప్రయుజ్యమానైర్యైర్విశ్వం ప్రాణితి ప్రాణవజ్జితమ్ ।

ప్రణవస్యోపరి స్పృశానాహువామనమస్తకాన్ ॥

౫౨

నమోన్తాన్ ప్రాతిలోమ్యేన యోజయేత్పశ్చాపింశతిమ్ ।

పరశబ్దం చతుర్ధ్యంతం నతేగ్ పశ్చాత్పృకల్పయేత్ ॥

౫౩

జీవం దేహం తథా * బుద్ధిగర్వణం పశ్చాన్మనస్తథా ।

శబ్దస్పృశాన్ తథా రూపం రసో గన్ధశ్చ పశ్చాకమ్ ॥

౫౪

ఏతాన్ పశ్చాపి విషయాన్ తన్మన్తవచనోదరాన్ ।

శ్రోత్రం త్వక్చ తథా నేత్రం జిహ్వోఽఘ్రాణం తతః పరమ్ ॥

౫౫

వాచం పాణిం తథా పాదం పాయూపస్థం పితామహా ।

పృథివీం ప్రథమం తోయం తేజోమారుతమన్వతః ॥

౫౬

వ్యోమ చానై చతుర్ధ్యంతై రాత్మశబ్దైస్తథోత్తరైః ।

కృతనామానిమాన్ శబ్దాన్మన్తరూపేణ కల్పయేత్ ॥

౫౭

❖ దీపమన్తః. ❖

ఉద్గీధకృతనాసిక్యౌ హుతాశం † బిన్దుమస్తకమ్ ।

కకుభం గదినం వాసుదేవం విజయవామనౌ ॥

౫౮

♦ భానుమంతం మథోశ్శత్రుం, ఇతి స్యాత్. * బుద్ధిమహాజ్ఞానం మనతః. † బిన్దు.

వహ్నిం గుహోలయం చాపి పవిత్ర మధుసూదనౌ ।

చతుర్థాంతిం ధృ మనుం ప్రాణం దీపాధణం మనుమీరయేత్ ॥ ౫౯

❖ అక్షసూత్రమస్త్రః. ❖

తారం సూర్యహృషీ కేశయష్టయగ పుష్టిబీజవాణ్ ।

మేఘబిన్దూ శుక్లరామౌ ఋషిగ పుణ్యత్రివిక్రమౌ ॥ ౬౦

ఇన్ద్రగుహోలయం పశ్చాజ్ఞయపావకగోపనాః ।

॥ ఇతి వాయునాతిమత్యాన్యో దక్షసూత్రమనుమహాణ్ ॥ ౬౧

❖ అఘ్నమస్త్రః. ❖

తారం శ్రీరామకౌమారపురుషాత్మమృగేశ్వరౌ ।

విష్ణుం పంచాస్తకం వహ్నిం ధూమధ్వజగుహోలయా ॥ ౬౨

పవిత్రబన్దసుముఖా మాధవం వ్రధమం తథా ।

హుతాశం పద్మపాణిం చ * వాయుం వహ్నిం గుహోలయమ్ ॥

పశ్చిమాస్య † మధోశత్రుం శఙ్ఖం చ నతిమస్తకమ్ ।

ఇత్యఘ్నమస్త్రం విరచయేత్ అథ పాద్యమనుం శృణు ॥ ౬౩

❖ పాద్యమస్త్రః. ❖

తారం గదిద్రువౌ చాపి గదధ్వంసిమృగాధిపౌ ।

పశ్చిమం రామశిరసం విజయం † వహ్నిపశ్చిమౌ ॥ ౬౪

ఏకవింశం పద్మనాభం మాయాం పవనపజ్కశౌ ।

వహ్నిం ద్వితీయమనిలం పాపఘ్నం మధుసూదనమ్ ॥ ౬౫

॥ వైధరం మారుతం వహ్నిం హృషీకేశోఽథ పశ్చిమమ్ ।

రామం సుముఖసార్గశౌ నత్యస్తం మస్త్రమీరయేత్ ॥ ౬౬

ధృ నతిప్రాంతందీపాంతం. १ క్వచిత్కోశే పాదాదౌ అక్షరద్వయ ప్రతిం. అథ “వాయునతిమత్ ఇత్యస్త్రీ అన్యత్ర-ఇతి వాయు మనాతిమత్యాన్యత్” ఇతి దృశ్యతే. * వహ్నింబ్రహ్మగుహోలయా. † మధోశరత్రుమన్దరం. † రామపశ్చకం. ५ సుభగం.

❖ ఆచమనమస్త్రః. ❖

ఆదౌ వ్యాపిం శుక్లవహ్నిం చంద్రీకుమ్భా జయానితౌ ।

మందరం పద్మనాభం చ వైరాజాగ్నిగుహాలయాః ॥

౬౮

/ పాపహంతారమద్వేషీ వనమాళి మృగేశ్వరౌ ।

గోపనో వక్రతుణ్డశ్చ దక్షవిఘ్నేశగోపనాః ॥

౬౯

వైరాజదక్షా విఘ్నేశమాధవా నతిమస్తకమ్ ।

ఇత్యాచమన య మస్త్రస్సాన్య ద్రూపాదీని యథా అమీ ॥

౭౦

❖ భోగనివేదనమస్త్రః.

* ప్రథమం చెదపి మనోన్దూ పావాన్ధరితాత్మవాన్ ? ।

ఽ రామం దృష్టిమనుస్కారం గదినం విష్ణుసప్తమమ్ ॥

౭౧

ఆదిత్యగోపనౌ చణ్డం వహ్నిజాయావసానకమ్ ।

ఇత్యేతత్కల్పితం మస్త్రం ప్రతిభోగనివేదనమ్ ॥

౭౨

ప్రయుజ్ఞోత ప్రయోగం చ తస్మాత్సాధారణో మనుః ।

❖ పుష్పాంజలిమస్త్రః ❖

ద్విషట్కాక్షరముద్భృత్య శిఖణ్డిపులహం ద్రువమ్ ॥

౭౩

సుభద్రకుంభౌ విజయశ్రీధరౌ దక్షమాధవా ।

పవిత్రభువనౌ క్రోధపశ్చిమానన ॥ గోపనాః ॥

౭౪

రతాన్తమథ నత్యన్తం మనుమిత్రం ప్రకల్పయేత్ ।

పుష్పాంజలిప్రదానేషు నియుజ్ఞోత జితం పునః ॥

౭౫

❖ వస్త్రమస్త్రః.

తారశ్శుక్లఘటౌ యష్టిశ్చన్ద్రీమా భువనో నలః ।

/ పాపహంతా చ రామశ్చ య మస్త్రస్య ధూపాదీనాం. * కవచి
తోశ్చ “ప్రథమం చెదనో ... స్థూపాన్ధరితాత్మవాన్” ఇతి
దృశ్యతే. అన్యత్ర యథాపాఙ్క్తిం దృశ్యతే. శుద్ధకోశసంవాద
శ్శుద్ధికరః. ఽ రాజముష్టిమనుస్కారం—సప్తకమ్. ॥ గోధనాన్.

సుఖద్రవాన్వితదేహనత్యంతో మనురీతిః ॥ ౭౬

తేనారాధన + వస్త్రం స్యాదాప్యాయనముపాచరేత్ ।

ఇత్యారాధనాజ్ఞాని మస్త్రాణి కథితాని తే ॥ ౭౭

❀ ఐహికసుఖసాధనమస్త్రాః. ❀

ఇదానీమైహికాన్ మస్త్రాన్ ప్రవక్ష్యామి మనోహరాన్ ।

స్వీకృత్య సప్తవణాని రోహిణీశమపాంపతిమ్ ॥ ౭౮

పవిత్రమానుషేశానా గోపనం పుణ్యవిక్రమౌ ।

పశ్చిమం విజయం వాయుం మాధవో వరుణానితౌ ॥ ౭౯

వాసుదేవం తథా దక్షం గోపనం జయమన్దరౌ ।

విఘ్నేశమాధవౌ పాపహననం పవనం తథా ॥ ౮౦

గుహాలయమథౌ యష్టిం సూర్యమూర్ధ్వం జగత్పతిమ్ ।

యష్టిం కుమ్భం జగత్ప్రాణం హృషీకేశం తథా ధ్రువమ్ ॥ ౮౧

శ్వేతాంశుం వరుణం బిన్దుం ద్విసూర్యం వామనం ధ్రువమ్ ।

తరాన్తికం మనుం బ్రహ్మాన్నీరయే * దధ తారకమ్ ॥ ౮౨

నత్యంతం శుక్లవరుణౌ పశ్చిమం విక్రమం జయమ్ ।

బిన్దుమగ్నిం హృషీకేశం పశ్చిమం మధుసూదనమ్ ॥ ౮౩

చతుర్గతిమచామాదిం మాహేన్ద్రం విష్ణుపన్నగౌ ।

మన్దరం వామనం పశ్చాత్పశ్చిమం విజయానితౌ ॥ ౮౪

దేవదత్తం శ్రీయం పహ్నిం మహామాయాం మహాబలామ్ ।

హృషీకేశం ధ్రువం చాపి బీజమామ్రేడయేదిమమ్ ॥ ౮౫

పవిత్రం మనలం చణ్డం గోపన ద్వివినాయకమ్ ।

వైధరం మధుహస్తారం విజయం మన్దరం తథా ॥ ౮౬

భద్రహస్తం మృగేశం చ రరాన్తం మన్తమీరయేత్ ।

+ మప్యాయనమానయనమాచరేత్. * దధితారకం. † మనిలం కించ.

సిద్ధద్వీపో మనోద్రక్షా విరాట్ ఛన్దో నిగద్యతే ॥

౮౭

స్వపాధిపతిరేతస్య దేవతా పరమగ్గ పుమాన్ ॥

హృషీకేశం యష్టిమస్తమీరయెన్మస్త్రీకొవిదః ॥

౮౮

ఉష్ణిక్చన్దగ్గ పునస్తస్య దేవతా నృహరిహారిః ॥

ఽ తథా హి రసనామాని... * మస్త్రం ప్రచక్షతే ॥

౮౯

/ అభిన్నవిటపస్కన్దం స్పృష్ట్యా శ్వత్థమిమం జపేత్ ॥

అహోభిన్నవ్రభిమృత్కుం లఙ్ఘయే త్సంయతెన్ద్రియః ॥

౯౦

❖ అల్పాయాససాధ్యా మస్త్రాః. ❖

అధాల్పాయాససాధ్యాని శృణు మస్త్రాణి పద్మజ ॥

వ్యాపినం పురుషాత్తానంవాసుదేవం ॥ సపశ్చిమమ్ ॥

౯౧

రామం * విఘ్నేశ్వరం మాయాముద్గీధరహితానిమాన్ ॥

+ దక్షాదీశాదిదేవానామథాజ్ఞం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥

౯౨

వాయుం పద్మ ॥ మథోశత్రుం శఙ్ఖవహ్నిధ్రువానపి ॥

హుతాస్తముద్ధరేత్క ॥ ణాగోభీతిం మస్త్రముత్తమమ్ ॥

౯౩

జపేల్లక్షమిమం మస్త్రముపోమ్యైకాదశే ౭హని ॥

ద్వాదశ్యామపి కుయాత్ స్త్రీం + సమున్నతపయోధరామ్ ॥

ఆవాహ్యతస్యాం ॥ హుత్వా చ పూజయిత్వా చ యోగినీమ్ ॥

మధ్యరాత్రే బలిం దత్వా చిన్ద్యాత్తాం ప్రతియాతనామ్ ॥

౯౪

భూతం ? భవద్భవిష్యం చ తస్య వక్ష్యతి యోగినీ

ఆమ్నయాదిం విధాతారం ప్రచణ్డం వసుమస్తకమ్ ॥

౯౫

పశ్చిమం విక్రమం లక్ష్మీం గౌపనం ఖడ్గ ॥ ధారిణమ్ ॥

సవిక్రమం ఘటం చాగ్నిం ఘటం చ ద్విరదాననమ్ ॥

౯౬

ఽ అధాజ్గరస. * సవత్రాక్షరత్రుటిః. / అభగ్న. ॥ ద్విసీలయమ్.

* విఘ్నేశ్వరమ్. + “దక్షాదీశానాది దేవాన్మాయాజ్ఞమ్.” ॥ మథో

శృత్రుం ఇతి స్యాత్. ॥ ణాగోభూతి ణాభోనిధిః. + ఉన్నతస్య.

॥ హుత్వా. ? భవద్భవిష్యచ్చ. ॥ ధారిణీమ్

- పజ్కుజం * వారుణమధో సరసీరుహసమ్భవ ।
 కకుభం వహ్నిమపరం పీయూషం గోపనం తథా ॥ ౯౮
- ఝషం గుహాలయం చాపి శఙ్ఖం = వహ్నిం చ మన్దరమ్ ।
 శ్రీధరం పద్మవైరాజం గోపనం సూక్ష్మలోచనమ్ ॥ ౯౯
- వహ్నిం ప్రచణ్డం విఘ్నేశం రామం మన్దరపావకౌ ।
 పీతాదిదేవౌ పులహం యష్టిం పద్మగుహాన్తిమౌ ॥ ౧౦౦
- ఏకనేత్రం ? శ్రియం వహ్నిం వామనం వహ్నిమాధవౌ ।
 మృగేశభావసద్భస్మౌ విఘ్నోపహతికం తథా ॥ ౧౦౧
- స్వచ్ఛన్దం విజయం వహ్నిం వీరసేనసరోరుహౌ ।
 ఆదిదేవం ష్ట తథా చన్ద్రరవిదృష్టిశుభప్రదౌ ॥ ౧౦౨
- వహ్నిం వినాయకం రామం ద్విదక్షం చతురాననమ్ ।
 ప్రచణ్డగ్ పావకో యష్టిగ్ పశ్చిమాస్యహుతాశనౌ ॥ ౧౦౩
- పీయూషరామసహితౌ శుభదం వాయుగోపనౌ ।
 విజయం పశ్చాబ్ధిన్దం చ వైరాజం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౦౪
- గణేశగోపనౌ పశ్చాద్గదినం విజయం ఘటమ్ ।
 ఏకదృష్టిం తథా వహ్నిం మన్దరం మధుసూదనమ్ ॥ ౧౦౫
- కుంజారాననవిష్ణవై విఘ్నేశం బన్ధమస్తకమ్ ।
 కకుభం చన్ద్రధవలం గోపనం పశ్చిమాననమ్ ॥ ౧౦౬
- చతుర్దశిం శరౌపాన్తమితి మన్తం ప్రకల్పయేత్ ।
 అధస్తాన్నేత్రవృక్షన్య జపన్నేతదతన్ద్రితః ॥ ౧౦౭
- నష్టం ముష్టిం య చిన్తనాం చ జానాత్యేతత్ప్రసాదతః ।
 ❀ జలస్తమ్భనమన్తః ❀
- సప్తాక్షరం ప్రకల్ప్యాదౌ వరుణం గోపనం దరమ్ ॥ ౧౦౮

* దారుణమ. = వహ్నిమపశ్చిమం. ? ధ్రువం. ష్ట తథా చాదౌ
 దూరదృష్టి శుభప్రదౌ. య ముష్టం ఇతి స్యాత్కిమ్

పీయూషమాధవం దక్షం దృష్టివహ్నిదరద్వయమ్ ।

పశ్చిమాగ్నిముఖానేతాః దహనస్యాస్తరోదితాః ॥ ౧౦౯

సూయః * రామో పీఠతన్మా ద్విగ ప్రకల్ప్య చతుష్టయమ్ ।

శుక్లం యష్టివివస్వస్తౌ వహ్నిం స్వాహావసానికమ్ ॥ ౧౧౦

ఇత్యమ్బుస్తమ్భనం మస్త్రం కల్పయేత్కమలాసన ।

❖ నదీవెగస్తమ్భనమస్త్రః ❖

ప్రణవాదిం తాసుదేవం శుభదం పఙ్క్త + జం తథా ॥ ౧౧౧

మాయామభ్యస్య హస్తారం పులహం శశినం జయమ్ ।

యష్టిం భల్లాయుధం చాపి విఘ్నేశం రామమస్త్రమ్ ॥ ౧౧౨

నత్యస్తముదకస్తమ్భం మస్త్రం మస్త్ర స్త్రి విదీరయేత్ ।

అనయోగ పూర్వామస్త్రేణ స్థితవత్సలిలై చరేత్ ॥ ౧౧౩

ఉత్తరేణ తు సింధూనాం వెగస్తమ్భం సమాచరేత్ ।

❖ అగ్నిస్తమ్భనమస్త్రః ❖

అగ్నిస్తమ్భనమస్త్రం తె కథయామి యథాతథమ్ ॥ ౧౧౪

సప్తాక్షరం కుమ్భవహ్నిం భువనం వనమాలినమ్ ।

గోపనం పురుషాత్మానం త్రివహ్నిం శశలాఞ్ఘనమ్ ॥ ౧౧౫

వైరాజబిన్దం హృస్వాన్తం చతుగ్జతిమథో రథమ్ ।

ఇత్యగ్నిస్తమ్భనం మస్త్రం సాధయేదయుతం నరః ॥ ౧౧౬

❖ లోహంతైలం ఘృతం ఊరం పరశుం సలిలం తథా ।

సప్తచైతాని సదస్సృశ్య శీతశ్చాగ్నిభావిష్యతి ॥ ౧౧౭

ఉదరే పఙ్క్తజన్యైవ ముఖమాసీత శుష్పణః ।

❖ గోమహిష్యాదివశ్యమస్త్రః ❖

సప్తాక్షరం చతుర్భ్యస్తం విష్ణుశబ్దం చతుర్ముఖ ॥ ౧౧౮

ఋ పవిత్రం శ్రీహృషీకేశం విఘ్నేశం మధుసూదనమ్ ।

* రామోఽపి తద్భన్మా. + జద్వయం. స్త్రి మితీర. ❖ లోహంతైల.

/ ఉత్తరే పఙ్క్తజన్యైవ ముఖమాసీత శుష్పణః. ఋ పవిత్రార్థం హృషీ.

ప్రద్యుమ్నం పాపహాననం విజయం వాయుమాధవౌ ॥ ౧౧౯

† దృష్టిం మన్దర ఓ పాతాద్విష్టరాంతం మన్తమీరయేత్ ।

గవాం చ మహిషాణాం చ కుర్యాదేతేన వశ్యతామ్ ॥ ౧౨౦

❖ వ్యాలాదిదమనమన్తః ❖

ఆదౌ చతు స్త్రివణాని ధనప్రదగుహాలయా

పవిత్రవహ్నికమలం సుముఖం వహ్నిగోపనౌ ॥ ౧౨౧

నాయుష్టరాంత ఇత్యేష వ్యాలాదిదమనో మనుః ।

❖ రిపునాశకపిశాచవశమన్తః ❖

ప్రణవే షష్టశబ్దాది సమ్బుధ్యంతం పిశాచవత్ ॥ ౧౨౨

ఊర్ధ్వలోకేశ హాననం = పాపాణేషు రరోమనుః ।

ఇదం హి జపతో మన్త్రం రిపుమూర్ఖాని తాడయేత్ ॥ ౧౨౩

పిశాచరూపం ప్రత్యక్షం పాపాణైరస్థిభిశ్శవైః ।

❖ గన్ధవకసాధనమన్తః ❖

౪ వ్యాపినం గదినం భద్రహస్తం పుణ్యస్పరితృతిమ్ ॥ ౧౨౪

౧ వహ్నిం హుతాశం విష్ణ్వంతం కకుభం కుమ్భవిక్రమౌ ।

శ్రీకుమ్భగోపనాన్ కుమ్భం శశాంజ్ఞం బ్రహ్మసాధనమ్ ॥ ౧౨౫

ద్విమకన్దరం ॥ మధోశ్శత్రుం సుభద్రం బన్ధమస్తకమ్ ।

పీతం క్రోధన ? మాయామం విజయం గోపనం ధ్రువమ్ ॥ ౧౨౬

బ్రహ్మణం మానుషేశానం వాయుం గోపనమస్తకమ్ ।

బిన్దం పవిత్ర ❖ మనలం మారుతం ప్రేతనాయకమ్ ॥ ౧౨౭

స్వాహావసానం గాన్ధవకం మన్తమిత్థం ప్రకల్పయేత్ ।

ఆథవకణమిమం మన్తం / పినాకిశిరసిస్థితమ్ ॥ ౧౨౮

† వృష్టిం. ఓ వాతాద్విః. = పాపాణేషు తరోమనుః. ౪ గదినం

వ్యాపినం హస్తం సరస్యో వా. ౧ వహ్నిం హుతాశనం విష్ణుం.

॥ మధో శత్రుం. ? ధారాఘమ్. ❖ మనిలం. / పినాకిశిరసిస్థితమ్.

అధస్తాత్పారిజాతస్య హోమసింహాసనస్థితమ్ ।

+ ఆయామినీభిర్మాళాభిర్దివాభిశ్శోభిషక్షనమ్ ॥ ౧౨౯

దిక్షాగమదలిప్తాఙ్గం ॥ దివాభరణభూషితమ్ ।

రూపయావనయుక్తాభివాళవ్యజనపాణిభిః ॥ ౧౩౦

నిత్యం షోడశవర్షాభిరుత్పలస్నిగ్ధదృష్టిభిః ।

మహాకులప్రసూతాభిర్ముదచిహ్వల ౪ మూర్తిభిః ॥ ౧౩౧

అద్భుతభూవిలాసాభిశ్శృవణప్రియగీతిభిః ।

ఈషద్విప్రసంసివాసోభిరంసవ్యాకులమౌలిభిః ॥ ౧౩౨

స్తనాన్దోలితహారాభిగ కదలిసుభగౌరుభిః ।

కుటీలాలకమాలాభిగ కన్యకాభినిషేవితమ్ ॥ ౧౩౩

కృతావధానం గీతేషు కిన్నరాణాం ముహుర్ముహుః ।

గన్ధర్వాధిపతిం ధ్యాయేత్ లక్షంమస్త్రమిమం జపేత్ ॥ ౧౩౪

అధై నముపతిష్ఠన్తై కులవత్యౌ వరాస్త్రిప్తయః ।

గన్ధర్వరాజవచనాద్రూపయావనశాలినః ॥ ౧౩౫

❖ ఇంద్రజాలమస్త్రః ❖

అధేంద్రజాలమస్త్రస్య స్వరూపం కథయామితే ।

బ్రహ్మకుంభౌ వీరసేనౌ క్రౌధం * సుముఖవారుణౌ ॥ ౧౩౬

రామం దక్షం మధోశ్శత్రుం చతుర్గతిమృగేశ్వరౌ ।

మోహయత్యథ రూపాణి ద్విగ ప్రదక్షయ మస్త్రకమ్ ॥ ౧౩౭

హుక్కారం చతురభ్యస్తం బ్రహ్మ కిలికిలిం తథా ।

ఋతద్వయం కుంభరామౌ పవిత్రానలవామనౌ ॥ ౧౩౮

విజయం లోచనే కృత్వా గర్భద్వితయమస్త్రకమ్ ।

నానారూపాణి మాయేద్వే ద్విమన్త్రమితికల్పయేత్ ॥ ౧౩౯

జపేన లక్షసఙ్ఖ్యేన మాయా ప్రత్యక్షసంగతా ।

యద్యదప్తం సాధకస్య తత్తత్కువీత తక్షణాత్ ॥ ౧౪౦

+ ఆయామినీభిర్జ్వాళాభిః ॥ రత్నా. ౪ దృష్టిభిః. * సుభగ.

బ్రహ్మద్యా దేవతాస్సవాణ గగనస్థాః ప్రదక్షయేత్ ।

+ గగనం మేదిసిం కుర్యాద్ద్యామిసిం దివసం తథా ॥ ౧౪౧

జీవంతమపునవిహితం ప్రాణవంతం ఓ తథా శవమ్ ।

మరుప్రదేశం వారీణి శుష్యంతం పయసాం నిధిమ్ ॥ ౧౪౨

షడ్రసం వై పరీత్యైవ దేశానవ్యయథాతథమ్ ।

పాషాణైస్తాడయేద్దేహే నేత్రాద్యుత్పాటనం తథా ॥ ౧౪౩

ఖిలాటకేశసంరోహం యూనస్థవిరతాం తథా ।

పుంసస్త్రీత్వం తథాస్త్రీణాం పుంస్త్యం క్లీబస్య తద్వయమ్ ॥ ౧౪౪

తయోర్వా క్లీబతాం చిత్రం శృశ్రుస్తనవివయయమ్ ।

గీతం శుక్లస్తథా ॥ గీతా మన్యథా భావభాగినః ॥ ౧౪౫

అగభిణిం గభిణిం చ గభిణిం చాప్యగభిణిమ్ ।

పాదాదిభజ్గనస్తానే నభగకుసుమసమ్భవః ॥ ౧౪౬

అచింతితాని శైలానాం పతనాని యథేష్పితమ్ ।

మనుష్యాదిషు శృజ్గాణి గగనారోహణం తథా ॥ ౧౪౭

అకాల రణసంరంభాణాం ప్రతిమాకషణం తథా ।

కరినానాం ద్రవీభావం * ద్రవతాం కరినాత్మతామ్ ॥ ౧౪౮

అద్యాపి ప్రలయావస్థామున్మజ్జన నిమజ్జనే ।

ఖడ్గాదిభిః ౪ రభక్తం చ జక్తమం స్థావరం తథా ॥ ౧౪౯

అచేతనేషు చైతన్యం చేతనేషు విచేతనామ్ ।

రూపదక్షానమన్దస్య మూకస్య మధురాం గిరమ్ ॥ ౧౫౦

శ్రవణం బధిరస్యాపి వక్త్రోగమనమద్భుతమ్ ।

ప్రదక్షానం విమానానాం భువి ॥ సూర్యేన్ద్రమణ్డలమ్ ॥ ౧౫౧

+ శిలావషణం మహాఘోరం రావలగ్రాసమపవణి ।

ఏకస్థానప్రవిష్టాని భువనాని చతుదేశ ॥ ౧౫౨

+ గగనం మేదిసిం కుర్యాన్మేదిసిం చ దివం, ఓ తథా శవమ్.

॥ గీత—భాగినామ్. * ద్రావిణాం కరిణేయ, ౪ శ్చిరోభక్తం-

॥ సూర్యాది. + శిలావషణమహాధారాం.

అసన్ధస్య పతనం తుముఖం చ పరస్పరమ్ ।

ప్రతీపగమనం సిన్ధో రాసనం హవ్యవాహనై ॥

౧౫౩

తత్త్వణేషి ప్రరూఢానాం వృక్షాణాం పల్లవం ఫలమ్ ।

సేచనం హవ్యవాహేన జ్వలనం పయసా తథా ॥

౧౫౪

మధ్యాహ్నానమయే జ్యోతాన్నం దిక్తోహం వాతసమ్భ్రమమ్ ।

చిత్తాదిధాతు సక్షోభం ప్రత్యక్షస్యావ్యదశకనమ్ ॥

౧౫౫

శైలశృంగా / దృపతనా ॥ ద్గవ్యనస్య ప్రదశకనమ్ ।

ఇత్థం భూతాని చిత్రాణి కుర్యాన్తాయానుభావతః ॥

౧౫౬

❖ సప్తయక్షీమన్త్రః ❖

ఇదానీం సప్తయక్షీణాం మన్త్యాణి కథయామితే ।

❖ సున్దరీమన్త్రః ❖

ఆగచ్ఛ సున్దరీ స్వాహావసానం ప్రణవాదిమమ్ ॥

౧౫౭

ఇత్యేష సున్దరీ = మన్త్రో మన్త్యాదేః కార్యమాచరేత్ ।

❖ మనోహరామన్త్రః ❖

ప్రణవం ప్రథమం సవణం మనో హర నమోరర ॥

౧౫౮

ఇత్థం ❖ మనోహరీ మన్త్రః ప్రియమిష్టం ప్రయచ్ఛతి ।

❖ కనకవతీమన్త్రః ❖

ఓ ఉద్గీఢం కనకం బ్రహ్మ + వక్ష్యతే మైథునప్రియ? ॥

౧౫౯

రరగ కనకవత్సాస్సృన్మన్త్రగ కాముకసిద్ధిదః ।

❖ కామేశ్వరీమన్త్రః ❖

❖ మమాగచ్ఛ చతుర్వక్త్ర కామేశ్వరీ రతాన్తిమమ్ ॥

౧౬౦

ఇతి కామేశ్వరీమన్త్రగ సర్వాణాం సిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి ।

/ దిపతనం గవ్యనస్య. ॥ గవ్యనస్య. = మన్తే మన్త్యాదేః.

❖ మనోహరమన్త్రం ప్రియాదిష్టం. ఓ ఉద్గీఢం కనకీ బ్రహ్మప్రత్యుతో మైథునప్రియే. + బ్రహ్మ మధో మధునతపియే. ❖ మామా-గచ్ఛ.

ఆరుహ్య శయనం || న క్తమేకాకీ పుష్పగన్ధవాః || ౧౬౧
 ధ్యాయేత్కామేశ్వరీం యక్షీం సా తస్య భవతి ప్రియా ।
 = యదాన్యాం కామయెన్మస్త్రీ సా తస్య వశమాచరేత్ || ౧౬౨

❖ రతిప్రియామస్త్రీః. ❖
 స్వాహాస్తగ కథితో మస్త్రో బ్రహ్మాత్వాతే రతిప్రియే ।
 ప్రీతా రతిప్రియా యక్షీ సాధకస్య ప్రయచ్ఛతి || ౧౬౩
 దివ్యాన్యోదనవాసాంసి కుసుమాద్యనులెపనమ్ ।
 పాదుకాంజన ఖడ్గాదీః భూషణాని రసాయనమ్ || ౧౬౪

❖ పద్మినీమస్త్రీః. ❖
 ? ఓం పద్మినీ రరో మస్త్రీం పద్మినీ యస్య దేవతా ।
 ఓం శ్రీం హ్రీం ద్వయమాగచ్ఛ ద్వయం యక్షీ రరాన్తిమమ్ ||
 ప్రణవద్వితయం పుష్పబీజం పశ్చాన్నతిస్తథా ।

❖ యామినీమస్త్రీః. ❖
 వాతాదిదెవౌ * దక్షాద్యం బన్ధం విఘ్నేశ్వమారుతౌ || ౧౬౬
 పీరసేనమథో శుక్లం కుమ్భం వహ్నిం చ పశ్చిమమ్ ।
 హృషీకేశం జయం కుమ్భం శ్రద్ధృవౌ ధృ కమలానన || ౧౬౭
 పశ్చాబ్ధిన్దం రరాన్తం చ యామినీమస్త్రీముద్దరేత్ ।
 ఏతజ్జపేన పురుషో విభవం లభతే పరమ్ || ౧౬౮
 ద్వన్ద్వాని పుంసాం స్త్రీణాం చ రహితాన్యపి యోజయేత్ ।
 యద్యద్యస్తు తథాన్యేషాం స్త్రీయో వా పురుషౌపి వా || ౧౬౯
 తామ్బూలం ౧ కుసుమం వాపి తద్వాన్యహముపానయేత్ ।
 యస్యైతే మనవస్సప్త సిద్ధాగ్ భుంశశ్చతుముఖ || ౧౭౦

/ అత్రకవచితోక్తే పద్యమేక మధికమస్తి యథా—“దివ్యాన్యోదనవాసాంసి కుసుమాద్యనులెపనమ్ । పాదుకాంజనఖడ్గాదీః భూషణాని రసాయనమ్” ఇతి. || రక్త. = యదన్యం. ? పద్మినీం తాం. * దక్షాఖ్యం. ధృ కమలాననౌ. ౧ కుంకుమం వాపి తద్వాహము.

యత్యస్తస్య భవిష్యన్తి ♦ కింజయ ఇతి దేవతాః :

మెరుమన్దరవిస్త్యాదిశిఖరేషు యథాతథమ్ ॥ ౧౩౧

సాధకం రమయిష్యన్తి కల్పం భౌగైరమానుషైః ।

❖ విశాచమన్తాః. ❖

బ్రహ్మ విశాచమన్తాని / శ్రుణుష్వ గదతో మమ ॥ ౧౩౨

॥ సప్తాక్షరాణి సప్తాక్షగోపనాగ కుమ్భవిక్రమా ।

క్రోధప్రచణ్డో వరుణమృగేశో విపులస్తథా ॥ ౧౩౩

ద్వికుణ్డసప్తమీస్వాహో మనురెష ప్రకీర్తితః ।

బద్ధీయాదమునా బ్రహ్మన్నావిప్రస్య శిఖాం పునః ॥ ౧౩౪

సప్తాక్షరం పురస్కృత్య చతుర్థం విష్ణుమస్తకమ్ ।

? గురుబన్ధుగ పితా కామో మన్దరం విక్రమం తథా ॥ ౧౩౫

పులహం విక్రమం పశ్చాద్భల్లాయుధగుహోలయా ।

వై రాజపాపహననో విజయం బన్ధుమస్తకమ్ ॥ ౧౩౬

హుతాశగోపనో బ్రహ్మ కకుభం * బ్రహ్మసూదనో ।

పవిత్రశక్తో విజయం మాయాం స్వాహోపనానకమ్ ॥ ౧౩౭

ఇతిమన్త్రం ప్రకల్ప్యాథ బలిమేతేన దాపయేత్ ।

పూవం మన్త్రదశాణాని మహేష్ఠో రామమస్తకః ॥ ౧౩౮

పవిత్ర + పావనో పీతగోపనో పశ్చిమాననో ।

వహ్నిస్త్యస్తసూదనో విష్ణుగోపనో పవనం తథా ॥ ౧౩౯

? గదీ హుతవహస్సుయో వనమాలీ పితామహా ।

మానం శబ్ద శిరస్వాహో గన్ధమన్త్రః ప్రకల్పితః ॥ ౧౪౦

ద్వాదశాణాముఖం పూవం వహ్నిం సుముఖవిక్రమౌ ।

♦ కిం కాయమితి. / కథయిష్యే యథాతథమ్. ॥ సప్తాక్షరాణ్యభో
దక్షగోపనో ? “గురుబన్ధుః” ఇత్యాద్యధ్వధ్వత్రయం క్వచిదధి-
కమస్తి. * భృగు. + పవనో పీతగోపనో పశ్చిమాననో. ? భక్తిః.

మాహేన్ద్రవిక్రమా భానుదక్షం విజయయోద్వ్యాయమ్ ॥ ౧౮౧
ద్వివారశబ్దం కమలం దేవదత్తం వినాయకమ్ ।

స్వాహాస్తమీరయేన్మన్త్రః ♦ మావేశే వినియోజయేత్ ॥ ౧౮౨

స్తమ్భే వా పురుషే వాపి / పయస్తైనాభిమన్త్రితమ్ ।

విక్షిపేదథ భూతాని స్తమ్భ ॥ మప్యవిశన్త్రితమ్ ॥ ౧౮౩

అష్టాక్షరముఖస్సాయో వహ్నిద్విగ్గ కమలాసన ।

వ్యస్తా పునస్తయోవహ్నిపుభయత్ర త్రివిక్రమా ॥ ౧౮౪

ఆదిత్యరామం నాసిక్యం [ఘటసం వావకప్రియాః? ।

యేన సాగ్రహమన్త్రస్య పిశాచాదిభయావహమ్ ॥ ౧౮౫

భూతప్రతికృతిం కృత్వా శాలిపిష్టైర్ముహూదరీమ్ ।

భిత్వా తీక్ష్ణేన శస్త్రేణ భూతం సాక్షాదభివ్యతి ॥ ౧౮౬

భూతగ్రహపిశాచాదీనపస్తారమధాపి వా ।

కూశ్మాణ్డయక్షగస్తవబ్రహ్మరక్షస్సురాసురా ॥ ౧౮౭

ఆవేశయేద్ధరేచ్ఛాపి మన్త్రైరేతైశ్చతుర్ముఖ ।

యద్యదేభిరశక్యం స్యాత్తత్తుక్యాయోద్విచక్షణః ॥ ౧౮౮

* సుదక్షణస్య మన్త్రేణ నారసిహ్మేన వా పునః ।

త్రైలోక్యమోహనేనాపి సాక్షాదష్టాక్షరేణ వా ॥ ౧౮౯

❖ సంహితోపసంహారః. ❖

ఇతి మన్తప్రభావస్తై కథితగ్ పద్మసమ్భవః ।

† చయాక్ చ విధివత్స్పృక్తా ధర్మకామాధర్మముక్తిదా ॥

§ ఇదం హి పావనం శాస్త్రమధీతే యస్సమాహితః ।

త్రిష్యవ్యముష్య లోకేషు జ్ఞేయమన్యన్నవిద్యతే ॥ ౧౯౦

♦ తమావేశే ని. / యస్తైనాస్యభి. ॥ మాప్యా. [స్ఫుటస్థో

పావక. (పనసా. * సౌదక్షణనెన మన్త్రేణ. † భవచయా చ
విధివత్స్పృక్తా కమలసమ్భవ ॥ § ఇదమేకాయనం.

శ్లో శాస్త్రోపదేశాగమప్రకారః. శ్లో

పద్యః—

ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మణే శాస్త్రం భగవాన్ భూతభావనః ।

వాసుదేవగ పరం బ్రహ్మ తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౯౨

అథ విస్మయమావాత్మా బ్రహ్మ లోకపితామహః ।

ఆజగామ స్వకం లోకం స్తూయమానో మహషిభిః ॥ ౧౯౩

కపిలాయ దదౌ బ్రహ్మ శాస్త్రమేతన్మహాషయే ।

స చాపి భగవాన్మహ్యం మయా తే కథితం పునః ॥ ౧౯౪

తత్పాతాల మిదం హిత్వా జమ్బూద్వీపమితో వ్రజ ।

హిమవత్పర్వతై రమ్యై సమాధాయ మనశ్శుభమ్ ॥ ౧౯౫

ఆరాధయ హృషీకేశం * విధానైః పాశ్చాకాల్మికైః ।

ఇతి బ్రహ్మణే పద్మై తు లబ్ధ్వా హృష్టేన చేతసా ॥ ౧౯౬

అయోగ్యాజ్ఞానతిమిరం శాస్త్రాజ్ఞానశలాకయా ।

శ్లో సంవత్సర్య పాతాలాజ్ఞంబూద్వీపాగమనమ్. శ్లో

† నివృత్య పాతాలతలాత్కృత్వా పద్మం ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౯౭

అముష్మిన్ శైలశిఖర దేవదారుభిరావృతే ।

మహాభాగవతైః పుణ్యైః పశ్చరాత్రవిశారదైః ॥ ౧౯౮

తపస్స్వాధ్యాయనిరతైః సేవితైః పరమషిభిః ।

హృదయేభ్యస్సమాహృత్య హృదయం సంయమాదిభిః ॥ ౧౯౯

ఆరాధయామి విశ్వేశం వాసుదేవం జగద్గురుమ్ ।

శ్రీ అన్యమానీయ తద్వాచా తం ధ్యాయన్మనసా పునః ॥ ౨౦౦

కాలెనారాధనం కుర్వాన్ భజామి పరమేశ్వరమ్ ।

త్వమప్యారాధయ ఊత్రం చతుర్వ్యాకానామధోక్షజమ్ ॥ ౨౦౧

శ్లో శాస్త్రగోషనమ్. శ్లో

మయా తే కథితం శాస్త్రం సావధానేన కిం శ్రుతమ్ ।

* విధిభిః † నిర్వృత్య శ్రీ అన్యమానీయ తద్వాచా తద్ధ్యాయన్మనః.

ఇదం తే నాతపస్క్యాయ నాభక్తాయ కదాచన ॥ ౨౦౨

న చాశుశ్రూషవే వాచ్యం న చ మాం యోఽభ్యసూయతి ।

❖ తస్మైషు పఞ్చరత్నాని. ❖

తస్మాదాం చైవరత్నాని పఞ్చాహుగ పరమషయః ॥ ౨౦౩

పాద్యం సనత్కుమారాఖ్యం తథా పరమసంహితా ।

పద్మోద్భవం చ మాహేష్ఠ్యం కణ్వతస్త్రామృతాని * చ । ౨౦౪

తదా ప్రభృతి యే శిష్టాస్తతోఽహం హిమవత్తపే ।

ఆరాధయం చతుర్థాహుం నియతః పురుషోత్తమమ్ ॥ ౨౦౫

భవంతోపి యతాత్మాసౌ భక్తిమంతో జనాదనే ।

కేన వా కథితం శాస్త్రీమృషయగ కల్మషాపహమ్ ॥ ౨౦౬

❖ శాస్త్రశ్రవణే ఫలమ్. ❖

ఇదం మహోపనిషదం శ్రద్ధధానశ్శృణోతి యః ।

స యాతి శాశ్వతం + స్థానం దుష్పాపమకృతాత్మభిః ॥ ౨౦౭

యేన మాం ప్రథయామాస యథా పద్మ గురోగురుః ।

తేనేదం శ్రయతే? పుణ్యా మతనోత్పాద్యసంహితాయామ్ ॥ ౨౦౮

ఋషయస్తం భవంతోపి భజన్తు పురుషోత్తమమ్ ।

ప్రదాస్యతి స యుష్మభ్య మపవగం తపోధనాః ॥ ౨౦౯

ఇతి శ్రీపాఞ్చరాత్రే మహోపనిషది

పాద్యసంహితాయాం చయోపాదే

సమారాధనాఙ్గ మన్త్రోద్ధారో నామ

త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

చయోపాదస్సమాప్తః.

సమాప్తాచేయం సంహితా.

❖ తులనా ❖

* రజాదిమస్త్ర. + బ్రహ్మ. — ఇత్యధ్యాయస్త్రీయస్త్రీం
శచ్చయోపాదగ ప్రకీర్తితః । ఇతి అధ్యాయకేమచిత్కోశేష
దృశ్యతే ॥

